

Zoals de titel al aangeeft is dit bedoeld voor de eredienst en zou de serie een functie kunnen vervullen voor leesdiensten, dan wel een stimulans kunnen vormen om het onderwerp in de prediking aan de orde te stellen.

Materiaal voor de catechese

- Voor de huwelijks catechese is een drietal schetsen met vragen geschreven door ds. J.G. Schenau: 'het huwelijk als een verbond'; 'het huwelijksverbond bedreigd en beleefd'; 'Sexualiteit en gezinsvorming'.
- Bouwen aan je huwelijk, W.H. Velema, 's-Gravenhage 1996.
- Door ds. Van Atten wordt gewezen op de catecheseserie 'Rondom de Bijbel', waarin een les is gewijd aan huwelijk en gezinsvorming. Hij acht het niet onmogelijk dat een apart deeltje zal verschijnen over dit onderwerp.
Hij heeft ook geschreven voor een themanummer van 'Echo', 'het huwelijk: van vele kanten aangevochten.'

Schets voor de jeugdvereniging

Het landelijk contact jeugdverenigingen (LCJ) heeft een handreiking geschreven voor de leeftijdscategorie 16+: 'Trouwen of samenwonen?'. In de schets, 15 p., wordt op een aansprekende wijze informatie gegeven over het thema. Aan de hand van gespreksvragen kunnen jongeren nadenken over het onderwerp.

Door kerkenraden opgegeven literatuur

- 'Meer dan liefde, Gods plan voor je huwelijk', D. Lemmens, uitg. Centrum voor pastorale counseling, Heverlee, België.
- Hoofdstuk 6 uit het boek van drs. J.M. Mudde, 'Kostbaar en Kwetsbaar', uitg. Buijten & Schipperheijn.
- 'Ik beloof je trouw', L.M. Vreugdenhil.
- 'Groeien naar een christelijk huwelijk', Bertine en Benno van den Toren, uitg. IZB, ISBN: 90-75535-09-0.
- 'Echt samen', ds. L.G. Compagnie, uitg. Buijten & Schipperheijn, ISBN 90-6064-936-2.
- 'Man en vrouw naar Gods beeld', Kampen, 1984, J. Hoek.
- 'Man en vrouw in Gods weg', Kampen, 1985, J. Hoek/A.B.F. Hoek-Van Kooten.
- 'Trouw en teder', Kampen, 1996, A. Hoek-Van Kooten.
- 'Kinderen krijgen of nemen?', Kampen 1984, J.H. ten Hove.
- 'Gij zult niet echtbreken' I en II, Houten 1993, R. van Kooten.
- 'Samen het huwelijk in', P. Eikelboom e.a., 2000, uitg. Groen, ISBN 90-5829-126-x.
- 'Samen praten', Over communicatie in het huwelijk, Heerenveen 1998, H. van Groningen.
- 'Samen in liefde, over gezinsvorming en seksualiteit', Heerenveen 2000, W.H. Velema e.a.
- 'Trouw en Liefde', Heerenveen 2001, P.J. Vergunst (red.)
- 'De Tien Geboden', J. Douma, Kampen 1992.
- 'Liefdevol oog en open oor', hfdst. 7, H.C. van der Meulen (red.), Zoetermeer 1999.
- 'Het wonder tussen man & vrouw', T. en B. LaHaye, Apeldoorn 1976.
- 'Het huwelijk als inzetting Gods', B. Wielenga, Kampen 1936.
- 'Het huwelijk', W.G. de Vries, Groningen 1976.

Tevens is van het landelijk bureau Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland een literatuuropgave over samenwonen/trouwen/echtscheiding ontvangen.

BIJLAGE 57
Artikel 135

Rapport 2 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten voor contact met de overheid

Uw commissie onderstreept het belang van contacten met de politiek via christenpolitici. Ze heeft met deputaten gesproken over het versterken van deze lijn. Zonder hieraan een officiële status te geven is het goed dat er in voorkomende gevallen snel contact is met Den Haag.

Er is op moderameniveau tweemaal een ontmoeting geweest met deputaten van de Gereformeerde kerk (vrijgemaakt). Daarbij is gesproken over de breedte van het werkveld. De uitwisseling van ervaringen wordt als positief ervaren. In de toekomst kan men samen wellicht goed inspelen op ontwikkelingen in de maatschappij.

Hoewel deputaten nog wat moeite hebben gehouden met de brochure 'Gerechtigheid en welzijn', staan ze toch achter deze uitgave. Tijdens de besprekingen is ten dele gehoor gegeven aan hetgeen zij inbrachten, zodat ze hun steun niet wilden onthouden. Deputaten hebben officieel nog geen verslag gekregen van het gesprek met de minister-president, zodat zij daarover niets kunnen melden.

Als motivatie om in het platform Waarden en normen te kiezen voor het waarnemerschap, melden deputaten dat de kerk niet op één lijn staat met een organisatie. Men voert een voorzichtig beleid, om als kerk zelfstandig te kunnen reageren op ontwikkelingen.

Officiële reacties op de brochure 'het huwelijk nader bekeken' hebben de deputaten niet ontvangen, wel waren er in de wandelgangen positieve geluiden te horen.

Uw commissie herkent de moeite die deputaten hadden met de uitvoering van opdrachten 4 en 5. Het valt echter niet te ontkennen dat deputaten de problematiek van het ongehuwd samenwonen zelf op de tafel van de vorige synode hebben gelegd.

Wanneer we de bedoeling van de vorige synode op ons laten inwerken, valt het te betreuren dat deputaten slechts in beperkte mate gevolg hebben gegeven aan de uitvoering van de verstrekte opdrachten. Het is de vraag in hoeverre de kerken nu zijn gediend met de voorgestelde 'bescheiden' documenten.

Met dankbaarheid constateert de commissie dat deputaten actief bezig zijn geweest met verschillende onderwerpen zoals de brandveiligheid van kerkgebouwen en gebruiksvergunningen, waarmee de kerken hun voordeel kunnen doen.

Uit de vele reacties met betrekking tot de geestelijke verzorging van asielzoekers blijkt dat vele gemeenten zich hiervoor inzetten. Tot op heden heeft de overheid de geestelijke verzorging voor asielzoekers nooit gefaciliteerd. Vanuit het cio was men nu geïnteresseerd in hetgeen de kerken zelf doen, zodoende is deze inventarisatie gehouden. Het cio overweegt om in haar contacten met de politieke partijen, een gedachtewisseling omtrent de financiering van deze verzorging op gang te brengen.

Deputaten vinden de notitie : 'Zichtbaar en relevant' een waardevolle notitie, omdat hierin goede argumenten staan voor de eigen plaats van de kerk in de samenleving. Het is als beleidsstuk dienstbaar aan de bezinning van deputaten. Omdat deputaten nog niet over de officiële tekst beschikten, zijn er nog geen artikelen over gepubliceerd.

Aan deputaten is de vraag voorgelegd of er inzake de kerktelefoon niet meer duidelijkheid in de richting van de kerken kan worden geboden. Deputaten hebben geantwoord dat er wel verschillende alternatieve mogelijkheden op een rij zijn gezet, maar dat er geen duidelijke keus is gemaakt. Er is op internet wel de nodige informatie te vinden, maar men acht het niet de aangewezen taak van deputaten hierin actie te ondernemen. Deputaten zullen overwegen of zij hierover contact moeten opnemen met deputaten Adma.

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over de opmerkingen ten aanzien van de ontwikkelingen in de geestelijke verzorging in de gezondheidszorg en het justitiepastoraat.

Omdat in gesprekken met categoriale zielzorgers deze dingen steeds aan de orde kwamen, willen deputaten dit in hun rapportage opnemen. Ze geven dit niet door als een aanbeveling, maar als signalen om op de hoogte te zijn van hetgeen hier gaande is.

Er is de tendens om mensen in te schakelen buiten de kerken om. Wat dit voor de toekomst zal betekenen kunnen deputaten nog niet zeggen. Op dit moment zijn er in het justitiepastoraat weinig (fulltime-) vacatures. Deputaten stimuleren predikanten te overwegen of er bij vacatures voor hen niet een roeping ligt. In de richting van de overheid wordt gewezen op het belang van academisch niveau en ambtelijke zending voor geestelijke verzorgers.

De kerkelijke verantwoordelijkheid voor het justitiepastoraat dat ds. J.M. Aarnoudse verricht, berust bij de kerkenraad van Hillegom.

Het oprichten van plaatselijke cio's heeft geen voortgang gekregen in de achterliggende periode. Deputaten wijzen er op dat er verschil bestaat tussen een raad van kerken een plaatselijke cio. Een cio houdt zich bijv. niet met geloofszaken bezig. Een cio kan zakelijke en juridische aangelegenheden bij de overheid behartigen. Het werk van deputaten zal er op gericht zijn om meer op plaatselijk niveau bezig te zijn.

Het adres van de website van het cio luidt: www.cioweb.nl. Er bestaat sinds kort een link van de site van onze kerken naar deze site van het cio.

Uw commissie heeft waardering voor het werk dat door deze deputaten wordt verricht, en spreekt de wens uit dat deze vorm van contact met de overheid kan worden voortgezet.

Bijlage 1

Uw commissie merkt op dat deputaten er goed aan gedaan zouden hebben te vermelden dat deze bijlage voortbouwt op het eerder verschenen rapport over het huwelijk.

Wanneer we deze bijlage los van dat rapport lezen, kunnen de volgende kanttekeningen worden geplaatst:

- Het stuk is niet gefundeerd met Bijbels materiaal.
- De instelling van het huwelijk komt niet ter sprake.
- Moeten de ambtsdragers in een pastoraal gesprek de variabelen in kaart brengen?
- Het begrip variabelen is niet geheel duidelijk.
- De genoemde varianten zijn niet volledig. Als er sprake is van een samenlevingsrelatie zijn er meer variaties denkbaar. Soms komt het voor dat men wel samen woont zonder dat er sprake is van samenleving.
- Wat is het beleid bij hen die na samenwonen willen trouwen? Moeten ze dan tot hun huwelijksdag nog weer uit elkaar of niet?
- De term 'kerkelijke inzegening' moet worden vervangen door kerkelijke bevestiging.

De waarde van het stuk is hierin gelegen dat een aantal zaken duidelijk is aangegeven.

Er staan punten in die in een kerkenraadsbeleid thuis horen en toch soms worden vergeten.

Deputaten merken op dat ze bewust hebben gekozen voor een 'handreiking' in plaats van een 'handleiding'. Meer pretendeert het stuk niet te zijn. De grondlijnen voor deze bijlage liggen in het eerder verschenen rapport 'Het huwelijk nader bekeken.'

Deze handreiking moet in het verlengde van dat stuk worden gelezen. Deputaten hebben bewust wat ijkpunten willen noemen om aan de hand daarvan te kunnen werken. De strekking van de handreiking is dat men zich voegt naar de heilzame weg van Gods geboden.

Bijlage 2

Hierover heeft uw commissie de volgende opmerkingen:

- Er is wel een verzameling van materiaal aangeboden, maar deze geeft de indruk nogal willekeurig te zijn.
- Deputaten hebben van het materiaal een zeer beperkte beoordeling op bruikbaarheid gegeven. Daardoor draagt dit overzicht een vrijblijvend karakter, zonder dat duidelijk wordt welke (principiële) lijnen in het genoemde materiaal worden getrokken.

Deputaten deelden mee dat er vanuit de kerken wel meer materiaal was toegezegd, maar dat het toch niet werd toegezonden. Zodoende is er sprake van een beperkt overzicht. Zij gaven te kennen dat ze het geven van een waardeoordeel te ver vonden gaan.

Overwegingen

Ten aanzien van beide bijlagen spreekt de commissie uit dat het te betreuren is dat er niet een duidelijker bezinning is gegeven. Helaas is de grondige bezinning waaraan de vorige synode dacht niet geheel tot stand gekomen.

Deputaten hebben echter te kennen gegeven dat hiermee voor hen het voldoen aan de gegeven opdrachten tot een afronding is gekomen. Ze stellen er geen prijs op een nieuwe opdracht van deze strekking te ontvangen.

Aan het tot stand komen van deze bijlagen ligt de nodige arbeid ten grondslag, hetgeen we waarderen en willen honoreren.

Uw commissie is van mening dat het niet zinvol is om de handreiking apart aan de kerken aan te bieden. Aangezien de grondlijnen voor deze handreiking in het vorige rapport liggen, lijkt het gewenst om deze samen uit te geven. Omdat de brochure thans waarschijnlijk bijna is uitverkocht, zou dit nu een goede gelegenheid kunnen zijn.

Uw commissie stelt u voor:

De generale synode besluit:

1. deputaten te danken voor hun werkzaamheden;
2. deputaten op te dragen opnieuw de brochure 'het huwelijk nader bekeken' uit te geven waarbij ook de 'handreiking voor het omgaan met het verschijnsel samenwonen' is gevoegd;
3. deputaten op te dragen het overzicht inzake huwelijk en seksualiteit aan alle kerkenraden toe te zenden en er voor zorg te dragen dat dit overzicht bij het dienstenbureau te Veenendaal beschikbaar is voor belangstellenden;
4. opnieuw deputaten te benoemen.

J.P. Boiten, rapporteur

BIJLAGE 58
Artikel 136

Rapport 6A van commissie 6 inzake het rapport van deputaten studiefonds

Cursief: wijzigingen/aanvullingen t.o.v. rapport 6.

De rapportages van deputaten studiefonds hebben in de achterliggende synodes de nodige discussies opgeleverd. Inmiddels blijkt de regeling dermate strak te zijn dat toelating tot dit fonds eigenlijk niet meer mogelijk of aantrekkelijk is. Daarom stellen deputaten voor dit deputaatschap op te heffen en onder te brengen bij deputaten-financieel voor de TUA. In het licht van artikel 19 van de kerkorde is dit naar de mening van uw commissie een niet-toelaatbare situatie.

Tijdens overleg met deputaten is uitvoerig gesproken over het ontstaan en de werking van het studiefonds. Na een ruimhartige regeling zijn de voorwaarden dermate gewijzigd dat er momenteel geen enkele student gebruik maakt van het fonds. De vraag die zowel deputaten als uw commissie bezig heeft gehouden en houdt is, of de reden van het afnemende aantal oudere admittissiale studenten gelegen zou kunnen zijn in de huidige regeling van het studiefonds. De visie van uw commissie hierin is dat een broeder die zich zeker geroepen weet tot het ambt zich niet laat beperken door de regelingen van het studiefonds.

Deputaten zijn nog steeds in gesprek met een ex-student die tot op heden weigert zijn schuld aan het studiefonds terug te betalen. Na enige briefwisseling in het verleden zal nogmaals getracht worden een gesprek met deze broeder aan te gaan.

Uw commissie deelt de mening van deputaten niet om het fonds op te heffen of onder te brengen bij deputaten-financieel voor de TUA. Niemand weet welke behoefte er in de toekomst kan ontstaan. Wellicht zal er nogmaals gekeken moeten worden naar de huidige regeling en moeten de voorwaarden worden versoepeld.

Zoals in het rapport van deputaten-financieel voor de TUA is aangegeven, stelt uw commissie voor het deputaatschap studiefonds om te vormen tot een deputaatschap dat het financieel steunen van studenten aan de TUA gaat behartigen. Dit deputaatschap dient geen formele banden te hebben met het curatorium, noch met deputaten-financieel voor de TUA. In dit nieuwe deputaatschap zal naast het huidige studiefonds ook het stimuleringsfonds ingebracht dienen te worden. Op deze wijze denkt uw commissie eventuele belangverstrengelingen te voorkomen.

Omtrent de vergoeding van € 29.478,- collegegelden aan de TUA, is uw commissie van mening dat dit binnen de geldende regels niet had mogen plaatsvinden. Gelet op het achterliggende doel – het veilig stellen van de volledige subsidie voor de TUA – is deze handeling van deputaten te billijken.

Uw commissie is van mening dat het volledige vermogen van het studiefonds gereserveerd dient te blijven voor ondersteuning van studenten die predikant wensen te worden.

Uw commissie heeft na de eerste bespreking ter synode overleg gevoerd met een afvaardiging van het curatorium. Tijdens dit overleg heeft uw commissie de achtergrond van het voorstel om het studiefonds en het stimuleringsfonds in één deputaatschap onder te brengen, nader uitgelegd. Het is zeker niet de bedoeling deputaten studiefonds/stimuleringsfonds invloed te laten krijgen op het aanwijzen van promovendi die gebruik kunnen maken van het stimuleringsfonds. Dit blijft een zaak van het curatorium. Het voorstel van uw commissie betreft alleen de uitvoering en bewaking van de financiële kant van het stimuleringsfonds. Dit naar analogie van het studiefonds, waar deputaten – terecht – evenmin zeggenschap hebben in het admisssie examen van oudere studenten.

De belangrijkste reden om tot het voorstel te komen is duidelijk onderscheid te maken tussen de geldstromen binnen het geheel van de financiën van de TUA. Hiermee worden deputaten financieel voor de TUA ontlast van een taak, een eventuele controle van OC&W zal niet leiden tot vragen over deze geldstroom en financiële belangen van studerende zijn bij elkaar ondergebracht in één deputaatschap.

Tijdens de bespreking ter synode is door ds. J.M.J. Kieviet het volgende voorstel ingediend:

- *Vul besluit 2 aan met:, welke fondsen gescheiden worden beheerd.*
- *Vul besluit 3 aan met:, inclusief een herbezinning van de voorwaarden waaronder van het studiefonds gebruik kan worden gemaakt.*

Uw commissie neemt de intentie van deze voorstellen over, omdat ze de oorspronkelijke voorstellen nader accentueren en meer helderheid geven over de uitvoering van de besluiten.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. Deputaten te bedanken voor de uitgevoerde werkzaamheden.
2. *Het volledige vermogen van het studiefonds dient gereserveerd te blijven voor ondersteuning van oudere studenten die predikant wensen te worden.*
3. Goedkeuring te verlenen aan de samenvoeging van het studiefonds en het stimuleringsfonds tot één deputaatschap dat het financieel steunen van oudere admisssiale studenten en studerende/promovende predikanten aan de TUA behartigt, waarbij beide fondsen gescheiden worden beheerd.
4. *De naam van het deputaatschap te wijzigen in: "deputaten studie- en stimuleringsfonds".*
5. *Nieuwe deputaten te benoemen.*
6. *Deputaten opdracht te geven de regeling van het studiefonds zodanig te herzien dat het mogelijk wordt op een redelijke manier steun te ontvangen uit het studiefonds en hiervoor voorstellen te doen aan de volgende generale synode.*
7. *Deputaten opdracht te geven een regeling op te stellen voor de uitvoering van het stimuleringsfonds, met als uitgangspunt het besluit tot instellen van een stimuleringsfonds, Acta GS 1995, art. 141 (pagina 72) en voorstellen hiervoor te doen aan de volgende generale synode.*

A.J. van der Wekken, rapporteur

BIJLAGE 59
Artikel 137

Rapport 10 als aanvullend rapport bij rapport 1 van commissie 3 inzake de instructies 8.01 en 8.05

Inleiding

De commissie diende zich volgens uw vergadering verder te beraden op een voorstel tot besluit inzake de NBV. Waar het meerderheids- en minderheidsrapport uiteindelijk elkaar niet in konden vinden, is uw vergadering duidelijk geworden. Uiteindelijk betreft dat de vraag of er nu al gebruik gemaakt kan worden van deze NBV voor de Schriftlezing in de erediensten. De meerderheid van de commissie vond dat niet mogelijk en ook onjuist, de minderheid wilde de erediensten er niet zondermeer buiten laten en koos voor een gebruik 'met terughoudendheid'.

Uw commissie heeft in haar verdere overwegingen meegenomen:

- a. de bespreking ter vergadering van rapport 1 inzake de NBV;
- b. het pre-advies uitgebracht door prof. dr. H.G.L. Peels.

Enkele conclusies die we uit deze bespreking en het gegeven pre-advies kunnen trekken, lijken ons de volgende:

Over het 'nu' al vrijgeven of 'na' gedegen studie

1. Hoewel ook wel een pleidooi gevoerd werd om nú al een uitspraak te doen over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de NBV brachten de afgevaardigden in het algemeen onder woorden dat dit niet een goede zaak zou zijn. Principieel niet (het is een zaak van de kerken als geheel, vrijgeven kan nooit zonder een uitspraak over de betrouwbaarheid en bruikbaarheid en dat kan niet dan na gedegen onderzoek) en praktisch (een gedegen onderzoek vanuit de kerken kan niet gedurende enkele weken plaatsvinden) niet. Ook al het gegeven pre-advies werd dit afgeraden. Ook al gezien het feit dat nog men nog maar beperkt kennis heeft kunnen nemen van deze vertaling, via de delen 'Werk in Uitvoering'. Er zijn nog zoveel gedeelten van de NBV onbekend. Hierover is uw commissie het als geheel eens.

Over de taak van het in te stellen studiedeputaatschap

2. Meer dan eens is door uw afgevaardigden en daarna ook door onze pre-adviseur erop gewezen dat weliswaar in het commissierapport steeds gewezen werd op de noodzaak van een 'gefundeerd' oordeel, maar dat in het 'voorstel tot besluit' van de meerderheid dit op geen enkele manier tot uitdrukking werd gebracht en in het minderheidsrapport beperkt bleef tot een beoordeling van de vertaalprincipia in het licht van de huidige taalwetenschap. Uw commissie heeft zich inderdaad teveel gericht (naar analogie van de eerste fase inzake de NBG-1951) op dit aspect en zich niet meer gerealiseerd dat dit aangevuld diende te worden (naar analogie van het laatste traject inzake het komen tot een voorstel voor het vrijgeven van de NBG-1951) met een zelfstandige bestudering van de geboden vertaling.

Ook ten aanzien van deze zaak is uw commissie het geheel eens en u treft daarom een nieuw 'voorstel tot besluit' aan waarin dit element duidelijk verwerkt is. Het is immers van groot belang om als kerken een gefundeerd oordeel uit te kunnen spreken alvorens de NBV officieel haar plaats zou kunnen innemen in onze kerken.

Of dat hierbij de HSV zo nadrukkelijk betrokken dient te worden, is voor uw commissie de vraag. Immers dit project is aangekondigd als een *herziening* van de Statenvertaling en niet als *hertaling*. We zouden het bestuur van de HSV in verlegenheid kunnen brengen door de HSV een gelijke behandeling te geven als de NBV. En dat lijkt ons vooralsnog niet juist, omdat voor een herziening een dergelijk traject niet nodig is en evenmin het officieel 'vrijgeven' ervan.

Om toch niet in dit opzicht voor verrassingen te worden geplaatst, leek het ons goed het in te stellen studiedeputaatschap een beperkte opdracht te geven ten aanzien van de HSV.

Verschuilde bezwaren doen ons tenslotte nog enkele opmerkingen maken over de te benoemen leden van dit deputaatschap. De suggestie is gedaan om naast theologen ook aan neerlandici te denken. Wat de theologen betreft gaat het dan o.i. om mensen die bijzonder bekwaam zijn in de grondtalen van de Schrift, maar daarnaast ook om enkele systematische theologen. Dit laatste gezien het feit dat vertalen meer dan eens een zaak van interpreteren is. Een enkele neerlandicus lijkt ons goed, hoewel we als kerken zoeken een gefundeerde uitspraak te doen over de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de NBV. Het eerste is niet zozeer een zaak voor neerlandici. Zij kunnen wel mee beoordelen wat betreft de bruikbaarheid van de NBV als kanselbijbel.

Voorafgaand aan een gefundeerd oordeel...

3. Daar gingen de wegen binnen onze commissie uiteen. De pre-adviseur zag het ene noch het andere voorstel van de commissie als een goed voorstel. Het eerste interpreteerde hij als een stellig verbod ('kerkrechtelijk en logisch wel juist, maar dat kan nú niet meer...'), het tweede als een te vage term om voorzichtigheid te betrachten ten aanzien van het gebruik in de eredienst voorafgaand aan een gefundeerd oordeel door de kerken. Prof. Peels stelde uw vergadering uiteindelijk voor óf om helemaal geen uitspraak te doen inzake het gebruik in de eredienst óf een duidelijk signaal af te geven dat de eredienst in de trant van een zin als dat de eredienst "niet de meest geëigende plaats is" om de NBV te beproeven.

De meerderheid van de commissie handhaaft het standpunt dat gebruik in de eredienst in het algemeen gesproken niet kan voorafgaan aan een gefundeerd oordeel. Waarom?

1. het is kerkrechtelijk gezien een juiste beslissing;
2. het is logisch gezien een juiste beslissing;
3. de Schriftlezing in de eredienst neemt zo'n wezenlijke plaats in dat een nieuwe vertaling alleen voor officieel gebruik in de kerk kan worden ingevoerd als de GS een positieve uitspraak over de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de NBV heeft gedaan.

En over die 'betrouwbaarheid en bruikbaarheid' bestaan ons inziens immers nog vele vragen.

Verschuilde bezwaren doen ons voorstellen om vooralsnog deze vertaling geen plaats te geven op de preekstoel. En dan zal het er inderdaad om gaan dat we een dergelijk besluit goed communiceren aan de kerkenraden. Daar is uw commissie het als geheel van harte mee eens! Ons voorstel zou zijn dat zelfs in zo'n vorm te doen dat een dergelijke toelichtende brief zo in een gemeentebled opgenomen kan worden. Ook al om iedere schijn te vermijden dat we alleen maar tegen wat nieuws zijn, omdat het nieuw is (zoals anderen al enthousiast zijn alleen omdat iets nieuw is). Daarom is ook een 'besluit 4' toegevoegd.

De minderheid kan hier na ampele bespreking wel in meegaan. Echter met in hoofdlijnen twee aanvullingen. De eerste betreft dat in 'overwegingen' meegenomen wordt 'dat onze kerken vanaf 1992 een effectief middel hebben laten liggen om te komen tot een gefundeerd voorstel voor besluitvorming over de NBV'. Daarin kan uw commissie zich vinden. Immers ook van de kant van hen die de NBV eerder als 'bedreiging' zien dan als 'kans' heeft men al te naïef gedacht dat door er niets mee te doen de NBV onze deur zou voorbijgaan. Het betreft dus een ruiterlijke erkenning dat we in dat opzicht als kerken niet juist gehandeld hebben.

De andere lijn die de minderheid van de commissie wilde aanbrengen, is de volgende. Het betreft kerkenraden die incidenteel gebruik willen maken van de NBV in bijzondere situaties (zoals in 'zendingsgemeenten' en 'samenwerkingsgemeenten') daartoe – onder het voorbehoud dat men daarin wijs en terughoudend zal handelen – de mogelijkheid moeten hebben. Welnu, daar heeft uw commissie als geheel mee ingestemd, omdat het niet de reguliere erediensten van 'gewone' christelijke gereformeerde kerken betreft. Het lijkt ons een goede zaak dat in de brief die het besluit toelicht deze bijzondere situaties te noemen om duidelijk te maken dat de generale synode niet wil heersen, maar dienen.

We hebben deze dingen grondig met elkaar doorgesproken. Het was ons hartelijk verlangen om – als het maar enigszins mogelijk was – met één voorstel te komen. Dat in het bovenstaande de lijnen getekend zijn van 'meerderheid' en 'minderheid' is met name gedaan om u een eerlijk beeld te schetsen van waaruit de lijnen lopen en hoe ze tot elkaar gekomen zijn. Maar tijdens de bespreking ter vergadering spreken we slechts over het éne commissievoorstel dat hieronder volgt.

Dat er nu één voorstel voor u ligt, betekent wel dat het 'voorstel tot besluit' een besluit is dat heel kwetsbaar zal blijken te zijn als er nog weer andere elementen aan toegevoegd dan wel weggelaten zouden moeten worden. Het leek uw commissie goed dit de vergadering in alle eerlijkheid te laten weten. Een en ander brengt de commissie tot het volgende 'voorstel van besluit':

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de instructie van de PS van het Noorden met het verzoek aan de generale synode zich te bezinnen op de vraag of de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) kan worden vrijgegeven voor het gebruik in de erediensten;
2. de instructie van de PS van het Oosten met het verzoek aan de generale synode om
 - a. een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken;
 - b. de kerken te verzoeken om, hangende het onderzoek door het deputaatschap, in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV;

constateerend

1. dat in oktober 2004 een nieuwe bijbelvertaling, hierna genoemd NBV, beoogd voor het gehele Nederlandstalige gebied, zowel als kansas-, gezins- en schoolbijbel, gereed komt;
2. dat in de afgelopen jaren delen van deze vertaling reeds verschenen zijn als 'Werk in Uitvoering' deel 1, 2 en 3;
3. dat enkele broeders uit onze kerken hun bijdrage geleverd hebben aan het tot stand komen van de NBV;
4. dat het Nederlands Bijbelgenootschap deze nieuwe vertaling de kerken aanbiedt;
5. dat er binnen onze kerken tot dusver geen deputaatschap is dat de generale synode van advies kan dienen inzake het al of niet gebruiken van de NBV;
6. dat steeds meer kerkleden, met name jongeren te kennen geven dat zij de standaardvertalingen Statenvertaling en Vertaling 1951 qua taal en stijl moeilijk te begrijpen vinden;
7. dat er kerken zijn in ons kerkverband die reeds gebruik maken van deze NBV, ook tijdens erediensten;

overwegend

1. dat de beoordeling van een nieuwe bijbelvertaling met het oog op het eventueel vrijgeven voor gebruik in de eredienst bij uitstek een zaak is die behoort tot de competentie van een generale synode;
2. dat elke nieuwe vertaling uiteenlopende, zowel positieve als negatieve reacties oproept en dat dit met betrekking tot de NBV niet anders is;
3. dat de NBV zich aandient als een vertaling die onder andere brontekstgetrouw en doeltaalgericht wil zijn;
4. dat de kerkenraden gediend zijn met een gefundeerd oordeel inzake de NBV;
5. de wijze waarop de generale synode van 1992 de brief van het Nederlands Bijbelgenootschap inzake de 'Vertaling-2000' beantwoordt heeft (art. 255 Acta 1992);
6. dat onze kerken vanaf 1992 een effectief middel hebben laten liggen om te komen tot een gefundeerd voorstel voor besluitvorming inzake de NBV;
7. dat de totstandkoming van de NBV weliswaar een breed draagvlak gevonden heeft in de Nederlandse samenleving, doch niet in het geheel van de gereformeerde gezindte;

van oordeel

1. dat het niet gewenst is dat binnen gemeenten sprake is van een toenemend gebruik van een parafraserende vertaling;
2. dat de NBV die eind oktober 2004 zal worden gepresenteerd tot op heden nog niet in haar volle omvang beschikbaar was, en dus ten dele onbekend is, vraagt om een evenwichtige beoordeling door een (breed samengesteld) studiedeputaatschap;

3. dat de kerken gediend zijn met een gefundeerd oordeel alvorens een vertaling kan worden vrijgegeven binnen de kerken;
4. dat de kerken die blijkbaar reeds enkele jaren het verlangen hebben deze NBV te gaan gebruiken zich hadden dienen te realiseren langs welke kerkelijke weg dat verlangen mogelijkwerijs gerealiseerd zou kunnen worden;
5. dat daarom van de generale synode niet verwacht mag worden dat ze een ontwikkeling die zich toch reeds heeft ingezet zonder gefundeerd oordeel nu reeds sanctioneert;
6. dat daarom in het algemeen gesproken aan de kerken verzocht kan worden de NBV nog niet in de erediensten te gebruiken zolang er geen gefundeerd oordeel ligt vanuit de kerken;

besluit

1. een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken;
2. dit deputaatschap de opdracht te geven om:
 - a. zich door middel van het beoordelen van de vertaalprincipia, enkele 'pilot-studies' van verschillende tekstsoorten en van zowel bekende als minder bekende gedeelten een gefundeerd oordeel te vormen van de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV;
 - b. alle kerkenraden aan te schrijven met een aantal doelgerichte vragen met het verzoek om voor 31 december 2005 hun reactie aan dit deputaatschap te zenden;
 - c. deze reacties zodanig te verwerken dat inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen wordt en hoe deze door de kerken wordt beoordeeld op betrouwbaarheid en bruikbaarheid;
 - d. op grond van de uitkomst van hun studie en meewegend de reacties van de kerkenraden, alsmede de reacties die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerde gezindte zijn gegeven, een gefundeerd voorstel te doen t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken.
 - e. in contact te treden met de stichting die de HSV voorbereid en broeders uit onze kerken die hierbij betrokken zijn te verzoeken om regelmatige rapportage;
3. de kerken te verzoeken om:
 - a. hangende het onderzoek door het deputaatschap in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV.
 - b. hun medewerking te verlenen aan het door het deputaatschap in te stellen onderzoek.
4. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en daarbij in een afzonderlijke brief uitleg te geven over de achtergrond waartegen deze beslissing genomen is.

M.J. Kater, rapporteur

BIJLAGE 60
Artikel 140, 191

Rapport deputaatschap kerkjeugd en onderwijs aan GS 2004

1. Werkwijze

1.1. Samenstelling

De generale synode van 2001 benoemde tot deputaten mevr. drs L.A. Rijkse en de broeders ds. B.L.C. Aarnoudse, ds. L.C. Buijs, ir. W.H. van Eeken, dr. G. van Hardeveld, Th. Heystek, ds. M.J. Kater, ds. J. van Langevelde, J. Mauritz, ds. S. Otten en ds. G. Vos

In deze verslagperiode fungeerde ds. J. van Langevelde als voorzitter, ds. S. Otten als plaatsvervangend voorzitter en was br. W.H. van Eeken secretaris; br. J. Mauritz was penningmeester. Vanwege de persoonlijke situatie van ds. J. van Langevelde heeft hij een groot gedeelte van de tijd geen werkzaamheden kunnen verrichten. Ds. S. Otten heeft voor het grootste gedeelte van de tijd het voorzitterschap waargenomen. Op de vergadering van 13 mei is ds. Otten benoemd als voorzitter en ds. L.C. Buijs als plaatsvervangend voorzitter. Zr. Rijkse was herstellende van ziekte en heeft met name in de beginperiode een beperkte inzet kunnen plegen.

1.2. Opdracht GS 2001

De synode besloot:

1. deputaten op te dragen, nu de noodzaak en de wenselijkheid van een jeugdbureau vooralsnog niet gebleken zijn:
 - a. visie te ontwikkelen om hun hoofdtaak, die bestaat in het bevorderen dat aan de jeugd een christelijke opvoeding en schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven, zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren;
 - b. daarbij de behoefte van de kerken c.q. kerkenraden aan begeleiding en ondersteuning inzake opvoedingsvragen en het jeugdwerk te inventariseren;
 - c. op basis van a. en b. beleid te ontwikkelen en aan de generale synode 2004 concrete voorstellen te doen;
2. deputaten op te dragen vanuit de aangegeven principiële grondslag het leerplan voor onderwijs en vorming nader uit te werken en praktisch te maken;
3. deputaten op te dragen bij de uitvoering van hun werk de kerken te stimuleren jongeren met een handicap en/of chronische aandoening in de activiteiten te betrekken;
4. deputaten op te dragen het subsidiebeleid aan de CGJO en het LCJ de komende jaren te bestuderen en objectieve criteria vast te stellen en deze ter goedkeuring aan te bieden aan de generale synode van 2004.

1.3. Instructie volgens Kerkorde

Bijlage 29: Instructie voor de deputaten kerkjeugd en onderwijs

Art. 1. De generale synode benoemt 11 deputaten 'kerkjeugd en onderwijs'.

Art. 2. Deputaten zijn gerechtigd een tweetal adviseurs aan te trekken, die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in de vragen met betrekking tot de jeugd, het jeugdwerk, de opvoeding en het onderwijs.

Art. 3. Tot de taak van deputaten behoort:

- a. te bevorderen dat aan de jeugd een christelijke opvoeding en schriftuurlijke voorlichting en leiding wordt gegeven;
- b. activiteiten die dienen tot stimulering van georganiseerd jeugdwerk te steunen;
- c. advies te geven in zaken die het bestaan van de jeugdorganisaties of het leven van de kerkelijke jeugd in het algemeen raken;
- d. alles te doen wat het geven van christelijk onderwijs aan de jeugd van de gemeente bevordert;
- e. contact te onderhouden met de kerkenraden, de jeugdbonden en met andere organisaties die zich met jeugd en jeugdwerk in de kerken bezig houden.
- f. contact te onderhouden met kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs.
- g. contact te onderhouden met predikanten die naar art. 6 K.O. zijn vrijgesteld voor werk in het onderwijs.

Art. 4. Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door:

- a. het verstrekken van informatie omtrent het jeugdwerk, de christelijke opvoeding en het onderwijs;
- b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september;
- c. het geven van voorlichting aan de jeugdouders en/of jeugddiakenen.

Art. 5. Het contact met het georganiseerde jeugdwerk wordt gerealiseerd door:

- a. het geven van kerkelijke begeleiding en financiële steun aan het werk van beide jeugdwerkorganisaties, de CGJO en het LCJ, met inachtneming van ieders eigen verantwoordelijkheid;
- b. het geven van kerkelijke begeleiding en financiële steun aan het werk van de Stichting Young Eagles Kampen, met inachtneming van haar eigen verantwoordelijkheid.

Art. 6. Het contact met betrokkenen bij het onderwijs wordt onderhouden door hen te instrueren en te adviseren inzake de roeping die zij hebben met betrekking tot het onderwijs.

Art. 7. De verantwoordelijkheid ten aanzien van studerenden wordt gerealiseerd door het onderhouden van contacten met en het geven van financiële steun aan het landelijke en plaatselijke studentenwerk, met inachtneming van hun eigen verantwoordelijkheid.

Art. 8. Deputaten zijn gerechtigd namens de kerken deel te nemen aan besprekingen e.d. die tot doel hebben het onderwijs op grand van Schrift en belijdenis te bevorderen.

Art. 9. Deputaten zijn gemachtigd aan de kerken jaarlijks een collecte te vragen voor de instandhouding van het jeugdsteunfonds en dit fonds te beheren met het oog op de taken in art. 5 en 7 genoemd.

Art. 10. Deputaten zijn naar art. 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot:

- a. het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen;
- b. het verrichten van betalingen.

Art. 11. Deputaten zullen van hun werkzaamheden en van hun financiële beheer verantwoording afleggen aan de generale synode.

1.4. Werkwijze

Het deputaatschap heeft in de verslagperiode gefunctioneerd in drie secties en twee werkgroepen. De secties hielden zich bezig met reguliere activiteiten terwijl de werkgroepen specifieke synodeopdrachten aan het uitwerken waren. Iedere sectie had een instructie en de werkgroepen hadden een plan van aanpak waarin het mandaat werd geregeld.

De samenstelling was als volgt:

Sectie werkgroep	Samenstelling	synodebesluit
Sectie Georganiseerd Jeugdwerk	Th. Heystek Ds. G. Vos Ds. M.J. Kater J. Mauritz	4
Sectie Onderwijs	Ds. S. Otten Mevr. Drs. L.A. Rijksen Dr. G. van Hardeveld Ds. B. L.C. Aarnoudse	
Sectie studentenwerk	Ds. L.C. Buijs Ir. W.H. van Eeken	

Werkgroep LOP	Dr. G. van Hardeveld Ds. G. Vos Ds. B.L.C. Aanoudse Mevr. Drs. L.A. Rijksen	2
Werkgroep Jeugdwerkvisie	Ir. W.H. van Eeken Ds. L.C. Buijs Ds. M.J. Kater	1, 3

1.5. Typering van werkzaamheden

Gegeven de synodeopdracht om een visie te ontwikkelen op haar hoofdtaak, hebben deputaten in de hele periode kritisch gekeken naar hun eigen functioneren. De concrete werkzaamheden kunnen worden ingedeeld volgens de volgende karakterisering.

Typering	Reikwijdte	Voorbeelden
Bestuurlijk karakter	Betreft contacten met of in besturen van organisaties die zich op het aandachtsveld bezighouden.	Participeren in overleggen – onderhouden van het netwerk – conferenties bezoeken – subsidies vertrekken
Ontwikkel karakter	Ontwikkelen van visies, en toerustingsdocumenten op het aandachtsveld	– Leerplan voor vorming en opvoeding – Jeugdwerkvisie
Uitvoerend karakter	Zelf actief zijn in het aandachtsveld, activiteiten uitvoeren gericht op individuele gemeenteleden	Zelf jeugdwerk materiaal schrijven Promotie maken voor activiteiten Uitvoerende gemeenteleden toerusten

In het vervolg van dit document zal telkens op deze karakterisering worden teruggegrepen. Op die manier wordt ook duidelijk welke taken deputaten wel en welke taken deputaten niet tot tevredenheid kan uitvoeren.

2. Sectie Georganiseerd Jeugdwerk

2.1. Opdracht

De taken van de sectie georganiseerd jeugdwerk zijn binnen het deputaatschap als volgt omschreven:

- De sectie georganiseerd jeugdwerk heeft als taak om namens het deputaatschap kerkelijke begeleiding en financiële steun te geven aan de jeugdwerkorganisaties de CGJO, het LCJ en de YEK met inachtneming van hun eigen verantwoordelijkheid.
- De sectie voert de instructie uit door:
 - zich op de hoogte te stellen van het werk, de activiteiten en de publicaties van de jeugdwerkorganisaties en hierop zondig te reageren en/of advies te geven;
 - met de jeugdwerkorganisaties een visie te ontwikkelen op het werk, nu en in de toekomst;
 - minimaal 1 keer per jaar een ontmoeting te hebben met de organisaties afzonderlijk met de bedoeling om op de hoogte gesteld te worden, om te ondersteunen en zo nodig te adviseren;
 - minimaal één van de activiteiten te bezoeken met als doel om in het veld van het werk kennis te nemen;
 - binnen haar verantwoordelijkheden en mogelijkheden het werk binnen onze kerken onder de aandacht te brengen en te stimuleren.
- De sectie zal specifiek ten aanzien van de CGJO en het LCJ de onderlinge contacten tussen de GGJO en het LCJ bevorderen.
- De sectie georganiseerd jeugdwerk ontvangt jaarlijks van elke organisatie een goedgekeurd financieel overzicht ten einde verantwoord subsidie te kunnen verlenen. De sectie draagt er met de penningmeester van deputaten zorg voor dat de subsidie ook daadwerkelijk wordt verschaft.
- De sectie brengt op de deputatenvergaderingen verslag uit van elke ontmoeting en hun overige werk.
- Besluiten zullen alleen op de deputatenvergaderingen worden genomen.

2.2. Werkzaamheden

Met beide jeugdwerkorganisaties (JWO's) vonden in de achterliggende verslagperiode een drietal gesprekken plaats met de leden van de sectie georganiseerd jeugdwerk conform het gestelde onder punt 2 van de instructie dectie georganiseerd jeugdwerk (zie bijlage). Ook werd er meegeleefd met activiteiten die door de JWO's werden georganiseerd door middel van de afvaardiging van een van de leden.

Daarnaast is er twee keer een ontmoeting geweest tussen de JWO's en het volledige deputaatschap en hebben beide JWO's elkaar ook enkele keren onderling ontmoet, waarvan een verslag ter kennisgeving ter hand werd gesteld aan ons deputaatschap. Deze ontmoetingen werden door de JWO's zelf zonder aandrang van deputaten gearrangeerd, zodat de sectie daarnaast geen activiteiten hoefde te ontplooiën om de onderlinge contacten tussen de JWO's te bevorderen.

Overeenkomstig de bovenvermelde instructie werd voldaan aan wat genoemd wordt in de punten 3 t/m 6.

Het besluit van het Ministerie VWS om de subsidiekraan dicht te draaien, zodat na 2006 er geen druppel meer uitkomt is voor beide JWO's zeer ingrijpend. In verband daarmee treft u in de voorstellen ook een voorstel aan de bijdrage per lid voor het jeugdwerk te verhogen.

Hieronder volgt een korte thematische weergave van de inhoud van de eerstgenoemde gesprekken (sectie Jeugdwerk-JWO's).

2.3. CGJO

2.3.1. Terugblik generale synode 2001

Volgens de JWO werd de CGJO erg negatief afgeschilderd. Er werd de indruk gewekt alsof de CGJO nauwelijks nog bestaansrecht heeft en een noodlijdende organisatie geworden is. Dat was financieel gezien wel het geval geweest, maar niet wat de idealen betreft. Bovendien waren een aantal maatregelen getroffen om de financiële situatie te verbeteren en die hebben effect gehad. Ook werd door de bespreking weer sterk de tegenstellingen met het LCJ benadrukt. Dat is als pijnlijk ervaren. Tevens werd stilgestaan bij de nieuwe opdrachten van de synode en de aangepaste instructie van de sectie.

2.3.2. Ontwikkelingen CGJO

Wat de personeelsbezetting betreft heeft men gekozen voor het inzetten van een aantal specialisten op deelgebieden (per leeftijdscategorie) in plaats van enkele generalisten. Verder worden wel eigen themamappen geschreven, maar de overige materialen worden toch al veelal van elders betrokken (HGJB, YFC e.d.). Die materialen worden in zogenaamde 'snuffelpakketten' aangeboden. Men is van plan (nog meer) contacten te gaan leggen met de plaatselijke kerken en daarbij de nadruk te blijven leggen op het belang van geïntegreerd jeugdwerk. Hoewel de CGJO het betreurt dat het jeugdbureau van de baan is, zal ze wel inhoudelijk (uitgaande van haar visieprogramma) zich blijven richten op werkzaamheden die ondergebracht zouden kunnen worden bij een dergelijk bureau. Een bureaucoördinator (br. Arjan Walraven) coacht één en ander. De bondsdag is vervangen door een viertal regionale bijeenkomsten. Het is niet de bedoeling dat NGJ en CGJO één worden, al is er een goede samenwerking en wordt gebruik gemaakt van de diensten van André Maliepaard (NGJ).

2.3.3. Terugblik verslagperiode

Volgens deputaten heeft bovengenoemd beleid van de CGJO ertoe geleid dat de organisatie weer meer leven ingeblazen is. Via 'Out-line' en 'On-line' worden kaderleden en jongeren op de hoogte gehouden van verschillende activiteiten. Het blijkt dat de regionale 'praise- & cabaretavonden' – die in de plaats van de jaarlijkse bondsdag gekomen zijn – zich verheugen mogen in een goede belangstelling (zo'n 500 jongeren per regio per avond). Deze avonden zijn kostendekkend. Een eerste bijbelstudieweekend bracht 20 jongeren bij elkaar. Over de opkomst zal verder nagedacht worden, maar de CGJO ziet het als haar taak hiermee door te gaan.

Van de kant van de sectie is ook enkele keren gewezen op zaken waarmee men binnen de kring van deputaten moeite heeft (woordgebruik, werkvormen).

De CGJO is creatief bezig om zelf acties te bedenken om uit de achterban financiële bijdragen te verkrijgen om het derven van het subsidiebedrag van de overheid te compenseren. Deputaten hebben daar in een schrijven allereerst de nadruk op gelegd.

Wel is de CGJO van mening dat de kerken een bijzonder grote verantwoordelijkheid dragen om het ontstane financiële tekort t.g.v. het wegvallen van de overheidssubsidie te dekken.

2.4. LCJ

2.4.1. Terugblik generale synode 2001

De JWO betreurt de formele gang van zaken tijdens de ellenlange rij sprekers over met name het jeugdbureau. Gemist werden tonen van beweging met onze jongeren. Het LCJ vraagt zich daarom af of ze voor een volgende synode nog wel jongeren uit zal nodigen om aanwezig te zijn bij de behandeling van het jeugdwerk. Het LCJ betreurt het niet dat het jeugdbureau van de baan is. Gesproken werd over de nieuwe opdrachten van de synode en de aangepaste instructie van de sectie.

2.4.2. Ontwikkelingen LCJ

Evenals bij de CGJO vindt een verbreding van de werkzaamheden plaats, die te maken heeft met het jeugdwerk binnen het geheel van de gemeente. Daartoe is men begonnen met het beleggen van een plaatselijk jeugdwerkoverleg. Daarnaast zal ondermeer het –16 werk worden uitgebouwd en zal het –12 jeugdwerk meer gestalte krijgen (daarbij zal ook de relatie met de Zondagsscholenbond betrokken worden), zal aandacht gegeven worden aan kadervorming en studiedagen, zal men zich bezinnen op jongerenpastoraat en zal een uitbreiding/vervolg gegeven worden aan bijbelstudieconferenties voor jongeren en zogenaamde kruispuntconferenties (huwelijk, belijdenis doen etc.).

2.4.3. Terugblik verslagperiode

Deputaten hebben geconstateerd dat het LCJ op de voorgenomen koers verder is gegaan. Bovengenoemde activiteiten zijn inderdaad uitgevoerd en mogen zich verheugen in een goede tot zeer goede belangstelling (o.a. twee keer ruim honderd jongeren voor de bijbelstudieconferenties). Het LCJ heeft grote zorgen over ontwikkelingen binnen 'jeugdland' die ertoe leiden dat jongeren losgeweekt worden van het gereformeerde erfgoed. Symptomen daarvan zijn het dreigen weg te vallen van de notie van de heiligheid van God, het leven in een gefragmentariseerd leven, ethische verschuivingen e.d.

Binnen de sectie bestaat veel waardering voor het werk van het LCJ waaruit duidelijk blijkt dat Schrift en belijdenis de kaders zijn waarbinnen men zich wil bewegen.

Het LCJ heeft zich bezonnen op de toekomst wat de financiën betreft. De JWO heeft plannen ontwikkeld om bijdragen te ontvangen uit de eigen achterban ondermeer door een actie om het donateurbestand uit te breiden. Niettemin acht het LCJ het wenselijk dat ook de bijdrage per lid omhoog zal gaan.

2.5. Consequenties van gewijzigd subsidiebeleid overheid

Dit punt geldt zowel voor het CGJO als de LCJ en daarom wordt dat hier apart behandeld. Het gewijzigde subsidiebeleid van de overheid heeft grote consequenties voor de jeugdwerkorganisaties. Hierover is

met hun meerdere malen gesproken tijdens de reguliere overleggen en specifiek op een bijeenkomst op 2 april 2004.

Deputaten stellen voor om de bijdragen voor de jeugdwerkorganisaties in 2005-2007 vast te stellen op respectievelijk 73.000, 129.000 en 132.000 euro. Deze bijdragen zorgen ervoor dat de JWO's hun activiteiten op dezelfde voet kunnen continueren. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat niet alleen deputaten maar ook dat de JWO's zelf 10% extra eigen inkomsten genereren om de terugvallende subsidie op te vangen.

Dit voorstel geldt voor de jaren 2005-2007. Een nog hogere omslag zou gezien het belang van kerkelijke ondersteuning te rechtvaardigen zijn. In de periode tot de volgende synode zullen de financiën continue volop de aandacht krijgen.

De volgende aspecten hebben een rol gespeeld bij de besluitvorming van deputaten:

Jeugdwerkorganisaties voorzien in een groeiende behoefte

Landelijk en plaatselijk behoort de kerkelijke aansturing van het jeugdwerk zich niet te beperken tot opzicht inzake het functioneren van Schrift en belijdenis maar ook het mobiliseren en instrueren van jeugd-leiding, het verwijzen naar goede adviseurs en goede materialen en het betrekken van jongeren bij het jongerenwerk en het leven van de gemeente. Voor kerkenraden en jeugdbetrokken ambtsdragers moet er bekwaam advies beschikbaar zijn. De JWO's hebben in de afgelopen jaren op dit terrein veel goed werk gedaan. Met overheidsmiddelen is een deel van de taken vervuld waaraan gedacht werd bij het voorstel voor een jeugdbureau dat deputaten de vorige synode hebben gepresenteerd. Deputaten zouden graag zien dat de JWO's van voldoende middelen werden voorzien om op de ingeslagen weg voort te gaan.

Meer dan 10% extra eigen inkomsten wordt niet realistisch geacht

Het is zonder meer goed om de achterban direct te laten betrekken bij de morele en financiële steun voor het werk via sponsoring, acties en donateurs. Er zitten wel grenzen aan. Op de eerste plaats moet het te werven bedrag realistisch worden ingeschat. 10% lijkt in dit opzicht al een grote uitdaging. Ten tweede moet worden voorkomen dat de eigen stafmedewerkers van de JWO's meer tijd en energie gaan steken in het verwerven van de benodigde gelden dan wenselijk is.

Hoofdelijke financiële aansprakelijkheid van de bestuurders

Niet in de laatste plaats brengen deputaten onder de aandacht van de synode dat de JWO's geen stichtingen zijn en dat derhalve de bestuurders hoofdelijk aansprakelijk zijn voor finale tekorten binnen de organisatie welke onder meer kunnen ontstaan door schadeloosstellingen die de rechter toekent aan medewerkers van wie het arbeidscontract werd beëindigd. Bestuurders kunnen zich hiervoor niet verzekeren. Wanneer de kerken in toenemende mate het belang zien van kerkelijke begeleiding van hun jeugdwerk en jeugdbetrokken ambtsdragers zullen ze zich ook moeten beraden over meer kerkelijke financiële achtering van met name de salarissen van de medewerkers van de jongerenorganisaties zowel met het oog op de continuïteit van de begeleiding alsmede de mogelijkheid om op een verantwoorde manier deel te kunnen nemen aan het besturen van een JWO.

2.6. YEK

Wat betreft het werk van de YEK delen we u mee dat er niet een speciale ontmoeting geweest is tussen de sectie en de voorzitter ds. S. Otten en/of andere leidinggevendenden. Wel is er een informeel bezoek gebracht aan de kampen in 2002 en 2003. De YEK neemt een wat aparte plaats in t.o.v. de andere JWO's vanwege de beperktheid van de activiteiten (uitsluitend vakantiecampen). Ook zijn er geen vragen of verzoeken vanuit de YEK aan ons gericht.

Vermeld kan worden dat er ieder jaar deze kampen geweest zijn voor verschillende leeftijdsgroepen en dat blijkens de verslagen de deelnemers aan deze kampen hierover enthousiast zijn. Bij het informele bezoek van een van onze deputaten aan de kampen bleek dat de zaken zorgvuldig en deskundig worden aangepakt.

2.7. Financiën

In de verslagperiode is achtereenvolgens jaarlijks subsidie verstrekt aan Het LCJ (€ 46.500) en het CGJO (€ 46.500) en de Stichting YEK (€ 910).

Door het deputaatschap is zowel met de CGJO als met het LCJ éénmaal gesproken om objectieve criteria te definiëren voor de subsidieverdeling. Door de ontstane hectiek als gevolg van besluiten van de overheid om de subsidie aan beide JWO's drastisch terug te schroeven is er verder geen vervolg aan deze gedachtevorming gegeven. Overigens bleek het niet eenvoudig om objectieve criteria vast te stellen. Een objectief criterium zou kunnen zijn om de subsidie te baseren op het aantal leden in de achterban. Dit vonden deputaten én jeugdwerkorganisaties geen goed idee omdat het teveel marktdenken bevat. Daarnaast bleek dat beide organisaties de term 'leden' anders hanteren. Bij het LCJ heeft dit een meer formele status dan bij het CGJO. Sluitende criteria om de grootte van de achterban echt goed te kunnen "meten" zijn niet zo gemakkelijk te vinden en "vervuiling" van een ledenbestand is nauwelijks vast te stellen.

2.8. Conclusies/ter besluitvorming

Ten aanzien van de opdracht in 2.1 is er geen aanleiding het functioneren van deputaten voor de volgende verslagperiode te wijzigen. Deputaten blijven ten aanzien van de JWO en YEK een taak houden met een bestuurlijk karakter en laten de uitvoering van werkzaamheden zoveel mogelijk over aan de organisaties zelf.

Ten aanzien van de financiën stellen deputaten voor de bijdrage aan het CGJO en LCJ voor de komende jaren te verhogen.

3. Sectie Onderwijs

3.1. Opdracht

De taken van de sectie onderwijs zijn binnen deputaten als volgt omschreven:

1. Met het oog op deze opdrachten heeft de sectie de volgende taken te verzorgen:
 - a. contact onderhouden met de predikanten naar art. 6 K.O. die in het onderwijs werkzaam zijn;
 - b. hen die op een of andere manier bij het onderwijs betrokken zijn bij elkaar brengen en contact met hen houden en met het oog hierop ook zorgen voor een up-to-date adressenbestand;
 - c. door middel van publicaties in de kerkelijke pers aandacht vragen voor het christelijk onderwijs en het opvoeden in de vreze des Heren;
 - d. daarnaast ook via brochures bepaalde zaken betreffende het onderwijs onder de aandacht brengen van kerkenraadsleden c.q. kerkleden;
 - e. kennismaken van tijdschriften en boeken om zo de ontwikkelingen in het onderwijs en in het (ge-wenste) opvoedingsklimaat te volgen.
2. De sectie brengt op deputatenvergaderingen verslag uit van verrichte werkzaamheden.
3. Besluiten zullen alleen op deputatenvergaderingen worden genomen

3.2. Gang van zaken

Naast de vertrouwde dingen zoals:

- a. het contact met predikanten Art 6 K.O. en
- b. door voor onderwijsbetrokkenen het organiseren van een onderwijssymposium heeft de sectie zich bezig gehouden met het volgen van nieuwe ontwikkelingen,
- c. waaronder die van het opvoedingsblad Aan de Hand en de oprichting van een Platform Christelijke Opvoedingsondersteuning.
- d. aan het schrijven van artikelen en brochures en
- e. het kennismaken van tijdschriften en boeken is minder aandacht gegeven.

3.2.1. Predikanten Art. 6 K.O.

Met verdriet gedenken we het plotseling overlijden van dr. Th. Peppink op 29 september 2002. In hem verliezen we een bijzondere werker in Gods Koninkrijk, die zich op zijn eigen wijze begaf in het gebied van kerk en cultuur. Ons meeleven gaat uit naar zijn vrouw en gezin. Ook gedenken we het overlijden van Dr. J. de Vuijst, die op 20 oktober 2002 in de Here ontsliep. Hij was de eerste predikant van onze kerken die zich volledig gaf aan het werk van het godsdienstonderwijs – 1975 – en de eerste die viel onder verantwoordelijkheid van deputaten onderwijs. In de afgelopen periode gingen ds. A. Broersma en ds. A. W. Wubs met vervroegd pensioen. Ds. Broersma verzorgde van 1980 tot 2001 het schoolpastoraat en vervulde ook bredere functies binnen de school. Ds. Wubs legde zijn taak eerder neer dan hij zou wensen vanwege gezondheidsproblemen. De sectie heeft middels een brief aan beide broeders zijn waardering uitgesproken voor hun schoolarbeid en hen de zegen van God toegewenst. Op dit moment vallen er geen predikanten Art. 6 meer onder verantwoordelijkheid van deputaten. Deputaten geven de GS ter overweging mee de taak t.a.v. art. 6 predikanten te wijzigen en niet meer te doen zijn dan het geven van advies aan de classis bij benoeming en het bijstaan van kerkenraad en classis in voorkomende gevallen bij moeiten en vragen. De bredere opdracht, namelijk het onderhouden van contacten, krijgt geen gestalte, aangezien de lijnen van toezicht en afleggen van verantwoordelijkheid veel meer loopt via kerkenraad en classis.

3.2.2. Onderwijssymposium 2003

Op 4 oktober 2003 vond het tweejaarlijkse Onderwijssymposium plaats in 'de Aker' in Putten. Het thema was deze keer 'de Waarde(n) volle school'. Bijdragen werden o.a. geleverd door drs. I.A. Kole en Drs. A. Hoek-van Kooten. Het werd een waardevolle dag, met hoogstaande en inhoudsvolle bijdragen en workshops. Helaas viel de belangstelling tegen – zo'n kleine 50 personen en dat ondanks intensieve publiciteit middels persoonlijke uitnodiging en persberichten. Het vele werk dat de sectie moet verzetten – o.a. het verzorgen van het programma, de arbeidsintensieve verwerking van adressen – staat niet meer in verhouding tot de deelname. De sectie heeft dan ook besloten het onderwijssymposium in deze opzet te laten vervallen. Wel denkt de sectie aan de mogelijkheid om in de toekomst regionale ontmoetingsmomenten te creëren voor onderwijsbetrokkenen. De behoefte aan ontmoeting, bezinning en toerusting, met name aangaande de christelijke identiteit van de school en van het onderwijs in het algemeen, is er, gelet op de enquête tijdens elk symposium, wel.

3.2.3. Chr. Opvoedingsmagazine Aan de hand

Deputaten kerkjeugd & onderwijs participeert in het Chr. opvoedingsmagazine Aan de Hand. We hebben geen redactionele of financiële verplichtingen, wel hebben we ons, middels het tekenen van een statuut, verplicht het blad naar de achterban van onze kerken bekend te maken. Ook zouden ze het op prijs stellen dat er op persoonlijke titel een Chr. Gereformeerde in de redactie zou zitten en in de Raad van Toezicht. Dat laatste is gebeurd door de medewerking van drs. E. van Dijk. Inmiddels moest drs. Van Dijk haar taak in de redactie opgeven, vanwege te drukke werkzaamheden. Wel nam ze op persoonlijke titel zitting in de Raad van Toezicht. Voor haar is in de redactie geen ander lid van de Christelijke Gereformeerde Kerken in de plaats gekomen. Ds. Otten heeft in de afgelopen paar jaar, naast overleg met de bladmanager, één en andermaal deelgenomen aan het zgn. 'directie-overleg'.

Doel van dat overleg was:

1. Te bezien wat er naar de achterban nog meer gedaan zou kunnen worden aan het werven van abonnees
2. Kritisch te kijken naar lay-out en inhoud van het magazine. In het kader van bekendmaking naar de achterban is enkele keren een mailing aangaande Aan de Hand naar de kerkenraden gegaan met een aanbevelingsbrief namens deputaten. Ook persberichten zijn op die wijze verzonden. Al met al heeft het blad mede door deputaten meer bekendheid gekregen, hetgeen o.a. geresulteerd heeft in meer christelijke gereformeerde abonnees.

Tegelijk constateren we dat:

1. De inhoud van het blad niet altijd strookt met de voorstellingen en opvattingen die wij hebben t.a.v. de christelijke opvoeding van onze kinderen. O.a. het te gemakkelijk spreken over kinderen als kinderen van God.
2. Een deel van onze kerken zich niet herkent in taalgebruik en voorstellingen die in het blad worden gebruikt.

De sectie heeft zich bezonnen op haar relatie met "aan de Hand". De sectie wil haar relatie veranderen van "participeren in" naar "contacten onderhouden met". Dit komt erop neer dat deputaten geen zitting meer nemen in het directieoverleg of leden van onze kerk vragen om namens deputaten in de redactie te zitten. Wel willen zij contacten blijven onderhouden met de redactie en met de broeders/zusters uit onze kerken die participeren in de raad van toezicht of op persoonlijke titel in de redactie zitten. In de komende periode zal een en ander bij de organisatie worden aangekaart.

3.2.4. Platform Christelijke Opvoedingsondersteuning

Begin 2001 nam de HGJB, in samenwerking met de SGJ en de St. Chris, het initiatief om te komen tot het Platform Christelijk Opvoedingsondersteuning. De sectie werd uitgenodigd om aan de opzet daarvan deel te nemen. Ds. S. Otten heeft zich daarvoor ingezet. Een initiatiefgroep heeft een convenant opgesteld waarmee kerkelijke, para-kerkelijke en christelijke organisaties zich kunnen verbinden om in gezamenlijkheid en afzonderlijk activiteiten te ontplooien die de christelijk opvoeding ondersteunen, middels preventie, voorlichting, opvang en begeleiding, cursussen geloofsopvoeding en informatieve boeken en brochures. Naast de initiatiefnemers hebben inmiddels diverse organisaties te kennen gegeven te willen participeren, waaronder o.a. het CGJO, Aan de Hand, St. Radar, en St. Koers voor ouders. Enkele christelijke schoolbegeleidingsdiensten en andere kerkelijke organisaties overwegen op dit moment nog om deel te nemen. Om van elkaars producten en activiteiten op de hoogte te zijn en om die bekend te maken bij kerken en opvoeders, is een (virtueel) transferpunt opgezet in de vorm van een website met de naam www.christelijkopvoeden.nl. Deze is ondergebracht bij www.mijnzorg.nl, een site waar christelijke zorg en hulpverleningsorganisaties hun diensten aanbieden. De financiering vindt plaats door middel van bijdragen uit fondsen en uit bijdragen van participanten. De sectie is van mening dat we niet in dit platform hoeven te participeren, aangezien wij geen producten of activiteiten in die zin hebben. Wel zijn we van mening dat het platform zijn betekenis kan hebben voor onze kerken, aangezien ook onder ons christelijke opvoedingsondersteuning nodig kan zijn. Daarom zullen we als sectie de ontwikkelingen blijven volgen en waar en wanneer nodig het platform onder de aandacht brengen.

3.2.5. Bestuursvereniging LVGS Concent

Binnen de Geref. (Vrijg) Schoolverenigingen is de discussie op gang gekomen om de scholen ook open te stellen voor ouders en kinderen van de Chr. Geref. Kerken en docenten van Chr. Geref. huize. Dit gesprek kreeg een stimulans vanwege de besluiten van de voorgaande generale synode 2001 van onze kerken. De GS sprak uit: "dat de overeenstemming in leer die de voorgaande generale synodes van beide kerken over en weer hebben uitgesproken reden geeft om volhardend te zoeken naar het verder gestalte geven aan de eenheid." Op verzoek van het moderamen van de vorige GS hebben deputaten de uitnodiging aangenomen om met het LVGS mee te denken hoe de openstelling voor leden van onze kerken gestalte zou kunnen krijgen. Een ingewikkelde discussie over eventuele statutenwijziging en behoud van "eigen richting" volgde. Een bijdrage werd geleverd aan een discussierapport van Concent met haar leden over deze materie. In 2003 is het merendeel van de Gereformeerde Schoolverenigingen overgegaan tot het openstellen van hun scholen voor christelijk gereformeerde leden. Christelijke gereformeerden kunnen nu lid worden en komen nu ook voor benoemingen in aanmerking. In een artikel in De Wekker, met als titel "De poort is open", heeft de sectie onderwijs, in samenspraak met deputaten eenheid, aan deze ontwikkelingen aandacht geschonken. Concent zou graag zien dat we met hen mee zouden blijven denken over Gereformerd Onderwijs en Schoolidentiteit.

Deputaten zien geen mogelijkheden om daadwerkelijk zelf in Concent te participeren. Deputaten willen wel contacten gaan onderhouden met broeders of zusters die op persoonlijke titel in Concent participeren.

3.2.6. Christelijke Hogeschool Ede

Namens deputaten is ds. M.J. Kater afgevaardigd om onze kerken te vertegenwoordigen in de Raad van Advies van de CHE te Ede. Twee keer per jaar vindt een ontmoeting plaats. De RvA heeft vooral als taak vanuit de participanten toe te zien op de identiteit van de hogeschool. Met ingang van dit jaar wil men de participanten er nog meer dan voorheen bij betrekken. Overigens is het een zorgelijk verschijnsel dat slechts een relatief klein deel van de christelijke jongeren ook hoger christelijk onderwijs volgt.

3.2.7. Financiën

Naast reiskosten worden er door de sectie geen kosten gemaakt. Uit de kas van deputaten wordt wel het verschil bijgepast voor de kosten van het onderwijssymposium.

3.3. Conclusies/ter besluitvorming

In de loop der jaren is de sectie meer en meer belast geworden bij het actief participeren in organisaties en in ontwikkelingen. Aan het einde van deze periode wordt geconcludeerd dat de nadruk meer zal moeten vallen op bezinning en op opvoedingsondersteuning. De bezinning krijgt binnen de sectie (of in een nieuwe opzet) gestalte door het kennismaken van lectuur en van boeken over onderwijs en opvoeding en van ontwikkelingen en activiteiten die op die terreinen plaatshebben. De bezinning mondt uit in het attenderen en adviseren van kerkenraden en opvoeders middels publicaties etc.

Gegeven deze opmerkingen wil de sectie zich in de volgende periode gaan richten op de volgende taken:

- a. Het geven van advies aan kerkenraad en classis bij benoeming van predikanten Art 6 K.O. en het bijstaan van kerkenraad en classis in voorkomende gevallen bij moeiten en vragen.

- b. Onderzoek doen naar mogelijkheden voor kerkenraden om onderwijsbetrokkenen bij elkaar te brengen en contacten te onderhouden (ontwikkelopdracht onderwijsparticipatie).
- c. Aandacht vragen voor het christelijk onderwijs en bevorderen dat deze de opvoeding in de vreze des Heeren ondersteunt. Dit kan door middel van het zoeken naar middelen die door kerkenraden gebruikt kunnen worden in de toerusting van gezinnen, ouders c.q. verzorgers (ontwikkelopdracht gezinstoerusting).
- d. Via brochures en artikelen bepaalde zaken betreffende het onderwijs onder de aandacht brengen van kerkenraadsleden c.q. kerkleden;
- e. Kennisnemen van tijdschriften en boeken om zo de ontwikkelingen in het onderwijs en in het (gewenste) opvoedingsklimaat te volgen.

De werkzaamheden van de sectie laten zich als volgt typeren. In de afgelopen periode waren werkzaamheden met een bestuurlijk karakter de participatie in de CHE en in Concent. In deze periode zijn er geen werkzaamheden verricht met een ontwikkelend karakter. De participatie in Aan de hand, het platform christelijke opvoedingsondersteuning hadden een uitvoerend karakter. Ook vanuit Concent werd een beroep gedaan op participatie. Deputaten willen op dit laatste vlak een andere richting inslaan en deze activiteiten voor de volgende periode omzetten in activiteiten met een meer bestuurlijk karakter.

4. Sectie Studentenwerk

4.1. Opdracht

De taken van de sectie studentenwerk zijn binnen het deputaatschap als volgt omschreven:

1. kerkenraden stimuleren in hun taak om jonge leden van hun gemeente, die gaan studeren, te begeleiden bij het leggen van de contacten (kerkelijke gemeente, christelijke studentenorganisaties, kamerbewonerswerk e.d.) in de stad waar de universiteit of hogeschool zich bevindt.
2. kerkenraden van up-to-date adressenmateriaal m.b.t. studentenwerk toesturen.
3. contact onderhouden met vertegenwoordigers van positief christelijke studentenorganisaties zoals de CSFR en IFES-Nederland, zich op de hoogte te houden van publicaties in deze kringen
4. tweemaaljaarlijks een conferentie voor studentenouderlingen beleggen.

4.2. Werkzaamheden

In het werk van de sectie is ten opzichte van de vorige verslagperiode nieuw leven geblazen en de sectie heeft datgene kunnen doen voor waar zij zich verantwoordelijk voor acht. De sectie heeft haar reguliere contacten onderhouden waarbij zich geen grote discutabele zaken hebben aangediend.

Belangrijkste activiteiten op bestuurlijk niveau:

- De reguliere contacten met IFES-Nederland en de CSFR zijn onderhouden.

Belangrijkste activiteiten op adviserend niveau:

- Lijst met contactpersonen/studentouderlingen staat op internet en in het kerkelijk jaarboek, kerkenraden zijn daarover aangeschreven. Er is in elke studentenstad een contactpersoon beschikbaar die een belangrijke schakel vormt voor bestaande of aankomende studenten en de aldaar aanwezige CGK gemeente.
- In november 2002 is er een toerustingdag voor contactpersonen/studentouderlingen georganiseerd.

Belangrijkste activiteiten op operationeel niveau:

- In maart 2003 is gepoogd om een informatieavond voor aankomende studenten te organiseren. Vanwege de weinige belangstelling (ca. 2 aanmeldingen) is dit geannuleerd.

4.3. Gang van zaken

4.3.1. IFES-Nederland

De sectie heeft in de verslagperiode jaarlijks contacten onderhouden met IFES-Nederland. Daarin zijn geen ontwikkelingen te melden die afwijken van de voorgaande jaren. Noemenswaardig is het verschijnen van een herdruk van het boekje Student en Gemeente van drs. Johan Visser. Deputaten hebben het symposium bezocht wat georganiseerd werd naar aanleiding van het verschijnen. Het eerste exemplaar is in ontvangst genomen door ds. J. van Langevelde vanwege zijn jarenlange betrokkenheid bij IFES-Nederland in zijn rol als deputaat. Aan het symposium nam verder deel ds. P.J. den Hertog uit Groningen. Verder is noemenswaardig de World Assemblee van IFES (internationaal) die in juli 2003 in De Bron in Nederland gehouden werd. Een unieke gebeurtenis waarin deputaten ook op de hoogte zijn geraakt van het werk van IFES buiten Nederland.

De sectie is van mening dat het werk van de bij IFES-Nederland aangesloten studentenverenigingen de kerken nauw terzijde staan bij de opvang van gelovige jongeren in de turbulente studentenwereld.

4.3.2. CSFR

Jaarlijks heeft er een ontmoeting met het landelijke bestuur van de CSFR plaatsgevonden. Op zo'n ontmoeting wordt een brede voorstelling van zaken gegeven m.b.t. de thema's die behandeld worden en de discussies die zich binnen de CSFR plaatsvinden. De relatie tussen student en kerkgenootschap heeft elk jaar de volle aandacht. Deze discussie wordt momenteel beheerst door de ontwikkelingen rondom het ontstaan van de Verenigde Protestantse Kerk.

Het is verheugend om te constateren dat een redelijk percentage studenten van onze kerken actief is in de CSFR.

4.4. Financiën

In de verslagperiode is achtereenvolgens jaarlijks subsidie verstrekt aan: IFES-Nederland (€ 7.260), Commissie Studentenwerk Groningen (€ 680) en Studentenwerk Leiden (€ 230). Daarnaast heeft de sectie zelf onkosten gemaakt m.b.t. de dag voor contactpersonen studentenwerk.

4.5. Conclusies/ter besluitvorming

Vanuit de sectie studentenwerk wordt voorgesteld om de bestaande activiteiten en het bestaande subsidiebeleid te handhaven.

De werkzaamheden t.a.v. de CSFR en IFES-Nederland hebben een bestuurlijk karakter, de werkzaamheden m.b.t. de contactpersonen hebben een uitvoerend karakter.

5. Werkgroepen Jeugdwerkvisie

5.1. Aanleiding

In de voorgaande jaren hebben deputaten voor het contact met de kerkjeugd en deputaten onderwijs diverse brochures het licht doen zien. Beide deputaatschappen kwamen tot elkaar door de overtuiging dat een christelijke opvoeding in het gezin essentieel is voor de toekomst van onze kerkjeugd. Een uitgave over kerkverlating onder de jeugd 'Blijven of weggaan?' toonde aan dat in onze kerken meer aandacht besteed moet worden aan christelijke opvoeding onder de jongere jeugd door de ouders en dat meer leiding en beleid nodig is vanuit de kerkenraad voor de catechese en het verenigingsleven.

De jongerenorganisatie CGJO heeft tweemaal een symposium georganiseerd dat gepaard ging met de uitgaven van de brochures De Handen Ineen I en II. Dezelfde onderwerpen waren hierbij aan de orde. Ook de LCJ deed onderzoek naar de plaats van onze jeugd in het postmoderne leefklimaat. Wijlen Piet Versluis heeft hiervoor belangrijk werk gedaan. De brochure "Spoorloos!?" was hiervan een verkorte uitgave.

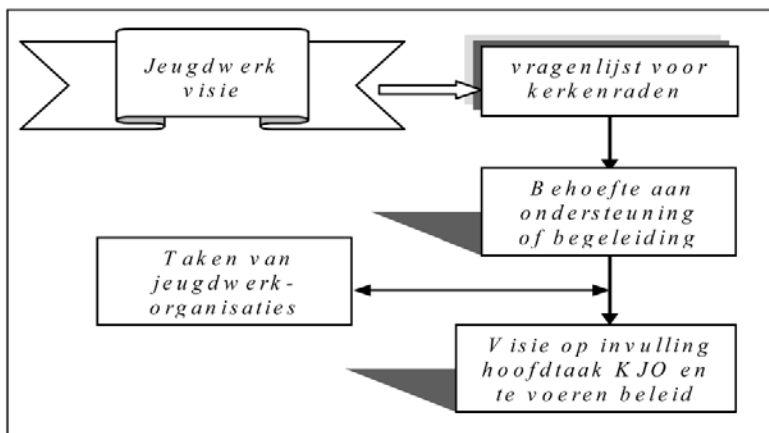
In 'De Handen Ineen' werd 'gedroomd' van een jeugdbureau. De opstellers hoopten dat de Chr. Geref. Kerken de noodzaak van hun idee wilden inzien en zich daarvoor inzetten. In een gezamenlijk overleg tussen de deputaten, de CGJO en het LCJ kwam men tot de conclusie dat het de moeite waard zou zijn om de synode te vragen een opdracht in die richting te geven. Zou het kunnen zijn dat de al breed gesignaleerde problemen m.b.t. opvoeding en vorming van de jeugd die in allerlei brochures, symposia etc. al zo vaak naar voren waren gekomen door het middel van een jeugdbureau effectiever aandacht zou kunnen krijgen?

De synode van 1998 gaf deputaten kerkjeugd en onderwijs inderdaad opdracht om te onderzoeken of en in hoeverre het mogelijk is om te komen tot een 'jeugdbureau'. In de periode die volgde bezonnen deputaten zich op de opdracht, deden onderzoek en legden hun bevindingen vast in een rapport. Over dit rapport zijn op de synode van 2001 veel vragen gesteld. Het idee jeugdbureau waar deputaten onderling al niet eensgezind over waren werd ook op de synode niet breed onthaald. De noodzaak en de toegevoegde waarde van het instellen van een jeugdbureau vroegen om een nadere onderbouwing. Dat bleek ook uit het besluit om niet verder te gaan op dat spoor, maar zich eerst verder te bezinnen op de hoofdtaak die deputaten hebben en aantoonbaar te maken dat er in de kerken inderdaad behoefte is aan ondersteuning in het onderricht en de vorming van jongeren.

Deputaten hebben in het verleden veel energie gestoken in hun deelopdracht aandacht te besteden aan de beide jeugdorganisaties afzonderlijk en met elkaar. De overtuiging groeide dat de verhouding tussen aandacht voor de georganiseerde en de niet georganiseerde kerkjeugd scheef gegroeid was. Terwijl de hoofdtaak van deputaten zich juist moet richten op het geheel van de kerkjeugd. De laatste synode heeft dit ook ingezien en daarom een geheel nieuwe opdracht gegeven:

Deputaten op te dragen nu de noodzaak en de wenselijkheid van een jeugdbureau vooralsnog niet gebleden zijn:

- visie te ontwikkelen om hun hoofdtaak, die bestaat in het bevorderen dat aan de jeugd een christelijke opvoeding en schriftuurlijke voorlichting wordt gegeven, zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren;
- Daarbij de behoefte van de kerken c.q. kerkenraden aan begeleiding en ondersteuning inzake opvoedingsvragen en het jeugdwerk te inventariseren;
- Op basis van a. en b. beleid te ontwikkelen en (?) aan de generale synode 2004 concrete voorstellen te doen.

Deze opdracht is uitgewerkt volgens het plan zoals dat beschreven staat in de volgende paragraaf.

5.2. Werkwijze

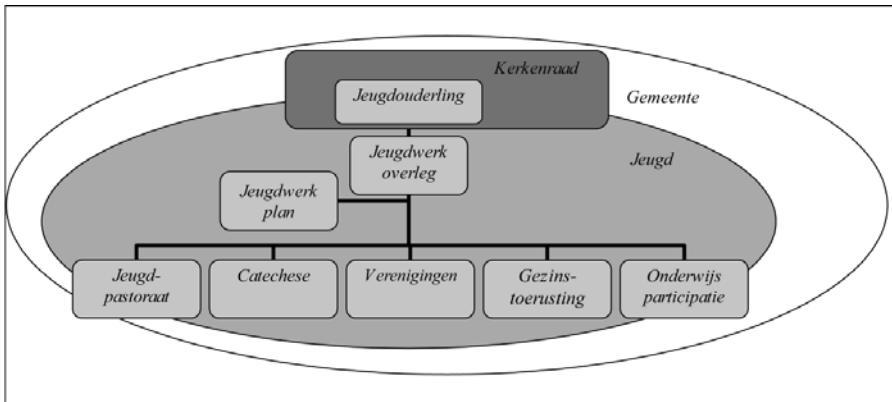
De werkwijze voor de ontwikkeling van de visie op de hoofdtaak is gevat in nevenstaand schema. In de Jeugdwerkvisie is door deputaten beschreven wat het jeugdwerk inhoudt en hoe het idealiter in de gemeente georganiseerd zou kunnen zijn.

Vervolgens is aan elke CGK kerkenraad gevraagd om het eigen jeugdwerk te beschrijven middels een door deputaten opgestelde vragenlijst. Hierbij geeft de betrokken kerkenraad ook aan welke behoefte aan ondersteuning of begeleiding er is.

Samen met de eigen ideeën van deputaten op basis van de analyses leidt dit tot een inventarisatie van de behoefte aan ondersteuning en begeleiding.

Vervolgens is in samenspraak met de jeugdwerkorganisaties (o.a. de CGJO en het LCJ) onderzocht hoe in deze behoefte kan worden voorzien. Daarbij komen de huidige werkzaamheden en de plannen van de jongerenorganisaties aan bod. Een en ander heeft uiteindelijk geleid tot een (nieuwe) visie op de invulling van de hoofdtaak van deputaten KJO en het te voeren beleid.

De uitgereikte enquête en de jeugdwerkvisie zijn documenten die separaat aan het synoderapport zijn toegevoegd.

Figuur 1. Model jeugdwerk in jeugdwerkvisie

5.3. Jeugdwerkvisie

De werkgroep heeft met bijdragen van vele anderen de jeugdwerkvisie geschreven. De jeugdwerkvisie is op dit moment een intern werkdokument van deputaten en heeft als doel gehad om de enquête te kunnen opstellen en als achtergrond gediend om de uitkomsten te interpreteren.

Het document is vernieuwend waar het gaat om structurele aandacht voor jeugdpastoraat, gezinstoerusting en onderwijsparticipatie.

Het document is uitgebreid binnen deputaten besproken. Ook is dit gedaan met vertegenwoordigers van het CGJO en het LCJ. Verheugend is de overeenstemming als het gaat om de hoofdlijnen van dit document. Te noemen valt in het bijzonder:

- a. het belang van de betrokkenheid van de kerkenraden bij het jeugdwerk;
- b. de onderlinge afstemming van de diverse op de jeugd gerichte activiteiten;
- c. de aandacht voor de plaats van het gezin m.b.t. de geestelijke opvoeding.

Door verschillende betrokkenen is aangegeven dat zij het een waardevol document vinden waarin veel verschillende inzichten met betrekking tot het jeugdwerk zijn gebundeld. Betrokkenen herkennen vooral de intenties en het beschreven gedachtegoed maar niet de concrete terminologie, daarvoor zijn nog vele tekstuele aanpassingen nodig. Deputaten zullen zich na de GS beraden op eventuele bewerking van dit document ten dienste van de kerken. Daartoe dienen zich mogelijkheden aan die variëren van – niets doen – tot en met – laten uitgeven door een ander –. Daarbij zullen de eventuele reacties ter synode worden betrokken.

De jeugdwerkvisie veronderstelt een grotere directe verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor het jeugdwerk. Dit is niet in overeenstemming met de kerkorde. Omdat deputaten en jeugdwerkorganisaties wel een grotere rol voor de kerkenraad zien weggelegd, stellen deputaten voor een onderzoek te starten naar in hoeverre het wenselijk is de kerkorde op dit punt aan te passen.

5.4. Uitkomsten enquête

Uit de uitkomsten van de enquête kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Circa 20% van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben op de structurele aandachtsvelden (jeugdouderling, jeugdwerkplan, jeugdwerkoverleg, gezinstoerusting etc) van jeugdwerk in de gemeente. Circa 5% van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben ten behoeve van het omgaan met relevante ontwikkelingen (jeugdkerken, inschakeling van jongeren in de gemeente etc).

2. Door de vele vragen op het gebied van jeugdpastoraat lijkt het wenselijk hier meer kaders voor te ontwikkelen, mede gezien het feit dat beide jeugdwerkorganisaties actief blijken op dit gebied.
3. De enquête levert een beeld dat die gevraagde ondersteuning vooral een vorm van intensieve begeleiding betreft hoe zaken opgezet en uitgewerkt kunnen worden. Dit blijkt uit vragen als: "hoe zet ik op..." of "hoe zorg ik ervoor dat...".
4. Uit de gegevens blijkt dat ca 67% van de middelgrote gemeenten een klassieke vorm van afstemming bestaat en dat er dus nog geen sprake is van integrale afstemming. Integrale afstemming is iets wat deputaten erg belangrijk vinden om ook in de toekomst goed gesteld te staan.
5. De helft van de gemeenten kon aangeven wat de betrokkenheid was. Dit aantal zou misschien lager kunnen zijn, omdat sommige gemeenten dit voor het eerst hebben uitgezocht, of misschien hoger, omdat het invullen van de enquête veel tijd kostte.

5.5. *Positie van gehandicapte jongeren*

De werkgroep heeft aandacht geschonken aan de synodeopdracht om de kerken te stimuleren jongeren met een handicap in de activiteiten te betrekken. Daartoe heeft zij in de vragenlijst expliciet bij kerkenraden gevraagd in hoeverre dit voor kerkenraden een aandachtspunt is en welke vragen aan ondersteuning er leven. Doordat veel vragenlijsten ook de kerkenraden hebben gepasseerd en of in de jeugdleden/jeugdwerkoverleggen zijn besproken heeft dit aspect dus volle aandacht gehad.

De uitkomst van de vragenlijst is dat 42% van de kerken er aandacht aan schenken en dat 5% van de gemeenten er vragen over heeft.

Er is ook gevraagd hoe gemeenten hier aandacht aan geven. De volgende reacties zijn ontvangen:

- bezoekerwerk;
- aangepaste catechese en/of kerkdienst;
- praktische aanpassingen.

De vragen die gesteld zijn met betrekking tot ondersteuning van buiten de gemeente hadden betrekking op:

- Geef ons een algemene oriëntatie hoe we hiermee kunnen omgaan.
- Moet hier aparte catechese voor geven worden? Zo ja, hoe?

Niet in opdracht van deputaten, maar wel op eigen initiatief heeft het CGJO een project uitgevoerd met als doel om gehandicapte jongeren meer in het gemeentewerk te betrekken (project Hunks and Babes – oktober 2003)

Deputaten hebben het idee dat de jongeren voldoende aandacht krijgen en stellen vast dat er in elk geval nauwelijks vragen over gekomen zijn.

5.6. *Conclusies en aanbevelingen*

Uit de uitkomsten van de enquête kunnen de volgende conclusies getrokken worden. De behoefte aan ondersteuning is groot (1:5 gemeenten) en breed (8 aandachtsvelden). Deze ondersteuning kan niet door deputaten worden gegeven. Het lijkt voor de hand te liggen de eigen jeugdwerkorganisaties hier een prominenter plaats in te geven temeer omdat zij zich al in hun werk in deze richting aan het ontwikkelen zijn.

Ten tweede stellen deputaten voor om een onderzoek te starten naar in hoeverre het wenselijk is om de kerkorde aan te passen als het gaat om de verantwoordelijkheid van de kerkenraad ten aanzien van het jeugdwerk.

Ten aanzien van de evaluatie van het eigen functioneren kan gezegd worden dat deputaten hier werkzaamheden hebben uitgevoerd die gekarakteriseerd kunnen worden als 'ontwikkelen'.

6. *Werkgroep Leerplan*

6.1. *Opdracht*

De generale synode van 1998 gaf het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs de opdracht een totaal leer- en opvoedingsplan te ontwerpen. De gedachte daartoe was aangereikt door de deputaten vanuit hun zorg over de opvoeding, de catechese en de vorming van de jeugd in de kerken. Bij de eerste besprekingen na de opdracht van de generale synode hield het deputaatschap zich bezig met de vraag in hoeverre de ontwikkeling van een plan een bijdrage kan leveren aan de realisering van een integraal jeugdbeleid. Ook de volgende meer specifieke vragen kregen aandacht: Wat moet je verstaan onder een plan voor onderwijs en vorming? Welke bouwstenen zijn er nodig? Kan een plan helpen bij het vormgeven en structureren van het jeugdbeleid? Staat een plan niet haaks op 'jeugdbeleid op maat'?

Met het oog op deze vragen heeft de werkgroep leerplan een notitie geschreven, "Notitie Integraal Jeugd-beleid", die het denken over integraal jeugdbeleid inzichtelijk zou maken, naar inhoud en vorm.

De generale synode van 2001 gaf het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs de opdracht de notitie te bewerken tot een boekje dat in de gemeenten kan dienen tot het opbouwen van integraal jeugdbeleid.

6.2. *Werkwijze*

De werkgroep leerplan heeft zich bezig gehouden met het schrijven van een vereenvoudigde versie van het bestaande leerplan. De opzet is dat deze versie voor allen die betrokken zijn bij het jeugdwerk in de gemeente duidelijk maakt wat onder geïntegreerd jeugdbeleid wordt verstaan en hoe een plan voor geïntegreerd of samenhangend jeugdwerk vorm kan krijgen.

Daarnaast zou er een praktische handreiking toegevoegd moeten worden.

De werkgroep heeft hieraan gestalte gegeven door 6 portretten van gemeenten te maken waarin wordt beschreven en geanalyseerd hoe die gemeenten omgaan met planmatige/beleidsmatige afstemming van onderwijs en vorming binnen de gemeente.

Verder is er aandacht gegeven aan de praktische handreiking door het opnemen van bijlagen. De bijlagen zijn speciaal bedoeld ter ondersteuning van degene die leiding geeft aan het proces van planontwikkeling. In de bijlagen wordt een voorstel indeling van een plan geboden en worden mogelijke doelstellingen beschreven.

6.3. Gang van zaken

Enkele leden van de werkgroep hebben zich bezig gehouden met het schrijven van de jeugdwerkportretten van zes gemeenten. Bij het tot stand komen van de jeugdwerkportretten is gebruik gemaakt van de diensten van studenten van de school voor de journalistiek van de Christelijke Hogeschool Ede.

In de jeugdwerkportretten wordt een indruk gegeven hoe men met kinderen en jongeren rekent in de erediensten, hoe en wat er wordt gecatechetiseerd, hoe er club- en verenigingswerk wordt gedaan, wat de rol is van de jeugdambtsdragers en het jeugdoverleg enz.

Een belangrijke vraag daarbij was of het kerkelijk werk voor de jeugd inhoudelijk op elkaar is afgestemd. Bewust is gekozen voor twee kleinere, twee middelgrote en twee grote gemeenten. Eveneens is bewust gekozen voor drie gemeenten binnen het CGJO-bereik en drie gemeente binnen het LCJ-bereik.

We zijn blij dat de kerkenraden hun medewerking gaven.

De overige leden van de werkgroep zijn bezig geweest met het herschrijven van de notitie integraal jeugd-beleid.

Verder werden er stappen ondernomen om het tot een uitgave te laten komen in boekvorm. De werktitel van het boek is: **Jeugdwerk in samenhang**, handreiking voor de afstemming van onderwijs en vorming in de Christelijke Gereformeerde Kerken

6.4. Financiën

De werkzaamheden van de studenten van de school voor de journalistiek van de Christelijke Hogeschool Ede en de door hen gemaakte kosten werden betaald uit de kas van het deputaatschap. Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor het drukken en verspreiden van het boekje. Het bedrag hiervan is op moment van schrijven nog niet bekend.

6.5. Conclusies

Met het uitbrengen van een boek dat in de gemeenten kan dienen tot het opbouwen van integraal jeugd-beleid, D.V. in het najaar van 2004, heeft het deputaatschap voldaan aan de opdracht.

Binnen de werkgroep is geconstateerd dat het goed zou zijn om als deputaatschap nog invulling te gaan geven aan een inhoudelijk leerplan. Dit zou een soort overzicht moeten zijn waar in globale termen is aangegeven welke stof door jongeren behandeld moeten worden. Dit overzicht kan dan als basis (of als referentiekader) dienen voor eigen plannen van de gemeenten. De aanbeveling is om komende jaren onderzoek naar te doen naar de wenselijkheid en haalbaarheid en vervolgens eventueel een inhoudelijk leerplan te ontwikkelen.

De werkzaamheden van de werkgroep hebben het karakter van 'ontwikkelen'. Het doorontwikkelen van het bestaande document en het uitgeven ervan.

7. Overige zaken

7.1. Jeugdkerken

In 2003 hebben 3 deputaten een notitie opgesteld ten aanzien van de jeugdkerken. Deputaten probeerden rekening te houden met de volle breedte van ons kerkverband en met de verschillende verschijningsvormen van de jeugdkerken. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een notitie waarover inhoudelijke overeenstemming bestond. Deze overeenstemming kon bereikt worden door de verschillende voors en tegens van de jeugdkerken te beschrijven en daarbij het eindoordeel aan de kerkenraden zelf over te laten. Alhoewel de inhoudelijke overeenstemming grotendeels bereikt was, is de notitie door deputaten zelf terzijde geschoven omdat de notitie te vaag bleef en weinig toevoegde aan wat er al in de kerkelijke pers over dit onderwerp verschenen was.

In het verleden zijn ook notities opgesteld over de EO-jongerendagen en toen ervaren deputaten dezelfde verlegenheid.

Het lijkt de deputaten meer in het belang van de kerken dat er op persoonlijke titel vrijuit over dit soort onderwerpen geschreven wordt dan dat alle energie opgaat aan compromisteksten. Wél is het zaak dat de discussies over dit soort onderwerpen ook binnen het deputaatschap gevoerd worden.

7.2. Gemeentenproject

In de vergadering van d.d. 15 maart 2004 is er een ontmoeting geweest met een afvaardiging van Gemeentenproject, t.w. de heren K. Koelwijn (programma-manager) en ds. J. Smit. (voorzitter). Het betreft een stuk vorming en toerusting voor jongeren tot een jaar of dertig, gericht op het (gaan) vervullen van taken in de kerk. Het gemeentenproject functioneert binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), maar staat open voor jongeren uit onze kerken. Men zou daar graag ook een officiële kerkelijke status aan geven. Zij hebben (na overleg met andere deputaatschappen) hun voorkeur uitgesproken om het gemeentenproject te laten vallen onder deputaten kerkjeugd en onderwijs. Naar aanleiding van dit verzoek komt het deputaatschap voor verschillende vragen te staan:

Past deze taak onder ons deputaatschap in verband met de leeftijd van de doelgroep? Hoe om te gaan met het feit dat een deel van de kerken zich waarschijnlijk niet zo zal herkennen in het werk van gemeentenproject? Bovenal: hoe verhoudt dit verzoek zich met het interne beleid van het deputaatschap om zich wat terug te trekken t.a.v. uitvoerende taken?

Uiteindelijk wordt op grond van de nieuwe beleidslijn besloten geen officiële relatie aan te willen gaan, maar als deputaatschap wél contact te onderhouden en het werk van het gemeentenproject onder de aandacht van de kerken te brengen.

Het is het voornemen van deputaten om in algemene zin zo breed mogelijk te gaan werken aan netwerken en te stimuleren dat er bekendheid gegeven wordt aan allerlei zaken rondom het "jeugdland" zonder daar het etiket van het deputaatschap aan te willen hangen en daarmee min of meer "hét" standpunt van onze kerken te willen vertolken.

8. Financiën totaal

8.1. Begroting 2005-2007

	2005	2006	2007
Lasten			
Subsidies CGJO	73.000	129.000	132.000
LCJ	73.000	129.000	132.000
IFES	7.300	7.400	7.500
Overigen	4.000	4.100	4.200
Kosten dienstencentrum	7.000	7.000	7.000
Reiskosten	4.500	4.600	4.800
Algemene kosten	3.000	3.100	3.200
Totaal lasten	171.800	284.200	290.700
Baten			
Bijdragen kerken	246.400	246.400	246.400
Rente	2.500	2.500	2.500
Totaal baten	248.900	248.900	248.900
Overschot/tekort	77.100	- 35.300	- 41.800

8.2. Toelichting

1. In de subsidies voor LCJ en CGJO is het voorstel van deputaten zoals geformuleerd in 2.5 verwerkt. Dit komt er kort op neer dat de kerk het wegvallende subsidies voor het grootste gedeelte aanvullen en dat de organisaties zelf voor de rest zorgen.
2. Het eigen vermogen van het deputaatschap blijft constant.
3. Er zijn geen exploitatietekorten. Overschot in 2005 en tekorten in 2006/2007 heffen elkaar op.
4. Er is geen rekening gehouden met niet afdragende kerken. Indien kerken niet afdragen komt dat ten laste van ons eigen vermogen. Voor 2005 tot en met 2007 wordt dat geschat op resp. Euro 3.850, 4.000 en 4.150.
5. Jaarlijkse inflatiecorrectie bedraagt 2,5%.

8.3. Voorstel

Bovenstaande begroting betekent dat er een omslag aan de GS zal worden voorgesteld van € 3,33 per (doop-)lid. (Over 2002/2004 was dat € 1,59). Hierbij wordt uitgegaan van 74.000 leden/doopleden.

9. Conclusies en voorstellen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies samengevat. In 1.2 en 1.3 worden de instructie en de opdracht van de GS weergegeven. In dit hoofdstuk zal daarop worden ingegaan.

9.1. Conclusies t.a.v. toekomstig functioneren

Gedurende de gehele verslagperiode heeft deze vraag bij deputaten op de achtergrond geleefd. Daarnaast is hier via de vragenlijst expliciet aandacht aan geschonken. In dit hoofdstuk willen we de lijnen die al eerder in deze rapportage naar voren zijn gekomen samenvatten en doorvertalen naar een nieuwe visie op de inzet van het deputaatschap.

9.1.1. Conclusies uit de evaluatie van het interne functioneren

Aan het einde van de periode konden de volgende gezamenlijke **constateringen** worden gedaan ten aanzien van het **functioneren**:

1. Het deputaatschap is te groot om efficiënt als één groep te kunnen werken, vandaar dat er telkens gewerkt is in kleine eenheden (secties/werkgroepen).
2. De begeleiding van de CGJO en het LCJ was in de afgelopen jaren minder dan in de voorgaande periodes.
3. Deputaten hebben (als parttimers) geen tijd om daadwerkelijk veel uitvoerende activiteiten te ontplooiën en zelf op die manier een actieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling op het gebied van het jeugdwerk of christelijk onderwijs in de plaatselijke gemeenten.
4. Deputaten zijn in deze periode gestart met het aantrekken van externen voor het bijdragen in het ontwikkelen van materialen. Alhoewel deze inzet de nodige begeleiding heeft gevraagd willen deputaten verder op deze lijn.

9.1.2. Conclusies uit de evaluatie van de activiteiten

Uit de conclusies van de verslagen van de secties ontstaat het volgende beeld. Met grijs is aangegeven indien een activiteit naar de mening van deputaten goed kan worden uitgevoerd.

Sectie/werkgroep/activiteit	Bestuurlijk	Ontwikkelen	Uitvoeren
Georganiseerd jeugdwerk	CGJO LCJ YEK		
Onderwijs	CHE		Beg. Art 6 predik. Onderwijssymposium
	Aan de hand	←←←	Aan de hand
	Concent	←←←	Concent
Studentenwerk	IFES-NL CSFR		Jaarlijks brief jaarlijks contactpersonendag
Jeugdwerkvisie		Jeugdwerkvisie	
Jeugdwerkplan		Jeugdwerkplan	
Jeugdkerken etc			Schrijven van een notitie
project	project		
Activiteiten uit het verleden:			
		Brochure past zorg	Jeugdouders conferentie
		Brochure schoolkeuze	
		Brochure jeugdouders	

Uit deze tabel kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Activiteiten met een bestuurlijk karakter kunnen naar tevredenheid van deputaten uitgevoerd worden.
2. Deputaten willen een taak houden met een ontwikkelend karakter, m.b.t. het ontwikkelen van materialen en/of instrumenten die door kerkenraden of jeugdwerkorganisaties kunnen worden gebruikt.
3. Deputaten willen zich terugtrekken van het uitvoerende vlak. Te zien valt dat met name in de laatste kolom de activiteiten niet tot tevredenheid van deputaten uitgevoerd kunnen worden. Zo willen deputaten gaan zoeken naar andere vormen om betrokkenen in het onderwijs te bereiken, waarbij deputaten in plaats van zelf onderwijsbetrokkenen te ondersteunen kerkenraden willen oproepen / toerusten dit zelf te doen.

Een uitzondering geldt voor de ondersteuning van de contactpersonen studentenwerk, maar dat komt door het geringe aantal gemeenten dat bereikt moet worden (ca. 16).

Op de meeste andere terreinen van het aandachtsveld van deputaten zijn fulltimers actief die wel voldoende tijd en middelen hebben. Te denken valt aan de medewerkers van de CGJO en het LCJ, maar ook aan de stafwerkers van IFES-Nederland.

9.1.3. Conclusies uit het onderzoek naar de jeugdwerkvisie

We herhalen hier de conclusies zoals die eerder gemaakt zijn.

Uit de uitkomsten van de enquête kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Circa 20% van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben op de structurele aandachtsvelden (jeugdouders, jeugdwerkplan, jeugdwerkoverleg, gezinstoerusting etc) van jeugdwerk in de gemeente. Circa 5 % van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben ten behoeve van het omgaan met relevante ontwikkelingen (Jeugdkerken, inschakeling van jongeren in de gemeente etc).
2. Door de vele vragen op het gebied van jeugdpastoraat lijkt het wenselijk hier meer kaders voor te ontwikkelen, mede het feit dat beide jeugdwerkorganisaties actief blijken op dit gebied.
3. De enquête levert een beeld dat die gevraagde ondersteuning vooral een vorm van intensieve begeleiding betreft hoe zaken opgezet en uitgewerkt kunnen worden. Dit blijkt uit vragen als: "hoe zet ik op..." of "hoe zorg ik ervoor dat ...".
4. Uit de gegevens blijkt dat ca 67% van de middelgrote gemeenten een klassieke vorm van afstemming bestaat en dat er dus nog geen sprake is van integrale afstemming. Integrale afstemming is iets wat deputaten erg belangrijk vinden om ook in de toekomst goed gesteld te staan.
5. De helft van de gemeenten kon aangeven wat de betrokkenheid was. Dit aantal zou misschien lager kunnen zijn, omdat sommige gemeenten dit voor het eerst hebben uitgezocht, of misschien hoger, omdat het invullen van de enquête veel tijd kostte.

9.1.4. Eindconclusie

Wanneer de opmerkingen uit de vorige paragrafen gecombineerd worden, leidt dat tot het volgende beeld:

Deputaten willen vooral bezig zijn op het gebied van de bestuurlijke functie. Dit betreft dan vooral het onderhouden van contacten met de betreffende organisaties. Daarbij wil deputaten niet zelf zitting nemen in besturen en commissies etc. maar wel contacten blijven onderhouden met deze besturen of contacten onderhouden met broeders of zusters die op persoonlijke titel in deze besturen of commissies zitten. Indien er zich zaken aanbieden die voor de kerk aandacht vragen dan hebben deputaten voldoende middelen om deze zaken aan de orde te stellen.

Deputaten willen zich terugtrekken van het uitvoerende vlak. Hieronder verstaan we zaken als zelf organiseren van toerusting, zelf zitting nemen in commissies etc. De behoefte van kerkenraden op het gebied van ondersteuning in de uitvoering of implementatie van jeugdwerk in de gemeente vraagt een (langdurige) intensieve begeleiding. Deputaten zijn niet in staat deze begeleiding te geven. Jeugdwerkorganisaties wel, zij hebben hun activiteiten in de loop der jaren al verlegd van het toerusten van verenigingen naar

toerusten op het grotere geheel van het jeugdwerk. Daarom stellen wij voor om de jeugdwerkorganisaties hier een prominenter plaats in te geven en hen daarom ook te voorzien van de voorgestelde financiële middelen.

Deputaten willen blijven ontwikkelen. Dit ontwikkelen hoeft echter niet door deputaten zelf te gebeuren maar zij willen hier in toenemende mate broeders of zusters bij inschakelen met een specifieke deskundigheid op dit onderwerp. Het ontwikkelen zal blijven gebeuren onder de verantwoording van deputaten. De onder verantwoording van deputaten ontwikkelde materialen (bijv. de jeugdwerkvisie) kunnen daarbij gebruikt worden als toetsingskader voor ondersteuning die door de jeugdwerkorganisaties aan kerkenraden gegeven wordt.

Gegeven bovenstaande taakverschuiving, het eerder genoemde inefficiënte functioneren als gevolg van een te grote samenstelling van het deputaatschap en de wens om adviseurs in te schakelen voor ontwikkelwerkzaamheden willen deputaten voorstellen om in de volgende periode met een kleiner deputaatschap van start te gaan.

Ten aanzien van de toekomstige samenstelling stellen deputaten voor:

- 3 personen voor de sectie georganiseerd jeugdwerk (LCJ, CGJO, penningmeester)
- 2 personen voor sectie onderwijs
- 2 personen voor sectie studentenwerk

De taken van voorzitter en secretaris kunnen met een van bovenstaande taken gecombineerd worden. Dit geldt eveneens voor de taken met betrekking tot ontwikkelen.

De instructie in de kerkorde maakt het mogelijk om adviseurs te benoemen, maar dit aantal is beperkt tot 2. Gegeven het kleiner wordende deputaatschap en het aantal ontwikkelzaken lijkt 2 erg beperkt. Deputaten stellen voor het woord 'tweetal' te vervangen tot 'aantal'.

9.1.5. Jeugdbureau?

De opdracht van de GS aan deputaten met betrekking tot het ontwikkelen van de visie heeft als achtergrond de discussie rond het voorstel dat deputaten aan de vorige synode presenteerden met betrekking tot het oprichten van een jeugdbureau. De uitkomst van de bezinning door de deputaten betekent dat het voorstel tot een jeugdbureau van de baan is. Er spelen twee belangrijke argumentaties een rol. Ten eerste denken we dat een jeugdbureau te beperkend is gezien de hoeveelheid vragen en instanties dat zich nu al bezighoudt, ten tweede hebben deputaten niet de verwachting dat het jeugdbureau een efficiënt werkende organisatie zal gaan worden.

De behoeften aan ondersteuning van de kerkenraden is dermate groot dat dit volgens deputaten de mogelijkheden van een eenvoudig jeugdbureau te boven gaat. De behoefte aan ondersteuning lijkt niet alleen veel (1:5 gemeenten) maar volgens inschatting van deputaten ook een langdurig karakter te hebben.

Deputaten constateren dat de jeugdwerkorganisaties zich in toenemende mate op het grotere aandachtsveld begeven. Daarnaast zien we dat kerkenraden in toenemende mate hun eigen verantwoordelijkheid voor jeugdwerk nemen doordat her en der in het land op plaatselijk vlak (parttime) betaalde jeugdwerkers worden aangesteld, vaak ook met een toerustende taak. Dit zijn ontwikkelingen die deputaten niet willen afremmen maar wel willen (blijven) begeleiden.

In de destijds voorgedragen alternatief is het jeugdbureau een soort werkorganisatie waar alle activiteiten m.b.t. jeugdwerk geconcentreerd zijn. Op dit moment hebben deputaten een sterkere voorkeur voor een bestuursmodel: deputaten geven op hoofdlijnen kaders waarbinnen de jeugdwerkorganisaties en anderen zich kunnen bewegen. We denken dat dit model meer activiteiten zal doen laten ontplooiën dan wanneer alles uit één bureau geregeld gaat worden omdat daar de scheiding tussen kaders stellen en uitvoeren minder helder gescheiden is.

Een tweede argument is dat een voorwaarde voor een integrale werkorganisatie zoals een jeugdbureau is dat het een efficiënte organisatie is met (een) aansprekende werker(s), die het vertrouwen geniet(en) van de volle breedte van de kerk. De betekenis van zo'n bureau zou ook afhankelijk zijn van de samenwerking met beide jeugdwerkorganisaties. Er zitten zoveel mitsen en maren aan, dat deputaten het te riskant vinden om de schaarse financiële middelen hierop in te zetten. Iets dergelijks kan gezegd worden m.b.t. het idee van een landelijk vrijgestelde secretaris zoals deze nu functioneert voor deputaten buitenlandse zending of een landelijke consultant zoals deze nu functioneert voor evangelisatie.

Bovenstaande conclusie is anders dan in het synoderapport van de GS 2001 toen deputaten nog een warm pleidooi voerden voor een jeugdbureau. Er is sprake van een voortschrijdend inzicht omdat deputaten toen nog geen beeld hadden van de omvang en de aard van de behoefte aan ondersteuning.

9.2. Overige conclusies

Voor wat betreft de overige zaken die in de opdracht van de GS 2001 naar voren zijn gekomen, geldt het volgende:

Met betrekking tot het leerplan voor onderwijs en vorming: Dit zal worden uitgegeven (zie H6)

Met betrekking tot het inschakelen van jongeren met een handicap: deputaten hebben dit middels de vragenlijst aan de orde gesteld. Deputaten hebben het idee dat de jongeren voldoende aandacht krijgen en stellen vast dat er nauwelijks vragen over gekomen zijn. (zie 5.5)

Met betrekking tot het subsidiebeleid: deputaten zien geen mogelijkheid om tot objectieve criteria te komen (zie 2.6)

9.3. Voorstellen

9.3.1. Benoemingen

Deputaten stellen voor om de volgende periode in plaats van 11 een 7-tal deputaten te benoemen. Dat zijn de huidige deputaten mevr. drs. L.A. Rijksen en dhr. J. Mauritz, ir. W.H. van Eeken, ds. L.C. Buijs, ds. B.L.C. Aarnoudse. Ten aanzien van de twee (of meer indien de synode anders besluit) openstaande vacatures zal de GS separaat geïnformeerd worden.

9.3.2. Financiën

Deputaten stellen voor de omslag per lid te verhogen tot € 3,33

9.3.3. Wijzigen instructie

Deputaten stellen voor om de instructie in de kerkorde (bijlage 29) als volgt te wijzigen:

	Huidige tekst	Nieuwe tekst
Art 1	De generale synode benoemt 11 deputaten 'kerkjeugd en onderwijs'.	De generale synode benoemt 7 deputaten 'kerkjeugd en onderwijs'.
Art 2	Deputaten zijn gerechtigd een tweetal adviseurs aan te trekken, die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in de vragen met betrekking tot de jeugd, het jeugdwerk, de opvoeding en het onderwijs.	Deputaten zijn gerechtigd een aantal adviseurs aan te trekken, die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in de vragen met betrekking tot de jeugd, het jeugdwerk, de opvoeding en het onderwijs.
Art 3f	f. contact te onderhouden met kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs.	f. kerkenraden te stimuleren contacten te onderhouden met kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs.
Art 3g	g. contact te onderhouden met predikanten die naar art. 6 K.O. zijn vrijgesteld voor werk in het onderwijs.	g. kerkenraden en classis te adviseren bij benoeming van predikanten art. 6 K.O. en het bijstaan van kerkenraad en classis in voorkomende gevallen bij moeiten en vragen.
Art 3h	<<Nieuw>>	h. het ontwikkelen van materialen, eventueel met inschakeling van adviseurs, met betrekking tot de jeugd, het jeugdwerk, de opvoeding en het onderwijs.
Art. 4.	Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door: a. het verstrekken van informatie omtrent het jeugdwerk, de christelijke opvoeding en het onderwijs; b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september; c. het geven van voorlichting aan de jeugdouderlingen en/of jeugddiakenen.	Het contact met kerkenraden wordt onderhouden door a. in algemene zin informatie te verstrekken omtrent het jeugdwerk, de christelijke opvoeding en het onderwijs door middel van algemene publicaties en artikelen. b. hen te wijzen op materialen en ander vormen van toerusting die verantwoord zijn.
Art. 6.	Het contact met betrokkenen bij het onderwijs wordt onderhouden door hen te instrueren en te adviseren inzake de roeping die zij hebben met betrekking tot het onderwijs.	<<Kan vervallen, hier wordt al in 3 f over gesproken>>

9.3.4. Opdrachten

Deputaten stellen voor om deputaten voor de volgende periode op te dragen:

- de jeugdwerkvisie uit te werken op een door de GS nader aan te geven wijze. Zie (5.3);
- een voorstel te schrijven hoe de kerkorde veranderd kan worden ten aanzien van de verantwoordelijkheden van de kerkenraad ten aanzien van het jeugdwerk. Zie (5.3);
- op de volgende aandachtsvelden zaken te ontwikkelen:
 - een kader voor het opzetten voor pastoraat aan jongeren (Zie 5.6);
 - een overzicht van te behandelen stof, indien wenselijk en haalbaar (zie 6.5);
 - materiaal/kaders om onderwijsparticipatie te stimuleren en te begeleiden (Zie 3.3);
 - materiaal/kaders om gezinstoerusting te stimuleren en te begeleiden (Zie 3.3).

Bijlage 1

Jeugdwerk binnen de CGK

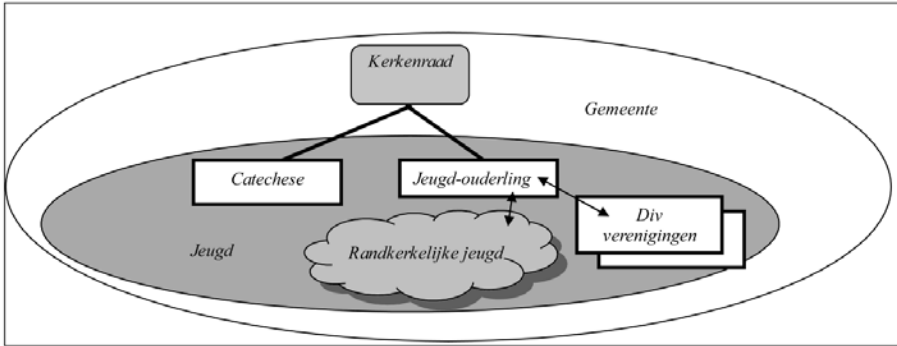
Bijlage 1 bij synoderapport GS 2004 deputaten kerkjeugd en onderwijs – 18 juni 2004
Intern werkdokument deputaten kerkjeugd en onderwijs – Versie 2.2

De status van dit document:

Dit document is opgesteld door deputaten kerkjeugd en onderwijs en biedt een ordening van allerlei zaken die volgens deputaten van belang zijn voor goed jeugdwerk. Het document is op de eerste plaats voor deputaten zelf geschreven en is dus in deze vorm niet geschikt om aan de gemeenten te presenteren. Het niet geschikt zijn betreft dan vooral de terminologie en toegankelijkheid. Het document heeft wel gediend als gespreksnotitie met de CGJO en het LCJ. Zij hebben aangegeven dat zij zich in het gedachtengoed te herkennen maar minder in de terminologie. Wil dit document voor gemeenten toegankelijk gemaakt worden dan zullen er dus nog grote inspanningen moeten worden verricht om het naar de gemeenten te vertalen.

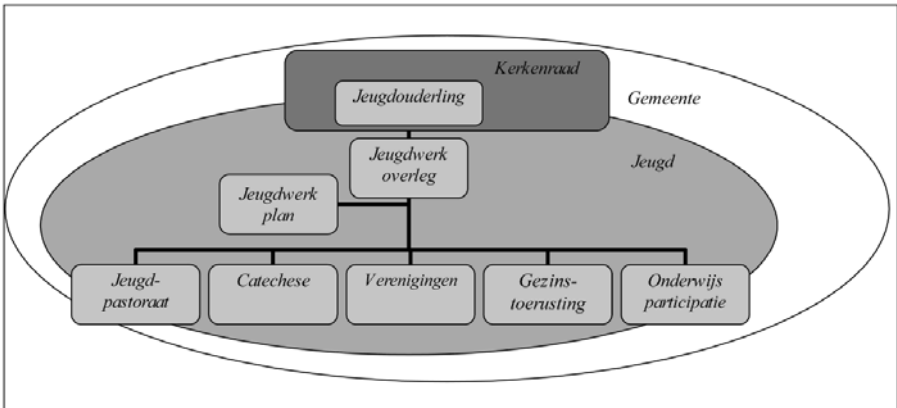
1. Inleiding

In dit document staat de visie van het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland beschreven. Dit is gemaakt ten behoeve van de synodeopdracht van de synode van 2001 om als deputaatschap een beeld te gaan vormen van haar inzet. Om dit te kunnen doen was het eerst noodzakelijk om eens goed op een rij te zetten waar deputaten voor staan voor wat betreft de inhoud en organisatie van het kerkelijke jeugdwerk. In dit document wordt daarom een model voor kerkelijk jeugdwerk gepresenteerd.

Figuur 2. Huidige organisatie van jeugdwerk in veel gemeenten

In bovenstaande figuur 1 staat een schematische weergave van hoe het jeugdwerk tot nu toe in veel gemeenten georganiseerd is. De afgelopen jaren is het jeugdwerk aan veranderingen onderhevig en worden er andere eisen gesteld. In dat licht hebben deputaten een model ontworpen dat weergegeven is in onderstaand figuur 2. In dit document wordt dat onderstaand model geïntroduceerd in hoofdstuk 4 en vervolgens uitgebreid besproken.

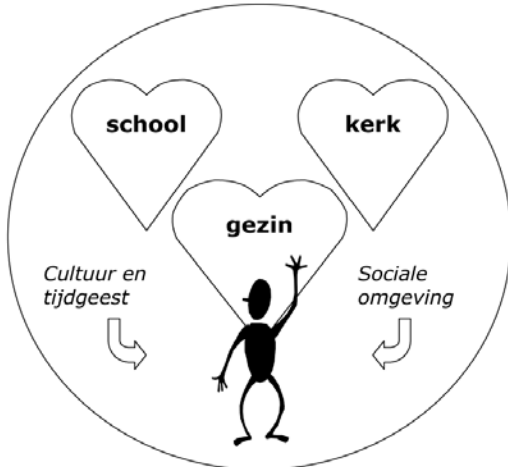
Figuur 3. Model voor organisatie van jeugdwerk

2. Geloofsopvoeding

2.1. Definitie

De term 'geloofsopvoeding' is een veelgebruikte term om aan te geven wat christelijke opvoeding in gezin, school en kerk dient te zijn. Het vat goed samen waar het om gaat in de christelijke opvoeding. Het gaat om het bijbrengen van kennis, de inhoud van het geloof. Zo spreekt Gods Woord ook over het 'geloof dat eenmaal de heiligen overgeleverd is' (Judas: 3). Het woord is niet onomstreden, omdat het de indruk kan wekken alsof wij onze kinderen tot geloof kunnen brengen als we maar goed opvoeden. Geloofsopvoeding heeft als hoogste doel dat door middel van kennis en het voorbeeld van de ouders het kind mag komen tot persoonlijk geloven, doordat de Heilige Geest deze 'opvoeding in de voorzeide leer' (doopsformulier) wil zegenen. In de dogmatiek worden ook het 'fides quae' (wat we geloven) en het 'fides qua' (dat we geloven) onderscheiden, maar niet gescheiden. Zo bezien wil dit woord ook de eenheid van leer en leven, kennis en relatie bewaren (vergelijk: drs. P.D. Hofland, Geloofsopvoeding in gezin, school en kerk, hoofdstuk II, Leiden 1993).'

In onderstaande afbeelding staan schematisch de verschillende partijen/factoren weergegeven die een rol spelen bij de geloofsopvoeding van onze jongeren in de omgeving. Aangezien niet alleen de kerk maar ook de school, het gezin, de huidige cultuur & tijdgeest en de sociale omgeving van de jongere van grote invloed zijn op de geloofsopvoeding van het kind dienen ook deze factoren in de visie van deputaten voldoende plaats te krijgen. Dit mede vanuit de vooronderstelling dat de kerk ook de factoren 'gezin' en 'school' en 'sociale omgeving' kan beïnvloeden.

Geloofsopvoeding van jongeren

Bovenstaand schema is bepalend voor de definitie die wij aan geloofsopvoeding willen geven. School, kerk en gezin zijn van grote invloed op de ontwikkeling van het geloof van de jongere temidden van de sociale omgeving, cultuur en tijdgeest. De ouders zijn hierin primair verantwoordelijk, maar de school en de kerk hebben een eigen verantwoordelijkheid vanuit hun deskundigheid. Een (christelijke) school en de gemeente kunnen ouders immers ondersteunen in de geloofsopvoeding van hun kinderen. De geloofsopvoeding is de invloed van school, kerk en gezin in leer en leven van het christelijke geloof.

2.2. Gezin

Het gezin is de bijbelse samenlevingsvorm waarin de opvoeding van het kind primair gestalte moet krijgen en is als zodanig van grote betekenis. De ouders hebben het kind van de Heere ontvangen en daarom hebben zij de eerste verantwoording voor de (geloofs)opvoeding. Bij de bediening van de Heilige Doop hebben zij onder meer beloofd hun kind zelf te onderwijzen in de leer die de Kerk belijdt en hebben ze ook beloofd het kind te doen onderwijzen, wat plaats vindt op de school en in de kerk. Het christelijke gezin kan zelfs 'een kerkje in de kerk' worden genoemd.

Enkele belangrijke bijbelse eisen voor het functioneren van het gezin zijn:

- Dat God een duidelijke plaats heeft in leven en denken.
- Dat er oog en hart is voor de medemens en de schepping.
- Dat men tijd en aandacht heeft voor elkaar.
- Dat kinderen respect hebben voor hun ouders en dat de ouders zo met de kinderen omgaan dat zij respect verdienen.
- Dat men met elkaar spreekt over de persoonlijke geloofsbeleving en hoe men als christen staat in deze samenleving.

Daarnaast is het is van groot belang dat er in het gezin een positieve opstelling is ten opzichte van de praktijk van het kerkelijke leven. We denken aan concrete dingen als:

- beseffen dat God Zijn Woord doet spreken in de kerk,
- eerbied voor de Heilige Schrift en het ambt,
- een trouwe kerkgang,
- de voorbereiding op de eredienst en het gesprek thuis na de dienst,
- het bidden voor elkaar en het leren elkaar te dienen,
- het meeleven met elkaar zal het meeleven met mensen uit de gemeente in vreugdevolle en in verdrietige omstandigheden kunnen bevorderen,
- het bezoeken van de zondagschool, de catechisaties, de verenigingen of de clubs,
- het zoveel als mogelijk aanwezig zijn van het hele gezin bij het huisbezoek.

2.3. School

De vorming van onze kinderen vindt grotendeels plaats op school en dat gedurende vele jaren, minstens zolang de leerplicht eist. Dat betekent dat de inhoud van de leerstof en van wat verder op school gebeurt aan interactie tussen leerkrachten en leerlingen en leerlingen onderling van cruciaal belang is voor onze

kerkjeugd. In het verleden hebben ouders het onderwijs gezien als een verlengde en verbreding van de christelijke opvoeding; daarbij aangespoord door de beloften bij de doop afgelegd. Zonder voorbij te gaan aan de eigenheid van het onderwijs, blijft dit een fundamenteel uitgangspunt voor de gemeente van Christus en van christelijke ouders. Voorheen hebben christelijke ouders, veelal met een voortrekkersrol van de kerkenraad, gestreefd naar de oprichting van scholen, passend bij de eigen identiteit. Andere ouders kozen voor bestaande christelijke scholen die daar het dichtst bij stonden. Zo treffen we vandaag een veelzijdige situatie aan:

- kinderen en jongeren zitten op scholen van diverse christelijke signatuur
- in het vervolgonderwijs van vmbo tot aan universiteit zitten jongeren soms op een instelling van christelijke signatuur, veel vaker echter, vanwege het ontbreken daarvan, op een instelling van niet christelijke signatuur.

2.4. Cultuur en tijdgeest

Onze jongeren leven in het spanningsveld van twee culturen. Dit is aan de ene kant de (sub)cultuur van het kerkelijke leven, het gezin en in veel gevallen ook de christelijke school. Aan de andere kant is dit de maatschappij, waarin ze studeren, werken en uitgaan, met haar eigen, veelal niet-christelijke, normen en waarden.

Het zijn twee werelden, die wat normen en waardepatroon betreft heel ver uit elkaar liggen. Het jeugdwerk in onze kerken zal aandacht dienen te geven aan wat jongeren doen om met deze spanning om te gaan:

- assimileren: in de kerk een halve heiden en in de wereld een halve christen
- fragmentarisering: een christelijk leven in de kerkelijke cultuur en een werelds leven in de maatschappij, waarbij dit twee gescheiden werelden zijn geworden
- persisteren: wel een hartelijke keuze voor de kerkelijke cultuur, maar daarvan niets uitdragen in de maatschappij
- differentiëren: onderscheid kunnen maken tussen de zaken van de wereld en de zaken van het Koninkrijk van God.

Het gaat er in ons jeugdwerk om onze jongeren te laten zien van welke cultuur ze deel uitmaken en hen daarmee te confronteren met het doel ze te leren om positief-kritisch te staan in de huidige cultuur.

Daarbij is een eerste voorwaarde dat we onze voortdurend veranderende (jongeren)cultuur kennen, omdat die onvermijdelijke invloed uitoefent op ons en onze jongeren. Enkele trefwoorden van de trends, die genoemd kunnen worden, zijn:

Meerkeuzecultuur: onze jongeren zijn gewend aan het feit dat alles kan; men moet overal kiezen uit een enorm aanbod van zaken en meningen. Ze zijn verwend en gewend aan hoge kwaliteit en onmiddellijke behoeftebevrediging. Ze verdelen hun leven in gescheiden compartimenten, waarbij in ieder compartiment het 'ultieme genot' nagestreefd wordt. Onze jongeren voelen zich ook helemaal niet ongelukkig, al zijn ze het wel als de relatie met de Heere ontbreekt.

Genotscultuur: de aandacht verschuift mede daardoor naar 'genieten': alles moet leuk zijn, er moet iets te beleven zijn (grenservaringen opdoen). Zo is er steeds meer spektakel nodig om jongeren tevreden te stellen, omdat ze geneigd zijn van 'kick naar kick' te leven;

Ik-cultuur: de hele maatschappij is gericht op de ontplooiing van het individu, die zich ook (bijna) onbeperkt moet kunnen ontplooiën. De hoogste norm daarbij is het 'ik vind dat het moet kunnen' (autonome denken)

Gevoelscultuur: het 'ik vind' is niet zozeer op basis van een doorwrochte mening, maar veel meer gestoeld op een 'ik voel...'. Iets is goed, omdat het goed voelt of omdat je jezelf er goed bij voelt. Ook 'geloven' heeft naar hun beleving meer te maken met 'een goed gevoel erbij hebben', 'ervaringen met Jezus' hebben etc.

De wereld is geen openlijke vijand meer: het is niet raar meer om christen te zijn, maar ook omgekeerd: de scheidslijn tussen christenen en niet-christenen wordt steeds minder als een kloof gezien.

2.5. Sociale omgeving

De sociale omgeving verwijst naar de inhoud en betekenis van de sociale contacten die een jongere heeft. De doorwerking hiervan in het doen en laten is enorm groot. Omdat de sociale gemeenschap in veel gevallen niet meer samenvalt met de christelijke gemeenschap vraagt dit van de jongere een grote rolbewustheid. Anderzijds wordt hierdoor de functie van de kerk als gemeenschap steeds belangrijker. De kerk kan de jongere een alternatief bieden. De kerk moet hierin dan wel investeren, door middel van een goed ontwikkeld en onderhouden verenigingswerk, kleine groepen of speciale ontmoetingsruimten voor jongeren.

2.6. Kerk

Gelet op de geschetste ontwikkelingen in cultuur en tijdgeest, de sociale omgeving, de school en het gezin, dient de rol van de kerk in de geloofsopvoeding steeds meer aandacht te verkrijgen. De kerk heeft in de loop der eeuwen verschillende structuren ontwikkeld waarbinnen de geloofsopvoeding gestalte kan krijgen. Al deze structuren kunnen gevat worden onder de term jeugdwerk. In de rest van dit document zal een visie worden gegeven op de plaats en de taak van het jeugdwerk in de gemeente om tegemoet te komen aan de eisen die er vanuit de omgeving gesteld worden.

3. Gemeente en jongeren

In dit hoofdstuk wordt van verschillende invalshoeken iets gezegd over het jeugdwerk in de gemeente. Uiteindelijk leidt dit in de laatste paragraaf tot een opsomming van een aantal belangrijke voorwaarden die van belang zijn voor een goede inrichting van het jongerenwerk.

3.1. De plaats van jongeren in de gemeente

Onze jongeren maken deel uit van de *gemeente des Heeren* en hebben ten opzichte van de volwassenen een gelijkwaardige plaats. Jongeren zijn evenals de volwassenen *kinderen van het verbond* en leven onder de *toezegging* van Gods Vaderlijke zorg, van de verlossing van zonden door Christus' bloed en van de Heilige Geest, die het geloof werkt. Tevens leven zij onder de eis van Gods verbond: **een leven in de vreze des Heeren, dat is een leven in eerbied voor en liefde tot de Heere**. Deze toezegging en eis komen tot hen als *kinderen van Adam*, die *buiten* het heil staan, tenzij ze wedergeboren worden. Zowel voor jongeren als ouderen is het leven een zoektocht naar de Heere en zijn wil, waarbij zij zich laten onderwijzen en leiden door de prediking, de catechisatie, de persoonlijke pastorale zorg en de overige activiteiten in de gemeente.

Bij onze visie op het jeugdwerk is het daarom van belang onze jongeren er op te wijzen dat:

- zij vanuit zichzelf niet *willen* geloven en zich bekeren;
- zij vanuit zichzelf niet *kunnen* geloven en zich bekeren;
- zij van Godswege de *plicht* hebben om te geloven en zich te bekeren;
- zij van Godswege het *voorrecht* hebben dat aan hen toegezegd is dat de Heere deze dingen in hen wil werken, op zo'n manier dat daarbij rekening wordt gehouden met de eigen vragen en de eigen specifieke omstandigheden waarin jongeren leven.

Hun plaats binnen de gemeente dient tot uitdrukking te komen in de prediking, het pastoraat en in het functioneren van de gemeente als geheel.

De kerkenraad dient zorg te dragen dat de prediking ook voor jongeren relevant en verstaanbaar is. In het geheel van de prediking dienen de vragen van jongeren en hun leefwereld aan de orde gesteld te worden.

Het jongerenpastoraat dient om aan jongeren geborgenheid te bieden, ruimte aan hen te geven om hun vragen te stellen, voor hen en met hen te bidden, hen voor te leven in de vreze des Heeren. Kortom zij hebben de roeping om *identificatiefiguren* te zijn voor het 'navolgende geslacht'.

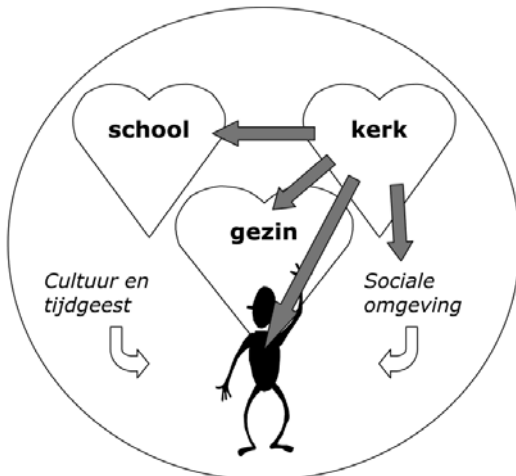
Van groot belang is het dat jongeren in de gemeente daarvoor geëigende taken vervullen. Hierbij kan gedacht worden aan inzet in het verenigingswerk en allerlei praktisch, diaconaal hulpbetoon, zoals de zorg voor ouderen. De gemeente dient jongeren in te schakelen in het gemeentelijke leven om hun gaven en talenten niet ongebruikt te laten. De jongeren van hun kant dienen in te gaan zien dat ze niet toevallig en vrijblijvend tot de gemeenschap van de gemeente behoren, maar hun verantwoordelijkheid te beseffen om gebruik te mogen maken van hun voorrechten en hun plichten te vervullen.

Wat het aspect van het 'naar buiten toe' betreft, betekent het dat onze jongeren 'gemerkt' in deze wereld leven. Dat dient hen te leiden tot het besef dat ze door de Heere apart gezet zijn en daarom ook in heel hun levensstijl zich dienen te onderscheiden van hen die de naam van Christus niet dragen.

Daarnaast hebben zij ook de roeping om door hun woord en levenswandel een leesbare brief te zijn van Christus.

3.2. Jeugdwerk en geloofsopvoeding

In bovenstaande paragraaf is vanuit een pastorale invalshoek iets gezegd over de aandacht die er voor jongeren in de gemeente zou moeten zijn. Het is een specifieke invulling van de eigen taak en verantwoordelijkheden van de gemeente in de geloofsopvoeding van de jongere. Het is de verantwoordelijkheid van de kerkenraad om deze aandacht te organiseren. Vanaf de Reformatie hebben de prediking en de catechese daar een belangrijke taak in. In het recente verleden is daar een veelheid aan vormen en activiteiten bijgekomen.

Kerk en geloofsopvoeding

Om de inrichting van de zorg voor jongeren op een goede manier te doen, moet de kerk daarvoor de brede context van de geloofsopvoeding beschouwen, zoals die in hoofdstuk 2 beschreven is. Daar hebben we gezien dat er verschillende factoren een rol spelen in de geloofsopvoeding van de jongeren. De ouders zijn primair verantwoordelijk voor de geloofsopvoeding van hun kinderen, maar dit neemt niet weg dat de kerk daarin een belangrijke rol kan vervullen. De kerk heeft niet alleen zelf een belangrijke taak in de geloofsopvoeding van jongeren, maar kan ook invloed kan uitoefenen op de meeste van de overige factoren die van invloed zijn op de geloofsopvoeding van de jongere. Zo kan zij gezinnen toerusten met betrekking tot de christelijke opvoeding. Verder dient ze zich betrokken te voelen op het onderwijs. Daarnaast kan zij de jongere zelf aanspreken (veelal door middel van de prediking en de catechese) en kan zij de sociale omgeving beïnvloeden door een alternatieve sociale omgeving aan te bieden aan de jongere (veelal door verenigingen).

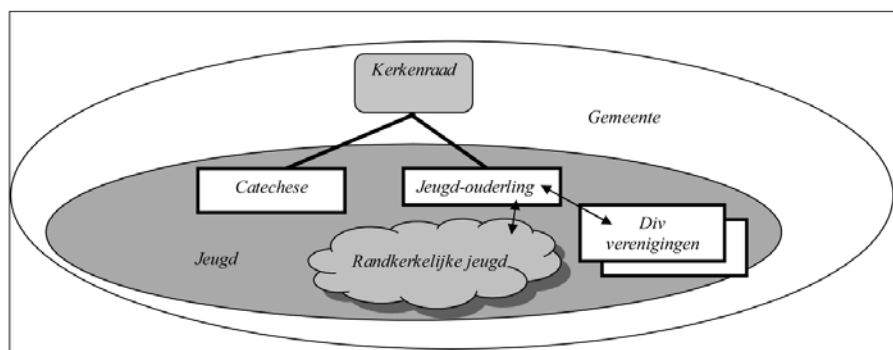
3.3. Korte schets van de ontwikkeling van het jeugdwerk

Jeugdwerk is een begrip dat al lang meegaat in de historie van de kerk. De invulling daarvan varieert nogal in de loop der jaren. De oudste vorm waarin de kerk het jeugdwerk vorm geeft is de catechese. In de tijd vlak na de Reformatie was er een enorme inspanning om voormalige katholieken bekend te maken met het Woord van God en de gereformeerde belijdenis.

Naast de catechese ontstond aan het begin van de 20^e eeuw in een aantal gemeenten het zogenaamde 'vrije jeugdwerk'.¹ Dit waren activiteiten in verenigingsverband die door jongeren zelf georganiseerd werden en bedoeld waren om hen te vormen en toe te rusten om hun plaats in kerk en samenleving in te nemen. Dikwijls moest eerst toestemming gevraagd worden voor het mogen oprichten van een vereniging en hield de kerkenraad streng toezicht, maar in essentie bepaalden de jongeren zelf hoe men het verenigingswerk invulde. In het verenigingswerk was er een 'bondsgedachte', waarbij de lokale verenigingen zijn aangesloten bij een landelijke bond met een landelijk bestuur en landelijke 'toogdagen'. In een deel van de kerk is deze bondsgedachte de laatste jaren aan een sterk verval onderhevig.

In sommige gevallen zijn regionale of landelijke contacten vervangen door contacten in de plaats zelf met andere kerkverbanden (NGK, GKv).

In de jaren 70 van de twintigste eeuw deed de jeugdouderling in een aantal gemeenten zijn intrede. Deputaten maakten een instructie voor de jeugdouderling. Die werd echter lang niet altijd gebruikt. In de praktijk kwam en komt zijn taak dikwijls hierop neer dat hij pastorale zorg geeft aan hen die zich aan de rand van het kerkelijke leven bevonden: jongeren die niet regelmatig of nooit de kerkdiensten bezochten en niet of nauwelijks op catechese of verenigingen verschenen.

De oorzaak van de randkerkelijkheid blijkt in veel gevallen al terug te gaan tot oorzaken in het (verre) verleden. Naast een stukje persoonlijke aandacht en gebed zijn veel jeugdouderlingen niet in staat om meer voor deze jongeren te doen.

Het blijkt dat er momenteel voor gemeenten/jeugdouderlingen grote behoefte bestaat aan:

- het geven van pastorale zorg aan alle jongeren van de gemeente, niet alleen aan hen die aan de rand van de kerk staan;
- het begeleiden van verenigingen;
- het toerusten van leiding of het organiseren daarvan;
- het coördineren tussen verenigingen, kerkenraad en overige activiteiten in de gemeente;
- het betrekken van de kerkenraad en de gemeente bij het werk dat met en voor de kerkjeugd wordt gedaan;
- het integreren van de verschillende activiteiten op het gebied van jeugdwerk.

3.4. De verantwoordelijkheid voor de kerkenraad

De kerkenraad is eindverantwoordelijk voor de gang van zaken binnen de gemeente. In 3.1 is al iets gezegd over de pastorale verantwoordelijkheid van de kerkenraad. De organisatorische verantwoordelijkheid betreft het (laten) uitvoeren van alle activiteiten die in een gemeente georganiseerd (dienen te) worden. Omdat de kerkenraad niet alles zelf kan uitvoeren en coördineren, heeft zij enkele organen in het leven geroepen om dit voor haar te doen. Voor het jeugdwerk zijn dit bijvoorbeeld: de catechese, de verenigingen etc. Ten aanzien van het jeugdwerk heeft de kerkenraad de volgende organisatorische verantwoordelijkheden:

- De kerkenraad maakt jeugdwerk (in brede zin) mogelijk;
- De kerkenraad heeft de verschillende elementen van het jeugdwerk helder gestructureerd, al naar gelang de situatie in de gemeente;
- De kerkenraad stelt zich regelmatig op de hoogte van het werk en laat zich specifiek informeren indien er ontwikkelingen zijn die daar aanleiding toe geven;
- De kerkenraad zorgt voor financiële middelen die het jeugdwerk mogelijk maken en kunnen ondersteunen.
- De kerkenraad werkt voortdurend aan de verbetering van het functioneren van het jeugdwerk. Zij is op de hoogte van de goede en minder goede punten in de organisatie en uitvoering.
- De kerkenraad geeft leiding aan de onderlinge samenhang van de inhoud, methoden, vormen en activiteiten.

3.5. Integratie in het jeugdwerk

De organisatie van het jeugdwerk in de gemeente dient rekening te houden met de verschillende factoren die dit werk raken.

Aangezien² in de meeste gemeenten veel partijen zich met het jeugdwerk bezighouden (ouders, predikant, de leiding van de verenigingen, etc) en omdat zij zich inhoudelijk met dezelfde onderwerpen bezighouden (o.a. de bijbel en de geloofsleer) is afstemming dringend gewenst.

Deze afstemming dient zowel verticaal (over de jaren dat de jongere in de gemeente deelneemt) als horizontaal (tussen de verschillende jeugdwerkactiviteiten op een moment) plaats te vinden.

We spreken over integrale afstemming waarbij integraal duidt op allesomvattend evenals op het bewaken van de onderlinge samenhang.

3.6. Jeugdwerk vraagt beleid

Naast een integrale aanpak dient er ook aandacht te zijn voor een beleidsmatige aanpak. Goed beleid betekent niet een stapel papier, maar een aanpak waar over na is gedacht en die in de hoofden van alle betrokkenen doorklinkt.

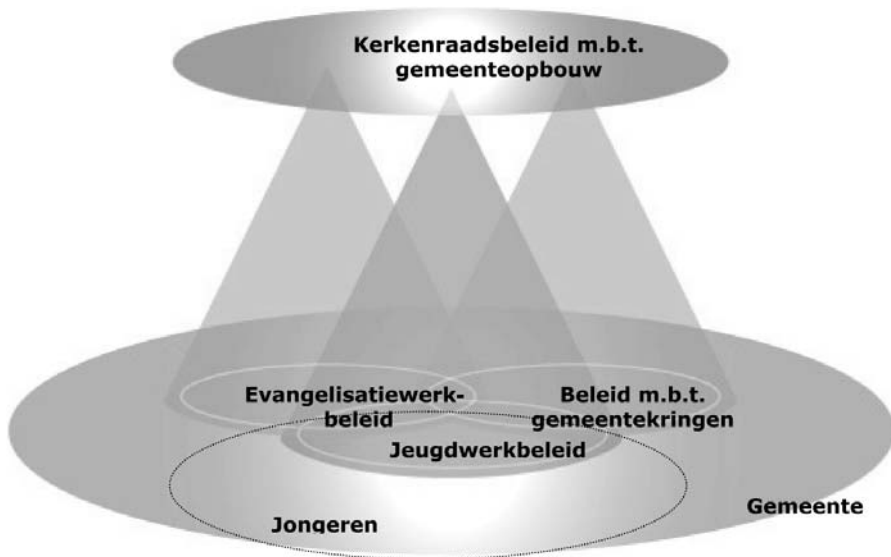
Er zijn verschillende modellen van beleid voorhanden, maar in ieder geval zullen de volgende stappen doorlopen moeten worden.

1. Vaststellen van de doelen
2. Analyse van de huidige situatie
3. Oplossingen genereren voor korte en lange termijn
4. Prioriteiten stellen
5. (Beleids)maatregelen uitvoeren
6. Beleid evalueren

Belangrijke grondtonen zijn dus een planmatige aanpak en een evaluatie van de maatregelen.

3.7. Jeugdwerk in relatie tot andere beleidsterreinen

Jeugdwerk is niet het enige beleidsterrein van de gemeente. En moet daarom afgestemd worden met andere beleidsterreinen van de kerkenraad. Zie onderstaande illustratie:

In deze illustratie wordt tot uitdrukking gebracht dat jeugdwerkbeleid niet 'los' gezien kan worden van het (gemeenteopbouw) beleid van de kerkenraad op het gebied van evangelisatie en gemeentekringen. In het functioneren van de gemeente zijn er allerlei dwarsverbanden tussen de verschillende beleidsaandachtsvelden:

- wanneer via evangelisatieactiviteiten jongeren aangesproken worden en betrokken raken bij het gemeentelijke leven, dient er ook in het jeugdwerk een vervolg aan gegeven te worden;
- ook jongeren kunnen activiteiten organiseren op het gebied van evangelisatie;
- voor jongeren die de verenigingen en de catechese verlaten, dient er een vervolg te zijn in (bestaande) gemeentekringen of mannen- of vrouwenverenigingen.

3.8. Naar een model voor kerkelijk jeugdwerk

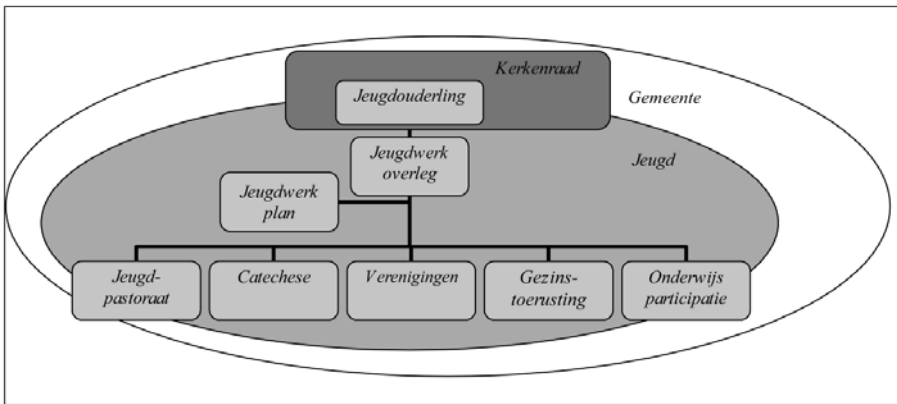
In dit hoofdstuk zijn verschillende zaken aan de orde geweest die van belang worden geacht voor een goede inrichting en organisatie van het jeugdwerk. Voor de volledigheid herhalen we de belangrijkste elementen:

Bij de inrichting van het jeugdwerk in de gemeente dient men ervan uit te gaan dat

- jongeren opgeroepen worden om zich te bekeren en een Godvrezend leven te leiden, iets wat men zelf niet kan, maar wat de Heere wil geven (3.1);
- de gemeente de verantwoordelijkheid heeft om jongeren een plaats in de gemeente te laten innemen en een taak te geven (3.1);
- jeugdwerk gezien moet worden in het kader van geloofsofvoeding van de jongere door gezin, kerk en school (3.2);
- de zorg van de kerk voor jongeren niet beperkt kan blijven tot catechese en prediking (3.3);
- de kerkenraad zijn verantwoordelijkheid op een goede manier invult (3.4);
- bij de aanpak van het jeugdwerk integratie tussen de verschillende activiteiten van wezenlijk belang is (3.5);
- jeugdwerk een beleidsmatige aanpak vraagt (3.6);
- het beleid op het gebied van jeugdwerk afgestemd dient te worden met de andere beleidsterreinen van de kerkenraad (3.7).

Gegeven de behoefte aan integratie willen wij een nieuw model presenteren voor de inrichting van kerkelijk jeugdwerk. In het volgende hoofdstuk wordt dit model besproken.

4. Model voor kerkelijk jeugdwerk

In bovenstaand schema wordt een model voor kerkelijk jeugdwerk besproken. Te zien is dat naast de jeugdouderling, catechese en de verenigingen nu ook expliciet aandacht gegeven wordt aan:

- het jeugdwerkoverleg;
- het jeugdwerkplan;
- jeugdpastoraat;
- gezinstoerusting;
- onderwijsparticipatie.

Met nadruk willen we hier stellen, dat dit geen hiërarchisch organisatiemodel is, maar een overzicht van een aantal aandachtsvelden. Het jeugdwerkoverleg heeft een coördinerende functie en is daarom boven de aandachtsvelden geplaatst.

In dit hoofdstuk wordt dit model voor kerkelijk jeugdwerk per aandachtsveld besproken, waarbij in elke paragraaf de volgende aspecten aan de orde komen:

activiteiten:	De activiteiten die bij dit aandachtsveld onder te brengen zijn;
functie:	De functie van de onderdelen binnen dit aandachtsveld;
inhoud:	De zaken die aan bod zouden moeten komen;
aandachtspunten:	Randvoorwaarden of condities die bijdragen aan het succes van de activiteiten binnen dit aandachtsveld;
vorm:	Verschillende verschijningsvormen van activiteiten binnen dit aandachtsveld.

(In werkelijkheid komen niet al deze aspecten telkens aan de orde, terwijl bijv. het woord 'functie' niet steeds op dezelfde wijze wordt gebruikt.)

4.1. Jeugdouderling

De jeugdouderling is een ambtsdrager met een speciale (of met een toegevoegde) opdracht met betrekking tot de pastorale zorg voor de kerkjeugd. Sommige gemeenten hebben geen jeugdouderling maar een jeugddiaken of een wijkambtsdrager die jeugdwerk erbij doet.³ In sommige gemeenten heeft de kerkenraad ook een jeugdconsulent aangesteld. Een jeugdconsulent heeft een vergelijkbare opdracht, zonder dat deze ambtsdrager is, maar vaak wel goede rechtstreekse contacten met de kerkenraad heeft. In het vervolg van dit document wordt voor het gemak alleen over jeugdouderling gesproken, maar we bedoelen daarmee een bredere categorie.

De **inhoud** van de taak van de jeugdouderling heeft betrekking op het volgende:

- het vertegenwoordigen van de belangen van het jeugdwerk binnen de kerkenraad, onder andere door te zorgen dat het jeugdwerk een onderwerp van aandacht en bezinning is;
- het fungeren als een 'spin in het web' tussen kerkenraad en jeugdwerk voor wat betreft de coördinatie en informatievoorziening;
- het adviseren en informeren van de predikant ten aanzien van de vragen die onder jongeren leven;
- het geven van of het organiseren van pastorale zorg, specifiek gericht op jongeren, in aanvulling op het werk van de predikant en wijkouderling.

Belangrijke **aandachtspunten** voor de jeugdouderling om het jeugdwerk goed te kunnen invullen zijn:

- de jeugdouderling heeft voldoende tijd om zich niet alleen praktisch, maar ook beleidsmatig in het jeugdwerk te verdiepen (in relatie tot zijn andere kerkenraadstaken);
- de jeugdouderling heeft een heldere taakstelling en/of geschreven instructie;
- de jeugdouderling werkt goed samen met en zorgt voor een goede communicatie tussen de verschillende betrokkenen in het jeugdwerk;
- de jeugdouderling betreft de kerkenraad in het jeugdwerk;
- de kerkenraad geeft de jeugdouderling financiële middelen;
- de jeugdouderling heeft een 'netwerk' van collega-jeugdouderlingen in de regio.

De **vorm** waarin de plaats en functie van de jeugdouderling georganiseerd is, kan per gemeente verschillen. In kleine gemeenten kan de jeugdouderling ook een (kleine) wijk hebben, in grotere gemeenten zullen er meerdere jeugdouderlingen actief zijn of één jeugdouderling met een aantal jeugdconsulenten.

4.2. Jeugdwerkoverleg

Het jeugdwerkoverleg is bedoeld als het contactorgaan voor alle jeugdwerk. In dit overleg hebben (afgevaardigden) zitting van de instanties die op de andere aandachtsvelden bezig zijn. Binnen dit orgaan vindt uitwisseling plaats tussen de verschillende organen.

De **functie** van het jeugdwerkoverleg⁴ is driedelig:

Ten eerste is zij voor de kerkenraad een **adviserend** en **beleidsvoorbereidend** orgaan voor de activiteiten binnen het jeugdwerk. Het jeugdwerkoverleg ontwikkelt een visie en doelstellingen voor het jeugdwerk. Om deze visie te bereiken maakt zij beleid: zij bedenkt een aantal maatregelen. Het beleid wordt regelmatig geëvalueerd en besproken met de kerkenraad en met de gemeente.

Ten tweede **coördineert** zij alle activiteiten die er in de gemeente zijn met betrekking tot de kinderen en jongeren. Daarvoor onderhoudt zij contacten met mensen die met de catechese, het verenigingswerk en in overige commissies bezig zijn. Het doel van deze coördinatie is dat:

- de activiteiten van de verschillende instanties op elkaar afgestemd zijn;
- er een totaalbeeld is van de betrokkenheid van alle jongeren bij de gemeente.

Ten slotte kan het jeugdwerkoverleg zelf **specifieke activiteiten** organiseren. Als voorbeeld willen we noemen een avond voor ouders, een jeugdkamp, een gezamenlijk startweekend of zaken die door de afgevaardigden van de aandachtsvelden niet structureel ondergebracht zijn.

De **vorm** en naam van het jeugdwerkoverleg verschilt, onder andere afhankelijk van de grootte van de gemeente. In kleine gemeenten kan deze functie ook uitgevoerd worden door de predikant en/of een jeugdouderling samen, in grotere gemeenten kunnen hier ook afgevaardigden van clubs, verenigingen, de catecheten en pastorale werkers in plaats nemen.

Aandachtspunten zijn:

- alle vijf onderliggende aandachtsvelden worden door de leden van het jeugdwerkoverleg vertegenwoordigd waarbij zij zelf initiatief nemen om contacten te leggen met andere velden;
- de kerkenraad heeft het jeugdwerkoverleg een bepaald mandaat gegeven waarin de verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder zijn afgebakend;
- het jeugdwerkoverleg geeft prioriteit aan het maken van beleid en het evalueren van het gevoerde beleid;
- er zijn vaardigheden in het jeugdwerkoverleg aanwezig om beleid te maken en uit te werken in concrete werkplannen of voorstellen voor de kerkenraad;⁵
- er vindt daadwerkelijk afstemming plaats over de onderwerpen die op verschillende plaatsen over de verschillende groepen worden behandeld;
- het jeugdwerkoverleg zorgt voor een goede communicatie met de gemeente over haar doelen en haar aanpak, dit onder meer met het oog op het verkrijgen van voldoende draagvlak voor het jeugdwerk in de gemeente.

4.3. Jeugdwerkplan

Om het geïntegreerde jeugdbeleid uit te kunnen voeren, willen we een aantal documenten noemen die een gemeente kunnen ondersteunen in het maken van een integraal jeugdbeleid⁶. Hierbij willen we met nadruk stellen dat we met geschreven documenten nog geen integraal beleid hebben. Veel hangt er van af hoe men ermee omgaat. Plannen kunnen wel als katalysator werken om het gesprek hierover op een goede manier te laten verlopen.

Er zijn drie documenten die een gemeente behulpzaam kunnen zijn:

1. Een huishoudelijk reglement.

Daarin kan worden vastgelegd wie waar verantwoordelijk voor is. Te denken valt aan de taken en verantwoordelijkheden van een jeugdouderling, een jeugdwerkoverleg, de verschillende clubs en verenigingen etc.

2. Een leerplan.

Een eenvoudig leerplan komt tot stand als wensen met betrekking tot leerdoelen worden opgesomd in de vorm van de te leren inhouden. Het is een beleidsstuk voor meerdere jaren. (De Heidelbergse Catechismus is een goed voorbeeld van een eenvoudig leerplan. Al naar gelang van de situatie en de behoeften van de eigen gemeente kan dit aangevuld worden.) In een uitgebreid leerplan staat beschreven welke richting de gemeente gaat met haar jeugdbeleid en welke activiteiten daarbij ontwikkeld worden. Een onderdeel van het leerplan bestaat uit de visie op leren die een gemeente hanteert.

3. Een werkplan.

Dit is een plan waarin de gemeente voor het totale jeugdwerk haar aandachtspunten en verbeteracties formuleert voor één of meer jaren. Dit geeft richting aan de inspanning van een jeugdouderling of jeugdraad en alle andere betrokkenen. Het kan als een goed instrument voor het jeugdwerkoverleg dienen om met de kerkenraad te communiceren. Ook wordt in het werkplan aangegeven wanneer tussentijdse rapportages zullen plaatsvinden en wanneer en door wie zal worden geëvalueerd. Op basis van het werkplan dient elk jaar een jaarverslag gemaakt te worden. Dit vormt de basis voor een evaluatie door het jeugdwerk zelf, maar ook voor de kerkenraad. Ook is de evaluatie een geschikt instrument om over het jeugdwerk met de gemeente te communiceren.

4.4. Jeugdpastoraat

De **activiteiten** van het jeugdpastoraat hebben betrekking op alle bezoekwerk dat onder de ambtelijke verantwoordelijkheid van de kerkenraad valt. Dit is het bezoekwerk door predikant, jeugdouderlingen, jeugdpastorale werkers etc. Daarnaast zitten er aspecten van onderling pastoraat in het functioneren van de catechese en verenigingen.

De **functie** van het jeugdpastoraat is het geven van herderlijke zorg aan de leden van de gemeente, *dat erop gericht is de mens als uniek schepsel, door het geloof in Jezus Christus, weer in relatie met God te laten leven en vrucht te laten dragen.*

De **inhoud** van het jeugdpastoraat heeft onder andere betrekking op de volgende zaken:

- jongeren begeleiden in het proces van geloof en bekering en hen helpen naar de eisen van God te leven;
- jongeren ondersteunen bij het zoeken naar de wil van God bij het maken van belangrijke keuzes;
- jongeren vermanen indien **hun leer en leven** daartoe aanleiding geven;
- jongeren ondersteunen bij het omgaan met of het verwerken van ziekte, rouw, sociaal-emotionele problemen;
- aandacht schenken aan signalen van kerkvervreemding⁷;
- aandacht schenken aan jongeren die zich aan de rand van het kerkelijke leven bevinden.

Jeugdpastoraat is niet hetzelfde als sociaal-pedagogische hulpverlening aan jongeren. Hiervoor zijn specialisten. Wanneer een jongere hier gebruik van maakt, mag de pastorale begeleiding vanuit de gemeente niet ontbreken.

Aandachtspunten voor een goed jeugdpastoraat zijn:

- de jeugdpastorale werkers dienen de leefwereld van de jongeren te kennen;
- de jeugdpastorale werkers zijn gemakkelijk 'toegankelijk' voor jongeren. Dit kan doordat zij regelmatig aanwezig zijn bij activiteiten waar de jongeren komen of doordat zij hun huis openstellen. (Daarnaast kunnen ze bijvoorbeeld e-mail en sms-berichten ontvangen en versturen);
- de jeugdpastorale werkers moeten het vertrouwen van de jongeren verdienen;
- de jeugdpastorale werkers hebben een geheimhoudingsplicht;
- de jeugdpastorale werkers ontvangen regelmatig toerusting en dienen zich op de hoogte te stellen van de relevante literatuur die op dit gebied beschikbaar is en/of verschijnt;
- de jeugdpastorale werkers doen er goed aan op de hoogte te geraken van het functioneren van jongeren binnen de catechese of het verenigingswerk;
- er is periodiek contact tussen de jeugdpastorale werker en de predikant om door te spreken welke vragen er onder jongeren leven. (in hoofdlijnen, niet op individueel niveau.)

De **vorm** van het jeugdpastoraat kan verschillen. In kleine gemeenten kunnen de predikant en of de jeugdouderling specifieke aandacht aan jongeren schenken. In grotere gemeenten kan overgegaan worden tot het aanstellen van een jeugdpastoraal team, waarin meer gemeenteleden, eventueel ook jongeren zelf, een rol kunnen vervullen.

Wanneer voor een jongere een vermaning nodig is vanwege leer of leven verdient het aanbeveling om deze vermaning niet door de jeugdpastorale werker te laten verrichten, maar door een (andere) ambtsdrager. De coachende rol mag namelijk niet verloren gaan ten opzichte van de vermanende functie.

4.5. Catechese

Onder deze paragraaf vermelden we niet alleen de catechese, maar ook andere activiteiten zoals zondagsschool en kinderveerendienst. Wij mogen niet vergeten dat de fundamenten voor de catechese vaak al gelegd worden bij kinderen in de basisschoolleeftijd. Graag pleiten wij ervoor om de catechese al tijdens de basisschoolleeftijd te laten beginnen, zeker in gemeenten waar geen zondagsschool is.

De **functie** van de catechese is het *onderricht in de Heilige Schrift en de geloofsleer, dat erop gericht is mensen (met name jongeren en buitenstaanders) te vormen tot volgelingen van Christus, die leven uit zijn beloften en naar zijn geboden, die daarom van Hem getuigen in woord en daad en hun plaats innemen als belijdende leden in kerk en wereld.*

Voor wat betreft de inhoud gaat het erom te leren leven uit Gods beloften en naar zijn geboden. Dit geldt temeer, omdat ook het openen van de Schriften tijdens de catechese een instrument voor de Heilige

Geest wil zijn om jongeren 'wijs te maken tot zaligheid' (2 Tim. 3:15). Het moge duidelijk zijn, dat het dus niet alleen gaat om kennisoverdracht.

Het is daarom van groot belang dat aandacht gegeven wordt aan de inhoud van de lesstof en de gekozen didactische vormen, evenals aan de bekwaamheid van de catecheet. Het is de verantwoordelijkheid van de kerkenraad om voor dit alles zorg te dragen.

De toerusting heeft tevens als doel, dat de jongeren van de gemeente hun eigen plaats en taak zullen vinden in het geheel van het gemeentelijke leven. En dat wil aan hen vervolgens besef geven van en inzicht in hun roeping om in de wereld waarin zij leven getuigen en navolgers van Christus te zijn.

Ten aanzien van de **inhoud** van de catechese kan gezegd worden, dat aan de volgende thema's volgens een leerplan aandacht gegeven dient te worden:

- het lezen en verstaan van de Heilige Schrift;
- de geloofsleer;
- de eredienst;
- het leven als christen in de samenleving;
- de belijdenis en de geschiedenis van de kerk.

In het zondagsschoolwerk ligt het accent op het doorgeven van de bijbelse geschiedenissen en op het aanleren van Psalmen en **andere** liederen.

Omdat haar jongeren opgroeien in een geseculariseerde wereld, dient de kerk te beseffen dat er bijzondere eisen gesteld worden aan het kerkelijk onderwijs. Voor goede catechese is kennis van hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen en inzicht in het denken en leven van jongeren onmisbaar. Van het onderwijs uit de Schriften geldt, dat de verkregen kennis toepasbaar moet zijn in het dagelijkse leven.

Er zijn verschillende **aandachtspunten** die bijdragen aan het goed functioneren van de catechese:

- er is in de gemeente een leerplan aanwezig, waarin de te behandelen onderwerpen op hoofdlijnen van jaar tot jaar zijn vastgelegd;
- er is een bepaalde mate van integratie van catechese en prediking. Dat wil zeggen dat de predikant regelmatig onderwerpen uit de catechese in de prediking aan de orde stelt of dat bepaalde onderwerpen parallel behandeld worden;
- in de gehanteerde werkvormen is sprake van variatie;
- er is een goede voorbereiding nodig;
- tot een goede voorbereiding behoort dat wordt gezorgd voor het bijeenbrengen van geschikte materialen, waarbij ook aan audiovisuele hulpmiddelen kan worden gedacht;
- de kerkenraad stelt bekwame catecheten aan en geeft mogelijkheden tot toerusting (vormingsdagen, cursussen, evt. individuele begeleiding).

Voor wat betreft de **vorm**: alle catechisaties kunnen (in kleinere gemeenten) worden gegeven door de predikant; in grotere gemeenten kan er een catecheseteam zijn onder ambtelijke leiding waarin de catecheten en eventueel andere kundige gemeenteleden zitting in hebben.

Waar onderscheid gemaakt wordt in zondagsschool en catechese wordt dat veelal ook zichtbaar in de leiding van beide vormen: zondagsschoolwerk is niet-ambtelijk en de catechese wel. Het eerste vindt op de eerste dag van de week plaats en staat open voor kinderen van buiten de kerk. De catechese vindt door de week plaats en is primair gericht op de eigen kerkjeugd.

4.6. Verenigingen

De activiteiten binnen het aandachtsveld verenigingen zijn alle activiteiten van de clubs en verenigingen voor de jeugd van omstreeks 8 jaar tot 20⁺. Van oudsher neemt de vorming een belangrijke plaats in: "...geleerd moet worden om te leven uit en naar het woord door de Geest; en dat jongeren elkaar moeten vormen en voorbereiden op de wachtende taak in het leven."⁸

De functie van verenigingen is dat jongeren in de gemeente hun plaats leren innemen. Wezenlijke elementen daarbij zijn: het eren van God, de opbouw van de gemeente, het omzien naar elkaar en het ondersteunen van de leden in hun getuigenis naar buiten.

Bij de verenigingen gaat het qua **inhoud** om de volgende zaken:

- Er wordt bijbelstudie gedaan en/of actuele onderwerpen worden getoetst aan de bijbel;
- Er is ruimte voor het uitwisselen van persoonlijke geloofservaringen;
- Er is ruimte voor gezellige activiteiten;
- In de formele en informele activiteiten wordt invulling gegeven aan het omzien naar elkaar.

De onderwerpen die bij de verenigingen aan bod komen zijn zeer divers. Dit komt omdat de onderwerpkeuze veelal voortkomt uit de behoefte van de jongeren zelf. In de loop der jaren is gebleken dat onderwerpen over het persoonlijke geloofsleven sterk in de belangstelling staan.

Goed functionerende verenigingen kunnen sterk vormend zijn voor iemands functioneren in kerk en maatschappij. Jongeren die geen aansluiting (kunnen) vinden bij de verenigingen lopen een grote kans om van de rest van het gemeentelijke leven te vervreemden. Voor sommige jongeren kan de jeugdvereniging in een bepaalde levensfase zijn of haar belangrijkste verbinding met de kerk zijn. Van goed functionerende verenigingen kan een enorme magneetwerking uitgaan, die soms verder reikt dan de leden van de eigen gemeente.

De verschijningsvormen zijn legio, veelal afhankelijk van de grootte van de gemeente. Verenigingen worden geleid door een 'leiding' of een bestuur. *Zo zijn er clubs waarvan de verschillen en leeftijd kunnen oplopen tot 10 jaar.* Clubs met jonge leden hebben vaak een leiding, bij clubs met oudere leden is de leiding vaak in handen van de eigen leden, door middel van een gekozen bestuur. Een bestuur kan op verschillende manieren bijgestaan worden door oudere gemeenteleden, op eigen verzoek, of op advies van de kerkenraad (begeleider).

Voor het goed functioneren van de verenigingen worden de volgende aandachtspunten van groot belang geacht:

- de leiding moet goede geestelijke leiding kunnen geven. Hieronder verstaan we dat de leiding:
 - goede kennis heeft van de bijbel en het christelijke geloof;
 - de leden kan helpen antwoorden te vinden op vragen die ontstaan;
 - een weloverwogen keuze maakt in de onderwerpen die behandeld worden, de materialen die daarbij gebruikt worden en de werkvormen die gehanteerd kunnen worden;
 - toeziet dat de Bijbel voldoende aan bod komt en meningsvorming plaats vindt op basis van de bijbel;
- voor de leiding is goede toerusting noodzakelijk. Dat geldt niet alleen de nieuwe leiding. Er zijn verschillende mogelijkheden voor toerusting: CGJO, LCJ, EA, eigen kerkenraad;
- de leiding spant zich in om de bestaande leden te behouden. Verder gaat ze na waarom sommige leden niet (trouw) komen. Ook geeft ze (eventueel met het jeugdwerkoverleg) aandacht aan de jeugd die de verenigingen niet bezoekt;
- de leiding (of het jeugdwerkoverleg) gaat regelmatig na of alle bestaande activiteiten nog goed functioneren;
- de kerkenraad is goed op de hoogte van wat er zich binnen de verenigingen afspeelt. Hiervoor heeft zij structurele contacten met de leidinggevendenden, bijvoorbeeld door middel van het jeugdwerkoverleg.

4.7. Gezinstoerusting

Onder gezinstoerusting vallen **activiteiten** toerusting voor de christelijke opvoeding, schoolkeuzeadviesering en alles wat met toerusting op het gebied van relatievormen te maken heeft.

De functie van de gezinstoerusting is het bijdragen aan het goed laten functioneren van het christelijke gezin. Hoewel ouders primair verantwoordelijk zijn voor het functioneren van het gezin is er bewust gekozen voor gezinstoerusting en niet voor oudertoerusting omdat de activiteiten niet per definitie alleen op de ouders gericht zijn, maar in sommige gevallen betrekking hebben op meerdere gezinsleden of het hele gezin.

De zorg voor dit aandachtsveld verheugt zich in een toenemende belangstelling⁹. Dat is om de volgende redenen van groot belang:

1. De veranderende maatschappij waar alternatieve samenlevingsvormen eerder regel dan uitzondering zijn.
2. In veel gemeenten zijn er jonge gezinnen met weinig kennis van christelijke geloofsopvoeding. Denk in dit geval ook aan missionaire situaties waarin jonge mensen zijn die van huis uit geen christelijke opvoeding genoten hebben¹⁰.
3. Het gezinsleven is zo complex geworden dat soms aan ouders de helpende hand toegestoken moet worden in het opvoeding tot een christelijke levensstijl in het gezin.

De **inhoud** van de gezinstoerusting kan betrekking hebben op de volgende zaken:

- bijbellezen en bidden in het gezin (huisgodsdienst);
- ondersteuning in de omgang met opvoedingsvragen;
- omgang met vragen aangaande huwelijk en seksualiteit;
- de plaats van het huwelijk i.r.t. alternatieve samenlevingsvormen;
- de relatie tussen jongeren en ouders en tussen getrouwde jongeren en hun ouders;
- school- en studiekeuze;
- omgang met moderne media: TV, internet.

Belangrijkste **aandachtspunt** voor het goed functioneren van gezinstoerusting in de gemeente is in de eerste plaats het onderkennen van het belang ervan. Deputaten zijn zich ervan bewust dat dit aandachtsveld nog sterk in ontwikkeling is en dat in veel gemeenten hier nog geen structuren voor zijn.

Andere belangrijke punten zijn:

- gezinstoerusting dient in de gemeente zo gecommuniceerd te worden dat de gezinnen het als bemoeiend en versterkend ervaren en niet als betuttelend of bedreigend;
- men maakt gebruik van de literatuur die op dit gebied verschenen is;
- men maakt gebruik van de instanties die op dit gebied bezig zijn.

De vorm waarin de gezinstoerusting wordt georganiseerd kan per gemeente verschillen. In kleine gemeenten kan ze worden georganiseerd door het jeugdwerkoverleg. In grotere gemeenten kan (een deel van) deze taak door enkele personen worden gedaan.

Er zijn gemeenten waar speciale opvoedingskringen functioneren met ouders van opgroeiende kinderen die over de opvoeding met elkaar van gedachten te wisselen.

Deputaten adviseerden in 'Blijven of weggaan' tot een huisbezoek zowel voor als na de geboorte van een kind om daarin de christelijke opvoeding expliciet aan de orde te stellen.

Naast het organiseren van activiteiten kunnen kerkenraden ook zorgen voor toerustende materialen.

4.8. Onderwijsparticipatie

Activiteiten die binnen het laatste aandachtsveld vallen, gaan over de betrokkenheid van de kerk bij het christelijk onderwijs. Het gaat hier niet om de advisering van ouders m.b.t. schoolkeuze etc., maar om participatie van leden der gemeente in schoolbesturen, medezeggenschapsraden, oudercommissies etc.

De functie van onderwijsparticipatie heeft betrekking op het (mede) sturing of uitvoering kunnen geven aan het beleid en het werk op de scholen met als doel om goed christelijk onderwijs voor de kinderen van de gemeente te houden en/of te krijgen.

De inhoud van de onderwijsparticipatie heeft betrekking op:

- het daadwerkelijke zitting nemen in besturen, medezeggenschapsraden, oudercommissies, en identiteitscommissies;
- het bewaken van het geven van goed christelijk onderwijs, ook schriftuurlijk godsdienstonderwijs;
- het organiseren van of meehelpen met activiteiten op de scholen;
- het opkomen voor en het bewaken van het handhaven van de christelijke normen en waarden.

Aandachtspunten

- Ten eerste dient het belang van goed christelijk onderwijs door de gemeente en de kerkenraad erkend te worden.
- De gemeente houdt bij het inschakelen van gemeenteleden in het overige werk van de gemeente rekening met hun participatie in het onderwijs.
- De kerkenraad zorgt voor voldoende toerusting en begeleiding van deze gemeenteleden.

Vorm

Het daadwerkelijk participeren in de scholen gebeurt dikwijls door de leden van de gemeente zelf. In sommige kerken is een commissie 'kerk en onderwijs' actief die van de kerkenraad de opdracht heeft gekregen ouders te ondersteunen en intermediair te vormen tussen ouders en kerkenraad.

5. Overige zaken die aandacht vragen

Het voorgaande had vooral betrekking op de organisatie van het jeugdwerk. Bij het beschrijven daarvan zijn de structurele taken en aandachtsgebieden meegenomen. Te allen tijde zijn er echter ook zaken die op een bepaald moment actueel zijn. In dit hoofdstuk willen wij een aantal min of meer actuele speerpunten gaan benoemen waarvoor binnen verschillende gemeenten momenteel aandacht is. Deze lijst is tot stand gekomen op basis van onderzoek van deputaten en jeugdwerkorganisaties naar interne en externe ontwikkelingen. Deputaten willen niet pretenderen hiermee een complete lijst te hebben.

5.1. Positie van de gehandicapte jongeren in de gemeente

Op de synode van 2001 kwam de positie van gehandicapte jongeren in de gemeente aan de orde. De indruk bestaat dat er te weinig aandacht is voor de integratie van gehandicapte jongeren. Besloten werd deputaten op te dragen bij de uitvoering van hun werk de kerken te stimuleren jongeren met een handicap en/of chronische aandoening in de activiteiten te betrekken.

5.2. Bijbelgebruik onder jongeren

In 'Blijven of Weggaan' wordt op verschillende plaatsen geconstateerd dat de kennis over de bijbel en het gebruik van de bijbel te wensen over laat. Wil men het bijbelgebruik onder jongeren stimuleren dan ligt de basis daarvoor in het gezin waarbij van de catechese, de verenigingen, de prediking een stimulerende werking kan uitgaan. Het bijbelgebruik in het gezin kan verbeterd worden door bewustwording, door het maken van afspraken hierover, maar ook door het hanteren van enkele hulpmiddelen. Daarnaast zou er vanuit de prediking een appèl kunnen uitgaan om in de dagen rondom de zondag stil te staan bij enkele teksten.

5.3. Inschakeling van jongeren in de gemeente

Jongeren die belijdeniscatechisatie hebben gedaan dienen ingeschakeld te worden in het gemeentelijke leven. Er moet voor gewaakt worden dat zij na het afsluiten van de catechisatieperiode niet in een vacuüm terechtkomen, maar een plek krijgen in een bijbelkring en/of een gemeentelijke commissie. Er zijn verschillende vormen denkbaar om dit te stimuleren:

- de kerkenraad (of de vertegenwoordiger daarvan) richt samen met de jonge belijdende leden een Bijbelkring op;
- jongeren worden ingeschakeld in het jeugdwerk;
- tijdens of na de belijdeniscatechisatie lopen ze stage bij diverse commissies.

5.4. 20-ers en 30-ers

De leeftijdsgroep van ca 25-35 jaar wordt wel eens de generatie 'nix' genoemd. Het idee bestaat dat dit een groep is zonder idealen, nergens voor te motiveren etc.¹¹ Het is een groep met enkele specifieke kenmerken: ze hebben hoge idealen, leven gefragmentariseerd, leven in kleine kringen en netwerken. Ze ervaren een kloof tussen de zondag en maandag en zijn geneigd om scheiding te maken tussen geloof en leven. Niettemin is het belangrijk om ook deze groep in te zetten en daarvoor toe te rusten.¹²

5.5. Kind en erediens

De erediens is ook voor de kinderen. Daarom is het belangrijk dat ze bij de dienst betrokken raken. Die betrokkenheid kan met een aantal eenvoudige maatregelen worden vergroot. Ouders kunnen kinderen voorbereiden op de kerkdiensten door er met hen over praten. In verschillende gemeenten wordt in de liturgie tijd uitgetrokken voor wat extra aandacht voor de kinderen. Dit kan door middel van een kindervertelling en/of een kinderliedje. Daarnaast kan men een gesprekje houden met kinderen die van de kindernevendienst terugkomen over het onderwerp dat op de kindernevendienst behandeld is.¹³

5.6. Zorg voor randkerkelijken

Veel gemeenten worstelen met de vraag hoe ze randkerkelijke jongeren moeten benaderen of hoe ze hen meer bij het kerkelijke leven kunnen betrekken. Om dit goed te kunnen doen is het belangrijk om inzicht te krijgen in de achterliggende factoren waarom iemand de kerk geheel of gedeeltelijk vaarwel heeft gezegd. Aangezien de oorzaken voor randkerkelijkheid breed variëren is er niet één aanpak te geven. Daarnaast kan de oorsprong van randkerkelijkheid ver in iemands verleden liggen.

5.7. Activiteiten en opvang van niet-kerkelijke jongeren

Via relaties van kerkelijke met niet-kerkelijke jongeren, maar ook als gevolg van toegenomen initiatieven op het gebied van evangelisatiewerk (bijv de Alpha cursus, Youth Alpha) raken niet-gelovige jongeren betrokken bij de gemeente. De gemeente zou aandacht moeten schenken aan hen bijv door middel van een vorm van catechese, cursus of persoonlijke begeleiding.

5.8. Jeugdkerken

Jeugdkerken zijn samenkomsten veelal door jongeren georganiseerd en hebben als doel om buitenkerkelijke jongeren met het evangelie te bereiken. Ze verheugen zich echter ook in een grote belangstelling van jongeren uit de gevestigde kerken. De term 'jeugdkerken' is voor kerkmensen verwarrend, want het suggereert dat het meer is dan alleen de samenkomsten. Het zijn echter samenkomsten met zang en muziek en soms ook drama. De jeugdkerken groeien explosief. In de media is veel discussie gaande over de voor en tegens.

5.9. Jongerenavonden

De jongerenavonden zijn ontstaan in de Alblasserwaard als gevolg van vragen rond de toe-eigening des heils. Veel van de onderwerpen die aan de orde komen, betreffen de aard van de prediking, de orde des heils, het aanbod van genade, de kwestie van de voorwaarden, de plicht tot geloof, de verhouding tussen wet en evangelie etc.¹⁴ De avonden worden georganiseerd door jongeren zelf, waarbij sprekers worden uitgenodigd die het evangelie in verstaanbare bewoording proberen te brengen. De jongerenavonden kennen vooral belangstelling vanuit de Gereformeerde Gemeenten, de rechterflank van de Hervormde kerk, maar ook voor een deel vanuit de Christelijke Gereformeerde Kerk.

Bijlage 2

Uitkomsten enquête behoeften kerkenraden aan ondersteuning

Bijlage 2 bij synoderapport GS 2004 deputaten kerkjeugd en onderwijs – 18 juni 2004

1. Opbouw van de enquête

De enquête bestaat uit zes delen.

In deel 1 wordt gevraagd naar algemene gegevens over de gemeente.

In deel 2 en 3 wordt gevraagd in hoeverre jeugdwerk aanwezig is en hoe het georganiseerd is, waarbij het model gehanteerd is zoals dat in de jeugdwerkvisie beschreven is. Voor een uitgebreide bespreking wordt daarna verwezen.

In deel 4 worden vragen gesteld over relevante ontwikkelingen.

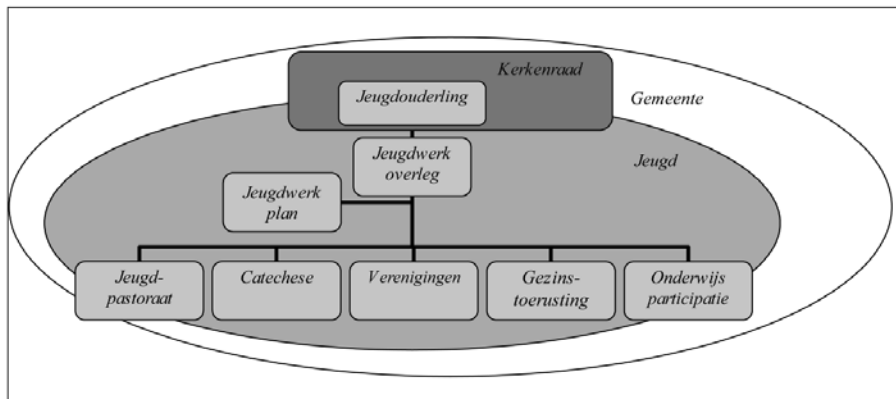
Deel 5 zijn overige vragen.

In deel 6 worden vragen gesteld over opbouw en participatie van de kerkjeugd.

Bij de onderdelen 2,3 en 4 is het stramen in de vragen telkens als volgt:

- Wat is er nu?
- Hoe ontvangt u nu ondersteuning of begeleiding?
- Hoe zou u in de toekomst ondersteuning of begeleiding willen ontvangen.

In onderstaande figuur is ter oriëntatie het model van jeugdwerk gegeven zoals dat in de jeugdwerkvisie beschreven staat.

2. Respons

De enquête is in maart 2003 schriftelijk aan alle kerkenraden verstuurd. Na de zomervakantie is er een aanmaning gestuurd. Uiteindelijk hebben 94 kerkenraden gereageerd, waarvan er 86 daadwerkelijk de enquête hebben ingevuld. De overige 8 reacties waren in de trant van:

"We hebben geen jeugd (meer)." Een respons van 94 op 186 gemeenten betekent een respons van 51%. Dit is hoog omdat de gemiddelde respons van enquêtes zo rond de 35% ligt.

De gegevens zijn geordend op basis van de grootte van de gemeente. Daarbij is de volgende indeling gehanteerd:

Categorie	Grootte	Respons	%
Grote gemeente	Meer dan 500 doopleden	6	7%
Middel gemeente	Tussen de 50 en 500 doopleden	64	74%
Kleine gemeente	Minder dan 50 doopleden	16	19%
	Totaal	86	

De indeling is gemaakt op basis van de gegevens in het jaarboek 2003.

Er is ook gekeken in hoeverre de respondenten behoren tot de achterban van de CGJO of het LCJ.

Achterban	Respons	%
CGJO	48	56 %
LCJ	38	44 %

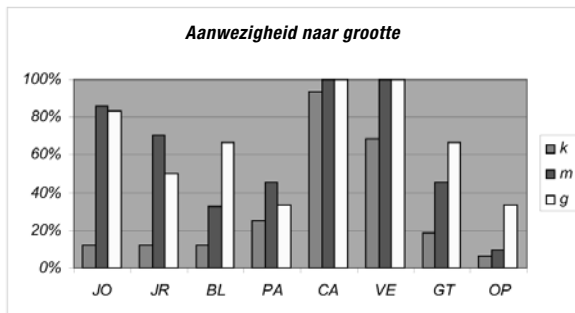
Te zien is dat CGJO en LCJ gemeenten redelijk evenwichtig vertegenwoordigd zijn. In de rest van het document zal verder geen onderscheid gemaakt worden op basis van achterban.

3. Organisatie en behoefte op 8 aandachtsvelden

In het model zijn 8 aandachtsvelden te onderscheiden. In onderstaande tabel en grafiek staat aangegeven in hoeverre in de gemeenten invulling wordt gegeven aan deze aandachtsvelden. Daarbij is onderscheid gemaakt naar de grootte van de gemeente.

	Aandachtsveld	Absoluut				Procentueel			
		Klein	Middel	Groot	totaal	Klein	middel	groot	totaal
JO	Jeugdouderling	2	55	5	62	13	86	83	72
JR	Jeugdwerkoverleg	2	45	3	50	13	70	50	58
BL	Jeugdwerkplan	2	21	4	27	13	33	67	31
PA	Jeugdpastoraat	4	29	2	35	25	45	33	41
CA	Catechese	15	64	6	85	94	100	100	99
VE	Verenigingen	11	64	6	81	69	100	100	94
GT	Gezinstoerusting	3	29	4	36	19	45	67	42
OP	Onderwijsparticip.	1	6	2	9	6	9	33	10

De procentuele waarden dienen bijvoorbeeld als volgt te worden gelezen: In 2 van de 16 kleine gemeenten is een jeugdouderling aanwezig. $2/16 * 100\% = 13\%$

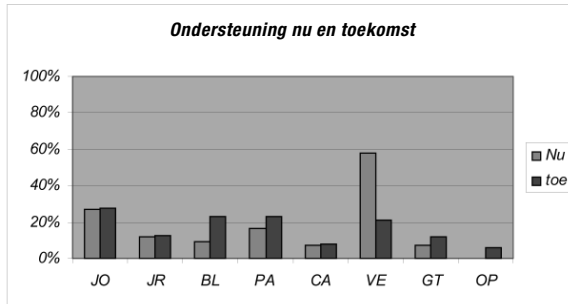
Te zien is dat

- in bijna alle gemeenten catechese en verenigingen zijn;
- in kleine gemeenten eigenlijk alleen catechese en verenigingen zijn;
- in meer dan 80 % van de middel en grootte gemeenten is een jeugdouderling (of een jeugdwerkbetrokken ambtsdrager);
- een jeugdwerkplan en gezinstoerusting is vooral aanwezig in grote gemeenten en in iets mindere mate in middelgrote gemeenten;
- er wordt nauwelijks invulling gegeven aan het aandachtsveld Onderwijsparticipatie.

Nog een aanvullende opmerking m.b.t. jeugdpastoraat. Wanneer jeugdpastoraat door de gemeente werd omschreven als "tijdens het reguliere huisbezoek" is dit niet meegerekend. Onder jeugdpastoraat verstaan wij individuele aandacht van gemeenteleden/ambtsdragers.

3.1. Behoeftte aan ondersteuning zoals door kerken aangegeven

In de enquête is ook gevraagd wat de behoeften zijn aan ondersteuning op deze 8 aandachtsvelden. Daarbij is in eerste instantie alleen gekeken of er een vraag aan ondersteuning is. Dit leverde het volgende beeld:

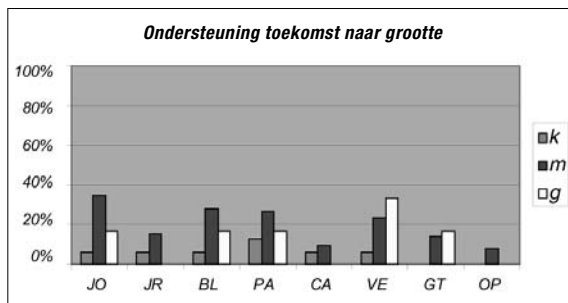

Te zien is dat ca 20% van de gemeenten aangeeft met name in de toekomst behoefte te hebben aan enige vorm van ondersteuning. Dat is dus 1 op de 5 gemeenten.

De uitschieter bij verenigingen heeft betrekking op materiaal van met name LCJ en CGJO dat nu door verenigingen gebruikt wordt.

In onderstaande tabel staat aangegeven wat de concrete vragen aan toekomstige ondersteuning zijn.

De behoefte aan ondersteuning lijkt afhankelijk te zijn van de grootte van de gemeente. Het zijn met name de middelgrote gemeenten die dit aangeven. Deze cijfers kloppen met het beeld van deputaten: in kleine gemeenten is vaak veel minder behoefttes om allerlei zaken organisatorisch te regelen. In grote gemeenten is veel meer kennis en kunde in eigen huis aanwezig.

Bovenstaande grafieken vertellen ons iets over de kwantitatieve behoefte. In onderstaande tabel staat samengevat weergegeven waar de behoefte in kwalitatieve zin naar uitgaat.

Hulp nodig voor Jeugdouderling 10 x Jeugdpastoraat 4 x kerkverlating, betrokkenheid bij gemeente en Woord 4 x beleidsvorming 4 x ondersteuning jeugdwerk 3 x bezoekwerk, pastorale gespreksvoering 2 x doelen, organisatie en financiën jeugdwerk 2 x omgang met jeugd leerplan geloofsopvoeding samenwonen invulling eredienst theologische en maatschappelijke vragen	Hulp nodig voor jeugdraad? 2x beleidsplan jr hoe krijg je 18+ op de vereniging info en ervaringen van elders kadervorming motivatie jeugdleiding omzetten ideeën, boeiend blijven, kerkverlaters onderlinge afstemming clubs en ver samenhang in jw stimuleren ver bezoek toerustingdagen, cursussen voor leiding

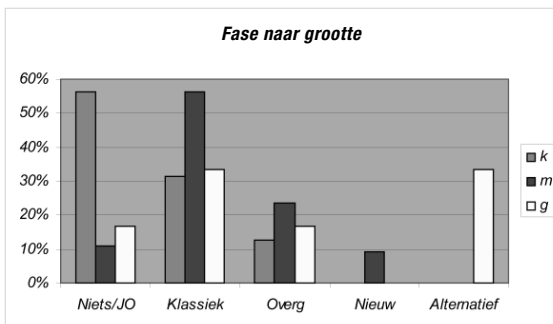
Hulp nodig voor jeugdpastoraat? 6x opzetten, meer beleid hieromtrent 5x kerkverlating, randkerkelijken 3x stimuleren, motiveren van jongeren 2x thema's: huwelijk, eenoudergezinnen 3x studiemateriaal ja voorbeelden van andere gemeente christen zijn te midden van leeftijdsgenoten clubavonden, jeugdkampen kerk of wereld middagdienst past gesprekken	Hulp nodig voor verenigingen? 6x leiding geven, begeleiding 4x materialen 3x hoe houden we jeugd vast? 2x aansluiting tussen clubs mogelijkheden om beleidsplan op te stellen plaatselijk jeugdwerk overleg
Hulp nodig voor catechese? 4x catecheseplan, 2x andere vormen, materialen vroege catechese	Hulp nodig bij beleidsplan? 9x ja 7x aanreiken van voorbeeldplannen 2x hulp bij verkrijgen onderlinge afstemming 2x hulp bij opstellen
Hulp nodig voor gezinstoerusting? 3x algemeen gezinstoerusting 2x geloofsopvoeding contact met andere gemeenten hoe bereik je ouders echt huwelijkstoerusting meer beleid, ouders nemen verantw. niet structureel onderbrengen verantwoorde vrijetijdsbesteding, verslaving	Hulp nodig voor onderwijsparticipatie? aandachtspunten zijn welkom hoe kunnen we dit ondersteunen? hoe kunnen we dit signaleren informatie opstarten onderwijsparticipatie

Wat opvalt is dat er:

- veel vragen zijn op het gebied van jeugdpastoraat en jeugdwerkplan. Zie bijvoorbeeld ook de vragen die ten aanzien van de jeugdouderling gesteld worden;
- er weinig vragen zijn op het gebied van catechese en verenigingen

3.2. Benodigde ondersteuning volgend uit jeugdwerkvisie

Deputaten zijn van mening dat haar jeugdwerkvisie in hoofdlijnen een schets geeft hoe het jeugdwerk in de gemeente georganiseerd zou kunnen zijn. Deze visie bestaat met name hieruit dat alle 8 aandachtsvelden in de gemeente aandacht krijgen en dat er integrale afstemming is binnen die 8 aandachtsvelden. Dit noemen wij de nieuwe situatie. Op dit moment is het echter zo dat in veel gemeenten er afstemming plaatsvindt in het jeugdwerkoverleg tussen de jeugdouderling en de verenigingen. Wanneer dit het geval is spreken we over de klassieke situatie. Voor alle vormen van afstemming die daar tussen zit spreken we van een overgangssituatie. In sommige grote gemeenten (Zwolle, Groningen) was een volledig andere structuur aanwezig die niet in ons model te passen is, hier spreken we over een alternatieve situatie. Op grond van de enquête zijn alle gemeenten ingedeeld in één van deze vijf categorieën. Zie onderstaande figuur. De behoefte aan integrale afstemming is met name relevant voor de middel en grote gemeenten.

Te zien is dat van de middelgrote gemeenten er ca 67% er geen of de klassieke vorm van afstemming bestaat.

Volgens de beoordeling van deputaten is er juist op dit gebied de meeste ondersteuning nodig: om een gemeente naar een situatie te begeleiden met meer integrale afstemming. Om van A naar B te komen volstaat het schrijven van een publicatie of het organiseren van een toerustingdag niet. Dergelijke veranderingen vragen een vorm van intensieve begeleiding. Deze behoefte wordt door de jeugdwerkorgani-

saties herkend. Het CGJO verzorgt hier al enige tijd toerusting op het gebied van de integrale jeugdraad (Handen ineen II) en de onlangs georganiseerde Stappenplan dag. Ook het LCJ is al circa 1,5 jaar bezig met het verzorgen van het zogenaamde Plaatselijk Jeugdwerkoverleg.

3.3. Conclusies met betrekking tot ondersteuning

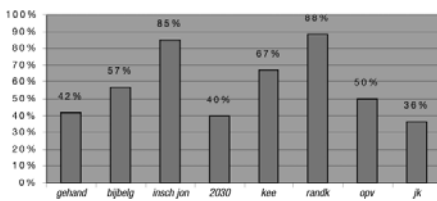
20% van de geïnterviewde gemeenten gaven aan in de toekomst vooral behoefte aan ondersteuning te hebben op het gebied van jeugdpastoraat en het maken van een jeugdwerkplan. Volgens deputaten is er voor circa 2/3 van onze kerken een meer langdurende begeleiding/ondersteuning nodig om gemeenten naar een meer integrale situatie te brengen. Deze uitkomsten liggen in het verlengde van elkaar. In gemeenten met de typering 'Klassiek' is er vaak geen jeugdpastoraat en jeugdwerkplan aanwezig.

4. Aandacht voor en behoefte ten aanzien van relevante ontwikkelingen

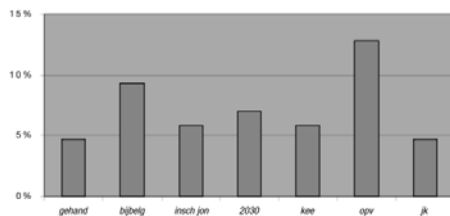
In de jeugdwerkvisie zijn ook een 7-tal relevante ontwikkelingen beschreven. Aan kerkenraden is gevraagd of ze aandacht hebben voor deze ontwikkelingen. Dat leverde de volgende respons op.

Afkorting	Ontwikkeling	
Gehand	Gehandicapte jongeren in de gemeente	42%
Bijbelg	Bijbelgebruik onder jongeren	57%
Insch jong	Inschakelen van jongeren in kerkelijke activiteiten	85%
2030	20-30 generatie	40%
Kee	Kind en Eredienst	67%
Opv	Opvang van niet-kerkelijke jongeren	50%
jk	Jeugdkerken / jongerenavonden	36%

Aandacht voor relevante ontwikkelingen

Hulpvragen op relevante ontwikkelingen

Vervolgens is gevraagd in hoeverre ze in de toekomst ondersteuning willen op deze gebieden. Dat leverde de respons op zoals weergegeven in bovenstaande rechtergrafiek. Te zien is dat rond de 5% van de gemeenten aangeeft behoefte aan ondersteuning te hebben. Ten aanzien van de opvang van niet-kerkelijke jongeren leven relatief veel vragen, bij ca 13 % van de gemeenten.

De ondersteuningsbehoefte op relevante ontwikkelingen van gemiddeld 5% is aanzienlijk minder dan de 20% bij de 8 structurele aandachtsvelden. Kennelijk kan de conclusie worden getrokken dat kerkenraden meer vragen hebben over de meer structurele zaken dan over de min of meer actuele ontwikkelingen.

5. Gegeven m.b.t. participatie

In deel zes van de enquête is aan de kerkenraden is gevraagd om aan te geven hoeveel jongeren per leeftijdsjaar ze hebben en wat per jaar de participatie is.

a.	Percentage van de gemeenten dat kon aangeven hoeveel jongeren er per jaargang aanwezig zijn	77%
b.	Percentage van de gemeenten dat iets over participatie heeft gezegd	65%
c.	Percentage van de gemeenten dat per jaargang nauwkeurig de participatie heeft aangegeven	55%

De uitkomst van c is zorgelijk laag. Iets meer dan de helft van de kerkenraden heeft een beeld van de betrokkenheid van de kerkjeugd. Daarbij moet opgemerkt worden dat door de verschillende opmerkingen in de trant van "kostte veel tijd" "sorry voor de vertraging vanwege het vele uitzoekwerk" de indruk wordt gewekt dat een deel van de kerkenraden deze gegevens nu voor het eerst aan het verzamelen was.

De vraag rijst: Hoe kun je als kerkenraad goed jeugdbeleid voeren als je niet weet hoe de betrokkenheid van de jeugd met de kerk is?

6. Conclusies

Uit de uitkomsten van de enquête kunnen de volgende conclusies getrokken worden.

1. Circa 20% van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben op de structurele aandachtsvelden (jeugdouderling, jeugdwerkplan, jeugdwerkoverleg, gezinstoerusting etc) van jeugdwerk in de

- gemeente. Circa 5 % van onze gemeenten zegt ondersteuning nodig te hebben ten behoeve van het omgaan met relevante ontwikkelingen (Jeugdkerken, inschakeling van jongeren in de gemeente etc).
2. Door de vele vragen op het gebied van jeugdpastoraat lijkt het wenselijk hier meer kaders voor te ontwikkelen, mede het feit dat beide jeugdwerkorganisaties actief blijken op dit gebied.
 3. De enquête levert een beeld dat die gevraagde ondersteuning vooral een vorm van intensieve begeleiding betreft hoe zaken opgezet en uitgewerkt kunnen worden. Dit blijkt uit vragen als: "hoe zet ik op..." of "hoe zorg ik ervoor dat ...".
 4. Uit de gegevens blijkt dat in ca 67% van de middelgrote gemeenten een klassieke vorm van afstemming bestaat en dat er dus nog geen sprake is van integrale afstemming. Integrale afstemming is iets wat deputaten erg belangrijk vinden om ook in de toekomst goed gesteld te staan.
 5. De helft van de gemeenten kon aangeven wat de betrokkenheid was. Dit aantal zou misschien lager kunnen zijn, omdat sommige gemeenten dit voor het eerst hebben uitgezocht, of misschien hoger, omdat het invullen van de enquête veel tijd kostte.

De cijfers vertonen een discrepantie: 20% van de gemeenten heeft vragen, terwijl 67% (middelgrote) gemeenten een klassieke mate van afstemming heeft en 45% van de gemeenten geen zicht hebben op participatie van de jeugd. Wat zegt dit?

Noten

1. Zie o.a. Kerkelijk Jeugdwerk; bezinning en verantwoording, LCJ 1991
2. Voor dit hoofdstuk is gebruik gemaakt van de notitie "Integraal JeugdBeleid", leerplan voor onderwijs en vorming van de Christelijke Gereformeerde Kerken, eigen uitgave deputaten kerkjeugd en onderwijs, 2001.
3. Vrij naar "Zorg voor de jeugd", eigen uitgave deputaten voor het contact met de kerkjeugd. 1990.
4. De term jeugdwerkoverleg is een andere vertaling van het begrip 'integrale jeugdraad' welke is gebaseerd op het boekje 'De Handen Ineen-III' van het CGJO, verschenen in oktober 1998.
5. Zie ondermeer "De Stappenmap", CGJO 2000 en Werkmap Jongerenbeleid, GVI 1995
6. Zie ook de notitie van deputaten met als titel "Integraal jeugdbeleid"
7. Zie "Blijven of Weggaan", pag 13.
8. Volgens Ds. L.H. van der Meiden in zijn brochure "Onze arbeid" uit 1923. (Overgenomen uit de brochure Kerkelijk Jeugdwerk, LCJ 1991).
10. Hierbij wordt verwezen naar het ontstaan van het project "Focus on the family" in Amerika, dat in Nederland vertegenwoordigd wordt door onder meer 'Stichting Chris'. Ook de stichting 'Radar' verricht inspanningen op dit gebied.
11. Zie ook aanbeveling 2 in "Blijven of Weggaan".
12. Aldus Dr. Stefan Paas in 4 artikelen in De Wekker
13. Bij de GKV is men gestart met het GemeenteNproject, bij de Hervormden met de Impuls conferentie. Bij de EO probeert men deze generatie te benaderen middels de 25+ conferenties, het. Ook binnen ICS/IFES is men middels IMPACT deze generatie te benaderen.
14. Voor meer ideeën: zie www.steunpuntgemeenteopbouw.nl (GVI) → cursussen → Kind en Eredienst
15. zie dr. K. van der Zwaag, "Afwachten of verwachten", de toe-eigening des heils in historisch en theologisch perspectief, 1e druk, pag 830-843

BIJLAGE 61
Artikel 140

Rapport 7 van Commissie 3 inzake het rapport van deputaten kerkjeugd en onderwijs

Uw commissie heeft waardering voor het vele werk dat door deputaten is verricht. De problematiek waar deputaten mee bezig zijn, is veelomvattend en dikwijls complex. Er is opnieuw gewerkt in secties en werkgroepen. In het rapport van deputaten wordt aan elke sectie en werkgroep apart aandacht gegeven. Wij willen dit rapport in hoofdlijnen volgen. De verwijzingen naar paragrafen die tussen haakjes worden vermeld, hebben betrekking op de paragrafen in het rapport van deputaten.

Georganiseerd Jeugdwerk (zie 2)

Contacten

Er mag worden geconstateerd dat overleg plaatsvindt tussen de beide jeugdwerkorganisaties van onze kerken, de Christelijke Gereformeerde Jongerenorganisatie (CGJO) en het Landelijk Contact Jeugdverenigingen (LCJ) (2.2). Dat is enkele malen gebeurd in aanwezigheid van deputaten, maar ook hebben de beide jeugdwerkorganisaties elkaar op eigen initiatief ontmoet. Deputaten delen desgevraagd mee dat ook de visie op het jeugdwerk ter sprake is gekomen. Zij hebben in het kader van het ontwikkelen van de jeugdwerkvisie dienaangaande gesprekken gevoerd met afgevaardigden van LCJ en CGJO. Dit betrof voor elke jeugdwerkorganisatie een informeel overleg in het voorjaar van 2004 en een formeel overleg op 15 maart 2004. Juist tijdens deze bijeenkomsten is wezen en praktijk van het jeugdwerk aan de orde gekomen. Het is volgens uw commissie wenselijk dat de visie op het jeugdwerk een belangrijke plaats heeft in de ontmoetingen tussen de jeugdwerkorganisaties.

De bijbelstudieweekenden van de CGJO verkeren volgens deputaten in een fase van ontwikkeling (zie 2.3.3). Aan de eerste avond heeft een beperkt aantal personen meegedaan. Volgens deputaten wordt aan de uitbouw van deze activiteit verder gewerkt. Veel belangstelling vinden de praise- en cabaretavonden die door de CGJO worden georganiseerd (zie 2.3.3). Deputaten hebben de organisatoren enkele keren aangesproken op woordgebruik en werkvormen die op deze avonden worden gehanteerd. Zij konden merken dat er begrip was voor hun opmerkingen. Duidelijk is dat de organisatoren van deze avonden in een spanningsveld staan. Aan de ene kant willen zij de jongeren de aloude tijding overbrengen. Aan de andere kant zoeken zij naar woorden en beelden die jongeren aanspreken.

Bijdragen

De kwestie van de financiering van de jeugdwerkorganisaties is een punt van grote zorg voor het deputaatschap. De beide jeugdwerkorganisaties ontvangen na 2006 geen overheidssubsidie meer (2.2). Dit kan niet door de organisaties zelf worden ondervangen via sponsoring, acties en donateurs. Wel is een zekere verhoging van de opbrengst via deze kanalen mogelijk. Ook kan worden gedacht aan het in rekening brengen van diensten bij kerkenraden en gemeenten die van die diensten gebruikmaken. Toch achten deputaten een verhoging van de eigen opbrengst met meer dan tien procent niet reëel. Zij menen daarom dat de bijdrage van de kerken aan de jeugdwerkorganisaties fors moet worden verhoogd. Inperking van de werkzaamheden van de jeugdwerkorganisaties is volgens deputaten geen optie.

Deputaten noemen daarvoor de volgende redenen. In de eerste plaats dienen de activiteiten van de jeugdwerkorganisaties de jeugd van de kerken. In de tweede plaats wordt vanuit de kerken een beroep gedaan op toerusting en ondersteuning vanuit de beide organisaties (2.5). De activiteiten van de beide jeugdwerkorganisaties voorzien in een groeiende behoefte. Deputaten hebben daarnaar onderzoek gedaan. Zij hebben naar aanleiding van de opdracht van de generale synode van 2001 een enquête gehouden onder de kerkenraden (zie bijlage 2 van het rapport van deputaten). Deputaten concluderen op grond daarvan dat twintig procent van de geïnterviewde gemeenten in de toekomst vooral behoefte heeft aan ondersteuning op het gebied van jeugdpastoraat en het maken van een jeugdwerkplan. Volgens deputaten heeft ongeveer tweederde deel van onze kerken een meer langdurige begeleiding en ondersteuning nodig zodat deze kerken kunnen komen tot wat wordt genoemd 'een meer integrale situatie' (zie bijlage 2 van het rapport van deputaten, 3.3). Daarmee wordt bedoeld dat het werk van jeugdverenigingen, het jeugd- en jongerenpastoraat, de catechese en de opvoeding thuis meer op elkaar worden afgestemd. Juist omdat een integrale benadering van de jeugd nodig is, kan volgens deputaten de inzet van betaalde jeugdwerkers en jeugdwerkadviseurs niet worden gemist.

Deputaten noemen nog een andere reden voor verhoging van subsidie van de jeugdwerkorganisaties. Zij stellen dat de jeugdwerkorganisaties verplichtingen zijn aangegaan ten aanzien van hun betaalde krachten. Deze verplichtingen kunnen niet van het ene op het andere moment worden stopgezet. In dat verband spreken deputaten over een hoofdelijke financiële aansprakelijkheid van bestuurders. Deputaten vrezen blijkbaar dat zij hoofdelijk aansprakelijk zullen worden gesteld wanneer het arbeidscontract van hun betaalde krachten door het wegvallen van subsidies moet worden beëindigd. Zij stellen in hun rapport dat bestuurders zich niet kunnen verzekeren tegen een schadeloosstelling die een rechter toekent aan medewerkers van wie een arbeidsovereenkomst wordt beëindigd (2.5).

Uw commissie is echter van oordeel dat dit punt niet ter zake is. Indien door het verminderen of stopzetten van subsidies functies wegvallen zal een rechter bestuurders daarvoor niet (hoofdelijk) aansprakelijk stellen. Dat zal alleen gebeuren in geval van wanbeleid. Dat is hier echter niet aan de orde. Het enkele feit van een arbeidsovereenkomst van een jeugdwerkorganisatie met een jeugdwerker of jeugdwerkadviseur is geen reden tot het verhogen van de bijdrage. Eerst moet de vraag worden beantwoord of deze bijdrage wenselijk en nodig is. Wel erkent uw commissie dat de jeugdwerkorganisaties en de kerken een zekere morele verantwoordelijkheid hebben ten opzichte van de jeugdwerkers en jeugdwerkadviseurs.

In verband met de financiën moet ook het volgende punt worden genoemd. De beide jeugdwerkorganisaties ontvangen een gelijke financiële bijdrage van de kerken (2.7). Deze bijdragen worden verstrekt door jeugddeputaten op basis van het werkplan van de beide organisaties. Deputaten concluderen dat zij geen mogelijkheid zien om tot objectieve criteria te komen (9.2). Uw commissie is daarvan nog niet overtuigd. Nader onderzoek is volgens ons noodzakelijk.

Uw commissie kan instemmen met de gedachte van deputaten dat de jeugdwerkorganisaties de komende jaren de gelegenheid krijgen te zoeken naar andere wegen om inkomsten te genereren. Als er bijvoorbeeld (om woorden van deputaten te gebruiken) meer marktgericht moet worden gewerkt, is de omschakeling een proces van jaren. Met deputaten meent uw commissie dat de investeringen van de afgelopen jaren niet zomaar mogen worden weggestreept, maar dat deze juist ten volle benut dienen te worden.

Onderwijs (zie 3)

Predikanten naar artikel 6 K.O.

Deputaten hebben de taak 'contact te onderhouden met predikanten die naar artikel 6 van de kerkorde zijn vrijgesteld voor werk in het onderwijs' (Kerkorde, bijl. 29, art. 3, g). Zij stellen voor van die taak te worden ontheven. Daarvoor worden twee argumenten genoemd. In de eerste plaats krijgen de genoemde contacten in de praktijk geen gestalte. In de tweede plaats onderhouden kerkenraden en classes contact met de betreffende predikanten. Deputaten willen hun taak daarom beperken tot het geven van advies aan classes bij benoeming van predikanten en het bijstaan van kerkenraden en classes in voorkomende gevallen.

Uw commissie stelt echter vast dat in artikel 6 van de kerkorde een algemene bepaling is opgenomen over de taak van de verscheidene deputaatschappen ten aanzien van predikanten die geroepen zijn tot bijzondere arbeid. Deputaten kerkjeugd en onderwijs willen hierop een uitzondering vormen. Uw commissie is door de argumentatie niet overtuigd en kan het voorstel van deputaten niet zonder meer overnemen. Daarbij komt nog een andere overweging. In het rapport van het deputaatschap dat diende heeft op de generale synode van 2001, wordt vermeld dat de sectie 'onderwijs' in de komende werkperiode haar aandacht voor de art. 6 predikanten zou intensiveren (Acta 2001, blz. 498; vgl. blz. 512).

Regionale bijeenkomsten

De belangstelling voor het onderwijssymposium 2003 viel tegen (3.2.2). Deputaten willen thans de verantwoordelijkheid ten aanzien van betrokkenen in het onderwijs neerleggen bij de kerkenraden. Zij gaan niet zelf bijeenkomsten organiseren, maar kerkenraden dienaangaande adviseren. Uw commissie is van mening dat het een goede zaak is dat deputaten kerkenraden stimuleren en adviseren. Toch meent zij

dat het ook op de weg van deputaten ligt zelf daartoe initiatieven te ontwikkelen en activiteiten te coördineren.

Verder wijst uw commissie u op de volgende zaken. Bij 3.2.4 in het rapport van deputaten moet worden vermeld dat ook het LCJ in het Platform Christelijke Onderwijsondersteuning participeert. Deputaten constateren dat een relatief klein deel van de christelijke jongeren christelijk hoger onderwijs volgt (3.2.6). Dat is te betreuren. De oorzaak ligt volgens deputaten in het feit dat er slechts een gering aantal scholen voor christelijk hoger onderwijs is. Deputaten zien geen mogelijkheden om deze trend te doorbreken. Deputaten zijn uitgenodigd te participeren in de gereformeerd-vrijgemaakte bestuursvereniging Landelijk Verband van Gereformeerde Schoolverenigingen (LVGS) Concent. Dat houdt in dat deputaten mensen mogen voordragen die op persoonlijke titel zitting hebben in deze bestuursvereniging. Deputaten zien het belang van een dergelijke participatie in en willen op die uitnodiging ingaan. Geen van de deputaten ziet echter kans persoonlijk in Concent te participeren. Volgens een persbericht is ds. C. Agterhof (Baarn) onlangs verkozen tot bestuurslid. Een vraag vanuit onze commissie was of er ook contacten bestaan met bijvoorbeeld Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (VGS). Deputaten gaven aan dat zij daartoe geen uitnodiging hebben ontvangen.

Studentenwerk (zie 4)

Uw commissie wijst erop dat ook via het deputaatschap buitenlandse zending contacten worden onderhouden met de studentenorganisatie International Fellowship of Evangelical Students (IFES) (zie rapport deputaten buitenlandse zending 9.07.26-27.57-59.61).

Wat betreft de toerustingdag voor contactpersonen op 16 november 2002 delen deputaten mee dat de opkomst goed was: er waren zo'n vijftien steden vertegenwoordigd. De afvaardiging van Dronten, Utrecht-West en Groningen hebben een korte presentatie gegeven van hun activiteiten. Daarna hebben deputaten met de afgevaardigden hun plannen besproken onder meer over de contactpersoneel en de doorgifte van adressen.

Visie op het jeugdwerk (zie 5)

Deputaten hebben zich in de afgelopen drie jaar intensief beziggehouden met de hun gegeven opdracht tot het ontwikkelen van visie op hun hoofdtaak. Deze taak is het bevorderen van een christelijke opvoeding van de jeugd en het geven van schriftuurlijke voorlichting en leiding (Acta 2001, art. 253, besluit 2a). Deze opdracht is gegeven tegen een bepaalde achtergrond. Deze achtergrond was de discussie tijdens de generale synode van 2001 over het instellen van een eigen jeugdbureau (vgl. art. 253, besluit 2, het begin). De generale synode van 1998 had daartoe een opdracht gegeven (Acta 1998, art. 43, besluit 3c). Deze opdracht heeft geleid tot een notitie *Jeugdbureau* (Acta 2001, blz. 502-511). De bedoeling van dat bureau was het onderstrepen van de eigen taak van deputaten ten opzichte van het jeugdwerk. Deputaten hebben anders dan de jeugdwerkorganisaties die zich met name richten op de eigen leden, een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het jeugd- en jongerenwerk in de volle breedte van de kerken. Zij hebben ook een taak ten opzichte van de jeugd die niet georganiseerd is. Die eigen verantwoordelijkheid kan gestalte worden gegeven in een eigen jeugdbureau. Een belangrijke taak voor zo'n bureau zou moeten zijn het toerusten van kerkenraden en ouders in opvoeding van en onderwijs aan de jongere en oudere jeugd. Deputaten willen de bezinning op een jeugdbureau onafhankelijk doen zijn van het al of niet participeren van de jeugdwerkorganisaties in dat bureau (Acta 2001, art. 207). Die discussie over de instelling van een jeugdbureau met een eigen taak ten opzichte van het jeugd- en jongerenwerk in de volle breedte van de kerken heeft in 2001 niet geresulteerd in een positief besluit. De noodzaak en wenselijkheid van een dergelijk bureau is naar het oordeel van de generale synode voorts nog niet gebleken. Wel heeft de synode opdracht gegeven tot een inventarisatie van de behoeftes van kerken c.q. kerkenraden aan begeleiding en ondersteuning inzake opvoedingsvragen en het jeugdwerk (Acta 2001, art. 253, besluit 2b).

De daarop volgende bezinning binnen het deputaatschap heeft niet geleid tot een onderstreping van de noodzakelijkheid en wenselijkheid van een jeugdbureau. Het tegendeel is zelfs het geval. Deputaten zijn tot het inzicht gekomen dat een dergelijk bureau geen goede gedachte is. Daarmee hebben zij een andere koers ingeslagen (9.1.5). Deputaten wijzen op twee zaken. In de eerste plaats kan een jeugdbureau vanwege de omvang van de problematiek en de veelheid van vragen niet in de behoefte van kerkenraden en gemeenten voorzien. Vele instanties houden zich daarmee bezig. In de tweede plaats verwachten deputaten niet dat een dergelijk bureau een efficiënt werkende organisatie zal zijn.

Het spoor dat deputaten nu willen gaan, loopt via de beide jeugdwerkorganisaties. Deze organisaties zouden de taken op zich moeten nemen van een jeugdbureau. Overigens is dat ook al een situatie die zich thans voordoet. In uw commissie leeft echter het gevoel dat op zichzelf een jeugdbureau een goede zaak zou zijn met het oog op de eenheid in het jeugdwerk binnen onze kerken. De gebrokenheid binnen dit werk is een zaak die verdriet blijft doen.

Op welke wijze deputaten de verantwoordelijkheid van de kerkenraad zien, is beschreven in hun intern werkdocument (3.4). Deputaten wensen een grotere directe betrokkenheid van kerkenraden voor het jeugdwerk (rapport 5.3). Zij schrijven dat deze wens niet in overeenstemming met de kerkorde is en stellen voor dat deze op dit punt wordt aangepast. Volgens uw commissie is echter een aanpassing van de kerkorde niet nodig omdat daarin duidelijk wordt gesproken over het ambtelijk opzicht over de verenigingen in de gemeente (art. 37). Bovendien is niet voldoende duidelijk of deze jeugdwerkorganisaties bereid zijn tot een invulling van het jeugdwerk zoals door deputaten wordt geschetst. Daarover zal verder moeten worden doorgesproken. Daarbij komt het punt dat de jeugdwerkorganisaties zelfstandig zijn. Kan buiten deze verenigingen om een besluit over hun status worden genomen? Wat zijn de gevolgen van een wijziging van de kerkorde op dit punt?

Uw commissie heeft kennisgenomen van het interne werkdocument van deputaten. Dit document verschaffte nuttige achtergrondinformatie bij het rapport van deputaten. De zaken die aan de orde worden gesteld verdienen zeker verdere doordenking.

Leerplan (zie 6)

De generale synode van 2001 heeft aan het deputaatschap de opdracht gegeven 'vanuit de aangegeven principiële grondslag het leerplan voor onderwijs en vorming nader uit te werken en praktisch te maken' (besluit 3). Uw commissie kan niet beoordelen of deputaten deze opdracht hebben volbracht. Wel zijn deputaten thans bezig met het uitgeven van dit leerplan. Daarvan heeft uw commissie echter geen kennis kunnen nemen. Tijdens de bespreking op de generale synode 2001 heeft het deputaatschap gesteld dat bij het afwijzen van de gedachte van een jeugdbureau het Leerplan voor Opvoeding en Vorming in de lucht komt te hangen (Acta 2001, art. 207). Thans stellen deputaten dat het leerplan dienstbaar is aan het werk van de jeugdwerkorganisaties die in feite zich meer en meer richten op geïntegreerd jeugdwerk. Deputaten doen de aanbeveling aan de generale synode dat de komende jaren onderzoek wordt gedaan naar de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een inhoudelijk leerplan (6.5). Dit leerplan zou dan een vervolg zijn op het Leerplan voor Opvoeding en Vorming.

Overige zaken

Deputaten spreken in hun rapport over het verschijnsel 'jeugdkerken' (7.1). Uw commissie heeft geconstateerd dat deputaten dienaangaande niet tot een eensluidende visie konden komen. Deputaten hebben voldaan aan de opdracht die de generale synode van 2001 heeft gesteld ten aanzien van de positie van gehandicapte jongeren (zie 5.5.) en nadrukkelijk aandacht daarvoor gevraagd. Gevraagd naar de rol van adviseurs (9.1.4) delen deputaten mee dat deze kunnen worden ingeschakeld voor specifieke taken. Op deze manier kan gebruik worden gemaakt van deskundigen zonder dat er sprake is van een groot en inefficiënt werkend deputaatschap. De wens tot het inschakelen van meer adviseurs staat in verband met een kleiner wordend deputaatschap.

Wijziging instructie (zie 9.3.3.)

Deputaten willen het deputaatschap verkleinen tot zeven personen. Uw commissie kan daarmee instemmen. Deputaten eveneens stellen voor het woord 'tweetal' in artikel 2 van hun instructie (bijlage 29 van de Kerkorde) te laten vallen en te vervangen door 'aantal' (9.1.4, blz. 53). Uw commissie doet in aansluiting daaraan het volgende voorstel tot wijziging van de tekst: 'Deputaten zijn gerechtigd adviseurs aan te trekken die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in vragen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs'. Over de wijziging van artikel 3f is boven reeds gesproken en eveneens over de contacten met predikanten naar artikel 6. Uw commissie kan instemmen met het toevoegen van een nieuw artikel 3h. Daarbij kan de zinsnede over de adviseurs vervallen omdat adviseurs bij alle werkzaamheden kunnen worden ingeschakeld. In artikel 4a hebben deputaten de nadruk willen leggen op het geven van algemene informatie. De laatste zinsnede ('door middel van algemene publicaties en artikelen') kan volgens uw commissie vervallen. Ook stellen wij voor dat de verwijzing naar de jeugdzondag gehandhaafd blijft (art. 4). Bij het slot van artikel 4 kunnen de woorden 'die verantwoord zijn' vervallen.

Voorstel tot besluit

Uw commissie stelt uw vergadering het volgende voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk;
4. de bijdrage aan de beide jeugdwerkorganisaties (CGJO en LCJ) tot en met 2007 te verhogen zodat in deze periode de werkzaamheden voortgang kunnen hebben en de jeugdwerkorganisaties passende maatregelen kunnen treffen in verband met het wegvallen van de overheidssubsidies;
5. opdracht te geven aan deputaten tot het doen van voorstellen aan de volgende generale synode met betrekking tot objectieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan de CGJO en het LCJ;
6. opdracht te geven aan deputaten tot het ontwikkelen van initiatieven om te komen tot regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;
7. artikel 1 van de instructie van deputaten als volgt te wijzigen: 'De generale synode benoemt zeven deputaten 'kerkjeugd en onderwijs';
8. artikel 2 van de instructie van deputaten als volgt te wijzigen: 'Deputaten zijn gerechtigd adviseurs aan te trekken die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in vragen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs'.
9. artikel 3f van de instructie als volgt te wijzigen: '(Tot de taak van deputaten behoort) contact te onderhouden met leden van de kerk die betrokken zijn bij het onderwijs, en kerkenraden te stimuleren tot en adviseren bij het onderhouden van contacten met deze leden;
10. artikel 3h van de instructie te wijzigen in: '(Tot de taak van deputaten behoort) het ontwikkelen van materialen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs';
11. artikel 4 van de instructie als volgt te wijzigen: 'Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door a. het verstrekken van algemene informatie omtrent jeugdwerk, christelijke opvoeding en onderwijs; b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september; c. het wijzen op materialen en andere vormen van toerusting;
12. artikel 6 van de instructie te handhaven;
13. deputaten op te dragen onderzoek te doen naar de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming;

14. deputaten op te dragen de visie op het jeugdwerk zoals neergelegd in hun werkdocument 'Jeugdwerk binnen de christelijke gereformeerde kerken' verder uit te werken en aan te bieden aan de kerken.

D.J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 62
Artikel 145

Rapport 3 van commissie 6 inzake bijlage 5 van het rapport van deputaten voor de buitenlandse zending

Uw commissie heeft met enige verwondering kennis genomen van bijlage 5 'Voorstel integratie werkers Dienstenbureau' in het rapport van deputaten buitenlandse zending. De verwondering was het gevolg van het feit dat het rapport van deputaten landelijk kerkelijk bureau (9.25) een bijlage heeft met als titel 'Op weg naar morgen'. Hoewel de inhoud van deze rapporten op het eerste gezicht gelijk lijken, kwam uw commissie na bestudering van deze beide bijlagen tot de conclusie dat er toch een aantal verschillen te vinden zijn .

Op basis hiervan heeft uw commissie de deputaatschappen die betrokken waren bij het samenstellen van de beide genoemde bijlagen gevraagd in overleg met elkaar te treden en te komen met één bijlage. Dit overleg is gevoerd op 20 september jl. en heeft erin geresulteerd dat deputaten zending bijlage 5 bij hun rapport intrekken.

In het rapport van onze commissie inzake deputaten LKB (9.25) wordt nader ingegaan op deze situatie en worden voorstellen gedaan.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. bijlage 5 (pagina's 9.07/75-9.07/83) van deputaten voor de buitenlandse zending als niet ontvangen te beschouwen en derhalve niet op te nemen in de acta van de synode.

A.J. van der Wekken, rapporteur

BIJLAGE 63
Artikel 146

Rapport deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau

1. Samenstelling van het deputaatschap

Door de generale synode van 2001 werden tot deputaten benoemd:

- drs. H.J. Plantinga (secretaris);
- A. Uittenbogaard;
- M.J. van der Ven;
- J. Verhoef RA (penningmeester);
- Ir. A.J. de Vuyst (voorzitter).

Sinds 1 december 1999 fungeert als directeur van het bureau: J.G.H. van der Vinne.

2. Vergaderingen

Deputaten vergaderden in de periode januari 2002 tot en met april 2004 tien keer. De vergaderingen werden gehouden in het kantoor te Veenendaal. Verder waren er zes vergaderingen met de moderamina van de in Veenendaal kantoorhoudende deputaatschappen over verdergaande vernieuwingen in de bestuurlijke vormgeving. Deze vergaderingen werden voorbereid door een studiecmissie welke op initiatief van deputaten LKB werd ingesteld door de bestuurscommissie. In hoofdstuk 4 van dit rapport wordt teruggekomen op de resultaten van deze commissie en de vergaderingen.

3. Landelijk Kerkelijk Bureau

3.1. Organisatie-inrichting

In de verslagperiode heeft het Dienstenbureau verder vorm gekregen door een nog betere samenwerking tussen betrokkenen. Dit betreft niet alleen het administratieve personeel, maar ook stafmedewerkers en ambtelijk medewerkers en is mede aanleiding geweest tot een nieuw voorstel over de inrichting van de arbeidsorganisatie van het Dienstenbureau. Dit komt nader aan de orde in hoofdstuk 4 van dit rapport. Gedurende de verslagperiode is volledige integratie van de arbeidsorganisatie op het Dienstenbureau bereikt. Dit houdt in dat vanuit een centrale planning de werkzaamheden worden aangestuurd voor de ondersteunende medewerkers. Daarnaast wordt de planning van de vergaderingen zoveel mogelijk op elkaar afgestemd.

De samenwerking met de bestuurscommissie is goed verlopen. We verwijzen hiervoor naar het verslag dat deze commissie via ons deputaatschap aanbiedt aan de synode (bijlage 1 bij dit rapport).

3.2. Werkzaamheden en resultaten

Conform de instructie voor ons deputaatschap werden de daarin genoemde gebruikers ondersteund in hun werkzaamheden. Enkele kengetallen daarvan zijn:

Betref:	1999	2000	2001	2002	2003
Doorbelaste mensen	6.583	7.570	8.662	8.342	7.834
Gemaakte kopieën	366.024	530.846	737.153	470.241	438.660
Porti	20.835	22.439	22.699	20.286	21.487
Adressenbeheer: verstrekte etiketten	296.220	330.075	421.838	349.300	285.783

Per 1 januari 2002 is op verzoek van Stichting Gereformeerd Jeugdwerk (SGJ) de dienstverlening rond adressenbeheer beëindigd. Daarnaast is een reductie in het aantal verstrekte etiketten ontstaan door het met ingang van 2003 gelijktijdig verzenden van de bladen Doorgeven en Vrede Over Israël.

Doordat veel efficiënter werd gewerkt, geeft de daling in het aantal doorbelaste mensen een wat vertekend beeld als het gaat over de resultaten van die inspanning. De dienstverlening heeft zich namelijk ondanks reductie in omvang, inhoudelijk verbreed en verdiept. Zo is de volledige financiële administratie van deputaten buitenlandse zending, van deputaten hulpverlening in binnen- en buitenland en de abonnementenadministratie van de Wekker ingevoegd in het takenpakket van het bureau. Bij deze administratieve getinte taken is de secretariële verantwoordelijkheid niet achtergebleven. Zo is er een groot beroep gedaan op het bureau bij het samenstellen van de acta van de generale synode 2001 (die daardoor sneller en efficiënter gepubliceerd konden worden) en wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van de secretariële expertise die aanwezig is.

Vanwege pensionering van de externe functionaris is de eindredactie van het blad Doorgeven overgedragen aan het bureau algemene zaken, inclusief vormgeving/lay-out.

Voorts wordt door de lokale kerken meer en meer gebruik gemaakt van de deskundigheid op het bureau ter zake van personeels- en loonadministratie; momenteel betreft dit 5 gemeenten. Voordelen van de hiervoor opgestelde regeling zijn onder andere dat salarisuitbetaling onafhankelijk wordt van de stiptheid van lokale penningmeesters, correcte afhandeling plaatsvindt van loonbelasting en dat er een goede regeling is rond opname in het pensioenfonds. Wij verzoeken u dit werk te mandateren door aanvulling van onze instructie.

3.3. Personeelsbezetting

In de afgelopen jaren is de werkorganisatie doelmatiger ingericht, beter aangestuurd en is er geïnvesteerd in automatisering. Als een gevolg daarvan kon de formatie van het bureau, ondanks de gemelde toename van werkzaamheden, worden teruggebracht met 1 FTE¹ (van 12,8 naar 11,8) oftewel 7,5%. In de navolgende tabel zijn de mutaties aangegeven, waarbij de situatie zoals vermeld in ons vorige rapport wordt vergeleken met de huidige.

Naam:	In dienst sinds	Uit dienst sinds	Betrekkings-omvang: (uren p.w.) Vorig rapport	Betrekkings-omvang: (uren p.w.) Huidige situatie	Opmerkingen
Berkhof ev. Ketelaar, Helma	01-06-2003			32.00	
Blankenstijn, Rita	01-09-1997		25.00	36.00	
Blankenstijn ev. Berentschot, Arianne	01-09-1991	15-02-2002	21.60		
Diermen van ev. Ruizendaal, Willie	01-03-1981		36.00	18.00	50 % W.A.O
Dingemans, Bram	01-10-2002			18.00	7.20 uur Rotterdam-Charlois
Drayer, Gé	01-10-2002			36.00	Per 01-10-2002 18.00 uur Zending; Per 01-09-2003 18.00 uur Diac. Bur.
Geerenstein van ev. Beudeker, Anneloes	10-06-1996	30-11-2002	16.00		
Geurtsen ev. de Roos, Krijnie	25-03-2003	23-06-2004		12.00	
Heide van der ev. Ter Velde, Geke	01-02-1999	30-09-2001	20.00		
Heiningen van, Simcha	01-01-2004			36.00	Per 01-01-2004 via detachering-bureau
Ingen van, Nely	17-08-1998		36.00	36.00	
Jansen, Helen	01-01-2001		14.40	14.40	
Last, Henk			36.00	27.00	niet in vorig rapport ²
Logmans ev. Ronda, Margreet	09-10-2001	08-10-2002			omvang was 18.00 uur

Paas, Stefan	01-09-1999		36.00	36.00	
Schuitemaker- Moolenaar, Jorine	01-01-1992	31-01-2002	16.00		
Tuit ev. Boone, Willy	01-05-1998		8.00	8.00	
Velden van der, Henk	01-09-2000	31-08-2003	36.00		
Vinne van der, Jitze	01-12-1999		36.00	36.00	
Wegen van der ev Geleynse, Marloes	01-01-2001	31-12-2003	32.00		
Vacature				29.00	Diaconaal consulent
Well van, Herman	01-06-1982		36.00	14.40	Per 01-09- 2003 21.60 uur Per 01-01- 2004 14.40 uur
Woerden van ev. Steenbrink, Jantine	01-02-2001	30-06-2003	18.00		
Woudstra, Willem	17-06-1985		36.00	36.00	
Totaal:			459.00	424.80	

3.4. Archief

De archiefstukken van de generale synode over de periode 1983 t/m 1995 zijn overgedragen aan deputaten kerkelijke archieven. Afsproken is met deputaten dat het archief van deputaten buitenlandse zending apart zal worden beoordeeld. Dit archief is omvangrijk en vraagt deskundig onderzoek. De huisvesting wordt extra belast door de aanwezigheid van dit archief. Deputaten LKB stellen u voor deputaten kerkelijke archieven te verzoeken op korte termijn het onderzoek naar het zendingsarchief te starten en te komen tot het onderbrengen van het archief in een verantwoorde huisvesting. Over dit punt is reeds met deputaten archieven gesproken, er is echter nog geen uitwerking aan gegeven.

3.5. Overige werkzaamheden

De synode 2001 nam een aantal besluiten ten aanzien van aanvullende werkzaamheden voor deputaten. Van deze werkzaamheden zijn de volgende zaken te rapporteren:

Website

Voor het onderhouden van een website is een commissie ingesteld van medewerkers op het bureau. De commissie werkt vanuit een reglement dat u ter informatie aantreft als bijlage 3 bij dit rapport. De kosten van de website worden doorbelast naar de aanbieders van informatie.

We geven u in overweging te besluiten de acta van de GS en een up-to-date versie van de kerkorde via de website ter beschikking te stellen. Wij zien dit als aanvulling op de huidige wijze van publiceren, waarmee een bredere verspreiding kan worden bereikt. Voor de kerkorde heeft dat bovendien het voordeel dat er, althans voor degenen met een internetaansluiting, ter referentie een bijgewerkte integrale versie beschikbaar is tussen de momenten van uitgave van een nieuwe papieren uitgave. Een dergelijke nieuwe uitgave vindt niet op elke synode plaats, zodat bijvoorbeeld op dit moment in de huidige uitgave de besluiten van de generale synode 2001 niet zijn vermeld.

Salaristabellen

Jaarlijks zijn nieuwe salaristabellen/schaalindelingen toegezonden aan kerken die niet-ambtelijke medewerkers in dienst hadden of die ons hebben laten weten daarin geïnteresseerd te zijn. We stellen u voor de tabellen zoals opgenomen in uitvoeringsregeling I van bijlage 38 KO te laten vervallen wegens de vluchtigheid van deze informatie. Verder vragen we u toestemming om in de komende periode de betreffende bijlage geheel te herzien en deze aan te passen aan de nieuwe voorschriften met betrekking tot het arbeidsrecht. Zo zijn op dit moment wijzigingen nodig ten aanzien van het vermelden van dienstbeëindiging bij 65-jarige leeftijd, vergrijzingsdagen, regeling rond proefperiodes en het gebruik van meerdere typen van arbeidsovereenkomsten. Wellicht hebben we daarbij professionele juridische ondersteuning nodig (arbeidsrecht), in welk geval wij voorstellen om de kosten daarvan bij de quaestor te declareren.

4. Toekomstige bestuurlijke vormgeving.

Gevoed vanuit een verbeterde sfeer en samenwerking op het Dienstenbureau is bezinning op gang gekomen over nauwere samenwerking tussen deputaatschappen die kantoor houden in Veenendaal. Daarbij is ook principieel nagedacht over zulke samenwerking, onderzoeken naar het verstaan van de opdracht die Christus aan Zijn kerk heeft gegeven. Hoofdconclusie was dat versnippering waar mogelijk vermeden dient te worden, zowel vanuit bijbelse gronden (eenheid van missionair/diaconale opdracht) als vanuit overwegingen van effectiviteit (betere ondersteuning van lokale kerken). Dat zulk handelen ook een verbetering van de efficiëntie teweegbrengt is in lijn met onze opdracht.

De genoemde bezinning is gestructureerd door het instellen van een aan de bestuurscommissie rapporterende studiegroep. Deze heeft de resultaten vastgelegd in een rapport getiteld 'Op weg naar Morgen', waarvan u de definitieve versie aantreft als bijlage 2 bij deze deputatenrapportage. De samenstelling van de commissie is vermeld in de rapportage van de bestuurscommissie die u als bijlage 1 aantreft.

Het rapport van deze commissie is één- en andermaal besproken binnen de betrokken deputaatschappen en gezamenlijk door de moderamina van deze deputaatschappen. Tijdens deze besprekingen is ook van gedachten gewisseld over door sommigen meer en door anderen minder gewenste daadwerkelijke integratie tussen de inhoudelijke deputaatschappen. Al met al mondt het rapport uit

in een voorstel dat wij, net als andere betrokken deputaatschappen, van harte ondersteunen en via onze rapportage bij deze aan de synode voorleggen. Het in het rapport geformuleerde voorstel luidt: De generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in 2004 in vergadering bijeen in Nunspeet, kennis genomen hebbend van het rapport van de bestuurscommissie;

constaterende:

- a. dat de dienstverlening aan de plaatselijke kerken verbeterd dient te worden en in de toekomst geoptimaliseerd;
- b. dat de arbeidsorganisatie op het Dienstenbureau inmiddels samenwerkt als één geïntegreerde organisatie;
- c. dat daarmee wordt bereikt dat de plaatselijke gemeente beter zicht krijgt op de functie van het Dienstenbureau;
- d. dat dit een verdere formalisering is van het alreeds bestaande overleg tussen deze deputaten en het daaruit op bepaalde punten voortvloeiend gemeenschappelijk beleid;

overwegende:

- a. dat vooral de plaatselijke gemeente voordeel dient te hebben van die integratie;
- b. dat er een eenheid van werken bestaat vanuit Gods woord waarbij zending en evangelisatie enerzijds en hulpverlening en diaconaat anderzijds wel te onderscheiden maar niet te scheiden zijn;
- c. dat de integratie van de arbeidsorganisatie meehelpt bij een gewenste verhoging van efficiency;
- d. dat deputaten LKB, als vertegenwoordiger van de generale synode als werkgever, de totale formatie-omvang dienen te bewaken;

besluit:

- a. alle bij het Dienstenbureau werkzame betaalde staf- en beleidsmedewerkers met betaald administratief personeel samen te voegen in één enkele geïntegreerde arbeidsorganisatie zoals deze nu in de praktijk is gevormd en waarbij LKB optreedt als vertegenwoordiger van de GS als werkgever;
- b. De deputaatschappen ADMA, buitenlandse zending, evangelisatie, hulpverlening in binnen- en buitenland en Landelijk Kerkelijk Bureau op te dragen:
 - gezamenlijk na te gaan hoe de structuren van deze deputaatschappen zó op elkaar kunnen worden afgestemd, dat een gemakkelijke functionele samenwerking kan worden gerealiseerd;
 - voor zover mogelijk deze ook reeds in de praktijk te brengen en
 - aan de volgende generale synode daarover te rapporteren c.q. verdere voorstellen te doen;
 - het model van deputaten buitenlandse zending ten aanzien van de werkstructuur van deputaten nader te bestuderen en te overwegen of deze werkwijze al dan niet aangepast ook breder gehanteerd kan worden.
- c. Samenstelling deputatencollege bureauhoudende deputaten Dienstenbureau. Elk deputaatschap vaardigt 1 deputaat als primus af naar het deputatencollege. Een secundus wordt aangewezen die bij ontstentenis van de primus zijn plaats inneemt. De afgevaardigden hebben het mandaat om namens het deputaatschap zonder last of ruggespraak te handelen. Het deputatencollege kiest uit haar midden een voorzitter en een secretaris. De directeur van het Dienstenbureau is q.q. adviseur van het deputatencollege. Naast de directeur zijn op het Dienstenbureau beleidsmedewerkers en ondersteunend (administratief en secretariael) personeel werkzaam.
- d. Bevoegdheden deputatencollege
- e. De hierna beschreven bevoegdheden van het deputatencollege, die op afstand het personeel aanstuurt, hebben betrekking op al het personeel. De directeur heeft de dagelijkse leiding, ook ten aanzien van de beleidsmedewerkers.

Het deputatencollege heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

 - in praktische zin uitvoering geven aan de geuite wens tot functionele samenwerking en efficiencyverbetering, nader aan te duiden als:
 - voorbereiden van een gezamenlijke visie op die samenwerking (waarvoor een werkgroep kan worden ingericht met bredere vertegenwoordiging vanuit de betrokken deputaatschappen)
 - coördineren van aanvragen van plaatselijke gemeenten
 - een mogelijke integratie van deze deputaatschappen te onderzoeken en daarover te rapporteren aan de GS 2007
 - inzetten van personeel uit de gehele arbeidsorganisatie, nader aan te duiden als:
 - uitvoeren van werving en selectie ter opvulling van door deputaten LKB gestelde vacatures
 - uitvoeren van inzetmanagement ten behoeve van alle betrokken deputaatschappen
 - in overleg met betrokkenen voor zover nodig nader vaststellen van de taken en bevoegdheden van het deputatencollege
- e. De bestuurscommissie op te heffen.

5. Financiële zaken

5.1. Begroting 2005-2007

De opzet van de begroting is zo gekozen dat wordt uitgegaan van één administratieve eenheid. Dit betekent dat alle facilitaire kosten die in verband staan met de deputaatschappen die vertegenwoordigd zijn op het Dienstenbureau in deze begroting zijn opgenomen.

De deputaatschappen behoeven nu niet meer afzonderlijk hun facilitaire kosten te begroten die in verband staan met het aanhouden van hun bureau en de kosten van hun medewerkers. De begroting voorziet er in dat de betreffende penningmeester in één oogopslag zijn facilitaire kosten kan aflezen. Voor deze methode is gekozen om meer vat te krijgen op de totale kosten van het Dienstenbureau als geheel. De formatie en de daarmee gemoeide kosten komen hierdoor beter in zicht met als gevolg dat de onder-

linge afstemming van de werkzaamheden en de doorbelasting van de kosten beter tot hun recht kunnen komen. Daarnaast wordt bereikt dat efficiënter met de verbruiksartikelen omgegaan wordt.

Staat van baten en lasten

	begroting 2004	begroting 2005	begroting 2006	Begroting 2007
Lasten:				
Personeelskosten	562.000	681.000	699.000	716.000
Huisvestingskosten	79.000	81.000	83.500	86.000
Kosten adressenbeheer	21.750	17.775	18.450	19.000
Kosten Website	7.300	7.500	7.750	8.000
Kantoorbenodigdheden	17.000	17.500	18.000	18.500
Kopieerkosten	33.000	27.000	27.750	36.000
Porti	34.500	27.500	27.650	35.000
Loonadministratie	7.000	1.900	1.950	2.000
Overige kosten	33.150	34.050	34.650	35.600
Afschrijvingen	35.400	29.500	27.500	27.500
Totaal Lasten	830.100	924.725	946.200	983.600
Baten:				
Personeelskosten derden	347.900	472.000	484.500	496.000
Huisvestingskosten	49.100	50.350	51.950	53.500
Adressenbeheer	21.750	17.775	18.450	19.000
Doorbelasting Website	7.300	7.500	7.750	8.000
Kantoorbenodigdheden	8.600	9.000	9.250	9.500
Kopieerkosten	22.200	23.050	23.700	24.325
Porti	23.600	23.700	23.700	23.800
Loonadministratie	7.000	6.400	6.600	6.800
Overige kosten	11.075	13.550	13.725	14.075
Afschrijvingen	22.900	17.000	17.000	17.000
Bijdrage G.S.	97.000	80.000	80.000	96.500
Werkzaamheden	207.000	199.900	204.500	210.000
Renteopbrengst	4.675	4.500	5.075	5.100
Totaal Baten	830.100	924.725	946.200	983.600
Batig/nadelig saldo	0	0	0	0

Toelichting op de begroting:

Bij de begroting van 2005 en volgende jaren is de opstelling van 2004 als vergelijking opgenomen. De meeste posten wijken nauwelijks af. Doordat in de begroting van 2005 en volgende jaren ook de vrijgestelde predikanten op het bureau zijn meegenomen, dit betreft een bedrag van circa € 146.000,-, wijkt de post 'Personeelskosten' wel af van 2004, maar blijven gezien dat bedrag de totale kosten 2005-2007 aanmerkelijk achter bij 2004.

Bij het samenstellen van de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- de prijsontwikkeling zoals is voorgesteld door deputaten financiële zaken;
- dat in het kalenderjaar 2007 de generale synode vergadert;
- dat de hoedanigheid van het bureau geen wijziging ondergaat.

5.2. Omvang eigen vermogen

Tijdens de behandeling van de financiën van deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau op de generale synode van 2001 is van gedachten gewisseld over de hoogte van het eigen vermogen. Deze gedachtewisseling leidde er toe dat het eigen vermogen versterkt diende te worden.

Binnen deputaten LKB is deze discussie in de verslagperiode voortgezet. Het maken van 'winst' door het LKB wordt als geoorloofd gezien tot aan het moment dat een zogenaamd minimaal benodigd eigen vermogen aanwezig is. Indien structureel een (beduidend) hoger eigen vermogen aanwezig zou zijn, zou dat ons inziens dan ook dienen te leiden tot verlaging van de tarieven ten gunste van de andere kantoorhoudende deputaatschappen.

In de jaarrekening 2003 is het 'benodigd eigen vermogen' als volgt becijferd:

Personeelskosten	€	135.000
Huisvestingskosten	€	28.500
Overige algemene kosten	€	23.250
Totale kosten	€	186.750

Het eigen vermogen dient als buffer voor het geval van stagnatie in de inkomsten. Anders gezegd: het eigen vermogen dient als dekking voor een deel van de directe personeels-, huisvesting- en algemene kosten. Er wordt geen vermogen aangehouden voor kosten die krachtens huidige afspraken één op één worden doorbelast aan andere deputaatschappen, omdat voor deze kosten reeds vermogen dient te

worden aangehouden bij die andere deputaatschappen. Bij de totstandkoming van deze norm is in 2003 overleg gevoerd met de op dat moment fungerende voorzitter van deputaten financiële zaken. Per 31 december 2003 bedroeg ons eigen vermogen circa € 190.000,-. Door deputaten LKB wordt het eigen vermogen per 31 december 2003 dan ook toereikend geacht.

6. Overige voorstellen

In aanvulling op het reeds gerapporteerde willen we u melden dat in de verslagperiode contact met ons is opgenomen door de TUA (deputaten-financieel), in het kader van voorbereiding van nadere voorstellen over nieuwe huisvesting voor de TUA. Tijdens deze contacten zijn potentieel interessante mogelijkheden voor samenwerking naar voren gekomen, variërend van gezamenlijk gebruik van apparatuur en verkrijgen van inkoopvoordeel tot en met integratie van de arbeidsorganisaties van de TUA en het Dienstenbureau op een nieuwe locatie. Na de besluitvorming over de huisvesting voor TUA zijn deze contacten niet verder opgepakt. We stellen u voor ons deputaatschap en andere relevante deputaatschappen en/of kerkelijke organen een gemeenschappelijke opdracht te geven om de mogelijkheden tot samenwerking tussen TUA en Dienstenbureau verder te onderzoeken, waar mogelijk reeds toe te passen en daarover aan de generale synode van 2007 te rapporteren.

Tevens hebben wij gemerkt dat in de verslagperiode de naam 'Dienstenbureau' brede invoering kreeg in ons kerkelijk leven. We stellen u daarom voor de naam van ons deputaatschap daarop aan te passen en deze te wijzigen in 'deputaten Dienstenbureau'.

7. Aftreden van leden van het deputaatschap

Het huidige rooster van aftreden is in onderling overleg nader als volgt vastgesteld:

2004: brs. Plantinga en Van der Ven
2007: brs. De Vuyst en Uittenbogaard
2010: br. Verhoef

Voor het vervullen van de twee vacatures zal in een afzonderlijk schrijven een gemotiveerde voordracht bij het moderamen van de synode worden ingediend.

8. Samenvatting van voorstellen tot besluit

Resumerend stellen deputaten LKB u voor om te besluiten:

1. in de instructie van ons deputaatschap bij artikel 4 als taak toe te voegen:
 - g. Ten behoeve van de lokale kerken:*
het op aanvraag en tegen vergoeding ter beschikking stellen van op het Dienstenbureau aanwezige expertise en mogelijkheden, zoals het voeren van loonadministratie voor kerkelijk werkers of het verzorgen van grootschalig kopieerwerk;
2. opdracht te geven aan deputaten voor kerkelijke archieven om op korte termijn het onderzoek te starten naar het zendingsarchief en te komen tot het onderbrengen van het archief in een verantwoorde huisvesting;
3. de acta van de generale synode en een up-to-date versie van de kerkorde via de website ter beschikking te stellen als aanvulling op de huidige publicaties;
4.
 - a. de salaristabellen zoals opgenomen in uitvoeringsregeling I van bijlage 38KO te laten vervallen;
 - b. deputaten Dienstenbureau op te dragen om bijlage 38 te herzien tegen het licht van het nieuwe burgerlijk wetboek, in samenwerking met deputaten vertegenwoordiging van de kerken en deputaten financiële zaken, en al voor de generale synode van 2007 met die deputaatschappen te komen tot vaststelling van een nieuwe bijlage en deze operationeel te maken;
 - c. dat de kosten van eventuele professionele (juridische) ondersteuning daarbij, bij de quaestor kunnen worden gedeclareerd;
5. het voorstel zoals geformuleerd in het rapport 'Op weg naar morgen' te bekrachtigen;
6.
 - a. de begroting van deputaten goed te keuren en
 - b. dat eventuele verschillen tussen de begroting van deputaten Dienstenbureau enerzijds en begrotingen van andere deputaatschappen anderzijds welke ontstaan door het niet synchroon wijzigen van ingediende begrotingen door de GS, in overleg met deputaten financiële zaken opgeheven zullen worden zonder een beroep te doen op het eigen vermogen van het Dienstenbureau;
7. opdracht te geven aan deputaten Dienstenbureau en aan deputaten financieel voor de TUA om de mogelijkheden tot samenwerking tussen de arbeidsorganisaties van TUA en Dienstenbureau verder te onderzoeken, mogelijke resultaten waar dat mogelijk en zinnig is reeds toe te passen en hierover aan de generale synode van 2007 te rapporteren;
8. de naam van het deputaatschap LKB te wijzigen in 'deputaatschap Dienstenbureau'.

9. Ondertekening

Deputaten LKB wensen u wijsheid en zegen toe bij het werk in Gods Koninkrijk waartoe u als synode bijeen bent.

Namens deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau:

A.J. de Vuyst (voorzitter)
H.J. Plantinga (secretaris)

Noten

¹ 1 FTE komt overeen met 36 uur per week

² In de oude opzet werd deze functionaris niet gerekend tot het Dienstenbureau, nu wel.

Bijlage 1: Rapportage van de bestuurscommissie aan de generale synode.

Conform het door de generale synode 2001 bepaalde rapporteert de bestuurscommissie over haar werkzaamheden via het rapport van de deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau. Van de bestuurscommissie ontvingen deze deputaten het onderstaande rapport.

Aan de voorzitter van deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau
van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Rapportage bestuurscommissie.

De bestuurscommissie heeft zich in de verslagperiode enkele keren gebogen over zaken die onderlinge coördinatie en afstemming behoeften.

Deze besprekingen zijn in een goede en constructieve sfeer verlopen.

Omdat er vanuit de verschillende deputaatschappen behoefte bestond voor een verdere efficiency verbetering en kostenreductie ook op bestuurlijk niveau, heeft de bestuurscommissie om die reden een ad-hoc studietoelating ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van betrokken deputaatschappen, die na uitvoerige afweging van alle factoren het rapport 'Op weg naar morgen' heeft opgesteld. Dit rapport geeft handvatten aan de richting waarin in de toekomst de beoogde voordelen kunnen worden gerealiseerd.

De tussenliggende concepten van dit rapport zijn uitgebreid en meermalen besproken met het moderamen van alle betrokken deputaatschappen. De bestuurscommissie is dankbaar dat op deze manier een breed gedragen rapport met bijbehorende voorstellen is ontstaan. Zij zegt alle betrokkenen dank voor de geleverde inspanning en wenst hen Gods zegen toe bij het uitvoeren van de voornemens.

Het rapport treft u als bijlage aan.

Ik verzoek u de generale synode te adviseren de voorgestelde concept-besluiten over te nemen.

Uiteraard is de bestuurscommissie gaarne bereid om desgevraagd de generale synode nader te informeren of bepaalde zaken toe te lichten.

M.J. van der Ven,
voorzitter bestuurscommissie

Leden van de bestuurscommissie: de broeders C. Groeneveld, F.J. Nabers en W. van Zwol.

BIJLAGE 64
Artikel 146

Rapport 7 van commissie 6 inzake het rapport van deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau

Met waardering heeft uw commissie kennis genomen van de werkzaamheden van deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau. Na veel strubbelingen in voorgaande synodeperiodes mag met dankbaarheid geconstateerd worden dat de samenwerking en de sfeer op het landelijk kerkelijk bureau in de achterliggende synodeperiode goed is te noemen. Naast de constructieve inzet van alle betrokkenen mag de rol van de directeur, br. Van der Vinne, bij deze samenwerking met waardering genoemd worden.

Deputaten vragen in hun rapport om een aanvulling op de instructie met betrekking tot personeels- en loonadministraties voor plaatselijke gemeenten. Uw commissie meent dat niet alle werkzaamheden die op het landelijk kerkelijk bureau plaatsvinden, vastgelegd dienen te worden in een instructie. Dit zal op den duur eerder beknellend dan verruimend werken. Indien een gemeente een vraag heeft met betrekking tot bijvoorbeeld de salarisadministratie, dan is het landelijk kerkelijk bureau het aangewezen adres om deze vraag te stellen. Hierbij dient niet uit het oog verloren te worden dat de diensten die op het bureau te verkrijgen zijn met name vraag-gestuurd vanuit de kerken dienen te zijn en niet aanbod-gestuurd vanuit het bureau. Uw commissie onderstreept dat het vele vrijwilligerswerk dat binnen de kerken plaatsvindt volledig gerespecteerd en daar waar mogelijk gestimuleerd en gemotiveerd dient te worden. Het aspect van vrijwilligerswerk kan onder druk komen te staan als het landelijk kerkelijk bureau – gepaard met de nodige kosten – allerlei gevraagde en ongevraagde diensten aan gaat bieden aan de kerken.

Ten aanzien van de personeelsbezetting merkt uw commissie op dat het personeelsverloop groot is en dat de gemiddelde medewerker relatief kort in dienst is. Ook het aantal parttime medewerkers is naar het oordeel van uw commissie hoog. Tijdens overleg met de directeur van het bureau kwam naar voren dat er, in dit opzicht, inmiddels een stabielere situatie is ontstaan.

Met enige verwondering heeft uw commissie kennis genomen van de paragraaf over het archief. De vraag die deputaten LKB stellen inzake het zendingsarchief aan deputaten kerkelijke archieven komt uw commissie wat omslachtig over. Al deze deputaatschappen ontmoeten elkaar immers regelmatig in Veenendaal. Is deze vraag niet direct te stellen aan de betrokkenen? Is hiervoor een synodebesluit nodig? Uw commissie meent van niet.

De synode van 2001 besloot deputaten op te dragen 'de internet website operationeel te houden en met minimale inspanning te onderhouden en een ter zake doend beleidsplan op te stellen en dat aan te bieden

aan de synode van 2004; hierbij dienen alle deputaatschappen betrokken te worden die gebruik willen maken van de website, waarbij de wenselijkheid van het hebben van een website opnieuw bezien dient te worden;' (art. 104 besluit 5; Acta GS 2001). Deputaten LKB hebben hieraan niet voldaan en zijn niet verder gekomen dan een 'Reglement Website commissie Christelijke Gereformeerde Kerken' (bijlage 3 van rapport 9.25). Na overleg met de directeur van het bureau bleek het reglement in de praktijk nog niet te functioneren. Uw commissie stelt voor de opdracht van de synode van 2001 te handhaven en deze opdracht uit te breiden met het maken van een passend reglement.

Uw commissie heeft er geen bezwaar tegen als de Acta van de synode op de website beschikbaar worden gesteld, mits dit binnen het budget voor het onderhouden van de website kan. Tijdens een gesprek met deputaten LKB heeft uw commissie erop gewezen dat op de website www.kerkrecht.nl reeds een digitale versie van onze kerkorde beschikbaar is en geadviseerd hierover in contact te treden met deputaten kerkorde en kerkrecht.

De synode van 2001 besloot ook 'deputaten LKB op te dragen te zorgen voor een regelmatige actualisering van bijlage 38 K.O.' (art 280 besluit 7; Acta GS 2001). Met verwondering heeft uw commissie dan ook kennis genomen van het voorgestelde besluit deze bijlage te mogen actualiseren! Uw commissie heeft er bij deputaten op aangedrongen dit besluit in de komende periode zeker uit te gaan voeren. Uw commissie is hierbij van mening dat voor het eventueel inwinnen van juridisch advies allereerst gezocht dient te worden naar een ter zake kundige jurist binnen onze kerken.

Nu de TUA voor de uitbreiding van de universiteit een gebouw heeft aangekocht is de vraag of het landelijk kerkelijk bureau geïntegreerd kan worden in de nieuwe gebouwen van de universiteit niet meer actueel. De ruimte die de universiteit extra ter beschikking krijgt is naar de mening van uw commissie onvoldoende daar ook het landelijk kerkelijk bureau in te vestigen. Uw commissie acht een studie naar deze mogelijke oplossing dan ook niet gewenst. Dit laat onverlet de vrijheid of zelfs de plicht die deputaten hebben om bijvoorbeeld samen met de TUA inkoopvoordelen te behalen.

Het voorstel van deputaten LKB om de naam van het deputaatschap te wijzigen, neemt uw commissie niet over. De voorgestelde naam is naar de visie van uw commissie te 'smal'. Er zijn namelijk veel meer deputaatschappen betrokken bij het bureau. Het gebruiken van de term 'dienstenbureau' als werknaam richting de kerken is voldoende voor de herkenbaarheid van dit stuk werk. Daarbij komt nog het voorstel voor een taakuitbreiding van deputaten LKB zoals die verderop in dit rapport gedaan wordt.

Grote moeite heeft uw commissie met de gang van zaken rond het rapport 'Op weg naar Morgen' (bijlage 2 van het deputaten rapport). Nadat uw commissie geconstateerd had dat een soortgelijk rapport als bijlage bij deputaten voor de buitenlandse zending te vinden was, is aan alle betrokkenen gevraagd overleg te hebben en met één rapport 'Op weg naar morgen' te komen. Hiertoe is een poging gedaan door de betrokkenen, maar heeft helaas niet geleid tot eenheid. Uw commissie betreurt dit zeer en stelt daarom ook voor alle versies van het rapport 'Op weg naar morgen' als niet verzonden te beschouwen en derhalve niet op te nemen in de Acta. Na het maken van dit commissierapport hebben deputaten LKB ons laten weten alsnog in te stemmen met de laatste versie van het rapport 'Op weg naar morgen', wellicht mede naar aanleiding van een gesprek tussen uw commissie en de voorzitter van deputaten LKB. Alleen van deputaten ADMA ontbreekt nu nog de formele instemming. Voor uw informatie is de laatste versie van het rapport 'Op weg naar morgen' als bijlage aan dit commissierapport toegevoegd.

Uit diverse gesprekken blijkt dat het rapport 'Op weg naar morgen' nu nog een stap te ver is. De verschillen in de diverse versies lijken op het eerste gezicht minimaal, maar zijn echter fundamenteel van aard. Dit blijkt ook uit de teksten waarmee de betrokken deputaatschappen in hun rapporten adhesie betuigen met het rapport 'Op weg naar morgen'. Een belangrijk punt hierbij is de verantwoordelijkheid in de aansturing van de beleidsmedewerkers. Vandaar het voorstel de komende jaren te besteden aan verdere harmonisatie van de samenwerking.

Daarover is er meerdere malen uitgebreid overleg geweest met deputaten LKB inclusief de directeur van het bureau, apart met de directeur van het bureau, apart met de voorzitter van deputaten LKB, de oud-voorzitter van het bestuurscommissie en alle betrokken deputaatschappen. Uit al deze gesprekken is gebleken dat de volgende stap die gezet moet worden om het bureau in z'n totaliteit nog beter te laten functioneren door betrokkenen wisselend wordt ingevuld, ondanks het gezamenlijke rapport op weg naar morgen.

Om regelmatig overleg te krijgen tussen de diverse deputaatschappen wordt in het rapport 'Op weg naar morgen' voorgesteld een deputatencollege in het leven te roepen. Binnen dit orgaan zou dan afstemming plaats dienen te vinden over het geheel van het landelijk kerkelijk bureau. Dus zowel afstemming inzake de beleidsmedewerkers als inzake het ondersteunende personeel. Uw commissie vindt een dergelijk orgaan overbodig en vraagt zich af of dit de oplossing is voor de geconstateerde problematiek.

Om de synode te kunnen dienen met voorstellen die de komende jaren zullen resulteren in een verdere optimalisering van de samenwerking tussen de in het kerkelijk bureau kantoor houdende deputaatschappen en het landelijk kerkelijk bureau, stelt uw commissie het volgende voor.

Om evenwicht te krijgen in de aansturing van zowel beleidsmedewerkers van diverse deputaatschappen als ondersteunend personeel stelt uw commissie voor de rol en verantwoordelijkheid van deputaten LKB te wijzigen. Uw commissie stelt voor het deputaatschap LKB als volgt samen te stellen:

1. een door de generale synode in functie benoemde voorzitter;
2. een door de generale synode in functie benoemde secretaris;
3. een door de generale synode in functie benoemde penningmeester;
4. de generale synode benoemt uit de deputaten van ieder op het landelijk kerkelijk bureau kantoorhoudend deputaatschap een deputaat LKB, niet zijnde de voorzitter, de secretaris, de penningmeester of een op het bureau werkzame medewerker van het betreffende deputaatschap, die autonoom hun werk doen;
5. de directeur van het bureau is ambtshalve aanwezig bij de vergaderingen van deputaten LKB.

Dit deputaatschap dient er voor te zorgen dat er onderlinge afstemming plaatsvindt inzake aanstellen en inzetten van het voltallige personeel en dient de directeur van het bureau te ondersteunen bij zijn werkzaamheden. Vanwege de korte tijdspanne die de generale synode duurt is uw commissie huiverig op dit moment 'even' een instructie voor te stellen. Daarom stelt uw commissie voor deputaten op te dragen de komende jaren de huidige instructie van deputaten LKB zonedig aan te passen aan de nieuwe omstandigheden. Uitgangspunt bij deze opdracht is een voorstel uit het rapport 'Op weg naar morgen': de gehele dienstenorganisatie – betrokken deputaatschappen en het dienstenbureau – is één organisatie ten dienste van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, waarbij ieder deputaatschap zijn eigen verantwoordelijkheid heeft bij het opstellen, uitwerken en uitvoeren van het eigen beleids- en activiteitenplan en waarbij te maken afspraken inzake uit te voeren activiteiten niet strijdig zullen zijn met de organisatie als geheel.

Aangezien een deel van de huidige deputaten LKB niet voor herbenoeming in aanmerking wil komen, is het noodzakelijk een aantal nieuwe deputaten te benoemen. Dit heeft als gevolg dat er veel kennis verloren dreigt te gaan inzake het reilen en zeilen van dit deputaatschap. Uw commissie stelt dan ook voor de voorzitter niet in die functie te herbenoemen – dit mede in overleg met hemzelf –, maar hem als adviseur van deputaten LKB te benoemen.

Door eerdergenoemde voorstellen is het niet nodig de bestuurscommissie een nieuwe opdracht te geven. Uw commissie stelt dan ook voor de bestuurscommissie op te heffen en de leden van de commissie hartelijk de bedanken voor het vele en nuttige werk dat ze gedaan hebben.

Uw commissie realiseert zich met voorgaande fors afwijkende voorstellen te doen ten opzichte van deputaten LKB. Toch meent uw commissie deze voorstellen te moeten doen, om hiermee de komende jaren de effectiviteit en de efficiëntie van de activiteiten van de bij het bureau betrokkenen te vergroten. Uw commissie betreurt het ten zeerste dat voor een relatief klein aantal medewerkers het pas op de valreep mogelijk is gebleken met een eensluidend voorstel te komen. Naar de mening van uw commissie had het verbeteren van de efficiëntie en effectiviteit via een natuurlijk proces in de achterliggende periode tot stand moeten komen. Er is veel gesproken, veel geschreven en veel gedacht, maar het resultaat blijkt helaas praktisch onuitvoerbaar mede omdat het draagvlak onvoldoende is.

Tot slot is uw commissie van mening dat voor het samenvoegen van deputaatschappen geen aanleiding bestaat. Uw commissie stelt dan ook voor de komende drie jaren geen studie te doen naar het mogelijk samenvoegen van deputaatschappen.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. deputaten te bedanken voor de uitgevoerde werkzaamheden;
2. opnieuw deputaten te benoemen, aan de hand van het hiervoor genoemde voorstel en met de huidige voorzitter van deputaten LKB als adviseur;
3. deputaten op te dragen hun instructie zonedig aan te passen en deze ter goedkeuring aan de generale synode van 2007 aan te bieden. Uitgangspunten bij deze activiteit zijn:
 - de gehele dienstenorganisatie – betrokken deputaatschappen en het dienstenbureau – is één organisatie ten dienste van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
 - ieder deputaatschap heeft zijn eigen verantwoordelijkheid bij het opstellen, uitwerken en uitvoeren van het eigen beleids- en activiteitenplan;
 - de te maken afspraken inzake uit te voeren activiteiten zullen niet strijdig zijn met de organisatie als geheel;
4. de besluiten van de synode 2001 inzake deputaten LKB met betrekking tot de website en artikel 38 K.O. nogmaals onder de aandacht van deputaten te brengen en ze met klem te verzoeken deze besluiten voor de synode van 2007 uit te voeren en daarover te rapporteren;
5. deputaatschappen geen onderzoek te laten doen naar eventuele samenvoeging van deputaatschappen;
6. de Acta van de synode op internet te plaatsen, mits de kosten binnen het budget voor het onderhouden van de website vallen;
7. de bestuurscommissie op te heffen en de leden te bedanken voor de uitgevoerde werkzaamheden;
8. bijlage 2 en 3 van het rapport van deputaten LKB niet in de Acta van de synode op te nemen, evenmin als de bijlagen bij het commissierapport.

A.J. van der Wekken, rapporteur

Rapport van deputaten kerkelijke archieven

1. Deputaten

De generale synode van Leeuwarden 2001 benoemde als deputaten kerkelijke archieven de broeders en zusters:

- drs. R.W.J. Soeters te Goutum, voorzitter;
- drs. J.N. Noorlandt te Rhenen, secretaris;
- F. van der Hart te Krimpen aan den IJssel, archivaris;
- mr. C.J. van Heel te Hattem, archivaris;
- mevr. drs. C. Th. Boerke te Apeldoorn;
- mevr. G. van der Laan-de Boer te Nieuw-Amsterdam;
- secundus: A. van der Houwen te Rozenburg.

2. Opdrachten

Dezelfde synode besloot ten aanzien van deputaten kerkelijke archieven:

- a. alle deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 1995 voor 1 september 2003 aan het synodale archief over te dragen;
- b. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de mogelijkheden en bezwaren van de moderne digitale media, in het bijzonder waar het gaat om materiaal dat in eerste instantie slechts voor vluchtige publicatie of gebruik bestemd lijkt te zijn en de kerken daarvan op de hoogte te stellen;
- c. deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag in hoeverre kerkelijke vergaderingen gebruik kunnen maken van e-mail, met name waar het gaat om vertrouwelijke stukken;
- d. deputaten op te dragen om onderzoek te doen naar een nieuwe verantwoorde archiefbewaarplaats en mandaat te geven bij het vinden daarvan naar bevind van zaken te handelen.

3. Vergaderingen

Deputaten vergaderden gedurende deze verslagperiode zes keer. Eenmaal mochten zij gastvrij bijeenkomen in het Utrechts Archief te Utrecht.

Tijdens de bespreking van ons rapport wensen wij graag met twee deputaten aanwezig te zijn.

4. Inleiding

Tijdens de verslagperiode overleed op 27 januari 2003 ds. M. Drayer die jarenlang een gewaardeerd lid van ons deputaatschap was.

Deputaten hebben op 31 mei 2002 de onderlinge taakverdeling als volgt vastgesteld:

1. archiefbeheer: brs. Van der Hart (na 1980) en Van Heel (voor 1980).
2. documentatie: zr. Van der Laan en br. Noorlandt.
3. toerusting: brs. Van der Hart, Van Heel en zr. Boerke.
4. kerkelijke kunst: zr. Van der Laan en br. Soeters.
5. voorzitter: br. Soeters.
6. secretariaat: br. Noorlandt.
7. budget-bewaking: zr. Van der Laan.
8. secundus: br. Van der Houwen.

Br. Van der Houwen liet in een schrijven, d.d. 13 februari 2003, aan deputaten weten zijn functie neer te leggen wegens tijdgebrek.

Deputaten herhalen hun constatering dat zij een deputaatschap vormen waarin sommige leden in functie als archivaris of documentalist zijn benoemd. Uw goedkeuring in 2001 begrijpen wij als uw toestemming om in deze gevallen niet rigide de grens van 15 jaar toe te passen.

In de Wekker is een oproep geplaatst voor leden die vanwege hun beroep met archieven werken. Daarop is helaas geen reactie ontvangen.

5. Archiefbeheer

5.1. Archief van voor 1980

Het synodale archief van voor 1980 wordt bewaard in het Utrechts Archief te Utrecht, Alexander Numan-kade. Br. C.J. van Heel is de verantwoordelijke archivaris voor dit archief. Het archief beslaat per 1 april 2004 circa 50 meter.

De inventarisatie van het synodaal archief verloopt langzaam. Een betaalde kracht zou een grote impuls aan dit werk kunnen geven. Deze kosten zijn echter nogal hoog. Deputaten stellen voor om in principe in de toekomst de kosten van inventarisatie om te slaan per betreffend deputaatschap.

5.2. Verkoold archief

De verdere uitwerking van het getranscribeerde verkoold archief is nog niet afgerond.

5.3. Archief na 1980

Het archief na 1980 wordt in de bewaarplaats van het Streekarchief Krimpenerwaard te Schoonhoven bewaard. Deputaten rapporteerden aan de synode van 2001 dat deze overeenkomst afloopt. Per 1 januari 2005 zal het archief overgebracht worden naar het Streekarchief Rijnstreek te Woerden.

Br. F. van der Hart is voor dit archief de verantwoordelijke archivaris.

De kosten per meter bedragen 25 euro per jaar, een volgens deputaten realistisch bedrag.

Deputaten zijn verheugd dat br. Van der Hart bereid is om ook in Woerden het archief te blijven inventariseren.

De archiefkluis in de kerk van Rotterdam-Centrum is niet meer noodzakelijk voor archiefbeheer. Daarnaast voldoet de kluis niet aan de criteria die aan een archiefkluis gesteld worden.

Gezien de huidige situatie is het niet meer nodig de Chr. Geref. Kerk van Rotterdam-Centrum de benaming archiefbewarende kerk te geven. Wij stellen voor om de kerk hartelijk te danken voor haar functie gedurende vele jaren. Het lijkt ons onnodig om een kerkelijke gemeente te benoemen tot archiefbewarende kerk, aangezien die benaming in dit geval geen functie heeft.

6. Semi-kerkelijk archief

Onder semi-kerkelijk archief verstaan we archief van onder andere verenigingen en stichtingen die een duidelijke relatie met onze kerken hebben. Graag zouden deputaten centraal archief bewaren van alle Chr. Geref. landelijke instellingen.

Reeds gedeponerd archief is er van de R.C.G.S. en de Bond van Vrouwenverenigingen. Deze periode kwam het archief van de mannenbond erbij.

Met de C.G.J.O. is intensief overleg geweest over archiefstructuur en inventarisatie.

7. Archiefcontrole

Het te verrichten werk aan het archief is nog groot. Zo is br. Van Heel bezig met een inventarisatie, het ompakken van het archief in zuurvrije dozen en het metaalvrij maken. Op 22 januari 2004 hebben deputaten het archief in Utrecht gecontroleerd en in orde bevonden. De voorlopige inventarislijst is in het bezit bij deputaten archieven en bij hen ter inzage. Er is veel waardering voor het werk van de beide archivariissen.

8. Toerusting en advisering

Deputaten kregen in de verslagperiode verschillende verzoeken om advies.

Sommige verzoeken betreffen het gebruik van de computer, andere gingen in op de vraag hetgeen wel of niet bewaard moet worden.

Toerustingsdagen

Br. Van Heel heeft namens deputaten en in goede samenwerking met het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Commissie voor Archief en Documentatie van de Ned. Geref. Kerken zeven toerustingsavonden voor archivariissen belegd.

Een constatering is dat de vraagstelling steeds basaler wordt. De noodzaak voor toerusting wordt slechts groter.

Scribae geven vaak aan dat zij geen tijd vinden voor het ordenen van het oudere archief. Er is dus alle reden om de kerken te stimuleren om naast de scriba een archivaris te benoemen. Deputaten beschikken over een instructie voor een plaatselijke archivaris.

Enquête

Deputaten hebben in het voorjaar van 2004 een enquête gehouden over het archiefbeheer. De belangrijkste voorlopige uitkomsten zijn: 80% van de kerken heeft haar kerkenraadsnotulen geheel compleet, 20% niet. Slechts 22% van de kerken heeft een inventarislijst van het archief, 30% een archivaris.

Zo'n 60% bewaart ook het kerkblad en de verenigingsnotulen. Slechts 21% bewaart het archief in een brandwerende kast of kluis. Op diverse punten is nog heel wat toerusting te verrichten.

Op de vraag waar behoefte aan is, antwoordden de kerken: 61% digitaal archief, 73% richtlijnen en structuur; 60% documentatie. Van de kerken wil 26% graag een persoonlijk advies. Deputaten zijn overtuigd van de behoefte van hun werk naar de kerken toe. Een verder uitgewerkt rapport van de enquête zullen wij u nog doen toekomen.

Persoonlijk advies

De archivariissen Van der Hart en Van Heel zijn altijd bereid om een plaatselijke kerk van advies te dienen. Indien gewenst is er overleg mogelijk over een bezoek. Zo zijn er diverse bezoeken gebracht aan de kerken van 's-Gravenhage-Centrum en Amsterdam. Deze belangrijke archieven zijn geordend en in goed overleg ondergebracht bij het gemeentearchief. De historische gevelsteen uit 1892 uit de Snoekstraatkerk is in goede samenwerking met de Haagse kerk als symbool overgebracht naar het Documentatiecentrum. De steen "Eben Haezer" is beschikbaar voor tentoonstellingen en bijzondere bijeenkomsten. De archivariissen adviseren ook bij nieuwbouw van een kerk inzake verantwoorde archiefruimte.

Digitale media en e-mail-verkeer

Deputaten hebben naar aanleiding van uw opdracht voor het advies inzake digitale media en e-mailverkeer zorgvuldig onderzoek gedaan. Zonder tot een compleet en afgerond advies te kunnen komen hebben deputaten een paar hoofdregels benoemd:

1. Alle belangrijke stukken (e-mail, notulen, ledenbestanden) moeten uitgeprint op papier worden bewaard.
2. De computers waarvandaan e-mails worden verstuurd moeten met een actuele virusscanner zijn beveiligd. Anders kunnen e-mails en notulen via een virus op niet-bedoelde adressen komen, met alle nare gevolgen van dien.
3. Voor de belangrijke stukken geldt dat ondertekening op een papieren versie wezenlijk is. Stuurt iemand alleen een e-mail, dan verzoekt de scriba per kerende post om een getekend exemplaar op papier. Wel kan de datum van verzending van de e-mail kerkrechtelijk gelden, als de papieren versie identiek is.

4. In geval van ziekte of vakantie blijft e-mail aan de scriba ongeopend. Met het oog op zulke gevallen moet er vooraf een goede regeling getroffen zijn.
5. Een digitaal ledenbestand moet geregeld worden uitgeprint. Ook moet er een regelmatige back-up gemaakt worden. Tenslotte moeten minstens twee leden het softwareprogramma kunnen hanteren. Dit in geval van ziekte.

Deputaten brengen deze regels onder de aandacht van de kerken. Wij verwachten de komende tijd in overleg met andere kerkverbanden tot nadere adviserende regels te komen.

9. Toezicht

In de kerkorde staat de opdracht voor deputaten om toezicht te houden op het archiefbeheer van de mindere vergaderingen. Ook houden deputaten toezicht op het archiefbeheer van deputaten zending, Israël en het curatorium.

In de komende periode willen we extra aandacht aan het archiefbeheer van mindere vergaderingen besteden.

10. Contacten

10.1. CPA

Br. Van Heel vertegenwoordigt deputaten in de interkerkelijke Commissie tot Registratie van Protestantse Kerkelijke en Semi-kerkelijke archieven.

Deze commissie behartigt de gezamenlijke belangen van de kerkelijke archieven en is onder andere de uitgever van de richtlijnen voor het archiefbeheer. De komende tijd zal men hiervan een herziening laten verschijnen.

10.2. Geref. Kerken (vrijgemaakt) en Ned. Geref. Kerken

Waar mogelijk werken deputaten samen met vergelijkbare deputaatschappen in de gereformeerde gezindte. Deputaten denken daarbij vooral aan de Geref. Kerken (vrijgemaakt) en de Ned. Geref. Kerken. Bijvoorbeeld op het gebied van toerusting zijn er zeker mogelijkheden.

Het deputaatschap van de Geref. Kerken (vrijgemaakt) heeft ook als taak om historisch onderzoek te stimuleren. Onderzoek toont het belang van archieven aan en stimuleert het bewustzijn van historisch besef. Gegeven de rijke materialen waarover onze kerken beschikken zien deputaten de noodzaak van historisch onderzoek. Deputaten constateren dat zij gezien haar instructie hierin geen taak hebben.

11. Documentatiecentrum

In de verslagperiode is er met voortvarendheid gewerkt aan de collectie documentatie. Deputaten kerkelijke archieven bewaren in het dienstenbureau van de Chr. Geref. Kerken, Vijftien Morgen 1 te Veenendaal een systematische verzameling betreffende onze kerken. De collectie bevat handschriften, krantenknipsels betreffende de Chr. Geref. Kerken, jubileumboekjes, oude gemeentegidsen, langspeelplaten en compactdiscs van Chr. Geref. koren en orgels, opnames van preken, zendingskalenders, foto's, kerkelijke bladen als classisbladen, de Wekker, Bewaar het Pand, Licht en Waarheid, collectebusjes, enzovoorts. Eerste beheerder is br. J.N. Noorlandt, tweede zr. G. van der Laan-De Boer. Het documentatiecentrum heeft voor de fotocollectie een depot ten huize van zr. Van der Laan-De Boer te Nieuw-Amsterdam.

Deputaten geven om de paar jaar een brochure uit met de titel Overzicht. Deze brochure geeft een verslag en enkele voorbeelden uit de collectie.

De uitgave van de brochure geschiedt buiten het synodale budget. De baten komen van donateurs. Donaties worden ook gebruikt voor het verwerven van bepaalde collecties.

Aanwinsten

Er waren in de verslagperiode vele bijzondere aanwinsten. Deputaten Archieven zijn erkentelijk dat zij schenkingen ontvingen uit de nalatenschappen van ds. M. Drayer, ds. J. Drenth, mevr. G.L. de Jong, ds. J.G. van Minnen en ds. M.W. Nieuwenhuijze.

Door de groei van de collectie is het noodzakelijk geworden om de collectie te splitsen in een werkdepot in het Landelijk Bureau in Veenendaal en in een goedkopere opslag ook in Veenendaal.

Bibliotheek

De collectie van het Documentatiecentrum wordt geleidelijk toegankelijk gemaakt via hetzelfde computersysteem dat gebruikt wordt voor de bibliotheken van het zendingsbureau en diaconaal bureau. Onderdeel hiervan is een ingang op bladen als Ambtelijk Contact, Bewaar het Pand, Luctor et Emergo, en de Wekker. De ingangen betreffen zowel trefwoord, auteur als titel van het artikel.

Dienstverlening

De functie van het Documentatiecentrum is: bewaren en toegankelijk maken van de collectie. In de verslagperiode is er al vele malen gebruik van gemaakt.

De beheerders van het Documentatiecentrum prijzen zich gelukkig met de grote inzet van enkele vrijwilligers. De huidige vrijwilliger is br. M. Post. Naast het werk van beheerders en vrijwilligers verlenen medewerkers van het dienstenbureau hulp. Zij verrichten kopieerwerkzaamheden, uitleenwerk, verzendwerk en het invoeren van het bibliotheekbestand.

Het motto van het Diensten centrum "Tot uw dienst" sluit aan bij de visie van het Documentatiecentrum. Deputaten archieven ervaren het als een gemis dat een bepaalde vorm van structureel, bestuurlijk overleg ontbreekt. Zij stellen vast dat ook met hen beleidsmatig overleg noodzakelijk is inzake de website, public relations, huisvesting, dienstverlening en toekomstig beleid. Deputaten vragen toestemming om in dit opzicht verschillende mogelijkheden te onderzoeken.

12. Kerkelijke kunst

Als taak van het deputaatschap werd mede geformuleerd het beschrijven van wat kerkelijke kunst is. Daarmee denken we aan kerkgebouwen, gebrandschilderde ramen, doopvonten, kanselbijbels, avondmaalsstellen, plaatselijke kerkzegels, wandschilderingen, wandkleden en al datgene dat typerend is voor het betreffende kerkgebouw.

Deputaten zijn ervan overtuigd dat het belangrijk is dat door kerken aandacht besteed wordt aan de inventarisatie van het genoemde. Positief omdat uit onderzoeken steeds weer blijkt dat een kerkgebouw c.q. kerkinterieur passend is binnen een bepaald tijdsbeeld en een bepaalde beleving van het geloof kenmerkt. Negatief omdat het regelmatig gebeurt dat bv. kanselbijbels en andere voorwerpen van historisch belang uit kerkgebouwen ontvreemd worden, zonder dat de betreffende kerkenraad een correcte beschrijving heeft. Zeker ook wanneer een kerk door brand verwoest wordt of ernstige schade oploopt (de kerk van Nieuwe Pekela in gedachte) is een verantwoorde inventarislijst onmisbaar.

Inventarisatoren van de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland zijn in staat deze inventarisaties op zorgvuldige wijze uit te voeren. Door een gift van een particulier fonds in Friesland werd het mogelijk dat in 2004 vier Friese kerken van ons kerkverband werden geïnventariseerd: de kerken van Dokkum, Drachten, Harlingen en Leeuwarden. Eerder zijn in de afgelopen periode ook de kerken van Assen, Mussel en Surhuisterveen geïnventariseerd. In de Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland participeert de Stichting Protestantse Kerkelijke Kunst die op zijn beurt bemiddelend werkt tussen kerken en museum het Catharijneconvent in Utrecht, wanneer het gaat om het afstaan of in bruikleen geven van voorwerpen met een religieuze en/of cultuurhistorische waarde (bijvoorbeeld avondmaalsstellen, doopvonten, predikantenportretten, enzovoorts).

De inbreng van zr. Van der Laan-De Boer en br. Soeters wordt zeer gewaardeerd, mede door hun bestuurlijke inbreng.

13. Financiën

Voor de jaren 2005-2007 dienen wij de volgende begroting in euro:

1	Vergaderkosten	2.500
2	Algemene kosten en toerustingsavonden	4.800
3	Website	3.000
4	Archiefbeheer Woerden	2.700
5	Documentatiecentrum (kasten, dozen, fotoduplicatie)	1.000
6	Documentatiecentrum (hulp van het Dienstenbureau)	15.000
7	Huur ruimte doc.centrum Dienstenbureau	21.750
8	Huur ruimte doc.centrum Depot	4.035
9	Bijdrage CPA	375
10	Inventarisatie kerkelijke kunst	1.000
11	Diversen	
	– Representatie	500
	– Bronnenuitgave	500
	– Contributies	500
	– Reiskosten derden	500
Totaal		58.160

14. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

- 14.1. de handelingen van deputaten goed te keuren en opnieuw deputaten te benoemen;
- 14.2. aan de diverse deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 1998 voor 1 september 2006 aan het synodale archief over te dragen;
- 14.3. deputaten toestemming te geven om toekomstig beleid inzake dienstverlening, huisvesting, website, public relations te onderzoeken;
- 14.4. akkoord te gaan met het Streekarchief Rijnstreek in Woerden als verantwoorde archiefbewaarplaats voor het archief na 1980;
- 14.5. de begroting vast te stellen.

J.N. Noorlandt,
secretaris

BIJLAGE 66
Artikel 147

Rapport 5 van commissie 1 inzake het rapport van deputaten kerkelijke archieven

Het belang van het werk van dit deputaatschap moet niet onderschat worden. Uw commissie is er dankbaar voor dat deputaten dit werk verrichten en dat de archivariissen hun vakkenis in dienst van de kerk stellen.

Archiefstudie heeft ons tot het inzicht gebracht dat er grote continuïteit is in het werk van deputaten. Men vergelijk slechts het rapport van deputaten met dat voor de synode van 2001 (Acta, bijl.38).

Vragen van uw commissie naar aanleiding van het rapport werden aan deputaten voorgelegd en door hen tot tevredenheid beantwoord.

Het rapport volgend brengen wij het volgende onder uw aandacht.

De commissie acht de argumentatie steekhoudend om bij de benoeming van deputaten die als archivaris of documentalist zijn benoemd niet rigide de grens van 15 jaar toe te passen.

Wat deputaten voorstellen onder 5.1 'om in principe in de toekomst de kosten van inventarisatie om te slaan per betreffend deputaatschap' komt niet terug bij de voorstellen.

Hiernaar gevraagd gaven deputaten de volgende uitleg:

Deputaten constateren dat het professionele inventariseren van het chr. geref. archief in het Utrechts Archief nog vele jaren gaat kosten. Deputaten zien het volgende alternatief: een professional inventariseert het hele archief tegen kostprijs en produceert in overleg met de archivaris een inventarisatielijst. De kosten zijn beraamd op eenmalig € 50.000,-. Voor de financiële afwikkeling zien deputaten twee mogelijkheden: – Dit bedrag zou eenmalig in 2006 of 2007 door de kerken als geheel, c.q. de quaestor, betaald kunnen worden.

– Ook kan het bedrag over de grootste archiefmakers verdeeld worden: 1. synode (€ 10.000,-), 2. ADMA (€ 10.000,-), 3. Israël (€ 10.000,-), 4. evangelisatie (€ 10.000,-) 5. deputaten eenheid (€ 10.000,-).

Deputaten deden de commissie de suggestie om dit onder de voorstellen over te nemen.

Uw commissie heeft deputaten gevraagd of het werk niet door vrijwilligers, geïnstrueerd door deputaten, kon worden gedaan. Het blijkt echter om vakwerk te gaan dat door vrijwilligers zonder degelijke opleiding niet gedaan kan worden. Begeleiding van vrijwilligers bij inventarisatiewerk kost evenveel tijd als de inventarisatie zelf.

Het maken van extra kosten ten bedrage van € 50.000,- in de volgende synodale periode lijkt de commissie geen aantrekkelijke optie. Deputaten zelf hebben het niet onder hun voorstellen opgenomen. Aan de andere kant stellen we vast dat dezelfde regels ook in het vorige rapport van deputaten te lezen waren. Er zal toch iets moeten gebeuren. Misschien gespreid over meerdere synodale perioden volgens een meerjarenplan?

Het voorstel om de kerk van Rotterdam-Centrum hartelijk te danken voor haar functie gedurende vele jaren, neemt uw commissie over.

In de regels voor digitale media moet onder punt 5 'in geval van ziekte' gelezen worden als 'voor het geval van ziekte.'

Dat deputaten extra aandacht aan het archiefbeheer van mindere vergaderingen willen geven, wil zeggen dat zij van plan zijn om tussen 2004 en 2007 in een open adviserende houding alle archieven van PS en classes in goed overleg met de betrokken archivaris te bezoeken.

Met de constatering onder 10.2 dat deputaten 'gezien haar instructie hierin geen taak hebben' willen zij het volgende zeggende. Zij hebben niet de opdracht om historisch onderzoek te stimuleren en te publiceren. Deputaten zijn zich ervan bewust dat publicaties over de geschiedenis van onze kerken het historisch bewustzijn en het besef van de aanwezigheid van en het belang van archieven stimuleren. Deze opdracht zou een plek in ons kerkelijk leven behoren te krijgen. Maar de gedachten van deputaten gaan eerder uit naar een te vormen werkgroep onder de verantwoordelijkheid van de hoogleraar kerkgeschiedenis aan de TUA. De werkgroep zou bronnenpublicaties kunnen verzorgen (uit het geredde verkoold archief en collecties uit het Documentatiecentrum), en onderzoek naar de geschiedenis van de Chr. Geref. Kerken kunnen stimuleren. Het lijkt deputaten verstandig om een deputaat een link te laten vormen met de te vormen werkgroep. Br. Noorlandt is tot deze taak bereid.

Het is uw commissie opgevallen dat er bij het rapport wel een begroting, maar geen overzicht van de uitgaven in de afgelopen periode wordt gegeven. Het is immers geen kashoudend deputaatschap. De quaestor verzorgt de jaarrekening. Het komt de commissie voor dat er of geen begroting in het rapport hoeft te staan, of wel een begroting met daarbij een financieel overzicht over de afgelopen periode. Deputaten vinden dat voor beide genoemde opties voor de toekomst wat te noemen is.

De beoordeling van de begroting behoort tot de competentie van de financiële commissie. Daarom neemt uw commissie het laatste voorstel van deputaten niet over.

De commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te bedanken;
2. de kerk van Rotterdam-Centrum hartelijk te bedanken voor haar functie van archiefbewarende kerk gedurende vele jaren;
3. aan de diverse deputaatschappen op te dragen hun archiefstukken die betrekking hebben op hun arbeid vóór de synode van 1998 voor 1 september 2006 aan het synodale archief over te dragen;
4. deputaten toestemming te geven om toekomstig beleid inzake dienstverlening, huisvesting, website, public relations te onderzoeken;
5. akkoord te gaan met het Streekarchief Rijnstreek in Woerden als verantwoorde archiefbewaarplaats voor het archief na 1980;
6. deputaten op te dragen de volgende synode een meerjarenplan voor de inventarisatie van het archief ter goedkeuring voor te leggen;
7. opnieuw deputaten en een secundus-archivaris te benoemen.

BIJLAGE 67
Artikel 148

Rapport 1A van commissie 1 inzake het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit

Uw commissie kan na overleg met het curatorium u meedelen dat het curatorium niet geholpen is met een adviescommissie zoals door ons voorgesteld in plaats van een commissie van beroep. Het curatorium heeft zijn voorstel voor de instelling van een commissie van beroep ingetrokken en uw commissie haar voorstel voor de instelling van een adviescommissie.

Het voorstel gedaan in de synode om het stimuleringsfonds en het studiefonds onder te brengen bij één deputaatschap wordt door uw commissie gesteund. Een voorstel daartoe wordt ingediend door commissie 6.

U verzocht uw commissie te kijken naar het volgende voorstel van br. D. Blom c.s.

De generale synode besluit:

1. deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit niet langer als zelfstandig deputaatschap te handhaven, maar als een afzonderlijke sectie toe te voegen aan het curatorium, teneinde hiermee de gezamenlijke verantwoordelijkheid van beiden voor met name de financiële gang van zaken bij de universiteit te benadrukken;
2. het met deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit uitgebreide curatorium op te dragen het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl.9 K.O.) samen te voegen en daarvoor aan de eerstvolgende synode voorstellen te doen.

D. Blom, A.J. van der Wekken, J. Hoogenboom, M.J. Kater, J.M.J. Kieviet, G. Nutma, P. de Jong

Hierover is contact geweest tussen commissie 6, deputaten-financieel, commissie 1 en het curatorium. Allen ondersteunen de intentie om te komen tot één deputaatschap met twee secties. Dit vraagt echter zorgvuldige voorbereiding en het is beter om het besluit pas op de volgende synode te nemen.

Om overlappingen te voorkomen is het wel goed om reeds op de volgende synode met één samengevoegde rapportage van beide deputaatschappen te komen.

Uw commissie stelt u voor:

De synode besluit:

1. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit op te dragen het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl.9 K.O.) samen te voegen en daarvoor aan de eerstvolgende synode voorstellen te doen;
2. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit te verzoeken reeds op de generale synode van 2007 met één rapport te komen.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

BIJLAGE 68
Artikel 155, 169, 187

Rapport deputaten algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden

1. Inleiding en opzet

Deputaten algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden bieden u met genoegen dit rapport van hun werkzaamheden aan die zij verricht hebben sinds de generale synode Leeuwarden/Nunspeet 2001. In die periode is veel gebeurd. Al lezend in dit rapport zult u dat merken.

Over de werkwijze van deputaten en de drie commissies wordt gerapporteerd in hoofdstuk 4 en 6.

Jaarlijks bezinnen deputaten zich op bepaalde onderwerpen. De weerslag daarvan vindt u in hoofdstuk vijf. Omdat de ontwikkelingen in de kerken rond het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' deputaten voortdurend hebben bezig gehouden, gaan we in dat hoofdstuk daar dan ook uitgebreid op in. Een financieel hoofdstuk acht gaat vooraf aan de voorstellen die terug te vinden zijn in hoofdstuk negen. Een hoofdstuk tien met verklaring van alle in dit rapport gebruikte afkortingen complementeert dit rapport.

2. Samenstelling deputaatschap

2.1. Deputaten

De generale synode van Leeuwarden/Nunspeet 2001 benoemde tot deputaten voor algemene diaconale en maatschappelijke aangelegenheden:

mw. T. Biersteker-Giljou, mw. A. Bruin-Toet, mw. T.T. Drayer-Quist, mw.drs. E.J. van Dijk, ds. H. Fahner, ds. A. Heystek, ds. W.N. Middelkoop, dhr. A. van der Molen, dhr. F.J. Nabers, ds. M.J. Oosting, mw.drs. C. Romkes en dr. D.J. Steensma.

Secundi: drs. H. Korving en drs. M. Visser.

2.2. Schema van aftreden

De volgende leden van het deputaatschap hebben te kennen gegeven niet in aanmerking te willen komen voor een eventuele herbenoeming:

Zr. Biersteker, zr. Van Dijk, br. Fahner, br. Heystek, br. Nabers, br. Oosting, zr. Romkes.

3. Opdracht generale synode Leeuwarden/Nunspeet 2001

De taken die aan deputaten zijn opgedragen, zijn vervat in de instructie zoals die te vinden is in bijlage 22 van de Kerkorde. Daarenboven besloot de synode Leeuwarden/Nunspeet 2001 het volgende aan deputaten op te dragen:

- 3.1. het woord 'algemene' in de naam van het deputaatschap alsmede in artikel 1 en 3a. van de instructie te vervangen door 'algemeen';
- 3.2. deputaten te machtigen de kerkenraden te verzoeken het toegankelijkheidsonderzoek kerkgebouwen door de stichting 'Kom Beter Binnen' te doen uitvoeren op kosten van de plaatselijke kerk en de begroting dienovereenkomstig aan te passen;
- 3.3. deputaten te machtigen de kerken een jaarlijkse bijdrage te vragen ten behoeve van de stichting 'Steuu Gereformeerde Zorg';
- 3.4. goedkeuring te geven aan de participatie van ADMA als waarnemer in de stichting DISK;
- 3.5. het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' opnieuw onder de aandacht van de kerkenraden en de classes te brengen en te bevorderen dat dit rapport wordt besproken;
- 3.6. van elke classis een schriftelijke, gemotiveerde en afgeronde beslissing te vragen inzake de afvaardiging van diakenen naar hun vergadering;
- 3.7. op basis van de gegevens uit de classes een evaluatie op te stellen en de generale synode van 2004 te dienen met nieuwe voorstellen ter finale besluitvorming;
- 3.8. er bij de kerken op aan te dringen de mogelijkheden die artikel 41 K.O. en artikel 44 K.O. met betrekking tot het diaconaat bieden optimaal te benutten;
- 3.9. de bezinning met betrekking tot het diaconaat als vast agendapunt op de agenda van de particuliere synode voortgang te doen hebben;
- 3.10. via de classicale diaconale commissies het functioneren van diakenen op de classisvergaderingen te evalueren en hierover rapport uit te brengen aan de generale synode;
- 3.11. zich er op te bezinnen welke vragen over het diaconaat in de plaatselijke gemeente in het reglement op de kerkvisitatie kunnen worden opgenomen.

4. Werkwijze

4.1. Vergaderingen deputaten

Sinds de synode Leeuwarden/Nunspeet 2001 hebben deputaten (t/m sept. '04) plenair 16 maal vergaderd. Het systeem van de plenaire vergaderingen is als volgt. Elk van de drie commissies staat jaarlijks een keer centraal op de agenda. De commissie bereidt dat voor door middel van een jaarverslag en een werkplan. Daarnaast zijn er twee algemene bezinningsvergaderingen en een evaluatie over het beleid.

Naast deze hoofdpunten vormt het moderamenverslag een vast punt op de agenda. Daarin wordt verslag gedaan van de afhandeling van lopende zaken en de voorbereiding van de plenaire vergaderingen.

Ook zijn er altijd verslagen van de commissies, een verslag van het tweemoderaminaoverleg (TMO), de financiële aangelegenheden en eventuele andere op dat moment belangrijke zaken. In de afgelopen periode waren dat: 'Diaconaat en diaken en kerkelijke vergaderingen' (zie par. 5.4); het beleidsplan (zie par. 4.3) en verwickelingen op het Dienstenbureau. De vergaderingen zijn intensief. De plenaire vergaderingen, afgezien van de bezinningsvergaderingen, worden over het algemeen als zakelijk en weinig inhoudelijk beleefd. Niettemin zijn ze noodzakelijk om het vele werk van deputaten en het diaconaal bureau mogelijk te maken.

4.2. Het moderamen

Het moderamen heeft ook in deze verslagperiode in totaal 16 maal vergaderd.

De taken van het moderamen zijn:

- a. het voorbereiden van de plenaire vergaderingen;
- b. het handelen bij spoedeisende zaken;
- c. het voorbereiden van besluitvorming;
- d. de afstemming van het werk in de commissies;
- e. de deelname aan het TMO met deputaten hulpverlening;
- f. het beheer van de financiën;
- g. de deelname aan de bestuurscommissie Landelijk Kerkelijk Bureau;
- h. de vertegenwoordiging van deputaten bij algemene zaken.

Het moderamen is als volgt samengesteld:

Voorzitter: br. Middelkoop (tevens voorzitter commissie D & D)
 Secretaris: zr. Drayer-Quist (tevens lid commissie D & D)
 Penningmeester: br. Nabers (tevens lid commissie K & W)
 Algemeen adjunct: br. Heystek (tevens lid commissie D & S)

4.3. De commissies

Deputaten hebben hun taakstelling, afgezien van enkele zaken die op de plenaire vergadering worden behandeld (zie 3.1), verdeeld over drie commissies die elk 12 maal hebben vergaderd in deze verslagperiode:

1. Commissie Diaken en Diaconaat (D & D, zie 6.1)
2. Commissie Diaconaat en Samenleving (D & S, zie 6.2)
3. Commissie Kerk en Werk (K & W, zie 6.3)

4.4. Twee Moderamina Overleg (TMO)

In het kader van overleg over allerlei zaken die beide deputaatschappen betreffen vergaderden beide moderamina van ADMA en hulpverlening binnen- en buitenland (HBB) ook in deze verslagperiode regelmatig samen; in totaal zelfs 19 maal.

5. Bezinning

5.1. Algemene bezinning

Elke commissie besteedt met grote regelmaat haar tijd aan bezinning. De ene weliswaar meer dan de ander, maar dat heeft ook te maken met het taakveld van de betrokken commissie. Hun bezinning is terug te vinden in het hoofdstuk waarin over de commissies van deputaten verslag wordt gedaan.

Plenair hebben deputaten zich in de afgelopen periode vooral bezonnen op de eenheid van het diaconaat en ook op het aspect van opzicht en tucht van het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen'. Door allerlei oorzaken zijn deputaten er niet aan toegekomen dat aspect voldoende te doordenken en af te ronden. Dat dit aspect van belang is voor de verdere doordinking van de implicaties van het rapport is voor deputaten evident.

5.2. Woord en daad

De bezinning over het thema 'Woord en Daad' heeft voortdurend de aandacht van deputaten.

5.3. Beleidsplan

Het beleidsplan dat deputaten aan de synode 2001 hebben aangeboden is voor hen nog onverminderd van kracht, zodat het niet nodig wordt geacht u dat nogmaals te doen toekomen.

De verkorte versie vindt u in de Acta van de generale synode 2001 blz. 515.

5.4. Diaconaat, diaken, en kerkelijke vergaderingen

5.4.1. Voorgeschiedenis

Sinds 1962 functioneerde in onze kerken een voorlopig besluit betreffende de afvaardiging van de diaken naar de classis, particuliere synode en generale synode. Het betekende dat per classis drie gemeenten ook een diaken afvaardigden, elke classis 1 diaken afvaardigde naar de P.S. en elke P.S. een diaken afvaardigde naar de G.S. Achtergrond van dit besluit vormde onder andere een rede van prof. J. Hovius over de gelijkwaardigheid van de ambten. Op de generale synode van 1998 diende het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen'. Er werd besloten artikel 41 van de kerkerode als volgt aan te vullen: 'waarbij er bij iedere classis op wordt aangedrongen dat elke gemeente een diaken afvaardigt naar de classisvergadering.' Er werd besloten, delen van het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' de kerkenraden en classes ter bezinning toe te zenden opdat het als leidraad zou dienen voor de versterking van het diaconaal bewustzijn en het functioneren van het diaconaat in de gemeente en binnen het classicaal ressort (Acta 1998 artikel 272: besluit 3). Tevens werd deputaten opgedragen via de CDC's een evaluatie te houden en op de synode 2001 hierover te rapporteren (Acta 1998 artikel 272: besluit 8). Op de generale synode van 2001 werd in het rapport van deputaten de gevraagde evaluatie geleverd. Het bleek dat het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' in de kerken nog niet de aandacht had gekregen die het verdiende en dat over de afvaardiging van diakenen naar de classes nog geen volledig beeld gegeven kon worden. Verschillende classes hadden namelijk nog geen (definitief) besluit genomen over de wijze van afvaardiging. Daar waar de classis wel besloten had de afvaardiging van diakenen te vergroten, had het soms ontbroken aan een inhoudelijke bezinning over het diaconaat op de kerkelijke vergadering.

De generale synode van 2001 nam inzake 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' dan ook de volgende besluiten:

1. het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' opnieuw onder de aandacht van de kerkenraden en de classes te brengen en te bevorderen dat dit rapport wordt besproken;
2. van elke classis een schriftelijke, gemotiveerde en afgeronde beslissing te vragen inzake de afvaardiging van diakenen naar hun vergadering;
3. op basis van de gegevens uit de classes een evaluatie op te stellen en de generale synode van 2004 te dienen met nieuwe voorstellen ter finale besluitvorming.

5.4.2. Plan van aanpak

Als deputaatschap hebben we een plan gemaakt hoe we de opdrachten van de synode het beste konden aanpakken. De besluiten van de generale synode van 2001 bouwden voort op de besluiten genomen in de synode van 1998. Toen werd de opdracht gegeven te werken aan het bevorderen van het diaconaal bewustzijn. Daarom hebben we in de vragenlijsten ook aandacht besteed aan de diaconale bewustwording.

Er werd een voorstel gemaakt hoe we de zaken zouden inventariseren, wat op de landelijke dagen met de CDC's werd doorgesproken. We wilden namelijk de evaluatie laten lopen via de CDC, daar dit officieel de enige lijn is via welke het deputaatschap ADMA contact heeft met de kerken. Deze ontmoetingsdagen waren in juni 2002.

Er werd besloten om met het rapport:

1. de kerkenraden een brief te sturen met een op hen gerichte vragenlijst;
2. de classes een brief te sturen met een voor hen bedoelde vragenlijst;
3. de CDC's een brief te sturen met een voor hen bedoelde vragenlijst.

Met name de inventarisatie per classis zou plaatsvinden via de CDC. De kerkenraden en diaconieën moesten de door het diaconaal bureau toegezonden vragenlijsten, ingevuld sturen naar de CDC. Deze kon daarbij zelf kennisnemen van wat er in de classis gedacht wordt over het diaconaal bewustzijn plaat-

selijk en classicaal, hoe de afvaardiging van een diaken naar de classis ervaren wordt en of de diaken het als zinvol ervaart ter classis te zijn. Alleen in de classis Amsterdam kon deze werkwijze niet gevolgd worden, aangezien daar geen CDC functioneert. Daar regelde de scriba van de classis de doorzending aan het diaconaal bureau.

Aangezien het ondoenlijk is om alle reacties afzonderlijk u te melden is een samenvatting gemaakt van de reacties. Weergave daarvan vindt u onder punt 3.

5.4.3. Uitvoering van de synodebesluiten

5.4.3.1. Het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' opnieuw onder de aandacht van de kerkenraden en de classes te brengen en te bevorderen dat dit rapport wordt besproken.

Het rapport is toegezonden aan de kerkenraden en classes met het verzoek om waar dat nog niet gebeurd was inhoudelijk over het rapport na te denken en door te spreken. Daarbij werd aandacht gevraagd voor een bredere bespreking dan alleen de vraag van de afvaardiging van diakenen naar de classis. Het rapport bedoelt immers aandacht te vragen voor het diaconaat op de kerkelijke vergadering.

Derhalve werd ook gevraagd naar het diaconale bewustzijn en of er op dat punt veranderingen zijn te constateren. Een samenvatting van reacties kunt u hieronder vinden.

5.4.3.2. Van elke classis een schriftelijke, gemotiveerde en afgeronde beslissing te vragen inzake de afvaardiging van diakenen naar hun vergadering.

De classes is een brief verzonden waarin gevraagd is het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' te bespreken en ons mee te delen welke beslissing men heeft genomen omtrent de afvaardiging van diakenen naar de classisvergadering. Hieronder vindt u de lijst van classes met daarbij het genomen besluit over de afvaardiging:

- Groningen:** Blijft bij het oorspronkelijke besluit om elke gemeente ook een diaken te laten afvaardigen.
- Hoogeveen:** Bij toerbeurt vaardigen vijf van de elf gemeenten ook een diaken af naar de classisvergaderingen.
- Leeuwarden:** Er is een voorlopige regeling voor afvaardiging, namelijk dat elke gemeente wordt uitgenodigd een diaken te sturen, maar dat drie gemeenten diakenen moeten afvaardigen.
- Zwolle:** Er is besloten dat per classisvergadering vijf gemeenten een diaken afvaardigen. Voorheen was dat drie.
- Amersfoort:** Voorlopig zal er nog weinig verandering komen in de afvaardiging. Eenmaal per jaar zal aansluitend aan de dagvergadering er een avondvergadering worden gehouden inclusief alle diakenen, waar een speciaal (diaconaal) thema zal worden behandeld.
- Apeldoorn:** Er is besloten dat elke gemeente een diaken afvaardigt. Wel is de classis aangelopen tegen de gelijkwaardigheid van de ambten en het onderscheid dat nog steeds in onze kerkorde gemaakt wordt, met name als het gaat om de kwestie opzicht en tucht.
- Utrecht:** Er is besloten dat teruggekeerd zal worden naar de oude regeling: een afvaardiging van 3 diakenen.
- Amsterdam:** De classis is gebleven bij de oude regeling: een afvaardiging van 3 diakenen. Een schrijven over de enquête zal nog volgen.
- Den Haag:** De classis blijft bij het oorspronkelijke besluit om elke gemeente ook een diaken te laten afvaardigen.
- Haarlem:** Er is besloten dat teruggekeerd zal worden naar de oude regeling: een afvaardiging van 3 diakenen. Wel is er ruimte dat iedere classiskerk een diaken afvaardigt, wanneer men dat wil.
- Dordrecht:** In het voorjaar is de beslissing genomen om terug te gaan naar de oude regeling: een afvaardiging van 3 diakenen.
- Middelburg:** De classis heeft besloten het aantal afgevaardigde diakenen op 5 te laten. Dat is de helft van de 10 gemeenten. Vroeger waren het er drie.
- Rotterdam:** De classis is gebleven bij oude regeling: een afvaardiging van 3 diakenen.

5.4.3.3. Op basis van de gegevens uit de classes een evaluatie op te stellen en de generale synode van 2004 te dienen met nieuwe voorstellen ter finale besluitvorming,

5.4.3.3.1. Algemeen

Er is een bericht ontvangen van alle classes. De CDC's hebben gereageerd. Van de kerkenraden zijn 90 reacties ontvangen. Een reactiepercentage van zo'n 50%. Mede doordat de reacties uit alle schakeringen van ons kerkverband kwamen, is er reden voor de uitslag te zien als representatief.

5.4.3.3.2. Reacties over het diaconaal bewustzijn in de plaatselijke gemeente:

- het versterken van het diaconaal bewustzijn van de gemeenteleden is geen aangelegen punt in het beleid van de kerkenraden. Ook het versterken van het diaconaat krijgt amper aandacht.
- In de eredienst komt het diaconaat voornamelijk aan de orde via de collecte.
- In de catechese is er zeer weinig systematische aandacht voor diaconaat. Het inschakelen van (belijd enis)catechisanten komt sporadisch voor.
- Diaconaal huisbezoek is inhoudelijk nog steeds onbekend.
- Steeds vaker geven kerkenraden aandacht aan het diaconaat in hun rapportage aan de classis via artikel 41 K.O.
- Ook visitatoren geven aandacht aan het diaconaat.
- Kerkenraden weten eigenlijk niet hoeveel gemeenteleden betrokken zijn bij het diaconaat.
- Bijna elke gemeente kent een 'zusterkring'. Samenwerking met de diaconie is er nog weinig.

5.4.3.3.3. Reacties over het diaconaal bewustzijn in de classis:

- de CDC is voor elke classis belangrijk voor de versterking van het diaconaal bewustzijn.
- Artikel 41 en de kerkvisitatie zijn de belangrijkste 'leveranciers' van diaconale zaken. Er zijn weinig andere diaconale zaken.

- c. Soms is er een classisproject met een collecte.
- d. De CDC is lang niet altijd aanwezig bij de bespreking van haar rapport.
- e. De vraag naar diaconale beleidsvorming van de classis geeft ook reacties die aangeven dat de classis dat niet na moet streven. Anderen zien hier een taak voor de CDC die voorstellen dienaangaande moet leveren.
- f. Samenwerking tussen diaconieën op classicaal niveau komt zelden voor.

5.4.3.3.4. Voorstellen uit de reacties om het diaconaat en diakenambt te versterken:

- a. diakenen moeten ondersteuning krijgen bij de toerusting van de gemeente. Er is niet gezegd wie dat moet doen. De CDC is een mogelijkheid.
- b. Beleidsplan en taakbeschrijving opstellen en hanteren.
- c. (Beter) inwerken van een nieuwe diaken via een mentor.
- d. Laten verschijnen van een nieuw diaconaal handboek.
- e. Predikant af en toe aanwezig laten zijn bij een diaconievergadering.
- f. Diakenen een actievere rol geven in de eredienst.
- g. De CDC versterken, opdat deze de diakenen beter kan ondersteunen.

5.4.3.3.5. Reacties over de afvaardiging van diakenen naar de classis:

- a. pro:
 1. gelijkwaardigheid van de ambten; diakenen tellen mee;
 2. aanwezigheid van diakenen kan meer diaconale inbreng betekenen;
 3. diaconale aspecten worden vakkundig behandeld;
 4. diakenen dienen ook algemene zaken te behartigen;
 5. diakenen leren het bredere kerkelijke leven kennen;
 6. onderlinge contacten diakenen;
 7. toegenomen bewustzijn dat diaconaat op de classis thuishoort;
 8. zoeken naar kandidaten voor afvaardiging naar de particuliere synode gemakkelijker.
- b. Contra:
 1. weinig diaconale onderwerpen op de agenda van de classis;
 2. vergadering wordt te groot;
 3. overbelasting van mensen;
 4. goede CDC maakt brede afvaardiging overbodig;
 5. diakenen zijn niet zulke vergadersaars;
 6. geringe inbreng van diakenen op de classisvergadering;
 7. gelijkwaardigheid ambten hoeft niet getalsgelijkheid te betekenen;
 8. classis is geen geschikt orgaan voor het inhoudelijk bespreken van diaconale zaken;
 9. discontinuïteit in de afvaardiging van diakenen.
- c. Verbetering kan ontstaan als:
 1. we blijven volhouden dat elke gemeente een diaken afvaardigt;
 2. de CDC regelmatig met de afgevaardigde diakenen vooroverleg heeft;
 3. er een aparte classicale vergadering komt voor diakenen (onder leiding van de CDC);
 4. er continuïteit wordt gerealiseerd in de afvaardiging van diakenen;
 5. de classis een diaconaal thema bespreekt in aanwezigheid van een diaken van elke gemeente;
 6. diaconaat een vast agendapunt wordt en de CDC bij behandeling aanwezig is.

5.4.4. Analyse

5.4.4.1. Er is een grote diversiteit aan regelingen betreffende de afvaardiging van diakenen. Een aantal classes bleef of keerde terug naar de voorlopige regeling van 1962, een aantal classes verruimde de afvaardiging en een paar classes gingen definitief over tot een volledige afvaardiging. Iedere classis zoekt in deze een eigen passende weg. Niet overal kwam het reeds tot een definitieve regeling.

5.4.4.2. Het blijkt dat er nog te weinig gewerkt wordt aan het versterken van het diaconaal bewustzijn van de gemeente. Op dat punt is er vaak geen sprake van een gestructureerd beleid. Vaak geven kerkenraden aan niet echt zicht te hebben op de diaconale taken die gemeenteleden vervullen. Dat neemt niet weg dat er vaak vele diaconale taken worden vervuld. Om allerlei ongewenste situaties te voorkomen is het echter wenselijk dat er bij de diaconie bekendheid is met de diaconale taken die gemeenteleden verrichten en er sprake is van een gestructureerd contact van de diaconie met de diaconaal betrokkenen.

5.4.4.3. Als er in de gemeente diaconale informatie wordt gegeven blijft dat meestal beperkt tot informatie over een collecte; bijvoorbeeld de diaconale collecte bij het avondmaal. Deputaten ADMA dienen in de komende periode dan ook met de CDC's te doordenken hoe het diaconale bewustzijn van de gemeenteleden kan worden versterkt.

5.4.4.4. Op de vraag hoe het diaconaat en het diakenambt beter tot hun recht kunnen komen geeft men als reacties dat hierin de CDC's een grote rol kunnen spelen, betrokkenheid van de plaatselijke predikant(en) gewenst is, behoefte aan een diaconaal handboek en diaconale artikelen in De Wekker worden eveneens genoemd.

5.4.4.5. Hoe ervaart men de afvaardiging van de diaken naar de classis? Positief vindt men de grotere betrokkenheid van de diaken bij het breder kerkelijk leven. Ook wordt opgemerkt dat het van belang is dat met diaconale ogen naar de agenda gekeken wordt. Er worden ook nadelen genoemd. Men komt 1 keer in een ambtsperiode ter vergadering. Soms mist men de aandacht voor diaconale zaken op de classis. Diakenen blijken sowieso niet zo te houden van vergaderen. Praktisch wordt het als hinderlijk ervaren dat de vergadering zoveel groter wordt.

Er zijn ook opmerkingen gemaakt dat de gelijkwaardigheid van de ambten niet een gelijke afvaardiging noodzakelijk maakt.

5.4.4.6. Opmerkelijk is dat breed de gedachte leeft dat het diaconaat een plaats dient te hebben op de classisvergadering.

5.4.4.7. Over de wijze waarop de afvaardiging wordt geregeld, gaan de gedachten uiteen.

Gewezen wordt op de behoefte aan een voorbereiding van de classisvergadering met de afgevaardigde diakenen. Wellicht kan dit er aan bijdragen dat diakenen wat meer het woord durven te voeren. Ook in deze geldt dat de tijd genomen zal moeten worden om te wennen aan de nieuw ontstane situatie.

Na een proefsituatie die duurde van 1962 tot 1998 is het geen schande om ook nu elkaar de tijd te gunnen in de nieuwe situatie in te groeien. Het lijkt op dit moment dan ook niet wijs een uniforme situatie te verlangen van iedere classis.

Het blijkt dat het per classis verschilt bij welke zaken een diaken stemrecht heeft. Zo wordt bijvoorbeeld bij een classisexamen van een kandidaat in de ene classis wel meegestemd door diakenen en in een andere classis niet. Het synoderapport van 1998 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen', maakt duidelijk dat diakenen ook betrokken zijn bij de algemene zaken van de kerkregering, met uitzondering van zaken van opzicht en tucht. Het is niet altijd duidelijk wanneer sprake is van opzicht en tucht. Het zou dan ook goed zijn als onderzoek wordt gedaan naar de betekenis van dit begrip, opdat daarover helderheid komt. De spanning die duidelijk voelbaar is geworden op diverse classes tussen synodale besluitvorming van 1998 en het onderscheid in de ambten zoals de kerkorde dat van oudsher heeft aangegeven, vraagt om een duidelijke positiebepaling. Het belang van deze zaak wordt onderstreept door een brief van de classis Apeldoorn die ter kennisname werd gezonden, maar die aan u als synode is geadresseerd.

5.4.5. Conclusies

5.4.5.1. Deputaten constateren dat de moeite die men heeft met de afvaardiging van meer diakenen naar de classis overwegend niet principiële zijn, maar praktisch.

5.4.5.2. Er zijn classes waar een besluit tot afvaardiging het karakter draagt van een proef en/of in ieder geval de praktijk van afvaardiging nog in ontwikkeling is.

5.4.5.3. Er is een grote diversiteit in wijze van afvaardiging op dit moment.

5.4.5.4. Het lijkt deputaten dan ook niet verstandig op dit moment nieuwe besluiten te nemen inzake de afvaardiging van diakenen naar de classis, maar de classes de tijd te gunnen aan het reeds genomen besluit gestalte te geven.

5.4.5.5. Voor de volgende synode willen deputaten inventariseren hoe de afvaardiging in de classes dan is geregeld en rapporteren aan de synode hoe de afvaardiging van diakenen per classis medio 2007 is geregeld.

5.4.5.6. Deputaten willen blijvend aandacht hebben voor het werk wat de CDC's doen.

5.4.5.7. Deputaten vinden het van belang dat bij de classis er blijvend op aangedrongen wordt dat het diaconaat op de classis de aandacht krijgt die het verdient; zij wil de synode vragen er bij de kerken blijvend op aan te dringen de mogelijkheden die artikel 41 K.O. en artikel 44 K.O. met betrekking tot het diaconaat bieden, optimaal te benutten.

5.4.5.8. Gezien de conclusies over de afvaardiging van diakenen naar de classis zijn deputaten van mening dat nu nog niet aan een nieuwe wijze van afvaardiging naar de particuliere synode gewerkt moet worden.

5.4.5.9. Wel willen deputaten zich bezinnen op de vraag hoe het diaconaat als vast agendapunt op de agenda van de particuliere synode een plaats kan hebben.

5.4.5.10. Onderzoek is gewenst naar de betekenis van het begrippenpaar 'opzicht en tucht'.

6. Commissie activiteiten

De werkzaamheden van deputaten worden vooral verricht in drie commissies, te weten de commissie Diaken en Diaconaat (D & D), de commissie Diaconaat en Samenleving (D & S) en de commissie Kerk en Werk (K & W). Deze commissies werken volgens een beleidsplan dat is opgesteld door het gehele deputaatschap en stellen op basis daarvan een jaarplan op voor hun activiteiten dat door deputaten wordt goedgekeurd. In dit hoofdstuk doen deze commissies achtereenvolgens verslag van hun werkzaamheden.

6.1. Commissie Diaken en Diaconaat

Leden van deze commissie zijn: zrs. Bruin-Toet en Drayer-Quist en brs. Middelkoop en Van der Molen. Als adviseurs woonden de brs. Van Well en Van der Velden de vergaderingen bij. Br. Drayer heeft met ingang van 1 oktober 2003 de plaats van br. Van der Velden ingenomen. Sinds 1 juni 2003 verzorgt zr. Ketelaar de verslaglegging van de vergaderingen.

6.1.1. Taken

Commissie D & D houdt zich speciaal bezig met de volgende artikelen uit de instructie:

6.1.1.1 het geven van voorlichting en adviezen in algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden ;

6.1.1.2 het toerusten van diakenen via de classische diaconale commissies;

6.1.1.3 het onderhouden van contacten met de classische diaconale commissies.

6.1.1.4 De synode van 2001 verstrekke nog speciale opdrachten die in eerste instantie ook onder de werkzaamheden van deze commissie vallen.

6.1.1.5 het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' opnieuw onder de aandacht van de kerkenraden en classes te brengen en te bevorderen dat dit rapport wordt besproken;

6.1.1.6 van elke classis een schriftelijk gemotiveerde en afgeronde beslissing vragen inzake de afvaardiging van diakenen naar hun vergadering;

6.1.1.7 op basis van de gegevens uit de classes een evaluatie op te stellen en de generale synode van 2004 te dienen met nieuwe voorstellen ter finale besluitvorming;

6.1.1.8 er bij de kerken op aan te dringen de mogelijkheden die artikel 41 K.O. en artikel 44 K.O. met betrekking tot het diaconaat bieden optimaal te benutten.

6.1.2. Visie

De commissie hanteert met betrekking tot het bovenstaande de volgende visie.

Diakenen mogen de gemeente wijzen op hun taak te delen en te dienen en de gemeente te helpen bij de uitvoering daarvan. Zij zullen de gemeente leren kennen met de daar aanwezige gaven en noden, onder andere door diaconaal huisbezoek. Ook de plaats van het diaconaat in de eredienst vraagt verdere door-dienking van de diaconie.

Om dit te realiseren hebben de diakenen en de diaconie mogelijk ondersteuning, voorlichting en toerusting nodig. Hier zijn CDC's van belang. Zij bieden mogelijkheden de uitvoering van diaconale taken gezamenlijk te overleggen. Dit met het doel om de gemeente te dienen. Deputaten hebben hier ook een ondersteunende taak. Zij moeten diakenen en CDC's stimuleren, assisteren en instrueren. Vandaar hun taak om voorlichting en advies te geven met het oog op daadwerkelijk dienstbetoon. Hun taak bestaat ook uit het als vraagbaak fungeren voor het grondvlak, vragen oproepen en formuleren, noodsituaties onderkennen en daar adequaat op inspelen. De toerusting van nieuwe en reeds dienende diakenen hoort daarbij.

6.1.3. Uitvoering

In de afgelopen periode is het werk met betrekking tot de bovenstaande taak voortgegaan. Veel tijd is hieraan besteed, ook nog door br. Van Well. Br. Van Well werkt inmiddels in deeltijd in verband met het afbouwen van zijn werkzaamheden voor het deputaatschap vanwege zijn leeftijd. De commissie heeft regelmatig zijn werkzaamheden, werkplannen en werkverslagen besproken en goedgekeurd.

Naast deze reguliere taken heeft de commissie aandacht gegeven aan de speciale opdrachten en zich bezonnen op oude en nieuwe aandachtsterreinen.

Over de speciale opdracht met betrekking tot 'diaken en diaconaat op de kerkelijke vergadering' rapporteren we in een aparte paragraaf. In de hiernavolgende paragrafen doen we speciaal verslag van de overige bezinning en beleidsontwikkeling. Dit betreft diaconaal huisbezoek, de zusterkring en diaken en eredienst.

6.1.4. Diaconaal huisbezoek

De commissie D & D blijft met de onderscheiden generale synodes overtuigd van het belang van diaconaal huisbezoek. Br. Van Well heeft waar gemeenten actief bezig zijn met diaconaal huisbezoek, indien nodig, ondersteuning gegeven. Verder blijft het moeizaam om diaconaal huisbezoek van de grond te krijgen. Gemeenten zoeken hier eigen vormen voor die bij hun gemeente passen.

6.1.5. Zusterkring

In de afgelopen periode is aandacht besteed aan het uitdragen van de formulering die wij op de vorige synode onder uw aandacht hebben gebracht 'zusters en broeders die op enige wijze, maar niet vanuit het bijzondere ambt van diaken, de liefde van Christus gestalte geven, door het inzamelen en uitdelen van gaven binnen de diaconale gemeente'. Dit is gebeurd door presentaties op avonden georganiseerd door CDC's, waarbij de verbinding wordt gelegd naar het rapport 'Dienst van de Vrouw'. In deze bijeenkomsten sluiten wij aan bij de formulering waar het gaat over de gaven van vrouwen in de gemeente die de Heilige Geest haar verleent om deze ook te gebruiken binnen de diaconale gemeente. Tijdens die avonden wordt ook benadrukt erkenning te geven aan deze gaven.

Verder zijn er interviews gehouden in een tweetal gemeenten, welke zijn geplaatst in Diacon. Uit die gesprekken blijkt dat er veel diaconaal werk wordt verzet binnen gemeenten door zusters en broeders.

6.1.6. Diaconaat en eredienst

Deze bezinning is in een afrondende fase. Het is goed geweest om dit thema verder te doordenken: Welke diaconale aspecten zijn er in de eredienst, op welke manier kunnen deze worden belicht en functioneel worden tijdens de eredienst. Het ligt in ons voornemen met deze bezinning de kerken te dienen. Dat zal in de komende jaren worden uitgevoerd door middel van publicaties in Diacon en op toerustingavonden.

6.1.7. Bezinning en toerusting

In het najaar wordt jaarlijks een dag voor diakenen georganiseerd met onderwerpen als 'het leren werken met een persoonsgebonden budget' en 'giften of projecten'.

In de maand juni wordt jaarlijks regionaal een dagdeel georganiseerd voor CDC's waar met name het onderwerp diaken, diaconaat en de kerkelijke vergadering is behandeld en het resultaat van de enquête, waar CDC's een belangrijke rol in hebben gespeeld. In Dordrecht komen de CDC's uit het midden en westen van het land bij elkaar en in Hoogeveen de CDC's uit het noorden en oosten van het land.

Het deputaatschap verzorgt zowel met biddag als met dankdag een preekschets en verstuurt deze schetsen aan onze predikanten.

6.1.8. Publiciteit en documentatie

In de afgelopen periode heeft de toerusting die jarenlang via ADMA-info een plaats had een nieuwe verschijningsvorm gekregen in Diacon. De redactie van Diacon wordt gevormd door de brs. Steensma, Van der Molen, Van Well en Drayer.

In Diacon geven deputaten op een praktische manier invulling en uitvoering aan hun visie. De themanummers die worden uitgegeven, worden ook in dit formaat gepubliceerd.

Het eerste themanummer van Diacon heeft 'Zondagsarbeid' tot thema gehad, zie ook 6.3.3.2.

In 2004 zijn twee nummers verschenen die gingen over het collecteren. Op de dag voor de diakenen in het najaar van 2003 is gebleken dat er veel vragen leven bij de diakenen over hun collecteren. In het ene nummer is van die dag verslag gedaan en in het andere nummer over collecteren is het collecteren vanuit diverse invalshoeken benaderd.

In 2004 zijn ook nog twee ander themanummers verschenen. De eerste heeft tot thema gehad: 'In aanraking met justitie, en dan?'. Een fenomeen dat ook aan onze kerken niet voorbij gaat. Het tweede themanummer dat dit najaar verschijnt heeft tot thema 'Arbeid', zie 6.3.3.3.

Deputaten vinden het belangrijk ook gebruik te maken aan andere vormen van communicatie: zoals actuele informatie naar diaconieën via e-mail en via een website waar informatie voor diakenen en andere diaconaal geïnteresseerden is te vinden. Daarom hebben diaconieën de mogelijkheid ontvangen om via

de website van onze kerken een eigen e-mail adres te openen die inmiddels door 78 diaconieën wordt gebruikt. Dat betekent dat iets meer dan 42% van deze faciliteit gebruik maakt.

6.2. Commissie Diaconaat en Samenleving

Leden van de commissie zijn de zrs. Van Dijk en Romkes en de brs. Fahner en Heystek. Als adviseurs woonden de brs. Van Well en Van der Velden de vergaderingen bij. Br. Drayer heeft met ingang van 1 oktober 2003 de plaats van br. Van der Velden in genomen. Sinds 1 juni 2003 verzorgt zr. Ketelaar de verslaglegging van de vergaderingen.

6.2.1. Taken

6.2.1.1. Commissie D & S houdt zich speciaal bezig met de volgende artikelen uit de instructie:

1. het geven van voorlichting en adviezen in algemeen maatschappelijke aangelegenheden;
2. het geven van voorlichting en adviezen over de plaats van de kerk in de samenleving;
3. het onderhouden van contacten met bestaande organisaties in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstellingen.

6.2.1.2. De commissie heeft zich ten doel gesteld:

1. de bezinning op samenlevingsvraagstukken en maatschappelijke probleemvelden en -groepen;
2. de toerusting van diakenen op deze terreinen;
3. het onderhouden van contacten met instellingen en organisaties.

6.2.1.3. Taken die hieruit voortvloeien:

1. het in kaart brengen van samenlevingsvraagstukken en maatschappelijke probleemvelden en -groepen en bespreking van daarmee samenhangende thema's;
2. het zorgen voor toerusting en publiciteit met betrekking tot genoemde thema's;
3. informeren en adviseren van diakenen inzake actuele ontwikkelingen betreffende samenlevingsvraagstukken en maatschappelijke probleemgroepen en -velden en het organiseren van een dag voor diakenen over jeugd(hulpverlening);
4. het maken van beleid op en het onderhouden van contacten met instellingen en organisaties, zoals Eleos, Focaris, de Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten (ICIG), Stichting Kom Beter Binnen (KBB) en de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ).

6.2.2. Werkwijze

De commissie vergaderde vier maal per jaar. Op elke vergadering stond een beleidspunt centraal. Eenmaal per jaar werd er verslag uitgebracht aan de plenaire vergadering, waarbij tevens de plannen voor het komende jaar werden ontvouwd. De commissie heeft zich in de verslagperiode onder andere met de hieronder gerapporteerde zaken beziggehouden.

Meer in het algemeen wil de commissie rapporteren dat het terrein waarop de commissie zich begeeft zeer uitgestrekt is en veelomvattend. Het noodzaakt ons tot het stellen van prioriteiten. We bepalen die prioriteiten door ons te beperken tot onze bestaande contacten en jaarlijks te bepalen welke activiteiten voorrang krijgen.

Vanuit het deputaatschap pastoraat in de gezondheidszorg participeerde een lid in de commissie om gemeenschappelijke aangelegenheden te kunnen bespreken. Door ziekte van het betreffende lid heeft deze participatie in de verslagperiode niet plaatsgevonden. In goed overleg tussen de deputaatschappen is besloten deze verbinding op te heffen, daar de noodzaak ertoe in toenemende mate ging ontbreken.

6.2.3. Bezoek verpleeghuis 'De Wijngaard'

In het voorjaar van 2001 hebben deputaten een werkbezoek gebracht aan het verpleeghuis De Wijngaard in Bosch en Duin. Dit verpleeghuis heeft een Gereformeerd (vrijgemaakte) identiteit, maar wil in toenemende mate ook open staan voor andere hulpvragers, in het bijzonder van christelijke gereformeerde achtergrond. Het was een informatief bezoek, waarna besloten werd diakenen te attenderen op dit verpleeghuis.

6.2.4. Mensen met een handicap; ICIG en KBB

In de afgelopen verslagperiode heeft br. J.J. van der Knijff namens deputaten geparticipeerd in deze commissies. Br. Van der Knijff rapporteert de commissie D & S regelmatig over de voortgang.

De volgende zaken dienen hier ook genoemd te worden:

6.2.4.1. In de verslagperiode heeft er een zekere integratie plaatsgevonden van de ICIG met de werkgroep TH. In dit verband kwam de vraag om vanuit de CGK ook met een theoloog te participeren als secundus naast br. Van der Knijff. Voor deze functie is ds. L.B.C. Boot gevraagd die hierin heeft bewilligd.

Uit informatie van het ICIG bleek dat 32% van de mensen met een lichamelijke handicap onder de armoedegrens leven. De ICIG riep haar participanten op dit onder de aandacht te brengen van betrokken instanties en overheden. Deputaten hebben hierover een brief gezonden naar het deputaatschap contact met de overheid (d.d. 16 april 2002).

6.2.4.2. Deputaten hadden de opdracht de kerken te stimuleren mee te werken aan het toegankelijkheidsonderzoek van de stichting 'Kom Beter Binnen' (KBB). Hiertoe hebben deputaten een brief aan de kerken gestuurd (d.d. 7 mei 2002). De resultaten van dit onderzoek zijn te lezen op de website www.kombeterbinnen.nl.

6.2.5. Mensen met psychiatrische en psycho-sociale problematiek; Eleos

De commissie neemt twee keer per jaar deel aan een overleg tussen Eleos en de kerken. Vanuit Eleos participeren hierin het bestuur en de directie, vanuit de kerken betreffen dit namens de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK): het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond, namens de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv): deputaten GDD (Generale Diaconale Deputaten), namens de Gereformeerde Gemeenten (GG): deputaten DMZ (Diaconale Maatschappelijke Zaken), namens de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK): deputaten ADMA en verder is er een vertegenwoordiger van de Oud Gereformeerde Gemeenten (OGG) en de Gereformeerde Gemeenten in Nederland (GGIN). Deze bijeenkomst draagt de ene keer een informatief karakter over een inhoudelijke aangelegenheid, de andere keer betreft het overleg over beleidszaken. Behalve dat deputaten geïnformeerd worden over de voortgang van de

stichting, krijgen ze de gelegenheid om gevraagd of ongevraagd advies te geven. Formele bevoegdheid heeft dit overleg met betrekking tot het beleid van de Stichting Steun Gereformeerde Zorg.

Dit overleg verloopt altijd in een goede constructieve sfeer, waarbij van de kant van Eleos aangegeven wordt erg veel belang aan dit overleg te hechten. Ook deputaten vinden het erg waardevol en kunnen allerlei zaken aandragen die serieus meegenomen worden. Het contact met afgevaardigden van andere kerken is waardevol.

Namens deputaten participeert ds. C. Westerink in het bestuur van Eleos. Naast het al eerder genoemde overleg wordt er jaarlijks met hem een bespreking gehouden. De laatste ontwikkeling laat zien dat ook bij Eleos het bestuur zal worden omgezet in een Raad van Toezicht. Deputaten hebben hun zorg geuit met betrekking tot de wijze waarop straks de grondslag, doelstelling en missie van Eleos zal gaan functioneren in de praktijk. Een ander punt van onze zorg is de doorwerking van de identiteit in de praktijk van de hulpverlening en de goede samenwerking met de ambtsdrager.

6.2.6. Hulpverlening aan jongeren en hun ouders; de SGJ

Jaarlijks voert de commissie overleg met christelijke gereformeerde afgevaardigden in het bestuur van de SGJ en met directeur dhr. Z.B. Nitraw. Nog steeds is het voortbestaan van de SGJ zorgelijk. In de nieuwe wet op de Jeugdzorg is geen plaats ingeruimd voor landelijke werkende instellingen. Voor overheidssubsidie zal de SGJ aan moeten kloppen bij een regionaal bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg Utrecht is bereid de SGJ in zijn organisatie op te nemen, maar dan moet de overheid wel extra middelen verstrekken. Hier is het laatste woord nog niet over gezegd. Enerzijds is de toekomst best wel somber, anderzijds valt een jarenlang goed functionerende instelling niet zomaar op te doeken. Gelukkig ontvangt de SGJ middelen uit de kerken om haar werk nog naar behoren te kunnen verrichten.

Deputaten hebben de SGJ gevraagd een beleid te ontwikkelen waarmee zij minder direct afhankelijk zijn van gelden uit de kerken. Uiteraard willen de kerken in deze moeilijke periode ondersteuning blijven verlenen en ook voor niet-subsidiabele, maar identitair wel noodzakelijke kosten.

Met dankbaarheid kunnen we melden dat het samenwerkingsproject Toegang Gereformeerde Jeugdzorg (TGJ), waarin de SGJ samen met Eleos en De Vluchtheuvel (GG) één loket vormen voor de aanvraag voor jeugdhulpverlening, een succes is geworden en gecontinueerd zal worden.

Van een voornemen om de geschiedenis van de voormalige Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugd welzijn te beschrijven is helaas niets terecht gekomen.

Op voordracht van deputaten zitten zr. Van Dijk, br. Zuidema en br. Toonen in het bestuur, waarvan de laatste als voorzitter. Br. Toonen heeft meegedeeld dat hij overgegaan is naar de NHK (nu PKN). Het bestuur heeft ons gevraagd akkoord te gaan dat br. Toonen voorzitter zou blijven, maar nu namens de NHK (PKN). Hiermee is er een vacature voor de CGK ontstaan. We hebben hiermee ingestemd.

Naast het SGJ functioneert er de steunstichting: De Meerpaal. Vanuit deze stichting die haar gelden jaarlijks ontvangt vanuit de omslag en de correspondentenactie wordt de SGJ gesubsidieerd.

Het bestuur van de Meerpaal is samengesteld uit: 2 personen namens SGJ, 2 personen namens ADMA (br. Fahner en br. Nabers) en één persoon namens de correspondenten.

De stichting legt in principe aan niemand verantwoording af. Er is een jaarlijkse bijeenkomst, voor de medewerkers aan de correspondenten actie, waar de jaarrekening werd gepresenteerd. Ook de diakenen worden geïnformeerd op de jaarlijkse dag voor diakenen. Het ligt in de bedoeling hen ook via een artikel in Diacon te gaan informeren.

6.2.7. De Christelijke Hogeschool Ede

Daar de bestuurlijke structuur van de CHE is veranderd, is er in de raad van toezicht (RVT) van de CHE nog maar plaats voor één christelijke gereformeerde vertegenwoordiger. In overleg met het deputaatschap kerkjeugd en onderwijs, die ook participant in de CHE was, is afgesproken dat zij de participatie in de RVT mede namens ons zou doen. Zaken van ADMA kunnen rechtstreeks aan hun vertegenwoordiger gemeld worden. Deputaten zullen schriftelijk geïnformeerd worden. In de verslagperiode zijn er geen verdere contacten geweest.

6.2.8. Overige zaken

6.2.8.1. Vanuit de gereformeerde gezindte is er een aantal jaren geleden een initiatief genomen tot het zogenaamde 'Zicht op Zorg project' (ZoZ). Dit project beoogt samenhang en mogelijk ook samenwerking te brengen tussen diverse instanties van gereformeerde zorg. Een van de resultaten van dit project is de vereniging Focaris, een samenwerkingsorgaan van gereformeerde zorginstellingen. In de totstandkoming van dit orgaan zijn ook deputaten uitgenodigd geweest mee te denken via een paar werkconferenties.

Naast allerlei samenwerkingsactiviteiten tussen de participerende instanties, waar deputaten in principe buiten staan, is er ook een onderzoek in gang gezet naar de 'zorgvraag'. In samenwerking met het NIPO heeft Focaris een professioneel onderzoek uitgevoerd naar een aantal relevante factoren over wanneer, hoe en waarom (gereformeerde) kerkleden hulp vragen bij gereformeerde zorginstellingen. Deputaten zijn hier bij betrokken en hebben meegedacht in de opzet en uitvoering van het onderzoek. Op het moment van verslaggeving zijn de resultaten van dit onderzoek nog niet bekend. Met dankbaarheid hebben deputaten een boekje waarin de sociale kaart van gereformeerde zorginstellingen is opgenomen aan de diaconieën gestuurd. Dit boekje is ook een van de resultaten van Focaris.

6.2.8.2. Een paar keer ontvingen deputaten brieven van het Centrum LIZW (Landelijke instellingen voor Zorg en Welzijn). Deze (particuliere) stichting beoogt onder andere een sociale kaart te ontwikkelen van christelijke instellingen van zorg en welzijn. Dat laatste is een goed initiatief, maar de vragen van de commissie, met name rondom de meerwaarde t.o.v. Focaris, zijn niet weggenomen. We hebben besloten niet te participeren maar deze doelen via Focaris te realiseren.

6.2.8.3. De generale synode heeft besloten een klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties in te stellen. Eén van de besluiten luidde: 'het meldpunt van de Stichting De Driehoek te ondersteunen en ook financiële verantwoordelijkheid daarvoor te aanvaarden in samenspraak met de desbetreffende deputaatschappen of commissie van de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken'. Blijkens een schrijven van het moderamen van de

generale synode was deze opdracht aan deputaten ADMA toevertrouwd (brief d.d. 29 november 2001). Br. Heystek die tegelijk lid van de klachtencommissie en deputaat ADMA is, is gevraagd voorsnog deze taak te behartigen en deputaten hierover te rapporteren tot hier een definitieve vorm voor is gevonden. Gedurende de verslagperiode is de klachtencommissie bezig geweest een juridische grondslag onder het meldpunt te ontwikkelen. Besluitvorming daarover heeft nog niet plaatsgevonden, maar de plannen zijn in een ver gevorderd stadium. Het is de verwachting dat deputaten in het Meldpunt bestuurlijk zullen participeren en dat er een verdeelsleutel zal worden vastgesteld voor de financiële bijdragen van de drie participanten.

Vooruitlopend op die situatie en uitvoering gevend aan het verzoek van de generale synode hebben deputaten voor de jaren 2002 en 2003 een bijdrage van 5000 euro overgemaakt. Een voorstel tot een vaste bijdrage voor de komende synodale periode valt binnenkort te verwachten.

6.2.8.4. Deputaten hebben zich in het kader van beleidsbezinning besloten zich meer te verdiepen in de zorg rond asielzoekers. Uitvoering van dit voorgenomen beleid zal nog moeten plaatsvinden.

6.3. *Commissie Kerk en Werk*

Leden van de commissie zijn: br. Steensma (voorzitter), zr. Biersteker-Giljou, br. Oosting en br. Nabers. Als adviseurs woonden de brs. Van Well en Van der Velden de vergaderingen bij. Br. Drayer heeft m.i.v. 1 oktober 2003 de plaats van br. Van der Velden in genomen. Sinds 1 juni 2003 verzorgt zr. Ketelaar de verslaglegging van de vergaderingen.

6.3.1. *Inleiding*

De opdracht die het deputaatschap aan deze commissie heeft gegeven, betreft de vragen met betrekking tot het kerk- en christen-zijn in onze samenleving. Daarbij komen met name arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke problematiek aan de orde. Een deelaspect van deze problematiek is de zorg voor het milieu.

6.3.2. *Taken*

Uit de opdracht vloeien de volgende taken voort:

- 6.3.2.1 bezinning op vragen en consequenties van het kerk- en christen-zijn in onze samenleving, waarbij het met name gaat over arbeid en de daarmee samenhangende sociale en maatschappelijke ontwikkeling;
- 6.3.2.2 doorgeven van de resultaten van deze bezinning aan de kerken;
- 6.3.2.3 adviseren van kerkenraden;
- 6.3.2.4 stimuleren van kerkenraden bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten welke liggen op het terrein van de arbeidsvragen;
- 6.3.2.5 vertegenwoordigen van de kerken in het gesprek over vragen met betrekking tot de arbeid in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard;
- 6.3.2.6 incidentele contacten met werkgevers en werknemers.

De taak van de commissie raakt onder meer het diaconaat, de hulp die vanuit de christelijke gemeente wordt gegeven aan mensen die in nood zijn wat het tijdelijke en aardse bestaan betreft. Wij zijn ervan overtuigd dat de christelijke gemeente wat betreft het dagelijks werk van mensen haar diaconale taak moet verstaan. Juist ook in hun dagelijks werk ervaren mensen problemen. Eén van de problemen die in onze tijd (opnieuw) naar voren komt is het probleem van de werkloosheid. Verder ervaren velen de spanning die het dagelijks werk met zich meebrengt, en de spanning die veroorzaakt wordt door het combineren van betaalde arbeid en zorgtaken.

Naast deze diaconale kant van onze opdracht zijn er op het terrein van de arbeid ook veel zaken waardoor mensen niet direct in nood zijn gekomen en hulp nodig hebben, maar die wel fundamenteel zijn voor ons menszijn. Daarin ligt een richtinggevend taak van de commissie. Wij proberen in de thema's die wij aan de orde stellen een richting te wijzen die overeenstemt met het getuigenis van de Heilige Schrift. Een voorbeeld daarvan is de brochure over zondagsarbeid. Deze heeft niet alleen betrekking op het diaconaat, maar heeft ook betrekking op het pastoraat.

6.3.3. *Toerusting*

De toerusting die de commissie biedt naar de kerken toe, gaat vooral via *ADMA-Info*, nu *Diacon*, en incidenteel via andere periodieken.

6.3.3.1. *Vierentwintiguurseconomie*

Economische activiteiten leggen in onze cultuur een groot beslag op mensen. Deze activiteiten raken ook hun tijdspatroon. Deze dominante aanwezigheid van de economie in onze cultuur kan worden aangeduid met de term vierentwintiguurseconomie.

In het kader van een bezinning op de vierentwintiguurseconomie zijn in *ADMA-Info* twee artikelen verschenen over de druk die mensen daarvan ervaren. In een eerste artikel is ingegaan op de oorzaken van werkdruk en werkstress (mei 2002) en in een tweede artikel is het verschijnsel van burn-out aan de orde gesteld en op welke manier daarmee kan worden omgegaan (juni 2002). Velen komen door de druk die het economisch leven op hen legt in problemen. Zij ervaren een grote werkdruk en zijn daar niet tegen bestand. Hier ligt naar onze overtuiging stellig een diaconale taak.

In december 2002 is een ander themanummer verschenen dat eveneens de problematiek van de vierentwintiguurseconomie raakt. In dit nummer wordt met name ingegaan op informatie- en communicatietechnologie, een van de aanjagers van de economische 'oververhitting' van onze samenleving.

6.3.3.2. *Zondagsarbeid*

In november 2003 is een themanummer van *Diacon* uitgegeven onder de titel *Zondagsarbeid*. Er bestaat nog steeds behoefte aan een handreiking in de bezinning op dit onderwerp. Het themanummer van *Diacon* is uitgebracht omdat een eerdere brochure over dit onderwerp was uitverkocht. Het betrof een pastorale handreiking uit het jaar 1990, uitgebracht door het voormalige deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven. Bij de samenstelling van het themanummer is dankbaar gebruik gemaakt van het goede werk dat door het voormalige deputaatschap Kerk en Bedrijfsleven is verricht.

Het themanummer schetst het spanningsveld waarmee wij in toenemende mate worden geconfronteerd en waaraan wij vaak ook gewend zijn geraakt. De zondag heeft voor ons een bijzonder grote waarde en wij mogen deze dag gebruiken voor de dienst aan de Heere. Hij zelf is de dag die God heeft doen rijzen. Daarom hebben wij in het themanummer vermeld dat wij broeders en zusters die in afhankelijkheid van Christus op zondag hun dagelijks werk moeten doen om het enkele feit van het werken op de zondag niet mogen veroordelen. Wel roept dit de nodige vragen op, maar die moeten bij het licht van het woord van God binnen de gemeente worden besproken. Ook mogen wij binnen onze geseculariseerde samenleving in alle bescheidenheid mensen wijzen op de betekenis van het ritme van arbeid en rusten.

6.3.3.3. *Arbeid*

In 2003 is een themanummer van *Diacon* voorbereid dat in 2004 zal verschijnen over vragen die betrekking hebben op zin en betekenis van arbeid, beroepskeuze, verhouding arbeid en zorg, en werkloosheid. Velen ervaren spanning in hun dagelijkse arbeid. Sommigen menen dat het werk dat zij doen niet bij hen past en zoeken naar alternatieve mogelijkheden. Anderen voelen een geweldige werkdruk. Mensen raken gestrest en kampen met een burn-out. Werkloosheid brengt een eigen problematiek met zich mee. Een gestoorde werksituatie kan leiden tot verwijdering in huwelijk en gezin. In dit themanummer wordt daaraan aandacht gegeven. Aan de ene kant wordt aandacht gegeven aan diaconale opdracht van de kerk. Het betreft dan met name de diaconale hulp aan mensen bij werkloosheid of in de moeite die zij ervaren in de combinatie van arbeid en zorg. Aan de andere kant wordt met dit themanummer een handreiking geboden in het pastoraat aan mensen in arbeidssituaties of bij de keuze van een beroep.

In relatie met dit thema is in de serie *Uit de Levensbron* een preek verschenen waarin het thema 'arbeid' centraal stond: 'Dagelijks werk en liefde tot de naaste'. Deze preek is door br. Steensma geschreven voor de jaarlijkse bidstond voor gewas en arbeid. Centraal is de tekst 'Gij hebt zelf geleerd elkander lief te hebben' en 'Wij vermanen u (...) met uw handen te werken (1 Thess. 4: 9, 11c)'.

Eveneens is in *De Wekker* een drietal artikelen gepubliceerd over dit thema: 'Arbeid in bijbels perspectief' (112e jaargang, nr. 28, 29 en 30), geschreven door br. Steensma. In deze artikelen is onder meer naar voren gebracht dat de huidige samenleving een grote nadruk legt op betaald werk. Werk staat onder het voorteken van de economie. De Schrift zet ons dagelijkse arbeid echter onder het voorteken van het volbrachte werk van Christus en in het kader van de rust die door Hem wordt geschonken. Ons dagelijks werk mag (en moet) vorm geven aan de dienst jegens de naaste.

6.3.4. *Overige activiteiten*

6.3.4.1. *Preekschetsen*

Enkele predikanten maakten preekschetsen voor bid- en dankdagen. Preekschetsen voor de biddag zijn gemaakt door de predikanten H. Fahner (2001), W.N. Middelkoop (2002), A. van de Bovekamp (2003) en C.J. van den Boogert (2004), en voor de dankdag door de predikanten C. Westerink (2001); J.C. Hardeman (2002) en H. Biesma (2003). Wij zijn dankbaar dat op deze wijze een handreiking geboden kan worden voor de voorbereiding op de diensten van bid- en dankdag.

6.3.4.2. *DISK*

De commissie is sinds 2001 waarnemer in het algemeen bestuur van de stichting DISK in de persoon van br. Steensma.

6.3.4.3. *CEN*

De commissie participeert sinds 2003 in het christelijk ecologisch netwerk (CEN). Afgevaardigde in de CEN namens deputaten is br. Nabers.

6.3.4.3. *Vogelpest*

Vanuit het deputaatschap is de wens geuit dat de commissie aandacht zou besteden aan een zaak die op dat moment speelde: de vogelpest. Daarop is in *De Wekker* een artikel verschenen van de hand van br. Oosting. Reacties uit de kerken deden blijken dat dit artikel zeer op prijs werd gesteld.

7. *Diaconaal Bureau*

Br. H.H. van Well is functionaris voor bezinning en toerusting van beide deputaatschappen (diaconaal consultant). Hij stimuleert de bezinning over het diaconaat, bevordert de toerusting van diakenen en onderhoudt de contacten met de Classicale Diaconale Commissies. Daarnaast levert hij een bijdrage in het beleid van de deputaatschappen.

Br. van Well heeft gebruik gemaakt van een regeling om minder te gaan werken. Hij is nog voor 40% in onze dienst. Vanwege het werkdeel dat daarmee opvalt en met het oog op een goede voortgang van het werk bij pensionering van br. Van Well in 2006 D.V., is TMO inmiddels gestart met een sollicitatieprocedure voor een diaconaal consultant welke hopelijk zal zijn afgerond tegen de tijd dat uw vergadering bijeen komt.

Br. H. van der Velden heeft als secretaris diaconaat gewerkt vanaf 1 september 2000 tot 1 augustus 2003. Als zodanig is hij belast geweest met het secretariaat van beide deputaatschappen, de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, de publiciteit, advisering van kerken en kerkleden en de documentatie. Per 1 oktober 2003 hebben deputaten in nauw overleg met de directeur van het Dienstenbureau een benoeming van 50% voor een nieuwe secretaris diaconaat kunnen doen in de persoon van br. G. Drayer uit Zoetermeer. Naast zijn inzet wordt gebruik gemaakt van de inzet van medewerkers van het Dienstenbureau, waarvan zr. Ketelaar haar tijd geheel aan het werk van ADMA besteedt.

Voor informatie over het diaconaal bureau wordt u ook verwezen naar het rapport van TMO.

8. *Financiële zaken*

8.1. *Financieel verslag over de periode 2001-2003*

In onderstaand overzicht is een samenvatting weergegeven van de balans en de staat van baten en lasten over de periode 2001, 2002 en 2003.

Balans per 31 december	2003	2002	2001
Activa			
Materiële Vaste Activa			
Inventaris	1.640	4.065	6.527
Uitlopende activa			
Vorderingen/overlopende activa	17.014	11.261	18.546
Liquide middelen	104.449	63.404	118.976
	121.463	74.665	137.522
Totaal activa	123.103	78.730	144.049
Passiva			
Eigen vermogen			
Vermogen	116.571	61.768	22.764
Schulden			
Schulden op korte termijn	6.532	16.962	121.285
Totaal passiva	123.103	78.730	144.049
Staat van baten en lasten			
	2003	2002	2001
Baten			
Opbrengst bijdragen kerken	218.375	203.651	178.789
Opbrengst bijdragen SGJ	115.273	114.067	114.397
Bijdragen derden	89.765	89.765	16.790
Interest	764	1.473	5.354
Diversen	1.647	946	9.667
Totaal baten	425.824	409.902	324.997
Lasten			
Personeelskosten	149.612	156.696	170.004
Huisvestingskosten	15.800	15.100	13.734
Resultaat publicaties	7.830	9.168	5.990
Participatiekosten commissies	6.027	800	227
Reis-, verblijf- en vergaderkosten	17.821	15.440	16.264
ELEOS	13.613	13.613	13.613
SGJ	115.273	114.067	114.397
Overige kosten	45.045	46.014	45.660
Totaal lasten	371.021	370.898	379.889
Resultaat	54.803	39.004	-/- 54.892

8.2. Toelichting bij de begroting 2005-2007 van het diaconaal deputaatschap

8.2.1. Inleiding

Tot nu toe werd een afzonderlijke begroting opgesteld voor het deputaatschap ADMA en een afzonderlijke begroting voor het deputaatschap HBB. In verband met de voorgenomen integratie van beide diaconale deputaatschappen wordt er één begroting ingediend. In deze begroting zijn alle kosten die door het LKB aan het diaconaat worden doorbelast, dan ook opgenomen.

De totale kosten van deze geïntegreerde begroting komen, ondanks een stijging van loonkosten en andere kosten, lager uit dan de som van de kosten van de beide afzonderlijke deputaatschappen. Deze verlaging van kosten is het resultaat van de inspanningen om de kosten tot een absoluut minimum te reduceren.

Voor het diaconale deputaatschap wordt een totale omslag gevraagd van € 4,65 per (doop)lid; de totale bijdrage tot nu toe bedraagt € 4,90. De omslag per (doop)lid van € 4,65 is noodzakelijk om alle vaste lasten van het diaconaat te kunnen dekken.

In 8.3.1 is de begroting van de kosten opgenomen.

In 8.3.2 is een begroting opgenomen van de hulpverleningsprojecten. De cijfers voor deze begroting zijn gebaseerd op ervaringen van de afgelopen jaren. Om voor de dienst der barmhartigheid zorg te kunnen dragen, worden de hier begrote baten geheel ter beschikking gesteld aan de verschillende hulpverleningsprojecten.

Hieronder volgt voor een aantal belangrijke posten van 8.3.1 een toelichting.

8.2.2. Loonkosten (post 1)

In de begroting is uitgegaan van 1,9 fte voor beleidsmedewerkers. Dit is een fractie minder dan de 2 fte die in de begrotingsperiode 2002-2004 is gehanteerd. Het aantal fte in de ondersteunende sfeer is teruggebracht van 2,06 fte in de periode 2002-2004 tot 1,4 fte voor de periode 2005-2007. Het totaal aantal fte

komt daarmee uit op 3,3 fte. Ten opzichte van de huidige begrotingsperiode kan met een gereduceerde personeelsbezetting worden gewerkt omdat de afgelopen jaren een betere samenwerking is ontstaan met andere deputaatschappen. Eén en ander is samengevat in onderstaande tabel.

aantal fte	2002-2004	2005-2007
beleidsmedewerkers	2,0	1,9
administratieve medewerkers	2,1	1,4
totaal aantal fte	4,1	3,3

8.2.3. Doorbelasting Dienstenbureau (post 2)

De hier opgenomen kosten zijn overgenomen door de door het LKB opgestelde begroting. De kosten in de jaren 2005-2007 zijn hoger dan de begrote kosten in 2005. Dit kan verklaard worden uit het samenvoegen van de beide diaconale deputaatschappen. De door te belasten kosten vanuit het LKB worden nu niet aan 2 deputaatschappen in rekening gebracht, maar het totaal van de kosten is hier verantwoord.

8.2.4. Bijdrage klachtencommissie (post 4)

Hier is opgenomen de bijdrage die van het diaconale deputaatschap wordt gevraagd in verband met het besluit van de synode in 2001 om een 'Klachtencommissie inzake misbruik van pastorale en andere kerkelijke gezagsrelaties' in te stellen

8.2.5. Reis-, verblijf- en vergaderkosten (post 5)

Ook hier is voor de verschillende jaren een hoger bedrag begroot dan in het jaar 2005. Alhoewel de structuur van het nieuwe deputaatschap wijzigt, blijft het aantal deputaten min of meer gelijk. De reiskosten vanuit de beide voormalige deputaatschappen zijn gesaldeerd. De reiskostenvergoeding is mede gebaseerd op de fiscaal toegestane vergoeding vrijwilligerskosten

8.2.6. Accountantskosten (post 9)

Ten opzichte van 2005 zijn de begrote kosten verdubbeld in verband met het samenvoegen van de deputaatschappen.

8.2.7. Bijdrage SGJ (post 12)

In 1999 is de Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwelzijn (CGVJ) opgeheven. Van deze vereniging waren allen diaconieën lid en er werd een contributie geheven van € 1,60 (f 3,50) per (doop)lid. Via de CGVJ werd het jeugdhulpverleningswerk ondersteund. In verband met fusies en schaalvergroting in deze maatschappelijke sector is de CGVJ opgeheven en wordt het jeugdhulpverleningwerk voortgezet onder de paraplu van de SGJ. De indertijd van de CGVJ geheven contributie is met ingang van het jaar 2000 omgezet in een omslag per (doop)lid en als zodanig opgenomen in de begroting van het diaconale deputaatschap. Op de synode van 2001 is besloten om de SGJ jaarlijks een bijdrage over te maken van € 289.300,-.

Via de omslag (voorheen contributie CGVJ) is een bijdrage begroot van € 118.400,-. Het verschil tussen de verplichting van € 289.300,- en de begrote omslag van € 118.400,- wordt bijgedragen door de stichting 'De Meerpaal'. De inkomsten van deze stichting bestaan enerzijds uit de opbrengst van de jaarlijkse correspondentenactie en anderzijds uit rente op vermogen.

8.2.8. Overige posten

De overige kosten zijn min of meer gelijk aan de begrote kosten uit voorgaande jaren.

8.2.9. Benodigde omslag per (doop)lid

De bijdragen voor de afzonderlijke deputaatschappen (ADMA en HBB) bestonden tot nu toe uit de volgende bronnen.

Bijdragen per lid:

ADMA	}	€ 2,90
HBB		€ 1,00
		€ 4,90
Uit andere bronnen	}	
Hulpverlening		€ 1,00
SGJ		€ 1,60

De totale omslag is derhalve € 4,90 per (doop)lid voor de vaste kosten en € 1,60 per (doop)lid ten behoeve van de SGJ.

De totale kosten voor het jaar 2005-2007 worden begroot op € 1.035.000,-. Uitgaande van 74.000 leden betekent dat een omslag per (doop)lid van € 4,65.

Naast deze omslag blijft de bijdrage aan de SGJ ad. € 355.200,- gehandhaafd, hetgeen een omslag betekent van € 1,60 per (doop)lid (voorheen contributie CGVJ).

Door het samenvoegen van de beide diaconale deputaatschappen kan de omslag voor de dekking van de vaste kosten derhalve verlaagd worden van € 4,90 per (doop)lid naar € 4,65 per (doop)lid.

8.2.10. Schatting eigen vermogen

Op grond van jaarrekeningen van de beide diaconale deputaatschappen is het vermogen ultimo 2003 als volgt te berekenen.

Eigen vermogen ADMA	€ 116.571
Eigen vermogen HBB	€ 33.987
Totaal vermogen ultimo 2003	€ 150.558
Verwacht resultaat 2004	€ 49.442
Verwacht eigen vermogen ultimo 2004	€ 200.000

In 2004 wordt een overschot verwacht, omdat in 2004 sprake is van onderbezetting. Verwacht wordt dat alle vacatures in de loop van 2004 kunnen worden ingevuld.

Het totale vermogen komt dus uit op ca. € 200.000. Dat is nog niet de helft van de totaal begrote lasten en als weerstandsvermogen dan ook bepaald aan de krappe kant.

8.3. Begroting diaconaal deputaatschap 2005-2007

<i>Bedragen in euro's</i>						
		2004	2005	2006	2007	totaal 2005 - 2007
1	Loonkosten	208.000	176.500	182.000	186.000	544.500
2	Doorbelasting dienstenbureau	61.200	99.202	101.272	103.652	304.126
3	Diacon	10.000	10.500	11.000	11.500	33.000
4	Bijdrage klachtencommissie CGK	-	5.500	5.600	5.800	16.900
5	Reis-verblijf- en vergaderkosten	20.000	25.000	25.000	25.000	75.000
6	Contributies en abonnementen	2.000	2.000	2.100	2.100	6.200
7	Bibliotheek	1.000	1.000	1.100	1.100	3.200
8	Representatiekosten	1.000	1.000	1.100	1.100	3.200
9	Accountantskosten	2.100	4.500	4.700	5.000	14.200
10	Participatiekosten commissies	700	800	800	800	2.400
11	Bijdrage Eleos	13.700	13.700	13.700	13.700	41.100
12	Bijdrage SGJ	118.000	118.400	118.400	118.400	355.200
13	Overige kosten	1.300	1.400	1.400	1.400	4.200
14	Totaal lasten	439.000	459.502	468.172	475.552	1.403.226
15	Bijdrage kerken (omslag)	234.000	340.000	345.000	350.000	1.035.000
16	Bijdrage HBB	91.000	-	-	-	-
17	Rente	1.000	750	750	750	2.250
18	Bijdrage kerken SGJ	118.000	118.400	118.400	118.400	355.200
19	Bijdrage commissie integratie	4.300	4.400	4.500	4.600	13.500
20	Totaal baten	448.300	463.550	468.650	473.750	1.405.950
21	Resultaat	9.300	4.048	478	1.802-	2.724

8.4. Projectbegroting diaconaal deputaatschap 2005-2007

<i>Bedragen in euro's</i>			
Baten	2005	2006	2007
Bijdrage kerken	74.000	73.000	72.500
Giften en legaten	80.000	80.000	80.000
Giften "Doorgeven 22% aandeel"	40.000	41.600	42.000
Ontvangen giften eigen projecten	206.800	207.600	208.800
Ontvangen giften kleine projecten	50.000	50.000	50.000
Ontvangen giften noodhulp	-	-	-
Intrest	3.500	4.000	4.200
Totaal baten	454.300	456.200	457.500
Lasten			
Eigen projecten	390.000	390.000	390.000
Kleine projecten	35.000	35.000	35.000
Noodhulp	-	-	-
Kosten "Doorgeven 22% aandeel"	29.300	31.200	32.500
Totaal lasten	454.300	456.200	457.500

9. Voorstellen

Deputaten ADMA stellen u voor te besluiten:

- 9.1. de handelingen van deputaten inzake de opdrachten rond het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' goed te keuren;
- 9.2. op dit moment geen nieuwe besluiten te nemen inzake de afvaardiging van diakenen naar de classis, maar de classes de tijd te gunnen aan het reeds genomen besluit gestalte te geven;
- 9.3. voor de volgende synode te rapporteren hoe de afvaardiging van diakenen per classis medio 2007 is geregeld;
- 9.4. blijvend vanuit deputaten aandacht te hebben voor het werk wat de CDC's doen;
- 9.5. bij de classis er blijvend op aan te dringen dat het diaconaat op de classis de aandacht krijgt die het verdient;
- 9.6. er bij de kerken blijvend op aan te dringen de mogelijkheden die artikel 41 K.O. en artikel 44 K.O. met betrekking tot het diaconaat bieden optimaal te benutten;
- 9.7. niet tot een nieuwe wijze van afvaardiging naar de particuliere synode te besluiten gezien de diversiteit van wijze van afvaardigen van diakenen op de classis;
- 9.8. deputaten op te dragen de bezinning met betrekking tot het diaconaat als vast agendapunt op de agenda van de particuliere synode, voortgang te doen hebben;
- 9.9. deputaten op te dragen te onderzoeken wat de achtergrond en betekenis is van het begrippenpaar 'opzicht en tucht' en op grond daarvan de synode van 2007 te dienen met voorstellen aangaande het stemrecht van diakenen;
- 9.10. de begroting van het diaconaal deputaatschap voor de periode 2005-2007 goed te keuren.

10. Afkortingen

ADMA	Deputaten voor algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden
CDC	Classicale Diaconale Commissie
CEN	Christelijk ecologisch netwerk
CGVJ	Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwezijn
CHE	Christelijke Hogeschool Ede
TMO	Tweemoderaminaoverleg
D & D	Commissie Diaken & Diaconaat
D & S	Commissie Diaconaat & Samenleving
Disk	Dienst in de industriële samenleving vanwege de kerken
DMZ	Diaconale Maatschappelijke Zaken
Eleos	Stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg
Focaris	Belangenvereniging van zorgaanbieders in de gereformeerde gezindte
GDD	Generale Diaconale deputaten
GG	Gereformeerde Gemeenten
GGiN	Gereformeerde Gemeenten in Nederland
GKv	Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
HBB	Deputaten hulpverlening binnen- en buitenland
ICIG	Interkerkelijke commissie voor integratie van Gehandicapten
K & W	Commissie Kerk & Werk
KBB	Stichting Kom Beter Binnen
LIZW	Landelijke instellingen voor Zorg en Welzijn
NHK	Nederlandse Hervormde Kerk
OGG	Oud Gereformeerde Gemeenten
RVT	Raad van Toezicht
SGJ	Stichting Gereformeerd Jeugdwezijn
TGJ	Toegang Gereformeerde Jeugdzorg
TH	Wergroep Theologie en Handicap
ZoZ	Zicht op Zorg project

Namens deputaten ADMA

W.N. Middelkoop
T.T. Drayer-Quist

Rapport van het tweemoderaminaoverleg van deputaten algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en deputaten hulpverlening binnen- en buitenland,

1. Algemeen

1.1. Inleiding

De twee moderamina van de deputaatschappen algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden (ADMA) en hulpverlening binnen- en buitenland (HBB), hierna te noemen TMO, doen in dit rapport verslag aan de generale synode van 2004 over de aan hen door de generale synode van 2001 opgedragen en andere uit hun samenwerking voortvloeiende taken.

1.2. Samenstelling van het twee moderaminaoverleg

De moderamina van deputaten ADMA en deputaten HBB vormen samen dit overleg.

Namens ADMA:

- zr. T.T. Drayer-Quist
- br. A. Heystek
- br. W.N. Middelkoop
- br. F.J. Nabers

Namens HBB:

- br. T. Baars (tot najaar 2003)
- br. W.J.P. Boers (sinds najaar 2003)
- br. L. den Butter
- br. K.T. de Jonge
- br. B. Loonstra

1.3. Vergaderingen

De brs. Loonstra en Middelkoop fungeerden jaarlijks bij toerbeurt als voorzitter, hetzelfde gold voor zr. Drayer en br. Den Butter inzake het secretariaat. Als penningmeester fungeert de penningmeester van ADMA br. Nabers. Het TMO vergaderde in de achterliggende periode 19 maal. De vergaderingen worden in principe bijgewoond door de beleidsmedewerkers van het diaconaal bureau.

1.4. Taakstelling TMO

De synode van 2001 besloot (artikel 237):

'Het bestuursreglement 'twee moderamina overleg' goed keuren.'

Daarnaast besloot de synode (zie artikel 213) dat de bestuurscommissie van het Landelijk kerkelijk bureau zal bestaan uit één vertegenwoordiger van elk deputaatschap waarvoor personeel werkzaam is op het landelijk kerkelijk bureau.

Het TMO heeft dus naast haar eerste taak in het beheer van het diaconaal bureau en het leiding geven aan c.q. verantwoordelijkheid dragen voor de beleidsmedewerkers, de taak deel te nemen in de bestuurscommissie van het Dienstenbureau. In de derde plaats is voor de beide deputaatschappen het TMO de plaats om gezamenlijk te spreken over visie op roeping en taak inzake het diaconaat alsmede om relevante werkzaamheden op elkaar af te stemmen.

2. Gezamenlijke beleidspunten

Gezamenlijk beleid is van belang bij zaken die beide deputaatschappen aangaan. De volgende onderwerpen zijn daarbij aan de orde geweest.

2.1. Contacten met de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

Er zijn verschillende ontmoetingen geweest van het TMO met het Generaal Diaconaal deputaatschap (GDD) van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). Ook de beleidsmedewerkers hebben regelmatig contact.

Tijdens deze gesprekken was er plaats voor een wederzijds informeren over de ontwikkelingen binnen de afzonderlijke deputaatschappen. Het doel betreft een elkaar beter leren kennen en te zoeken naar mogelijkheden van gezamenlijke activiteiten. Ook kan er een overleg op gang komen over participatie en ontwikkelingen in de zorgsector waar beide deputaatschappen bestuurlijk bij betrokken zijn.

Binnen de GKv is er een discussie op gang gekomen over de plaats van de diaken op de kerkelijke vergadering. Het in de CGK verschenen rapport wordt hier bij betrokken.

Ook denkt GDD aan het werken via classicale structuren analoog aan de situatie in de CGK.

De gesprekken worden als goed en open ervaren, waardoor er een klimaat ontstaat waarin mogelijkheden voor samenwerking zich zullen ontwikkelen, met name op het niveau van functionarissen.

Op verzoek van GDD heeft er een gesprek plaats betreffende het vertrek en vervanging van hun diaconaal consulent. Doel van het gesprek was om te kijken of er zaken gezamenlijk opgepakt kunnen worden. De conclusie was dat op dit moment hier geen verdere stappen op worden ondernomen. Wat er al is aan samenwerking willen we vasthouden. Wanneer er straks nieuwe toerustingwerkers zijn, wordt er gekeken naar wat gezamenlijk kan worden opgepakt.

2.2. Het Christelijk Ecologisch Netwerk (CEN)

Reeds in de vorige verslagperiode was het besluit genomen de werkgroep Diaconaat en Rentmeester-schap op te heffen en daarvoor een participatie in het CEN aan te gaan. Binnen het CEN zijn 3 werkgroepen actief: de werkgroep Kerk, geloof en levensstijl, de werkgroep Landbouw en Voedselvoorziening en de werkgroep Bedrijfsleven en duurzaam ondernemen. Tot medio 2003 heeft br. Van Well deelgenomen in de werkgroep Kerk, geloof en levensstijl. Vanaf 2003 participeert br. Nabers in het CEN. Organisatorisch is deze participatie niet meer onder de directe verantwoordelijkheid van het TMO, maar bij de ADMA-commissie Kerk en Werk ondergebracht. Het CEN publiceert met enige regelmaat artikelen. Vooralsnog willen we onze participatie aan het eind van het jaar 2004 continueren.

2.3. Aanpassing reglement

Het reglement inzake het diaconaal bureau zal op twee concrete punten aangepast moeten worden om deze meer in overeenstemming met de besluitvorming van de generale synode van 2001 te laten zijn.

De bestaande tekst luidt:

1. De kosten van het diaconaal bureau komen ten laste van deputaten ADMA.
2. Deputaten hulpverlening dragen jaarlijks een vast bedrag in de kosten van het diaconaal bureau aan deputaten ADMA bij, conform de door de generale synode vastgestelde begroting.

De nieuwe tekst moet worden:

1. De kosten van het diaconaal bureau komen ten laste van beide deputaatschappen, naar rato van de door elk van beide afgenomen diensten.
2. De verrekening aan het LKB verloopt via de penningmeester van ADMA.

Vanwege het voorstel van beide deputaatschappen om te komen tot één deputaatschap diaconaat lijkt een wijziging echter niet meer relevant.

3. Het diaconaal bureau

Het diaconaal bureau voert de taken uit die de generale synode heeft opgedragen aan de deputaatschappen ADMA en HBB. Voor de uitvoering van deze taken zijn twee beleidsmedewerkers fulltime in dienst, terwijl voor de secretariële ondersteuning enige medewerkers van het Dienstenbureau werkzaam zijn.

Br. H.H. van Well is functionaris voor bezinning en toerusting voor beide deputaatschappen (diaconaal consulent). Hij stimuleert de bezinning over het diaconaat, bevordert de toerusting van diakenen en onderhoudt de contacten met de klassicale diaconale commissies. Daarnaast geeft hij een bijdrage in het beleid van de deputaatschappen.

Br. H. van der Velden heeft als secretaris diaconaat gewerkt vanaf 1 september 2000 tot 1 augustus 2003. Als zodanig is hij belast geweest met het secretariaat van beide deputaatschappen, de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, de publiciteit, advisering van kerken en kerkleden en de documentatie.

De contactpersoon deputaat br. K.T. de Jonge hield namens het TMO regelmatig gesprekken met de medewerkers van het diaconaal bureau, waarbij de lopende zaken en knelpunten aan de orde kwamen. Hierover vond rapportage plaats in de TMO vergaderingen.

Door een aantal medewerkers van het Dienstenbureau worden de correspondentie, de notulering van de vergaderingen, het samenstellen van agenda's en nieuwsbrieven gedaan. Tevens wordt het secretariaat van de Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten behartigd. Voor laatst genoemde werkzaamheden ontvangen deputaten ADMA een financiële vergoeding.

De medewerkers hebben elk een functiebeschrijving. Functioneringsgesprekken vinden plaats overeenkomstig de regeling 'taken en bevoegdheden' inzake het diaconaal bureau.

In de verslagperiode zijn er op het diaconaal bureau problemen van personele aard gerezen die de voortgang van de werkzaamheden in behoorlijke mate hebben beïnvloed. TMO is bereid in comité hierover nadere informatie te verschaffen.

Per 1 oktober 2003 hebben deputaten in nauw overleg met de directeur van het Dienstenbureau een benoeming van 50% voor een nieuwe secretaris diaconaat kunnen doen in de persoon van br. G. Drayer uit Zoetermeer. Naast zijn inzet, en ook al enige tijd voor zijn in dienst treden, wordt ook gebruik gemaakt van de inzet van medewerkers van het Dienstenbureau, waarvan zr. Ketelaar haar tijd geheel aan het werk van het diaconaal bureau besteedt.

Op dit moment is het TMO bezig de (verdeling van de) werkzaamheden te inventariseren, te bespreken en vast te stellen. Op basis van deze taakinventarisatie en -verdeling zal de personeelsformatie voor de komende drie jaren worden vastgesteld.

Het TMO hoopt deze gegevens zo spoedig mogelijk na te zenden.

4. Samenvoeging ADMA en HBB

In toenemende mate heeft het TMO ervaren dat zij intensief moeten samenwerken. Deze intensivering heeft niet alleen te maken met het gegeven dat beide deputaatschappen in hetzelfde bureau samenwerken, maar is ook het resultaat van een steeds meer zicht krijgen van het TMO op een gemeenschappelijke visie op de eenheid van het diaconaat. Binnen HBB was een bezinningsdocument besproken en ontwikkeld, genaamd: 'De eenheid van het diaconaat van de gemeente'. Dit HBB-document is tot uitgangspunt gemaakt van de verdere gezamenlijke bezinning van HBB en ADMA.

Naast bovengenoemde ontwikkelingen ontstond er in de verslagperiode bij de deputaten van de beide deputaatschappen onvrede over het feit dat er zoveel tijd besteed moest worden aan organisatorische en personeelsaangelegenheden. Het TMO kan wel leiding geven aan dergelijke aangelegenheden en ook wel een heel aantal dagelijkse zaken behartigen, maar zeker doordat er in de afgelopen periode van een aantal ingrijpende zaken sprake is, kost dit de verschillende deputaten veel tijd die ten koste gaat van het primaire werk, omdat de beide deputaatschappen in gezamenlijkheid toch wel degelijk de totale verantwoordelijkheid dragen. In de praktijk betekent dat 22 mensen meerdere malen bij elkaar moesten komen en zich hadden te verdiepen in aangelegenheden van bestuurlijke aard, om nog maar niet te spreken over de hoeveelheid tijd die de leden van het TMO hierin hadden te besteden.

In het voorjaar van het jaar 2003 hebben beide deputaatschappen zich op zaterdag 29 maart bezonnen op het functioneren van het huidige diaconaal bureau en met elkaar ideeën gevormd over de toekomst. Deze bezinning heeft uiteindelijk geresulteerd in de gezamenlijke nota 'de eenheid van het diaconaat van de gemeente', die als bijlage 1 in dit rapport is opgenomen.

Op deze dag is het idee ontwikkeld om de beide deputaatschappen samen te voegen en terug te brengen naar een klein bestuurlijk deputaatschap waaronder een zestal commissies en taakgroepen ressorteren die zich kunnen concentreren op de hoofdtaken.

In de vergadering van beide deputaatschappen op 25 januari 2003 hebben we het principebesluit genomen een voorstel voor integratie van beide deputaatschappen de generale synode van 2004 voor te leggen.

Dit verder onderbouwde en uitgewerkte voorstel is als bijlage 2 'Beleidsnotitie deputaatschap diaconaat' en bijlage 3 'Structuur schema samenvoeging deputaatschappen ADMA en HBB' in dit rapport opgenomen.

5. Samenwerking in het kader van het Dienstenbureau

Op initiatief van de bestuurscommissie is er door de deputaatschappen ADMA, evangelisatie, HBB, LKB en zending een bezinning op gang gekomen voor vergaande samenwerking tussen de betreffende deputaatschappen. Deze bezinning is gestart vanuit het beleidsmedewerkeroverleg op het Dienstenbureau door de nota 'van oerwoud naar eenvoud' en via een studietoelichting bestaande uit beleidsmedewerkers en afgevaardigden van de deputaatschappen heeft deze geleid tot de nota 'op weg naar morgen' met voorstellen van samenwerking.

Deze nota is helaas niet opgenomen in de rapportage van het deputaatschap landelijk kerkelijk bureau, maar als bijlage 5 bij het rapport van deputaten voor de buitenlandse zending.

6. Financiën

Hiervoor verwijzen wij naar de financiële stukken van deputaten ADMA.

7. Voorstellen

Het tweemoderamenoverleg stelt u voor:

- 7.1. de handelingen van TMO goed te keuren;
- 7.2. voort te gaan met het onderhouden van contacten met het Generaal Diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
- 7.3. te besluiten tot éénwording van ADMA en HBB;
- 7.4. de begroting van het deputaatschap Diaconaat voor de periode 2005-2007 goed te keuren;
- 7.5. vanwege de éénwording van ADMA en HBB de tekst van het reglement inzake de financiële afdracht van HBB aan ADMA niet meer te wijzigen;
- 7.6. deputaten te benoemen.

Namens de moderamina van ADMA en HBB

W.N. Middelkoop en T.T. Drayer-Quist
B. Loonstra en L. den Butter

Bijlage 1, de eenheid van het diaconaat van de gemeente

De eenheid van het diaconaat van de gemeente

de samenhang van diaconale werkvelden

1. Inleiding

In ons CG-kerkverband is het diaconale werk geordend in twee verschillende deputaatschappen, ADMA en HBB. Deze verdeling in diaconale organisatie is in de 50-er en 60-er jaren van de vorige eeuw ontstaan. In deze jaren waren interkerkelijke hulpacties aanleiding tot (ook op de generale synode van 1962, 1965 en 1968) discussies over de kerkelijke competentie van deze taak. Tot 1968 was ADMA het enige diaconale deputaatschap in onze kerken en werd financiële hulpverlening buiten Nederland gegeven via deputaten voor Bijzondere Noden. In 1968 wordt dit laatste deputaatschap tot deputaten voor hulpverlening in binnen- en buitenland met een gewijzigde opdracht. Deputaten ADMA rapporteerden aan de generale synode van 1968, dat zij voor deze diaconale projecten ook een verantwoordelijkheid voor zichzelf zag; dit laatste werd gehonoreerd door een deputaat van ADMA in het nieuwe HBB te benoemen.

Deze (onder)scheiding op landelijk niveau heeft binnen de gemeente geen navolging gevonden. Als er plaatselijke commissies voor diaconale hulpverlening buiten de gemeente functioneren (bijvoorbeeld voor Oost-Europa-hulp of werelddiaconaat) dan doen zij dat onder verantwoordelijkheid van de plaatselijke diaconie. Het diaconaat naar binnen en naar buiten functioneert op plaatselijk gemeente-niveau als een eenheid. Er zijn ook ontwikkelingen buiten onze kerken. De tendens is daar dat werelddiaconaat bij zendingswerk wordt ondergebracht (SOW; GKv) en zo (organisatorisch) losgemaakt wordt van het binnenkerkelijke diaconaat. Wij willen landelijk het diaconaat als een eenheid blijven zien met een eigen plaats naast pastoraat, zending en evangelisatie. Dit alles dwingt ons tot bezinning op het eigene van het diaconaat, de verhouding van de werkvelden binnen en buiten de gemeente, waar nodig in relatie tot de dienst van het woord.

2. Diaconale begripsbepaling

Met diaconaat bedoelen we de dienst van de gemeente metterdaad aan de naaste, de samenleving en de schepping in allerlei nood of gebrek; zij doet dit uit liefde tot Christus, naar zijn voorbeeld en onder zijn heerschappij. Voor een fundering in de Schrift van deze specifieke diaconale dienst verwijzen we naar in dit verband vaak aangehaalde schriftplaatsen; Johannes 13, waar de voetwassing van Christus ons ten voorbeeld is; Lucas 10, waar de liefdevolle zorg als naaste over de grenzen van bestaande vijandschap als een te bewandelen weg wordt aangewezen; Handelingen 2 en 4 waar de gemeente niet alleen met het woord maar ook met de daad behoeftigen helpt; Handelingen 6, waar we horen dat voor de dagelijkse verzorging van weduwen aan afzonderlijk broeders worden aangesteld; Handelingen 9 waar over de diaconale dienst van een individueel gemeentelid wordt gesproken; Romeinen 8 (vgl. 1 Korinte 12 en 1 Petrus 4), waar de diaconale dienst van gemeenteleden als gave van de Geest een plaats ontvangt naast andere diensten; Galaten 6 waar de diaconale dienst naar binnen en naar buiten de gemeente op elkaar worden afgestemd; 2 Korinte 8 en 9 waar de wereldwijde interkerkelijke ondersteuning als onderdeel van de geloofsgemeenschap wordt beschreven; en tenslotte Filippenzen 1, waar diakenen met opzieners in de gemeente functioneren.

Als we de term 'diaconaat van gemeente' gebruiken, bedoelen we deze totale dienst. In dit diaconaat kun je vier werkvelden onderscheiden; te weten naar binnen: het diaconaat in de eredienst en de diaconale dienst binnen de gemeente; en naar buiten: de diaconale dienst in de nabije samenleving en de diaconale dienst aan kerken wereldwijd.

Voor de diaconale hulpverlening buiten de gemeente worden in kerkelijke kringen vaak de begrippen 'samenlevings-diaconaat' en 'wereld-diaconaat' gebruikt. Daarnaast komt ook het begrip 'gemeente-diaconaat' veelvuldig voor. De bedoeling van deze begrippen is niet altijd helder en worden vaak verschillend gevuld. In het spraakgebruik worden ze onvoldoende onderscheiden. Gemeentediaconaat bedoelt de gemeente als subject van de diaconale dienst naar binnen en naar buiten, maar komt ook voor als aanduiding voor het diaconale werkveld binnen de gemeente. Werelddiaconaat doelt vaak op de wereld als object van het diaconaat, waardoor het elkaar wederkerig helpen onvoldoende belicht wordt. Ten onzent is het begrip 'hulpverlening in binnen- en buitenland' in zwang gekomen, mede om dit te onderscheiden

van het elders gebruikte 'werelddiaconaat'. Helaas wordt in 'hulpverlening' het belangrijke begrip diaconaat niet genoemd. In het vervolg bedoelen we met het 'diaconaat van de gemeente' het totale diaconale werk; met 'diaconaat in de eredienst' en 'diaconaat in de gemeente' de twee diaconale werkvelden binnen de gemeente; en met 'diaconaat in de samenleving' en 'diaconaat wereldwijd' de twee diaconale werkvelden buiten de gemeente.

3. Diakonia: een veelkleurig begrip

Het begrip diaconaat mag verbonden worden met de woordgroep 'diakonia' in het Nieuwe Testament. Dienst karakteriseert de gemeente van Christus, die zelf haar dient, maar die dienst ook als voorbeeld geeft (Joh 13). In navolging van Christus dient zij óók de naaste. Hierbij dient goed beseft te worden, dat het nieuwtestamentische begrip 'diakonia' meer betekent dan de door ons bedoelde diaconale dienst. Dit toont iets van de eenheid en verscheidenheid: eenzelfde woord wordt gebruikt voor diverse diensten (1 Kor 12,4vv). Te noemen zijn dan de dienst aan de tafel en de dienst van het Woord (Hand 6,2.4), de dienst van gemeentebouw (Ef 4,11vv), en de dienst van de verzoening (2 Kor 5,18v). Deze verschillende diensten vinden hun eenheid in de ene Heere, in dezelfde Geest (1 Kor 12,4vv). Wezenlijk voor de dienst van de gemeente in diverse vormen is, dat deze plaatsvindt vanuit Christus, die in haar midden is als Dienaar (Luc 22,27), dat één Geest ze toedeelt (1 Kor 12,4.11), dat dezelfde God 'alles in allen werkt' (1 Kor 12,6), dat ze gericht is op het welzijn van allen (Rom 12,3-8; 1 Kor 12,7).

4. Diaconale dienst vanuit de drieënige God

Allereerst oriënteert diaconale dienst vanuit Christus zich op God.

- 4.a. De gemeente spiegelt zich in God de Vader. Van Hem wordt beleden dat Hij één is (Deut. 6,4-5; Efeze 4,1-6); je kunt met God niet alle kanten op, je kunt op God vertrouwen. Leven door geloof in God de Vader maakt het leven van de gemeente tot een eenheid. Er zijn verschillende (diaconale) diensten, maar de eenheid van God houdt deze bij elkaar, omdat ze getuigenis moeten afleggen van de eenheid van God (Joh 17).
- 4.b. Vervolgens oriënteert de diaconale dienst zich op Christus. Zijn werk bestaat vanaf het eerste begin in woord en daad, het getuigenis van het evangelie van het koninkrijk en de tekenen daarbij in genezingen e.d. (Matth. 4; 11,5; Marcus 1). Deze twee lijnen van woord en daad zijn opnieuw te zien bij de eerste gemeente (Hand 2,41vv), als ook in de diensten van de gemeente (Filippenzen 1,1; 1 Petrus 4,11). De eenheid en het onderscheid van woord en daad zijn bij Christus te zien, en mogen ook kenmerkend zijn bij de gemeente.
- 4.c. De diaconale dienst vraagt ook om oriëntatie op de Heilige Geest. Het Nieuwe Testament laat een verscheidenheid aan gaven van de Geest zien binnen de gemeente, ook onder andere de twee sporen van woord en daad, maar benadrukt wordt dat dit geen bedreiging is van de eenheid (Rom 12; 1 Kor 12), integendeel dat deze verscheidenheid de eenheid van het geloof als doel heeft. Immers ze komen alle voort uit en worden in gebruik genomen door de ene Geest. Zowel de verscheidenheid in gaven als van ambtelijke functies benadrukken eenheid in functioneren en doelstelling.

5. Woord en daad

Als tweede overweging in deze bezinning dient de verhouding van woord en daad aandacht te ontvangen. Daarmee is niet gezegd dat bij woordgetuigenis alleen aan zending en evangelisatie gedacht moet worden en bij daadgetuigenis alleen aan diaconaat, daar valt meer onder. Het getuigenis van de christenen vindt naar het voorbeeld van Christus plaats in woord en daad. Woord en daad kunnen als getuigenis van de ene God niet los van elkaar gezien worden: ze vormen een daadwerkelijke eenheid vanwege de eenheid van God zelf.

Maar naast die eenheid toont de bijbel ons ook de eigenheid van zowel woord als daad. Beide zijn met elkaar verbonden, maar hebben toch hun eigen plaats. Prediking en diaconaat zijn twee specifieke vormen van het getuigenis aangaande het Koninkrijk. Daarbij blijkt telkens weer, dat het woord roept om de daad en dat de daad roept om het woord.

Het 'dienen aan de tafels' heeft in het Nieuwe Testament een eigen onderscheiden plaats ontvangen naast de dienst van onder andere het Woord (vgl. Hand. 6). Een belangrijke oogmerk daarbij was dat via de verzelfstandiging van deze dienst alle diensten beter verricht zouden worden. De geschiedenis van de kerk heeft het gelijk hiervan steeds weer aangetoond. Zowel de dienst van de verkondiging als het missionaire en het diaconale getuigenis winnen aan kracht als zelfstandige dienst. De kerk doet er goed aan als de diensten van verkondiging, zending/evangelisatie en diaconaat een eigen plaats blijven ontvangen, mits het aspect van de eenheid van dienst van de kerk niet vergeten wordt.

Diaconaat is als praktische dienst in situaties van nood wezenlijk voor de gemeente en verdient daarom te midden van de verschillende andere functies een eigen plaats. Vanuit de ene dienst moet zij wel functioneren in de context van de andere diensten, met name die van zending/evangelisatie.

6. De praktijk van het diaconale werk

Een punt van overweging in deze bezinning komt ook uit het diaconale werk zelf. Een aspect van diaconale hulpverlening is de wederkerigheid tussen helper en geholpene. Dat koppelt het diaconaat naar binnen en buiten de gemeente aan elkaar. Als het diaconaat op deze twee werkvelden (in meerdere of mindere mate) gescheiden optrekt, kan de wederkerigheid in het diaconaat onvoldoende aandacht ontvangen. In 2 Kor 8 en 9 is niet alleen sprake van een wereldwijde diaconale gemeenschap, maar ook van een wederkerig samen delen in de rijkdommen, die elk van God ontvangt. Indien het diaconaat wereldwijd en het diaconaat binnen de gemeente los van elkaar functioneren, kan men bijvoorbeeld het diaconaat in het rijke westen gaan zien als alleen maar geven aan armen elders en kan er onvoldoende openheid zijn om te ontvangen van de rijkdommen van andere christenen wereldwijd: vragen over verschillen tussen arm en rijk, verandering van levensstijl, wereldwijd van elkaar leren blijven dan eerder liggen. Indien het

diaconaat binnen en buiten de gemeente zonder elkaar op trekken dan dreigt -gezien de praktijk- het financiële aspect van het diaconaat de meeste aandacht te ontvangen ten koste van andere vormen van diaconale gemeenschap. Kerken kunnen wereldwijd echter diaconaal meer voor elkaar betekenen dan alleen financieel. Daarom is het beleid van HBB op samenwerking met kerken gericht zodat kerken wereldwijd geholpen worden om kerk te kunnen zijn. In Nederland werkt HBB daarom bij voorkeur via plaatselijke diaconieën. Zo wordt binnen HBB het onderscheid gehanteerd van diaconaat in de nabije samenleving en het diaconaat wereldwijd.

7. Verschillende deputaatschappen

Op landelijk niveau is in onze kerken het diaconaat onderscheiden naar binnen en buiten de gemeente via gescheiden deputaatschappen: dit kan belemmerend gaan werken op beide diaconale werkvelden. Het volgende is hier te noemen: vanuit de plaatselijke gemeente moeten voor het ene diaconale werk twee deputaatschappen worden benaderd; vanuit de landelijke situatie worden plaatselijke gemeenten, resp. diaconieën benaderd door twee deputaatschappen met elkaar overlappende diaconale taakstelling; het ene meer voor de advisering en ondersteuning, het andere meer voor de financiële hulp; maar beide hebben een taak voor bezinning en toerusting op diaconaat.

Op plaatselijk, gemeentelijk niveau is het diaconaat heel duidelijk een eenheid. Als de gemeente bijvoorbeeld in de kerkdienst samenkomt onder andere voor haar diaconale dienst is dit één diaconaat in avondmaal, gebed, verkondiging en collecte; ook in het werk van de diaken wordt het niet gescheiden. Deze praktijk van het plaatselijke leven vraagt de gescheiden organisatie van het diaconaat op landelijk deputaten-niveau opnieuw te bezien.

Op landelijk deputatenniveau is er geen eenheid in de organisatie, wel overleg en samenwerking; en dat schept problemen. Gelukkig is er landelijk één diaconaal bureau voor beide deputaatschappen, waardoor de schade voor de externe relaties, werkers, diakenen en gemeenten enigszins wordt beperkt. Toch ontstaat er schade vooral omdat de leden van de afzonderlijke deputaatschappen slechts werken op één van de twee diaconale werkvelden. Op landelijk niveau blijkt in het werk van HBB voortdurend, dat de diaconale diensten binnen en buiten de gemeente elkaar wederkerig nodig hebben. De samenwerking van beide deputaatschappen in het ene diaconale bureau stelt ons voor de vraag of de handhaving van twee afzonderlijke diaconale deputaatschappen zinvol is.

Daar komt bij dat er vanuit onze opdracht en in de praktijk van het werk ook raakvlakken zijn met deputaten voor zending en deputaten voor evangelisatie: respectievelijk diaconaal werk op zendingsterreinen en bijvoorbeeld inloophuizen in Alkmaar en Amsterdam, het Grote Steden-Beraad en met name Rotterdam-Charlois.

Complicerend is dat HBB zich richt op de diaconie en de gemeente en ADMA voornamelijk via de CDC's op de diaconie en voor wat betreft haar Commissie Kerk en Werk op kerkenraden. Voor het voeren van een goed beleid is nauwe organisatorische samenwerking als HBB en ADMA noodzakelijk gezien de taakstelling. Maar gehoord de taakstelling is ook inhoudelijk meer eenheid gewenst, waarbij werken in één deputaatschap te prefereren is.

Maar ook relaties tot andere deputaatschappen hebben raakvlakken met het door HBB uit te voeren wereldwijde diaconaat. In de CGK onderhouden drie deputaatschappen (zending, eenheid en hulpverlening) wereldwijd kerkelijke relaties. In onze contacten met het buitenland merken we dat relaties met verschillende deputaatschappen van onze kerken verwarring veroorzaken: bij onze (kerkelijke) partners in binnen- en buitenland is het beeld van onze kerken niet duidelijk als zij via gescheiden kanalen door verschillende deputaatschappen van eenzelfde kerk worden benaderd. Hierbij realiseren we ons, dat ook in onze plaatselijke gemeente het onderscheid en de raakvlakken tussen diaconale hulpverlening en zending niet voldoende gezien worden.

Daarnaast heeft ook het deputaatschap voor evangelisatie raakvlakken met deputaten hulpverlening, bijvoorbeeld bij inloophuizen en bijzondere projecten van kerken in de grote steden. Vanwege de eenheid van de kerk en het kerkenwerk is het noodzakelijk dat deze vier deputaatschappen met behoud van ieders zelfstandigheid beleid ontwikkelen over hun eigen en gezamenlijke wereldwijde kerkelijke relaties, resp. gezamenlijke werkveld binnen Nederland.

8. Conclusies:

- A) HBB is ervan overtuigd dat nauwere samenwerking met deputaten ADMA beider taakuitvoering ten goede zal komen. Daarom besluit HBB om deputaten ADMA uit te nodigen voor gezamenlijke bezinning:
- op de taken van beider deputaatschap om zo niet alleen het eigene van elk, maar ook de raakvlakken en de overlappingsen in kaart te brengen;
 - op de huidige wijze van samenwerking met haar plus- en minpunten;
 - op verdergaande vormen van samenwerking tot en met integratie van beide deputaatschappen;
 - op voorstellen aan beide deputaatschappen en eventueel de kerkelijke vergaderingen.
- B) HBB is ervan overtuigd dat zowel de eenheid als de eigenheid van woord en daad vragen om meer gezamenlijk beleid met deputaten voor buitenlandse zending en deputaten voor evangelisatie. Daarom besluit HBB om zowel deputaten voor buitenlandse zending als voor evangelisatie uit te nodigen voor gezamenlijke bezinning:
- op de taken van elk deputaatschap om zo niet alleen het eigene van elk, maar ook de raakvlakken en de overlappingsen in kaart te brengen;
 - op voorstellen waardoor elk deputaatschap de eigen taak beter kan uitvoeren.
- C) HBB is ervan overtuigd dat deputaten kerk en Israël en deputaten correspondentie met de buitenlandse kerken in de uitvoering van hun taak met diaconaal werk in aanraking komen; ter wille van een goede eensgezinde benadering vanuit dezelfde kerk is het gewenst om hierover met genoemde deputaatschappen overleg te voeren en desgewenst afspraken te maken.

Bijlage 2, beleidsnotitie deputaten diaconaat

1. Inleiding

De diaconale roeping van de kerk is één. Daarom wordt er een diaconaal deputaatschap door de generale synode van 2004 benoemd, dat de kerken bijstaat in hun diaconale roeping. Voorheen was deze ondersteunende taak verdeeld over deputaten ADMA en hulpverlening in binnen- en buitenland.

De diaconale roeping houdt in dat de gemeente van Christus tot taak heeft de liefde van haar Heere zichtbaar te maken door mensen binnen en buiten de gemeente die hulp behoeven in velerlei noden, te dienen. De schriftuurlijke grondslag hiervoor vinden wij onder andere in Matteüs 25:31-46, het dienen van de minste broeders; Johannes 13:1-20, de voetwassing; Lucas 10:25-37, de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan; Handelingen 6, de uitdeling aan de weduwen; Galaten 6:10, 'Laten wij dus doen wat goed is voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten'. Verder is te denken aan Psalm 72:1; Thessalonicenzen 5:15; 2 Corinthiërs 9:13; 1 Johannes 3:16-17 en Romeinen 12:20.

Voorheen zijn in de naam van deputaten ADMA 'maatschappelijke aangelegenheden' apart genoemd naast 'diaconale aangelegenheden'. Concreet werd daarbij ondermeer gedacht aan de invloed op arbeid van techniek, communicatiemedia en economische ontwikkelingen, en aan de verhouding van arbeid tot huwelijk, gezin en kerk. Ook al keert 'maatschappelijke aangelegenheden' niet expliciet in de naam terug, dit thema blijft onverminderd aandacht ontvangen. De achterliggende gedachte is, dat scheve maatschappelijke verhoudingen tot problemen op diaconaal gebied leiden. Door het ineenschuiven van de beide diaconale deputaatschappen wordt bovendien de maatschappelijke aandacht van beide geïntegreerd. Arbeid en welvaart hebben namelijk ook alles te maken met wereldwijde economische verhoudingen, en met normen voor de gemeente op dat gebied.

In deze beleidsnotitie worden de opdrachten aan het ene diaconale deputaatschap beschreven, wordt een missie of doelstelling geformuleerd en worden de kerntaken onderscheiden. Ten slotte wordt een aanzet gegeven om beleidspunten voor de periode 2004-2007 te ontwikkelen.

2. Instructie van de synode

1. De generale synode benoemt maximaal tien deputaten en een secundusdeputaat voor ondersteuning van de kerken in het diaconaat.
2. De generale synode wijst voorzitter, secretaris en penningmeester aan. Zeven deputaten zijn elk lid van één van de zeven werkgroepen.
3. Deputaten benoemen leden voor de verschillende werkgroepen, die hen bijstaan om hun taken uit te voeren.
4. Deputaten krijgen als opdracht:
 - a. de kerken, kerkleden en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en over hulpverlening wereldwijd;
 - b. de kerken en in het bijzonder de diaconieën voorlichting en adviezen te geven over de plaats van de kerk in de samenleving;
 - c. de hulpverlening vanuit de kerken aan kerken en christelijke instellingen in binnen- en buitenland in noden van onderscheiden aard te coördineren en te stimuleren vanuit de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende roeping;
 - d. bij calamiteiten de kerken en kerkleden op te wekken hun roeping te vervullen tegenover de naaste in nood;
 - e. contacten te onderhouden met klassicale diaconale commissies;
 - f. zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van de maatschappelijke context voor ons kerk en christen zijn, waarbij het met name gaat om vragen rond de verdeling en de kwaliteit van arbeid en welvaart en de daarmee samenhangende sociale verhoudingen in Nederland en wereldwijd;
 - g. diaconieën en andere diaconaal werkenden toe te rusten via Classicale Diaconale Commissies, in het bijzonder diakenen voor hun taak op kerkelijke vergaderingen;
 - h. contacten te onderhouden met hulporganisaties en hulpverlenende instellingen in eigen kerkelijk leven of daarbuiten en voor zover nodig met overheidsinstellingen;
 - i. de kerken te vertegenwoordigen in interkerkelijk overleg of overleg van andere aard bij diaconale aangelegenheden, en in internationale diaconale contacten.
5. Ten behoeve van de hulpverlening zijn deputaten gemachtigd jaarlijks een collecte in de kerken te doen houden en zo nodig op de diaconieën een beroep te doen.
6. Deputaten kunnen de generale synode voorstellen doen voor zover die liggen binnen de grenzen van hun werkterrein.
7. Deputaten mogen niet treden in het werk van de plaatselijke diaconie (kerkenraad) en van de meerdere vergaderingen.
8. Een algemene collecte in de kerken ten behoeve van plaatselijke en regionale belangen mag alleen worden uitgeschreven door deputaten.
9. Deputaten zijn krachtens artikel 84 K.O. en binnen de grenzen van hun instructie bevoegd tot het in ontvangst nemen van gelden, waaronder legaten en erfstellingen, en tot het verrichten van betalingen.
10. Deputaten zullen hun archiefstukken overeenkomstig de aanwijzingen van de generale synode afdragen aan het archief van de synode.
11. Deputaten zullen hun administratieve werkzaamheden laten verrichten door het Dienstenbureau.
12. Deputaten verplichten zich aan iedere generale synode een begroting te doen toekomen.
13. Deputaten zijn van al hun handelingen en van hun financieel beheer verantwoording schuldig aan de generale synode.

3. Missie

Deputaten spitsen de instructie toe op de volgende doelstelling:

De kerken en hun leden, in het bijzonder de diakenen en diaconaal werkenden, bij te staan bij de uitvoering van hun diaconale roeping binnen de gemeente, in de eigen samenleving en wereldwijd.

4. De pastorale en missionaire dimensie van het diaconaat

De christelijke gemeente is naast diaconaal ook pastoraal en missionair van karakter. Die drie aspecten zijn met elkaar verbonden. Diaconaat binnen de gemeente heeft een pastorale dimensie, diaconaat naar buiten heeft een missionaire dimensie. Het gaat in het diaconaat immers om het zichtbare getuigenis van de liefde van Christus. Dat betekent niet dat men de diaconale houding moet laten afhangen van de mogelijkheid om het zichtbare getuigenis ook hoorbaar te verkondigen. Het betekent echter wel, dat de diaconale inzet zoekt naar mogelijkheden tot die verkondiging. Tussen diaconaat, pastoraat en zending is daarom geen principiële scheiding aan te brengen. Woord en daad, getuigenis en dienst horen in de bijbel bij elkaar, al is daar ook sprake van onderscheid.

5. Kerntaken

Uit de instructie zijn de volgende kerntaken af te leiden:

- 5.1. Voorlichting – hierbij is te denken aan gevraagd advies, maar ook aan breed gerichte publiciteit.
- 5.2. Toerusting – diakenen en andere diaconaal werkenden willen worden toegerust voor hun taak.
- 5.3. Bezinning – op alle onderwerpen waarover voorlichting en toerusting gegeven wordt, is voortgaande bezinning nodig.
- 5.4. Coördinatie en stimulering van hulpverlening.
- 5.5. Contacten – deze zijn veelzijdig. Het gaat om contacten met diaconieën, CDC's, andere diaconaal werkenden in de kerken, denk aan een vrouwendienst of een thuisfrontcommissie, deputaten zending, deputaten evangelisatie, deputaten kerk en Israël en deputaten voor radio en tv-diensten, andere kerkgemeenschappen in Nederland, denk aan het Diaconaal Steunpunt van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), kerken in het buitenland, hulpverlenende instanties, overheidsinstanties, hulporganisaties, uitgezonden diaconale werkers, enz.

6. Beleidspunten

Gezien de nieuwe situatie van de integratie van twee deputaatschappen en de ontwikkelingen in kerk en wereld tekenen de volgende prioriteiten zich af:

- 6.1. Aandacht voor publiciteit en voorlichting, om de kerken en in het bijzonder de diaconieën zo praktisch, concreet en tijdig mogelijk van dienst te zijn.
- 6.2. Bezinning op maatschappelijke thema's als armoede in Nederland, de kloof tussen arm en rijk in de wereld, arbeid en werkloosheid, omgaan met asielzoekers, de gevolgen van de herziening van het sociale zekerheidsstelsel, de mens en de schepping.
- 6.3. Aandacht voor de wijze van de hulpverlening.
- 6.4. Aandacht voor wederkerige contacten in de hulpverlening met partnerkerken.
- 6.5. Aandacht voor de pastorale en de missionaire dimensie van het diaconaat. Wat het laatste betreft: goede werkafspraken maken met zending en evangelisatie.
- 6.6. Organisatorische inzet om de integratie soepel te laten verlopen.
- 6.7. Blijvende aandacht voor de inbreng van diakenen op meerdere vergaderingen.

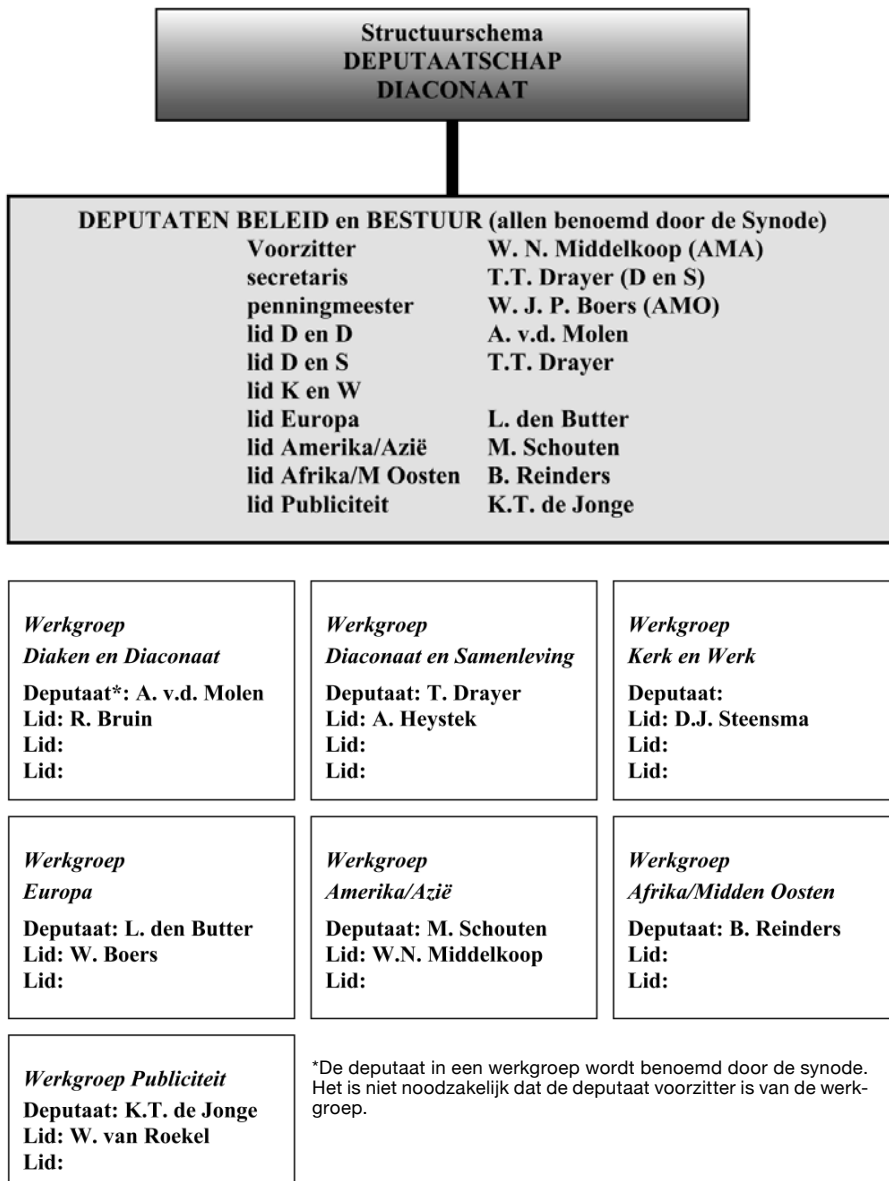
7. Slot

De diaconale roeping van de kerk is één. Door dat ook organisatorisch tot uitdrukking te brengen in één deputaatschap, wordt op verschillende niveaus winst geboekt. Op principiële niveau wordt zo het ene fundament van het diaconaat, de liefde van en tot Christus, duidelijker zichtbaar. De verscheidenheid aan taken vloeit voort uit de ene bron, zodat in de verscheidenheid de eenheid bewaard blijft. Op conceptueel niveau wordt het denken in hokjes tegengegaan. Dat gaat de fragmentarisering van aandachtsvelden tegen en geeft oog voor onderlinge verbanden. Op organisatorisch niveau wordt voorkomen dat dingen dubbel worden gedaan. Waar eerst twee deputaatschappen zich soms met dezelfde dingen bezighielden, worden nu efficiënt de krachten gebundeld.

Het is onze bede dat deze nieuwe structuur tot eer van God mag zijn en tot zegen van de kerken en van mensen in nood.

Tweemoderaminaoverleg, 22 april 2004.

Bijlage 3, structuurschema samenvoeging deputaatschappen ADMA en HBB

BIJLAGE 69
Artikel 155

Rapport 3 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten ADMA

Algemeen

Uw commissie heeft met dankbaarheid kennis genomen van de vele werkzaamheden die door dit deputaatschap zijn verricht. Het is de commissie opgevallen, dat er veel is vergaderd. Personele problemen, waarover in comité mededelingen worden gedaan, hebben ook bijgedragen aan de hoge vergaderfrequentie. De commissie heeft geconstateerd dat er relatief veel deputaten zijn die aftreden. In de meeste gevallen blijkt de oorzaak te zijn de drukke werkzaamheden van de betrokkene.

Bezinning

Deputaten maken melding van bezinning in hun plenaire vergaderingen. Uw commissie betreurt dat er, door allerlei oorzaken, niet meer resultaten uit deze bezinning zijn gekomen.

Deputaten maken melding van een opdracht van de generale synode 2001 (pag. 3 punt 3.11). Bij nader inzien blijkt dit wel als voorstel van de commissie op de synode te hebben gediend maar werd dit niet bij de besluitvorming opgenomen (Acta GS 2001, art. 201).

Diaconaal bewustzijn

Met het diaconaal bewustzijn van onze kerkleden is het nog niet optimaal gesteld. Deputaten hebben het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen' opnieuw onder de aandacht van de kerkenraden en classes gebracht. Vragenlijsten voor kerkenraden, classes en CDC's leverden een groot aantal reacties op. Hoewel van de kerkenraden slechts de helft reageerde, noemen deputaten de uitslag toch representatief.

De reacties over het diaconaal bewustzijn in de plaatselijke gemeenten en in de classis laten zien dat er een kleine groei is waar te nemen. Na alle actie die hierin is ondernomen is het niet te verwachten dat het bewustzijn nog sterker zal toenemen. Dit moet wel een blijvend actiepunt van deputaten en CDC's zijn, om het bewustzijn op peil te houden en bij nieuwe ambtsdragers aan te kweken. Samenwerking tussen deputaten en CDC's is hiervoor de aangewezen weg.

De reacties om het diaconaat en het diakenambt te versterken leverden enkele bruikbare zaken op.

De classicale diaconale commissies vervullen een goede functie tussen deputaten en classes. Het bevorderen van de aandacht voor het diaconaat op kerkelijke vergaderingen moet voornamelijk door deze commissies worden uitgevoerd. Uw commissie onderstreept het belang van het bestaan van de CDC's, maar acht het niet nodig, zoals deputaten voorstellen, aparte uitspraken te doen over de plaats van het diaconaat op de meerdere vergaderingen.

Diaken en kerkelijke vergadering

Veel aandacht is er in het rapport voor de plaats van de diaken op de kerkelijke vergadering.

Deputaten hebben zich overeenkomstig de opdracht van de generale synode 2001 met deze vraag gewend tot kerkenraden, cdc's en classes. Er zijn volgens deputaten voldoende reacties ontvangen om te spreken van een representatief overzicht.

Er blijkt ten aanzien van het functioneren van de diaken op de classicale vergaderingen nogal wat variatie te zijn. Drie classes hebben besloten dat elke gemeente steeds een diaken zal afvaardigen. Daarnaast zijn er vijf classes die hebben uitgesproken bij de regeling van minimaal drie diakenen te blijven. Uit de reacties van de classes blijkt dat de bezwaren tegen een uitbreiding van het aantal diakenen overwegend van praktische aard zijn.

Deputaten vragen meer tijd om de classes gelegenheid te geven aan de nieuwe situatie te wennen, namelijk dat er op aangedrongen wordt dat elke gemeente een diaken afvaardigt.

Naar het oordeel van uw commissie hebben de classes in de achterliggende jaren voldoende tijd gehad om na te denken over de plaats van de diakenen op hun vergaderingen.

Als we de uitkomsten van de beslissingen van de verschillende classes overzien blijkt dat elf van de dertien classes reeds een besluit hebben genomen. Op twee classes na is er een definitieve regeling getroffen. Uit het rapport komt niet naar voren dat er bij de classes behoefte aan verdere bezinning op dit punt zou bestaan.

Uw commissie vermag niet in te zien dat er verandering zou komen als de punten genoemd onder 'c. verbetering' op pagina 8 van het deputatenrapport zouden worden uitgevoerd. Een aparte classicale vergadering o.l.v. de CDC valt buiten de doelstelling. Uw commissie heeft voorts de overtuiging dat het bespreken van een thema op een classicale vergadering niet behoort tot het wezen van de meerdere vergadering.

Uw commissie is derhalve van oordeel dat er geen nieuwe proefperiode nodig is, te meer omdat het reeds op elke classisvergadering onderwerp van gesprek is geweest. In meerdere classes wordt uitgezien naar een definitieve beslissing door deze synode.

Als het gaat om een principiële onderbouwing voor de visie dat elke gemeente wordt verplicht om een diaken af te vaardigen naar de classis, vindt dat naar de mening van uw commissie onvoldoende steun in het Nieuwe Testament.

Wanneer de generale synode nu zou besluiten om elke kerkenraad verplicht een diaken te laten afvaardigen naar de classisvergadering, zou dit veel moeite kunnen geven.

Dit alles overwegende lijkt het de commissie gewenst om nu tot een afronding en finale besluitvorming te komen.

Daarbij lijkt het de commissie het beste om het eerste gedeelte van de voorlopige regeling van 1962 tot de definitieve regeling te maken. De kerken zijn het meest gediend met de bepaling dat elke classis

zal zorgen dat minimaal drie gemeenten een diaken afvaardigen naar haar vergadering. Verschillende classes hebben besloten deze afvaardiging aan te houden. In het licht van de evaluatie is het niet zinvol om er bij elke classis op aan te blijven dringen dat elke gemeente een diaken afvaardigt naar de classisvergadering.

Daarbij blijft de mogelijkheid open voor classes meerdere of alle kerkenraden een diaken naar hun vergadering te doen afvaardigen.

Zoals uit het overzicht op pag. 6 en 7 van het deputatenrapport blijkt, zal men in elke classis met deze regeling zonder problemen kunnen werken.

Opzicht en tucht

Over het begrippenpaar 'opzicht en tucht' kon niet voldoende worden doorgedacht. Deputaten vragen een expliciete opdracht voor een onderzoek hiernaar.

Uw commissie neemt dit niet over. De betekenis van het aspect rond 'opzicht en tucht' is minder onduidelijk dan men meent. Althans met het oog op de positie van de diaken op de meerdere vergadering. Uit een nader onderzoek zal niet heel veel bruikbare informatie komen.

Afgedacht hiervan is dit deputaatschap niet de aangewezen instantie om hiernaar onderzoek te doen.

Wel zijn er in de praktijk onduidelijkheden over de bevoegdheden van de diaken op een kerkelijke vergadering. Uw commissie acht het een goede zaak wanneer het deputaatschap kerkorde en kerkrecht hierover duidelijkheid geeft naar de kerken. Wat is in concrete situaties de plaats van de diaken?

Diaconaal bureau

Bij de werkers op het diaconaal bureau ligt de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van het beleid. Br. H.H. van Well is bezig zijn taak af te bouwen en maakt in dat kader nog een ronde langs de diaconieën. Hij inventariseert wat dienstbaar kan zijn in de toekomst.

Per 1 september jl. is br. A. Heystek in dienst als diaconaal consulent.

Varia.

Het toegankelijkheidsonderzoek waartoe de generale synode 2001 opdracht gaf, is uitgevoerd. De respons uit de kerken was laag.

Focaris is een goede gesprekspartner voor de kerken.

Diacoon

De nieuwe verschijningsvorm van Adma-info onder de naam Diacoon, is zeer positief ontvangen.

Het is een goede zaak dat in themanummers van Diacoon bepaalde onderwerpen worden belicht. Uw commissie heeft echter nogal wat vragen bij het nummer over zondagsarbeid. Er wordt bijv. meer nadruk gelegd op de gave van de rustdag dan op het gebod. Vreemd vinden we de uitdrukking die in het deputatenrapport voorkomt: 'Hij Zelf is de dag'. Deputaten willen hiermee aangeven dat de geboden in Christus hun vervulling vinden.

Uw commissie heeft vragen bij de theologische noties die in dit nummer worden gemaakt, maar deputaten gaven te kennen daarop nu niet te willen ingaan omdat men zich nog op de inhoud van de brochure bezint.

Van enkele kerkenraden zijn er kritische reacties op dit themanummer ontvangen. Deputaten bezinnen zich op de wezenlijke vragen die door hen zijn gesteld en zullen nagaan of de tekst van deze brochure moet worden bijgesteld.

Uw commissie stelt u voor:

De generale synode besluit

1. de handelingen van deputaten onder dankzegging voor hun werk, goed te keuren;
2. gelet op de uitkomst van de evaluatie van de besluitvorming van de classes ten aanzien van de afvaardiging van de diakenen naar een classisvergadering, uit te spreken dat elke classis er zorg voor zal dragen dat er op haar vergaderingen minimaal drie diakenen aanwezig zijn;
3. dienovereenkomst art. 41 sub 1 van de kerkorde aldus te wijzigen:
'Inzake de afvaardiging van diakenen naar de classis zal elke classis volgens eigen regeling zorg dragen dat minimaal drie diakenen aanwezig zijn op haar vergaderingen.';
4. deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht te geven duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diakenen op de meerdere vergaderingen met name waar het zaken van opzicht en tucht betreft.
5. deputaten op te dragen zich erop te bezinnen welke vragen over het diaconaat in de plaatselijke gemeente in het reglement voor de kerkvisitatie kunnen worden opgenomen.

J.P. Boiten, rapporteur

BIJLAGE 70

Artikel 157

Brief classis Apeldoorn inzake vertegenwoordiging diakenen op meerdere vergaderingen

Classis Apeldoorn
van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland

Aan:

de generale synode van de
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,

p/a roepende kerk: de Chr.Geref. Kerk van Utrecht-West
 scriba: de heer C.Timmennan
 Machinekade 8
 3601 AS Maarssen

Deventer/Hengelo, maart 2004

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

De classis Apeldoorn, in vergadering bijeen op 11 februari 2004, heeft besloten naar aanleiding van een rapport van onze classicale diaconale commissie (zie bijlage 1) en een instructie van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Almelo (zie bijlage 2) u een brief te zenden.

Zoals u reeds uit genoemde bijlagen kunt opmaken hebben we ons als classis zeer beijverd uitvoering te geven aan de besluiten van de generale synode van 1992 ten aanzien van de vertegenwoordiging van de diakenen op de meerdere vergaderingen.

We hebben ons intensief bezig gehouden met het rapport van deputaten ADMA 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen', juni 1999. Er zijn speciale avonden voor diaconieën belegd en er zijn instructie-avonden met diakenen georganiseerd.

We hebben jarenlang uit elke kerkenraad een diaken op onze classicale vergaderingen gehad. Dit had tot gevolg, dat we met meer dan 45 personen vergaderden, wat niet alleen vergadertechnisch de nodige problemen opleverde, maar de classiskerken ook veel geld heeft gekost. Nog afgezien daarvan dat vele ambtsdragers extra vrije dagen moesten opnemen, omdat we op doordeweekse dagen onze classisvergaderingen houden.

We hebben de diakenen, die afgevaardigd werden naar de classis, via de classicale diaconale commissie voor elke classisvergadering instructie gegeven over het reilen en zeilen van de meerdere vergaderingen.

Na uitgebreid overleg binnen de classis meenden we ten slotte via een instructie met een voorstel te moeten komen over een min of meer definitieve regeling betreffende de vertegenwoordiging van de diakenen op de classes in ons kerkverband. De raad van Almelo had het op zich genomen de instructie in te dienen.

Voordat de instructie op de classis werd gepresenteerd deed de raad van Almelo haar toekomen aan de emeritus hoogleraar kerkrecht prof.dr. W. van 't Spijker en aan het deputaatschap kerkrecht en kerkerde ten einde haar te laten toetsen. Uit de antwoorden van zowel prof.dr. W. van 't Spijker (zie bijlage 3) als genoemd deputaatschap (zie bijlage 4) moest worden opgemaakt dat de instructie geen enkele kans van slagen zou hebben, omdat zij er geen rekening mee hield, althans er te weinig rekening mee hield, dat de diaken op de classis krachtens zijn diakenambt geen enkele beslissingsrecht toekomt in zaken van opzicht en tucht.

Dit werd door de kerkenraad van Almelo op onze voorjaarsclassis 2004 gemeld met daarbij de mededeling, dat Almelo er geen heil in zag de instructie in de vergadering in bespreking te geven. De raad van Almelo nam de instructie terug.

De classis is zeer teleurgesteld over deze gang van zaken. De teleurstelling is des te groter, omdat de classicale diaconale commissie van onze classis al in een zeer vroeg stadium op dit probleem van de bevoegdheid van de diaken was gestoten en er de hoogleraar kerkrecht aan de Theologische Universiteit van Apeldoorn, prof.dr. H.J. Selderhuis, vragen over had gesteld. De hoogleraar gaf de classicale diaconale commissie in zijn antwoord te kennen, dat hij van mening was dat we deze zaak als classicale diaconale commissie en als classis zelf moesten uitzoeken. Nu we zelf op onderzoek waren uitgegaan bleek een impasse, die onoverkomelijk is (lijkt).

Wat ons bevreemd is, dat door prof.dr. W. van 't Spijker en het deputaatschap kerkrecht en kerkerde zo ferm stelling genomen is bij het onderscheid tussen de ambten, waardoor het gemeenschappelijke in de ambten (algehele leiding van de kerk) geen ruimte meer krijgt, terwijl toch in vele kerkenraden in onze classis het een feit is, dat de diakenen meepraten en meebeslissen over alle punten van de agenda; ook over zaken van opzicht en tucht.

Daar komt nog bij, dat in de brochure van prof. J. Hovius uit 1951 'Behooren de diakenen tot den kerkeraad?', de brochure waarop het genoemde rapport van deputaten ADMA teruggrijpt, al wordt opgemerkt dat de taakverdeling tussen de ambten niet betekent, dat men niets met elkaar en elkaars werk te maken heeft. Met instemming haalde prof. J. Hovius deze woorden aan van prof. W. Heyns: '... dat Leeraars en Ouderlingen niet geacht mogen worden te staan buiten den dienst der beide andere ambten. Maar elk ambt heeft een taak die in de bediening ervan op de voorgrond staat.' (pag. 28)

Naar onze gedachte krijgt het aspect van vertegenwoordiging met last en macht te weinig aandacht. De deputatie op een classis vertegenwoordigt allereerst een kerkenraad, ongeacht hun ambt. Niet voor niets worden de stukken van tevoren toegezonden en door een kerkenraad besproken om zo de broeders afgevaardigden het gevoel van de kerkenraad mee te laten nemen. Ten tweede mogen we streven naar diversiteit in de ambten om zo alle bedieningen in haar kwaliteiten te benutten in al de zaken die de aandacht vragen.

Wij voelden ons als classis gedrongen uw vergadering van onze gevoelens van teleurstelling deelgenoot te maken, aangezien wij een dergelijke ingrijpend proces, zoals door uw besluiten van 1998 in gang is

gezet met betrekking tot de taakuitoefening van ons als classis, zien stranden op een fundamenteel punt dat van te voren al in rekening kon worden gebracht. Waarom moesten wij al deze zaken overhoop halen, terwijl toch aan deputaten ADMA en deputaten kerkrecht en kerkorde in 1998 de opdracht gegeven had kunnen worden om te bepalen welke bevoegdheid de diaken toekomt op de kerkenraad en de meerdere vergaderingen, zodat in ieder geval de marges van de betrokkenheid van de diaken bij het werk op de classis duidelijk waren geweest. Nu hebben we het gevoel dat we weer helemaal terug zijn bij af en dat onze inspanningen voor niets zijn geweest.

We zenden deze brief in afschrift naar deputaten ADMA en deputaten kerkrecht en kerkorde, omdat we het niet juist vinden wanneer zij via uw vergadering op de hoogte raken zouden raken van ons initiatief.

We wensen uw vergadering bij al haar werk de krachtige leiding van de Heilige Geest toe, opdat u tot zegen van de kerken werkzaam mag zijn.

Met hartelijke broedergroet, namens de classis Apeldoorn,

ds. M. Oppenhuizen, voorzitter
ds. C.A. den Hertog, 2^e scriba

cc: deputaten ADMA
deputaten kerkrecht en kerkorde

Bijlagen:

1. Rapport classicale diaconale commissie
2. Instructie van de kerkenraad van de CGK van Almelo
3. Brief van prof.dr. W. van 't Spijker
4. Brief van deputaten kerkrecht en kerkorde

Bijlage 1

Classicale diaconale commissie
van de classis Apeldoorn,
september 2003

Eindrapport m.b.t. de diaken op de classicale vergaderingen

Inleiding op het eindrapport

Op de generale synode 1998 is bepaald dat onderzocht moest worden hoe er een duidelijker rol voor de diakenen op de meerdere vergadering weggelegd kon worden. Zie hiervoor het rapport 'Diaconaat, diaken en kerkelijke vergaderingen'. Als gevolg hiervan is in onze classis in 2000 een evaluatie-traject gestart, waarbij voor de periode van twee jaar per kerkenraad/gemeente drie afgevaardigden naar classisvergaderingen afgevaardigd zouden worden. Door de vertraging op landelijk niveau is deze periode ook in onze classis verlengd.

De classis heeft aan de CDC gevraagd om een evaluatie-rapport te schrijven over de materie en een aanbeveling te doen naar de classis. Dat punt is nu bereikt.

Werkwijze CDC

Om tot een afgewogen oordeel te komen, heeft de CDC op een aantal vlakken initiatieven genomen:

- De diakenen die naar de classis afgevaardigd werden, hadden de gelegenheid om een 'voorbereidingsvergadering' bij te wonen waarin besproken werd hoe een classisvergadering tot stand kwam, de terminologie die gebruikt wordt en een bespreking van de onderwerpen die aan de orde zouden komen.
- Binnen de CDC is een interne theoretische evaluatie opgesteld waarbij allerlei scenario's op voor- en nadelen werden onderzocht. Ook werd er onderzocht hoe de principiële en praktische redenen en bezwaren tot elkaar in verhouding stonden. Daaruit zijn (indirect) de uitgangspunten die in het rapport genoemd zijn, gevloeid.
- Met de meeste diaconieën is gesproken over de afvaardiging: het hoe en waarom, de ervaringen etc. Dit is gedaan door in groepjes van drie of vier diaconieën de zaken te evalueren.
- Al deze gegevens zijn binnen de CDC besproken, samengevoegd, en vervolgens is op basis van onze eigen inzichten en deze gegevens het eindrapport opgesteld.
- Nadien zijn nog via het landelijk bureau verslagen binnengekomen, maar die hebben geen aanleiding tot aanpassing van het rapport gegeven.

Dit is de afsluiting van een intensieve tijd voor de CDC. Het aantal vergaderingen werd bijna verdubbeld om al deze zaken te kunnen bespreken.

We wijzen u erop dat we als CDC in opdracht van de classis in dit voorjaar een voorzet tot beantwoording hebben gedaan van de vragenlijst, die het diaconaal bureau aan de classis had toegezonden. Het is van belang deze vragenlijst, die we aan uw vergadering hebben doen toekomen in het voorjaar, maar die nog niet besproken is (en ook niet besproken kon worden), nu wel in de finale bespreking van dit onderwerp mee te nemen.

De diaken in de (bredere) kerkelijke vergadering

De laatste jaren is er veel gesproken over de plaats en invulling van het ambt van de diaken binnen de gemeente en in de bredere kerkelijke vergaderingen. De meningen variëren tussen behouden wat we hebben en vernieuwen naar een bredere verantwoordelijkheid.

Als uitgangspunt willen we als CDC van de classis Apeldoorn drie elementen noemen, die onze positie aangeven ten aanzien van de invulling van het diaconaat:

- Wat willen we *behouden*, dat gemeenteleden vanuit Gods liefde en de persoonlijke relatie met God de barmhartigheid bewijzen aan hun naaste.
- Wat willen we *vernieuwen*, dat gemeenteleden de juiste toerusting/kennis/omgeving en middelen krijgen om deze barmhartigheid in deze tijd te concretiseren.
- Wat willen we *voorkomen*, dat diaconieën worden beheerst door onnodige vergaderingen, en ook dat zij verantwoordelijkheden/bevoegdheden krijgen die niet gericht zijn op de diaconale taak.

Waarom? Omdat onze maatschappij schreeuwt om effectieve diaconale zorg. In onze huidige maatschappij ligt een steeds groter wordend terrein braak. Mensen dreigen te worden bedolven onder bijvoorbeeld schulden, sociale- of gezinsproblemen.

De positie en plaats van de diaken

Als eerste willen we dan ook stellen dat niet de kerkelijke structuur, de positie van de diaken, de ambtsverhouding binnen kerkelijke vergaderingen bepalend mag zijn in de huidige discussie over plaats en inhoud van het diaconaat. Wij willen als CDC van de classis Apeldoorn teruggaan naar de kernvraag:

Hoe moet het diaconaat vorm gegeven worden zodat de gemeente van Christus een gedreven en zichtbare diaconale gemeente is voor de naaste!

In de gesprekken van de afgelopen jaren – en vooral in de afgelopen maanden – met de diaconieën komt vooral het verlangen naar voren van een pragmatische diaconale insteek. In dit verlangen zitten twee elementen verborgen.

Het eerste element is dat de diakenen weinig behoefte hebben om nog meer betrokken te worden in niet diaconaal bestuurlijk overleg. Ze zijn al op meer vergaderingen aanwezig dan de ouderlingen. Diakenen zijn pragmatisch van insteek en willen liever de handen uit de mouwen steken, regelen en organiseren.

Het tweede element is dat diakenen wel behoefte hebben aan een volwaardige plaats binnen de kerkelijke structuur. Dit heeft te maken met erkenning van het diaconale ambt en het verlangen in staat te zijn de juiste diaconale input te geven. Vaak hebben diakenen het gevoel als niet volwaardig te worden beoordeeld door de predikant/ouderlingen/gemeenteleden in hun ambt en binnen de kerkenraad- en bredere kerkelijke vergaderingen. Eerst de predikant, dan de ouderling en daarna de diaken.

De CDC

De CDC van de classis Apeldoorn kiest voor de volgende uitgangspunten:

Voor God zijn het diaken en ouderling ambt gelijkwaardig, maar beide ambten verschillen in taakinhoud en daardoor in verantwoordelijkheid.

God heeft zowel de ouderling en diaken bijzondere gaven en talenten gegeven die een ieder op de juiste wijze en plaats in het ambt mag inzetten.

God kan werken door beide ambten om mensen te veranderen en te helpen, hierin volgt Hij geen vast stramen en zijn er geen exclusiviteitsrechten verdeeld.

Uit deze uitgangspunten blijkt dat beide ambten elkaar moeten aanvullen en ondersteunen. Want in bijna elke situatie speelt een diaconaal en pastoraal aspect. Door diaconale zorg zijn er openingen voor het pastoraat, door pastorale zorg zijn er openingen voor diaconale zorg. Financiële, sociale of relatieproblemen kunnen geestelijke groei in de weg staan. Door geestelijke problemen kan diaconale zorg noodzakelijk zijn.

Het blijkt dat elke gemeente op verschillende wijze inhoud geeft aan de plaats en invulling van het diaconale ambt, zowel binnen de gemeente/kerkenraad en naar bredere kerkelijke vergaderingen.

We gaan terug naar het begin van de inleiding. In het diaconaat gaat om de (on)zichtbare zorg voor onze naaste die elke dag door de gemeente onder leiding van de diakenen gegeven mag worden als opdracht van Christus.

Voor ons is de plaats en bevoegdheid van het diaken ambt daarbij ondergeschikt. Het gaat er niet over wie de meeste of minste is, dit mag niet de discussie gaan beheersen. Dit is niet naar de maatstaf van het Evangelie.

Is daarmee de discussie van plaats en bevoegdheid van tafel, nee. Maar het zet alles in een ander licht.

Het standpunt van het CDC classis Apeldoorn is:

1. Een diaken behoort in elke kerkelijke vergadering volledig en volwaardig betrokken te zijn.
2. In het bijzonder dienen ze te zijn bij de besprekingen die de volgende (diaconale) aspecten bevatten:

- het sociaal maatschappelijk gebied
 - het gezinsrelationele gebied
 - het diaconale organiserende en coördinerende gebied
 - het diaconale financiële gebied
 - het diaconale informatieve gebied
3. In het ambt van ouderling is in het bijzonder opzicht en tucht een onderscheidende verantwoordelijkheid. Ons standpunt is dat het ambt van diaconaat en pastoraat gelijkwaardig is voor God en dat beide ambten elkaar aanvullen.
- In opzicht en tucht spelen diaconale aspecten een rol. Daarom stellen wij dat primair aan het ambt van ouderling de verantwoordelijkheid is gegeven van opzicht en tucht en dat dit zo blijft. De diaken behoort in kerkelijke vergaderingen **vanuit diaconale perspectieven** te participeren in opzicht en tucht. Zij mogen in de kerkelijke vergaderingen meestemmen met de besluitvorming, maar de **uitvoerende verantwoordelijkheid** daarvan ligt primair bij de ouderling. (NB: een punt van beoordeling: als het nu niet gaat om een pastorale zaak, maar om een zaak van de leer, welke rol is er dan voor de diaken?)

Het advies van de CDC classis Apeldoorn is:

1. Dat een wijziging van de vertegenwoordiging aan de volgende eisen moet voldoen:
 - 40 afgevaardigden is teveel;
 - ouderling en diaken zijn gelijk (nl. afgevaardigde van de kerkenraad), en kunnen beide volledig participeren;
 - een wijziging mag een 'vaste' afgevaardigde niet in de weg staan, maar moet ook de vrijheid van 'roulatie' bieden.
2. En we stellen daarom het volgende voor:
 - Iedere gemeente vaardigt de predikant en een ander kerkenraadslid af.
 - Als de predikant niet afgevaardigd kan worden (omdat hij niet kan of omdat de gemeente vacant is), dan wordt bij voorkeur een ouderling en diaken afgevaardigd.
 - De diakenen mogen vanuit hun diaconale verantwoordelijkheid meepraten en stemmen in zaken van opzicht en tucht. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering blijft liggen bij predikant en ouderling.

Wij zijn van mening dat de mogelijkheid dat er dan nog uitsluitend ouderlingen afgevaardigd worden reëel is, maar we menen dat het de verantwoordelijkheid is van kerkenraden om ook diakenen te laten participeren in de algehele leiding van de kerk. Dit dient niet alleen op kerkenraadsniveau te geschieden, maar ook op classicaal niveau.

Bijlage 2

De classis Apeldoorn der Christelijke Gereformeerde kerken in vergadering bijeen op 11 februari 2004

kennis genomen hebbend van

1. het rapport '*Diaconaat, diaken en kerkelijke vergadering*' van de hand van deputaten ADMA, welke is overgenomen door de GS 1998 (artikel 272);
2. de binnengekomen reacties op de opgedragen bezinning op dit rapport aan kerkenraden en classes (bijlage 83.1 van de Acta GS CGK 2001);
3. de beraadslagingen op de classis Apeldoorn naar aanleiding van het opnieuw onder de aandacht brengen van de kerkenraden en de classes van het rapport '*Diaconaat, diaken en kerkelijke vergadering*' (besluit GS 2001, artikel 201) aan de hand van het eindrapport van de classicale diaconale commissie;

constaterend

1. dat meerdere synodes hebben uitgesproken dat de ambten van ouderling en diaken gelijkwaardig zijn (rapport *Diakonaat*, paragraaf 3, Historische schets);
2. dat de diakenen recht hebben op deelname aan de algemene regering van de gemeente (idem);
3. dat hieruit voortvloeit dat diakenen – met inachtneming van het bijzondere karakter van hun ambt – kunnen worden afgevaardigd naar een meerdere vergadering;
4. dat diakenen op bredere vergaderingen een ruimere taak hebben dan alleen spreken over diaconale aangelegenheden, naar analogie van de regel dat diakenen in de kerkenraad meespreken over zaken die de algemene leiding van de gemeente raken;

voorts constaterend

dat aan een wijze van afvaardiging waarbij elke kerkenraad drie afgevaardigden stuurt naar een classisvergadering er praktische bezwaren kleven qua afvaardiging in geval van een kleine kerkenraad, qua locatie en opstelling van vergaderen en bezwaren van vergader-technische aard;

overwegend dat

1. het dienstwerk van ouderlingen en diakenen dezelfde oorsprong heeft, nl. gelegen is in Jezus Christus (rapport *Diakonaat*, paragraaf 4);
2. er een fundamentele eenheid tussen de ambten is gezien hun functie in het midden van de gemeente, nl. de opbouw van het lichaam van Christus en de toerusting van de heiligen tot dienstbetoon (idem);
3. volgens het N.T. diakenen en opzieners aan nagenoeg dezelfde voorwaarden moeten voldoen, al hebben ze wel een eigen taak (idem);

voorts overwegend

1. dat er geen schriftgegevens zijn die het meespreken van diakenen over zaken van opzicht en tucht expliciet ontzeggen;
2. dat de regel dat diakenen niet meestemmen over zaken van opzicht en tucht nergens expliciet is vastgelegd, maar impliciet volgt uit K.O. artikel 38, lid 2: 'Indien het door de kerkenraad voor de uitoefening van hun ambt noodzakelijk wordt geacht, zullen de dienaren des Woords met de ouderlingen afzonderlijk vergaderen ter behandeling van de zaken van opzicht en tucht.';
3. dat het een gangbare praktijk is om bij de constituerende van een classisvergadering bij afwezigheid van een ouderling een diaken zgn. keurstem te verlenen, waardoor hij mag meestemmen in zaken van opzicht en tucht;
4. dat in zaken van opzicht en tucht ook diaconale aspecten en overwegingen aan de orde kunnen komen;
5. dat het ambt van ouderling het primaat heeft inzake opzicht en tucht;

besluit

1. artikel 41 K.O. te wijzigen in: 'De classicale vergaderingen bestaan uit de kerken van het classicale ressort, die elk twee leden uit hun midden afvaardigen. Hiervan moet ten minste één lid dienaar des Woords of ouderling zijn, de ander bij jaarlijkse toerbeurt ouderling of diaken';
2. diakenen inzake opzicht en tucht voluit te laten participeren. Zij mogen in de kerkelijke vergaderingen meestemmen, maar de uitvoerende verantwoordelijkheid daarvan ligt primair bij de ouderlingen;
3. de wijze van afvaardiging naar de particuliere en generale synode (artikel 47 en 50) ongewijzigd te laten.

Bijlage 3

Van : Willem van 't Spijker
 Verzonden : dinsdag 3 februari 2004 15:20
 Aan : E.J. van der Linde
 Onderwerp : Re:

Beste broeder Van der Linde,

Het rapport dat in ontwerp mij onder het oog kwam kan ik slechts van terzijde beoordelen. De hoogleraar kerkrecht heeft, naar mijn gedachte allereerst de taak om van advies te dienen. Hij kan daarbij de deputaten voor de K.O. (voor het gemak noem ik hen op deze manier) raadplegen.

Het rapport dat u mij toezond lijkt me op sommige punten onduidelijk. Meer recht zou ik willen toekennen aan de passage uit het formulier: 'Blijvende die ambten nochtans onderscheiden'. Ook zou ik vragen willen stellen bij de zwakke passage uit de tweede categorie van overwegingen, punt twee, inzake de kwestie van opzicht en tucht.

Verder meen ik dat er geen congruïtiet is tussen wat in het conceptbesluit gezegd wordt, over de volledige participatie in de kerkelijke vergaderingen, ten aanzien van het meespreken en meestemmen van diakenen, én de uitspraak dat de uitvoerende verantwoordelijkheid primair bij de ouderlingen ligt. Hier sporen de zaken niet met elkaar.

Wanneer men overtuigd is dat de classisvergaderingen te omvangrijk worden, verdient het voorkeur de kwestie op te lossen op de wijze waarop dit tot nu gebeurde, nl. door de afvaardiging van diakenen volgens rooster bij toerbeurt te regelen. De verwijzing van de keurstem die in sommige gevallen aan een diaken kan worden verleend, werkt naar mijn gedachte als een onderstreping van de opvatting dat het ambt van ouderling en diaken wel gelijkwaardig is, maar elk van een eigensoortige invulling. Het probleem van een overvolle vergadergelegenheid verdient een andere oplossing dan hier wordt voorgesteld.

Met hartelijke broedergroet,

W. van 't Spijker

Original Message

From : E.J. van der Linde
 To : prof.dr. W. van 't Spijker
 Sent : Wednesday, January 07, 2004 9:04 AM

Geachte professor Van 't Spijker,

Al enige tijd is er een discussie in onze kerken over de wijze van het afvaardigen naar de classisvergadering.

De najaarsclassis Apeldoorn heeft in principe besloten – na advies van de classicale diaconale commissie – om te komen tot een afvaardiging van 2 personen per kerkenraad, ongeacht ambt van predikant, ouderling en diaken. Daarvoor is nodig dat artikel 41 van de K.O. gewijzigd wordt. Dat kan alleen via een instructie van een kerkenraad.

De classis heeft onze kerkenraad gevraagd voor de voorjaarsclassis 2004 met een voorstel te komen. Hierbij een proeve.

Wilt u hem eens doorzien? Ik heb deze vraag ook gesteld aan prof. Selderhuis.

Met hartelijke groet,

Erjan van der Linde

Bijlage 4

Ds. A. Wagenaar
Berkenhovestraat 11
7122 ZX Aalten
secr.deputaatschap Kerkrecht en Kerkorde

05-02-2004

Aan de classicale commissie
P/a ds. E.J. van der Linde
Händelstraat 10
7604 EW Almelo

Geachte broeders,

In haar vergadering van j.l. vrijdag 30 januari heeft ons deputaatschap kennisgenomen van een instructie van de classis Apeldoorn betreffende de afvaardiging van diakenen naar de classisvergadering. Uw commissie heeft deze instructie voorbereid ter bespreking op de voorjaarsclassis d.d. 11 februari. Beseffend, dat het kort dag is willen wij een aantal opmerkingen plaatsen, die u in uw overweging mee kunt nemen. In de bespreking tijdens onze vergadering kwamen we al snel tot de conclusie, dat er in uw voorstel aan de classis kerkordelijk nog al wat op de helling komt te staan. Door bij afvaardiging de diaken gelijk te stellen aan de ouderling en hem mee te laten stemmen in zaken van opzicht en tucht wordt een kerkordelijke lijn vanaf de 16e eeuw verlaten. Daarbij valt te zeggen, dat gelijkwaardigheid van de ambten nog geen gelijkheid inhoudt. In art. 16 en 23 K.O. wordt duidelijk gesteld, dat zaken van opzicht en tucht bij het ambt van predikant en ouderling thuishoren. En in art.25 K.O. komt duidelijk het eigen karakter van het diakenambt naar voren in onderscheid met het ouderlingenambt. Vergelijkt u de tekst van dit artikel met die van artikelen 16 en 23. Het is daarom ook te kort door de bocht wanneer u stelt (in 'voorts overwegend sub 2') dat de regel dat diakenen niet meestemmen over zaken van opzicht en tucht nergens expliciet is vastgelegd. Dat volgt immers rechtstreeks uit de tekst van deze artikelen.

In de instructie komt een aantal uitdrukkingen gekunsteld op ons over: wat wordt bedoeld met de zin: *dat in zaken van opzicht en tucht ook diaconale aspecten en overwegingen aan de orde kunnen komen?* (overweging 4) En wat betekent het, dat de ouderling het primaat heeft inzake opzicht en tucht? (overweging 5) En hoe moet de zinsnede: *de uitvoerende verantwoordelijkheid daarvan ligt primair bij de ouderlingen* worden verstaan? (besluit 2).

In de instructie zit de spanning van 'de ambten als gelijkwaardig en haast als gelijk willen zien' en toch weer onderscheid willen maken (zie overweging 5 en besluit 2).

Hopelijk kunt u met deze opmerkingen verder.

Wij wensen u van harte Gods zegen toe en een goede bespreking van de instructie tijdens de classisvergadering.

Met broedergroet,

A. Wagenaar

BIJLAGE 71
Artikel 157

Rapport 7 van commissie 5 inzake schrijven van de classis Apeldoorn inzake vertegenwoordiging diakenen op meerdere vergaderingen

Uw commissie heeft de brief van de classis Apeldoorn met bijlagen besproken.

In deze brief geeft de classis informatie over hoe zij uitvoering heeft gegeven aan de besluiten van de generale synode 1992 ten aanzien van de vertegenwoordiging van diakenen op de meerdere vergaderingen.

De classis voelt zich gedrongen om de synode deelgenoot te maken van haar gevoelens van teleurstelling.

Uw commissie heeft zich beraden op de status van deze brief. Er is geen sprake van een bezwaar in de vorm van een appèl. In deze brief vinden we geen revisieverzoek van een besluit van de generale synode. Ook wordt in dit schrijven geen enkel verzoek aan de generale synode gericht. Formeel gesproken zouden we deze brief dus voor kennisgeving kunnen aannemen.

De commissie is echter van mening dat we daar niet goed aan zouden doen.

In de brief wordt immers duidelijk aangegeven dat de classis veel inspanningen heeft geleverd om ge-

stalte te geven aan een besluit dat door de generale synode is genomen. Het verdient waardering dat een classis zich intensief bezig houdt met een rapport dat krachtens besluit van de generale synode door een deputaatschap de kerken ter bezinning is aangeboden. Naar het eigen gevoel van de classis zijn hun pogingen gestrand op een fundamenteel punt dat van te voren al in rekening kon worden gebracht. Uw commissie is van mening als er naar aanleiding van zaken die op de generale synode aan de orde zijn geweest, zich problemen voordoen in het kerkelijke leven, dit signaal ter harte moet worden genomen.

Er zijn verschillende aanmerkingen te maken op zaken die in deze brief worden gesteld. Naast hetgeen in de bijlagen 3 en 4 wordt genoemd, merkt uw commissie op dat de generale synode '98 uitsprak, dat de generale synode van 2001, naar aanleiding van de bevindingen, een nader besluit zou nemen (Acta GS 1998 art. 272 besluit 9).

Verder valt ook te wijzen op het feit dat de classis een definitieve regeling wil treffen aangaande de vertegenwoordiging van diakenen op de classis, terwijl de generale synode 2001 besloot dat de generale synode 2004 een definitief besluit zou nemen met betrekking tot de afvaardiging van diakenen op de classis. De classis is dus erg voortvarend geweest door niet op deze besluitvorming te wachten.

Concentreren we ons op het punt waar het op vast zit, dan is dat: welke bevoegdheid heeft de diaken op de kerkenraad en op de meerdere vergaderingen? Dit onderwerp is op deze synode (weer) een punt van bespreking.

Naar de gedachte van uw commissie getuigt het van welwillendheid om de classis Apeldoorn in een reactie op haar brief meer dan een formeel antwoord te geven. We geven er dan blijk van dat de GS zich de gevoelens van teleurstelling aantrekt en tegelijk kunnen we de classis wat deze zaak betreft van dienst zijn.

Wanneer deze synode in het kader van de besprekingen van het rapport van deputaten Adma een definitieve beslissing neemt over de afvaardiging van diakenen naar meerdere vergaderingen, en tevens aan deputaten kerkorde en kerkrecht opdracht geeft duidelijkheid te verschaffen inzake de plaats en bevoegdheid van de diaken op de kerkelijke vergaderingen, kan dit in het antwoordschrijven aan de classis Apeldoorn worden meegedeeld.

Uw commissie stelt u voor:

De generale synode,

kennis genomen hebbend
van de brief van de classis Apeldoorn met bijlagen,.

constaterende

- dat de classis geen concreet verzoek richt aan de generale synode,
- dat deze zaak inhoudelijk aan de orde is bij de bespreking van het rapport van deputaten ADMA,

besluit

een brief te schrijven aan de classis Apeldoorn waarin

1. de generale synode aangeeft begrip te hebben voor de problematiek;
2. de generale synode verwijst naar de besluitvorming rond de afvaardiging van de diaken naar de meerdere vergaderingen en naar de opdracht die deputaten kerkorde en kerkrecht hebben ontvangen om duidelijkheid te verschaffen over de positie van de diaken op de meerdere vergadering, in het bijzonder rond de zaken van opzicht en tucht.

J. P. Boiten, rapporteur.

BIJLAGE 72

Artikel 158

Rapport 9 van commissie 3 – aanvullend rapport bij rapport 2A inzake het rapport van deputaten eredienst (betreffende voorstel art. 69 K.O.)

Uw commissie zegt de vergadering dank voor de wijze van bespreking van haar rapport en het voorstel tot besluit. De volgende wijzigingsvoorstellen c.q. amendementen, aanvullingen zijn vanuit de vergadering aan de commissie meegegeven. Hoewel enkele voorstellen niet voorzien zijn van de vereiste namen meende uw commissie er toch goed aan te doen ze in behandeling te nemen.

Voorstellen vanuit de vergadering tot wijziging voorstel commissie

I.

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van deputaten eredienst alsmede het corresponderende rapport van de synodale commissie;
2. de eerder genomen besluiten en de daaraan ten grondslag liggende rapporten vanaf de generale synode van 1980 inzake het kerkelijk lied;

constaterende

1. dat alle voor 1998 genomen besluiten inzake het kerklied niet de beoogde eenheid hebben gebracht;
2. dat de besluiten van de synoden van 1998 en 2001 inzake het kerkelijk lied werden genomen met de intentie een laatste poging te doen om uit de impasse te geraken;
3. dat uit de enquête van deputaten blijkt dat inzake het kerklied de meerderheid van de kerken zich niet houdt aan de synodale bepalingen, met name vanuit de overtuiging dat de liedkeus behoort tot de vrijheid van de plaatselijke kerken;

overwegende

1. dat de generale synode van 1980 inzake het kerkelijk lied heeft uitgesproken dat de Heilige Schrift het zingen van liederen die niet rechtstreeks berijmde Schriftgedeelten zijn niet verbiedt;
2. dat het de roeping van de kerken is om ook in het kerkelijk lied de kerken bij het Woord te bewaren;
3. dat de Psalmen een geheel unieke plaats innemen, zoals ook blijkt uit de vele citaten uit het boek der Psalmen in het NT;
4. dat met het zogenaamde vrije lied voorzichtigheid geboden is omdat de kerkgeschiedenis laat zien dat door die liederen allerlei dwalingen de kerken kunnen binnenkomen.
5. dat al heel lang eenparigheid inzake het kerkelijk lied ontbreekt;
6. dat in de CGK, in de lijn van de gereformeerde traditie, altijd de Psalmen en andere berijmde schriftgedeelten in de eredienst werden gezongen, zoals verwoord wordt in art. 69 K.O.;
7. dat er in de gereformeerde traditie ook een lijn is waarop aan andere geestelijke liederen dan berijmde schriftgedeelten een plaats werd gegeven;

van oordeel

1. dat uit het rapport van deputaten eredienst blijkt dat een bundel liederen, door de GS vastgesteld, in de impasse geen uitkomst biedt;
2. dat het zondermeer vrijgeven van het vrije lied een breuk betekent met onze eigen kerkgeschiedenis en het gevaar in zich bergt dat dwalingen de kerk kunnen binnenkomen;
3. dat elke oplossing in de impasse waarin onze kerken inzake het kerklied terecht is gekomen een schijnoplossing is zonder de erkenning dat het om een geestelijk probleem gaat;
4. dat de GS geroepen is om geestelijke leiding te geven om uit deze impasse te geraken;

spreekt uit

1. dat de Psalmen van onschatbare waarde zijn;
2. dat de GS van 1980 terecht heeft uitgesproken dat de GS het zingen van andere geestelijke liederen dan berijmde schriftgedeelten niet verbiedt;
3. dat de eenheid niet bereikt is die de GS van 1983 met haar uitspraken inzake het kerklied beoogde;
4. dat kerkenraden die andere geestelijke liederen laten zingen dan berijmde schriftgedeelten erop hebben toe te zien dat die liederen in overeenstemming zijn met Schrift en belijdenis;
5. dat uitspraak 3 niet betekent dat het zingen van andere geestelijke liederen geboden is, maar wel voor deze liederen ruimte geeft;

besluit

1. De tekst van art. 69 K.O. als volgt te wijzigen:
In de eredienst zullen de 150 Psalmen gezongen worden alsmede andere geestelijke liederen die in overeenstemming zijn met Schrift en belijdenis;
2. Voor liederen in de eredienst gelden de volgende criteria:
 - a. de liederen moeten het heilshandelen van God zodanig vertolken dat zij met het geheel van Gods heilsopenbaring in overeenstemming zijn en van de Geest der Schriften doordrenkt zijn;
 - b. de liederen moeten confessioneel verantwoord zijn;
 - c. de liederen moeten liturgisch verantwoord zijn;
 - d. literair en muzikaal moeten de liederen op niveau zijn;
3. in het reglement voor de kerkvisitatie op te nemen dat ook over het kerklied gesproken dient te worden in het licht van het onder 1 genoemde besluit;
4. de kerken van deze besluiten in kennis te stellen.

(ingediend door D. Visser, mede namens C. van Atten, J. Bosch, R. van de Kamp)

II.

Betreffende 'besluit 1':

1. In de eredienst zullen, vanwege hun uitzonderlijke meerwaarde, vooral de 150 Psalmen gezongen worden. Daarnaast kunnen gezongen worden de berijmde Schriftgedeelten, die door de generale synode zijn vastgesteld, alsmede andere geestelijke liederen, die in overeenstemming zijn met Schrift en belijdenis. (als amendement bij voorstel D. Visser, ingediend door)

III.

Betreffende besluit 1b:

- b. Voor andere liederen die men daarnaast in de eredienst wil zingen gelden de volgende criteria:

(ingediend door J.W. Schoonderwoerd, mede namens A.C. Uitslag, P.D.J. Buijs en C.A. den Hertog)

IV.

Inzake de 'criteria' genoemd in 'besluit 1 b.':

De commissie opdracht te geven nog tijdens deze generale synode een aantal criteria te formuleren, o.a. met behulp van het rapport van de deputaten voor het onderzoek naar het kerkelijk lied, zoals dat diende op de GS 1983.

(ingediend door P.D.J. Buijs, mede namens J.M.J. Kieviet, A.C. Uitslag, J.W. Schoonderwoerd en C.A. den Hertog)

V.

Uitbreiding van het 'besluit' met:

2. deputaten op te dragen in contact te treden met die gemeenten die te kennen hebben gegeven zich niet onvoorwaardelijk te zullen conformeren met een synodeuitspraak betreffende de te zingen liederen tijdens de erediensten, om via de weg van broederlijke gesprekken alsnog eenheid te bereiken, zodat verdere vervreemding van elkaar voorkomen wordt.

(ingediend door M. Baan)

Reactie van de commissie op deze voorstellen

Waar verwezen wordt naar het voorstel van de commissie treft u steeds de toevoeging '(cie)' aan.

Ad I.

– Onder 'constaterende'

'2' en '3' (cie) worden samengevoegd in een nieuw '2'. Uiteindelijk geen bezwaar. Uw commissie wilde beide besluiten volle nadruk geven.

'3' neemt de commissie over in plaats van '4'(cie)

– Onder 'overwegende'

Bij '1' wordt weggelaten: 'noch gebiedt'. Uw commissie handhaaft deze woorden, omdat ze

- a. in het rapport dat destijds diende op de GS 1980 gebruikt worden (Acta, bijlage 31, p. 208) en in de bespreking een duidelijke functie vervuld hebben;
- b. in de diverse besluiten daarna steeds herhaald zijn (ook in 2001, Acta art. 215)

'3' betreft alleen een tekstuele wijziging. Daarmee gaat de commissie akkoord.

'4' betreft een tekstuele wijziging, waardoor minder feitelijk wordt gesproken, maar op het mogelijke gevaar gewezen wordt. Uw commissie stelt voor '4'(cie) te handhaven, omdat dit in het direct hieraan voorafgaande voorstel (Acta 2001, art. 215) ook zo verwoord is.

Om diezelfde reden is het beter om '5' (cie) niet te laten vervallen (zie 'overwegende 7', Acta 2001, art. 215). Bovendien wijst dat nadrukkelijk op de geschiedenis van de traditie waarin we als kerken staan.

'5' betreft alleen een tekstuele wijziging. Daarmee gaat de commissie akkoord.

'7' en '8': het lijkt uw commissie de bedoeling van dit voorstel tot wijziging van de woorden 'hoofdlijn' en 'zijspoor' af te komen en wat meer de twee lijnen als gelijkwaardig naast elkaar te zetten. Het rapport van 1980 (Acta, bijlage 31, p. 202, 203) spreekt van 'De belangrijkste lijn: psalmen, geen gezangen' en 'Toch ook een lijn met gezangen'. Het is zondermeer duidelijk dat dit niet als een gelijkwaardige lijn gezien kan worden in de calvinistische traditie, en zeker niet vanuit de Afscheiding. Het gaat uw commissie erom dat duidelijk meegenomen wordt in de besluitvorming dat 1. vanuit de Schrift en de (christelijke) gereformeerde traditie er geen noodzaak bestaat om andere liederen te gaan zingen, 2. er vanuit de Schrift en de traditie wel de mogelijkheid opengelaten is dit te doen. Daarom '7' en '8' (cie) handhaven met wijziging in '8' van 'zijspoor' in 'zijlijn'. Ook onder 'spreekt uit' wordt niet meer gesproken over 'zijspoor' (zie 'spreekt uit 3')

Onder 'van oordeel':

'2' neemt uw commissie iets gewijzigd over als volgt:

'dat het zondermeer vrijgeven van het vrije lied een breuk betekent met onze eigen kerkgeschiedenis en gevaaren in zich bergt voor het geestelijke welzijn van de kerken.'

Als reden om deze laatste uitdrukking te laten staan, is dat niet alleen dwalingen een gevaar zijn, maar ook eenzijdigheden, het te veel drijven op allerlei individuele expressies e.d.

'3'(cie) wil uw commissie handhaven, omdat meer dan eens dit verband gelegd is en blijkt te bestaan.

'3' en '4' neemt uw commissie over als '4' en '5' in plaats van '4' en '5'(cie)

Onder 'spreekt uit'

'1' toevoegen juicht de commissie van harte toe.

'2' neemt de commissie niet over, dus '1' (cie) handhaven, omdat dit aansluit bij 'overwegende 1' en bij de uitspraak van 2001 (wordt dan '2')

'3' neemt de commissie niet over, omdat het minder duidelijk naar beide kanten verwoordt wat te betreuren is. Wel stelt uw commissie voor om b. als volgt te wijzigen om zo naar beide kanten toe recht te doen:

b. het besluit van 1983 om de voorgestelde bundel niet vrij te geven geen recht blijkt te hebben gedaan aan wat in 1980 beoogd werd.

'4': '2' (cie) wijzigen conform '4' (wordt dan '3')

'5': is dan al verwoord in '1'(cie).

Onder 'besluit'

'1'

De commissie benadrukt nogmaals wat in haar rapport staat waarom we aan de ene kant heel duidelijk de lijn vanuit de geschiedenis van onze kerken willen voortzetten als in 'besluit 1'(cie) verwoord. Om echter ook recht te doen aan 'overwegende 8'(cie) en om in de ontstane impasse een uitweg te vinden is er een 'sub b' waaronder 'andere liederen' een in de kerkorde verankerde plaats ontvangen.

Met dit woord 'andere' nemen we ook voorstel III over.

'2'

Neemt de commissie over en daarmee ook het ingediende voorstel IV

'3'

Het lijkt uw commissie vanzelfsprekend dat als het kerklied ter sprake komt dat ook aan de hand van de genoemde criteria met elkaar wordt gesproken.

Voorstel II

Dat wil in bovengenoemd voorstel I dus benadrukken dat er onderscheid dient te zijn tussen de Psalmen en andere liederen en dat m.b.v. de hulpwerkwoorden 'zullen' en 'kunnen'. Dat lijkt uw commissie de zaak niet verhelderen, te meer daar berijmde Schriftgedeelten dan toch bij de eerste categorie van 'zullen'thuis zouden horen.

Dit amendement neemt uw commissie niet over.

Voorstel III

Wordt wat het woord 'andere' betreft overgenomen. De uitdrukking 'in de eredienst' is overbodig in het kader van art. 69 K.O.

Voorstel IV

Is door uw commissie aanvaard en globaal uitgevoerd. Uw commissie is wel van mening dat een nadere concretisering niet direct de taak van een synodecommissie kan zijn, omdat het de vraag is of dat op een verantwoorde wijze op zo korte termijn kan. Als 'proeve' is wel een bijlage bijgevoegd met de vraag of uw vergadering iets dergelijks voor ogen heeft.

Voorstel V

Deze extra opdracht aan deputaten lijkt uw commissie voort te komen uit oprechte zorg over wat gebleken is uit de gehouden enquête. Toch lijkt het ons niet de aangewezen weg dat deputaten eredienst deze opdracht specifiek krijgen. De intentie van dit voorstel neemt de commissie wel over, namelijk het grote belang van het elkaar blijven aanspreken en dan in een 'broederlijk' gesprek.

Alles samenvattend en overwegend komt uw commissie tot het volgende voorstel van besluit:

Gewijzigd voorstel tot besluit

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. het rapport van deputaten eredienst alsmede het corresponderende rapport van de synodale commissie;
2. de eerder genomen besluiten en de daaraan ten grondslag liggende rapporten vanaf de generale synode van 1980 inzake het kerkelijk lied

constaterende

1. dat alle voor 1998 genomen besluiten inzake het kerkelijk lied niet die eenheid hebben gebracht die men gehoopt had;
2. dat de besluiten van de synoden van 1998 en 2001 inzake het kerkelijk lied werden genomen met de intentie een laatste poging te doen om een uitweg te zoeken in de onbevredigende situatie rondom het functioneren van art. 69 K.O.;
3. dat uit de enquête van deputaten blijkt dat inzake het kerklied de meerderheid van de kerken zich niet houdt aan de synodale bepalingen, met name vanuit de overtuiging dat de liedkeus behoort tot de vrijheid van de plaatselijke kerken;

overwegende

1. dat op de generale synode van 1980 inzake het kerkelijk lied uitgesproken is dat de Heilige Schrift het zingen van liederen die niet rechtstreeks berijmde Schriftgedeelten zijn niet verbiedt, noch gebiedt;
2. dat het de roeping van de kerken is om ook in het kerkelijk lied de kerken bij het Woord te bewaren;
3. dat de Psalmen een geheel unieke plaats innemen, zoals ook blijkt uit de vele citaten uit het boek der Psalmen in het NT;

4. dat de geschiedenis van de kerken laat zien dat ook via zogenaamde vrije liederen allerlei dwaalleer de kerken is binnen gekomen;
5. dat het calvinistisch beginsel is dat in het kerklied de Schrift zelf aan het woord komt;
6. dat al heel lang eenparigheid inzake het kerkelijk lied ontbreekt;
7. dat weliswaar van het huidige standpunt ten aanzien van het kerkelijk lied, zoals dat verwoord wordt in art. 69 K.O., nog nooit is aangetoond dat dit tegen de Schrift of de confessie ingaat en dat dit daarom als hoofdlijn gehandhaafd kan blijven;
8. dat echter in de gereformeerde traditie er ook een zijlijn is aan te geven waaruit blijkt dat wel een plaats werd gegeven aan het vrije lied, omdat men van mening is dat schriftuurlijke gezangen de mogelijkheid bieden het heil dat God in Jezus Christus heeft geschonken te bezingen in woorden geput uit héél de Schrift;

van oordeel

1. dat in het licht van het rapport van deputaten erediens het aanbieden van een selectie liederen geen uitkomst kan bieden in de ontstane situatie;
2. dat het zondermeer vrijgeven van het vrije lied binnen onze kerken een breuk betekent met onze eigen kerkgeschiedenis en gevaren in zich bergt voor het geestelijk welzijn van de kerken;
3. dat prediking en kerklied niet los van elkaar staan en dat daarom de keuze van kerkliederen in de praktijk ook iets blijkt te zeggen over de inhoud van de prediking;
4. dat elke oplossing in de impasse waarin onze kerken inzake het kerklied terecht is gekomen een schijnoplossing is zonder de erkenning dat het om een geestelijk probleem gaat;
5. dat de GS geroepen is om geestelijke leiding te geven om uit deze impasse te geraken;

spreekt uit

1. dat de Psalmen van onschatbare waarde zijn.
2. dat de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland het 'vrije lied' weliswaar toestaan (de Schrift verbiedt het niet), maar niet voorstaan (de Schrift gebiedt het niet);
3. dat kerkenraden die andere geestelijke liederen laten zingen dan berijmde schriftgedeelten erop hebben toe te zien dat die liederen in overeenstemming zijn met Schrift en belijdenis;
4. dat het te betreuren is dat:
 - a. kerkenraden zich niet strikt hebben gehouden aan het gestelde in art. 69 K.O.
 - b. het besluit van 1983 om de voorgestelde bundel niet vrij te geven geen recht blijkt te hebben gedaan aan wat in 1983 beoogd werd, namelijk de eenheid der kerken;

besluit

1. de tekst van art. 69 K.O. als volgt te wijzigen:

'In de eredienst zullen in principe psalmen gezongen worden, alsmede berijmde Schriftgedeelten door de generale synode vastgesteld.

 - a. Onder een berijmd Schriftgedeelte wordt verstaan de berijming van een aaneengesloten passage uit de Heilige Schrift. Tot de bedoelde berijmde Schriftgedeelten behoren de door de synoden van 1959, 1974 en 1989 vastgestelde liederen.
 - b. Voor andere liederen gelden de volgende criteria:
 1. de liederen moeten het heilshandelen van God zodanig vertolken dat zij met het geheel van Gods heilsopenbaring in overeenstemming zijn en van de Geest der Schriften doordrenkt zijn;
 2. de liederen moeten confessioneel verantwoord zijn;
 3. de liederen moeten liturgisch verantwoord zijn;
 4. literair en muzikaal moeten de liederen op niveau zijn. (Acta 1983, bijlage 46, p.211).
2. deputaten op te dragen zich verder te bezinnen op nadere concretisering van criteria waaraan een kerkelijk lied in het licht van Schrift en belijdenis dient te voldoen om zo een handreiking te bieden ter beoordeling van liederen.
3. in het reglement voor de kerkvisitatie (bijlage 25 K.O., onder I vraag 13) op te nemen dat ook over het kerklied gesproken dient te worden in het licht van de onder 1. en 2. genoemde besluiten, en wel als volgt:
 - a. *Vindt er regelmatig toetsing plaats van bestaande en nieuwe liederen aan de hand van de in art. 69 K.O. genoemde criteria (en de uitwerking ervan in bijlage ... K.O.) van liederen die gezongen worden in de eredienst?*
 - b. *Hoe waakt u erover dat in de eredienst het principe tot uitdrukking komt dat de psalmen en berijmde Schriftgedeelten prioriteit hebben boven andere liederen?*
4. de kerken van deze besluiten in kennis te stellen.

BIJLAGE 73
Artikel 162

Rapport 2 B commissie 3 inzake het rapport van deputaten erediens

In rapport 2 A besprak uw commissie de aan deputaten gegeven opdracht (opdracht 7) inzake art. 69 K.O. In dit rapport komen de overige zaken aan de orde waartoe de generale synode 2001 opdracht gegeven had aan dit deputaatschap (opdrachten 1 t/m 6).

Schriftberijmingen

Zoals te lezen valt in paragraaf 3.1 hebben deputaten de zaken rond de bundel Schriftberijmingen

behartigd. Deputaten keken destijds op van het verzoek van uitgeverij Buijten & Schipperheijn om de 40 Schriftberijmingen op te mogen nemen in een bundel van 59 liederen. Daar was volgens de uitgever vraag naar vanuit de kerken en dat is gebleken ook, omdat de 1^e druk inmiddels bijna uitverkocht is. Verder is het goed te beseffen dat deze bundel in eigen beheer door Buijten & Schipperheijn is uitgegeven, zodat deputaten er niets over te zeggen hebben.

Samenwerking

De commissie is ervan overtuigd dat deputaten blijkens hun rapportage hebben voldaan aan de opdrachten die samenhangen met het zoeken van contacten en vormen van samenwerking op het gebied van kerkmuziek en liturgie. Ze hebben:

- a. kennis genomen van wat bij andere kerken reeds verschenen was inzake liturgie/ kerkmuziek/ liturgische formulieren;
- b. medewerking gehad van GKv-zijde inzake de nieuwe liturgische formulieren;
- c. een begin gemaakt met de bezinning op de relatie tussen de huidige cultuur en liturgie.

Wat het laatste onderwerp betreft is met hen gesproken over de opmerking: 'Binnen de deputaten eredienst en kerkmuziek worden de problemen die er op dit terrein liggen scherp gezien. Op dit punt is er bij ons een behoorlijke achterstand...' (p.6). Hiermee is aangegeven dat het nadenken over wat liturgie in z'n algemeenheid is (bijv. over de verhouding: God ontmoet de gemeente – de gemeente ontmoet God) bij hen al volop plaatsvindt, terwijl dat bij ons slechts sporadisch gebeurt is. Daarbij wordt ook nagedacht over concrete zaken als het gebruik van een beamer (waarom wel/niet?) en allerlei wensen van bruidsparen.

Herziening liturgische formulieren

– opmerkingen vooraf

Allereerst wil de commissie de voorgeschiedenis onder uw aandacht brengen om te voorkomen dat de discussie zich onnodig uitbreidt.

De opdracht die door de generale synode 1998 gegeven werd aan de toenmalige 'deputaten voor de uitgave van de Schriftberijmingen en de herziening van de liturgische formulieren' had uitsluitend betrekking op de formulieren uit 1968/69, 1971/72 en 1974 (dat wordt bedoeld met 'de bestaande formulieren'). Deze raakt op geen enkele manier de klassieke formulieren. Die staan als zodanig buiten deze herziening.

Die opdracht betrof een onderzoek te doen naar de wenselijkheid van: a. uitbreiding van schriftuurlijk onderwijs, b. vermeerdering van het aantal formulieren. Tevens dienden zij een onderzoek te doen naar een bewerking van de bestaande formulieren qua taal en stijl in hedendaags Nederlands. Daarover werd gerapporteerd aan de generale synode van 2001 (zie daarvoor Acta 2001, bijlage112, p.650-653).

Op grond van dat rapport en de bespreking ervan ter synode zijn aan deputaten eredienst de opdrachten gegeven, zoals vermeld op p.1 van het rapport.

We wijzen uw vergadering daar nadrukkelijk op. Ook het gebruik van nog weer andere liturgische formulieren zal een deel van de kerken, met name waar alleen de klassieke formulieren gebruikt worden, zorgen baren. En die zorg mag best uitgesproken worden. Er is inderdaad het gevaar dat de oorspronkelijke 'bestaande formulieren' die een vaste basisinhoud hebben, vervangen worden door altijd een en hetzelfde alternatieve formulier, zodat een zekere eenzijdigheid kan optreden. Er kan de zorg zijn dat hierdoor de onderlinge herkenning verder zal afnemen.

Maar uw commissie is van mening dat we nu niet terug kunnen achter de door de generale synoden van 1998 en 2001 gegeven opdrachten, tenzij er – en dat is de gebruikelijke regel – nieuwe argumenten zouden zijn op grond waarvan via de kerkelijke weg een dergelijk verzoek gedaan zou worden. Een dergelijk verzoek ligt niet ter tafel op deze synode en kan daar ook niet staande de vergadering neergelegd worden. Wellicht is dit ten overvloede, maar uw commissie meende er toch de vergadering mee te dienen door deze 'opmerkingen vooraf' te maken.

– opmerkingen over de concept-formulieren

Algemeen:

In de eerste plaats wil uw commissie onderstrepen dat er in dit opzicht veel werk verzet is door de broeders. De concepten zijn een lange weg gegaan van wikkelen en wegen voordat dit resultaat er was.

Daarvoor onze waardering. Het mag duidelijk zijn dat (overeenkomstig de hun gegeven opdracht) deputaten zich beperkt hebben tot het opstellen van doop- en huwelijksformulieren. Aan het ontwerpen van andere formulieren is men niet toegekomen. Naar aanleiding van het voorstel over een formulier voor het afleggen van belijdenis des geloofs (een zaak die uw commissie ook nuttig lijkt) is ook gesproken over het belang van een formulier voor de bevestiging van een tweede huwelijk.

Dat neemt niet weg dat er vragen overblijven en kritische opmerkingen gemaakt kunnen (blijven) worden. We noemen er enkele:

- Voldoen deze formulieren aan de vereiste van 'een gelijk grondpatroon, met een verschillende toespitsing'? Doopformulier I heeft een toespitsing richting evangelische beweging, doopformulier II heeft een meer vierend karakter'. Maar of het oorspronkelijke grondpatroon helder genoeg blijft, is op sommige punten een vraag gebleven. Wellicht is het ook deze formulieren overvragen, omdat aan de andere kant gewaakt moest worden qua lengte.
- Doopformulier I is sterk onderwijzend, terwijl II van een luisteraar veel vraagt en als leerdicht om te lezen wel, maar om voor te lezen niet zo gemakkelijk te volgen is.

Welnu, in de bij dit rapport gevoegde bijlage kunt u nagaan welke vragen uw commissie reeds met deputaten doorgesproken heeft. Op basis daarvan stelt uw commissie in ieder geval de volgende wijzigingen voor (naast de wijzigingen waarvan deputaten hebben reeds aangegeven akkoord te gaan).

- concept-doopformulier I:
Overeenkomstig het genoemde in vraag 4 de bijzin te laten vervallen ('zoals Hij eens opstond uit de dood')
- concept-doopformulier II:
Overeenkomstig het onder vraag 4 genoemde bezwaar deputaten op te dragen deze vraag zo te formuleren dat niet zó gemakkelijk er verkeerde conclusies getrokken kunnen worden.

In het algemeen:

Deze formulieren ook eerst nog een keer na te zien op consistentie in spelling, punctuatie e.d. alvorens ze als 'proeve' toegezonden kunnen worden aan de kerkenraden.

Kleine wijzigingen

Uw commissie doet uw vergadering de suggestie om alle geringe wijzigingen schriftelijk in te dienen bij uw commissie, zodat deze ze op een overzichtelijke manier ter hand kan stellen aan de deputaten. Uiteraard zal dat overzicht eerst ter goedkeuring nog aan uw vergadering overlegd worden.

Voorstellen tot besluit

De commissie stelt de synode voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. de twee concept-doopformulieren en het concept-huwelijksformulier vast te stellen (met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen) en deputaten op te dragen:
 - a. die in de vorm van een 'proeve' toe te zenden aan de kerkenraden;
 - b. de kerkenraden te verzoeken om hun reactie te geven op deze formulieren;
 - c. in hun rapportage aan de generale synode 2007 van deze reacties verslag te doen.

Verder deputaten op te dragen:

3. een concept-formulier op te stellen dat gebruikt kan worden bij het afleggen van openbare geloofsbelijdenis;
4. overeenkomstig het besluit van de generale synode 2001 (Acta art. 254) verder te werken aan het opstellen van nieuwe formulieren (waarbij te denken valt aan een formulier inzake een tweede huwelijk);
5. zich te bezinnen op nadere concretisering van de in art. 69 K.O. genoemde criteria waaraan in de eredienst te zingen liederen dienen te voldoen en de uitkomst van deze bezinning ter goedkeuring voor te leggen aan de generale synode 2007;
6. de studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie voort te zetten in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte (waaronder in ieder geval het deputaatschap Eredienst van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt));
7. opnieuw deputaten te benoemen.

M.J. Kater, rapporteur

Bijlage

Lijst met vragen/ opmerkingen bij de conceptformulieren

(In onderstaande opmerkingen wordt het desbetreffende formulier op de voet gevolgd)

Algemene opmerking:

- veel te veel komma's.
- keuze maken tussen of het Zijn gemeente of zijn gemeente zal zijn (moeten we ons echt aanpassen aan de trend van zo weinig mogelijk hoofdletters?)

In de drie formulieren is de huidige spelling van het Nederlands gebruikt. De twee neerlandici in ons deputaatschap hebben daar nauwkeurig op toegezien. Vandaar de komma's en de spelling van de bezittelijke voornaamwoorden die op de HEERE betrekking hebben met een kleine letter.

Concept doopformulier 1

Dit formulier wil een accent leggen richting de evangelische beweging.

Vraag:

1. wat is het nut/ functie van de lange inleiding aan het begin ('Voordat.....gedoopt')? Wat uw commissie betreft kan dit worden weggelaten, mede gezien de lengte van het formulier. In ieder geval de alinea over het pinksterfeest: dat zou op het eerste gehoor juist pleiten voor volwassendoop.

De bedoeling is om vanuit de Schrift (!) (immers richting Ev. Bew.) eerst iets te zeggen over de doop i.h.a. en vervolgens bij de kinderdoop uit te komen.

2.

- a. 'algehele reiniging'. Voorstel (als '74) laten staan: 'tenzij wij wedergeboren worden...'. Dit is zo'n centrale notie en bovendien zul je 'algehele reiniging' ook uit moeten leggen.
- b. Verder stellen we voor om Job 14: 4 juist te vervangen door de tekst die nog duidelijker spreekt: Ps. 51: 6
- c. waarom niets meer over het onder Gods toorn liggen als 'kinderen des toorns'?

Bewust is gekozen om het beeld van rein/ onrein vol te houden in dit stukje onderwijs vanwege het water van de doop. Vandaar Job 14: 4 en i.p.v. wedergeboorte 'reiniging'. Dat de uitdrukking 'kinderen des toorns' verdwenen is, heeft te maken met het feit dat je niet én andere beelden kunt gebruiken én ook al het 'oude' nog daarbij munt zeggen.

3. '...daarom zoeken wij onze zaligheid buiten onszelf...'. In de 'vragen aan de ouders' wordt verlossing gebruikt. Beter één woord te kiezen in beide zinnen.

Beide woorden zijn bijbelse woorden.

4. Grote moeite hebben we met de zin 'Hij belooft dat Hij ons doet opstaan...., zoals Hij eens opstond uit de dood'. Dit is dogmatisch zeer twijfelachtig geformuleerd. Vooral dit 'zoals' kan te gemakkelijk tot misvattingen leiden. Maar wat we vooral missen is dat dit alleen werkelijkheid wordt in Zijn gemeenschap (denk aan het 'inlijven')!

Hier moet naar onze mening echt iets in van het 'in' de gemeenschap met Hem. Suggestie: GKv-formulier heeft hier dat Hij belooft dat Hij ons één maakt met Hem.....

Hier moet inderdaad óf de bijzin vervallen ('zoals....') óf toevoegen in de hoofdzin de gedachte van 'met Hem opstaan'.

5. Is de naam HEERE bewust gekozen? En waarom dan niet op p.13 '... om de Heere met en in zijn gemeente te dienen...'??

De verbondsnaam is inderdaad bewust gekozen. Maar op p.13 gaat het o.i. om de Heere Jezus.

6. In het formulier '74 wordt niet zó nadrukkelijk gesproken over de 'drie-enige God' als in dit formulier (daar wordt volstaan met 'God'). Is dit bewust gedaan tgo. Evangelischen?

Vooral in aansluiting aan de drie-voudige belofte

7. Waarom (4e alinea van onder) wél de slavernij van Egypte genoemd, terwijl de Rode Zee/ Schelfzee verdwenen is?? (ook in het gebed)

Je kunt niet alles noemen.

8. Graag kritisch kijken naar 'wollige omschrijvingen'. Voorbeeld (dezelfde alinea). 'Zij zijn een deel van de gemeente van de HEERE...'. Kan korter: '.....van Zijn gemeente....'.

Akkoord

9. (p.13). Waarom wel christelijke gemeente te Kolosse en bij Korinthe een paar regels verder weg? O.i. kan het gewoon weggelaten worden.

Overigens kan Nieuwtestamenteisch → nieuwtestamenteisch

De eerste keer nadrukkelijk richting de Ev.Bew. aangegeven dat het daar echt om een nieuwtestamenteische gemeente gaat. Dat kan dan de 2^e keer achterwege blijven.

10. In plaats van '...opgeroepen tot geloof te komen...': '.... geroepen tot geloof en levensheiliging' (dus ook korter geformuleerd). Maar o.i. wordt in Gods Woord niet opgeroepen, maar worden we geroepen!

Akkoord.

11. (gebed):
- moet 'hen' niet 'hun' zijn (of sluiten we aan bij gemakzuchtig nederlands?)
 - 'zich' → 'Zich'
 - 'uw Naam' maar verderop 'Zijn dood' (hoofdlettergebruik)
 - '...tot zegen wezen' → '..tot zegen zijn'
 - 'Wij zijn in uw Naam gedoopt...'. En de onkerkelijke familieleden/ vrienden dan??
- 'Geef dat wij ook beseffen....(voorstel): *wat we U beloofd hebben met het oog op onze kinderen'*

Voor hoofdletters, zie boven. Het is de gemeente des HEEREN die samenkomt dát is het uitgangspunt geweest.

Verandering zin akkoord.

- 12 (vragen):
- Waarom in 1 niet 'erkent u' of 'belijdt u'?
 - Komt in de 2^e vraag zo wel tot uitdrukking dat het niet gaat om deze plaatselijke kerk alleen, maar om het geheel van de christelijke kerk? En verder lijkt ons het woord 'onfeilbaar' op deze plaats niet het juiste woord. Wat er mee wordt beleden is duidelijk, maar dit is een nieuwe toevoeging. Waarom? (zie mogelijke bezwaren tegen dit woord in BGD)

Gekozen voor de volgorde 'geloven' en (dan) belijden. 'Onfeilbaar' mag vervallen.

13. (dankzegging):
- beter over 'hij/ zij'(of 'naam') dan het woord 'het' voor een kind.

Ieder is vrij om 'het' te vervangen zoals 'hij/zij' wil.

Een zin die we niet kunnen overnemen is:

'Wilt U er in uw genade voor zorgen dat er nooit één van hen... verloren gaat'.

De zin daarvoor én daarna zijn helder. Maar hier 'overvragen' we en staat er iets zo massief dat het bijna een 'opdracht' lijkt.

De bedoeling is juist de ernst te onderstrepen dat een kind van het verbond verloren kan gaan! Het heeft dus juist niet de lading van een 'overvragen'.

14. Waarom Onze Vader toegevoegd?

Omdat andere formulieren dat ook kennen.

Concept doopformulier 2

1.

a. Algemene opmerkingen:

- poëtisch sterk (knappe woordspelingen), maar de vraag is of het onderwijzend is en óf de mensen het zullen begrijpen, goed zullen begrijpen.

Bij deze vraagstelling komt het verschil om de hoek kijken tussen een 'didactische liturgie' of een 'liturgische didachè'. Onze formulieren tot nu toe horen tot de eerste categorie. Dit formulier zou je meer tot de tweede categorie kunnen rekenen. Maar in beide gaat het om onderwijs. Psalm 78 – om maar een voorbeeld te noemen – is poëzie, maar geeft tegelijk onderwijs aangaande de daden van de Heere.

b. Voorbeeld: 'Ook de kinderen mogen in dit geheimenis delen'. Is oor iedereen duidelijk dat dit een sacramentele wijze van spreken is, het hen 'in de belofte' toegezegd is? Het gebruikt veel minder woorden, maar is het echt gemakkelijker te volgen?

*Valt hetzelfde niet te zeggen over passages uit de oude formulieren? Voorbeeld: Klassiek doopformulier: 'En hoewel onze kinderen deze dingen niet verstaan, zo mag men ze nochtans daarom van de doop niet uitsluiten, aangezien zij ook zonder hun weten der verdoemenis in Adam deelachtig zijn, en alzo ook weder in Christus tot genade aangenomen worden.' Versie 1968/69, 1971/72 en 1974: 'Hoewel onze kleine kinderen deze dingen nog niet begrijpen, mogen zij niet van de doop worden uitgesloten, omdat ook zij zonder het zelf te weten in Adam veroordeeld zijn en in Christus **tot genade aangenomen worden**. Nog een voorbeeld uit het dankgebed: ...wij danken en loven U, dat Gij ons en onze kinderen....in Hem tot Uw kinderen **aangenomen hebt** ...*

2. Het geheel heeft iets 'hoogkerkelijks' in zich.

U noemt het formulier 'poëtisch' – dat valt overigens reuze mee; het is alleen maar kolometrisch weergegeven; daardoor lijkt het op een gedicht. Maar afgedacht daarvan: noemen wij poëzie in de Bijbel of de Psalmbereijming ook 'hoogkerkelijk'?

Dit heeft te maken met de andere opzet die hoort bij een 'liturgische didachè' die meer hymnisch van karakter is. Bijbels is daar niets op tegen, gelet op de vele leerdichten die daar te vinden zijn. Een psalm of lied waarin de daden des Heeren als onderwijs worden verkondigd klinkt nu eenmaal anders dan een uiteenzetting van het evangelie door de apostel Paulus in zijn brieven. Die twee vormen mag je niet tegen elkaar uitspelen.

3. Een paar kleine dingen:

In de geloofsbelijdenis geen 'Heer', maar 'Heere'. Katholiek → katholiek

Akkoord.

4. Vraag 1 kan zo o.i. niet. Die is te massief. De ouders kunnen niet zo erkennen dat hun kindje persoonlijk uit deze duisternis wordt getrokken. Na lang praten kun je argumenten aanvoeren waardoor het misschien net 'kan', maar dat lijkt ons de bedoeling niet. Het klinkt nu écht te veel als een feit dat het kindje behouden is, tenzij.... Volgens Gods Woord is het kindje verloren, tenzij.....

Dat laatste is ook te massief uitgedrukt. Zie Dordtse Leerregels I, 17.

Is 'geheilgd zijn' wat anders dan door God in het licht van zijn genade gezet zijn? Uit het geheel van het formulier en uit de andere vragen mag duidelijk zijn dat de hand van het geloof nodig is.

5. Vraag 2: OT en NT zijn niet alleen/meer dan: 'het verlossende Woord'.

Het bestaande formulier heeft: 'de waarachtige en volkomen leer der zaligheid', d.w.z. Gods Woord tot zaligheid; het verlossende Woord Gods. Het is anders gezegd hetzelfde.

6. Verder moet achter de doopformule nog 'amen' komen.

Akkoord. Het 'amen' kan echter ook in een lied direct daarop aansluitend volgen.

Concept huwelijksformulier

Algemeen:

1. Kunt u helder maken wat er 'nieuw' is aan dit formulier in het onderwijzende gedeelte, behalve de (letterlijke) definitie van het huwelijk, zoals vorige synode vastgesteld?

De taal is meer aangepast naar de taal zoals die in onze tijd gebezigd wordt. De zegen voor het bruidspaar is een apart moment in het formulier. Daarna wordt een gebed uitgesproken. Het vervolg van het gebed – dat eventueel ook als 'dienst der gebeden' op een ander moment in de dienst kan plaatsvinden – is een toevoeging die zinvol is en ook een pastorale waarde heeft voor allen die de dienst bijwonen.

2. Is het de bedoeling dat er nog meer komen met een ander karakter? Waarin de 'vreugde over het huwelijk' iets meer naar voren komt?

Graag, als de synode daartoe opdracht geeft!

3. Verder lijken ons de 'kopjes' overbodig en ook niet een vlag die de lading dekt (doel = ook onderwijs).

Deputaten denken dat deze kopjes de leesbaarheid van het formulier vergroten.

4. Wat is het nut van het woord '...totale levensgemeenschap...'? Is dit woordje 'totaal' niet alleen van toepassing als het gaat om de gemeenschap met God?

'Totaal' geeft aan de grootst mogelijke openheid naar elkaar en de volledige overgave en toewijding aan elkaar.

En dan wat korter: 'het huwelijk gezien worden als...' → 'is het huwelijk een (totale) levensgemeenschap...'

Akkoord.

5. (Bij 'Kana'): 'onze Here Jezus Christus', zo stond het er. Waarom veranderd in 'de'?

Uw voorstel is inderdaad een verbetering.

6. (laatste zin van de laatste alinea eerste gedeelte). 'In die nood mogen zij...'

..., ook als het moeilijk is' lijkt ons niet fraai.

Mag anders.

7. (wederzijdse verplichtingen): niet 'het', maar 'een' huwelijksverbond' (eerste zin).

Akkoord.

8. citaat Ef. 5: 21: 'in de vreze van Christus' (volgens NBG).

Akkoord.

9. (gebeden): 'voor mensen die geen partner hebben' → 'voor mensen die alleen gaan'.

Akkoord.

BIJLAGE 74
Artikel 168, 186

Rapport deputaten hulpverlening binnen- en buitenland,

1. Inleiding

Deputaten hulpverlening binnen- en buitenland bieden u met genoegen dit rapport van hun werkzaamheden aan die zij verricht hebben sinds de synode 2001. In die periode is veel gebeurd. Al lezend in dit rapport zult u dat merken.

Naast de noodzakelijke bezinning die deputaten jaarlijks houden over de voortgang van de projecten en de wijze waarop kerkelijke hulpverlening gestalte moet krijgen, hebben deputaten zich ook bezonnen op andere zaken. De weerslag daarvan vindt u in hoofdstuk drie. Over onze werkwijze doen we verslag in hoofdstuk vier. In hoofdstuk vijf vindt u de weerslag van wat we aan toerusting hebben gedaan. In hoofdstuk zes willen we niet uitgebreid verslag doen van elk project dat deputaten hebben gesteund in de afgelopen drie jaar. Naast dit rapport moet u de Projectenlijst 2002-2003 en 2003-2004 houden, die we als bijlage bij dit rapport u aanbieden. De informatie die daarin staat over de projecten willen we niet herhalen. Hoofdstuk zeven geeft informatie over de samenwerking met het Dienstenbureau. In hoofdstuk acht doen we verslag van de contacten die we als deputaten onderhouden. Een financieel hoofdstuk negen gaat vooraf aan de voorstellen die terug te vinden zijn in hoofdstuk tien. Een hoofdstuk elf met verklaring van alle in dit rapport gebruikte afkortingen complementeert dit rapport.

1.1. Ontwikkelingen

Het werk van deputaten hulpverlening heeft in de afgelopen periode in het teken gestaan van inkrimping van de uitgaven voor daadwerkelijke hulp. De oorzaak daarvan is, dat de lasten aanzienlijk zijn toegenomen.

men. Deputaten werden met ingang van 2001 immers verantwoordelijk gesteld voor een bijdrage in bureau- en personeelskosten ten bedrage van € 85.000,- die voldaan moet worden aan ADMA. Daar komt bij dat de inkomsten niet navenant zijn gestegen, maar dat er helaas een trend is dat de inkomsten licht dalen. Dat is mede het gevolg van de besluitvorming van de synode 2001. Opnieuw betreuren deputaten dat er met hen geen overleg is geweest over het afwijken van het advies dat zij gegeven hebben.

Niettemin zijn wij de Heere dankbaar voor de bijdragen uit de kerken, die ons in staat stelden te doen wat in dit verslag wordt gerapporteerd. Als getuigenis met de daad mag het iets zichtbaar maken van Gods gerechtigheid en barmhartigheid.

Een tweede belangrijke ontwikkeling was de bezinning met deputaten ADMA over de eenheid van het diaconaat en de gewenste gevolgen voor de integratie van de beide deputaatschappen. U vindt de overwegingen die tot deze besluitvorming hebben geleid in hoofdstuk 3 (zie ook 8.1 en voorstel 10).

Een derde lijn was het streven naar grotere doelmatigheid in het vergaderen en werken. De beraadsgroepen hebben een grotere bevoegdheid gekregen, waardoor het aantal plenaire vergaderingen kon worden beperkt (5.1). De Commissie Bezinning, Publiciteit en Toerusting (BPT) is opgenomen in het moderamen. Door dubbelfuncties was dat geen grote ingreep (5.2). Alle uitvoerende werkzaamheden van ons project in Mozambique zijn overgedragen aan Tear Fund (6.1.2). Voorts hebben we als beleid vastgesteld dat wij versnippering zullen tegengaan en zullen zoeken naar concentratie op een beperkt aantal grotere projecten. Daarbij blijft onverminderd van kracht dat wij diaconieën/kerkenraden willen steunen bij de initiatieven tot hulpverlening die zij nemen. In de Projectenlijst is de weerslag van dat beleid te vinden in de 'doorsluisprojecten' en de 'goede doelen lijst'.

Ten slotte kenmerkt de verslagperiode zich door het tussentijds terugtreden van verschillende deputaten. Toch heeft het werk van deputaten goede voortgang kunnen vinden, mede met hulp van personen die met de status van adviseur zich voor (onderdelen van) het werk hebben ingezet (1.2).

1.2. Samenstelling van het deputaatschap

Door de synode van 2001 zijn de volgende leden benoemd: de zrs. W. Pietersma, W. van Roekel-Peppink en M. Schouten, en de brs. T. Baars (penningmeester), L. den Butter (secretaris), H. Jochensen, K.T. de Jonge, B. Loonstra (voorzitter), B. Reinders en H.J. Takken. Algemeen secundus was br. B. Geijtenbeek. Br. Jochensen moest als gevolg van maatschappelijke verplichtingen tussentijds zijn taak neerleggen. Br. Geijtenbeek zag geen mogelijkheid om de ontstane vacature op te vullen. Gelukkig was het mogelijk twee adviseurs te benoemen. Zr. T. Witzier-Van 't Hof uit Sneek is lid van de redactie van Doorgeven en br. W.J.P. Boers uit Sliedrecht is adviserend lid van de beraadsgroep Europa en assisteert de penningmeester.

Voor een nieuwe periode zijn niet herkiesbaar de zrs. Pietersma en Van Roekel en de brs. Baars, Jochensen, Loonstra, Takken en Geijtenbeek.

2. Opdracht generale synode

Deputaten hebben zich ingezet tot vervulling van de taak die de generale synode hun heeft opgedragen. Deze taak is volgens de vastgestelde instructie:

- hulp te verlenen aan kerken en christelijke instellingen in binnen- en buitenland in noden van onderscheiden aard vanuit de gemeenschap met Christus en de daaruit voortvloeiende roeping;
- de kerkenraden en in het bijzonder de diaconieën voor te lichten en toe te rusten ten aanzien van de hulpverlening der kerken en de diakenen te stimuleren om de nood van de naaste aan de gemeente voor te houden en op te wekken tot barmhartigheid en gerechtigheid;
- bij calamiteiten de kerkleden op te wekken hun persoonlijke roeping te vervullen tegenover hun naaste in nood;
- adviezen te geven aan kerken en kerkleden over de mogelijkheden tot hulpverlening;
- zich te bezinnen op de vragen en consequenties die met hulpverlening samenhangen.

3. Bezinning

Aanvankelijk was deze taak toebedeeld aan het zgn. BPT-beraad voor Bezinning, Publiciteit en Toerusting. Later werd dit beraad ondergebracht bij het moderamen. Hulpverlening wereldwijd brengt de kerken, diaconieën en plaatselijke werkgroepen door de jaren heen in aanraking met een diversiteit aan vraagstukken. Deputaten HBB hebben daarom de opdracht tot bezinning ontvangen om de kerken te dienen. Elke twee jaren organiseren we een zgn. Oost-Europa-dag, die vooral door het Europa-beraad wordt voorbereid. In hoofdstuk 4.2.1. willen we daar nog iets meer van zeggen.

We hebben veel aandacht gegeven aan bezinning op de eenheid van het diaconaat. In en vanuit de gemeente wordt veel verschillend diaconaal werk verricht; in de diaconie vindt dat haar eenheid. Op landelijk niveau is dat werk in afzonderlijke deputaatschappen georganiseerd: ADMA en HBB. Niet alleen door gesprekken over meer samenwerking op het Dienstenbureau, maar ook door onze wens om het diaconaat als een eenheid te blijven zien met een eigen plaats naast pastoraat, zending en evangelisatie werden we gedwongen tot bezinning op het eigene van het diaconaat, de verhouding van de (diaconale) werkvelden binnen en buiten de gemeente. Dit heeft geresulteerd in een stuk 'De eenheid van het diaconaat van de gemeente' (zie bijlage 1). Binnen HBB is dit in januari 2002 als een gesprekspapier aanvaard. In september 2002 is dit ook onderwerp van gesprek geweest op een gezamenlijke bezinningsvergadering van HBB en ADMA. Als gevolg hiervan heeft tussen beide deputaatschappen gezamenlijke bezinning plaatsgevonden over verdergaande samenwerking. In hoofdstuk tien vindt u daar voorstellen voor.

Ter gelegenheid van een bezinnings- en visiedag van Prisma (zie hoofdstuk 8.3) heeft br. Loonstra, op persoonlijke titel, een inleiding gehouden over 'De verhouding van persoonlijke gerechtigheid en maatschappelijke gerechtigheid'. Deze lezing bieden deputaten u hierbij aan als bijlage 2 bij dit rapport. In een kort bestek wordt in deze lezing onder andere uiteengezet hoe nauw de relatie is tussen persoonlijke rechtvaardiging en sociale gerechtigheid en welke consequenties dat heeft enerzijds voor de kerken in hun diaconale taken wereldwijd en anderzijds voor de christelijke hulpverlening. Dit heeft o.i. vooral

gevolgen voor de ruimte en de grenzen die er zijn voor de samenwerking tussen kerkelijke instellingen en algemeen christelijke organisaties.

4. Activiteiten naar de kerken

4.1. Publiciteit

We informeren u in dit hoofdstuk over de gegeven publiciteit in de afgelopen jaren. Er is een bezinning gaande om deze publiciteit te verbeteren.

4.1.1. Doorgeven

Dit geïllustreerde magazine heeft intussen haar plaats in de kerken ontvangen. Het is door de lange voorbereidingsperiode geen orgaan dat snel op de actualiteit kan inspelen. Wel kunnen we gemeenteleden op de hoogte brengen van de lopende hulpverleningsprojecten binnen en buiten Nederland. Namens deputaten hebben op dit moment zr. Witzier-Van 't Hof en br. De Jonge zitting in de redactie.

4.1.2. Projectenlijst

Elk jaar wordt in september de zgn. 'projectenlijst' uitgegeven. Dit is een nummer van Adma-Info, het orgaan van ADMA, dat in 2003 de naam Diaconon ontving. Uit nabestellingen blijkt dat voor deze uitgave een goede belangstelling bestaat. Men wordt hierin geïnformeerd over de eigen projecten van HBB maar ook over de zgn. doorgeef-projecten. Daarnaast hebben we daar in 2003 ook een 'goede doelen-lijst' aan toegevoegd.

4.1.3. hulpverleningszondag

In 2003 was het 50 jaar geleden dat de watersnoodramp in het zuiden van Nederland plaatsvond. Daarmee was het ook 50 jaar geleden dat vanuit de kerken wereldwijde hulpverlening op gang kwam. Daaraan is extra aandacht besteed onder het thema 'Water, stromen en zegen'. In 2002 was het thema 'Mens voor de ander' en in 2004 'Kijken met je hart'. Elk jaar worden collectefolders, posters en op bescheiden schaal kindermateriaal ter beschikking gesteld. Ook ontvangen predikanten jaarlijks een preekschets en verschijnt in 'De Levensbron' een speciale preek voor een kerkdienst op hulpverleningszondag. We menen dat zo'n jaarlijkse zondag belangrijk is voor gemeenteleden om vanuit de Schrift gemotiveerd te worden tot wereldwijde hulpverlening.

4.1.4. Rondzendbrieven

Een aantal werkers in het buitenland met wie HBB een speciale relatie onderhoudt geeft zgn. 'rondzendbrieven' uit. Deze werkers gaan daar op een meer persoonlijke manier in op het werk dat zij verrichten. Aan belangstellenden worden deze rondzendbrieven door het diaconaal bureau doorgestuurd.

4.1.5. Website

Er is nu sprake van een grondig vernieuwde website vanuit het Dienstenbureau. Die vernieuwing was noodzakelijk, maar heeft helaas lang geduurd. We hopen dit medium meer te gaan gebruiken om plaatselijke diaconieën en werkgroepen sneller te kunnen informeren over projecten en ontwikkelingen binnen ons werkveld.

4.1.6. Oproepen bij noodhulp

Naast genoemde media hebben deputaten in geval van actuele informatie en een ramp een ander orgaan nodig. Doet zich ergens een noodsituatie voor, dan roepen we op tot meeleven, gebed en financiële steun. Daarvoor maken we gebruik van kerkelijke bladen, landelijk en regionaal, die ons hiervoor zonder uitzondering ruimte bieden.

4.2. Toerusting

4.2.1. Oost-Europadagen

In het rapport aan de generale synode 2001 werd verslag gedaan van twee Oost-Europadagen, die door deputaten zijn georganiseerd. In april 2003 hadden deputaten opnieuw een Oost-Europadag gepland. Deze keer was de dag vooral bedoeld als een studie- en ontmoetingsdag voor mensen die betrokken zijn bij het diaconale contactwerk in Oost-Europa. De hulp aan Oost-Europa maakt namelijk een ontwikkeling door, gezien de politieke en economische ontwikkelingen binnen Europa en ook de nieuwe samenstelling van Europa. Daarom achtten deputaten het van belang om de kijk op hulpverlening vanuit daar in kaart te brengen.

Helaas is deze bijeenkomst wegens onvoldoende belangstelling niet doorgegaan.

Onze indruk is dat er geen behoefte meer is aan een dergelijke dag. Toch zullen deputaten zich beraden op de organisatie en de inhoud van deze ontmoetingsdagen. Steeds weer merken deputaten namelijk dat gemeenten en werkgroepen die zich bezig houden met de diaconale hulp aan Oost-Europa van mening zijn dat ze zichzelf uitstekend kunnen redden en geen onderling overleg of bezinning op hun taak nodig hebben. Wij delen die mening niet.

Anderzijds merken deputaten ook dat gemeenten zich niet meer zo intens bezig houden met hulpverleningscontacten in Oost-Europa als wel eens het geval is geweest.

De vele frustraties van individuele personen doen ons vermoeden dat bezinning op hulpverlening aan Oost-Europa wel degelijk nodig is. De vraag is alleen hoe we dit als deputaten moeten oppakken.

4.2.2. Classicale diaconale commissies

Regelmatig is het wereldwijde diaconaat ook aan de orde op classicaal niveau bij de classicale diaconale commissies (CDC's). Deze hebben immers van de classes opdracht gekregen voor de toerusting van diaconen en de samenwerking tussen de diaconieën. Dientengevolge komt het aan de orde in toerustingsavonden. In cursussen die CDC's door br. H.H. van Well laten verzorgen komt het wereldwijde diaconaat daarom ook aan de orde. Daarnaast zijn er CDC's die regelmatig een diaconaal project organiseren. Soms wordt dat classicaal zo geregeld dat op een speciaal van tevoren vastgestelde zondag in de meeste gemeenten van de betrokken classis in prediking, voorbede en inzameling van de gaven aandacht geschonken wordt aan het gekozen project. Ook andere acties voor zo'n classicaal project worden gestimuleerd door de CDC's. Voor diverse zaken betreffende de uitvoering doen de CDC's dan regelmatig een beroep op het diaconaal bureau. Daarbij gaat het concreet om zaken als: hulp bij de keuze van het

project, het maken en/of aanleveren van foldermateriaal, het helpen bij de organisatie van het geheel, het verzorgen van informatie en/of een lezing door iemand die bij het project betrokken is.

4.2.3. *Advisering*

Evenals in het rapport aan de generale synode 2001 kunnen we melding maken van het feit dat zowel de kerken als haar diaconieën een steeds groter beroep doen op deputaten en het Diaconaal Bureau. Rondom Oost-Europa, projecten voor catechese, avondmaalscollecten, projecten waar een gemeente voor langere tijd zich mee wil bezig houden, samenwerking als diaconie/kerkenraad met uitzendende instanties om gemeentelieden uit te zenden vragen aandacht en inspanning. Ook voor financiële verplichtingen voor langere tijd en de wijze van hantering van sociale verzekeringen en zelfs belastingen vragen leden advies.

4.2.4. *Archivering*

Een goede archivering van de vele projecten die deputaten steunen, is een constante zorg. Correspondentie met de projecten en de besprekingen op de diverse beraadsgroepen moeten voor de medewerkers op het diaconaal bureau makkelijk terug te vinden zijn, vooral omdat de relatie met projecten soms jaren duurt. Door middel van een adequaat digitaal systeem wordt de toegang tot het archief voor de medewerkers steeds beter afgesloten.

5. *Werkwijze*

5.1. *Vergaderingen*

Het minimum aantal plenaire vergaderingen is teruggebracht van zes naar vier per jaar: twee huishoudelijke vergaderingen, waarin de besluiten uit de beraadsgroepen (zie 6.1) achteraf worden beoordeeld, een bezinnende vergadering en een beleidsvergadering. In feite is het aantal huishoudelijke vergaderingen gehalveerd. Voorheen deden de beraadsgroepen voorstellen die op de plenaire vergadering al dan niet werden overgenomen, nu nemen zij zelf rechtsgeldige besluiten, binnen vooraf vastgestelde criteria, die achteraf door de plenaire vergadering worden beoordeeld en gecontroleerd. Hierdoor wordt doelmatiger gewerkt.

5.2. *Moderamen*

Het moderamen bestaat uit de brs. Loonstra (voorzitter), Den Butter (secretaris), Baars (penningmeester, vanaf januari 2003 bijgestaan door br. Boers) en De Jonge (algemeen adjunct). Het vergaderde gemiddeld twee tot drie maal per jaar, om beleidsvoorstellen voor te bereiden, principebesluiten nader in te vullen, en contacten met deputaten zending te onderhouden. Samen met het moderamen van deputaten ADMA wordt het tweemoderaminaoverleg (TMO) gevormd, om het diaconaal bureau te besturen. Daarvoor verwijzen wij naar het afzonderlijke rapport van TMO.

Vanwege de raakvlakken tussen bezinning en beleid en vanwege het feit dat twee deputaten zowel in het moderamen als in BPT zitting hadden, is halverwege de verslagperiode besloten de werkzaamheden samen te voegen en bezinning, publiciteit en toerusting in de agenda van het moderamen op te nemen. Daartoe is br. Reinders aan het moderamen toegevoegd.

6. *Hulpverleningsactiviteiten*

6.1. *Beraadsgroepen*

Er zijn drie beraadsgroepen ten behoeve van de hulpverlening wereldwijd: de beraadsgroep Europa (Europaberaad), Afrika-Midden-Oosten (AMO-beraad) en Azië-Amerika (AA-beraad). Deze vergaderden elk vier of vijf maal per jaar. Zij vergaderen elk vier of vijf maal per jaar en nemen binnen hun mandaat en de door deputaten gezamenlijk vastgestelde criteria zelfstandig beslissingen. Via het diaconaal bureau onderhouden alle beraadsgroepen regelmatig contacten met de verschillende projecten.

6.2. *Het Europaberaad*

Voor omschrijving van de gesteunde projecten in Europa verwijzen wij naar de projectenlijst zoals die in de kerken is bekendgemaakt. Enkele projecten van deze lijst verdienen wat meer toelichting. Dat betreft onder andere de wat grotere projecten en die waaraan door middel van een werkbezoek bijzondere aandacht is besteed.

6.2.1. *Magurele project, Boekarest*

In Roemenië zijn de sociale voorzieningen zeer slecht. Deputaten hebben via de CGK van Sliedrecht (Eben Haëzer) de bouw van een bejaardentehuis in Boekarest gesteund. De opening vond plaats in mei 2003. Casa Jacob (Huize Jacob) biedt plaats aan 32 ouderen. Helaas is er direct al een enorme wachtlijst. De brs Boers en Den Butter hebben in november 2003 een werkbezoek gebracht aan dit project.

6.2.2. *Huis van Hoop, Marseille*

Deze instelling is actief in de opvang en begeleiding van christenen uit de Arabische wereld. Het Huis van de Hoop is geheel afhankelijk van giften. Begin 2004 is besloten de steun aan dit tehuis voorlopig volledig stil te leggen omdat ondanks herhaald aandringen er geen behoorlijke financiële verantwoording werd gegeven.

6.2.3. *Predikanten opleiding, Aix-en-Provence, Frankrijk*

De protestantse kerken in Frankrijk (met name die met reformatorische beginselen) zijn niet in staat om zelf een theologische opleiding in stand te houden. In Aix en Provence, waar in 1974 de Vrije Gereformeerde Theologische Faculteit werd opgericht, studeren ca. 90 studenten uit Frankrijk en andere, veelal Afrikaanse, Franstalige landen. Na de opleiding gaat een groot deel van de studenten in een (doorgaans zeer kleine) gemeente werken. Ook gaan er studenten naar het zendingsveld en sommigen studeren verder. De faculteit blijft op buitenlandse steun aangewezen. De Nederlandse partners, waar onder ons deputaatschap, werken samen in het Frans Beraad. Onze participatie staat momenteel onder discussie, gezien het feit dat de door ons financieel gesteunde functie van p.r. man en secretaris vacant is en tot op heden niet opnieuw is ingevuld.

6.2.4. *Christelijke Scholen, Oekraïne*

Deputaten steunen het christelijk onderwijs in Nagyberég, Nagydobrony en Tivardafalva. De Hongaarse Reformatus kerk, waarvan de scholen uitgaan, wil hiermee een kader vormen van jongeren, die in dit door economische achterstand en werkloosheid getroffen land helpen bouwen aan de kerk en de maatschappij. De inzet van de schoolleiders en de leerlingen is opvallend en verdient bestending van onze steun.

6.2.5. *Ziekenhuis, Zhitomir, Oekraïne*

Met hulp van externe fondsen kunnen dringende verbeteringen worden aangebracht in het kinderziekenhuis. Het contract voor uitzending van br. Jan en zr. Margreet van Beest is tot en met 2005 verlengd. Er is een tweede project ontstaan 'Het Anker', voor opvang en behandeling van drugs- en alcoholverslaafden. Onder leiding van zr. Van Beest en in samenwerking met de baptistengemeente van Zhitomir wordt een nieuw centrum gebouwd even buiten de stad waar verslaafden tot rust kunnen komen en de gelegenheid krijgen hun problemen aan te pakken. Centraal in het behandelprogramma staat het Woord van God als kracht tot behoud.

Het meeleven voor het werk van br. en zr. Van Beest wordt d.m.v. presentaties in onze kerken tijdens verlofperiodes versterkt. Deputaten ondersteunen in levensonderhoud en hebben in 2004 een eenmalige gift gegeven voor de afbouw van 'het Anker'.

6.2.6. *Bejaardentehuizen te Badeni, Roemenië*

Na afbouw van het eerste bejaardentehuis is er een tweede tehuis klaar in het zelfde dorp. Hiermee kan de wachtlijst aanzienlijk worden verkort. Deputaten steunen de exploitatie van deze bejaardentehuizen gedeeltelijk. Voor dit project zoekt HBB in Nederland een adoptief gemeente die de contacten en gemeentelijk meeleven gestalte zou willen geven. Behalve geld is hier ook aandacht en voorbede nodig om te komen tot een vereniging van bejaardentehuizen.

6.2.7. *Steunfonds emeritikas in Cluj, Roemenië*

Ook in Roemenië is er een vergrijzing van de bevolking, waardoor onze bijdragen per huishouden gering genoemd kan worden. Toch is die bijdrage – hoe klein ook – een welkome aanvulling op de inkomens die onder het bestaansminimum vallen.

Het pensioenbureau van de Reformatus kerk is er in geslaagd om nog andere bronnen aan te boren zodat, bij elkaar geteld, de bijdrage zeker zinvol genoemd kan worden. HBB heeft de bijdrage recentelijk iets verhoogd en is tevreden met de rapportage vanuit Cluj.

6.2.8. *Estera Foundation, Roemenië*

Dit project dat een aantal jaren royaal vanuit onze kerken als B-project is ondersteund wordt zeker aanbevolen op de lijst van goede doelen; maar is geen eigen project in het kader 'van kerk – tot kerk'. Met ingang van 2005 verdwijnt dit project uit de projectenlijst.

6.2.9. *Nederland, grote steden-problematiek*

Deputaten hebben veel waardering voor initiatieven van meestal kleine plaatselijke gemeenten om in de grote steden uit bijbels perspectief diaconaal bezig te mogen zijn. Een greep uit deze initiatieven die deputaten steunen (hetzij direct of indirect):

6.2.9.1. Inloophuis De Haven, Den Haag

Dit is werk onder prostituees. Via de CGK van Den Haag-West, -Zuid én Rijswijk zijn deputaten hierbij betrokken.

6.2.9.2. De Steiger, Alkmaar

Ook dit is werk onder prostituees, maar ook onder daklozen. De CGK van Broek op Langedijk is hierbij betrokken. Zr. Jeanette de Waard is aangesteld als evangeliste en werkt in aanloophuis 'de Steiger'.

6.2.9.3. Stichting Ontmoeting, Rotterdam

Werk onder dak- en thuislozen. De CGK van Rotterdam-West is hierbij betrokken.

6.2.9.4. Missionair Diaconaal Project, Amsterdam

Voor de periode 2000-2004 is de samenwerkingsgemeente 'De Bron' samen met de hervormde Jeruzalemkerk een project gestart onder de naam 'Binnenstebuiten 2000-2004'. Vanuit het wijkcentrum Westerwijk worden diverse activiteiten gehouden, waarbij ook het evangelie zijn plaats heeft.

6.2.10. *Nederland, diverse kleine projecten*

6.2.10.1. *Gevangenzorg Nederland*

De visie van deze stichting is om mee te werken aan verzoening en herstel voor de gevangene en zijn omgeving. Tevens verlenen zij ondersteuning aan gevangenen en hun familie tijdens de detentie.

6.2.10.2. *Kuria, Amsterdam*

Deze stichting verleent palliatieve zorg aan terminale patiënten. Deputaten steunen dit moeilijke, maar mooie werk. De kerken van Amsterdam zijn betrokken bij dit project.

6.2.10.3. *BEE – De Wittenberg, Zeist*

De cursus BEE (Bible Education by Extention) is speciaal opgezet voor toerusting van christen-vluchtelingen in Nederland. Deputaten hebben veel waardering voor dit werk. BEE – De Wittenberg staat op de goede doelenlijst.

6.2.10.4. *Stichting de Hoop, Dordrecht*

Zoals vrijwel algemeen bekend is, verschaft de Stichting De Hoop hulp aan mensen die verslaafd zijn aan drugs, alcohol, medicijnen, gokken of een combinatie hiervan. Deze stichting staat ook op de goede doelenlijst.

6.2.10.5. *Evangelisch Begeleidings Centrum de Schuilplaats, 't Harde*

Deze stichting geeft concrete hulp en begeleiding aan mensen met verslavings- en psychosociale problemen. Ook deze stichting vermelden wij graag op onze goede doelen lijst.

6.3. *Het AA-beraad*

Voor omschrijving van de gesteunde projecten verwijzen wij naar de projectenlijst zoals die in de kerken is bekendgemaakt. Enkele projecten van deze lijst verdienen wat meer toelichting. Dit betreft onder andere de wat grotere projecten en die waaraan door middel van een werkbezoek bijzondere aandacht is besteed.

6.3.1. *Brazilië*

6.3.1.1. *Crèche Betel:*

Behalve van HBB ontvangt de crèche ook financiële steun van de IER kerken en verschillende lokale bedrijven. De CGK van Leiden en Utrecht sturen jaarlijks kleding.

Met de overheid van Carambei wordt samengewerkt in het sociale werk ten behoeve van de crèche kinderen.

6.3.1.2. *Escolar:*

Omdat de machines in de werkplaats niet meer voldeden aan de eisen werd in 2002 besloten deze ruimte een andere bestemming te geven, n.l. het geven van expressievakken. Een andere, kleinere werkplaats werd leerkeuken voor het geven van kookles. Een maal per week krijgen alle kinderen 1 uur computerles.

6.3.1.3. *Prosar:*

In 2002 werden 250 gezinnen geholpen door het werk van Prosar. Vijf gezinnen werken in een groentetuin van onbespoten groente die verkocht wordt. Prosar heeft bovendien een vertegenwoordiger in de Raad van Gezondheid en in de Raad van Maatschappelijk Werk.

6.3.2. *Cambodja*

In het rapport aan de synode 2001 hebben deputaten gerapporteerd dat er sinds januari 2001 een samenwerkingsverband is met de engelse organisatie Christian Outreach Relief and Development (CORD). Deputaten steunen via deze organisatie de gemeenschapsontwikkeling in het district Borseth. Daartoe zijn programma's opgezet voor gezondheidszorg, onderwijs en landbouw. Voorzover deputaten dat kunnen beoordelen vanuit de verslaggeving wordt met name de aandacht voor opleiding en training van mensen door de bevolking als zeer waardevol ervaren. De geïntegreerde aanpak van gezondheidszorg, onderwijs en landbouw is mede daardoor ook succesvol. De werkwijze die door de medewerkers van CORD wordt toegepast bestaat voornamelijk uit het bezoeken van de dorpen in de regio om de dorpsbewoners cursussen te geven op het gebied van hygiëne en het voorkomen en herkennen van ziekten (met bijzondere aandacht voor de schooljeugd en de traditionele vroedvrouwen), en uit het trainen en motiveren van gezondheidsmedewerkers in de verschillende dorpen. In het district Borseth vormen malaria, ondervoeding en het ontbreken van goed drinkwater een groot probleem. Om die redenen helpen deputaten mee aan het slaan van goede waterputten in de dorpen. De bevolking verricht de graafwerkzaamheden zelf. De materialen worden door deputaten betaald. Voor de aanleg van groentetuinen en de aankoop van zaad en plantjes hiervoor dragen deputaten ook bij. Het ligt in de bedoeling dit project geleidelijk over te dragen aan een lokale NGO. Uit de laatste rapporten is op te maken dat de laatste fase die eigenlijk in 2003 zou eindigen langer zal duren dan gepland en CORD heeft daarom steun gevraagd voor het vervolgtraject tot en met december 2007. Deputaten zijn van mening dat ze de aanvraag van CORD in dit verband kunnen steunen, al zal die steun afgebouwd worden in de komende synode periode.

Twee maal per jaar informeert CORD over de voortgang van het werk. Jaarlijks wordt een financieel verslag van het project in Borseth ontvangen. Voorzover mogelijk is er eenmaal per jaar een persoonlijke ontmoeting met de functionaris van CORD die vanuit het hoofdkantoor hun projecten in Cambodja aanstuurt.

Volledigheidshalve vermelden we nog dat vanwege de verminderde betrokkenheid van deputaten bij dit project, de contacten lopen immers via CORD, het zelfstandige Cambodja-beraad is opgeheven en het Cambodja project is ondergebracht bij het AA-beraad.

6.3.3. *Indonesië*

Eind juni 2001 brachten zr. Pietersma en br. Baars een werkbezoek aan de zusterkerk GTM op Sulawesi. In diezelfde tijd waren ook de brs. H. Last en J. van Mulligen van BZ daar, met als hoofddoel de synode van de GTM te bezoeken.

Voor ondersteuning van de GTM is overleg tussen HBB en BZ noodzakelijk. Deputaat zr. Pietersma werd gevraagd de dsc Indonesië voortaan bij te wonen. De samenwerking met deputaten BZ wordt door alle betrokkenen als vruchtbaar ervaren.

Tijdens het werkbezoek van br. Last in 2003 aan de GTM bleek dat de projecten Parpem en Mamasa ziekenhuis nauwelijks rendement behalen. Daarover is toen indringend gesproken. Bij zijn werkbezoek in januari 2004 is gebleken dat de adviezen ter harte zijn genomen en het project weer zo draait dat continuering van de steun verantwoord is. Het bestedingslimiet voor alle projecten die deputaten HBB en BZ steunen in 2004 is toen in één gezamenlijke begroting vastgelegd. Daaruit mag u afleiden dat de samenwerking BZ gewoon goed is.

Voor de periode 2005-2007 zullen ook gezamenlijke voorstellen aan uw vergadering worden voorgelegd.

6.3.4. *India*

In mei 2003 mochten deputaten dhr. Paulus Samuel, de leider van het CARE project, in Veenendaal ontmoeten. Een onderdeel van dit project wordt door deputaten gesteund, de hoogrisico groep van vrachtwagen chauffeurs. Behalve uitgebreide voorlichting is er een 'Truckers Stop Recreation Centre' waar alcoholvrije dranken geschonken worden en de 'trucker' op een zinvolle manier uit kan rusten. Zo'n 600 truckers maakten daar het afgelopen jaar gebruik van. Ook probeert men de kerken in te schakelen bij de zorg voor Aids patiënten.

6.4. Het AMO-beraad

Voor omschrijving van de gesteunde projecten verwijzen wij naar de projectenlijst zoals die in de kerken is bekendgemaakt. Enkele projecten van deze lijst verdienen wat meer toelichting. Dit betreft onder andere de wat grotere projecten en die waaraan door middel van een werkbezoek bijzondere aandacht is besteed.

6.4.1. Zuid Afrika, Limpopo Provincie (Venda)

6.4.1.1. Christelijke Scholen

De 'Association for the Promotion of Christian Education' (APCE) runt twee scholen in de Limpopo Provincie. De vraag naar christelijk onderwijs is groot en om de toegang tot christelijk onderwijs te vergroten wil men een derde school starten. In 2002 gaven deputaten de christelijke school Gondolikhethwa een extra financiële bijdrage voor de watervoorziening bij de school. Deze school begon in 1999 en heeft inmiddels meer dan 350 studenten (tot Grade 8, ongeveer gelijk met MAVO niveau) en het is de bedoeling dat de school wordt uitgebreid tot Grade 10 (ongeveer gelijk met HAVO/VWO niveau). De Tshikevha Christian School is ouder en biedt onderwijs tot en met Grade 10. Beide scholen streven naar goede samenwerking met de overheid, die een (helaas steeds kleiner wordend) deel van de salariskosten betaalt. Tijdens werkbezoeken in 2002 (zr. Schouten en br. De Jonge) en 2004 (br. Drayer) aan de scholen werden diverse verzoeken tot steun voorgelegd. Het bestuur van APCE is gevraagd deze noden te prioriteren. Het is ook geadviseerd contact te zoeken met organisaties die zich specialiseren in het versterken van onderwijs-systemen. Op zijn beurt heeft het bestuur deputaten gevraagd te assisteren bij het zoeken naar steun om het christelijke perspectief van het onderwijs te versterken.

6.4.1.2. Soutpansberg Community Development Organisation (SCDO)

Het SCDO is een ontwikkelingsproject dat is voortgekomen uit de noodhulp die werd gegeven na de overstromingen in 2000 door de synode van 'die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika' (GKSA), synode Soutpansberg. Een punt van aandacht blijft de relatie tussen deze synode en de andere twee gemeenten die functioneren in 'die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika' en het SCDO bestuur. Dit is van belang om de verankering van het werk van het SCDO in de kerken te waarborgen. In 2002 en 2004 werd het SCDO bezocht samen met een Nederlandse consultant. Het SCDO heeft diverse kleine projecten gestart om mensen de mogelijkheid te geven hun bestaan te verbeteren. Deze projecten zijn vooral in gebieden waar de Soutpansberg synode haar lidkerken heeft zodat kerken gesteund worden in de uitvoering van hun diaconale taken. In Tshungani is zo een bakkerijproject van start gegaan dat inmiddels zo goed draait, dat uitbreiding wenselijk is. Op 2 andere plaatsen is een kippenproject begonnen terwijl in Fefe en omliggende dorpjes, een waterproject voor schoondrinkwater tot stand is gekomen. In 2002 vond een wisseling in de staf plaats. De nieuwe staf heeft inmiddels een opleiding gevolgd 'Equipping the church to address poverty'. Vanuit Nederland is door de consultant extra aandacht gegeven aan het opzetten van een goede financiële en administratieve structuur.

Zowel deputaten HBB als BZ onderhouden contacten met de GKSA/SCDO. Afstemming tussen beide deputaten blijft steeds weer van groot belang om de continuïteit van de relatie te waarborgen.

6.4.1.3. Takalani kindertehuis

De synode Soutpansberg heeft sinds 1988 de verantwoordelijkheid voor dit kindertehuis, waar op dit moment ruim vijftientig kinderen liefdevol worden opgevangen. De staat subsidieert maar een klein bedrag per kind. Deputaten hebben de Venda-kerk voor het werk in Takalani ook de afgelopen jaren weer met een aanzienlijk bedrag kunnen steunen.

Al langer zoekt het Takalani kindertehuis naar mogelijkheden voor verdere uitbreiding. Veel kinderen zijn in Takalani blijven wonen. Sommigen zijn inmiddels al 25 jaar oud. Voor hen wordt gezocht naar een goede oplossing voor huisvesting buiten Takalani. Tijdens de werkbezoeken in 2002 en 2004 (zie bij 6.4.1.1) is grondig doorgesproken over de situatie van het kindertehuis en mogelijke ontwikkelingen in de toekomst. Men vroeg dringend om doorgaande financiële steun. Tegelijk bleek het van de zijde van deputaten nodig, om de mensen daar te stimuleren binnen de bestaande mogelijkheden zelf naar oplossingen te zoeken. Op organisatorisch gebied zou in het kindertehuis het nodige verbeterd kunnen worden, zodat gelden nog doelmatiger kunnen worden besteed. Deputaten stimuleren een goede rapportage en houden zo een vinger aan de pols. Financiële steun zal hoe dan ook nodig blijven om dit prachtige werk door te kunnen laten gaan.

6.4.2. Zuid-Afrika, Mpumalanga Provincie (KwaNdebele)

6.4.2.1. Egodeni en Masinakane – Gehandicapten project

Deputaten hebben ook in de afgelopen periode financiële steun kunnen verlenen aan dagopvang voor gehandicapte kinderen in KwaNdebele. Dit project gaat uit van de Gereformeerde Kerk in KwaNdebele, Zuid Afrika, een gemeente die voortgekomen is uit het zendingswerk van onze kerken. Gehandicapte kinderen krijgen door allerlei redenen thuis weinig aandacht en hulp. Voor het werk met deze kinderen wordt weinig steun ontvangen van de overheid. Binnen de gewone scholen is voor hen geen aandacht. Dit project is de enige voorziening voor verstandelijk gehandicapten in de provincie Mpumalanga. De mensen met de zwaarste handicap worden na doorverwijzing van een arts geplaatst in Egodeni, de wat 'beteren' in Masinakane. De samenwerking tussen beide onderdelen is zeer vloeiend.

De regering heeft veel plannen om het schoolsysteem in de regio te verbeteren. Helaas zijn de scholen, ook Egodeni/Masinakane, daar niet op ingericht. Hoewel de kerk, die destijds dit werk onder gehandicapten heeft opgepakt, zich mede daarom ook steeds meer terugtrok, probeert ze door allerlei negatieve ontwikkelingen gedwongen, die invloed weer meer gestalte te geven. Egodeni is officieel geregistreerd bij het Ministerie van Gezondheid en van Onderwijs.

Zr. Lobke Muskee, speciaal voor dit project uitgezonden als bijzondere zendingswerker namens onze kerken door de Chr. Geref. Kerk van Assen en de familie Buijs zijn sterk betrokken bij dit werk. Nu br. C.W. Buijs slechts een gedeelte van het jaar aanwezig is in KwaNdebele komt de organisatie en uitvoering van het project meer neer op de plaatselijke bestuurders. De relatie met de overheid en bovengenoemde ontwikkeling maken dat aansturing van het project voortdurende zorg verdient.

6.4.3. Botswana

6.4.3.1. Botswana kleuterschool

Deputaten steunen in Botswana het Bokamoso preschool programma. Dit programma is onderdeel van de stichting "KURU" in D'Kar. De preschool heeft als doel kinderen van Bosjesmannen op heel jonge leeftijd eenvoudige kennis bij te brengen van de officiële landstaal, het Tswana. Het Tswana is de voertaal op de lagere scholen in Botswana. In het verleden zijn dikwijls kinderen van de Bosjesmannen al snel weer van school verdwenen omdat ze deze taal niet spraken en daardoor het onderwijs niet konden volgen. Kinderen werden daarom ook gediscrimineerd. Door het onderwijs aan de preschoolen blijken duidelijk meer kinderen in staat deel te blijven nemen aan het lager onderwijs. Omdat in dit gebied van de Bosjesmannen veel armoede heerst, krijgen kinderen op de preschool ook dagelijks een volwaardige maaltijd ter bevordering van hun ontwikkeling en groei. Inmiddels zijn er tien preschoolen in het gebied van de Bosjesmannen. Deputaten steunen de scholen waar de families Visser en Wessels bij betrokken zijn in de dorpen East-Hanahai, Tshobokwane, Xade en Gantsi. Uit de voortgangrapportages die deputaten regelmatig ontvangen blijkt, dat dit project goed loopt en nog steeds in een nood voorziet. In het afgelopen jaar waren deputaten in staat dit project met een aanzienlijk bedrag te steunen.

6.4.3.2. Diaconale projecten Botswana

De families Visser en Wessels beheren een diaconale kas, waarmee ze op kleinere schaal Bosjesmannen helpen. Vanwege de groeiende omvang van deze hulp hebben deputaten de tot voor kort gangbare aanduiding 'kleine diaconale projecten' de afgelopen periode gewijzigd in 'Diaconale Projecten Botswana'. Deputaten steunen vier projecten die vanuit deze kas worden bekostigd:

6.4.3.2.1. Straatkinderen

In Gantsi bestaat het probleem dat veel kinderen die niet (meer) naar school gaan, op straat aan de 'kost' proberen te komen. Hun ouders zijn vaak aan de drank verslaafd. Met voorlichting wordt geprobeerd deze kinderen te helpen. Er is materiaal nodig om de voorlichting aantrekkelijk te maken. Ook zijn er plannen voor een beroepsopleiding.

6.4.3.2.2. Verbetering van huizen

De behuizing van de meeste Bosjesmensen is heel slecht. Om hen in staat te stellen verbeteringen aan te brengen, is een fonds in het leven geroepen waaruit men een kleine lening kan ontvangen. Daarbij gaat het om bedragen van maximaal € 100,- Deze lening moet binnen 2 jaar worden terugbetaald.

6.4.3.2.3. Dekens

In East-Hanahai en Tshobokwane is het in de winter (juni-augustus) vaak koud. In deze periode worden aan jonge kinderen en oude mensen dekens ter beschikking gesteld. Overdag worden deze vaak gebruikt als kleding.

6.4.3.2.4. True Love Waits

Ook Botswana heeft te maken met de ingrijpende gevolgen van de HIV/Aids epidemie in Afrika. In samenwerking met de kerken heeft de overheid een beleid uitgezet dat als uitgangspunt neemt: seksuele onthouding voor, en seksuele trouw binnen het huwelijk. Gedragsverandering is noodzakelijk. Daarvoor is veel voorlichting nodig. De jeugd heeft alleen toekomst als ze niet besmet raakt. Naar de jongeren toe wordt gewerkt met het programma 'True Love Waits', ook in Nederland bekend als 'Ware Liefde Wacht'. De families Visser en Wessels zetten zich op dat gebied voor de jongeren in. Binnengekomen giften waren de afgelopen periode bestemd voor de aanschaf van een tweedehands caravan als ruimte voor counseling.

Het blijkt steeds weer dat deze diaconale projecten kunnen rekenen op goede steun vanuit de kerken. Dat is mede te danken aan de aandacht die de familie Visser en Wessels tijdens voorlichtingsavonden in de verlofperiodes aan de projecten hebben besteed. Uit de rapportages blijkt, dat deze diaconale kas door de families Visser en Wessels op voortreffelijke manier geregeld en verantwoord wordt.

6.4.4. Mozambique

Association of Evangelicals Mozambique, Capacity Development Programme Zambezia

In de afgelopen synodeperiode is het aparte Mozambique-beraad omgezet in een Mozambique overleg, waarin deputaten HBB en BZ participeren samen met TEAR Fund.

In 1997 werd een bezoek gebracht aan de Association for Evangelicals Mozambique (AEM) met het doel om na te gaan hoe een relatie met deze koepelorganisatie gerealiseerd kon worden. In samenspraak met de AEM werd besloten om met name de aandacht te richten op de AEM in de Provincie Zambezia (noorden van Mozambique). De doelstellingen waren om de lokale kerken van de AEM in Zambezia te versterken zodat zij hun diaconale activiteiten konden uitvoeren, en om sociale structuren in dorpen te herstellen zodat zij in staat zouden zijn om hun leefomstandigheden te verbeteren. Immers, in 1992 werd na een lange burgeroorlog een bestand getekend, en deze oorlog heeft diepe sporen achtergelaten in het leven van alledag.

In 1999 werd de familie Van Til door HBB en de organisatie TEAR Fund uitgezonden naar AEM Zambezia waar zij meehelpten aan de dorpsontwikkelingsprojecten. Br. Roelof van Til fungeert als coördinator en zr. Remke van Til is nauw betrokken bij het opzetten van de Aidsprojecten. Het werk in de provincie Zambezia valt onder het Department for Development and Social Transformation (DDTS) van de AEM.

In deze vier jaar zijn er goedlopende alfabetiseringsprojecten opgezet. Het AEM/DDTS leidt mensen op die onderwijs aan volwassenen kunnen geven. Daarnaast worden er de zogenoemde 'Animatoren' opgeleid die met de lokale boeren werken om landbouwmethoden te verbeteren. In beide activiteiten ligt de nadruk op opleiding van lokale mensen. Ook Mozambique kent een snel groeiend aantal mensen die besmet zijn met het HIV-virus dat kan leiden tot de ziekte Aids. AEM/DDTS heeft in Zambezia een project opgezet dat werkt met de lokale kerken om de bewustwording rond Aids te vergroten. Hoewel er een taboe rust op de ziekte Aids is er vanuit de ervaring van alledag grote bereidheid om erover te praten.

Er is een sterke band tussen de lokale kerken en de dorpsontwikkelingsprojecten. Uit de communicatie met de AEM Zambezia blijkt ook dat men streeft naar een goed evenwicht tussen enerzijds de sociale activiteiten van de kerken en aan de andere kant de missionaire taken. Er leeft de sterke wens om evangelisatieactiviteiten te koppelen aan het sociale werk.

Bij de evaluatie die in mei 2004 gehouden is, zijn de volgende conclusies getrokken:

- Deputaten zijn dankbaar dat de projecten die waren opgezet, zo goed verwezenlijkt zijn. Br. Van Til heeft daarin een groot aandeel gehad. Het zal dan ook niet gemakkelijk zijn voor de AEM-Zambezia om het zonder hem te moeten stellen als hij in juli 2004 is gerepatrieerd. Het blijkt namelijk dat het soms lastig is om concrete reacties te krijgen over de inhoud en verloop van projecten die beantwoorden aan wat wij een evaluatie noemen. De aanwezigheid van een Nederlander ter plekke helpt om de kloof tussen culturen en verwachtingspatronen over en weer te overbruggen. Deputaten zijn dankbaar voor het werk dat br. en zr. Van Til voor de AEM-Z hebben mogen doen.
- De steun aan de AEM-Z zullen deputaten HBB, enigszins verminderd, voortzetten. Daarbij zal dan het accent komen te liggen op die projecten die te maken hebben met HIV/aids of landbouw. Er moet echter nog veel worden gedaan binnen AEM-Z om kwalitatief een goed project voor HIV/aids te kunnen begeleiden.
- In de komende jaren zal Tear Fund meer verantwoordelijkheid krijgen en nemen voor de leiding en begeleiding vanuit Nederland. Hoe dat vormgegeven zal worden is nog onderdeel van bespreking. Immers de betrokkenheid van de kerken bij dit project zal er niet onder mogen lijden.

Sinds de contacten tussen deputaten en AEM begonnen, is er veel bereikt door de lokale kerken in Zambezia. De AEM kerken hopen op een voortgaande steun vanuit Nederland, zowel financieel als anderzijds. Het ligt in de bedoeling dat voor het einde van de eerste helft van het jaar er een evaluatie plaats vindt van de werkzaamheden van de laatste vijf jaar en er aanzetten worden gegeven voor een volgende termijn. Het is nog niet duidelijk in hoeverre deputaten daarin volwaardig kunnen participeren vanwege de beschikbare fondsen.

In de tweede helft van 2004 loopt het contract van de familie Van Til ten einde. Er wordt gewerkt aan een goede overdracht van hun verantwoordelijkheden waarbij de nadruk ligt op de versterking van de lokale capaciteit zodat AEM/DDTS haar werk kan voortzetten.

In de relatie tussen HBB en AEM, wordt nauw samengewerkt met Tear Fund Nederland. De versterking van het werk in Mozambique vraagt veel input en expertise vanuit Nederland. Na het bezoek dat HBB en Tear Fund gezamenlijk brachten aan AEM in 2002 is in goed overleg besloten dat meer van de uitvoerende taken gedaan zullen worden door Tear Fund/HBB. Ook wordt er directer samengewerkt met de AEM op het provinciale niveau in plaats van het nationale niveau.

6.4.5. Egypte

In de afgelopen periode hebben deputaten geen bezoek kunnen brengen aan deze projecten. Wel hebben zij een aantal malen bezoek ontvangen van vertegenwoordigers van enkele projecten.

6.4.5.1. Dorpsontwikkeling in Midden Egypte

Deputaten hulpverlening zijn jarenlang intensief betrokken geweest bij projecten in Midden Egypte. Via de Koptische Orthodoxe Kerk, en dus ook met de inzet van haar leden, kon de ontwikkeling van een aantal dorpen ter hand genomen worden. Daarbij moet gedacht worden aan gezondheidszorg, onderwijs, bestrijding van vrouwenbesnijdenis en huwelijkspastoraat. Maar ook aan de toerusting van zondagschoolwerkers, het voorzien in goede instructiematerialen en het verspreiden van (kinder)bijbels. Het is de Egyptische kerk in dit gebied zelf die bijbels onderwijs aan haar leden, in verwevenheid met het diaconale werk, ter hand wilde nemen. De islam is de godsdienst van de meerderheid en de kerk dient te weten waar het in haar geloof om gaat.

De begeleiding van de projecten en het verzorgen van aanvragen en rapportages zijn in de verslagperiode verzorgd door DUET (Development Upper Egypt Trust), een organisatie van Egyptische en westerse christenen. Deputaten hebben de steun aan projecten ondertussen afgebouwd: het laatst werd het latrine-project in Tatalia gesteund. Vanwege onhygiënische toestanden hadden 175 verarmde gezinnen dringend latrines en een goede riolering nodig.

6.4.5.2. St. Marc Centre in Cairo

Jarenlang heeft zr. Caroline Fawzi-Kleinjan zich ingezet voor deze Koptische instelling voor gehandicaptenzorg, in het bijzonder door het opzetten van een Vocational Rehabilitation Project en de training van teachers. Vanaf het begin is de doelstelling geweest geen afhankelijkheid van een westerse werker te creëren. Met succes heeft Caroline haar werk afgerond in 2002. Vlak daarvoor hebben de Wilde Ganzen op voordracht van deputaten nog gevlogen voor een minibus voor de kinderen van het centrum.

6.4.5.3. Eagles Ministry

Deze protestants-evangelische organisatie voorziet in zondagschool-materialen in de Arabische taal. Kennis van de bijbel is in veel Koptische gezinnen nog minimaal. De kerk wil daar wat aan doen, vooral ook om hen meer weerbaar te maken tegen de zuigkracht van de islam. Zomervakanties voor de kinderen duren in Egypte drie maanden. Eagles Ministry wil de kinderen juist in die periode op een zinvolle manier bezig houden en heeft bijbels materiaal ontwikkeld en daarvoor trainingen gegeven aan zondagschoolleiders en -leidsters in onder andere Egypte, Jordanië, Soedan en inmiddels ook in Irak. In alles wordt rekening gehouden met de culturele en godsdienstige gevoelheden in deze gebieden. Subsidiëring is van belang opdat het materiaal ook komt in de families die er niet voor kunnen betalen. Deputaten zijn onder de indruk van zowel het materiaal als de grote invloed die op deze wijze wordt uitgeoefend op de geestelijke vorming van vooral jonge kinderen.

6.4.5.4. Joint Relief Ministry

Deze kerkelijke organisatie in Cairo vangt duizenden vluchtelingen uit Soedan (voornamelijk), Eritrea en Somalië op en voorziet onder andere in medische zorg en werk voor hen. De nood onder deze groep berooiden en ontheemden is groot. Staf en vrijwilligers van JRM zetten zich met hart en ziel in voor deze kansarme groep in de Egyptische samenleving en hebben daarmee veel goodwill gekweekt en een goede naam opgebouwd.

6.4.5.5. Arab West Report (AWR, voorheen Religious News Service for the Arab World)

Bij dit project is br. Kees Hulsman van de CGK te Leiden en tevens lid van de Koptische kerk in Egypte betrokken. Hij heeft gemerkt dat bij de berichtgeving van conflicten tussen moslims en christenen vooral

de Koptische christenen in de knel komen. Moslims krijgen meestal de rugdekking van de regering en journalisten kiezen dikwijls partij voor de moslims. Met dit project wil de AWR opkomen voor recht en gerechtigheid en stem geven aan hen die geen stem hebben. Deputaten hulpverlening steunen dit project voor drie jaar.

6.4.5.6. *Salam Centre*

Het Salam Centre is een centrum voor medisch en sociaal werk in de vuilnisophaalwijk Ezbeth el Nakhil in Cairo, waar tienduizenden mensen wonen. Zr. Betty Jansen van de CGK van Nunspeet werkt er sinds 2002 als tutor. Zij traint de verzorgsters in de kliniek en zet een gezondheidsprogramma op. Ook voor dit project hebben deputaten drie jaar steun toegezegd.

6.4.6. *Israël*

6.4.6.1. *Ebenezer Home*

Ebenezer Home in Haifa is een verzorgingstehuis voor bejaarde Messias-belijdende joden en Arabische christenen. Vanwege de christelijke identiteit krijgt het huis geen overheidsgeld. Mede vanwege deze nood bleven deputaten het project steunen. Om onverklaarbare redenen is dit project helaas niet in de Projectenlijst 2003-2004 opgenomen.

6.4.6.2. *Four Homes of Mercy*

Het gaat hier om een tehuis voor ongeveer 100 mensen met een verstandelijke handicap. De meeste inwoners zijn verstandelijk, maar vaak ook tegelijkertijd (zwaar) lichamelijk gehandicapt. Deputaten hebben gepoogd door hun bijdrage de accommodatie te verbeteren en te zorgen voor goed materiaal. Het tehuis blijft afhankelijk van buitenlandse giften.

6.4.6.3. *Jemima*

De Arabische gehandicapten die in dit huis in Beit Jala, een voorstadje van Bethlehem verzorgd worden, variëren in leeftijd van 2 tot 30 jaar. Veel van hen zijn ook meervoudig gehandicapt. Hierdoor hebben ouders weinig of geen aandacht aan hun kind geschonken. In Jemima wordt op professionele wijze hulp geboden. De integratie van Jemima in de Arabische cultuur werd een belangrijke doelstelling. Jemima is onder de moeilijke en broeierige omstandigheden een baken van christelijke naastenliefde in een omgeving van haat en strijd.

6.5. *Noodhulp*

Een belangrijke opdracht van deputaten is om 'bij calamiteiten de kerkleden op te wekken hun persoonlijke roeping te vervullen tegenover hun naaste in nood', zoals de instructie luidt. Sinds de generale synode 2001 hebben deputaten regelmatig dergelijke oproepen gedaan. De kerkleden hebben daarop steeds weer positief gereageerd. In verreweg de meeste gevallen zijn deze gelden doorgesluisd naar algemene christelijke hulpverleningsorganisaties, zoals Woord & Daad, Zoa, Tear Fund e.d. nadat daarvoor een adequaat project voorstel is gedaan.

In 2001 is opgeroepen steun te geven aan de nood in El Salvador, India en Afghanistan.

In 2002 betrof dat de nood in Tsjechië, Malawi, Congo, Angola (Zuidelijk Afrika) en de Molukken

In 2003 is opgeroepen steun te verlenen aan Zuidelijke Afrika (m.n. t.b.v. Angola, Malawi en Zambia) en Indonesië (Mambi).

In 2004 hebben deputaten een oproep geplaatst voor leniging van de nood van de slachtoffers van de aardbeving in Iran.

7. *Diaconaal bureau*

7.1. *Inleiding*

Zonder het diaconaal bureau hebben de deputaten hun werkzaamheden niet kunnen verrichten. Ze zijn dankbaar voor wat de beleidsmedewerkers en het secretariael ondersteunend personeel van het Dienstenbureau ten dienste van het diaconaat van de kerken hebben gegeven.

7.2. *Personeel*

De medewerker voor toerusting, br. H.H. van Well, heeft ons bijgestaan bij interne bezinning en bij toerusting voor diakenen en andere diaconaal werkenden met betrekking tot diaconaat wereldwijd (4.2). Met ingang van 1 september 2003 maakt hij gebruik van een prepensioenregeling en brengt hij zijn werkzaamheden geleidelijk aan terug. De bureausecretaris, br. H. van der Velden, werd na beëindiging van zijn contract in september 2003 per 1 oktober 2003 opgevolgd voor 50% van de werktijd door br. G. Drayer. Omdat hij voor de overige 50% voor deputaten zending werkt, heeft zijn benoeming reeds een positieve invloed op de afstemming van het werk met zending.

De vervulling van de vacatures die ontstaan door het geleidelijk terugtreden van br. Van Well en de gedeeltelijke vervanging van br. Van der Velden heeft de aandacht van TMO. Zij hopen daarover zo spoedig mogen u te kunnen informeren.

Met dankbaarheid vermelden deputaten hier de namen van de medewerkers van het diaconaal bureau die in de afgelopen synode periode zijn vertrokken: de zrs. A.W. van Geerenstein-Beudeker, J.A. Steenbrink-van Woerden, A. Berentschot-Blankestijn, M.G. Logmans-Ronda en A.L. van Well-Alblas.

7.3. *Samenwerking in het Dienstenbureau*

Er is een proces gaande van onderlinge afstemming en samenwerking door de medewerkers van de verschillende bureaus binnen het ene Dienstenbureau. Deputaten staan hier positief tegenover, mits ieder werkerterrein zijn eigen 'gezicht' houdt, letterlijk in de vorm van een medewerker die als aanspreekpunt binnen de kerken voor dat terrein bekend is. Wij verwijzen naar het rapport van deputaten LKB voor de bestuurlijke gevolgen van de nauwere onderlinge banden van de deelbureaus.

Met dankbaarheid mag geconstateerd worden dat deputaten steeds ten volle op de steun en de inzet van de medewerkers van het Dienstenbureau een beroep kunnen doen, zowel voor de secretariële als ook de administratieve ondersteuning. Op dit moment zijn op het diaconaal bureau werkzaam de zrs. H.H.E. van der Vinne-Jansen en H. Ketelaar-Berkhof.

8. Contacten

8.1. TMO

Samen met het moderamen van deputaten ADMA neemt het moderamen deel aan het tweemoderamen-overleg (TMO). Een belangrijk aspect van dit overleg betreft het beheer van het diaconaal bureau. Het Twee Moderamina Overleg vergaderde minimaal vier keer per jaar.

Behalve het beheer over het bureau vond in dit overleg afstemming plaats van gezamenlijke beleids- en actiepunten. Voor het overige verwijzen we verwijzen naar het afzonderlijke rapport van TMO.

8.2. Zending

Samenwerking met zending is van belang, zowel uit principieel als uit praktisch oogpunt. Principieel gaat het om het ene getuigenis over het Koninkrijk van God in woorden en daden. Praktisch hebben zending en hulpverlening bij een aantal projecten van elkaars deskundigheid en adviezen gebruik gemaakt. Wat de projecten van hulpverlening betreft neemt de zendingssecretaris als adviseur deel aan het Mozambique-beraad, cq. overleg. Zr. Pietersma neemt in diezelfde zin deel van het werk van de dsc-Indonesië. Zoveel als mogelijk is, worden over en weer de betrokken commissies op de hoogte gehouden van de benoeming van bijzondere zendingswerkers door de zending.

Het jaarlijkse moderamina-overleg is door omstandigheden enigszins gestagneerd, maar kon gelukkig eind 2003 weer worden opgepakt. Het belang daarvan is voor beide deputaatschappen evident. Op verschillende punten is afstemming belangrijk, zoals publiciteit in de kerken, de uitzending van diaconale werkers/bijzondere zendingswerkers en het giftenbeleid bij projecten in (voormalige) zendingsgebieden.

8.2.1. Op 26 maart 2002 kwamen ze samen in een van de zalen van de Bethelkerk te Veenendaal. Deputaten hebben met elkaar afgesproken te werken aan de opdracht van de generale synode om nauwer met elkaar samen te werken. Daar waar én deputaten zending én deputaten hulpverlening op (zendings-) terreinen elkaar tegenkomen, zal ook gezocht worden naar een bestuurlijke inbreng. In de situatie van Mozambique is dit al gerealiseerd. Ook zal in de toekomst ernaar worden gezocht bij werkbezoeken goede afspraken met elkaar te maken. Ten aanzien van de GTM is al afgesproken dat de werkbezoeker(s) beide deputaatschappen zal (zullen) vertegenwoordigen.

8.2.2. Op 17 december 2003 is er opnieuw een vergadering geweest. Op de agenda stonden onder meer alle gebieden waar beide deputaatschappen activiteiten ontwikkelen:

- a. Sulawesi/Toraja: al gedurende een aantal jaren vertegenwoordigt de algemeen secretaris tijdens zijn bezoek beide deputaatschappen;
- b. Limpopo/Venda (Takalani, A.P.C.E. en S.C.D.O.): in de persoon van br. Drayer die zowel op het zendingsbureau als op het diaconaal bureau werkt, is een goede samenwerking op dit terrein dat hij regelmatig bezoekt, verzekerd;
- c. Mpumalanga/KwaNdebele (Egodeni en MCDC): beide deputaatschappen zien met grote belangstelling de ontwikkeling van het Mukhanyo Community Development Centre (MCDC) onder leiding van zr. Melanie Streicher tegemoet. Het is wel zaak de verstrengeling van MTC en MCDC goed in de gaten te houden, zeker als het gaat om de werkdruk van de principaal van MTC, dr. Buys;
- d. Zambezia/Mocuba: de termijn van de familie Van Til verstrijkt volgend jaar. In de loop van 2004 zullen vertegenwoordigers van de Evangelische Alliantie van Mozambique Nederland bezoeken. Het is goed dat in een gezamenlijke vergadering van beide deputaatschappen met hen wordt gesproken, ook met het oog op de ontwikkelingen in de toekomst;
- e. Omdat de uitzending van bijzondere zendingswerkers vaak een combinatie van zending en hulpverlening in zich draagt, is het goed in dit spoor verder te gaan. Moet er worden samengewerkt bij elke bijzondere zendingswerker? Dat hangt van de aard van de werkopdracht af. Het is goed elkaar voortdurend daarover op de hoogte te houden. Te denken valt aan de zrs. Luciënne Loosman, Alice van Rijn e.a.
- f. In dit verband moet ook nagedacht worden over de wijze waarop ze vanuit BZ en HBB worden ondersteund en wat de verhouding is van deputaten tot de Thuisfrontcommissies (tfc's);
- g. Ook in Bangui, Botswana en Brazilië is sprake van activiteiten vanuit HBB en BZ; een goede informatie en samenwerking is ook in deze gebieden gewenst; de beide secretarissen zullen daarvoor voorstellen voorbereiden.

8.2.3. De derde ontmoeting vond plaats op 25 mei 2004 in het Dienstenbureau te Veenendaal. Tijdens deze vergadering werd

- a. aan de beide secretarissen opgedragen beleid te formuleren waarbij beleidsvoornemens van de beide deputaatschappen op elkaar worden afgestemd, zeker in die gebieden waar beide deputaatschappen contacten hebben;
- b. dieper doorgedacht over wijze waarop binnen beide deputaatschappen met projecten wordt omgegaan;
- c. besloten na te gaan in hoeverre in gezamenlijkheid projecten aan de kerken kunnen worden voorgesteld;
- d. eveneens besloten de samenwerking tussen beide deputaatschappen op het gebied van de uitzending van bijzondere zendingswerkers nader te formuleren;

Ten aanzien van de voortgang van de integratie binnen het Dienstenbureau spreken beide deputaatschappen uit dat de besluiten die op de gezamenlijke moderaminavergadering zijn genomen en door de algemeen secretaris van deputaten BZ in formule zijn gebracht nu ook door de bestuurscommissie aan de generale synode dienen te worden voorgelegd. Om die reden zullen deputaten BZ dit voorstel ook als bijlage bij hun rapport opnemen.

8.2.4. In deze laatste vergadering is ook uitgebreid van gedachten gewisseld over de samenwerking binnen het Dienstenbureau en de contacten met deputaten evangelisatie. Besloten is om een gezamenlijke vergadering van de moderamina van deze drie deputaatschappen te beleggen. Tijdens het schrijven van dit rapport heeft deze vergadering nog niet plaatsgevonden.

8.3. Prisma

In het rapport aan de synode Haarlem-Noord/Nunspeet 1998 hebben we de uitbreiding vermeld van het samenwerkingsverband van kleine reformatorische kerken (GKv, Geref. Gem. en CGK) inzake de vertegenwoordiging in ICCO. ICCO is de organisatie die van protestantse zijde zorg draagt voor de financiering namens het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking. Momenteel werken de kleine reformatorische kerken samen met de Evangelische zendingsalliantie en diverse hulpverleningsorganisaties (o.a. Tear Fund, ZOA, Woord en Daad, Redt een Kind, Dorkas) in Prisma. Langzamerhand is duidelijk geworden dat Prisma een organisatie is die van dienst kan zijn bij het verkrijgen van subsidies van het ministerie voor bepaalde projecten van meer algemene aard in ontwikkelingslanden als Cambodja, Indonesië, Zuid-Afrika en mogelijk ook Mozambique. Deputaten willen proberen voor 'eigen projecten', die steun geven aan het algemeen belang in een land, via deze organisatie subsidies te ontvangen. Daarbij is dan te denken aan projecten als dorpsontwikkeling en Aidsbestrijding. In het kader van de bezinning van Prisma heeft br. Loonstra de in hoofdstuk drie aangegeven lezing gehouden.

8.4. Dienstverlening Jongeren Wereldwijd

De stichting heeft in deze verslagperiode opnieuw in samenwerking met kerken in andere landen diaconale werkwijzen georganiseerd. Groepen jongeren uit onze kerken vertrokken naar Frankrijk, Egypte, Botswana, KwaNdebele, Venda, Brazilië en als nieuw bestemmingsgebied Tsjechië. Vanwege het vertrek uit Israël van de Israëlpredikant en vanwege de politieke verwickelingen is de bestemming Israël voorlopig van de lijst gehaald. Elke reis kent een werkgedeelte en een ontspanningsgedeelte. Eén van de doelen is dat jongeren uit onze kerken christenjongeren uit andere landen en culturen ontmoeten en kennis en ervaringen uitwisselen. Verrijkt hiermee keren de jongeren terug en informeren hun eigen gemeenten en proberen de betrokkenheid bij en de voorbede voor de kerken in het buitenland te vergroten. De wijze waarop de jongeren zich gedragen en zich inzetten voor de diaconale taken die ze verrichten, is een duidelijk en zichtbaar christelijk getuigenis in de dorpen waar ze werken. Een getuigenis dat door de gemeenten ter plaatse gebruikt wordt in hun evangelisatiewerk. Het vervult deputaten met dankbaarheid dat deze diaconale taak die onze jongeren verrichten zo'n missionaire spits blijkt te hebben. Namens deputaten hulpverlening heeft br. H.J. Takken zitting in het bestuur van de stichting.

8.5. De Wilde Ganzen

De uitzending van tv-diensten uit Chr. Geref. Kerken wordt door de Stichting Zendtijd voor de Kerken (ZvK) verzorgd. Met deputaten radio-kerkdienstuitzendingen en De Wilde Ganzen (WG) is overeengekomen, dat deputaten hulpverlening na overleg met de betrokken kerken hulpprojecten zullen indienen, die door de WG op grond van formele criteria worden beoordeeld. Na goedkeuring zullen de WG dit project gedurende de actieweek overnemen als project in hun publiciteit. In de afgelopen jaren is op deze wijze actie gevoerd voor: een scholenproject van de GTM in Bunggu, Mada' en Sumarorong; een waterproject van de SCDO in Fefe en Gogogo; een water en sanitair project in Kaluquembe in Angola; de kleuterschool 'Le Bon Berger' in Bangui; een project voor hulp aan Aidswezen van MCDC in KwaNdebele, Zuid-Afrika; een project voor medische apparatuur voor een ziekenhuis in Zhitomir, Oekraïne, een landbouwproject in Chaco, Paraguay en opnieuw voor een scholenproject van de GTM, ditmaal in Bunggu en Mamasa. Deputaten hulpverlening zijn blij dat deze mogelijkheden er zijn.

9. Financiële zaken

9.1. Financieel verslag over de periode 2001-2003

De jaarrekeningen van deputaten hulpverlening in binnen- en buitenland over de jaren 2001 tot en met 2003 kunnen als volgt worden samengevat:

Balans per 31 december	2003	2002	2001
	€	€	€
Activa			
Financiële vaste activa			
Obligaties	23.041	22.689	22.689
Vlottende activa			
Vorderingen en overlopende activa	31.718	37.022	28.950
Liquide middelen	133.188	193.757	612.615
	164.906	230.779	641.565
Totaal activa	187.947	253.468	664.254
Passiva			
Eigen Vermogen	33.987	14.121	54.067
Schulden			
Schulden op korte termijn	153.960	239.347	610.187
Totaal passiva	187.947	253.468	664.254

Staat van baten en lasten	2003	2002	2001
Baten	€	€	€
Opbrengst bijdragen kerken	194.258	163.424	161.252
Giften en legaten	130.139	80.470	78.728
Giften 'Doorgeven' 22%-aandeel	37.444	47.986	35.647
Ontvangen giften 'eigen' projecten	223.596	161.256	216.811
Ontvangen giften 'Doorgeef' projecten	95.047	53.506	24.218
Ontvangen giften noodhulp en rampen	52.209	181.252	276.020
Intrest	3.467	7.476	18.220
Totaal baten	736.160	695.370	810.896
Lasten			
'Eigen' projecten	407.116	327.942	474.410
'Doorgeef' projecten	85.675	53.506	24.218
Noodhulp en rampen	52.209	181.252	276.020
Kosten 'Doorgeven' 22%- aandeel	26.524	32.417	32.438
Algemene kosten	144.770	140.199	70.088
Totaal lasten	716.294	735.316	877.174
Resultaat	19.866	-/- 39.946	-/- 66.278

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat de opbrengsten voor het werk van de hulpverlening in de afgelopen drie jaren nog steeds substantieel waren (gemiddeld € 747.475). Echter ten opzichte van de voorgaande synodeperiode zijn de opbrengsten gedaald (toen gemiddeld € 1.142.271) met name als gevolg van substantieel lagere giften ten behoeve van noodhulp en rampen. In het navolgende zullen de diverse ontwikkelingen in de baten en lasten van het deputaatschap nader worden geanalyseerd.

9.2. Februaricollecte en bijdragen kerken

De opbrengst van de hulpverleningscollecte op de eerste zondag in februari waarin wordt begrepen de bijdragen van de kerken volgens de door de generale synode van 2001 respectievelijk 1998 vastgestelde minimumomslag van € 2,00 en € 0,68 per lid, wordt weergegeven in de onderstaande tabel:

Jaar	Euro	Jaar	Euro
2003	194.258	2000	149.043
2002	163.424	1999	142.227
2001	161.252	1998	162.387
Gemiddeld	172.978	Gemiddeld	151.219

Mede als gevolg van de verhoogde vaste omslag door de generale synode van 2001 is de opbrengst bijdragen kerken gestegen ten opzichte van de vorige synodeperiode.

Een analyse van de vaste bijdragen vanuit de kerken ten behoeve van de kas van deputaten geeft het volgende beeld:

	2003	2002	2001
Gemiddelde opbrengst februaricollecte/vaste bijdrage per lid (Euro)	2,63	2,21	2,17
Door G.S. vastgestelde omslag (Euro)	2,00	2,00	2,00
Aantal gemeenten dat niet afdroeg	3		
Aantal gemeenten dat de vastgestelde omslag afdroeg	50		
Aantal gemeenten dat minder afdroeg dan de omslag	15		
Aantal gemeenten dat meer afdroeg dan de omslag	119		

9.3. Algemene giften en legaten

De algemene giften en legaten vertonen het volgende beeld:

Jaar	Euro	Jaar	Euro
2003	130.139	2000	96.712
2002	80.470	1999	111.889
2001	78.219	1998	92.174
Gemiddeld	96.276	Gemiddeld	100.528

De algemene giften en legaten bestaan in alle jaren voor ongeveer 50% uit enkele grotere giften en legaten (> € 25.000) afkomstig van een zeer beperkt aantal gevers. Zo ontvingen deputaten in de jaren 2002 en 2003 ieder jaar een gift van € 45.000 afkomstig van één grote gever. Exclusief deze grote giften vertonen de algemene giften veelal afkomstig van individuele gemeenteleden, vrouwenverenigingen, diaconale commissies etc, een stabiele opbrengst van ca. € 50.000.

9.4. Opbrengsten en kosten Doorgeven

Het 22%-aandeel van het deputaatschap hulpverlening in de opbrengsten en kosten van de periodiek Doorgeven dat wordt uitgegeven door de drie deputaatschappen zending, evangelisatie en hulpverlening, kan als volgt worden weergegeven:

(in Euro)	2003	2002	2001
Opbrengsten 22%-aandeel	37.444	47.986	35.647
Kosten 22%-aandeel	26.524	32.417	32.438
Saldo 22% aandeel	10.920	15.569	3.209

De opbrengsten van de periodiek Doorgeven zijn de afgelopen jaren stabiel gebleven met een positieve uitschieter in 2002. De totale opbrengsten en kosten van Doorgeven worden volgens een vaste verdeelsleutel verdeeld over de drie uitgevende deputaatschappen, waarbij het deputaatschap hulpverlening een aandeel heeft van 22 % in zowel de opbrengsten als de kosten. Door een verlaging van de kosten was het positieve saldo van Doorgeven met name de afgelopen twee jaren hoger. Deputaten streven in de toekomst naar een meer gelijkmatige verdeling van het saldo van kosten en opbrengsten over de drie deputaatschappen. De financiën van het blad Doorgeven worden beheerd door de penningmeester van het deputaatschap zending.

9.5. Giften 'eigen' projecten

Na vele jaren van stijging is er in deze verslagperiode voor het eerst sprake van een gemiddelde daling van giften die een specifieke bestemming hebben voor de eigen projecten van deputaten hulpverlening. Dit zijn projecten waarvoor een aanvraag wordt ingediend bij deputaten en waarover deputaten een 'eigen' beslissing nemen ten aanzien van de hoogte van de bijdrage. De volgende cijfers geven dit aan:

Jaar	Euro	Jaar	Euro
2003	223.596	2000	228.364
2002	161.256	1999	391.584
2001	216.811	1998	294.051
Gemiddeld	200.554	Gemiddeld	304.666

Een aanzienlijk deel van deze giften is afkomstig van collecten die door de kerken specifiek voor de projecten van deputaten hulpverlening zijn georganiseerd. De hoogte van deze giften is een teken dat de langdurige projecten die in het verleden en ook gedurende de afgelopen jaren door deputaten zijn gestart een warme ondersteuning genieten vanuit de kerken.

Tevens werden in de afgelopen drie jaren weer grote giften ontvangen van de Wilde Ganzen die collecteerden voor een 'eigen' project van deputaten. Deze collecten vonden veelal plaats rondom de radio- en tv-kerkdiensten die in onze kerken werden gehouden.

Een belangrijk deel van de inkomsten voor 'eigen' projecten is afkomstig van grote incidentele giften van zowel de Wilde Ganzen als individuele gemeenteleden. Door het incidentele karakter van deze giften kunnen deputaten op basis hiervan geen meerjarige verplichtingen voor lange termijn projecten aangaan. De continue inkomensstroom op basis van de februaricollecte en de vaste omslag blijft dus hoogst noodzakelijk om langdurige projecten voor meerdere jaren te kunnen blijven steunen. Een overzicht van de ontvangen giften voor eigen projecten is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

De projecten waarvoor in de jaren 2001 tot en met 2003 in enig jaar meer dan € 15.000 (inclusief de bijdragen van de Wilde Ganzen en individuele grote gevers) werd ontvangen zijn:

(in Euro)	2003	2002	2001
Opvang gehandicapten, Cairo	2.685	3.210	44.990
Diaconaal project Zambezia, Mozambique	32.269	-	22.896
Diaconale projecten Sulawesi, Indonesië	5.432	16.572	20.051
Chr. onderwijs Venda, Zuid Afrika	32.194	-	15.093
Bunggu en Mamassa project, Sulawesi, Indonesië	9.971	16.388	-
Projecten Cambodja	16.879	8.596	11.428
Verzorgingstehuis Badeni, Roemenië	2.772	20.158	9.507

9.6. Giften en bestedingen voor 'doorgeefprojecten'

De giften voor 'doorgeefprojecten' over de afgelopen jaren kunnen als volgt worden weergegeven:

Jaar	Euro	Jaar	Euro
2003	95.047	2000	49.276
2002	53.506	1999	52.173
2001	24.218	1998	41.726
Gemiddeld	57.590	Gemiddeld	47.725

De zogenaamde 'doorgeefprojecten', hebben betrekking op projecten en activiteiten van diverse christelijke hulpverleningsorganisaties. De bijdrage vanuit deputaten hulpverlening hangt af van de voor deze projecten en organisaties ontvangen bijdragen. Deze projecten worden naast de eigen projecten opgenomen in de jaarlijkse projectenlijst van deputaten. De opbrengst van 'doorgeefprojecten' is met name de afgelopen jaren gestegen doordat een aantal nieuwe projecten aan de projectenlijst zijn toegevoegd. Gemeenten, diaconieën, kringen en verenigingen maken voor acties en collecten veelal gebruik van deze projectenlijst en dragen in veel gevallen de opbrengsten via deputaten aan deze projecten en organisaties af.

Deputaten geven de door hen ontvangen giften voor 'doorgeefprojecten' tot een per project vooraf bepaald maximum (meestal € 5.000) door aan de betreffende organisaties en projecten. 'Doorgeefprojecten' waarvoor minder dan € 500 bij deputaten is binnengekomen worden door deputaten uit eigen midelen aangevuld tot € 500. De in de projectenlijst genoemde projecten en organisaties hebben op deze wijze jaarlijks een minimumbijdrage gegarandeerd vanuit onze kerken.

De functie van deputaten ten aanzien van deze projecten en organisaties is onder meer het realiseren van een meer gelijke verdeling van hulpverleningsgelden vanuit onze kerken over de vele christelijke hulpverleningsorganisaties en projecten. Daarnaast wordt ook meer inhoudelijk kennis genomen van de werkzaamheden en verantwoording van besteding van gelden door deze projecten en organisaties. Een overzicht van de ontvangen giften voor 'doorgeefprojecten' en de doorbetaalde bedragen is opgenomen in bijlage 2 van dit rapport.

9.7. Giften en bestedingen voor rampen en noodhulp

De giften voor rampen en noodhulp over de afgelopen jaren kunnen als volgt worden weergegeven:

Jaar	Euro	Jaar	Euro
2003	52.209	2000	515.327
2002	181.252	1999	796.127
2001	276.020	1998	381.225
Gemiddeld	169.827	Gemiddeld	564.226

Zoals uit bovenstaande overzicht blijkt zijn de giften voor rampen en noodhulp de afgelopen jaren enorm gedaald. Dit wordt veroorzaakt doordat in de vorige verslagperiode een aantal zeer grote rampen plaatsvonden die een grote media-aandacht ontvingen zoals de orkaan 'Mitch' in Midden Amerika (1998), de oorlog in Kosovo (1998/1999), de aardbeving in Turkije (1999) en de vuurwerkramp in Enschede (2000). In de afgelopen jaren werd via deputaten een bijdrage gegeven aan Christelijke (nood)hulporganisaties zoals Woord & Daad, ZOA Vluchtelingen zorg en Tear Fund voor onder meer hulpverlening aan:

- de slachtoffers van de aardbevingen in India en El Salvador in 2001
- de getroffen en van de overstromingen in Zuid Oost Afrika, Mozambique en midden Europa in het jaar 2002
- de vluchtelingen van de oorlog in Afghanistan
- de mensen die hebben te lijden van de voortdurende hongersnood in Afrika.

In bijlage 3 van dit rapport is een overzicht opgenomen van de ontvangen giften en bestedingen voor rampen en noodhulp.

Deputaten streven er voortdurend naar om bij rampen en in geval van nood via de kerkelijke pers en mailings zeer snel een oproep te doen voor een bijdrage in het lenigen van de noden. Daarnaast kan het diaconaal bureau via moderne communicatiemiddelen zoals e-mail soms al binnen enkele uren na de ramp contact leggen met lokale en internationale christelijke hulpverleningsorganisaties ter plaatse. Dit heeft een zeer positieve invloed op de kwaliteit van de voorlichting over noodhulp en rampen door het diaconaal bureau en daarmee op de betrokkenheid van de plaatselijke gemeenten binnen ons kerkverband. Helaas constateren deputaten dat ook binnen onze kerken voor rampen die in de landelijke media minder aandacht krijgen ook binnen onze kerken minder gelden worden opgehaald. Het beleid van deputaten is er daarom op gericht om juist voor deze rampen en noodsituaties (bijvoorbeeld de al jaren slepende hongersnood in verschillende delen van Afrika) specifieke aandacht te vragen via de kerkelijke media.

9.8. Bestedingen eigen projecten

Door de verminderde opbrengsten en de veel hogere bijdrage in de kosten van het diaconaal bureau waren de bestedingen ten behoeve van eigen projecten lager dan in de vorige verslagperiode. Gemiddeld werd in de jaren 2001, 2002 en 2003 een bedrag van € 403.156 ten opzichte van een bedrag van € 524.137 per jaar in de vorige verslagperiode. Er waren in deze verslagperiode twee 'eigen' projecten die in enig jaar meer dan € 50.000 steun ontvingen, te weten de langjarige ontwikkelingsprojecten in Cambodja (sinds 1994) en Mozambique (sinds 1998): In hoofdstuk 6 van dit rapport is een korte beschrijving opgenomen van een groot aantal projecten die via deputaten hulpverlening zijn ondersteund en in bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de bestedingen van deputaten aan al de eigen projecten onderverdeeld naar de verschillende regio's:

- Bijlage 4.1: Nederland en de rest van Europa
- Bijlage 4.2: Afrika/Midden-Oosten
- Bijlage 4.3: Azië/Amerika.

9.9. Kosten

9.9.1. De algemene kosten van het deputaatschap hulpverlening kunnen als volgt worden weergegeven:

Algemene kosten (in Euro)	2003	2002	2001
Kosten Landelijk Kerkelijk Bureau	27.638	24.668	22.370
Bijdrage diaconaal bureau	85.000	85.000	11.345
Reis- /vergaderkosten deputaten en functionarissen	7.093	6.903	7.720
Kosten folder februaricollecte/projectenlijst	8.874	11.461	12.435
Porto en telefoon	3.845	2.644	2.975
Fotocopieerwerk en kantoorbenodigdheden	1.535	1.895	4.393
Representatiekosten	110	2.290	653
Abonnementen, bibliotheek en bijdragen	311	186	506
Accountantskosten	2.230	2.231	4.434
Bankkosten	263	338	273
Participatiekosten ICCO/PRISMA	1.084	1.633	1.685
Kosten website	1.000	950	1.475
Kosten werving personeel	4.778	-	-
Diverse kosten	1.009	-	-176
	144.770	140.199	70.088

Over de jaren 1996 tot en met 2001 werd door het deputaatschap hulpverlening jaarlijks een bijdrage van € 11.345 (NLG 25.000) aan het deputaatschap ADMA betaald als 'solidariteits'bijdrage in de kosten van het diaconaal bureau. Echter door de beslissing van de generale synode van 2001 dat het deputaatschap hulpverlening vanaf het jaar 2002 volledig haar eigen aandeel in de kosten van het diaconaal bureau moest dragen, is deze bijdrage verhoogd naar € 85.000 per jaar. Als gevolg van deze beslissing konden deputaten de afgelopen jaren ca € 75.000 per jaar minder aan de 'eigen' projecten besteden (zie ook paragraaf 9.8 van dit rapport).

9.9.2. De hogere kosten van het deputaatschap Landelijk Kerkelijk Bureau zijn het gevolg van de hogere bedragen die met ingang van het jaar 2000 voor de administratieve en secretariële werkzaamheden in rekening worden gebracht. Met name de stijging van deze laatste kostenpost, die door deputaten hulpverlening nauwelijks is te beïnvloeden, baart ons zorgen.

9.9.3. De reis- en verblijfskosten van deputaten zijn de afgelopen jaren ondanks het stijgende prijspeil constant gebleven als gevolg van een verbeterde veranderefficiency bij een gelijkblijvend activiteiten-niveau.

9.9.4. De kosten van productie en verzending van folders en materialen voor de februaricollecte en de jaarlijkse projectenlijst van deputaten zijn het laatste jaar gedaald als gevolg van een aantal versoeringen in het materiaal dat ten behoeve van de kinderen in het kader van de hulpverleningszondag wordt verspreid.

9.9.5. De kosten van porti, telefoon, fotokopieën en kantoormiddelen zijn de afgelopen jaren gedaald ondanks het gelijk gebleven activiteitsniveau. Dit wordt met name veroorzaakt door een steeds intensiever gebruik van e-mail en internet, waardoor bijvoorbeeld vergaderstukken worden verspreid als bestand en niet altijd meer in hardcopy.

9.10. Exploitatieresultaten en vermogenspositie

Deputaten streefden er al een aantal jaren naar het surplusvermogen in enkele tranches te besteden (het surplusvermogen is het bedrag dat uitgaat boven het benodigde minimum vermogen van € 75.000). Met name door de verminderde inkomsten is dit de afgelopen jaren gelukt. Om de continuïteit in de bijdragen voor met name de grotere langjarige projecten te kunnen garanderen en de korte termijn schommelingen in de inkomsten te kunnen opvangen, achten deputaten een minimum eigen vermogen van € 75.000 noodzakelijk. Het streven is er op gericht om in de komende jaren een dergelijk bedrag op te bouwen en in een algemene bestedingsreserve vast te leggen.

9.11. Beleggingen

Deputaten hebben sinds 1993 € 22.689 belegd in certificaten van de Oikokredit. Oikokredit investeert met de gelden van de participanten die met name bestaan uit kerken, christelijke instellingen en particulieren, in ontwikkelingsprojecten in de derde wereld. Op deze wijze wordt een deel van het geld van deputaten dat niet voor directe hulpverlening wordt aangewend, gebruikt om armen in de wereld te helpen vooruit te komen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het verstrekken van goedkope leningen ten behoeve van het opzetten van bedrijfjes. De certificaten in Oikokredit leveren een gering rendement op van in principe 2% per jaar.

9.12. Toelichting op de begroting 2004-2007

Tot nu toe zijn altijd twee afzonderlijke begrotingen opgesteld: één voor het deputaatschap ADMA en één voor het deputaatschap HBB. In verband met de voorgenomen integratie van beide diaconale deputaatschappen wordt er één begroting ingediend. De totale kosten van deze geïntegreerde begroting komen, ondanks een stijging van loonkosten en andere kosten, lager uit dan de som van de kosten van de beide afzonderlijke deputaatschappen. De totale begroting en een toelichting daarop vindt in het rapport van deputaten ADMA (8.2, 8.3 en 8.4). Volledigheidshalve wordt de begroting voor de hulpprojecten ook aan het einde van deze paragraaf opgenomen.

Uit de begroting valt af te lezen hoeveel er nodig is voor ondersteuning van de projecten. De kosten voor het bureau zijn opgenomen in de totale begroting van het nieuw te vormen deputaatschap diaconaat. Sinds de vorige synode is er een verdeelsleutel toegepast: een deel via de penningmeester en een ander deel via acties. Deputaten ervaren dat (evenals trouwens deputaten voor de buitenlandse zending dat al jaren zo ervaren) als een bijzonder lastig probleem, vooral ook omdat er kerkenraden zijn die slechts verantwoordelijkheid (willen) nemen voor het ene deel. Daarom stellen deputaten u voor om voor de komende periode weer één bedrag voor de omslag vast te stellen.

<i>Bedragen in euro's</i>			
Baten			
	2005	2006	2007
Bijdrage kerken	74.000	73.000	72.500
Giften en legaten	80.000	80.000	80.000
Giften "Doorgeven 22% aandeel"	40.000	41.600	42.000
Ontvangen giften eigen projecten	206.800	207.600	208.800
Ontvangen giften kleine projecten	50.000	50.000	50.000
Ontvangen giften noodhulp	-	-	-
Intrest	3.500	4.000	4.200
Totaal baten	454.300	456.200	457.500
Lasten			
Eigen projecten	390.000	390.000	390.000
Kleine projecten	35.000	35.000	35.000
Noodhulp	-	-	-
Kosten "Doorgeven 22% aandeel"	29.300	31.200	32.500
Totaal lasten	454.300	456.200	457.500

10. Voorstellen

Deputaten doen de generale synode de volgende voorstellen:

1. goedkeuring te hechten aan het gevoerde beleid over de periode 2001-2003;
2. de deputaatschappen ADMA en hulpverlening in binnen- en buitenland samen te voegen tot één deputaatschap diaconaat;
3. de daartoe opgestelde Beleidsnotitie deputaten diaconaat te aanvaarden en daarmee de daarin opgenomen instructie vast te stellen;
4. deputaten te benoemen voor het nieuw te vormen deputaatschap diaconaat;
5. de begroting 2005-2007 goed te keuren;
6. een omslag vast te stellen die de vaste kosten van de organisatie dekt;
7. deputaten toe te staan de opbrengst van de februaricollecte, alsmede de algemene giften volledig te bestemmen voor hulpprojecten.

11. Verklaring van afkortingen

AA-beraad	beraadsgroep Azië-Amerika
ADMA	deputaten algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden
AEM	Association of Evangelicals Mozambique
AMO-beraad	beraadsgroep Afrika-Midden-Oosten
APCE	Association for the Promotion of Christian Education
AWR	Arab West Report (voorheen Religious News Service for the Arab World)
BEE	cursus Bible Education by Extension
BPT	commissie bezinning, publiciteit en toerusting
BPS	Badan Pekerja Sinode (moderamen van de synode)
BZ	deputaten buitenlandse zending
CARE	Centre for Aids Rehabilitation and Education
CDC	classicale diaconale commissie
CGVJ	Christelijke Gereformeerde Vereniging voor Jeugdwezijn
CIBB	Centraal Interkerkelijk Bureau voor het Bedrijfsleven
CGK	Christelijke Gereformeerde Kerken
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CORD	Christian Outreach Relief and Development
D&D	Diaken & Diaconaat
D&S	Diaconaat & Samenleving
DB	Dienstenbureau
DDTS	Department for Development and Social Transformation (= Engelse vertaling)
DISK	Landelijk Bureau Dienst in de Industriële Samenleving namens de Kerken
DJW	Stichting Dienstverlening Jongeren Wereldwijd
Dsc	deputaatschapscommissie
DUET	Development Upper Egypt Trust
Europa-beraad	beraadsgroep Europa
GKSA	die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika
GKV	Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt)
GLIAGG	Gereformeerde Landelijke Instelling voor Ambulante Geestelijk Gezondheidszorg
GLIBW	Gereformeerde Landelijke Instelling voor Beschermd Woonvormen
GMV	Gereformeerd Maatschappelijk Verbond
GPZ	Gereformeerd Psychiatrisch Ziekenhuis
GSEV	Gereformeerd Sociaal Economisch Verbond
GTM	Gereja Toraja Mamasa
HBB	deputaten hulpverlening voor binnen- en buitenland
ICCO	Interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingsamenwerking
ICIG	Interkerkelijke Commissie Integratie Gehandicapten
IER	Igrejas Evangelicas Reformadas
JRM	Joint Relief Ministry
K&B	Kerk & Bedrijfsleven
K&W	Kerk & Werk
LKB	deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau
LOK	Landelijke Organisatie Kerktelefoon
MCDC	Mukhanyo community Development Centre
MTC	Mukhanyo Theological College
NGK	Nederlands Gereformeerde Kerken
NGO	Niet-Goevernementele Organisatie
NHK	Nederlandse Hervormde Kerk
RMU	Reformatorsche Maatschappelijke Unie
SCDO	Soutpansberg Community Development Organisation
SGJ	Stichting Gereformeerde Jeugdzorg
TMO	twemoderaminaoverleg (deputaten hulpverlening en ADMA)
WG	de Wilde Ganzen
ZOA	Zuid-oost Azië
ZvK	Zendtijd voor de Kerken

Namens deputaten
hulpverlening binnen- en buitenland

B. Loonstra
L. den Butter
T. Baars

Bijlage 1: Ontvangen giften eigen projecten

(in Euro)	2003	2002	2001
Creche Betel, Brazilië	4.810	3.817	4.473
Scholen Esco-lar, Brazilië	7.855	3.638	1.620
Prosar sociaal medisch project, Brazilië	887	3.365	3.127
Diaconaal project Honduras	9.633	3.584	7.412
Paraguay, Chacoproject	300	785	539
Gemeenschapsontwikkelings project Borseth, Cambodja	16.879	8.596	11.768
Diaconaal project Sulawesi	5.432	16.572	20.051
Bunggu en Mamasa, Indonesie	9.971	3.388	-
Ziekenhuizen Nepal, Fam. Overduin	5.231	876	3.647
Preventie en opvang aids-patiënten, India	9.300	14.873	1.446
Eben Haezer verz. tehuis Haifa	1.103	8.237	3.625
Dorpsproject Sarakna en Tatalia, Egypte	3.265	2.988	2.463
Gezondheidszorg Ezbet en NakhI, Egypte	4.759	150	-
Eagles Ministry, Egypte	8.200	-	-
Joint Relief Ministry, Egypte	7.000	-	-
Religious News Service for the Arab World	7.000	-	-
Kindertehuis Takalani	11.206	10.247	10.274
Algemene ontwikkeling in Venda	32.194	-	15.093
Kleuterschool, Botswana	10.315	3.734	942
Egodeni-gehandicapten project in KwaNdebele	4.485	3.858	9.116
Dorpsontwikkelingsproject Zambesia, Mozambique	32.269	-	22.896
Christelijk middelbaar onderwijs, Oekraïne	7.678	7.403	2.529
Hulp aan ziekenhuizen en verslaafden, Oekraïne	10.607	1.906	113
Steu fondsd predikanten Roemenië	1.035	5.041	1.143
Bejaardenhuis Badeni, Roemenië	2.772	20.158	9.507
Bejaardenhuis Magurele, Roemenië	5.062	-	-
Opleiding predikanten, Frankrijk	918	1.763	1.723
Gevangenenzorg in Nederland	642	5.146	-
Inloophuis de Haven, Den Haag	1.520	1.309	-
Stichting Ontmoeting, Rotterdam	789	2.637	-
Missionair Diaconaal Project, Amsterdam	479	2.672	-
Moeder en Kindzorg, Haïti	-	1.682	3.674
Projecten 3xM Master media Foundation	-	185	247
Four Homes of Mercy, Israel	-	8.258	2.920
Rolstoelen Roemenië, St Joni & Friends	-	-	824
Zondagsschoolmateriaal Nepal	-	2.284	-
Diaconaal project, Alkmaar	-	1.686	957
Community Developm. project Fam.v/d Lee, Laos	-	-	2.110
Huis van Hoop, Marseille	-	75	733
Inhaminga babyhuis, Jannie Kruize, Mozambique	-	-	1.537
Cobulco voedingscentrum, Guatemala	-	-	1.011
Gehandicapten Cairo, Egypte	-	-	44.990
Christelijke School, Bangui	-	-	1.681
Evangelisch Begeleidingscentrum, 't Harde	-	-	340
Tehuis gehandicapte kinderen Suriname, Fam Nuis	-	-	567
Maranatha English Fellowship, vlucht. Nederland	-	1.000	2.613
Chr. Toerusting (Ester Foundation) Roemenië	-	959	13.808
Ziekenhuis Nkoma, Malawi	-	-	1.556
Wezen, Malawi	-	-	91
Schoolkinderen in Nairobi, Kenia	-	-	3.645
Kleine projecten Botswana	-	5.399	-
Kuria, Amsterdam	-	1.586	-
Inloophuis Wording, Hilversum	-	1.399	-
	223.596	161.256	216.811

Bijlage 2: Ontvangen giften 'doorgeef'-projecten

(in Euro)	2003	2002	2001
Cobulco voedingscentrum, Guatemala	1.579	1.540	-
De Schuilplaats, Suriname	2.368	6.036	5.010
Mopawi	2.621	-	-
Zondagsschoolmateriaal Nepal	1.810	-	1.499
Babyhuizen in Birma	7.356	2.231	3.096
Onderwijs blinden en slechtzienden, Bangladesh	265	495	-

Uitbreiding blindenschool, India	-	822	-
Four Homes of Mercy, Israel	686	-	-
Dagverblijf gehandicapten Cairo, Egypte	2.685	3.210	-
Jemima, Bethlehem	6.337	7.135	-
Christelijke scholen, Venda	5.176	-	-
Kleine projecten Botswana	8.552	-	-
Ziekenhuis Nkoma, Malawi	7.446	1.698	-
Weeskinderen, Transkei	10.352	3.094	912
Schoolkinderen in Nairobi, Kenia	4.717	7.834	-
Le Bon Berger school, Bangui	-	5.483	-
Chr. Toerusting (Ester Foundation) Roemenië	4.888	-	-
Diaconaal project, Alkmaar	3.526	-	-
Evangelisch Begeleidingscentrum, 't Harde	3.591	6.456	-
Maranatha English Fellowship, vlucht. Nederland	222	-	-
Inloophuis Wording, Hilversum	278	-	-
Diverse organisaties:			
ZOA vluchtelingen	106	-	-
De Stuw	684	-	-
Redt een kind	450	-	-
St. Antwoord	452	-	-
Woord en daad	300	-	-
Lilianefonds	1.200	1.134	908
Leprabestrijding	1.500	3.114	1.588
Wilde Ganzen, Bunggu Mada Sumarong	4.500	-	-
Wilde Ganzen, Angola Kalaque	11.400	-	-
Gevangenenzorg, St Epafras	-	-	440
Transworld Radio	-	-	133
St. De Hoop, Dordrecht opvang verslaafden	-	125	1.055
Kinderkampen v.m. Sovjet-Unie	-	-	1.033
Kleine projecten Botswana	-	-	5.173
St de Barmhartige Samaritaan	-	-	275
St. Kuria	-	-	3.096
NBG	-	493	-
SCDO, Venda	-	2.606	-
	95.047	53.506	24.218

Bijlage 3: Ontvangen giften noodhulp en rampen

(in Euro)	2003	2002	2001
Ontvangen giften noodhulp en rampen:			
Hongersnood Afrika	38.744	50.799	7.964
Tsjechie, overstroming	6.238	25.935	-
Afghanistan, oorlog	4.538	36.454	63.986
Mambi, Indonesië	2.639	-	-
Iran, aardbeving	50	-	-
El Salvador, aardbeving 2001	-	-	39.767
Overstromingen Zuid-Oost Afrika/Mozambique	-	61.661	19.800
Enschede, vuurwerkcramp	-	-	1.536
India, aardbeving 2001	-	591	137.956
Goma	-	4.977	-
Molukken, oorlog	-	835	4.868
Turkije, aardbeving	-	-	143
	52.209	181.252	276.020

Bijlage 4.1: Bestedingen 'eigen' projecten Europa

(in Euro)	2003	2002	2001
Christelijk middelbaar onderwijs, Oekraïne	15.000	15.000	13.613
Hulp aan ziekenhuizen en verslaafden, Oekraïne	6.154	5.000	4.538
Steudefonds predikanten Roemenië	3.700	3.700	3.630
Bejaardenhuis Badeni, Roemenië	5.000	15.686	-
3xM Transm. Prod., Estland, alcohol, abortus, aids	6.739	-	6.739
3xM, Roemenië	6.807	-	-
Bejaardenhuis Magurele, Roemenië	749	-	-
Opleiding predikanten in Frankrijk	7.130	6.807	5.560

Huis van de Hoop, Marseille	-	-	4.380
Gevangenenzorg Nederland	5.500	4.098	-
De Haven, Den Haag	1.500	-	-
Stichting Ontmoeting, Rotterdam	1.500	-	-
Missionair Diaconaal Project, Amsterdam	4.500	-	12.479
Evangelische Alliantie, Driebergen	-	-	681
Productie Video Diaconaat i.s.m. GKV	-	-	3.650
Inloophuis Wording, via CGK Hilversum	-	-	3.630
Hulpverlening Watersnood, Oekraïne	-	-	14.040
Estera Foundation, Roemenië	-	-	10.625
Missionair diaconaal werk CGK A'dam N-W.	-	4.500	-
Rolstoelen Roemenië, St Joni & Friends	-	-	2.269
3xM Master Media Foundation, Roemenië	-	-	6.807
Steen Verzorgingstehuis Magurele, Boekarest	-	25.888	27.226
Diaconaal Maatschappelijk werk, Alblasserwaard	-	-	2.269
St. Pro Vita (2001 vrijval)	-	-	11.345-
CGK Emmeloord, St. Rehoboth	-	-	2.269
	64.279	80.679	113.060

Bijlage 4.2: Bestedingen 'eigen' projecten Afrika en Midden Oosten

(in Euro)	2003	2002	2001
Eben Haezer verz. tehuis Haifa	10.000	10.000	9.075
Dorpsproject Sarakna en Tatalia, Egypte	6.807	12.095	12.093
Gezondheidszorg Ezbet en Nakhl, Egypte	5.000	5.000	-
Eagles Ministry, Egypte	8.200	8.200	8.200
Joint Relief Ministry, Egypte	7.000	7.000	4.271
Religious News Service for the Arab World	7.000	7.000	-
Takalani kindertehuis, Venda	7.000	7.000	6.807
Algemene ontwikkeling in Venda	60.000	-	-
Kleuterschool, Botswana	27.226	-	-
Egodeni-gehandicapten project in KwaNdebele	8.100	7.000	11.965
Dorpsontwikkelingsproject Zambezia, Mozambique	44.250	-	60.640
Four Homes of Mercy, Jeruzalem	-	6.900	-
Pre-schools East-Hanahai, Botswana	-	-	13.613
Project haveloze kinderen, Zuid Afrika	-	-	4.538
Dagverblijf Gehandicapten Cairo, CGK Zwijndrecht	-	-	45.376
CGK Rozenburg, Fam. Bos, Tanzania (2001 vrijval)	-	-	1.361-
Eastleigh Community Center, Nairobi, Kenya	-	-	7.941
African Evangelical Assosiation, bouw huizen Kenya	-	-	5.899
Kleine projecten Botswana	-	6.110	-
Medisch werk Jannie Kruize, Mozambique	-	-	817
St Sarfath, steun Christelijke lectuur, Egypte	-	-	4.481
Eagles Ministry, vakantiebijbelschool, Egypte	-	-	8.764
Kerkgebouw Ezbet Anton, Egypte (2001 vrijval)	-	-	3.403-
	190.583	76.305	199.716

Bijlage 4.3: Bestedingen 'eigen' projecten Amerika en Azië

(in Euro)	2003	2002	2001
Creche Bethel, Carambei, Brazilië	3.000	5.500	10.639
Scholen Escolar, Carambei, Brazilië	5.000	6.500	10.639
Prosar, soc. med. proj. Carambei, Brazilië	10.000	6.933	5.320
Diaconaal project Honduras	8.108	-	-
Gemeenschapsontwikkeling project Borseth, Cambodja	90.000	90.000	61.511
Diaconaal project Sulawesi	15.000	18.500	-
Bungu project GTM, Sulawesi, Indonesië ism zending	6.415	-	13.025
Ziekenhuizen Nepal, Fam. Overduin	7.000	13.613	13.613
Preventie en opvang aids-patiënten, India	7.731	-	-
Financiële onderst. First church of Mae Sot, Thailand	-	-	590
APEA, proefkeuken Raio de Sol, Carambei	-	4.000	-
Aanschaf Minibus Baptist Church Thailand	-	-	8.996
Diaconaal project, GTM Mamasa, Sulawesi, Indonesië	-	7.000	12.501
Bunggu project GTM, Sulawesi, Indonesië W.G.	-	-	11.345
Eukomindo, beraadsgroep hulpverlening Indonesië	-	567	567

Bungu project (vlucht Wilde Ganzen)	-	11.345	-
Chr. Centre for Aids Rehabilitation and Educ., India	-	-	5.672
M.M.F., Chr. Radio-uitzendingen Suriname	-	-	6.489-
ZOA, Christelijke toerusting, Cambodja	-	7.000	-
Opvang gehand. Suriname, Fam. Nuis CGK Lisse	-	-	4.538
Naulo Ghumti Drug Treatment Centre Nepal	-	-	6.807
Christian Reformed Church of Myanmar (weeshuis)	-	-	2.360
	152.254	170.958	161.634

Bijlage 5, bij hoofdstuk 3 van het generale synode rapport van HBB

De verhouding van persoonlijke gerechtigheid en maatschappelijke gerechtigheid

*Inleiding op de 2^e expert-meeting Prisma Visievorming 31 oktober 2003
door Bert Loonstra*

De agenda van christelijke hulpverlening

Wie bepaalt de agenda van de wereldwijde hulpverlening door christenen? Ten diepste is dat God. Dat is niet een stelling die ik verdedig, het is een vooronderstelling van het thema dat mij is aangereikt: de verhouding van de persoonlijke rechtvaardiging en de maatschappelijke gerechtigheid in de Bijbel. De vooronderstelling die daarmee wordt uitgesproken is: De agenda wordt ten diepste bepaald door wat in de Bijbel gerechtigheid is. Dat is ook de vooronderstelling van mijn verhaal.

Hoe ziet die agenda eruit? Dat is het thema waarover ik spreek. Hoe is in de Bijbel de verhouding tussen persoonlijke rechtvaardiging en maatschappelijke gerechtigheid? Hangen ze samen of staan ze op gespannen voet met elkaar? En als ze samenhangen, doen ze dat dan alleen in de *persoon* van de christelijke hulpverlener, die in zijn rechte verhouding tot God de motiverende kracht vindt om maatschappelijke gerechtigheid te helpen bevorderen? Of hangen ze ook samen in het *werk*, zodat de prediking van de gerechtigheid door het geloof en bevordering van maatschappelijke gerechtigheid hand in hand gaan, de een niet zonder de ander?

Uit de geschiedenis

In de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw bestond er een zeer gespannen verhouding tussen genadeverklonding en de oproep tot maatschappelijke actie. De prediking in de kerken was volledig gepolariseerd. De nadruk op de persoonlijke rechtvaardiging door het geloof werd in linkse kringen gezien als ontwijking van de werkelijke vragen in de wereld, als afleidingsmanoeuvre om de schreeuw om recht maar niet te hoeven horen en zich behaaglijk te kunnen nestelen in de status quo. Omgekeerd werd de nadruk op maatschappelijke gerechtigheid in rechtse kringen gezien als (a) ondermijning van het evangelie van Gods genade. Met alle oproepen tot activiteit werd het heil in de handen van mensen gelegd. Zij moesten het heil tot stand brengen en dit heil werd gelokaliseerd in de vorming van rechtvaardige structuren. Het verzet uit orthodoxe hoek tegen de oproep tot de strijd voor maatschappelijke gerechtigheid had nog meer beweegredenen. In samenhang met de vrees voor een tekortdoen aan het genadekarakter van het heil was er (b) de beduchtheid dat aan de linkerzijde de ernst van de zonde wordt onderschat. Een citaat uit *Het Getuigenis* uit 1971, een verklaring uit de hoek van de Gereformeerde Bond en de Confessionale Vereniging in de Hervormde Kerk, kan dit illustreren.

Wij verzetten ons tegen een moderne zondeleer, die de zonde allereerst zoekt in de politieke en maatschappelijke structuren. Achter deze leer ligt de overtuiging dat de mens eigenlijk wel goed is, maar dat de omstandigheden hem tot zondaar maken. Verander de omstandigheden en u zult eens zien hoe gunstig de mens zich ontwikkelt! Zonder de invloed van milieu en omstandigheden te veronachtzamen, belijden wij op grond van de Schrift, dat de zonde allereerst een zaak van het menselijke hart en de menselijke wil is. Daarom zal de prediking der Kerk de mensen moeten oproepen tot persoonlijk geloof en bekering. Maatschappelijke en politieke problemen kunnen alleen op de rechte wijze worden aangevat en opgelost, als de mens persoonlijk door Christus gegrepen, vernieuwd en veranderd is (J. van der Graaf, *Het Getuigenis: motief en effect*, Kampen: Kok, 1973, p. 17).

Daar staat natuurlijk tegenover, dat ter linkerzijde men de houding van de rechtzinnigen beschouwde als een vorm van zonde bij uitstek: het aanvaarden van onrecht waar men als het rijke deel van de mensheid alleen maar materieel voordeel van had. Dit aspect kan men niet gemakkelijk wegzuiven.

Verder speelde ter rechterzijde een rol (c) de angst voor linkse ideologieën die tot onbarmhartige dictaturen hebben geleid, de huiver voor het revolutionaire denken, die Luther al bracht tot zijn oppositie tegen de Boerenopstand van 1525, en (d) een algemene afhankelijkheid aan het bestaande overheidsgezag, dat orde en wetshandhaving garandeerde.

Gerechtigheid in de westerse cultuur

Inmiddels zijn we het er wel over eens dat de tegenstelling tussen persoonlijke gerechtigheid en maatschappelijke gerechtigheid een geforceerde tegenstelling was. De Bijbel spreekt zowel over het een als over het ander. Het is dezelfde God die via zijn profeten hamert op het belang van maatschappelijke gerechtigheid, en die via zijn apostel Paulus laat verkondigen dat Hij de goddeloze rechtvaardigt uit genade, in de weg van het geloof. De belangrijkste vraag die ons nu bezighoudt is: *Hoe* hangen ze samen?

Om die vraag te beantwoorden, gaan we eerst op zoek naar de manier waarop het begrip 'gerechtigheid' in de westerse cultuur altijd heeft gefunctioneerd, zowel de gerechtigheid waarin wij delen door het geloof in Christus, als de gerechtigheid die in de relatie tussen mensen moet en mag opbloeien. Terecht zegt W. van Laar in zijn bijdrage aan *Als de olifanten vechten...* dat in de westerse cultuur het begrip gerechtig-

heid vaak getrokken is in de sfeer van het Romeinse recht. Ik voeg daaraan toe: Ook de reformatoren enten hun uiteenzettingen over gerechtigheid op dit Romeinse *justitia*-begrip, zowel als zij spraken over de gerechtigheid door het geloof, als wanneer zij de maatschappelijke gerechtigheid aan de orde stelden. Uitgangspunt voor het denken over de gerechtigheid was, dat aan ieder het zijne werd gegeven. Wat het zijne was, werd bepaald door de geschreven en ongeschreven regels. Hierop is de voorstelling van de rechtvaardiging door het geloof bij Luther, Calvijn en de *Heidelbergse Catechismus* geënt. Zij handhaafden het op de wet georiënteerde gerechtigheidsbegrip van de Middeleeuwen. Er voltrok zich een grote verandering ten opzichte van de rooms-katholieke rechtvaardigingsleer. Dat was de leer van een rechtvaardigmaking, waarin iemands zonden werden vergeven en die persoon met behulp van de genade door zijn goede werken steeds rechtvaardiger werd, om dan uiteindelijk in het gericht van God geoordeeld te worden, in hoeverre hij daadwerkelijk rechtvaardig geworden was. De bevestigende omkering in de reformatische rechtvaardigingsleer is, dat het in de rechtvaardiging om een genadige rechtvaardigverklaring van de goddeloze gaat in een rechterlijke uitspraak.

Toch bleef het kader 'ieder het zijne'. De genadige rechtvaardigverklaring bestond eruit dat God de goddeloze gaf wat hem toekam. Die was namelijk door zijn geloofsverbondenheid met Christus met diens gerechtigheid bekleed. De gerechtigheid van Christus wordt mij geschonken en toegerekend, weet ieder die de *Heidelbergse Catechismus* kent. Ook deze gerechtigheid van Christus is geënt op de wet, daaraan is Hij volkomen gehoorzaam geweest. Door die gerechtigheid van Christus sta ik vrij voor God, de wet klaagt mij niet meer aan, ik heb deel aan een gerechtigheid die in Gods gericht standhoudt.

In het verlengde van deze op de wet geënte gerechtigheid van God Wordt dan ook de maatschappelijke gerechtigheid gekoppeld aan de wet. Calvijn spreekt over het burgerlijke gebruik van de wet die door de sancties tot een gedwongen en afgeperste gerechtigheid leidt (*Institutie* II vii 10). Sociale gerechtigheid wordt dan zoveel als ordehandhaving. Hiermee is niet ontkend dat Calvijn oog had voor het belang van sociaal welzijn, hij organiseerde werk voor daklozen en hulp aan asielzoekers, maar hij heeft dat niet geschaard onder de term gerechtigheid. Illustratief is zijn commentaar op Psalm 72: 2-4 over de gerechtigheid van de koning ten behoeve van de armen en tegen de verdrukkers.

Omdat nu de koning de last, die God hem opgedragen heeft om de armen te ondersteunen en te beschermen niet anders kan volbrengen dan door met zijn gezag en zijn sterke hand de bozen ten onder te houden, wordt er niet zonder reden aan het einde van vers 4 bijgevoegd, dat, wanneer de gerechtigheid heerst, de geweldenaars en rovers verslagen zullen worden. Het zou ook wel dwaas zijn te wachten, totdat zij zich uit eigen beweging en gewillig verbeteren, nee, men moet tegen hen te keer gaan met het zwaard, opdat hun boosheid en driestheid niet nog meer de overhand nemen. Het is dus noodzakelijk dat de vorst met wijsheid en onversaagdheid de geweldenaars in toom weet te houden, opdat de goeden en nederigen in hun recht gehandhaafd worden. Zo zal dan niemand geschikt zijn om het volk te regeren, als hij niet geleerd heeft streng te kunnen zijn wanneer dit vereist wordt.

U ziet, een heel consistent gerechtigheidsbegrip, dat zowel in de leer van de rechtvaardiging als in het denken over maatschappelijke gerechtigheid maatgevend is: handhaving van de wet.

Een ander gerechtigheidsbegrip

Intussen wordt ervoor gepleit de maatschappelijke gerechtigheid in de Bijbel in andere termen uit te drukken, niet primair in die van wet en straf, maar van heil, gemeenschap, veiligheid, vreugde, vrede, recht voor de rechteloze (zie Van Laar). Maar realiseert u zich wel, dat dat ook gevolgen kan hebben voor het gerechtigheidsbegrip in de leer van de rechtvaardiging? Ik heb het vermoeden dat de vraagstelling van het thema over de verhouding van persoonlijke gerechtigheid en maatschappelijke gerechtigheid minstens voor een deel teruggaat op een gevoel van onbehagen dat er twee gerechtigheidsconcepten in het geding zijn die niet op elkaar rijmen. In de persoonlijke rechtvaardiging is dat het wetsconcept en in de maatschappelijke gerechtigheid is dat het heilsconcept van gerechtigheid. Moet niet op beide niveaus één concept maatgevend zijn? We zien alleen niet hoe. We voelen ons een beetje verlamd.

Er gloort hoop. In de nieuwtestamentische wetenschap is er een groeiende consensus om de term 'gerechtigheid Gods' bij Paulus minder vanuit de wet te interpreteren en meer vanuit het heil van God. De gerechtigheid Gods is dan niet de gerechtigheid die voor God bestaan kan, gemeten aan de wet, maar de gerechtigheid die van God uitgaat en waarin wij door het geloof delen. Als de gerechtigheid van Christus mij wordt toegerekend (overigens een uitdrukking die niet in de Bijbel voorkomt), is dat niet zozeer de volmaakte gehoorzaamheid van Christus aan de wet, maar de gerechtigheid die God in Christus openbaart! De gerechtigheid van God is zijn reddende en richtend handelen in, aan en door Christus. Christus openbaart Gods gerechtigheid op vele manieren: in zijn vervulling van de wet naar haar bedoeling, in zijn vergevende liefde en vrijspraak voor zondaren, in zijn zoeken van het verlorene, in zijn onderwijs, in zijn genezingen en zijn uitdrijving van demonen, in zijn plaatsbekledend lijden en sterven, zijn opstanding uit de doden en de daarop volgende verhoving. Allemaal uitingen van Gods gerechtigheid in Hem, waarin ik mag delen door het geloof.

En niet alleen ik. Nu komt de maatschappelijke gerechtigheid aan bod. Die is de uitbreiding van Gods gerechtigheid over steeds meer mensen. Ook die mogen God kennen in zijn reddende en richtende macht, delen in zijn vergeving en genezing, zich laten leiden door zijn liefde, opgenomen worden in een nieuwe gemeenschap, waarin wij elkaar dienen en elkaar waarderen als gelijken. Op deze wijze komen de persoonlijke rechtvaardiging en de beoogde sociale gerechtigheid weer heel dicht bij elkaar.

Gevolgen voor christelijke hulpverlening: relatie tot de kerken

Wat betekent dit voor de verhouding tussen de woordverkondiging enerzijds en het werelddiaconaat en/of de christelijke hulpverlening anderzijds? Als de gerechtigheid in de verhouding tot God door het geloof zo nauw samenhangt met de gerechtigheid in de verhouding tot de naaste door de liefde, moeten we de twee ook zo dicht mogelijk bij elkaar houden. Als je voor de onderlinge gerechtigheid niet kunt appelleren op de persoonlijke verhouding tot God, komt het nooit tot de volle gerechtigheid in bijbelse zin.

Het citaat in het begin uit *Het Getuigenis* van 1971 is nog steeds van betekenis. Je kunt alleen toekomen aan de bijbelse gerechtigheid in sociale zin in de weg van geloof en bekering. Zonder geloof en bekering verbleekt de gerechtigheid tot een vorm van welbegrepen eigenbelang.

Ik zou dan ook particuliere hulporganisaties het advies willen geven: Zoek de samenwerking met kerken in Nederland, die contacten kunnen opnemen met kerken elders. Dan kan er een diaconale gemeenschap ontstaan. In de diaconale gemeenschap krijgt de sociale gerechtigheid gestalte in bijbelse zin. Diaconaat is per definitie en zaak van de christelijke gemeenschap en dus van de gemeenten. In de diaconale gemeenschap van en tussen kerken en gemeenten blijven woord en daad bij elkaar. Het hoeft niet per se te gaan om *zending* en hulpverlening, het gaat om kerken en hulpverlening, kerken die onderling een diaconale gemeenschap vormen en in hun eigen omgeving het evangelie verkondigen en sociale gerechtigheid zoeken.

Als Christelijke Gereformeerde Kerken hebben wij goede ervaringen met ZOA en met Tear Fund, waarin de samenwerking leidde tot kerkelijke contacten met professionele ontwikkelingsactiviteiten. Zoek daarnaar, niet alleen als kerken, maar ook als hulporganisaties, in het belang van de eenheid van de bijbelse gerechtigheid.

Gevolgen voor christelijke hulpverlening: relatie tot overheden

U hebt echter niet alleen met kerken te maken, maar ook met overheden en overheidscriteria. Is in die samenwerking te zoeken naar sociale gerechtigheid in bijbelse zin uitgesloten? Niet helemaal, al moeten we wel beseffen dat hoe verder je van de kerken met hun eigen opdracht af komt te staan, des te verder de sociale gerechtigheid die je zoekt zich verwijderd van de bijbelse gerechtigheid. De gerechtigheid van het heil wordt tot een gerechtigheid van de wet, wat ze bij de Romeinen ook al was. Er zijn overheidswetten waaraan je moet voldoen, er zijn richtlijnen die je met je partner overeen moet komen en daaraan wordt de sociale gerechtigheid opgehangen.

Nu hoeft dat niet per definitie fout te gaan. De wetten en richtlijnen kunnen in de buurt komen van bijbelse richtlijnen, zoals sommige rechten van de mens, die door de VN zijn vastgesteld. Met bijbelse wetsbepalingen is ook niets mis, mits ze goed worden verstaan. Ze willen gebruikt worden als uitdrukking van gerechtigheid en liefde. Gerechtigheid en liefde gaan voorop, de wetten zijn dienstbaar aan de concretisering daarvan. Gerechte wetten, geen wettische gerechtigheid. De gerechtigheid van God is eerst, Gods wetten komen daarna. Maar als de sociale gerechtigheid zich van deze bijbelse verhoudingsbepaling verwijderd, komen wetten eerst. En hoe verder die wetten en afspraken afstaan van de bijbelse aanwezigingen, des te verder staat de beoogde gerechtigheid af van de bijbelse gerechtigheid. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer verboden wordt het woord te voegen bij de daad.

Waar voor u de grens ligt, kan ik niet bepalen. Vanuit mijn aangedragen overwegingen komt naar voren dat er reëel gezocht moet kunnen worden naar openingen om het christelijke getuigenis expliciet te maken. Laten we streven naar dat doel, dan kunnen we genoegen nemen met het maximaal haalbare, in het besef dat alles hier op aarde ten dele is.

BIJLAGE 75
Artikel 168

Rapport 6 van commissie 5 inzake het rapport van deputaten hulpverlening binnen- en buitenland.

Dank.

De commissie is dankbaar dat door de inzet van dit deputaatschap aan vele projecten steun kan worden geboden.

Gedurende een periode van 15 jaren is ds. B. Loonstra lid geweest van dit deputaatschap waarvan 9 jaren als voorzitter. Nu hij niet opnieuw voor benoeming in aanmerking komt spreken we onze waardering uit voor het werk dat hij ten behoeve van dit deputaatschap heeft gedaan.

Omslag en besteding inkomsten.

Het is een opmerkelijke zaak dat deputaten melding maken van een ontwikkeling van inkrimping van de uitgaven voor daadwerkelijke hulp. Hier is niet zozeer sprake van een incident maar van een trend.

Naar aanleiding van de daling van de inkomsten merken deputaten op dat zij er voor hebben gepleit om minimaal de bureaunkosten om te slaan naar de kerken. Dit is niet gebeurd. Omdat de omslag lager was dan wat deputaten nodig hebben voor het voldoen van de bureaunkosten en het betalen van de langlopende verplichtingen, zijn ze financieel benadeeld. Zonder dat op de argumenten van deputaten is ingegaan, is er een besluit genomen. Deputaten zijn van mening dat de vaste kosten door de kerken moeten worden opgebracht. De andere inkomsten, waaronder de februaricollecte, moeten als extra inkomsten tellen. Laatste berekeningen geven aan dat 60% van de penningmeesters er van uit gaat dat ze door de opbrengsten van de februaricollecte aan de omslag kunnen voldoen. Omdat ook een gedeelte van de penningmeesters er van uitgaat dat 1 euro genoeg is, wat men soms pas aan het eind van het jaar overmaakt, lopen de inkomsten achter. Dit betekent dat deputaten het eerste deel van het jaar niet veel kunnen doen. De reserve is nu geslonken tot een gevaarlijk dieptepunt. Het beleid is altijd geweest om het geld dat voor diaconale doeleinden binnenkomt ook daarvoor te besteden. Om dit zo te blijven doen, stellen deputaten voor om voor de bureaunkosten een aparte omslag collecte vast te stellen. De collecte voor de hulpverlening in februari wil men graag geheel bestemmen voor projecten. Uw commissie acht dit een goede zaak en onderschrijft de gedachtegang van deputaten.

Overigens vraagt uw commissie zich af of de overheadkosten niet te hoog zijn. Ze blijken momenteel 23% van de inkomsten te bedragen. Uw commissie staat op het standpunt dat die kosten niet boven de 20% moeten uitkomen.

Bezinning.

Deputaten hebben op wezenlijke zaken rond het diaconaat zich bezonnen, zoals blijkt uit bijlage 1 bij het TMO-rapport. De lezing die als bijlage 2 wordt aangekondigd was niet bij het rapport gevoegd. Deputaten hebben deze alsnog aan de commissie ter hand gesteld. Ook de andere synodeleden hebben deze ontvangen. De commissie stelt u voor deze lezing als bijlage 5 bij het rapport van deputaten te voegen. Uw commissie heeft wel enkele inhoudelijke vragen bij deze lezing. Wordt het begrip gerechtigheid niet eenzijdig ingevuld? De straffende gerechtigheid van God komt niet tot z'n recht. Deputaten blijven zich bezinnen op de vragen en consequenties die met hulpverlening samenhangen.

Activiteiten.

Wat de publiciteit betreft zijn er diverse verbindingslijnen naar de kerken. De suggestie om een adresbestand aan te leggen voor e-mailattending nemen deputaten mee. De mogelijkheden om het hulpverleningswerk steeds onder de aandacht te brengen moeten worden benut. Er is een tendens waar te nemen dat kerken voorkeur hebben voor het steunen van die projecten waarbij men zelf via contacten is betrokken. Verschillende gemeenten hebben contacten met andere kerken verspreid over heel de wereld.

Het is uw commissie gebleken dat het geven van toerusting met betrekking tot de hulpverlening moeilijker wordt.

Zo neemt bijv. de aandacht voor de hulp aan Oost-Europa af. Wel heeft men behoefte aan praktische informatie. De landelijke dag ging meer over het principiële denkproces; dit slaat minder goed aan. Niet elke werkgroep is zich er van bewust dat goede voorlichting voor hen belangrijk is. Bezinning over de vorm van hulpverlening blijft geboden, als we bijv. letten op het feit dat veel productiewerk naar Oost-Europese landen gaat. Ook in verband met belemmeringen die zich voordoen bij het brengen van goederen is het goed hierover te blijven nadenken.

De toerusting die wordt gegeven vanuit het diaconaal bureau aan de CDC's verloopt goed. Het accent komt daarbij meer te liggen op de hulpverlening wereldwijd en welke rol de kerken daarbij vervullen.

De werkwijze met de beraadsgroepen voldoet goed. Zij hebben mandaat om beslissingen te nemen over het toekennen van projecten binnen vastgestelde kaders. In een plenaire vergadering van deputaten worden die beslissingen geëvalueerd.

De samenwerking in Prisma verloopt prima. Dankzij deze organisatie hebben reformatorische en evangelische kerken een stem binnen de ICCO. Het ICCO staat weer sterker bij het ministerie van ontwikkelings-samenwerking voor het verkrijgen van subsidie.

Hulpverleningsactiviteiten.

Uw commissie heeft het overzicht met deputaten doorgesproken. Hierbij merken we het volgende op: Het stilleggen van de steun aan het huis van de Hoop (6.2.2) laat zien dat deputaten op een verantwoorde wijze te werk gaan. Hoewel men de doelstelling onderschrijft, is toch de steun gestopt. Zonder rapportage kan er namelijk geen inzage zijn in het beheer.

Datzelfde geldt m.b.t. de participatie in het Frans Beraad (6.2.3). Hier is reorganisatie nodig, waarop herhaaldelijk is aangedrongen, maar dit gebeurt niet. Het beheer van de inkomsten verloopt niet voldoende zorgvuldig, zodat men zich op deelname bezint.

Deputaten geven steun aan het christelijk onderwijs in Venda (6.4.1.1). Het advies om contacten te zoeken met organisaties die steun bieden aan het onderwijs, is inmiddels opgevolgd. Het Gereformeerd Pedagogisch Centrum en de Gereformeerde Schoolbegeleidingsdienst zullen daar contacten leggen.

Het stimuleren van het zelf zoeken naar oplossingen voor de uitbreiding van het Takalani kindertehuis (6.4.1.3) heeft resultaat opgeleverd. Het laatste verslag van het bezoek aan dit kindertehuis vermeldt dat de burgerlijke overheid zijn verantwoordelijkheid hierin gaat voelen.

De problemen tussen Egodeni en Masinakane (6.4.2.1), laten iets zien van de moeiten waarmee ook het hulpverleningswerk te maken krijgt. Integratie van gehandicapten is in de Afrikaanse samenleving een zeer moeilijke zaak.

De hulp aan het project in Botswana waarbij de aidsproblematiek in het geding is (6.4.3.2.4), is een voorbeeld van hoe het werk van zending en hulpverlening in elkaar grijpen. De aidsproblematiek is sterk gerelateerd aan de problemen van de armoede. Die context moet in de hulpverlening worden betrokken om dat effectief te laten zijn. Er moet ook gewerkt worden aan mentaliteitsverandering. De huidige tendens is dat deputaten meer de toerusting steunen opdat de kerken verantwoordelijkheid nemen. De steun is dus meer gericht op degenen die de mensen gaan helpen dan op de slachtoffers of patiënten zelf.

Op de vraag of ook de uitgave van zondagschoolmateriaal (6.4.5.3) door dit deputaatschap moet worden gesteund, delen deputaten mee dat dit steunverzoek tot hen kwam toen er daar vanuit de zending geen werkzaamheden waren. Er zit aan deze steunvraag een sociaal aspect: dit werk gebeurt tijdens de lange zomervakanties en onder de arme lagen van de bevolking.

Het rekening houden met gevoeligheden beoordeelt de commissie positief, aangezien er soms agressieve evangelisatiemethoden worden gebruikt die niet passen bij de stijl van het evangelie.

De steun aan Israël (6.4.6) laat een mooie variatie zien van hulp aan verschillende bevolkingsgroepen. Deputaten hebben bij verschillende rampen oproepen gedaan tot het verlenen van noodhulp; het is verblijdend dat er vanuit de kerken positief op is gereageerd. Uw commissie heeft wel met deputaten doorgesproken over de vraag of er niet meer prioriteit gegeven moet worden aan acute hulp bij calamiteiten. De steun blijkt iets meer dan 10% te bedragen in vergelijking met de steun voor eigen projecten. Deputaten gaven daarop te kennen dat hulpverlening vaak een zaak van lange adem is.

Diaconaal bureau.

Over de voortgaande integratie binnen het diaconaal bureau zijn afspraken gemaakt. Deputaten gaven ons te kennen dat het de bedoeling was dat de gezamenlijke conclusies naar de generale synode zouden gaan. Dat verslag zou gehecht worden aan het rapport van deputaten LKB. Maar er bleken zonder medeweten van deputaten motivaties e.d. uit het verslag verwijderd te zijn, zodat deputaten buitenlandse zending het oorspronkelijke verslag als bijlage 5 bij hun rapport hebben gevoegd, met instemming van deputaten hulpverlening.

Deputaten hebben de commissie nadere informatie verschaft over personeelszaken. In een vertrouwelijk rapport doet de commissie daarvan verslag.

Zending.

Het besef groeit dat deputaten hulpverlening binnen- en buitenland en deputaten buitenlandse zending elkaar nodig hebben. Woordverkondiging en daadwerkelijke hulpverlening horen bij elkaar. Vanuit dit besef zijn in een toenemende hartelijke sfeer de gezamenlijke vergaderingen gehouden.

De conclusie van het gezamenlijke beraad is: er is wel een groeiende samenwerking met de zending, maar een fusie staat deputaten hulpverlening niet voor ogen. Diaconaat is een eigen verantwoordelijkheid van de kerk. Er kan samenwerking zijn in deze zin dat de voorkeur voor het verlenen van hulp uitgaat naar die gebieden waar de zending ook zelf actief is. Dus samenwerking met behoud van eigen zelfstandigheid.

De commissie stelt u voor:

De generale synode besluit:

1. deputaten dank te zeggen voor het gevoerde beleid en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. de voorzitter ds. B. Loonstra dank te zeggen voor het werk dat hij gedurende 15 jaren voor dit deputaatschap heeft verricht, waarvan negen jaren als voorzitter;
3. een omslag vast te stellen die de vaste kosten van de organisatie dekt;
4. deputaten toe te staan de opbrengst van de februaricollecte volledig te bestemmen voor hulpverleningsprojecten.

J.P. Boiten, rapporteur

BIJLAGE 76
Artikel 169

Rapport 4 van commissie 5 inzake het verslag van het tweemoderaminaoverleg van deputaten algemeen diaconale en maatschappelijke aangelegenheden en deputaten hulpverlening binnen en buitenland

Algemeen

Binnen dit tweemoderaminaoverleg kon op harmonieuze wijze worden samengewerkt.

De contacten met het Generaal Diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) zijn beperkt gebleven in afwachting van de kerkelijke ontwikkelingen. De ontmoetingen die er zijn geweest droegen het karakter van uitwisseling van elkaars werk.

Samenvoeging ADMA en HBB.

Deputaten geven aan hoe men tot het voorstel tot integratie van de deputaatschappen ADMA en HBB is gekomen. Dit voorstel tot samenvoeging wordt breed gedragen; alle deputaten staan er achter. Er is een heel traject van bezinning doorlopen. In de praktijk bleken er zaken dubbel gedaan te worden. Ook is men heengegroeid naar een gemeenschappelijke visie op de eenheid van het diaconaat. Wanneer de deputaatschappen worden samengevoegd wordt de uitvoering van het werk meer beheersbaar. Bovendien geeft samenvoeging mogelijkheden om in bredere kaders de zaken van hulpverlening te doordenken.

De kanttekening die deputaten bij de samenvoeging maken is dat de aandacht voor het diaconaat niet mag verminderen. Het diaconaat mag niet versmallen tot een zaak van het verlenen van hulp alleen. Het diaconaat moet ook in de nieuwe samenstelling duidelijk herkenbaar blijven.

Uw commissie kan zich vinden in de onderbouwing voor de samenvoeging van de deputaatschappen zoals die te vinden is op blz. 33 van hun rapport. De commissie vraagt zich echter wel af hoe dit zich verhoudt tot de voorstellen over de toekomstige bestuurlijke vormgeving die ook op de synode worden besproken.

Samenwerking op LKB

Met betrekking tot de samenwerking op het Landelijk Kerkelijk Bureau, geven deputaten te kennen dat deputaten LKB wijzigingen hebben aangebracht zonder nader overleg met hen. Het is van belang dat het proces van vergaande samenwerking goed wordt doordacht, ten behoeve van het bureau en de werkers.

Bijlage 1

Uw commissie heeft dit bezinningsdocument met deputaten besproken. Het is ter kennisname aangeboden. In de inleiding ervaart uw commissie het als een gemis dat niet verder wordt ingegaan op het naast elkaar ontstaan van beide deputaatschappen.

De theologische fundering van de eenheid van de diaconale dienst in de drie-enige God komt bij ons gekunsteld over. Een uitdrukking als: 'je kunt met God niet alle kanten op' acht uw commissie niet gepast. Het blijkt dat bijlage 1 de principiële grondslag is voor de samenvoeging van beide deputaatschappen. Ze hebben hun gemeenschappelijke visie hierin neergelegd. Daarom kan de synode niet volstaan met het kennis nemen ervan.

De commissie stelt voor om onderdeel 4. van de bezinning te laten vervallen. Deze motivatie voor de eenheid van het diaconaat komt vreemd over; het roept vragen op en er staan uitdrukkingen in die de commissie niet voor haar rekening kan nemen.

De commissie kan zich vinden in de punten 6 en 7 van de bezinning als fundering voor het samen werken in de praktijk.

Doorvoering van deze wijzigingen betekent dat dit document bestaat uit zeven onderdelen.

Bijlage 2

Bij de voorgestelde instructie heeft uw commissie de volgende vragen:

Het benoemen door deputaten van leden van een werkgroep die dan officieel deel uit maken van het deputaatschap is een nieuw fenomeen. Er wordt geen onderbouwing voor gegeven. De vraag rijst of deze constructie wel juist is. Aan wie zijn die leden van de werkgroep verantwoordelijk? Op wie kunnen ze bij het uitvoeren van hun werkzaamheden of bij verschil van mening terugvallen?

Een andere vraag is of de formulering van het onderhouden van contacten als het gaat over de CDC's niet te summier is.

Uw commissie heeft er moeite mee om een nieuw deputaatschap in te stellen met deze structuur, en vraagt zich af of het niet beter zou zijn een werkstructuur te hanteren naar analogie van het model van deputaten buitenlandse zending. In dit nieuwe deputaatschap zouden ook vanuit de particuliere synodes deputaten kunnen worden benoemd. Dit kan geschieden op voordracht van deputaten waarbij naar specifieke deskundigheid moet worden gekeken. Dan zijn alle deputaten volwaardig lid van dit deputaatschap met alle rechten en plichten van dien. Tevens wordt zo bereikt dat het diaconaat een vaste plaats krijgt op de vergadering van de particuliere synodes. Dit is in de lijn van wat deputaten voorstaan.

Dit betekent dat de voorgestelde instructie moet worden gewijzigd bij punt 1, waarbij het aantal tien moet worden veranderd in vierentwintig. Punt 3 van de instructie komt te vervallen.

Bij punt 4 moet de vraag worden gesteld wat concreet wordt bedoeld met het zichtbaar maken van de liefde van Christus. Is dat te zien aan iemand die de helpende hand biedt of gaat het verder en moet als doelstelling worden gehanteerd dat men zorgt dat de zieke of gehandicapte weer zo goed mogelijk kan functioneren in de maatschappij? Dit raakt principieel de visie op het diaconaat.

Bij punt 6 wil de commissie een nieuw beleidspunt toevoegen:

6.8. aandacht te besteden aan de ontwikkelingen die de WMO met zich mee zal brengen.

Bijlage 3

Bij het voorgestelde structuurschema voor het nieuwe deputaatschap diaconaat heeft uw commissie de volgende vragen.

Welke inhoudelijke betekenis moet worden toegekend aan het beleid en bestuur wat aan synodale deputaten wordt toegekend? Houdt dit tevens de verantwoordelijkheid in over al het werk inclusief dat van de werkgroepen? Hoe is de verhouding tussen deputaatschap en werkgroepen? Welke taak hebben de verschillende werkgroepen? Over deze dingen is niets vastgelegd.

Wat de naam betreft geeft uw commissie voorkeur aan de naam deputaten kerk en diaconaat. Hiermee wordt uitgedrukt dat het diaconaat namens de kerk plaatsvindt.

Deputaten gaven te kennen dat er voor de onderbouwing van dit schema nog het nodige moet worden geformuleerd.

Uw commissie is van mening dat wanneer deze beide deputaatschappen worden samengevoegd de werkstructuur duidelijk moet zijn.

Uw commissie wil derhalve niet verder gaan dan dit schema voorlopig te aanvaarden als werkstructuur voor de komende jaren, met dien verstande dat de leden van de werkgroepen door de generale synode worden benoemd.

In de komende periode zal het nieuw te vormen deputaatschap prioriteit moeten geven aan het gestalte geven aan een definitieve werkstructuur.

De commissie stelt u voor:

1. de handelingen van TMO onder dankzegging goed te keuren;
2. voort te gaan met het onderhouden van contacten met het Generaal Diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt);
3. de deputaatschappen ADMA en HBB samen te voegen tot een nieuw deputaatschap kerk en diaconaat;
4. bijlage 1 als bezinningsdocument voor het deputaatschap kerk en diaconaat te aanvaarden met inachtneming van de voorgestelde wijzigingen;
5. bijlage 2 inclusief de gewijzigde instructie als beleidsnotitie voor het deputaatschap kerk en diaconaat te aanvaarden;

6. bij punt 6 van bijlage 2 een nieuw aandachtspunt toe te voegen, namelijk 6.8: aandacht te besteden aan de ontwikkelingen die de WMO met zich mee zal brengen;
7. bijlage 3 te aanvaarden als een voorlopig werkschema en deputaten op te dragen een uitgewerkte onderbouwing en een definitieve structuur voor het deputaatschap kerk en diaconaat te maken, en dit aan de volgende generale synode ter goedkeuring voor te leggen;
8. deputaten voor het nieuwe deputaatschap te benoemen.

J.P. Boiten, rapporteur.

BIJLAGE 77
Artikel 174

Rapport 11 als aanvullend rapport bij rapport 10 van commissie 3 inzake de instructies 8.01 en 8.05

Aangezien ds. D. Visser een voorstel ingediend heeft en dat – ondanks dat tijdens de bespreking van rapport 10 is aangegeven dat het in ons rapport 10 vermelde ‘voorstel tot besluit’ een breed gedragen besluit, maar wel kwetsbaar is – meende te moeten handhaven, heeft uw commissie zich de moeite getroost om zich over dat voorstel te buigen.

Intentie voorstel Visser versus intentie van de commissie

Naast enkele wat meer algemene aanvullingen c.q. wijzigingen is de intentie van dat voorstel om expliciet in het besluit te vermelden wat uw commissie voorstelde te vermelden in de brief die het voorgestelde besluit zou vergezellen. Uw commissie neemt dat, zoals al duidelijk kon zijn uit de bespreking van rapport 10, niet over, omdat er dan te veel gewicht aan die uitzonderingen wordt toegekend. Uiteraard zijn we ons ervan bewust dat het ‘voorstel tot besluit’ dan minder biedt dan het voorstel van ds. Visser c.s. voor ogen heeft. Maar omgekeerd dient uw vergadering zich ook te realiseren (en de commissie meent dat uw vergadering dat ook wel heeft aan gevoeld) dat het wél aanvullen van het door uw commissie voorgestelde ‘voorstel tot besluit’ een breuk zou betekenen binnen uw commissie en zo ook binnen uw vergadering. En wie is daarmee gediend?

Niettemin is uw commissie bereid wel enkele elementen over te nemen uit het voorstel. Hieronder volgt nu eerst punt voor punt het ingediende voorstel van ds. Visser c.s. met daarbij de opmerkingen (cursief) van uw commissie.

Voorstel ds. D. Visser c.s.

a. een ‘constaterende’ toevoegen als ‘7’, namelijk ‘van oordeel 1’ (cie).

Het lijkt uw commissie niet onmogelijk dit te doen. Het gaat de commissie echter om een ‘oordeel’ uit te spreken op grond van die constatering. Dus een ‘constaterende 7’ kan toegevoegd worden, maar dan dient wel ‘van oordeel 1’(cie) te blijven staan.

b. het laten vervallen van ‘overwegende 2 t/m 5’ (cie) . De motivatie daarvoor is dat het allemaal ‘vanzelfsprekende zaken zijn’.

Het lijkt uw commissie niettemin niet overbodig.

Ad ‘2’: heeft een duidelijke plaats in het komen tot het ‘voorstel tot besluit’.

Ad ‘3’: als dit niet zo zou zijn, kwamen we niet eens aan een ‘voorstel tot besluit’ inzake de NBV toe

Ad ‘4’: daarom juist een studiedeputaatschap

Ad ‘5’: dat is min of meer gekoppeld aan ‘6’. We overwegen het één (voor kennisgeving aangenomen) en het ander (achteraf gezien een effectief middel laten liggen)

daarvoor in de plaats worden enkele nieuwe overwegingen voorgesteld.

‘overwegende 1’: dat in het licht van constatering 6 en 7 een betrouwbare nieuwe vertaling van groot belang is.

‘overwegende 2’: dat ook vanwege de missionaire roeping van de kerken het van het grootste belang is dat er een vertaling is in hedendaags Nederlands

Het eerste element hoeft niet noodzakelijk expliciet vermeld te worden. Het tweede element, namelijk de relatie met de missionaire roeping van de kerken, is wel nieuw. Hoewel niet beslist noodzakelijk is uw commissie van mening dat als dit element door uw vergadering van belang geacht wordt, we dan voorstellen om deze nieuwe overwegingen te combineren tot één nieuwe overweging, namelijk:

‘dat in het licht van constatering 6 en 7 en vanwege de missionaire roeping van de kerken het van groot belang is dat er een betrouwbare vertaling is in hedendaags Nederlands’

c. in plaats van ‘van oordeel 5 en 6’ (cie) een nieuw ‘van oordeel 5 en 6’:

5. dat de reguliere eredienst in het algemeen niet het meest geëigende moment is om de NBV te beproeven;

6. dat er echter bijzondere diensten en situaties zijn, waarin de NBV kan worden gebruikt, onder het voorbehoud dat men daarin wijs handelt.

Deze wijzigingen betreffen bovengenoemde intentie van het voorstel Visser c.s. en worden niet overgenomen om de hierboven genoemde reden.

d. aanvullen van 'besluit 3.a. met: '.....met uitzondering van bijzondere diensten en/of situaties'
Hierbij geldt hetzelfde commentaar als bij het voorgestelde 'van oordeel 5 en 6'.

e. in de opdracht van het studiedeputaatschap aan te vullen (onder 'besluit 2'):
alle ter zake doende literatuur die over de NBV is verschenen te bestuderen.
*Dat kan toegevoegd worden onder 'besluit 2 a'(cie). Uw commissie vraagt zich wel af of het werkelijk nut-
tig is dit te doen. Immers het gaat uw vergadering er niet zozeer om wat anderen allemaal al geschreven
hebben te beoordelen. Dat wordt wel meegenomen in het onder 'besluit 2 d '(cie)vermelde 'de reacties
die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerd gezindte zijn gegeven'.*

Verder betrof het alleen nog een voorstel van tekstuele wijziging van 'besluit 2' als geheel.
*Dat lijkt uw commissie niets toevoegen of verduidelijken al kan wel onder 'besluit 2 d'(cie) toegevoegd
worden 'aan de generale synode 2007'.*

Tenslotte merkt de commissie nog op dat reeds tijdens de bespreking van rapport 10 door uw vergade-
ring is ingestemd met het voorstel om 'besluit 2 e.' (inzake HSV) te laten vervallen.

Voorstel tot besluit

Om uw vergadering te dienen, volgt hieronder dan het enigszins aangepaste 'voorstel tot besluit' (met
daarin cursief wat toegevoegd / gewijzigd is)

De generale synode

kennis genomen hebbend van

1. de instructie van de PS van het Noorden met het verzoek aan de generale synode zich te bezinnen op
de vraag of de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV) kan worden vrijgegeven voor het gebruik in de eredien-
sten;
2. de instructie van de PS van het Oosten met het verzoek aan de generale synode om
 - a. een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het
gebruik van de NBV in de kerken;
 - b. de kerken te verzoeken om, hangende het onderzoek door het deputaatschap, in de erediensten
geen gebruik te maken van de NBV;

constaterend

1. dat in oktober 2004 een nieuwe bijbelvertaling, hierna genoemd NBV, beoogd voor het gehele
Nederlandstalige gebied, zowel als kansel-, gezins- en schoolbijbel, gereed komt;
2. dat in de afgelopen jaren delen van deze vertaling reeds verschenen zijn als 'Werk in Uitvoering' deel
1, 2 en 3;
3. dat enkele broeders uit onze kerken hun bijdrage geleverd hebben aan het tot stand komen van de
NBV;
4. dat het Nederlands Bijbelgenootschap deze nieuwe vertaling de kerken aanbiedt;
5. dat er binnen onze kerken tot dusver geen deputaatschap is dat de generale synode van advies kan
dienen inzake het al of niet gebruiken van de NBV;
6. dat steeds meer kerkleden, met name jongeren te kennen geven dat zij de standaardvertalingen
Statenvertaling en Vertaling 1951 qua taal en stijl moeilijk te begrijpen vinden;
7. *dat in gemeenten in toenemende mate gebruik wordt gemaakt van een parafraserende vertaling;*
9. dat er kerken zijn in ons kerkverband die reeds gebruik maken van deze NBV, ook tijdens eredien-
sten;

overwegend

1. *dat in het licht van constatering 6 en 7 en vanwege de missionaire roeping van de kerken het van groot
belang is dat er een betrouwbare vertaling is in hedendaags Nederlands;*
2. dat de beoordeling van een nieuwe bijbelvertaling met het oog op het eventueel vrijgeven voor gebruik
in de eredienst bij uitstek een zaak is die behoort tot de competentie van een generale synode;
3. dat elke nieuwe vertaling uiteenlopende, zowel positieve als negatieve reacties oproept en dat dit met
betrekking tot de NBV niet anders is;
4. dat de NBV zich aandient als een vertaling die onder andere brontekstgetrouw en doeltaalgericht wil
zijn;
5. dat de kerkenraden gediend zijn met een gefundeerd oordeel inzake de NBV;
6. dat de generale synode van 1992 de brief van het Nederlands Bijbelgenootschap inzake de 'Vertaling-
2000' voor kennisgeving aangenomen heeft (art. 255 Acta 1992);
7. dat onze kerken vanaf 1992 een effectief middel hebben laten liggen om te komen tot een gefundeerd
voorstel voor besluitvorming inzake de NBV;
8. dat de totstandkoming van de NBV weliswaar een breed draagvlak gevonden heeft in de Nederlandse
samenleving, doch niet in het geheel van de gereformeerde gezindte;

van oordeel

1. dat het niet gewenst is dat binnen gemeenten sprake is van een toenemend gebruik van een para-
fraserende vertaling;
2. dat de NBV die eind oktober 2004 zal worden gepresenteerd, die tot op heden nog niet in haar volle
omvang beschikbaar was en dus ten dele onbekend is, vraagt om een evenwichtige beoordeling door
een (breed samengesteld) studiedeputaatschap;

3. dat de kerken gediend zijn met een gefundeerd oordeel alvorens een vertaling kan worden vrijgegeven binnen de kerken;
4. dat de kerken die blijkbaar reeds enkele jaren het verlangen hebben deze NBV te gaan gebruiken zich hadden dienen te realiseren langs welke kerkelijke weg dat verlangen mogelijkwerijs gerealiseerd zou kunnen worden;
5. dat daarom van de generale synode niet verwacht mag worden dat ze een ontwikkeling die zich toch reeds heeft ingezet zonder gefundeerd oordeel nu reeds sanctioneert;
6. dat daarom in het algemeen gesproken aan de kerken verzocht kan worden de NBV nog niet in de erediensten te gebruiken zolang er geen gefundeerd oordeel ligt vanuit de kerken;

besluit

1. een studiedeputaatschap in te stellen dat de kerken dient met een gefundeerd voorstel inzake het gebruik van de NBV in de kerken;
2. dit deputaatschap de opdracht te geven om:
 - a. zich een gefundeerd oordeel te vormen over de bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de NBV door middel van:
 - het beoordelen van de vertaalprincipia,
 - enkele 'pilot-studies' van verschillende tekstsoorten en van zowel bekende als minder bekende gedeelten,
 - *bestudering van alle terzake doende literatuur inzake de NBV,*
 - b. alle kerkenraden aan te schrijven met een aantal doelgerichte vragen met het verzoek om voor 31 december 2005 hun reactie aan dit deputaatschap te zenden,
 - c. deze reacties zodanig te verwerken dat inzicht verkregen wordt in de wijze waarop de NBV binnen onze kerken ontvangen wordt en hoe deze door de kerken wordt beoordeeld op betrouwbaarheid en bruikbaarheid,
 - d. op grond van de uitkomst van hun studie en meewegend de reacties van de kerkenraden, alsmede de reacties die vanuit de breedte van de kerken van de gereformeerde gezindte zijn gegeven, *aan de generale synode 2007* een gefundeerd voorstel te doen t.a.v. het gebruik van de NBV in onze kerken;
3. de kerken te verzoeken om:
 - a. hangende het onderzoek door het deputaatschap in de erediensten geen gebruik te maken van de NBV,
 - b. hun medewerking te verlenen aan het door het deputaatschap in te stellen onderzoek;
4. de kerken van dit besluit op de hoogte te stellen en daarbij in een afzonderlijke brief uitleg te geven over de achtergrond waartegen deze beslissing genomen is.

M.J. Kater, rapporteur

BIJLAGE 78
Artikel 175, 179

Rapport deputaten kerkorde en kerkrecht

1. Inleiding, opdracht, samenstelling en vergaderingen

1.1. Inleiding

Het deputaatschap kerkorde en kerkrecht biedt u bij dezen een rapport aan van haar werkzaamheden gedurende de periode 2001-2004. Ons deputaatschap heeft in de afgelopen periode de kerken mogen dienen met kerkrechtelijke adviezen in diverse aangelegenheden. Vanuit de kerken werd meermalen een beroep op ons deputaatschap gedaan. In de sfeer van voorlichting werd door deputaten een aantal artikelen geschreven voor De Wekker en Ambtelijk Contact. Ook werden de synodale bepalingen van de Kerkorde bekeken en hier en daar in taal en stijl aangepast of inhoudelijk gereviseerd. Conform de opdracht van de GS 2001 zijn artikel 31 K.O. en artikel 33 K.O. nader bekeken. In dit rapport vindt u de studieresultaten.

Wij mochten ons werk met vreugde doen en hebben daarin Gods rijke zegen ervaren.

1.2. Opdracht

De generale synode Leeuwarden/Nunspeet 2001 gaf onder andere de volgende opdracht:

- a. het verzorgen van de uitgave van de kerkorde;
- b. het ontwikkelen van een doelmatig informatief beleid en het (doen) ontwikkelen van toerustingsmateriaal ten behoeve van ambtsdragers en gemeenteleden en voor publicatie daarvan gebruik te maken van De Wekker en Ambtelijk Contact;
- c. het verzamelen en in kaart brengen van aandachtspunten met betrekking tot (de uitgave van) de kerkorde, die vanuit de kerken worden ingebracht;
- d. het zich bezinnen op deze aandachtspunten, alsmede de vragen zoals verwoord in paragraaf 1.4.7 van het rapport van deputaten voor revisie van de kerkorde en daarvan verslag te doen aan de generale synode van 2004:
 1. De appelprocedure. Hoe kan het best recht gedaan worden aan bezwaarden?
 2. Wat te doen als een predikant onbekwaam is om zijn taak uit te oefenen, terwijl schorsing niet aan de orde is? In verband hiermee zal er nadere bezinning nodig zijn op de rechtspositie van predikanten, begeleiding van losgemaakte of afgezette predikanten en van hen, die het ambt hebben neergelegd.

3. Hoe dient er gehandeld te worden, als iemand, die niet Christelijk Gereformeerd is als gast avondmaal begeert te vieren? Hier wordt in onze kerken heel verschillend mee omgegaan. Nadere studie zou wenselijk zijn.
 4. Hoe dient er gehandeld te worden, als een 'samenwonend' stel kerkelijke bevestiging van het huwelijk aanvraagt? In de kerken wordt er verschillend tegen aan gekeken.
 5. Moet bij artikel 70 niet duidelijk een definitie van het christelijk huwelijk gegeven worden?
 6. Zijn er ook regels nodig bij de ontbinding van een huwelijk?
- e. het uitbrengen van kerkrechtelijk advies;
 - f. zich te bezinnen op de vraag 'hoe gehandeld dient te worden als de kerkorde niet wordt nageleefd' en daarover te rapporteren aan de generale synode van 2004;
 - g. een overzicht te maken van alle synodale besluiten vanaf 1947 en aanbevelingen te doen ter attentie van bepalingen die eventueel revisie behoeven;
 - h. deputaten op te dragen de publicatie te overwegen van twee edities van de kerkorde, namelijk:
 - één editie ten dienste van met name kerkenraden, bevattend alle synodale bepalingen en alle instructies, modellen etc.
 - één editie ten dienste van met name gemeenteleden zonder bovengenoemde instructies en modellen;
 - i. deputaten op te dragen om voortaan eventuele weglatingen en toevoegingen in het voorwoord van de kerkorde te verantwoorden;
 - j. deputaten op te dragen een instructie op te stellen en die ter goedkeuring voor te leggen aan de synode van 2004;
 - k. deputaten op te dragen conform genomen besluiten te zorgen voor een toevoeging respectievelijk verduidelijking van artikel 31 en 33 K.O..

Tevens droeg de synode deputaten op een principiële en praktische bezinning tot stand te brengen inzake:

1. de fundering van het ambt in relatie tot de plaatselijke gemeente;
 2. de relatie tussen de plicht en het recht van de predikanten levenslang de kerken te dienen en de roeping van de kerken hen te onderhouden;
 3. het recht van de kerken een predikant dringend te adviseren over te gaan tot een andere staat des levens;
 4. de regels welke in acht genomen dienen te worden bij losmaking en afzetting en in dat kader bij de beoordeling van het op een niet goede wijze vervullen van de verantwoordelijkheden en taken welke de predikant op zich heeft genomen bij het aanvaarden van zijn roeping tegenover de kerken, respectievelijk de plaatselijke gemeente met de daaraan te verbinden consequenties;
 5. de wijze waarop de conclusies dienen te worden vastgelegd in het kader van artikel 11 en 12 K.O., zo nodig aangevuld met specifieke bijlagen;
- en de generale synode 2004 daarover te rapporteren.

1.3. Samenstelling

Het deputaatschap bestaat uit de volgende leden:

- prof.dr. H.J. Selderhuis te Hasselt (voorzitter)
- drs. A. Wagenaar te Aalten (secretaris)
- mw.dr.s. C.Th. Boerke te Apeldoorn
- ds. P.D.J. Buijs te Harderwijk
- mr. M. Dunsbergen te Middelburg
- ds. H. van den Heuvel te Meppel
- ds. D. Quant te Eindhoven

1.4. Vergaderdata

Het deputaatschap heeft de afgelopen periode 9 maal vergaderd:

2002: 26 maart, 11 juni, 21 november

2003: 12 februari, 16 mei, 01 september, 07 november

2004: 30 januari, 23 april

1.5. Vergaderingen met de deputaten van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

Twee maal werd er vergaderd met de deputaten 'kerkrecht en kerkorde' van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt), namelijk op 16 mei en 24 oktober 2003. De volgende onderwerpen kwamen aan bod:

- toerusting (wat kunnen wij als kerken voor elkaar betekenen?);
- naleving van de K.O. (en eventuele sancties bij 'niet-naleving');
- termineren van predikantschap na losmaking;
- verhouding kerkelijk en wereldlijk recht;
- artikel 31/33: appèlrecht en 'stemrecht in eigen aangelegenheden';
- editie van de K.O. op internet als gezamenlijk initiatief;
- editie van de K.O. in boekvorm (als deputaatschap bezinnen we ons op de toekomstige editie van de K.O.: moeten er twee edities komen? Eén editie zonder of met een beperkt aantal synodale bepalingen en één uitgebreide editie – naar analogie van de editie Bouma – ? Hoe gaan de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) het doen nu een losbladig systeem – editie Bouma – te duur wordt?);
- hoe om te gaan met samenwonenden? (Welke functie heeft de tucht bijvoorbeeld rond de avondmaalsviering? Hoe ga je te werk bij een aanvraag van kerkelijke huwelijksbevestiging? Hoe werk je bij samenwonenden pastoraal naar een huwelijk toe?);
- de positie van kerken die in het kader van kerkelijke eenheid bezig zijn steeds meer in elkaar te schuiven (wat is de positie van de in elkaar schuivende gemeente in de beide kerkverbanden?).

In de ontmoetingen bleek hoezeer wij van elkaars ervaringen kunnen leren. Wij hopen er in de komende tijd een vruchtbaar vervolg aan te geven. Ook in een andere zin proberen wij met elkaar mee te denken. Nu de GKv een revisie van de K.O. ter hand hebben genomen, maken zij gebruik van ervaringen, die wij op dit terrein hebben. Ook werd ons het rapport 'Echtscheiding en hertrouwen?' (geschreven voor de GS Zuidhorn 2002-2003) toegestuurd om daar van onze zijde commentaar op te leveren.

2. Aandachtspunten GS 2001, uitgave K.O., toerusting, advies en naleving

2.1. Aandachtspunten vorige synoderapport (ad 1.2d.1-6)

Wat betreft het punt 'appèlprocedure' (1.2d.1) vragen deputaten de generale synode een opdracht tot het maken van een kerkrechtelijke handleiding voor een tuchtprocedure. Als het gaat om 'de onbekwaamheid van een predikant om zijn taak uit te oefenen' (1.2d.2), heeft deze materie onze aandacht gehad (zie de bezinning over losmaking in hoofdstuk 6 van dit rapport). Wat betreft de rechtspositie van de predikant (1.2d.2) achten wij de brochure van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) 'Rechtspositie en traktement van de predikant', voldoende informatief. Wij stellen voor deze brochure voortaan als handleiding voor onze kerken te gebruiken. Wat 1.2d.3 (gastrecht) betreft, verwijzen wij naar de bezinning over het gastrecht in hoofdstuk 4.

Het punt 1.2d.4 'huwelijksbevestiging van samenwonenden' is een tamelijk complex punt. Er wordt in de kerken heel verschillend mee omgegaan. In het gesprek met de deputaten van de GKv bleek ook daar de praktijk heel divers te zijn. Deputaten zijn er niet toe overgegaan om op dit punt een nadere visie te ontwikkelen.

Wat punt 1.2d.5 betreft: de definitie van 'het christelijk huwelijk' (artikel 70 K.O.) zal te zijner tijd in een nieuwe editie van de K.O. opgenomen worden. Wat 1.2d.6 betreft (hoe te handelen bij de ontbinding van een huwelijk): deze zaken kun je niet kerkordelijk regelen. Elke kerkenraad zal bij een echtscheiding in pastoraat en 'publicatie' van één en ander naar bevind van zaken en in wijsheid handelen.

2.2. Uitgave kerkorde (ad 1.2h)

Deputaten hebben gesproken over de editie van de K.O.. Moet er een 'beperkte' editie komen zonder of met een aantal 'kleine letters' (synodale bepalingen) én een uitgebreide editie naar analogie van de editie Bouma? De haalbaarheid van 2 edities is twijfelachtig. Een heel beknopte editie zonder de kleine letters is geen optie. Een aantal synodale bepalingen zijn immers van een zodanige betekenis, dat zij niet mogen ontbreken in een 'beknopte' editie. In de praktijk kom je welhaast vanzelf bij één editie uit, omdat een uitgebreidere editie vrij kostbaar is. Er wordt ook geconstateerd, dat een losbladig systeem waarin aanvullingen kunnen worden verwerkt, in de praktijk te duur blijkt te zijn. Althans, dat zijn de ervaringen in vrijgemaakte kring. Wij stellen de synode derhalve voor om niet over te gaan tot de uitgave van de K.O. in twee edities. Er wordt pas overgegaan tot een nieuwe uitgave van de K.O. als alle synodale bepalingen zijn vastgesteld.

2.3. Publicatie en toerusting van de kerken (ad 1.2b)

Deputaten hebben in de sfeer van toerusting diverse artikelen geschreven:

in *De Wekker*:

- drie artikelen over losmaking;
- artikel over de overdoop;
- artikel over de kerkorde en het onderwijs (artikel 54 K.O.);
- artikel over de relatie kerk en overheid.

in *Ambtelijk Contact*:

- artikel over kerkenraad en kerkorde;
- artikel over geheimhoudingsplicht;
- artikel over praktische perikelen rond verkiezingen;
- artikel over kerkvisitatie;
- artikel over allerlei zaken rond het in appèl gaan (artikel 31).

Verder nemen deputaten deel aan de informatieverstrekking op de website www.kerkrecht.nl

Op deze website is onder andere onze K.O. (plus bijlagen) en de gereviseerde versie van onze K.O. (versie 2001) geplaatst. In verband met plaatsing van de K.O. op de website is er overleg geweest met uitgeverij Buijten en Schipperheijn, die de kerken tot nu toe steeds van dienst geweest is bij de uitgave van de K.O. Mw.dr. M. Renkema-Hoffman heeft op deze website de redactie op zich genomen van de rubriek 'kerkrecht van de CGK'. Praktisch houdt dat in, dat zij in de gaten houdt welke stukken relevant zijn voor deze website. Zij werkt tevens aan een korte toelichting bij de K.O. waarin duidelijk wordt wat voor soort kerkrecht de CGK hanteert. De bedoeling is om een stichting op te richten welke de website beheert. De deelnemende kerken leveren ieder één bestuurslid. De website bevat inmiddels veel materiaal en wordt gemiddeld door 1200 gebruikers per week bezocht. Het blijkt dus dat er wel belangstelling is voor kerkrecht.

2.4. Advies (ad 1.2e)

Regelmatig werd aan ons deputaatschap advies gevraagd inzake kerkrechtelijke aangelegenheden. Het voert in dit rapport te ver om allerlei concrete situaties te noemen. Dat zou ook strijdig zijn met de vertrouwelijkheid, waarin advies gegeven wordt.

Uiteraard heeft men in de afgelopen periode regelmatig voor advies bij de hoogleraar kerkrecht aangeklopt. In heel wat zaken heeft hij advies gegeven. Als deputaatschap hebben wij de afspraak gemaakt dat de hoogleraar kerkrecht in moeilijker zaken ruggespraak houdt met de overige deputaten. Dit is regelmatig (per mail) gebeurd.

Ingewikkelde zaken werden meestentijds ter vergadering besproken en er werd meermalen mondeling maar ook vaak schriftelijk advies uitgebracht. Wij zijn daarbij steeds zorgvuldig te werk gegaan om ons zodoende niet inhoudelijk in kwesties te mengen of die over te nemen. Wij hebben ons daarbij beperkt tot het geven van louter kerkrechtelijk advies of het aanwijzen van de goede kerkelijke route. Daarbij kon niemand die ons benaderde het idee krijgen dat wij een aparte beroepsinstantie binnen de kerken zouden zijn. Want in dat geval zouden wij deputaten artikel 49 K.O. (met hun advies) of kerkelijke vergaderingen (met hun besluitvorming) voor de voeten lopen. In het geven van advies hebben wij dan ook steeds de kerken willen dienen en aangegeven, dat ons advies niet bindend is.

2.5. Naleving (ad 1.2f)

In het vorige rapport van deputaten revisie K.O. is reeds aangegeven, dat naleving van de K.O. op een aantal punten onder druk staat.

Deputaten constateren, dat de verhouding landelijk kerkverband en plaatselijke gemeenten meer dan voorheen onder spanning staat. Dat geldt dan met name de liturgische vormgeving in de erediensten. Meerdere kerkenraden achten datgene wat (landelijk) als recht geldt niet altijd adequaat in de plaatselijke situatie. Bepaalde punten worden als knellend ervaren en daarom verruimd. De kerkelijke orde van dienst is geen spoorboekje meer wat men letterlijk volgt. Zo ontstaat er plaatselijk een eigen invulling van het kerkrecht. Dat gemeenten sneller van de K.O. afwijken heeft te maken met een cultuurverandering. Het rechtsbegrip van veel gemeenteleden is meer individualistisch geworden. Men is ook veel mondig. Bovendien devalueert het gezag.

Deputaten hebben zich bezonnen op deze tendens in het kerkelijk leven en op de vraag, wat er gedaan moet worden als de K.O. niet wordt nageleefd. Dat is geen eenvoudige kwestie. Het blijft van belang om gemeenten/gemeenteleden in de kerkelijke weg aan te spreken op de naleving van de K.O.. Vooral de uitleg, waarom de zaken zo in de K.O. zijn vastgelegd, dient een grote plaats te hebben. Dus de toerusting op dit terrein is onmisbaar. Als de K.O. op een bepaald punt niet nageleefd wordt, kan men er tijdens kerkvisitaties de vinger bij leggen. De enige sanctie, die de K.O. in een ernstig geval kent is de kerkelijke tucht.

3. Revisie synodale bepalingen (ad 1.2g)

Deputaten hebben de synodale bepalingen bekeken en hier vindt u een aantal voorstellen van revisie. Revisie betreft zowel taal als stijl als de inhoud van een aantal bepalingen:

Art.13 sub 2a: 'benevens' wordt vervangen door 'alsmede'

Art.13 sub 2b: hier dient voor de duidelijkheid gewijzigd/toegevoegd te worden: 'dat bij aanvragen voor emeritering beneden de leeftijd van 65 jaar (behalve wanneer 40 dienstjaren werden vervuld) de verklaringen van geneeskundigen als objectieve gegevens doorslaggevend dienen te zijn. De classes zijn gerechtigd van de aanvragende dienaar des Woords te vragen, dat hij zich onderwerpt aan een geneeskundig onderzoek door één of meer door de classis aangewezen geneeskundigen'.

Art.15 sub 3: 'geïncrimineerde' wordt vervangen door 'laakbare' of 'strafbare'

Art.21 onder dit artikel wordt toegevoegd:

'Deputaten evangelisatie zullen de aandacht van de kerkenraden vestigen op de wenselijkheid een evangelisatieouderling te benoemen, hetgeen in veel gevallen het evangelisatiewerk ten goede zal kunnen komen' (1962).

Art.31 'tegen welker besluit' wordt vervangen door 'tegen het besluit waarvan'.

Art.37 sub.4 'het doeleinde' wordt vervangen door 'de doeleinden'.

Art.41 sub 2: 'ander classicaal ressort' wordt 'andere classis'.

Art.50 Het verdient aanbeveling om een groot deel van de synodale bepalingen op te nemen in het huis-houdelijk reglement van de GS en die als bijlage in de K.O. op te nemen. Dan kan het grootste deel van deze bepalingen op deze plaats verdwijnen. Sub 7 is inmiddels vervangen door een nieuwe versie (zie besluitenboekje 2002-21/9).

Art.52 sub 4 kan vervallen vanwege klaarblijkelijke evidentie.

Art.54 Bepaling 1a sluit niet meer bij de nieuwe redactie van artikel 54. Deze bepaling dient als volgt gewijzigd te worden: '... om bij te dragen aan de instandhouding van scholen die christelijk onderwijs geven dat in overeenstemming is met de leer van de kerk, en erop toe te zien dat dit onderwijs in de praktijk ook daadwerkelijk zo functioneert'.

Bepaling 1b.: 'van genoemde grondslag' dient gewijzigd te worden in 'van genoemd principe'.

Bepaling 2: 'de in het bovenstaand artikel genoemde grondslag' dient gewijzigd te worden in: 'het in het bovenstaand artikel genoemd principe'. 'Diligent' kan vervangen worden door 'oplettend'.

Art.60 sub 1: 'Doch' kan worden weggelaten.

Art.60 sub 2d.: 'Stipulatiën' moet vervangen worden door 'bepalingen'.

Art.64 sub 1: 'des zondagsmorgens' dient vervangen te worden door 'in de morgendienst' 'des middags of des avonds' dient vervangen te worden door 'in de middag- of avonddienst'

Art.66 sub 2: 'voorjaarsbidddag': wordt: 'bidddag'; 'najaarsdankdag' wordt: 'dankdag'.

'gehouden worde en dat worde getracht' wordt gewijzigd in 'gehouden wordt en getracht wordt'

Art.67 De bepalingen 1. en 2. worden verplaatst naar artikel 64. Deze bepalingen horen bij de zondag. Het voorstel is om sub 1 als volgt te herformuleren: 'De kerken worden dringend opgeroepen tot getrouwe heiliging van de zondag. Uitgezonderd de werken van barmhartigheid en liefdadigheid en de noodzakelijke zondagsarbeid zal men arbeid en handel nalaten, opdat de toorn des Heeren niet over zijn gemeente komt wegens de ernstige aantasting van de rustdag.'

Art.69 Punt d kan vervallen, als punt c als volgt wordt geherformuleerd:

De liederen in de definitieve bundel 'Schriftberijmingen voor de Christelijke Gereformeerde Kerken' behoren tot de in artikel 69 K.O. bedoelde berijmde Schriftgedeelten. (1989,1995)

Art.77 Wat sub 3 betreft, zie: besluit GS 2001 besluitenboekje 2002-25/13

- Art.81 Wat in kleine letters tussen haakjes staat, kan vervallen. De inhoud is in het hoofdartikel opgenomen.
- Art.82 redactionele wijziging in sub 1.b. 'ten spoedigste' kan vervangen worden door 'zo spoedig mogelijk'; sub 1.c. 'terstond' dient vervangen te worden door 'zo spoedig mogelijk' om continuïteit te scheppen in bewoording. Sub 2 (jaarlijkse approbatie van de attestaties van schippers) functioneert niet meer. Sub 3 heeft geen functie meer! Achtergrond: in het buitenland geleverde dienstplichtige militairen (b.v. Seedorf, waarmee een bijzondere relatie was via DGVM). Vertrekt nu een beroepsmilitair naar een andere (buitenlandse) gemeente, dan vraagt hij / zij haar doopbewijs of attestatie op zoals ieder ander ook zal doen bij vertrek uit eigen gemeente naar elders.
- Art.84 sub 1 en 2 kan vervallen omdat de inhoud verwerkt is in het hoofdartikel. Zie besluit: GS – 2001, besluitenboekje 14 / 26 – 2002.
Sub 3 – zie besluit GS – 2001, besluitenboekje 14 / 26 – 2002

Deputaten hebben besloten om de definitieve redactie van de synodale bepalingen in hedendaags Nederlands mee te nemen als een nieuwe K.O. wordt uitgegeven. Deputaten hebben een overzicht gemaakt van diverse synodebesluiten vanaf 1947, die niet in de K.O. zijn opgenomen. De bedoeling is dat zij zich daarover zo spoedig mogelijk zullen buigen om met eventuele aanbevelingen te komen.

4. Gastrecht rond het avondmaal (art. 63. K.O., bepaling 5)

Hoe dient gehandeld te worden wanneer gasten die de diensten in een Christelijke Gereformeerde Kerk – hetzij incidenteel, hetzij voor langere tijd – bijwonen, toegang vragen tot het avondmaal? De kerkorde geeft hiervoor geen concrete richtlijnen, en daarom wordt door kerkenraden veelal verschillend met deze kwestie omgegaan. Artikel 63 K.O. spreekt slechts over 'gastrecht' in het kader van avondmaalsviering in zorginstellingen. Zij die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken kunnen in die specifieke situatie aan het avondmaal worden toegelaten, als zij gerechtigd zijn in de eigen kerk het avondmaal te gebruiken, niet in staat zijn de bediening van het avondmaal in de eigen kerk mee te maken en tijdig aan de kerkenraad hun voornemen bekend hebben gemaakt.

In artikel 61 wordt in ruimere zin gesteld, dat zij die uit andere kerken komen niet tot het avondmaal kunnen worden toegelaten dan alleen na belijdenis des geloofs en onder getuigenis van een godvruchtige wandel.

De kerkelijke praktijk is inmiddels zo, dat zich diverse situaties kunnen voordoen waarin om een zeker gastrecht wordt gevraagd:

- eenmalig, wanneer gemeenteleden gasten meenemen naar de kerkdiensten op een avondmaalszondag;
- meerdere malen, in geval van tijdelijk verblijf binnen het ressort van de plaatselijke gemeente, waarbij men niet in de gelegenheid is avondmaal te vieren in de eigen gemeente;
- voor langere tijd, wanneer men afkomstig is uit het buitenland en langere tijd in Nederland verblijft, al dan niet in afwachting van een verblijfsvergunning met het oog op definitieve vestiging;
- voor langere tijd, wanneer leden van andere kerken om principiële redenen moeite hebben met een avondmaalsviering in de eigen kerk.

Impliciet geeft de kerkorde voldoende criteria aan om te weten hoe men in een bepaalde situatie dient te handelen. Dit neemt niet weg dat het raadzaam is, één en ander explicieter te formuleren. De bedoelde criteria zijn:

- men dient belijdenis des geloofs afgelegd te hebben, en daarmee gerechtigd te zijn om in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
- er moet sprake zijn van een kennelijke onmogelijkheid om in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
- er dient sprake te zijn van een klaarblijkelijke inzet voor een christelijke levenswandel;
- er moet een concreet verzoek gedaan worden aan de betreffende kerkenraad.

Wanneer er onduidelijkheid bestaat over de situatie van degene die een verzoek indient, zoals dit bijvoorbeeld bij asielzoekers het geval kan zijn, zal de kerkenraad een onderzoek moeten instellen daaromtrent en op grond van die bevindingen gastrecht kunnen verlenen of niet. Een kerkenraad heeft daarbij altijd het recht om, binnen de grenzen die de kerkorde biedt, naar bevind van zaken te handelen en zal dit ook moeten doen, aangezien er in de situatie van asielzoekers groot verschil kan bestaan.

Voorstel

Geef aan bepaling 5 van artikel 63 een bredere strekking, zodat zij meer in algemene zin handelt over het gastrecht rond het avondmaal:

Gasten, die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken, kunnen tot de viering van het avondmaal worden toegelaten wanneer zij:

- a. belijdenis des geloofs hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
- b. in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht staan;
- c. bij de kerkenraad vooraf de wens te kennen geven van het gastrecht gebruik te willen maken.

In bovenstaande formulering wordt niet gesproken over een klaarblijkelijke onmogelijkheid om in de eigen gemeente avondmaal te vieren, en evenmin van de christelijke levenswandel. Het laatste aspect wordt ondervangen door de bepaling dat men in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht mag staan. Het eerste aspect had voornamelijk betrekking op de situatie in zorginstellingen. Getracht is, in deze formule-

ring uit te gaan van objectieve criteria; de eigenlijke toetsing en afweging van de situatie waarin een gast om toegang tot het avondmaal vraagt, blijft aan de betreffende kerkenraad.

5. Artikel 31 en 33 K.O. (ad 1.2k)

5.1. De opdracht

De generale synode-2001 droeg deputaten op:

'...conform genomen besluiten te zorgen voor een toevoeging respectievelijk verduidelijking van artikel 31 en 33 K.O.'

De grondslag voor deze opdracht is te vinden in de uitspraak inzake een aantal appèlschrijvens waarin over het betreffende artikel vermeld staat:

'...deputaten in dezen een opdracht te geven de bedoeling van genoemde passage vanuit historisch oogpunt in het licht te stellen en met een zodanige formulering te komen, dat de onduidelijkheid op dit punt kan worden weggenomen.'

5.2. Achtergrond van de opdracht

De achtergrond van genoemde opdracht ligt in gebeurtenissen in de classis 's-Gravenhage bij de voorjaarsclassis 2001. Ter tafel was daar een instructie van de kerkenraad van Zoetermeer inzake een beoogd nauwer samenleven met de Nederlands Gereformeerde Kerk ter plaatse. Bij de stemming over deze instructie werd deze in eerste instantie verworpen. Bij controle van het totaal aantal stemmen bleek dat een drietal afgevaardigden niet meegestemd had (op instigatie van de preses), namelijk de afgevaardigden van Zoetermeer. Dit werd door de meerderheid van de vergadering niet juist geacht. Huns inziens had de passage in artikel 33 K.O. die daarover handelt, slechts betrekking op appèlzaken. Een nieuwe stemming, waaraan nu alle afgevaardigden deelnamen, volgde, waarop de instructie werd aanvaard.

Begrijpelijkerwijs leidde dit tot enige commotie, hetgeen resulteerde in een aantal appèlschrijvens, die behandeld werden door de particuliere synode van het Westen 2001. Deze was het met de hierboven weergegeven uitleg van artikel 33 eens, en wees de appèlschrijvens af. Wel stelde de particuliere synode dat 'uit de huidige tekst van artikel 33 K.O. niet geheel duidelijk is wat de bedoeling is van dit artikel. De meeste indieners van de appèlschrijvens beriepen zich vervolgens op de generale synode 2001. Deze was voorzichtiger in haar oordeel; de commissie 'bezwaarschriften' meldt de synode:

'...dat dit artikel zo gelezen kan worden, dat het hier slechts gaat over rechtszaken en geschillen. De vraag is echter, of het zo moet worden gelezen. (...) Zij stelt u dan ook voor om op dit punt geen uitspraak te doen, maar deputaten voor de revisie van de kerkorde opdracht te geven ...' (enz.)

5.3. De geschiedenis van de tekst van artikel 33 K.O.

De oorspronkelijke tekst van artikel 33 K.O. luidt:

Die tot de samenkomsten afgezonden worden, zullen hun credentiebrieven en instructiën, ondertekend zijnde, van degenen die ze zenden, medebrengen, en dezen zullen alleen keurstem hebben.

Van een restrictie in stemrecht blijkt in deze tekst nog niets. In artikel 42 K.O. vindt men daar wél iets over:

Daar waar in een plaats meer predikanten zijn dan één, zullen die al tezamen in de classis mogen verschijnen en keurstemmen hebben, ten ware in zaken, die hun personen of kerken in het bijzonder aangaan.

Van meet af stelden de kerken van de Reformatie er prijs op dat alle predikanten op de classisvergadering kwamen. Maar moesten zij allen aan de stemmingen deelnemen? Zou dat geen overheersing door die predikanten in de hand kunnen werken? In de zestiende eeuw is deze vraag aan de orde geweest; het leidde op de synode van Dordrecht tot bovengenoemde passage.

In de twintigste eeuw is een verplaatsing van het laatste deel van artikel 42 K.O. tot stand gekomen. In onze kerken gebeurde dat in 1934 op de synode van Zwolle. Daar dient een instructie van de particuliere synode van het Noorden:

'De generale synode spreke uit, dat geen afgevaardigde naar enige kerkelijke vergadering zitting zal hebben, indien hij als rechter in eigen zaak zou moeten optreden.'

Na toelichting van ds. J. Hovius (aldus de Acta, artikel 92) besluit de synode artikel 33 aan te vullen met de woorden: 'ten ware in zaken, die hunne personen of kerken in het bijzonder aangaan.'

Daarmee wordt in feite een stukje van de tekst van artikel 42 uitgebreid en in zijn totaal verplaatst. In de uitgave van de kerkorde van 1937 (de eerste na 1922), herzien en uitgebreid door prof. P.J.M. de Bruin, vindt men bij artikel 33 dan ook deze tekst en staat er bij artikel 42 een aantekening met de oude en nieuwe tekst onder elkaar. De uitgave van de kerkorde van 1948, waarin de besluiten van de synode van 1947 zijn verwerkt, noemt deze achtergronden niet meer. De huidige tekst van artikel 33 is daarmee een feit.

5.4. Uitleg van de passage

De reikwijdte van de uitdrukking 'behalve in aangelegenheden die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen' is niet geheel helder. Het is niet te achterhalen hoe kerkelijke vergaderingen hiermee in de geschiedenis gehandeld hebben. Wel is het mogelijk om het oordeel van verschillende deskundigen op het gebied van het kerkrecht erover te raadplegen.

Ds. J. Jansen, in zijn 'Korte verklaring van de kerkenordening' 1922, heruitgave Amsterdam 1976, verklaart dat de betekenis is:

Niemand toch mag rechter zijn in eigen zaken. (...) Zolang iemands zaken behandeld worden, is hij partij in het geding.' (pagina 155).

Dr. H. Bouwman (in 'Gereformeerd Kerkrecht deel II, 1934 – heruitgave De Groot Goudriaan-Kampen 1985) is van mening dat:

'het vaststaand gebruik (is) geweest op de kerkelijke vergaderingen en geheel naar de geldende rechtsbeschouwing, dat niemand in zijn eigen zaken als rechter mag optreden. Wanneer iemands persoonlijke

zaken of zaken der kerk, die hem afvaardigde, in het geding is, is iemand partij in het geding. (...) De beslissing is bij de vergadering, die als rechter bevoegd is een oordeel uit te spreken.' (pagina 139). Opvallend is hier het gebruik van woorden als 'geding', 'rechter', 'rechtsbeschouwing'. Dat wekt de indruk dat Bouwman denkt aan kerkelijke rechtszaken en geschillen, onder ons te noemen: appèlzaken.

Dr. F.L. Bos (in 'De Orde der kerk' 's-Gravenhage 1950) stelt:

'Om partijdigheid te voorkomen dienen de afgevaardigden zich in rechtszaken en geschillen die hun eigen persoon of kerk(en) betreffen, van stemming te onthouden'.

Bos noemt daarachter nog enkele gelegenheden waarbij dat dient te geschieden, en verwijst dan naar situaties van bloedverwantschap of verzwagering; daarover zijn op de synode van Harlingen 1590 en Groningen 1615 beslissingen genomen. Ook kan de vergadering tot het verbod om een stem uit te brengen overgaan, wanneer uitdrukkelijk partijschap onderling wordt geconstateerd, met name onder de predikanten (dit laatste heeft de synode van Dordrecht met de tekst van artikel 42 willen ondervangen). Ds. K. de Gier (Gereformeerde Gemeenten), in zijn 'De Dordtse Kerkorde. Een praktische verklaring' (1e druk 1989, 3e druk Houten 2001), schrijft over artikel 42 (hij volgt de oorspronkelijke tekst van de K.O., zoals deze in 'zijn' kerken nog altijd gehanteerd wordt):

'Om partijdigheid te voorkomen, dienen in het algemeen alle afgevaardigden zich van stemming te onthouden in rechtszaken en geschillen, die hun eigen persoon en kerk betreffen. Niemand toch mag rechter zijn in eigen zaken.' (pagina 223)

Ook in zijn 'Toelichting op de Dordtse Kerkorde in vraag en antwoord' (1e druk 1968, 5e herziene druk Houten 1994) spreekt hij over:

het 'rechter zijn in eigen zaken'. Om alle partijdigheid te voorkomen dienen in het algemeen alle afgevaardigden zich van stemming te onthouden in geschillen die hun eigen persoon en gemeente betreffen'. (pagina 90)

Dr. D. Nauta spreekt erover in zijn 'Verklaring van de Kerkorde van de Gereformeerde Kerken in Nederland', Kampen 1971. Hij schrijft dat het zaken betreft:

'...waarbij de bedoelde leden in die zin betrokken zijn, dat zij er niet meer geheel objectief tegenover staan, zoals wanneer in behandeling komt het appèl tegen een uitspraak van de mindere vergadering waardoor zij zelf zijn afgevaardigd. Het is dan ook een goed gebruik, ook in kerkelijke vergaderingen, dat zo iemand buiten stemming blijft.' (pagina 177)

Resumerend:

- Jansen lijkt een wijde interpretatie van de passage voor te staan.
- Bij Nauta lijkt dit ook zo, maar bij de concretisering noemt hij het voorbeeld van de appèlzaken.
- Bouwman en De Gier spreken over rechtszaken, Bouwman zakelijk en De Gier concreet.

5.5. De praktijk in onze kerken

Hoe is de praktijk in onze eigen kerken tot op heden? De indruk is dat er tot op heden een interpretatie aan de passage is gegeven die beperkt bleef tot appèlzaken. In dergelijke gevallen is het op alle meerdere vergaderingen zo, dat de betreffende afgevaardigden van de mindere vergaderingen buiten stemming blijven. De lijn die in ieder geval uit de standpunten van de geraadpleegde kerkrechtdeskundigen kan worden afgeleid, wordt gevolgd, en terecht.

De ruimere interpretatie, die bij sommigen van de genoemde deskundigen afgeleid zou kunnen worden, wordt in het overgrote deel van de gevallen niet gevolgd. Enkele voorbeelden:

1. Op de classes wordt in het geval van peremptoire examens meestal door de kerkenraad die de betrokken kandidaat als predikant beroepen heeft, meegestemd.
2. Bij het oordelen over instructies is de praktijk in ieder geval op particuliere en generale synoden zo, dat de betrokken classis c.q. particuliere synode meestemt.
3. Bij het oordeel over voorstellen van deputaten stemmen betrokken deputaten mee (curatoren bijvoorbeeld bij een voorstel tot benoeming van een hoogleraar).

5.6. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

De GKv hebben inzake de onderhavige kwestie een speciaal besluit genomen, en wel op de generale synode van Heemse 1984/5:

'De synode voldoet niet aan een verzoek, synodeleden, die tevens lid waren van een synodaal deputaatschap, mee te laten stemmen in zaken die het toekomstig beleid van hun deputaatschap betreffen.'

Als grond wordt onder andere gegeven:

'Besluitdelen, die handelen over te voeren beleid, worden in veel gevallen mee bepaald door het oordeel van de synode over gevoerd beleid. Bij stemmingen gaat het er juist om dat leden, die in de zaak die aan de orde is hun beleidsinbreng hebben gehad, in de stemming niet eventueel de doorslag zullen geven'.

De verdere praktijk is in deze kerken als volgt:

- Bij appèlzaken blijven de afgevaardigden van de (beklaagde) mindere vergadering buiten stemming (zoals ook bij ons).
- Op een generale synode stemmen PS-afgevaardigden mee in elk voorstel, ook wanneer dat uit hun eigen PS afkomstig is. Het argument is daarbij dat het daarbij niet gaat om een zaak waar die PS specifiek een eigen 'belang' bij heeft. Zij dient het algemeen belang. Soms komen meerdere PS-en met een bepaald voorstel en dan zou het dus ook onwerkbaar worden om die uit te schakelen bij de besluitvorming.
- Deputaten blijven buiten stemming in zaken die hun deputaatschap raken, dus ook concreet curatoren bij hoogleraarsbenoeringen.

Overigens stelt prof.dr. M. te Velde dat het lastig is om haarscherpe criteria te ontwikkelen voor de bij ons deputaatschap in behandeling zijnde vraag...

5.7. Voorstel

Op grond van de voorliggende gegevens zijn deputaten van mening dat er geen dringende reden is om het meestemmen van afgevaardigden aan banden te leggen, behalve daar waar het appèlzaken betreft waar zij zelf bij betrokken zijn. Met deze mening wordt het meest recht gedaan aan de situatie zoals die zich in veel gevallen in de kerken voordoet; bovendien wijzen de meeste kerkrechtdeskundigen (zie hoofdstuk 4) in deze richting. Weliswaar is de praktijk in de GKv een iets andere, maar daar wordt tevens gezegd dat het lastig is om haarscherpe criteria te maken rond het begrip 'eigen belang'.

Daarom stellen deputaten voor om de tekst van de tweede zin van artikel 33 K.O. (tekst zoals vastgesteld in de generale synode 2001) aan te passen, en wel aldus:

Alleen dezen (de wettige afgevaardigden) hebben stemrecht, behalve in tucht- en appèlzaken die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.

5.8. Artikel 31 K.O.

Ten aanzien van artikel 31 K.O. deed de synode een heldere uitspraak, die deputaten graag voor haar rekening laten. Een toevoeging, c.q. verduidelijking, is ons inziens overbodig.

6. Bezinning rond mogelijke consequenties bij losmaking van predikanten

6.1. Opdracht

De generale synode 2001 droeg deputaten op:

'een principiële en praktische bezinning tot stand te brengen inzake:

1. de fundering van het ambt in relatie tot de plaatselijke gemeente;
 2. de relatie tussen de plicht en het recht van de predikanten levenslang de kerken te dienen en de roeping van de kerken hen te onderhouden;
 3. het recht van de kerken een predikant dringend te adviseren over te gaan tot een andere staat des levens;
 4. de regels welke in acht genomen dienen te worden bij losmaking en afzetting en in dat kader bij de beoordeling van het op een niet goede wijze vervullen van de verantwoordelijkheden en taken welke de predikant op zich heeft genomen bij het aanvaarden van zijn roeping tegenover de kerken, respectievelijk de plaatselijke gemeente met de daaraan te verbinden consequenties;
 5. de wijze waarop de conclusies dienen te worden vastgelegd in het kader van artikel 11 en 12 K.O., zo nodig aangevuld met specifieke bijlagen;
- en de generale synode 2004 daarover te rapporteren.¹

6.2. Bezinning

6.2.1. Bezinning op de fundering van het ambt in relatie tot de plaatselijke gemeente

Vanouds is in de gereformeerde traditie de relatie van ambt en gemeente sterk benadrukt.

De Schrift gaat ons daar duidelijk in voor: in het Oude Testament komen de profeten, priesters en koningen uit het volk voort en zij verrichten hun arbeid temidden van en ten behoeve van het volk. In het Nieuwe Testament is te denken aan teksten als

- Handelingen 6:1-6, waar aanzetten gegeven worden tot het diakenambt; Handelingen 20:28, waar de opzieners aangespoord worden acht te houden op de kudde die hun is toevertrouwd;
- Efeziërs 4:11, waar van de evangelisten, herders en leraars gezegd wordt dat zij gegeven zijn tot opbouw van het lichaam van Christus – dat is de gemeente;
- Filippenzen 1:1, waar Paulus de gemeente van Filippi in één adem met haar opzieners en diakenen noemt;
- 1 Tessalonicenzen. 5:12, waar gesproken wordt over hen die onder de gemeenteleden bijzondere taken hebben, waarbij duidelijk gedacht wordt aan de ambtsdragers.

In het voetspoor van de Schrift vindt men de verbinding van ambt en gemeente vervolgens in de gereformeerde belijdenis. Te wijzen is op de NGB. Artikel 31 spreekt over de ambtsdragers van de kerk; dit artikel wordt voorafgegaan door artikel 30, dat handelt over de regering van de kerk. Daartoe, zo stelt de belijdenis, zullen er dienaren (herders), opzieners en diakenen zijn. Nadrukkelijk: in de kerk!

Artikel 31 borduurt daarop voort en spreekt dan over de wijze van verkiezing, onderlinge verhouding enzovoort.

Tenslotte wenden we ons tot de kerkorde. In onze kerkorde zijn verschillende artikelen waarin de band tussen ambt en gemeente wordt verondersteld. We noemen:

- artikel 4 K.O., waar sprake is van beroeping van een dienaar van het Woord door een plaatselijke kerkenraad;
- artikel 5 K.O., waar gestipuleerd wordt dat een beroep op een reeds dienende predikant eveneens door een kerkenraad dient te geschieden;
- artikel 6 K.O., dat de beroeping tot bijzondere arbeid regelt, en dat stelt dat deze niet kan geschieden, tenzij de betrokkene verbonden blijft aan een gemeente;
- artikel 7 K.O., dat handelt over de dienst van het Woord, die alleen uitgeoefend kan worden wanneer iemand aan een bepaalde gemeente is verbonden.

Sporen van deze verbondenheid treft men ook aan in artikel 13 K.O. bij de emeritaatsregeling. De kerk die de predikant diende, zal ook dan nog voor zijn levensonderhoud zorgdragen. In onze kerken ontvangt de emeritus-predikant uit praktische overwegingen dat levensonderhoud direct van deputaten-emeritikas, in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) kiest men juist vanwege het principe voor de betaling door de plaatselijke kerkenraad, die daartoe een bedrag ontvangt van de Vereniging Samenwerking Emeritering (VSE).

Al deze gegevens maken de band tussen ambt en gemeente zowel principieel als inhoudelijk onopgeefbaar. Dat wil niet zeggen dat het predikantschap (waar het bij deze bezinning speciaal om gaat) niet in

een wijder verband dan de directe kring van de gemeente uitgeoefend kan worden. Vanouds kennen we de predikanten die in de bijzondere dienst van de buitenlandse zending hun plaats vinden. We kennen de dienst die verricht wordt namens de kerk(en) in zorgcentra, ziekenhuizen, scholen enz. Zelfs stelt de kerk dienaren aan in de speciale arbeid van secretariaten (te denken is bijvoorbeeld aan de ICCC in vroeger jaren en aan het secretariaat van de zending). Maar altijd is er dan de terugkoppeling naar een plaatselijke kerkenraad en gemeente.

6.2.2. Bezinning op de relatie tussen de plicht en het recht van de predikanten levenslang de kerken te dienen en de roeping van de kerken hen te onderhouden

In de kerken neemt het ambt van predikant ten opzichte van de andere ambten in die zin een bijzondere plaats in dat daar broeders toe geroepen worden in volledige dienst. Zij oefenen – in de regel – geen andere betaalde werkzaamheden uit. Wanneer zij hun ambt ontvangen en aanvaarden in het midden van de kerken, hebben zij daarmee recht op (financieel) onderhoud. Zij zullen, zoals in de beroepsbrief staat, in staat worden gesteld 'zonder zorg van het evangelie te leven'. Dat recht van de dienaren roept vervolgens een plicht (de roeping) op van de kerken /gemeenten, namelijk om voor dat onderhoud zorg te dragen.

De woorden 'plicht' en 'recht' worden in de synodale opdracht tot bezinning ook nog breder gebruikt, namelijk in verbinding met de gedachte van de levenslange dienst. Ook daarin is een onderscheid tot de andere ambten. Die worden in de regel immers slechts voor een bepaalde periode uitgeoefend: in de kerkorde is vastgelegd dat men voor drie of meer jaren dient als ouderling of als diaken (artikel 27). Dat het 'meer' niet dient uitgelegd te worden als 'oneindig lang' volgt uit de volgende zin: 'Elk jaar treedt een evenredig deel af.' Slechts in uitzonderingsgevallen mag van deze regel worden afgeweken. Die regel luidt dus: 'de ambtstermijn van ouderlingen en diakenen is getermineerd.'

Predikant is men in de gereformeerde traditie in principe levenslang vanaf het moment van bevestiging. Dat is verankerd in artikel 12 K.O.: 'Een dienaar van het Woord zal, wanneer hij eenmaal (...) wettig beroepen is, zijn leven lang aan de dienst der kerken verbonden zijn.

Daar zit ongetwijfeld een praktische kant aan: dat moment van bevestiging wordt voorafgegaan door een periode van intense voorbereiding via studie. Het is in de regel niet eenvoudig om met deze studie nog geheel ander werk op te pakken.

Zit er ook een principiële kant aan? Het is nog niet zo eenvoudig om daar bijbelse argumenten bij te vinden. Ds. K. de Gier (in zijn De Dordtse Kerkorde. Een praktische verklaring, pagina 80v) wijst op Handelingen 15:26, waar van Paulus en Barnabas gezegd wordt dat zij zich geheel en al voor de ambtelijke dienst hadden gegeven, zodat zij hun leven voor de naam des Heeren geheel over hadden. Daarnaast noemt hij 2 Timoteüs 4:1-6: volharding en trouw, tijdig en ontijdig aanhouden. Ten negatieve wordt dan gewezen op het neerleggen van het ambt van prediker door Demas, die de tegenwoordige wereld heeft lief gekregen, 2 Timoteüs 4:10. Het is de vraag of dit schriftberoep zo sterk staat: is de positie van Paulus en Barnabas normatief? Gaat het bij Timoteüs om de levenslange dienst of om de wijze waarop aan deze dienst inhoud wordt gegeven? En gaat het bij Demas om het verlaten van de dienst op zich of om de redenen waarom dit gebeurde?

J. Jansen wijst in zijn Korte Verklaring van de Kerkenordening, pagina 54 op de gedachte dat de ambtelijke dienst al onze liefde (Johannes 21:15-17; 2 Corintiërs 5:14), al onze volharding (Johannes 9:4), al onze gewilligheid (1 Corintiërs 9:16) en al onze toewijding (Romeinen 1:1; Handelingen 15:26) vraagt. Ook hier zijn wel enkele vragen bij te stellen inzake de vraag of hieruit de lijn te trekken is dat deze liefde, volharding, gewilligheid en toewijding per definitie (principeel) levenslang te duiden is, of dat gesteld mag worden dat, zolang men deze roeping draagt, dat met die intenties moet geschieden.

Er is nog een ander aspect: dat van het volledig in beslag genomen worden voor de ambtelijke dienst. Uit de Schrift wordt duidelijk dat Paulus het tentenmakersvak uitoefende naast zijn dienst in het evangelie (Handelingen 18:3, 1 Corintiërs 4:12); in ieder geval kan uit dit gegeven de conclusie worden getrokken dat Paulus 'in deeltijd' dienaar van het evangelie was.

In ieder geval zit er in onze gereformeerde traditie een opvallend onderscheid tussen de ambten, waarvan het de vraag is of dit past bij het vasthouden aan de gelijkwaardigheid van de ambten. Daarbij is bijvoorbeeld ook nog te wijzen op het feit dat in de gereformeerde traditie de predikant meermalen wordt aangeduid als een ouderling. Hij is dan leer-ouderling, terwijl degene die in ons spraakgebruik ouderling wordt genoemd, aangeduid wordt als regeer-ouderling.

Vanuit deze lijnen zou het verdedigbaar zijn het principe van de levenslange dienst niet al te strak te trekken.

6.2.3. Bezinning op het recht van de kerken een predikant dringend te adviseren over te gaan tot een andere staat des levens

De kerken hebben altijd aangevoeld, dat het niet goed zou zijn om al te stellige uitspraken te doen over de gewenste levenslange dienst van de dienaar van het Woord zonder ontvankelijk te zijn voor situaties waarin het moeilijk was deze levenslange dienst te volbrengen. In artikel 12 K.O. wordt de overgang naar een andere staat des levens geregeld. Deze kan geschieden op aanvraag van de betrokken dienaar, en wordt door de classis (ten overstaan van deputaten naar artikel 49 K.O.) beoordeeld. Dat is juist: de toelating tot de dienst wordt immers ook in handen van deze kerkelijke vergaderingen/organen gelegd, terwijl ook bij de voortzetting van de dienst (bij overgang naar een andere gemeente) de classis een taak heeft. De kerken hebben daarmee altijd het gegeven onderkend dat er omstandigheden kunnen zijn, samenhangend met de betrokken dienaar en/of zijn specifieke omstandigheden, dat het ambt een tijdelijk karakter draagt. Een dergelijke stap wordt niet lichtvaardig gezet (en dat is in overeenstemming met de trouw, liefde, volharding en inzet die bij het ambt hoort), maar zij is anderzijds niet onmogelijk.

Bij deze stand van zaken valt het niet in te zien, waarom de eerste aanzet tot een dergelijke beslissing alleen door een predikant gegeven zou mogen worden. Zo is het nu in artikel 12 geregeld. Er is een zinvolle parallel te trekken met losmaking. Dan stelt de classis (bijgestaan door deputaten naar artikel 49 K.O.) dat een dienaar niet meer met vrucht in een bepaalde gemeente kan werken. Vaak stemt de betrokken predikant daarmee in, maar niet altijd: niet voor niets hebben de kerken in 1998 bepaald dat bij een dergelijk besluit een appèl erop geen opschortende werking heeft. De lijn kan doorgetrokken worden: de

classis zou ook van oordeel kunnen zijn dat – om bepaalde redenen – moet worden aangenomen dat een predikant ook ergens anders niet meer met vrucht werkzaam kan zijn. Uiteraard is dat een heel pijnlijke beslissing, die allerlei vragen oproept rond de roeping die eens door de kerken is onderkend, en waarop beroepbaarstelling en dienst in de kerken zijn gevolgd. Deze vragen zijn echter wezenlijk niet anders van aard dan wanneer ze optreden nadat de betrokken predikant zelf de aanzet tot deze procedure heeft gegeven.

Naar het oordeel van deputaten zou artikel 12 in die zin een uitbreiding kunnen ondergaan. Daarbij zou zelfs overwogen moeten worden of het dan moet blijven bij een advies ('de classis adviseert u dringend tot een andere staat des levens over te gaan') of dat de classis ook de bevoegdheid zou moeten krijgen om de betrokken predikant daartoe te dwingen, namelijk door hem uit het ambt 'te onthefven'. Dat is een tot nu toe kerkrechtelijk onbekende toe in ons kerkelijk leven. In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) heeft men onlangs (generale synode 1999) tot deze mogelijkheid besloten; sommige predikanten worden losgemaakt en opnieuw beroepbaar gesteld; anderen worden niet meer beroepbaar gesteld en dienen om te zien naar een werkring binnen een ander terrein, al of niet samenhangend met de theologie.

Uiteraard dienen de kerken, wanneer een dergelijke mogelijkheid zou worden geopend, zeer zorgvuldig daarmee om te gaan. Het zal duidelijk moeten zijn wat de redenen zijn waarom de kerkelijke vergadering meent dat de dienst als predikant beëindigd moet worden. Te overwegen is zelfs om bij bepaalde redenen (bijvoorbeeld de persoonlijkheidsstructuur van de predikant) de adviezen van een onafhankelijke instantie in te roepen. Dat zou met name moeten gebeuren wanneer de kerkelijke vergadering en de predikant inhoudelijk niet tot elkaar zouden kunnen komen, dus wanneer een advies om over te gaan tot een andere staat des levens niet – na overweging – wordt opgevolgd. Los daarvan staat het recht van de betrokkene om, wanneer hij een besluit van de classis tot losmaking in strijd acht met Schrift, belijdenis of kerkorde, in appél te gaan bij de meerdere vergadering, in casu die van de particuliere synode.

Het bovenstaande lijkt op het eerste gezicht wellicht ingrijpend. De eerlijke gebiedt echter te zeggen dat, wanneer de kerkelijke vergaderingen de (geestelijke!) moed niet hebben om de werkelijkheid die zich huns inziens voordoet onder woorden te brengen, de kerken dat vervolgens zelf doen, zij het op enige afstand en tijdens een langer tijdsbestek. Wat leert immers de praktijk? Het is uiterst moeilijk om eenmaal losgemaakte predikanten opnieuw verbonden te krijgen aan een gemeente. De situatie sleept zich voort en leidt soms tot een uitzichtloze situatie, waarmee niemand geholpen en gediend is; de kerken niet en de betrokken predikant (en eventueel zijn gezin) niet. Terzijde mag hier gewezen worden op de pogingen die door het deputaatschap voortijdige ambtsbeëindiging (ingesteld door de generale synode van 2001) worden gedaan om losgemaakte predikanten toch weer perspectief op arbeid te geven, zo mogelijk op terreinen waardoor zij zich vertrouwd weten (door opleiding en werkervaring in de kerken).

Kerkelijke duidelijkheid (mits op geestelijk zuiver peil) is, zo mag gesteld worden, op langere termijn altijd heilzaam, al is zij op de korte termijn soms pijnlijk en scherp.

6.2.4. *Bezinning op de regels* welke in acht genomen dienen te worden bij losmaking en afzetting en in dat kader bij de beoordeling van het op een niet goede wijze vervullen van de verantwoordelijkheden en taken welke de predikant op zich heeft genomen bij het aanvaarden van zijn roeping tegenover de kerken, respectievelijk de plaatselijke gemeente met de daaraan te verbinden consequenties

6.2.4.1. *Terminering van beroepbaarstelling*

In het verlengde van het gestelde bij 5.2.3 ligt de vraag of de kerken kunnen aanzien dat een predikant al langere tijd losgemaakt is van een gemeente zonder dat hij een beroep ontvangt van een andere gemeente. Principieel is deze vraag in feite reeds in hoofdstuk 1 beantwoord: het ambt moet zich kunnen uitleven; en daarvoor is een arbeidsveld nodig. Vervalt dat arbeidsveld, dan vervalt de roeping.

Het is al een oude gereformeerde gedachte dat de wettigheid van de roeping van een predikant blijkt uit de concrete roeping door een gemeente. Kerkrechtelijk ontstaat een heel vreemde, zelfs onmogelijke situatie, wanneer deze roeping wordt afgesloten via losmaking. De predikant komt in een arbeidsvacuüm, en zijn kerkrechtelijke positie is in feite onhoudbaar: wij kennen geen 'losse' predikanten. In het verleden is artikel 11 K.O. inzake losmaking ook niet zo gehanteerd als tegenwoordig gebeurt: predikanten werden met dit artikel in de hand 'verplaatst' en werden zo toch weer direct aan een nieuwe gemeente verbonden. Tegenwoordig is dat niet meer goed mogelijk; gevolg is dat predikanten die losgemaakt worden, vervolgens geconfronteerd worden met het feit dat ze 'los blijven'. Op een bepaalde manier zijn ze predikant van een classis geworden, in plaats van een gemeente; de classis heeft immers nog geen stukken behandeld en ondertekend (in de zin van bijlage 42 K.O.) die dienen als getuigenis bij de verbintenis aan een nieuwe gemeente. Maar het gereformeerde kerkrecht kent geen predikanten die verbonden zijn aan een classis... Het mag voor zichzelf spreken dat een dergelijke situatie als overgangssituatie aanvaard kan worden, maar dat er geen sprake kan zijn van een permanente situatie.

In de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) heeft men dit probleem onderkend (generale synode 1999, Acta artikel 30) en in dat kader besloten dat losgemaakte predikanten gedurende twee jaren beroepbaar blijven. In bijzondere situaties kan deze periode nog met één jaar verlengd worden. Indien daarna nog niet sprake is van een (spoedige) verbintenis aan een nieuwe gemeente, verliest de betrokkene zijn radicaal.

Uiteraard is een te stellen termijn altijd op een bepaalde wijze arbitrair. Onze kerken hebben in het nog niet zo verre verleden een periode gekend waarin beroepbaar gestelde kandidaten soms moeilijk een beroep ontvingen uit de kerken en daar geruime tijd op moesten wachten. In die tijd heeft het curatorium aan de generale synode (1992, Acta artikel 39) voorstellen gedaan betreffende de terminering van een beroepbaarstelling. Het leidde tot de volgende aanvulling van artikel 4 K.O. (lid 2):

'De synode besluit, dat, wanneer een kandidaat binnen een jaar geen beroep heeft ontvangen of in overweging heeft genomen, hij zich opnieuw met het curatorium in verbinding moet stellen, teneinde de verlenging van zijn beroepbaar verklaard zijn en het preekconsent te verkrijgen, hetgeen telkens opnieuw voor een jaar kan worden verlengd, zulks ter beoordeling van het curatorium, met dien verstande dat de beroepbaarstelling in de regel niet langer dan in totaal vijf jaar (...) gehandhaafd blijft.'

De positie van een losgemaakte predikant is in feite niet anders dan die van een afgestudeerde theologische student met preekconsent (afgezien van de bevoegdheid van de eerste om Woord én sacramenten

te bedienen). Er lijkt iets voor te zeggen om, zoals de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) besloten hebben, in eerste instantie te kiezen voor een beroepbaarstelling met een termijn van twee jaar: er is in veel situaties voor de betrokken dienaar veel te verwerken – zowel psychisch als geestelijk –; er moet tijd zijn om een nieuw evenwicht te vinden. Een jaar lijkt daarvoor aan de korte kant. Tegelijk is er geen reden om dezelfde termijn als bij beroepbaar gestelde kandidaten te hanteren: bij een losgemaakt predikant is er immers sprake van iemand die al gedurende een bepaalde termijn de kerken heeft gediend en al een zekere bekendheid heeft, dit in tegenstelling tot hen die vanuit 'Apeldoorn' hun weg in de kerken nog bijna helemaal moeten vinden.

Deputaten willen een uitzondering maken voor die predikanten, die op het moment van losmaking 63 jaar of ouder zijn, naar analogie van de voorstellen inzake de financiële regeling die uw synode van de zijde van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging bereiken. Voor hen zal gelden, zo stellen deputaten voor, dat zij hun radicaal behouden en bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd delen in de normale voorzieningen rond het emeritaat. Deputaten stellen voor dat deze predikanten, in deze uitzonderlijke situatie, een beroep kunnen doen op de betreffende clause in de beroepsbrief die zij ontvingen van de kerkenraad van de gemeente waaraan zij het laatst verbonden waren.

6.2.4.2. De beoordeling van het op een niet goede wijze vervullen van de verantwoordelijkheden en taken welke de predikant op zich heeft genomen bij het aanvaarden van zijn roeping tegenover de kerken, respectievelijk de plaatselijke gemeente

Deputaten hebben zich beraden op het deel van de opdracht van de synode, zoals dat in bovenstaande zin is verwoord. Het lijkt hen dat de synode er de behoefte in heeft uitgesproken om enkele 'handvatten' te krijgen, die bij losmaking of afzetting gehanteerd kunnen worden. Deputaten kunnen in dit kader echter weinig anders doen dan verwijzen naar onze geldende kerkelijke regels. Wanneer het gaat om het op goede wijze vervullen van de verantwoordelijkheden en taken welke de predikant op zich heeft genomen, is te verwijzen naar de gedeelten van de Schrift die hierover handelen; deze vindt men geconcretiseerd in het formulier voor de bevestiging van predikanten. Daar hebben zij hun ja-woord op gegeven. Daaraan wordt hun spreken en handelen getoetst. Het is aan de kerkelijke vergaderingen, te beginnen bij de kerkenraden, om zich in concrete zin hierover uit te laten ten overstaan van de predikanten.

6.2.5. Voorstellen voor vastlegging van de conclusies in het kader van artikel 11 en 12 K.O.

Deputaten stellen de generale synode voor:

– om aan artikel 11 K.O. toe te voegen:

Wanneer een losgemaakte predikant binnen twee jaar geen beroep heeft ontvangen of in overweging heeft genomen, zal de classis gehoord het advies van deputaten artikel 49 K.O. en eventueel na advies van een onafhankelijke instantie (in ieder geval D.V.A.) het besluit nemen hem het radicaal van predikant te ontnemen.

In bijzondere situaties – ter beoordeling van de classis – kan deze beslissing ten hoogste één jaar worden uitgesteld. Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van 63 jaar hebben bereikt.

– om aan artikel 12 K.O. toe te voegen:

De classis heeft opnieuw het recht om in bijzondere situaties opnieuw gehoord het advies van deputaten artikel 49 K.O. en van D.V.A. een predikant dringend te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan. Ook heeft de classis de bevoegdheid om een predikant, indien dat noodzakelijk is gebleken, uit het ambt te ontheffen. Deze maatregel zal niet genomen worden, indien de betrokken predikant de leeftijd van 61 jaar heeft bereikt. Dan zal hooguit tot losmaking worden besloten.

7. Instructie voor de deputaten kerkorde en kerkrecht (ad 1.2j)

Art. 1. De generale synode benoemt deputaten kerkorde en kerkrecht;

Art. 2. Het getal van de deputaten is bepaald op tenminste zeven;

Art. 3. De taak van deputaten is:

- a. het verzorgen van de uitgave van de kerkorde;
- b. het ontwikkelen van een doelmatig informatief beleid en het (doen) ontwikkelen van toerustingsmateriaal ten behoeve van ambtsdragers en gemeenteleden en voor publicatie daarvan gebruik te maken van kerkelijke bladen zoals De Wekker en Ambtelijk Contact;
- c. het verzamelen en in kaart brengen van aandachtspunten met betrekking tot (de uitgave van) de kerkorde die vanuit de kerken worden ingebracht;
- d. het zich bezinnen op deze aandachtspunten en op actuele kerkordelijke vragen die om regelgeving in de kerkorde vragen;
- e. het uitbrengen van kerkrechtelijk advies;

Art. 4. Deputaten verantwoorden in het voorwoord van de kerkorde weglatingen en toevoegingen in de kerkorde;

Art. 5. Deputaten ontvangen van deputaten vertegenwoordiging de opdracht welke besluiten van de generale synode in de kerkorde dienen te worden opgenomen of te worden weggelaten;

Art. 6. Deputaten hebben het recht de generale synode voorstellen te doen met betrekking tot de zaken die in hun rapport aan de orde worden gesteld;

Art. 7. Deputaten brengen van al hun werkzaamheden verslag uit aan de generale synode.

8. Nadere studie vereisen de volgende zaken:

8.1. Kerkrechtelijke handleiding voor een tuchtprocedure

Meermalen is de kwestie 'Zeewolde' ter tafel geweest. In oktober 2003 gaf de classis Amersfoort aan, dat men graag bij een eventuele evaluatie door ons deputaatschap betrokken wilde worden. In een begeleidend schrijven sprak mr. W.G. Brands (jurist) de wenselijkheid uit om de hele zaak 'mede in het belang van onze kerken in landelijk verband eens te evalueren'. Daarbij zouden kerkrechtelijke procedures onder de loep van onder andere artikel 6 EVRM genomen moeten worden en zou er een centrale commissie moeten komen, naar wie kerkenraden/classes een procedure kunnen doorverwijzen als het vermoeden ontstaat dat er tegen een predikant kerkrechtelijke maatregelen genomen moeten worden.

Beide schrijvens hebben deputaten op zich in laten werken en de eerste conclusie was, dat ons deputaatschap niet de bevoegdheid heeft om de zaak te evalueren. De juiste weg is om de synode te vragen om een opdracht daartoe te verlenen. Met de kwestie Zeewolde als aanleiding zouden wij daarom de synode willen vragen deputaten de opdracht te geven tot het maken van een kerkrechtelijke handleiding voor een tuchtprocedure vergelijkbaar met het boekje 'In orde', uitgegeven door de Gereformeerde Gemeenten.

8.2. Positie van repatriërende predikanten, die geen beroep ontvangen

De vraag doet zich voor hoe te handelen in het geval repatriërende predikanten geen beroep ontvangen. Wat is dan hun kerkelijke positie? Deputaten voortijdige ambtsbeëindiging kregen de opdracht uitvoering te geven aan de overbruggingsregeling voor repatriërende predikanten. Financieel wordt er dus een regeling getroffen. Maar er zou nog een principiële bezinning plaats moeten vinden over de positie van repatriërende predikanten, die geen beroep ontvangen. Het deputaatschap DVA heeft ons deputaatschap gevraagd om aandacht te geven aan dit onderwerp. Bij dezen vragen wij aan de GS een nadere studie-opdracht over de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen.

8.3. Inschakeling van losgemaakte predikanten in pastorale arbeid

De kerkenraad van de CGK van Sneek heeft ons deputaatschap een aantal malen benaderd met de vraag of losgemaakte predikanten, die geen beroep ontvangen en daardoor in een situatie van geestelijke en materiële nood geraken, op één of andere wijze werk in een gemeente kunnen doen. Dit zou dan op contractbasis kunnen voor een termijn, die van te voren wordt vastgelegd. Ons deputaatschap onderkent het probleem, dat losgemaakte predikanten moeilijk een beroep krijgen. Het is daarom goed om na te denken over een regeling, waarbij deze predikanten toch weer pastoraal werk kunnen doen. De vraag doet zich wel voor welke regelingen in zo'n situatie nodig zijn en hoe het kerkrechtelijk correct kan verlopen. Er zal daarbij ook gelet dienen te worden op de lengte van de periode, waarin de overeenkomst met de losgemaakte predikant geldt. Is de periode langer dan 3 jaar dan kunnen er van de kant van de predikant bepaalde rechten van continuering van de 'arbeidsverhouding' aan ontleend worden. Het is goed om de arbeidsrechtelijke kant in ogenschouw te nemen. Wij vragen de generale synode deputaten kerkerde en kerkrecht een studie-opdracht te verlenen in de volgende zin:

'de mogelijkheid te onderzoeken, dat losgemaakte predikanten voor een vooraf bepaalde periode aan een gemeente verbonden kunnen worden.'

8.4. Samenvoeging gemeenten/combinatie in beroepingswerk

Diverse malen is ons deputaatschap geconfronteerd met regelingen rond samenvoeging van twee gemeenten. Wij zullen in de toekomst waarschijnlijk steeds meer met dit soort situaties te maken krijgen gezien het teruglopende ledenaantal in diverse gemeenten. Wij achten het daarom dienstig, dat met het oog op combinaties (samenvoegingen van gemeenten of het gemeenschappelijk ter hand nemen van beroepingswerk) een regeling ontworpen wordt. Daarbij zal m.n. gelet moeten worden op allerlei kerkrechtelijke aspecten. Wij vragen aan de synode om een opdracht in dezen.

9. Voorstellen

Deputaten stellen de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. de bezinning over artikel 33 K.O. te aanvaarden en de voorgestelde toevoeging respectievelijk verduidelijking van artikel 33 K.O. op te nemen in de K.O.;
3. de bezinning over artikel 11 en 12 K.O. te aanvaarden en de voorgestelde toevoegingen in artikel 11 en 12 van de K.O. op te nemen;
4. de bezinning over het gastrecht rond het Heilig Avondmaal te aanvaarden en de voorgestelde wijziging van artikel 63 K.O. sub 5 in de K.O. op te nemen;
5. de voorlopige wijzigingsvoorstellen in een aantal synodale bepalingen over te nemen en deze op te nemen in de K.O.;
6. deputaten op te dragen een handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure samen te stellen;
7. deputaten een studie-opdracht te verlenen inzake de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen;
8. deputaten onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid, dat losgemaakte predikanten voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden kunnen worden;
9. deputaten op te dragen aan de hand van bestaande regelingen een definitieve kerkrechtelijke regeling te ontwerpen voor gemeenten, die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen;
10. de brochure van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) 'Rechtspositie en traktement van de predikant' voortaan als handleiding voor onze kerken te gebruiken;
11. deputaten op te dragen een nieuwe uitgave van de K.O. voor te bereiden en te doen uitgeven.

H.J. Selderhuis (voorzitter)
 A. Wagenaar (secretaris)
 C.Th. Boerke
 P.D.J. Bujs
 M. Dunsbergen
 H. van den Heuvel
 D. Quant

BIJLAGE 79
Artikel 175

Rapport 4 van commissie 1 inzake het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

Dit deputaatschap zag zich geplaast voor zware, moeilijke en ingewikkelde vragen. Daarnaast hebben deputaten regelmatig op verzoek adviezen gegeven. Uw commissie is deputaten dankbaar voor hun inzet. Tegelijkertijd constateren we dat enkele opdrachten niet zijn uitgevoerd of nog niet konden worden afgerond.

De lijn van het rapport volgend brengen wij enkele punten onder uw aandacht.

2.1. Uw commissie heeft als bijlage bij het rapport gemist de brochure van de Gereformeerde Kerken (vrij-gemaakt) 'Rechtspositie en traktement van de predikant.' Voordat besloten kan worden dat die voortaan gebruikt kan worden als handleiding voor onze kerken, moet de synode er wel kennis van kunnen nemen. Na enig aandringen van uw commissie deden deputaten de toezegging dat zij zorg zullen dragen dat de synodeleden alsnog kennis zullen kunnen nemen van de inhoud van deze brochure.

Opmerkelijk vindt uw commissie de mededeling dat deputaten er niet toe zijn overgegaan om op het punt van 'huwelijksbevestiging van samenwonenden' een nadere visie te ontwikkelen. Als reden lijkt te worden gegeven dat er in de kerken heel verschillend mee wordt omgegaan. Voor deputaten voor de revisie van de kerkorde was dit om die reden in 2001 één van de zaken waar een in te stellen nieuw deputaatschap onderzoek naar zou moeten doen. De synode gaf vervolgens deze bezinningsopdracht aan deputaten. Opmerkelijk is ook dat de synode tegelijk aan deputaten voor contact met de overheid de opdracht gaf 'een beknopte, bruikbare handleiding op te stellen waarin wordt aangegeven hoe de kerk moet handelen m.b.t. het begeleiden van ongehuwd samenwonende paren naar het sluiten van een huwelijk, naar analogie van art. 70 K.O. sub 2a, daarbij uitgaande van het vijfde en zevende gebod' (Acta blz. 119). Bij navraag door uw commissie bleek dat deputaten wel hebben geconstateerd dat dit ook bij deputaten voor contact met de overheid lag, maar dat ze hierover geen contact met dat deputaatschap hebben gehad. Dat deputaten er (nog) niet toe zijn overgegaan om op dit punt een nadere visie te ontwikkelen is wegens tijdgebrek.

Uw commissie stelt voor om deputaten geen nieuwe opdracht hiertoe te geven gezien het feit dat er toch ook al een opdracht bij een ander deputaatschap lag. We nemen er nota van dat deputaten voor contact met de overheid en commissie 5 de synode voorstellen de 'handreiking voor het omgaan met het verschijnsel samenwonen' toe te sturen aan de kerkenraden of in de heruitgave van een brochure op te nemen. Omdat deputaten kerkorde en kerkrecht in 2001 m.b.t. dezelfde materie ook een opdracht van de synode kregen heeft uw commissie op dit punt de kerkorde bekeken. Uw commissie stelt voor art.70 K.O. sub 2.a. uit te breiden als volgt:

'Bij een gedwongen huwelijk of een voorgenomen huwelijk na een periode van ongehuwd samenwonen' (enz.)

en sub 2.b.1. te wijzigen in: 'Erkent gij gezondigd te hebben tegen het vijfde en het zevende gebod van de wet des Heeren?'

2.2./2.3. De uitgave van de kerkorde wacht op de afronding van het proces van revisie en zal wel pas na een volgende synodale periode geschieden. De kerkorde kan ook geraadpleegd worden op de genoemde website. Uw commissie is dankbaar voor de gegeven toerusting door deputaten.

2.5. De toerusting die deputaten nodig achten met het oog op de naleving van de kerkorde willen zij geven via artikelen in de kerkelijke bladen. Verder dan het geven van uitleg waarom de zaken zo in de kerkorde zijn vastgelegd reikt hun hand niet. Ze zijn dankbaar dat de kerkelijke bladen open staan voor de toerusting die zij willen geven.

3. Uw commissie neemt de voorstellen van revisie van een aantal synodale bepalingen over van deputaten. Na overleg met deputaten voegen we daar aan toe:

- Art.60 sub 2d 'stipulatiën' moet niet vervangen worden door 'bepalingen' maar door 'verplichtingen'.
- Art.70 sub 4c 'religiosis causa' kan vervangen worden door 'vanwege geloof'.

Het slot van 3 maakt duidelijk dat deputaten er niet aan toe zijn gekomen om deze opdracht (zie 1.2. sub g) af te ronden.

4. Uw commissie heeft er moeite mee als onder situaties uit de kerkelijke praktijk genoemd wordt, dat gastrecht wordt gevraagd 'voor langere tijd, wanneer leden van andere kerken om principiële redenen moeite hebben met een avondmaalsviering in de eigen kerk.' Er zou door de betreffende kerkenraad op gewezen moeten worden dat men dan zijn lidmaatschap aan de orde moet stellen bij de eigen kerkenraad. Deputaten hebben aangegeven dat zij geen permanent gastrecht bedoelen.

Er is binnen uw commissie aarzeling bij de door deputaten voorgestelde verruiming van art. 63 sub 5. Nu blijft volgens het rapport van deputaten 'de eigenlijke toetsing en afweging van de situatie waarin een gast om toegang tot het avondmaal vraagt (...) aan de betreffende kerkenraad.' In de praktijk zal dat betekenen dat aan het signaleerde in de opdracht (zie 1.2. sub d.2), namelijk dat hier in onze kerken heel verschillend mee wordt omgegaan, niets verandert. Slechts krijgt de praktijk zoals die op een aantal plaatsen is, een formulering in de kerkorde.

Na overleg met deputaten stelt uw commissie voor om art. 63 sub 5 aldus te formuleren:

Een kerkenraad kan gasten, die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken, tijdelijk tot de viering van het avondmaal toelaten wanneer zij:

- a. belijdenis des geloofs hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
- b. in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht staan;
- c. bij de kerkenraad vooraf de wens te kennen geven van het gastrecht gebruik te maken.

5. De generale synode van 2001 gaf deputaten opdracht 'de bedoeling van genoemde passage ('behalve in aangelegenheden die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen' art.33 K.O.) vanuit historisch oogpunt in het licht te stellen en met een zodanige formulering te komen, dat de onduidelijkheid op dit punt kan worden weggenomen.' (Acta blz.104)

Uw commissie heeft aarzelingen bij de uitvoering door deputaten van deze opdracht.

Is het juist als deputaten onder 5.7 stellen 'bovendien wijzen de meeste kerkrecht deskundigen in deze richting?' Jansen doet dit niet. Nauta doet het ook niet; het is niet juist om het tegenovergestelde uit het gekozen voorbeeld af te leiden. Te Velde doet het evenmin. Het beroep op Bouwman overtuigt niet. Hij spreekt heel algemeen over 'iemand's persoonlijke zaken of zaken der kerk, die hem afvaardigde.' De terminologie 'in geding zijn' heeft een ruimere betekenis, volgens Van Dale 'voorwerp van bespreking zijn, bij iets betrokken zijn.' Ook uit de andere genoemde termen is niet zondermeer af te leiden dat het Bouwman louter om kerkelijke rechtszaken en geschillen gaat. Deputaten erkennen dat zelf als ze schrijven 'dat wekt de indruk.'

Wat betreft de praktijk in onze kerken (5.5) kan gezegd worden dat het in de voorbeelden 2 en 3 om zaken gaat die het algemeen belang dienen en niet een specifiek 'eigen belang'. Er zijn ook andere voorbeelden te geven:

- Bij de behandeling van een aanvraag van emeritaat wordt de betrokken predikant niet afgevaardigd door zijn kerkenraad. Dat is het logische gevolg van het feit dat een ieder aanvoelt dat hij over zijn aanvraag niet meebeslist.
- Een predikant die mogelijk door de classis zal worden losgemaakt stemt niet mee over zijn losmaking.
- Een ambtsdrager zal niet als afgevaardigde meebeslissen over toestemming aan zijn kerkenraad om hem naar art. 3 K.O. een stichtelijk woord te laten spreken in de gemeente.

Onder 5.7 komen deputaten tot hun voorstel. Zij zijn van mening 'dat er geen dringende reden is om het meestemmen van afgevaardigden aan banden te leggen, behalve daar waar het appèlzaken betreft waar zij zelf bij betrokken zijn.' De formuleringen in deze paragraaf wijzen erop dat deputaten kiezen voor een bepaalde interpretatie van de passage waarom het gaat. Zij stellen dus niet overtuigend 'de bedoeling van genoemde passage vanuit historisch oogpunt in het licht.' Maar wel stellen ze een aanpassing van de tekst van artikel 33 K.O. voor om de onduidelijkheid op dit punt weg te nemen.

Naar de mening van uw commissie betekent hun voorstel een feitelijke inperking van 'de bedoeling van genoemde passage.' Waarom zou bij de voorgestelde formulering in geval van losmaking de betrokken predikant niet afgevaardigd mogen zijn en niet mee mogen stemmen? Er is er immers geen sprake van een appèl, er is geen sprake van een tuchtzaak, en de predikant kan, zich beroepend op art.41 K.O., als afgevaardigde deel uitmaken van de vergadering. Ook (de) andere afgevaardigde ambtsdrager(s) van deze gemeente zou(den) mogen meestemmen. Terwijl zij toch teveel 'partij zijn' om hun hierin stemrecht te geven en hun predikant niet.

Als het probleem is dat geen haarscherpe criteria te ontwikkelen zijn (Te Velde), is het de vraag of dit moet worden opgelost door een zodanige aanpassing van het artikel als deputaten voorstellen. En zullen zich dan geen situaties voordoen waarin het niet zondermeer voor iedereen duidelijk is wie er niet aan de stemming kunnen deelnemen? Met andere woorden: zal de voorgestelde aanpassing wel een afdoende oplossing bieden?

Uw commissie stelt voor om de werkingsfeer van art.33 K.O. niet zo eng te bepalen als in het voorstel van deputaten, maar om door een toevoeging een richting te wijzen. Het gaat om die gevallen dat men 'rechter zou zijn in eigen zaak', maar dat is niet beperkt tot alleen tucht- en appèlzaken. Wij stellen u voor art.33 K.O. (tekst zoals vastgesteld door de generale synode 2001) aldus aan te passen:

Alleen dezen hebben stemrecht, behalve in aangelegenheden die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen, waarbij het in de meeste gevallen zal gaan om tucht- en appèlzaken, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.

6. Hier gaan deputaten in op de vraag om een principiële en praktische bezinning rond o.a. de losmaking van predikanten. Uw commissie is van oordeel dat de principiële kant van de bezinning te wensen overlaat. Dit maakt weer eens duidelijk dat een grondige bezinning op de gereformeerde ambtsleer zeer noodzakelijk is.

In 6.2.1 vinden we de bezinning op de fundering van het ambt in relatie tot de gemeente. Het een en ander wordt gezegd over de relatie maar we missen het spreken over de fundering. Dat profeten, priesters en koningen uit het volk voortkwamen zal waar zijn. En dat er een verbondenheid is tussen het ambt en de gemeente is duidelijk. Maar wat zegt dit nu over de fundering van het ambt? Wat is de consequentie als door bijzondere omstandigheden de band met een plaatselijke gemeente wordt beëindigd? Valt dan ook het ambt weg? Hoe funderend voor het ambt is de verbondenheid aan een plaatselijke gemeente? Dat is de vraag die moet worden beantwoord.

In het verband van deze bezinning wil uw commissie ook wijzen op de tekst van art.7 K.O. vóór de revisie van 2001. Daarin werd gesproken over een bepaalde gemeente of een bepaald arbeidsveld. De laatste woorden zijn in 2001 geschrapt. Het argument daarvoor was dat dit waarschijnlijk sloeg op de situatie van een rondreizende prediker. Gesteld werd: 'Deze woorden hebben nu hun betekenis verloren. Ook wanneer een predikant in een bepaald arbeidsveld (zending, evangelisatie) werkt, dient er immers sprake te zijn van binding met een bepaalde gemeente.' (Acta blz.377)

Volgens deputaten gaat het in onze bezinning om een principiële punt: Hoe kan iemand predikant zijn zonder dat hij aan een gemeente verbonden is? Naar de gedachte van uw commissie zou dit betekenen dat zoiets als losmaking principiële beschouwd niet kan bestaan. Losmaking zou dan per definitie 'onthefving uit het ambt' betekenen.

Inderdaad kennen wij in ons kerkrecht de verbondenheid van een predikant aan een gemeente. Ook bij art.6 en art.13 blijft een predikant aan een gemeente verbonden. Maar gaat het bij die onmisbare verbondenheid altijd om werkzaamheid in (of in opdracht van) de gemeente, of gaat het om de verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor de predikant? Wat betreft het laatste ontstaat bij losmaking een leemte waarin de classis de verantwoordelijkheid gaat dragen voor de betrokken predikant. Het karakter van een classisvergadering maakt al duidelijk dat hiermee een feitelijk onmogelijke situatie geschapen wordt.

Bij 6.2.2 merken wij op dat uitoefening van het ambt geen uitoefening van betaalde werkzaamheden is. Een verhouding zoals van werkgever en werknemer is principiële niet aan de orde.

Predikant is men in de gereformeerde traditie in principe levenslang (art.12). We vinden de verklaring hiervan aanvechtbaar dat dit vanwege de studie zou zijn en de moeilijkheid om nog ander werk te vinden. Het wordt toch niet om die reden aan predikanten verboden om niet dan om gewichtige oorzaken over te gaan tot een andere staat des levens? Naar ons oordeel heeft het alles te maken met het wettig beroepen zijn tot dit bijzondere ambt. Wat deputaten hier naar voren brengen is meer pragmatisch dan principiële. Is het terecht te zeggen dat Paulus 'in deeltijd' dienaar van het evangelie was? Ook tussen aanhalingstekens achten wij deze uitspraak zeer aanvechtbaar in het licht van wat de apostel op meerdere plaatsen over zijn bediening schrijft.

Uw commissie wijst erop dat de conclusie in het rapport zeer voorzichtig geformuleerd en zwak is: 'Vanuit deze lijnen zou het verdedigbaar zijn het principe van de levenslange dienst niet al te strak te trekken.' De opdracht van deputaten was om zich te bezinnen op de relatie tussen de plicht en het recht van de predikanten levenslang de kerken te dienen en de roeping van de kerken hen te onderhouden. Niet 'de plicht en het recht' als genoemd stonden ter discussie, maar de relatie met hun onderhoud door de kerken. De conclusie kan dus beter luiden dat art. 12 niet betekent dat de kerken geroepen zijn een predikant die losgemaakt is levenslang te onderhouden.

In 6.2.3 komen deputaten tot iets dat verder gaat dan wat de synode gevraagd heeft. Gevraagd was bezinning op het recht om een predikant dringend te adviseren over te gaan tot een andere staat des levens. Deputaten menen dat het niet bij adviseren hoeft te blijven, maar dat het zelfs dwingen kan worden. Naast afzetting, die een tuchtmaatregel is, komt dan een maatregel die hetzelfde effect heeft, maar waarbij geen sprake is van tucht. Uw commissie vindt dat dit wel op tucht gaat lijken en acht deze maatregel niet nodig. Zij vindt dat het bij een dringend advies moet blijven. Wordt het dringende advies niet opgevolgd, dan kan er bij een toevoeging aan art.11 K.O., zoals hieronder wordt voorgesteld, toch geen blijvende situatie ontstaan.

Uw commissie stelt voor om aan artikel 12 K.O. toe te voegen:

De classis heeft het recht om in bijzondere situaties opnieuw gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. en van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging een predikant dringend te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan.

In 6.2.4 vinden we een bezinning op de regels. Met 5.2.3 wordt uiteraard 6.2.3 bedoeld. Het probleem dat in 6.2.4.1 geschetst wordt, is inderdaad een reële probleem: losgemaakte predikanten die geen beroep krijgen. Maar met de stelling dat de positie van een losgemaakte predikant in feite niet anders is dan die van een afgestudeerde theologische student met preekconsent (afgezien van de bevoegdheid van de eerste om Woord én sacramenten te bedienen) heeft uw commissie moeite.

- De predikant is beroepen geworden; de wettigheid van zijn roeping is (volgens deputaten) gebleken uit de concrete roeping door een gemeente; hij is bevestigd in het ambt; hij heeft een lastbrief gekregen om Woord en sacramenten te bedienen in de Christelijke Gereformeerde Kerken; dit (zijn 'radicaal' zoals deputaten het noemen) is hem niet afgenomen. Het probleem is dat hij niet aan een gemeente verbonden is.
- Een afgestudeerde student met preekconsent is een lid dat onder bepaalde voorwaarden tijdelijk een stichtelijk woord mag spreken met het oog op de kennismaking met de kerken. Hij is wellicht nog niet beroepen; hij heeft geen lastbrief gekregen; hij is niet bevestigd; hij bedient in kerkrechtelijke zin het Woord niet; hij is niet bevoegd de sacramenten te bedienen.
- De enige overeenkomst is dat beiden wachten op een beroep.

Het merkwaardige feit doet zich nu voor dat deputaten het probleem 'hoe iemand predikant kan zijn zonder dat hij aan een gemeente verbonden is' willen oplossen door de beroepbaarstelling (!) te termineren. Betrokkene blijft dan gedurende een aantal jaren predikant ('het radicaal' van predikant behouden). Maar na twee of drie jaar houdt dit op en is hij ook niet meer beroepbaar. Uw commissie meent dat het probleem niet is dat hij nog beroepen kan worden, maar dat hij predikant is zonder aan een gemeente verbonden te zijn. Terminering van de bevoegdheden behorend bij het predikantschap acht uw commissie nodig, maar uitgesloten hoeft niet te worden dat iemand na het verstrijken van die termijn toch nog

een beroep krijgt en dat zijn 'inwendige roeping' opnieuw bevestigd wordt door een beroeping door een gemeente. De predikant was toch niet afgezet?

Uw commissie stelt u voor om aan artikel 11 K.O. toe te voegen:

Wanneer een losgemaakte predikant binnen twee jaar geen beroep heeft ontvangen en aangenomen, zal de classis gehoord het advies van deputaten naar art.49 K.O. en eventueel na advies van een onafhankelijke instantie (in ieder geval deputaten voortijdige ambtsbeëindiging) het besluit nemen zijn bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken. In bijzondere situaties – ter beoordeling van de classis – kan deze beslissing ten hoogste één jaar worden uitgesteld. Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van 63 jaar hebben bereikt.

Terugkeer in het ambt van losgemaakte predikanten na het hiervoor genoemde besluit is slechts mogelijk met voorkennis en goedkeuring van de classis na positief advies van deputaten naar art.49 K.O.

Ter toelichting: De laatste toevoeging is naar analogie van art.80 sub 1 en 2 K.O. en aangepast aan deze situatie naar analogie van de toelating tot het ambt van predikant (art.4 K.O.).

6.2.5. Bij de hierboven genoemde voorstellen is reeds het volgende verwerkt m.b.t. de voorstellen van deputaten.

M.b.t. art.11 K.O. moet 'of in overweging heeft genomen' vervangen worden door 'en aangenomen'. Uw commissie acht het spreken over 'het radicaal van predikant ontnemen' enigszins verhullend taalgebruik. Het betekent eenvoudig dat iemand datgene wordt ontnomen dat behoort tot de bevoegdheden van een dienaar des Woords.

7. Hier wordt de door deputaten opgestelde instructie aan de synode ter goedkeuring voorgelegd. De instructie keert bij de voorstellen van deputaten niet terug.

Uw commissie aarzelt bij art.3.e in het concept. Welke status krijgen officieel uitgebrachte adviezen van dit deputaatschap in de praktijk? Het is ongewenst dat op de tafel van een mindere vergadering bij voorbaat adviezen komen te liggen namens een meerdere vergadering. Ook willen wij deputaten hier niet mee belasten. Wij stellen u voor art.3.e te schrappen. De hoogleraar kerkrecht, leden van het deputaatschap en anderen kunnen toch wel om advies worden gevraagd en kunnen dat geven. Maar laat het niet de status krijgen van 'het advies van het deputaatschap voor kerkorde en kerkrecht.'

8. Uw commissie kan instemmen met het geven van deze vier opdrachten aan deputaten.

Met de afkorting EVRM wordt de Europese Verklaring van de Rechten van de Mens bedoeld.

Bij 8.3. moet worden bedacht dat contracten voor de rechter een basis kunnen zijn. De beperking moet worden aangebracht 'zolang zij predikant zijn.'

Uw commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren, hen te bedanken voor de geboden bezinning op een aantal vraagstukken en waardering uit te spreken voor hun inzet;
2. aan artikel 11 K.O. toe te voegen:

Wanneer een losgemaakte predikant binnen twee jaar geen beroep heeft ontvangen en aangenomen, zal de classis gehoord het advies van deputaten naar art.49 K.O. en eventueel na advies van een onafhankelijke instantie (in ieder geval deputaten voortijdige ambtsbeëindiging) het besluit nemen zijn bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken. In bijzondere situaties – ter beoordeling van de classis – kan deze beslissing ten hoogste één jaar worden uitgesteld. Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van 63 jaar hebben bereikt.

Terugkeer in het ambt van losgemaakte predikanten na het hiervoor genoemde besluit is slechts mogelijk met voorkennis en goedkeuring van de classis na positief advies van deputaten naar art.49 K.O.
3. aan artikel 12 K.O. toe te voegen:

De classis heeft het recht om in bijzondere situaties opnieuw gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. en van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging een predikant dringend te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan.
4. art.33 K.O. aldus aan te passen:

Alleen dezen hebben stemrecht, behalve in aangelegenheden die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen, waarbij het in de meeste gevallen zal gaan om tucht- en appèlzaken, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.
5. art.63 K.O. sub 5 aldus aan te passen:

Een kerkenraad kan gasten, die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken, tijdelijk tot de viering van het avondmaal toelaten wanneer zij:

 - a. belijdenis des geloofs hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
 - b. in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht staan;
 - c. bij de kerkenraad vooraf de wens te kennen geven van het gastrecht gebruik te maken.
6. art.70 K.O. sub 2.a. uit te breiden als volgt:

'Bij een gedwongen huwelijk of een voorgenomen huwelijk na een periode van ongehuwd samenwonen' (enz.)

en sub 2.b.1. te wijzigen in: 'Erkent gij gezondigd te hebben tegen het vijfde en het zevende gebod van de wet des Heren?'

7. de voorlopige wijzigingsvoorstellen in een aantal synodale bepalingen over te nemen met de aanvulling uit het commissierapport en deze op te nemen in de K.O.;
8. de instructie voor het deputaatschap vast te stellen met weglating van art.3.e in het concept;
9. deputaten op te dragen een handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure samen te stellen;
10. deputaten een studie-opdracht te verlenen inzake de kerkrechtelijke positie van repatriërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen;
11. deputaten onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid, dat losgemaakte predikanten voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden kunnen worden;
12. deputaten op te dragen aan de hand van bestaande regelingen een definitieve kerkrechtelijke regeling te ontwerpen voor gemeenten, die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen;
13. deputaten op te dragen een nieuwe uitgave van de K.O. voor te bereiden en te doen uitgeven.

Uw commissie stelt u voor over het voorstel van deputaten om de brochure van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) 'Rechtspositie en traktement van de predikant' voortaan als handleiding voor onze kerken te gebruiken, een beslissing te nemen nadat de synode van die brochure kennis heeft kunnen nemen.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

BIJLAGE 80
Artikel 179

Rapport 4A van commissie 1 inzake het rapport van deputaten kerkorde en kerkrecht

Bij de bespreking van rapport 4 van uw commissie was er slechts gelegenheid voor één vragenronde en de beantwoording van de zijde van de commissie en van deputaten. Wegens tijdgebrek werd u door de preses gelegenheid gegeven buiten de vergadering voorstellen en amendementen in te dienen bij de rapporteur. De commissie werd verzocht deze te verwerken in een nieuw rapport.

Uw commissie heeft opnieuw een ontmoeting gehad met deputaten en met hen de aanpassingen van haar voorstellen besproken.

De volgende voorstellen en amendementen werden door synodeleden ingediend. De amendementen hebben betrekking op de voorstellen in ons rapport 4.

- wijziging en aanvulling van voorstel 2:
 - 'twee jaar' wordt 'vijf jaar'
 - 'Betrokkene blijft vijf jaar beroepbaar met dien verstande dat terugkeer in het ambt' enz.
 - wijziging: 'classis gehoord het advies van deputaten naar art.49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging'
 - moet classis bij losmaking aparte beslissing nemen inzake beroepbaarstelling? Bepaling hierover opnemen.

(ingediend door J.P. Boiten, mede namens M.J. Oosting en A.C. Uitslag)

- amendementen
 - voorstel 2: 'twee jaar' wijzigen in 'vijf jaar'
 - voorstel 5: 'tijdelijk' te termineren en te vervangen door 'in incidentele gevallen'
 - voorstel 3 weglaten
 (ingediend door J.van Amstel, mede namens J.P. Boiten en A.C. Uitslag)
(2 en 5 mede namens M.J. Oosting)

- amendement op voorstel 4:
 - 'Alleen dezen (de wettige afgevaardigden) hebben stemrecht, behalve in de volgende aangelegenheden:
 - a. tucht- en appèlzaken die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen;
 - b. in alle andere zaken die hun personen in het bijzonder betreffen, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.'
 (ingediend door J.M.J. Kieviet, mede namens W.N. Middelkoop, G.van Roekel en D. Visser)

- amendement: 5a aanvullen:
 - 'belijdenis des geloofs naar de gereformeerde leer hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren'
 (ingediend door A.C. Uitslag, mede namens J.P. Boiten, W.N. Middelkoop en M.v.d. Sluys)

- amendement: 5b aanvullen:
 - '...en naar het oordeel van de kerkenraad een klaarblijkelijke inzet tonen voor een christelijke levenswandel'
 (ingediend door J.G. Schenau, mede namens W.N. Middelkoop en A.C. Uitslag)

Toelichting: De aanvulling wordt ingegeven door de in mijn ogen noodzakelijke eigen afweging, die een kerkenraad moet kunnen maken bij het al (bijv. na het schrijven van een 'kettlers' boek) of niet (bijv. in geval van samenwoning) onder censuur staan van diegenen, die het gastrecht aanvragen. De formulering sluit letterlijk aan bij het rapport van deputaten in hoofdstuk 4.

■ amendement en voorstel

5.c. 'in eigen gemeente onmogelijk avondmaal kunnen vieren;'

d. (huidig c)

12. 'deputaten op te dragen de kerkenraden onder de aandacht te brengen bij de overwegingen rondom het beroepingswerk losgemaakte predikanten niet bij voorbaat te passeren.'

(ingediend door A. Prins, mede namens A. Heystek en P.de Jong)

■ amendementen

toevoegen bij voorstel 5:

d. 'de eigenlijke toetsing en afweging van de situatie waarin een gast om toegang tot het avondmaal vraagt is aan de betreffende kerkenraad.'

6. vervalt

13. aanvullen met 'op zo kort mogelijke termijn, eventueel in een andere vorm.'

(ingediend door C.van Atten, mede namens J. Bosch en L.C. Buijs)

■ amendement

i.p.v. voorstel 6:

'deputaten op te dragen alsnog een nadere visie te ontwikkelen op het punt van huwelijksbevestiging van samenwonenden'

(ingediend door J.G. Schenau, mede namens J.P. Boiten en W.N. Middelkoop)

■ amendement m.b.t. voorstel 7

Betreft artikel 54 K.O.

Vraag is: Verander artikel 54 K.O. (de kleine letters) niet, maar verander het hoofdartikel zodanig dat het weer luidt zoals het tot de synode van 2001 luidde.

Antwoord preses: Het hoofdartikel kan alleen via een revisieverzoek worden gewijzigd.

Vraag wordt dan: Verander de kleine letters bij artikel 54 niet.

Voorstel: toevoegen aan voorstel 7: 'echter met uitzondering van de voorgestelde wijzigingen in artikel 54.'

Alternatief voorstel:

Artikel 54 als volgt te wijzigen:

Art.1a. Scholen in stand te houden of te stichten die tot grondslag hebben Gods Woord en de drie formulieren van enigheid etc. etc.

Art.1b. Om daar waar nieuwe scholen gesticht moeten worden of daar waar het onderwijs in bestaande scholen van de in het hoofdartikel genoemde grondslag afwijkt en geen verandering ten goede bewerkt kan worden, te komen of mee te werken aan het oprichten van scholen als in het hoofdartikel bedoeld

Art.2 de woorden 'in het bovenstaande artikel' te wijzigen in 'in het hoofdartikel.'

(ingediend door D. Blom, mede namens A. Heystek, P. de Jong, A. Prins en A.J. v.d. Wekken)

■ voorstel

toevoegen aan instructie:

art.3b – het bevorderen van de naleving van de kerkorde door zowel een sturende als een coördinerende functie te vervullen in de toerusting van ambtsdragers en gemeenteleden.

b wordt c, c wordt d enz.

(ingediend door G.van Roekel, mede namens J.van Amstel en A.C. Uitslag)

■ amendement

voorstel 8: de instructie van het deputaatschap vast te stellen. (dus weglating van 'met weglating van art.3.e in het concept')

(ingediend door G.van Roekel, mede namens J.M.J. Kieviet)

■ voorstel en amendementen:

– nieuw voorstel n.a.v. bezinning op naleving:

'deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe de kerkorde dient te zijn samengesteld en te functioneren om voor de kerk van nu een geestelijk instrument te zijn.'

– voorstel 2 en 3: i.p.v. commissie voorstellen van deputaten.

– voorstel 6: schrappen.

(ingediend door D. Visser, mede namens E. Beldman en R.v.d. Kamp)

■ voorstel

'Deputaten op te dragen te voldoen aan opdracht van de generale synode 2001 m.b.t. de appèlprocedure (art.31 K.O.) en duidelijk(er) aan te geven waar een appèl aan moet voldoen en welke termijn in acht genomen moet worden.'

(ingediend door D.A. Pons, mede namens E. Beldman en D. Visser)

- voorstel:

tussenvoegen 12-13:

'deputaten op te dragen te bevorderen dat in kerkelijke besluiten wordt aangegeven binnen welke termijn in appèl kan worden gegaan, dan wel dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd.'

(ingediend door E. Beldman en J. Groenewold, mede namens D. Visser)

Toelichting: Veel appèlzaken worden formeel niet ontvankelijk verklaard i.v.m. overschrijding van de termijn. In de Algemene Wet Bestuursrecht staat de verplichting in het besluit tevens aan te geven op welke wijze en binnen welke termijn beroep / bezwaar kan worden gemaakt / ingediend.

Bespreking van deze voorstellen en amendementen

Uw commissie bespreekt hieronder de ingediende voorstellen en amendementen in de volgorde van de commissievoorstellen in rapport 4 en daarna de overige ingediende voorstellen. De onderdelen van de ingediende voorstellen die betrekking hebben op hetzelfde commissievoorstel worden eerst bijeengebracht en met Romeinse cijfers genummerd.

Vervolgens maakt uw commissie u deelgenoot van haar overwegingen. Als dit resulteert in een aanpassing van het voorstel kunt u het voorstel zoals het nu luidt terugvinden onder de lijst voorstellen aan het eind van dit rapport.

- Met betrekking tot commissievoorstel 2:

- 'twee jaar' wordt 'vijf jaar'
- 'Betrokkene blijft vijf jaar beroepbaar met dien verstande dat terugkeer in het ambt' enz.
- wijziging: 'classis gehoord het advies van deputaten naar art.49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging'
- moet classis bij losmaking aparte beslissing nemen inzake beroepbaarstelling? Bepaling hierover opnemen.

II. 'twee jaar' wijzigen in 'vijf jaar'

III. in plaats van commissie 2 en 3 voorstellen van deputaten.

Voor de helderheid wil uw commissie u er vooraf op wijzen dat de vragen die zijn ontstaan met betrekking tot losgemaakte predikanten die geen beroep krijgen, voortkomen uit het gebruik dat de kerken zijn gaan maken van artikel 11 K.O. Dit artikel bood de mogelijkheid van verplaatsing. De kerken zijn artikel 11 gaan toepassen door predikanten wel los te maken van de ene gemeente, maar ze niet te verbinden aan een ander arbeidsterrein. Gedacht werd dat het beroepingswerk hierin wel zou voorzien. Nu dit niet gebeurt, komen de kerken voor problemen te staan en moet er naar praktische oplossingen worden gezocht. Er zijn al financiële regelingen gemaakt. De bezinning op de problematiek komt er nu achteraan.

Aan het probleem dat er losgemaakte predikanten zijn die geen beroep krijgen, zitten twee kanten. Aan de ene kant kan het niet zo zijn dat deze broeders altijd predikant blijven terwijl ze niet aan een gemeente verbonden zijn. Aan de andere kant mogen we niet uitsluiten dat na langere tijd toch nog een gemeente hen wil beroepen. Het voorstel van uw commissie wil aan beide kanten van het probleem recht doen.

Wat betreft de ingediende voorstellen, uw commissie acht de keus voor 2, 3 of 5 jaar een ondergeschikte zaak. Vijf jaar is naar het oordeel van de commissie lang; twee jaar zijn gauw voorbij zeker als in het beroepingswerk weinig voortgang zit. Gelet op de voorgestelde mogelijkheid om 'in bijzondere situaties' de twee jaar tot drie jaar te verlengen, kiest uw commissie ervoor in alle gevallen van drie jaar uit te gaan en de mogelijkheid van één jaar uitstel te laten vervallen. In verband hiermee wordt 63 jaar gewijzigd in 62 jaar.

Omdat er een misverstand was in de eerste vragenronde vervangt uw commissie nu 'radicaal' door 'titel en bevoegdheden' in plaats van 'bevoegdheden'.

Bij losmaking blijft de betrokken predikant enkele jaren beroepbaar. Na het intrekken van titel en bevoegdheden (zijn radicaal) na de termijn van drie jaar zou hij niet meer beroepen kunnen worden. Omdat uw commissie vindt dat daarvoor wel ruimte moet zijn, heeft zij een aanvulling gegeven op het voorstel van deputaten. De tekst hiervan is in ons nieuwe voorstel anders geformuleerd, zodat duidelijk is dat het initiatief ligt bij een gemeente die deze broeder alsnog als predikant begeert.

I, 2^e en 4^e lid zijn overbodig; het 3^e lid neemt de commissie over omdat het een verbetering is van de formulering.

III wordt door de commissie niet overgenomen.

- Met betrekking tot commissievoorstel 3:

I. Voorstel 3 weglaten

II. Voorstel 2 en 3: i.p.v. commissie voorstellen van deputaten.

Uw commissie neemt hier II over en I dus niet. Uw commissie is overtuigd geraakt dat er een situatie kan zijn waarin iemand niet meer beroepbaar kan worden gesteld, terwijl de maatregel van de tucht niet aan de orde is. In zo 'n uitzonderlijke situatie kan het recht om te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan te weinig blijken te zijn als het advies niet wordt opgevolgd. Dan toch beroepbaar stellen met de verwachting of de hoop dat er geen beroep zal komen, zou de kerk onwaardig zijn.

In het voorstel van deputaten zijn enkele tekstuele verbeteringen aangebracht. Naar analogie van het voorstel m.b.t. art.11 K.O. wordt ook hier de grens van 62 jaar gehanteerd.

- Met betrekking tot commissievoorstel 4:
'Alleen dezen (de wettige afgevaardigden) hebben stemrecht, behalve in de volgende aangelegenheden:
b. tucht- en appèlzaken die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen;
c. in alle andere zaken die hun personen in het bijzonder betreffen, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.'

Uw commissie neemt dit voorstel niet over omdat b bijna dezelfde tekst geeft als het huidige art. 33 met de bijbehorende onduidelijkheid. Uw commissie erkent dat haar voorstel ook een stuk onduidelijkheid laat vanwege de woorden 'in de meeste gevallen'. Toch is uw commissie ervan overtuigd dat artikel 33 meer omvat dat wat met 'tucht- en appèlzaken' wordt aangeduid. Het belangrijkste deel daarvan kan naar het inzicht van de commissie aangeduid worden met 'tucht- en appèlzaken en geschillen'. Om de gewenste duidelijkheid te bevorderen neemt uw commissie daarom het voorstel van deputaten over met toevoeging van de woorden 'en bij geschillen'. Deputaten kunnen zich in deze formulering vinden.

- Met betrekking tot commissievoorstel 5:
I. 'tijdelijk' te termineren en te vervangen door 'in incidentele gevallen'
II. 5a aanvullen:
'belijdenis des geloofs naar de gereformeerde leer hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren'
III. 5b aanvullen:
'...en naar het oordeel van de kerkenraad een klaarblijkelijke inzet tonen voor een christelijke levenswandel'
IV. toevoegen 5c 'in eigen gemeente onmogelijk avondmaal kunnen vieren'
5d (huidig c)
V. toevoegen 5d:
'de eigenlijke toetsing en afweging van de situatie waarin een gast om toegang tot het avondmaal vraagt is aan de betreffende kerkenraad.'

Uw commissie laat het woord 'tijdelijk' dat was bedoeld om te termineren, vallen omdat het ook zou kunnen worden opgevat als een toelating voor een periode. De woorden 'tijdelijk tot de viering van' worden vervangen door 'tot een viering van'.

Bij II, III en V moet worden bedacht dat de beslissing te allen tijde aan de kerkenraad is en daarom gekozen is voor de formulering 'een kerkenraad kan ...' Uw commissie wil in navolging van deputaten de criteria zo sober mogelijk houden.

II neemt uw commissie niet over omdat het in incidentele gevallen ook kan gaan om gasten met wie wel een geestelijke band wordt beleefd maar die geen belijdenis hebben gedaan van de gereformeerde leer (bijv. gasten uit Oost Europa).

III neemt uw commissie niet over omdat dit door de kerkenraad moeilijk kan worden beoordeeld en om de criteria zo sober mogelijk te houden.

IV neemt uw commissie niet over omdat dit samenhangt met het bepaalde ten aanzien van avondmaalsbediening in verpleeghuizen etc.

V neemt uw commissie niet over omdat het al besloten ligt is het voorstel van de commissie.

- Met betrekking tot commissievoorstel 6:
I. voorstel 6 vervalt
II. i.p.v. voorstel 6:
'deputaten op te dragen alsnog een nadere visie te ontwikkelen op het punt van huwelijksbevestiging van samenwonenden'
III. voorstel 6 schrappen.

Uw commissie had de bedoeling om de synode te dienen met haar voorstel, op grond van het feit dat deputaten deze opdracht niet hebben uitgevoerd en van het feit dat een ander deputaatschap in opdracht van de synode zich al op deze materie had bezonnen.

Uw commissie heeft er geen bezwaar tegen dat de bezinningsopdracht alsnog aan deputaten wordt meegegeven.

Uw commissie neemt II over.

- Met betrekking tot commissievoorstel 7:
I. toevoegen aan voorstel 7: 'echter met uitzondering van de voorgestelde wijzigingen in artikel 54.'
II. Alternatief voorstel:
Artikel 54 als volgt te wijzigen:
Art.1a. Scholen in stand te houden of te stichten die tot grondslag hebben Gods Woord en de drie formulieren van enigheid etc. etc.
Art.1b. Om daar waar nieuwe scholen gesticht moeten worden of daar waar het onderwijs in bestaande scholen van de in het hoofdartikel genoemde grondslag afwijkt en geen verandering ten goede bewerkt kan worden, te komen of mee te werken aan het oprichten van scholen als in het hoofdartikel bedoeld
Art.2 de woorden 'in het bovenstaande artikel' te wijzigen in 'in het hoofdartikel.'

Uw commissie acht het niet nodig dat de bepalingen bij artikel 54 gewijzigd worden en neemt daarom voorstel I over. In artikel 54 wordt gesproken over onderwijs in overeenstemming met de leer der kerk. De leer der kerk komt overeen met Gods Woord en de drie formulieren van enigheid. Het kan geen kwaad

om aan te sporen tot instandhouding of stichting van scholen die Gods Woord en de drie formulieren van enigheid tot grondslag hebben. Waar het niet mogelijk is overal scholen met deze grondslag te hebben, blijft toch art. 54 van toepassing 'zoveel zij kunnen hen onderwijs te laten volgen dat in overeenstemming is met de leer van de kerk.'

Eveneens met betrekking tot commissievoorstel 7:

In verband met de door deputaten gemaakte opmerking dat 'religionis causa' (art.70 sub 4c) niet weergegeven kan worden door 'vanwege geloof' en gehoord de toezegging van deputaten dat hiervan wel een omschrijving kan worden toegevoegd, neemt uw commissie dit dankbaar over.

Resumerend (zie ook rapport 4) stellen wij nu voor de voorlopige wijzigingsvoorstellen van deputaten in een aantal synodale bepalingen over te nemen met verwerking van het volgende:

- a. dat art.54 K.O. sub 1 en 2 ongewijzigd blijft;
- b. dat in art. 60 sub 2.d 'stipulatiën' vervangen wordt door 'verplichtingen';
- c. dat aan art. 70 sub 4.c een verklarende omschrijving van 'religionis causa' wordt toegevoegd.

■ Met betrekking tot commissievoorstel 8:

I. toevoegen aan instructie:

art.3b 'het bevorderen van de naleving van de kerkorde door zowel een sturende als een coördinerende functie te vervullen in de toerusting van ambtsdragers en gemeenteleden.'

b wordt c, c wordt d enz.

II. amendement:

'de instructie van het deputaatschap vast te stellen.' (dus weglating van 'met weglating van art.3.e in het concept')

Het is uw commissie gebleken dat art.3b in het concept van deputaten de toerusting bedoelt die ondermeer de naleving van de kerkorde wil bevorderen. Overname van I zou dus betekenen dat de nieuwe artikelen 3b en 3c hetzelfde zouden beogen. Om toch de 'naleving van de kerkorde' in de instructie te noemen stelt uw commissie u in overleg met deputaten voor art. 3b in het concept te laten beginnen met de toevoeging 'het bevorderen van de naleving van de kerkorde door'.

De motivatie van uw commissie om art. 3e weg te laten was, dat gevreesd werd dat men op kerkelijke vergaderingen rechten zou willen ontlenen aan adviezen van dit deputaatschap. Het was uw commissie bekend dat in de afgelopen periode deputaten deze opdracht wel hadden, maar uw commissie meende dat dit nog geen reden was om het in de instructie op te nemen. Uw commissie kan zich goed vinden in wat deputaten over hun adviezen schrijven in 2.4 van hun rapport: 'Daarbij kon niemand die ons benaderde het idee krijgen dat wij een aparte beroepsinstantie binnen de kerken zouden zijn. Want in dat geval zouden wij deputaten art. 49 K.O. (met hun advies) of kerkelijke vergaderingen (met hun besluitvorming) voor de voeten lopen.' Uw commissie neemt na overweging van het een en ander voorstel II over met een toevoeging aan art. 3.e: 'het uitbrengen van kerkrechtelijk advies (zonder dat daar rechten aan kunnen worden ontleend)'.

■ Met betrekking tot commissievoorstel 13:

aanvullen met 'op zo kort mogelijke termijn, eventueel in een andere vorm.'

Uw commissie neemt dit over met een aangepaste formulering.

■ Nieuw voorstel:

'deputaten op te dragen de kerkenraden onder de aandacht te brengen bij de overwegingen rondom het beroepingswerk losgemaakte predikanten niet bij voorbaat te passeren.'

Tegenover de intentie van het voorstel staat uw commissie sympathiek. Uw commissie is echter van mening dat dit voorstel niet kan worden omgezet in een opdracht aan deputaten, maar bij monde van de voorzitter als signaal aan alle kerkenraden in overweging gegeven dient te worden en als zodanig in de kerkelijke pers vermeld.

■ Nieuw voorstel n.a.v. bezinning op naleving:

'deputaten op te dragen zich te bezinnen op de vraag hoe de kerkorde dient te zijn samengesteld en te functioneren om voor de kerk van nu een geestelijk instrument te zijn.'

Uw commissie is van mening dat hier mooie woorden worden gebezigd, maar dat het geen zin heeft deputaten een dergelijke bezinningsopdracht te geven. Ze neemt het voorstel niet over.

■ Nieuw voorstel m.b.t. appèlprocedure:

'deputaten op te dragen te voldoen aan opdracht van de generale synode 2001 m.b.t. de appèlprocedure (art.31 K.O.) en duidelijk(er) aan te geven waar een appèl aan moet voldoen en welke termijn in acht genomen moet worden.'

Uw commissie neemt dit voorstel naar zijn intentie over zonder de verwijzing naar de synode van 2001. Uit de acta blijkt niet dat dit met de gevraagde toevoeging aan artikel 31 K.O. werd bedoeld.

■ Nieuw voorstel m.b.t. appèls:

'deputaten op te dragen te bevorderen dat in kerkelijke besluiten wordt aangegeven binnen welke termijn

in appèl kan worden gedaan, dan wel dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd.'

Uw commissie neemt dit voorstel over met de wijziging van 'in kerkelijke besluiten' in 'bij kerkelijke besluiten.' Het hoeft niet in besluitteksten te worden opgenomen. Het kan in een begeleidend schrijven of bij publicatie van besluiten vermeld worden. Deputaten kunnen overwegen een model voor deze vermelding te formuleren en dit op te nemen als bijlage in de kerkorde.

- Het voorstel van deputaten om de brochure van de GKV 'Rechtspositie en traktement van de predikant' als handleiding voor onze kerken te gebruiken.

We stellen vast dat de brochure niet aanwezig is en dat we er dus niets mee kunnen. Bovendien is uw commissie van mening dat deze brochure vanwege de financiële implicaties niet zonder overleg met deputaten financiële zaken als handleiding in gebruik genomen kan worden. Uw commissie stelt u voor bezinning op de rechtspositie van predikanten opnieuw als opdracht aan deputaten mee te geven.

Voorstellen

Uw commissie stelt de synode voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren, hen te bedanken voor de geboden bezinning op een aantal vraagstukken en waardering uit te spreken voor hun inzet;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. aan artikel 11 K.O. toe te voegen:
Wanneer een losgemaakte predikant binnen drie jaar geen beroep heeft ontvangen en aangenomen, zal de classis gehoord het advies van deputaten naar art.49 K.O. alsmede van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging en eventueel na advies van een onafhankelijke instantie, het besluit nemen titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap in te trekken. Een uitzondering wordt gemaakt voor predikanten die op het moment van deze beslissing van de classis de leeftijd van 62 jaar hebben bereikt.
Als een gemeente een broeder van wie titel en bevoegdheden verbonden aan het predikantschap zijn ingetrokken wenst te beroepen, dient zij een verzoek in bij de classis waaronder de gemeente sorteert. Het beroep kan worden uitgebracht na goedkeuring van de classis met positief advies van deputaten naar art.49 K.O.
4. aan artikel 12 K.O. toe te voegen:
De classis heeft het recht om in bijzondere situaties opnieuw gehoord het advies van deputaten naar art. 49 K.O. en van deputaten voortijdige ambtsbeëindiging een predikant dringend te adviseren tot een andere staat des levens over te gaan.
Daarnaast heeft de classis de bevoegdheid om een predikant, indien dat noodzakelijk is gebleken, uit het ambt te ontheffen. Deze maatregel zal niet genomen worden, indien de betrokken predikant de leeftijd van 62 jaar heeft bereikt. Dan zal hooguit tot losmaking worden besloten.
5. art.33 K.O. aldus aan te passen:
Alleen dezen hebben stemrecht, behalve in tucht- en appèlzaken en bij geschillen die hun personen of kerken in het bijzonder betreffen, opdat ze geen rechter zijn in eigen zaken.
6. art.63 K.O. sub 5 aldus aan te passen:
Een kerkenraad kan gasten, die geen lid zijn van de Christelijke Gereformeerde Kerken, tot een viering van het avondmaal toelaten wanneer zij:
 - a. belijdenis des geloofs hebben afgelegd en derhalve gerechtigd zijn in de eigen gemeente avondmaal te vieren;
 - b. in de eigen gemeente niet onder kerkelijke tucht staan;
 - c. bij de kerkenraad vooraf de wens te kennen geven van het gastrecht gebruik te maken.
7. de voorlopige wijzigingsvoorstellen van deputaten in een aantal synodale bepalingen over te nemen met verwerking van het gestelde in commissierapport 4A en op te nemen in de K.O.;
8. de instructie voor het deputaatschap vast te stellen met de toevoeging aan art. 3.b in het concept van de woorden 'het bevorderen van de naleving van de kerkorde door' (het ontwikkelen enz.) terwijl art. 3.e wordt 'het uitbrengen van kerkrechtelijk advies (zonder dat daar rechten aan kunnen worden ontleend);'
 - a. deputaten op te dragen een handleiding voor de kerkelijke tuchtprocedure samen te stellen;
 - b. deputaten op te dragen m.b.t. de appèlprocedure duidelijk(er) aan te geven waar een appèl aan moet voldoen en welke termijn in acht genomen moet worden;
 - c. deputaten op te dragen te bevorderen dat bij kerkelijke besluiten wordt aangegeven binnen welke termijn in appèl kan worden gedaan, dan wel dat in een openbare bekendmaking in de kerkelijke pers deze termijn wordt gepubliceerd;
10. deputaten op te dragen alsnog een nadere visie te ontwikkelen op het punt van huwelijksbevestiging van samenwonenden;
11. deputaten opnieuw op te dragen zich te bezinnen op de rechtspositie van predikanten;
12. deputaten een studie-opdracht te verlenen inzake de kerkrechtelijke positie van repariërende predikanten, die niet binnen redelijke tijd een beroep ontvangen;
13. deputaten onderzoek te laten doen naar de mogelijkheid, dat losgemaakte predikanten voor een bepaalde periode aan een gemeente verbonden kunnen worden;
14. deputaten op te dragen aan de hand van bestaande regelingen een definitieve kerkrechtelijke regeling te ontwerpen voor gemeenten, die overwegen samen te gaan of samen het beroepingswerk ter hand zullen nemen;

15. deputaten op te dragen een nieuwe uitgave van de K.O. voor te bereiden en te doen uitgeven, eventueel in tijdelijke vorm op zo kort mogelijke termijn.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

BIJLAGE 81
Artikel 182

Rapport 12 van commissie 6 inzake paragraaf 4.2 van het rapport van deputaten vertegenwoordiging van de kerken

Tijdens het bespreken van het rapport van deputaten vertegenwoordiging der kerken op de eerste synodedag is de opdracht die de vorige synode gaf inzake het maken van een folder over de activiteiten en de daarmee gepaard gaande kosten van alle kashoudende deputaatschappen voor de leden van de kerken aan de orde geweest. Het moderamen heeft toen de vraag aan commissie 6 gesteld dit punt mee te nemen in hun besprekingen en hierover eventueel voorstellen te doen aan de synode.

Het besluit van de generale synode 2001 luidt als volgt: *'deputaten vertegenwoordiging van de kerken op te dragen in overleg te treden met het landelijk kerkelijk bureau, teneinde op een zo kort mogelijke termijn de kerken te dienen met een eigentijdse folder, waarin inzichtelijk wordt gemaakt aan welke doelen de door de omslagen bijeengebrachte gelden worden besteed. Daarbij dient in het bijzonder aandacht te worden gegeven aan die kassen die doorgaans publicitair in de schaduw blijven. Deze folder dient tot de volgende synode voor de kerken en kerkleden beschikbaar te zijn.'*

Uit het rapport van deputaten vertegenwoordiging der kerken blijkt dat aan deze opdracht, om diverse redenen, niet is voldaan. Met deputaten betreft uw commissie dit, temeer daar er binnen de kerken zeker behoefte is aan de gevraagde informatie.

Uw commissie acht het meer in de lijn van deputaten financiële zaken te liggen deze opdracht uit voeren. In artikel 2 bij Bijlage 32 K.O. inzake de instructie van deputaten financiële zaken wordt immers ook het aspect van 'informereren van de kerken, enz.' genoemd. Uw commissie vindt het redelijk deputaten financiële zaken hierbij steun te laten krijgen van ter zake kundige vrijwilligers uit de kerken.

Uw commissie stelt voor het volgende te besluiten:

1. Deputaten financiële zaken op te dragen op zo kort mogelijke termijn de kerken te dienen met een eigentijdse folder, waarin inzichtelijk wordt gemaakt aan welke doelen de door de omslagen bijeengebrachte gelden worden besteed. Daarbij dient in het bijzonder aandacht te worden gegeven aan die kassen die doorgaans publicitair in de schaduw blijven. Deze folder dient tot de volgende synode voor de kerken en kerkleden beschikbaar te zijn. Deputaten zullen bij het uitvoeren van deze opdracht zoveel als mogelijk gebruik maken van ter zake kundige vrijwilligers uit de kerken.

A.J. van der Wekken, rapporteur

BIJLAGE 82
Artikel 186

Rapport 6A van commissie 5 inzake het rapport van deputaten hulpverlening binnen- en buitenland.

Tijdens de bespreking op de synode van rapport 6 van commissie 5 kwam aan de orde welk beleid er door deputaten moet worden gevoerd met betrekking tot de zgn. doorgeefprojecten.

Br. A.J. v.d. Wekken diende een voorstel in en omdat er verschillend werd gereageerd op dit voorstel kreeg uw commissie de gelegenheid om zich nader op dit voorstel te beraden.

Het voorstel luidt als volgt:

'De synode spreekt uit dat deputaten de grootst mogelijke terughoudendheid moet betrachten met het adviseren bijdragen rechtstreeks aan goede doelen over te maken, teneinde het zicht op de geldstroom en de kosten niet uit het oog te verliezen.'

Uw commissie heeft opnieuw met deputaten contact gehad. In een gesprek met hen gaven zij ons te kennen dat zij in de achterliggende periode steeds meer te maken kregen met gemeenten die zelfstandig een project willen steunen. Plaatselijke kerken hebben steeds vaker internationale contacten. Zij informeren bij deputaten of het verantwoord is aan een bepaald project steun te verlenen.

Zo is er voor deputaten een meer adviserende rol gekomen. Zij willen dit doen om gemeenten te helpen. Dit is de afgelopen drie jaren steeds meer het beleid geworden van deputaten. Een reden hiervoor is ook dat zij op deze manier de administratieve kosten zo laag mogelijk willen houden.

Om een gedegen advies te kunnen geven moeten deputaten wel inzage hebben in de financiële verslaggeving van dergelijke projecten.

De eigen projecten presenteren deputaten aan de kerken. Zij mobiliseren daarvoor hun mensen en willen het heel gericht de kerken aanbieden. Daarom willen ze graag dat de synode een omslag vaststelt los van de februaricollecte.

Om de bespreking ter synode te dienen heeft uw commissie ook met commissie 6 contact gezocht. In een gesprek met hen is het onderwerp 'adviesprojecten' besproken.

Bij deze vorm van 'doorgeefprojecten' is er geen zicht op de giften die voor een bepaald project worden gegeven. Het kan zijn dat de kosten die deputaten maken om over een project advies te geven onevenredig hoog zijn in vergelijking met het aantal giften dat er voor wordt gegeven. Er zou een situatie kunnen ontstaan waarbij er sprake is van 100% kosten zonder dat er zicht is op wat het oplevert.

Uw commissie is van oordeel dat het niet de taak van het deputaatschap is om mensen aan te moedigen te geven aan projecten die niet op hun begroting staan. Wanneer dit beleid grotere vormen aan zou nemen, zou het werk van deputaten gaan verschuiven in de richting van een adviesorgaan.

Het beleid van deputaten moet er op gericht zijn om de besteding zoveel mogelijk binnen de begroting te houden. De gemeenten moeten worden opgewekt steun te geven aan de eigen projecten.

Incidenteel kunnen deputaten advies geven aan gemeenten over het steunen van bepaalde projecten die zonder tussenkomst van deputaten kunnen worden gesteund.

Is er sprake van een noodsituatie, dan kunnen deputaten een 'doorgeefproject' organiseren en de binnengekomen giften daarvoor doorgeven. De vorige synode heeft bepaald dat deputaten van die bijdragen 5% mogen aftrekken ter dekking van hun kosten.

Verder heeft uw commissie met commissie 6 van gedachten gewisseld over de voorstellen 4 en 5.

De financiële commissie onderschrijft evenals commissie 5 de wenselijkheid van deze voorstellen. Een andere zaak is of deze verandering verantwoord is en tot de mogelijkheden behoort.

Afgesproken is dat commissie 6 dit in hun bespreking meeneemt en beoordeelt in hoeverre dit kan uitlopen op concrete voorstellen, zodat commissie 5 deze voorstellen laat vervallen.

Uw commissie stelt u voor:

1. deputaten dank te zeggen voor het gevoerde beleid en hun werkzaamheden goed te keuren;
2. de aangegeven tekst onder 'aanvulling' op blz. 9.17/45 toe te voegen op blz. 14 van het deputatenrapport;
3. deputaten op te dragen zo veel mogelijk terughoudendheid te betrachten met het adviseren van gemeenten om bijdragen rechtstreeks aan goede doelen over te maken, ten einde het zicht op de gemaakte kosten en de binnengekomen giften niet uit het oog te verliezen.

J.P. Boiten, rapporteur.

BIJLAGE 83
Artikel 187

Rapport 4A van commissie 5 inzake het rapport van TMO

Uw commissie heeft opnieuw een gesprek gevoerd met deputaten over de beoogde samenvoeging van de deputaatschappen ADMA en HBB.

Deputaten hebben een aanvullende bijlage gemaakt. Deze wordt u hierbij aangeboden. Hierin staat meer informatie over de structuur van het nieuwe deputaatschap. Uw commissie is dankbaar voor deze aanvulling.

Uw commissie heeft met deputaten doorgesproken over de meerwaarde van de samenvoeging. Deputaten wijzen op werkzaamheden die dubbel werden gedaan, zoals het opstellen van een beleidsnotitie. Het denken over beleid moet voortgaan. Wat de beleidsmedewerkers betreft – zij doen werk voor de deputaatschappen gezamenlijk maar ook afzonderlijk. Op zichzelf functioneert het TMO goed maar bij samenvoeging is er toch een laag minder wat betreft het nemen van beslissingen en het dragen van verantwoordelijkheid. De meerwaarde heeft dus te maken met de structuur van het vergaderen en daarnaast ook het bij elkaar brengen van het werk van beide deputaatschappen.

Er is gesproken over de grootte van het nieuwe deputaatschap en of ieder lid een deputaat moet zijn. Ook is de mogelijkheid onder ogen gezien of er een kleiner aantal werkgroepen zou kunnen functioneren.

Deputaten hebben duidelijk gemaakt dat sommigen wel graag in een werkgroep participeren maar geen verantwoordelijkheid willen dragen voor het totale werk van het deputaatschap o.a. vanwege beperkte mogelijkheden. Vandaar dat voor deze constructie van werkgroepen is gekozen. De leden van een werkgroep krijgen een mandaat dat is begrensd door het beleid dat door deputaten is vastgesteld.

Voor elke werkgroep wordt een toegesneden mandaat gemaakt dat zoveel mogelijk aansluit bij de bestaande praktijk. De continuïteit wordt zo gewaarborgd.

De eindverantwoordelijkheid berust bij deputaten beleid en bestuur, zodat elke werkgroep verantwoording van haar activiteiten verschuldigd is aan deze deputaten.

Uw commissie heeft zich laten overtuigen van de goede structuur van dit nieuwe deputaatschap, zodat de bedenkingen die in rapport 4 staan op blz. 916/44, zijn weggenomen. Het is wel de bedoeling dat de voorzitter, secretaris en penningmeester door de Generale Synode worden benoemd.

Geeft de samenvoeging financiële voordelen? In de aanvangssituatie zal dit nog niet zijn te merken, maar er zullen bijv. minder reiskosten zijn te vergoeden en de beleidsmedewerkers zullen meer tijd krijgen voor ander werk omdat er minder vergaderd hoeft te worden. Het aantal fte's zal afnemen en dat geeft een financieel voordeel. Vergelijking van de afzonderlijke begrotingen laat zien dat de nieuwe constructie winst oplevert. Om de voordelen inzichtelijk te maken zou de samengevoegde begroting weer moeten worden uitgesplitst.

Deputaten vragen een expliciete opdracht van de synode om een evaluatie van de nieuwe situatie te maken. Om die te zijner tijd te kunnen beoordelen zal het goed zijn om alle vier bijlagen in de Acta op te nemen.

De nieuwe naam van het deputaatschap kan zijn: deputaten Diaconaat. Hoewel er andere elementen bijgevoegd kunnen worden om relaties en werkvelden aan te geven, maakten deputaten ons duidelijk dat heel het werk onder deze naam valt.

Uw commissie heeft deputaten gewezen op de ontwikkelingen rond de WMO. Deputaten hebben aangegeven dat dit onder hun opdracht valt en dat zij hier aandacht aan zullen schenken.

Hiertoe wil de commissie een aanvulling aanbrengen in punt 4.f. van de instructie zoals die in bijlage 2 wordt voorgesteld.

De nieuwe tekst luidt dan:

'f. zich te bezinnen op de vragen en de consequenties van de maatschappelijke context voor ons kerk en christen zijn, waarbij het met name gaat om vragen rond de verdeling en de kwaliteit van arbeid en welvaart en de daarmee samenhangende veranderende sociale verhoudingen en voorzieningen in Nederland en wereldwijd.'

De commissie stelt u voor:

1. de handelingen van het TMO onder dankzegging goed te keuren;
2. voort te gaan met het onderhouden van contacten met het Generaal Diaconaal deputaatschap van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt;
3. de deputaatschappen ADMA en HBB samen te voegen tot een nieuw deputaatschap diaconaat;
4. voor dit deputaatschap zeven deputaten te benoemen alsmede een voorzitter, secretaris en penningmeester;
5. bijlage 1 in de Acta op te nemen met in achtname van de gemaakte opmerkingen op blz. 9.16/43 en 44 en bijlage 3 ongewijzigd in de Acta op te nemen;
6. bijlage 2 inclusief de aanvulling van de instructie onder 4.f. als beleidsnotitie voor het deputaatschap diaconaat te aanvaarden;
7. bijlage 4 te aanvaarden als een voorlopig werkschema en deputaten op te dragen op de volgende synode een evaluatie te geven van de nieuwe situatie.

J. P. Boiten, rapporteur.

BIJLAGE 84
Artikel 188

Rapport 1B van commissie 1 inzake het rapport van het curatorium van de Theologische Universiteit

In rapport 1A stelde uw commissie u het volgende voor te besluiten:

1. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit op te dragen het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl.9 K.O.) samen te voegen en daarvoor aan de eerstvolgende synode voorstellen te doen;
2. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit te verzoeken reeds op de generale synode van 2007 met één rapport te komen.

Naar aanleiding van de bespreking werd ons opgedragen om te trachten in overleg met het curatorium en commissie 6 met een voorstel te komen waarin ook het curatorium zich zou kunnen vinden. Wel staat het curatorium sympathiek tegenover de gedachte om beide deputaatschappen samen te voegen, maar het bezwaar van de zijde van het curatorium tegen bovenstaand voorstel is: dan zet het curatorium een handtekening onder handelingen van deputaten-financieel die zij helemaal niet inhoudelijk beoordeeld heeft, en omgekeerd: het blijven immers tot 2007 nog twee gescheiden deputaatschappen.

Uw commissie is van mening dat dit formeel juist is. Anderzijds geeft het ook precies aan waarom de indieners van het voorstel toe willen naar één deputaatschap met twee secties: opdat beleid en financiën op elkaar worden betrokken. Naar de gedachte van uw commissie zou nu al met de bestaande regelingen in de vorm van overleg tussen de twee zelfstandige deputaatschappen gewerkt kunnen worden op

een wijze die de gewenste nieuwe situatie benadert. Uw commissie heeft haar voorstellen bijgesteld en voorgelegd aan curatorium en commissie 6. Curatoren kunnen zich in deze tussenoplossing vinden, commissie 6 niet. Die wil blijven bij het eerdere voorstel:

'het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit te verzoeken reeds op de generale synode van 2007 met één rapport te komen.'
Het voorstel van uw commissie luidt:

De synode besluit:

1. de wenselijkheid uit te spreken dat het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit worden samengevoegd tot één deputaatschap;
2. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit de consequenties daarvan te laten onderzoeken en daartoe voorbereidingen te treffen;
3. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit op te dragen een nieuw reglement voor te bereiden ter vervanging van het reglement voor de Theologische Universiteit (bijl.8 K.O.) en de instructie voor deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit (bijl.9 K.O.);
4. het curatorium en deputaten-financieel voor de Theologische Universiteit te verzoeken hun rapporten voor de generale synode van 2007 zoveel mogelijk met elkaar in verband te brengen en gezamenlijk te rapporteren over de opdrachten genoemd onder 2 en 3.

J.W. Schoonderwoerd, rapporteur

BIJLAGE 85
Artikel 191

Rapport 7a van commissie 3 inzake het rapport van deputaten kerkjeugd en onderwijs

Tijdens de bespreking van de rapporten van deputaten en uw commissie zijn een aantal amendementen op het voorstel tot besluit ingediend. Deze amendementen worden hieronder weergegeven met daaraan verbonden het standpunt van uw commissie dienaangaande:

1. *toevoeging bij voorstel 3*: 'voor zover het de organisatorische kant daarvan betreft' (ingediend door P.D.J. Buijs, J. van Amstel en C.A. den Hertog). Uw commissie neemt dit amendement niet over. Het is wenselijk dat het gesprek over de visie op het jeugdwerk een plaats heeft in de onderlinge ontmoetingen van de beide jeugdwerkorganisaties. Het kan toch niet zo zijn dat organisaties die beide vanuit Schrift en belijdenis dienstbaar willen zijn aan de jeugd van onze kerken niet zouden spreken over de visie op het jeugdwerk? Verscheidenheid in visie sluit gesprek niet uit, maar geeft juist reden daartoe met het oog op de dienst aan de kerkjeugd. Daarom acht uw commissie het een taak voor deputaten om het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het werk te bevorderen.
2. *wijziging van voorstel 13*: 'deputaten op te dragen een inhoudelijk leerplan te maken als blijkt dat dit wenselijk en haalbaar is' (ingediend door D. Visser c.s.). Uw commissie neemt de intentie van dit amendement over. Het nieuwe voorstel 13 luidt: 'deputaten op te dragen een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming te maken als na een gehouden onderzoek de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een dergelijk leerplan is gebleken'.
3. *toevoeging van een nieuw voorstel (15)*: 'deputaten op te dragen te vragen aan de kerkenraden om te melden wat zij aan het document 'Jeugdwerk binnen de christelijke gereformeerde kerken' hebben gehad en wat zij er mee gaan doen' (ingediend door D. Visser c.s.). Onmiskenbaar kunnen deputaten hun winst doen met reacties uit de kerken. Zij kunnen eveneens de kerkenraden vragen op welke wijze zij het document een plaats geven in (het beleid ten aanzien van) het jeugdwerk. Een expliciet voorstel tot besluit dienaangaande is echter niet nodig. Het aanbieden van het document aan de kerken zal niet gebeuren zonder een uitnodiging tot een reactie. Uw commissie neemt deze toevoeging daarom niet over.
4. *toevoeging van een nieuw voorstel 5*: 'deputaten op te dragen – zich met de jeugdwerkorganisaties te bezinnen op het werk van de jeugdwerkorganisaties, hun eigenlijke taak en een eventuele uitbreiding, en de financiering daarvan; – en de verhouding tussen deputaten en de jeugdwerkorganisaties bij uitbreiding vaststellen. 5 wordt 6' (ingediend door D. Visser c.s.). Uw commissie stemt in met de intentie van dit voorstel. Daarmee wordt uitdrukkelijk verwoord wat ook uw commissie voor ogen staat. Een eventuele uitbreiding van de taak van de jeugdwerkorganisaties heeft mogelijk consequenties voor het werk van deputaten. Daarom is het zinvol dat dan ook wordt gekeken naar de verhouding tussen deputaten en de beide organisaties. Ons nieuwe voorstel tot besluit 5 luidt: 'deputaten op te dragen zich samen met de jeugdwerkorganisaties te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de jeugdwerkorganisaties opnieuw worden vastgesteld'. Met het invoegen van dit nieuwe besluit verandert ook de nummering van de volgende besluiten.

Voor het overige voert uw commissie gehoord de bespreking ter synode een enkele wijziging door in het voorstel tot besluit. Dat betreft in de eerste plaats de kwestie van de instructie van deputaten. Uw commissie heeft voorgesteld artikel 3, lid g (betreffende het contact met predikanten naar artikel 6 K.O.) uit bijlage 29 van de kerkorde ongewijzigd te laten. Dat krijgt nu ook een plaats in een afzonderlijk voorstel (11). In de tweede plaats laten wij het tweede gedeelte van lid 3f van ons voorstel vallen. Aanvankelijk hadden wij dat overgenomen uit het overzicht van deputaten. Het opnemen van deze zinsnede over de kerkenraden zou echter een doublure betekenen met artikel 3, lid e van bijl. 29. Daar worden namelijk de

kerkenraden al genoemd. Bovendien sluit op deze wijze het ongewijzigde artikel 6 van bijlage 29 beter aan bij artikel 3, lid f. Kortom: uw commissie stelt voor artikel 3f van de instructie voor deputaten ongewijzigd te laten.

Tijdens de bespreking op uw vergadering bleek er onduidelijkheid te bestaan over de omschrijving van vrij en kerkelijk jeugdwerk door deputaten in hun rapport. Eveneens was het rapport van uw commissie niet helemaal helder op dit punt omdat daarin geen onderscheid werd gemaakt tussen het jeugdwerk in de plaatselijke gemeente en het landelijk georganiseerde jeugdwerk. Daarom nemen wij de passage uit ons rapport dat daarop betrekking heeft terug. Het betreft deze passage: 'Het onderscheid ...een grotere rol speelt'. Dus dan begint de nieuwe alinea met 'Op welke wijze ...' Dan kan de zin die begint met 'Volgens uw commissie ..' direct aan het voorafgaande worden geplakt. Wij stellen ook voor dat de passage uit het deputatenrapport (§ 3.3) op dit punt wordt herzien (zie voorstel 16). Verder deelt uw commissie u mee dat zij het 'Leerplan voor opvoeding en vorming' heeft gezien.

Op grond van het bovenstaande komt uw commissie tot het volgende voorstel tot besluit waarin de wijzigingen cursief zijn gedrukt.

Uw commissie stelt uw vergadering vor

1. de handelingen van deputaten goed te keuren;
2. opnieuw deputaten te benoemen;
3. deputaten opdracht te geven tot het bevorderen van het gesprek tussen de beide jeugdwerkorganisaties over de visie op het jeugdwerk;
4. de bijdrage aan de beide jeugdwerkorganisaties (CGJO en LCJ) tot en met 2007 te verhogen zodat in deze periode de werkzaamheden voortgang kunnen hebben en de jeugdwerkorganisaties passende maatregelen kunnen treffen in verband met het wegvallen van de overheidssubsidies;
5. *deputaten op te dragen zich samen met de jeugdwerkorganisaties te bezinnen op het werk van deze organisaties, hun eigenlijke taak, een eventuele uitbreiding daarvan en de daaraan verbonden financiële consequenties. Bij eventuele uitbreiding van de taak moet de verhouding tussen deputaten en de jeugdwerkorganisaties opnieuw worden vastgesteld*;
6. opdracht te geven aan deputaten tot het doen van voorstellen aan de volgende generale synode met betrekking tot objectieve criteria voor het vaststellen van de bijdragen aan de CGJO en het LCJ;
7. opdracht te geven aan deputaten tot het ontwikkelen van initiatieven om te komen tot regionale bijeenkomsten voor kerkleden die betrokken zijn bij het onderwijs;
8. artikel 1 van de instructie van deputaten (bijl. 29 van de kerkorde) als volgt te wijzigen: 'De generale synode benoemt zeven deputaten 'kerkjeugd en onderwijs';
9. artikel 2 van de instructie van deputaten als volgt te wijzigen: 'Deputaten zijn gerechtigd adviseurs aan te trekken die door hun opleiding en/of dagelijks werk goed georiënteerd zijn in vragen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs'.
10. *artikel 3f van de instructie ongewijzigd te laten*;
11. *artikel 3g van de instructie ongewijzigd te laten*;
12. artikel 3h van de instructie te wijzigen in: '(Tot de taak van deputaten behoort) het ontwikkelen van materialen met betrekking tot jeugd, jeugdwerk, opvoeding en onderwijs';
13. artikel 4 van de instructie als volgt te wijzigen: 'Het contact met de kerkenraden wordt onderhouden door a. het verstreken van algemene informatie omtrent jeugdwerk, christelijke opvoeding en onderwijs; b. het opwekken tot het houden van de jaarlijkse jeugdzondag in september; c. het wijzen op materialen en andere vormen van toerusting.
14. artikel 6 van de instructie te handhaven;
15. *deputaten op te dragen een inhoudelijk leerplan voor opvoeding en vorming te maken wanneer na een gehouden onderzoek de wenselijkheid en haalbaarheid van het opstellen van een dergelijk leerplan is gebleken*;
16. deputaten op te dragen de visie op het jeugdwerk zoals neergelegd in hun werkdocument 'Jeugdwerk binnen de christelijke gereformeerde kerken' verder uit te werken, waar nodig te herzien en aan te bieden aan de kerken.

D.J. Steensma, rapporteur

BIJLAGE 86
Artikel 195

Rapport 12 van commissie 3 als aanvullend rapport bij rapport 2B inzake het rapport van deputaten erediens

Enkele opmerkingen vooraf

In de bijlage bij dit rapport treft u alle ingediende voorstellen (A t/m I) aan. Het leek uw commissie niet nodig dat in de Acta alle voorstellen tot wijziging worden opgenomen. Voorzover het een kort voorstel betreft inzake een wijziging van één van de 'voorstellen tot besluit' is de tekst hieronder ook opgenomen.

Verder zijn we als commissie als volgt te werk gegaan. De voorstellen A. en B. zijn aan deputaten voorgelegd met het verzoek om een reactie daarop. De reden daarvan is dat het voorstellen zijn op a. vele punten, en/ of b. behoorlijk ingrijpend zijn qua tekstuele wijzigingen.

U treft bij deze voorstellen de reacties van deputaten aan.

Vervolgens hebben we als commissie de opmerkingen zoveel mogelijk gerubriceerd. Op grond daarvan (en er wordt verwezen naar de daaraan ten grondslag liggende voorstellen) treft u hieronder een samenvattend overzicht aan van wat uw commissie voorstelt om deputaten op te dragen te wijzigen c.q. aan te vullen in de voorgestelde concept-formulieren. Dat is dus een aanvulling op wat reeds eerder met hen besproken is. Deputaten hadden immers al aangegeven akkoord te gaan met een aantal voorstellen tot wijziging die uw commissie eerder aan deputaten hebben voorgelegd (zie bijlage bij rapport 2 B, p. 9.27/36 t/m 9.27/ 40).

Tenslotte deze opmerking: als we hieronder een voorstel tot wijziging voorstellen dan lijkt het de commissie goed deputaten wel enige vrijheid te geven inzake de precieze formulering om te voorkomen dat het een 'lappendeken' wordt. Iedere schrijver heeft een eigen stijl en het lijkt uw commissie goed dat alles in één stijl geschreven blijft.

We menen de vergadering te dienen met een overzicht per formulier:

Concept-doopformulier I

Voorstellen inzake wijziging/ aanvulling:

- toevoegen het aspect van 'kinderen van de toorn' en het bijbelse grondwoord 'wedergeboorte'

Zie de voorstellen A (sub 1. en 2.), D en E.

- r. 27 te wijzigen:

Zie opm. cie.rapport 9.27/37 sub 4, voorstel A (sub 3).

'Hij belooft ons één te maken met Zichzelf in Zijn dood en opstanding en doet ons zo sterven aan ons eigen 'ik' en doet opstaan in een nieuw leven'.

- de voorgestelde wijzigingen conform Voorstel A. sub. 4, 5, 9 (wijziging werkwoorden), 10 (met: r 20.'kinderen van het verbond')
- een verduidelijking inzake gebruik van Hand. 2: 39 (Voorstel C.) en daarmee in samenhang de zinsnede over het verband tussen 'besnijdenis'en 'doop': iedere gedachte die tendeert naar de vervangingstheologie dient te worden voorkomen. Daarom is een toevoeging wat betreft Hand. 2: 39 een goede zaak.

Voorstel A (sub 7, 8, 9, 10, 11):

Verder heeft uw commissie begrepen dat de hele kwestie van hoofdletters een beslissing is van de neerlandici. Volgens uw commissie dient wel het wederkering voornaamwoord 'zich' met een hoofdletter geschreven te worden.

Het probleem is dat mensen die hoofdletters gebruiken dat doen om uitdrukking te geven aan eerbied voor God. Omgekeerd kan (ook in het licht van de geschiedenis) niet gezegd worden dat het niet gebruiken van hoofdletters per definitie oneerbiedig is. In het kader van 'eigentijdse' formulieren is de gedachtegang van de deputaten niet vreemd om zich aan te passen aan de huidige regels voor de Nederlandse taal. Wel zou het aanbeveling verdienen dat men binnen de kerken in het algemeen zich de vraag stelt of men zich aan wil passen aan de huidige taalregels of vanuit een tot uitdrukking willen brengen van het onderscheid tussen Schepper en schepsel vasthouden aan het gebruik van hoofdletters.

Voorstel A (sub 6):

Het zou inderdaad een groot gemis zijn als deze noties gaan verdwijnen. Uw commissie acht het alléén daarom en alléén dan verantwoord dat deze verwijzingen ontbreken als slechts sprake is van een incidenteel gebruik van een dergelijk formulier. En naar uw commissie begreep is dat de bedoeling van deze concept-formulieren.

Voorstel I.

Dit compleet nieuwe stuk kan aan deputaten ter hand worden gesteld, maar het lijkt uw commissie niet juist om nu een compleet nieuw formulier buiten deputaten om aan de vergadering voor te leggen.

Concept-doopformulier II

Voorstel B dat een aantal voorstellingen tot wijziging bevat (met daarbij het commentaar van deputaten):

A. raadt uw commissie af, dat zou het formulier leger maken.

B. verduidelijkt, dus zeker toevoegen.

C. komt tegemoet aan de bezwaren die vanuit de vergadering naar voren gebracht zijn, dus toevoegen. Overigens is uw commissie van mening dat het commentaar van deputaten hier niet ter zake is. Dogmatische termen zijn niet negatief en hoewel niet alles gezegd kan en hoeft te worden, moet er wel duidelijkheid zijn vanuit het geheel van de Schrift welke hoofdlijnen te trekken zijn in het onderwijs aangaande de doop.

D t/m F, J lijken uw commissie ook geen verbetering.

G. 'in de macht van de zonde zijn' lijkt uw commissie voor minder misverstand vatbaar dan 'door de zonde aangetast zijn'.

H. om uit de moeite die er in de vergadering leeft met de formulering van deze eerste vraag aan de ouders te komen, lijkt de uitdrukking 'in Christus geheiligd zijn' een goede oplossing. Die vraagt uitleg, maar die kan toch gegeven worden?

I. inderdaad klassiek houden (is inclusief de Geest).

Voorstel C b.

- Het wijzigen van ‘worden’ in ‘zijn’ in de eerste doopvraag roept nog meer vragen op ten aanzien van de formulering van deze vraag. Dat raadt de commissie af. Het ‘in Christus geheiligd zijn’ is niet gelijk te stellen aan ‘uit de duisternis getrokken zijn’. Dat maakt het onderscheid tussen schenking (in de belofte) en deelachtigmaking (de vervulling van de belofte) onduidelijk.
- een toelichting bij deze twee typologische aanduidingen is nuttig en dient dus overgenomen te worden.
- De oorspronkelijke zin beantwoordt meer aan de aangrijpende werkelijkheid van het ‘stervende sterven’. Dus dit voorstel niet overnemen.

Voorstel H.

Dit voorstel leidt ertoe dat Concept-doopformulier II nu niet als een ‘Proeve’ de kerk kan binnengaan.

Het is uw vergadering en de commissie duidelijk dat er op minstens twee punten herhaalde keren is gewezen (tijdens de eerste bespreking van dit rapport) die de aanleiding vormen voor het komen tot dit voorstel. Gewezen is op een manco in het onderwijs wat dit formulier geeft ten aanzien van de doodstaat van de mens én (daarmee samenhangend) een te beperkte weergave van de heilsgeschiedenis: die begint niet met de bevrijding uit Egypte. Daar ligt een hele (on)heilsgeschiedenis vóór.

Nu geeft voorstel B (sub C.) in ieder geval een aanzet tot een wegnemen van bovengenoemde bezwaren. Tevens zou een herformulering van de eerste vraag aan de ouders daaraan kunnen bijdragen (dus het ‘in Christus geheiligd zijn’).

Hoewel daar binnen de commissie wel verschillende gedachten leven, zou ze toch gezamenlijk tot dit voorstel willen komen om – indien de genoemde bezwaren door het overnemen van de hierboven vermelde aanvullingen verminderd c.q. weggenomen kunnen worden – ook dit formulier als ‘proeve’ de kerken aan te bieden.

Daarbij speelt op de achtergrond ook mee dat het ook ten aanzien van het gebruik van de door de synode goedgekeurde formulieren helaas zo is dat er al geruime tijd allerlei andere formulieren (die nooit ter tafel gelegen hebben van onze generale synode, maar bijvoorbeeld in de NGK of GKv gebruikt worden) in omloop zijn. Daarmee stuiten we dan opnieuw op het probleem dat al een en andermaal gesignaleerd is: dat hoewel met een ‘gemeen akkoord’ (in dit geval bijv. de art. 58 en 62 K.O.) regelingen zijn aangenomen kerken zich toch de vrijheid veroorloven andere wegen te gaan.

Een vertraging van weer drie jaar door nu een concept af te wijzen zal ertoe leiden dat een aantal kerken zich (uit reactie?) verder zal bewegen op een weg waarin die formulieren gebruikt worden die naar het hen goed denkt te gebruiken zijn.

Concept-huwelijksformulier

Voorstel G.

Uw commissie is van oordeel dat dit inderdaad een verduidelijking is.

Ten aanzien van voorstel F [*voorstel tot besluit*] ‘3’ laten vervallen (immers geen vraag vanuit de kerken, ook geen opdracht), om diezelfde reden ook bij ‘4’ het gedeelte tussen haakjes weg (inzake 2e huwelijk) merkt de commissie op dat ze dit voorstel overneemt, zij het me de kanttekening dan een dergelijk huwelijksformulier wél in het kader zou kunnen passen van alternatieve formulieren voor het bestaande huwelijksformulier. Maar om die reden hoeft het dan ook niet expliciet genoemd te worden.

Voorstel J.

Het eerste deel van het voorstel neemt de commissie niet over, het tweede deel wel.

Voorstellen tot besluit

De commissie stelt de synode voor het volgende te besluiten:

1. de handelingen van deputaten onder dank goed te keuren;
2. de twee concept-doopformulieren en het concept-huwelijksformulier als zodanig vast te stellen (met inachtneming van alle voorgestelde wijzigingen zoals aangegeven in de rapporten 2 B en 12). Deputaten op te dragen:
 - a. die in de vorm van een ‘proeve’ toe te zenden aan de kerkenraden
 - b. de kerkenraden te verzoeken om hun reactie te geven op deze formulieren.
 - c. in hun rapportage aan de generale synode 2007 van deze reacties verslag te doen.
3. overeenkomstig het besluit van de generale synode 2001 (Acta art. 254) verder te werken aan het opstellen van nieuwe formulieren
4. deputaten op te dragen alle zaken die samenhangen met de bundel Schriftberijmingen te behartigen;
5. de studie naar de samenhang tussen de huidige cultuur en de liturgie voort te zetten in samenwerking met andere daartoe geëigende deputaatschappen en/of commissies binnen het geheel van de gereformeerde gezindte (waaronder in ieder geval het deputaatschap Eredienst van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt));
6. opnieuw deputaten te benoemen.

Bijlage (bij rapport 12 van commissie 3)**Voorstel A. Wijzigingsvoorstellen bij concept-doopformulier I**

- u treft de antwoorden van deputaat J. van Amstel namens deputaten bij iedere wijziging cursief aan.

1. Blz. 12, r. 13: na 'onrein zijn' invoegen: 'en daarom kinderen van de toorn zijn' etc.
Met in de kantlijn een verwijzing naar Ef. 2 : 3.

akkoord

2. r. 16: na de woorden 'het koninkrijk van God ingaan' nieuwe zin toevoegen: 'Christus zegt het zó: 'U moet wederom geboren worden'.
Met in de kantlijn een verwijzing naar Joh. 3 : 7.

Te algemeen gezegd. Dan concreet: 'Jezus zegt tegen Nicodemus:...'. Of zoals voorstel 'Prins': '- de Schrift spreekt ook van wedergeboorte -

3. r. 27 als volgt wijzigen: 'Hij belooft ons te doen delen in de gemeenschap van Zijn dood en van Zijn opstanding, zodat Hij ons doet sterven aan ons eigen' ik 'en ons doet opstaan in een nieuw leven'.

Akkoord, maar dan: '....., en zo ons doet sterven.....'.

4. Blz. 13, r. 1 als volgt wijzigen: 'Nu het bloed van Christus heeft gevloeid, heeft de besnijdenis haar vervulling ontvangen in de christelijke doop'.

Dan wel 2^e regel wegvallen, verder akkoord

5. r. 7: 'nieuwtestamentische' (kleine letter)
r. 11: als volgt wijzigen: 'geroepen tot geloof en levensheiliging'

akkoord

6. In het gebed de volgende aanvullingen/wijzigingen:

De aanspraak als volgt wijzigen:

'Genadige en barmhartige HERE in de hemel,

U hebt door Uw streng oordeel de ongelovige en onboetvaardige wereld met de zondvloed gestraft, en de gelovige Noach met de zijnen door Uw grote barmhartigheid behouden en bewaard. U hebt de verharde Farao met heel zijn leger in de Rode Zee doen verdrinken en Uw volk Israël droogvoets daardoorheen geleid. U hebt ons hierin voorafbeeldingen van de doop gegeven.

Als Uw gemeente' etc.

Bewust in alternatief formulier niet alle facetten verwerken.

7. r. 4: 'hun' i.p.v. 'hen'
'Zich' i.p.v. 'zich'
'Uw Naam' i.p.v. 'uw'

r. 10: 'Uw' i.p.v. 'uw'
r. 13: 'zijn' i.p.v. 'wezen'
r. 14: 'Uw' i.p.v. 'uw'
r. 15: idem
r. 20: idem

beslissing neerlandici: zo weinig mogelijk hoofdletters

8. blz. 14, r. 7: 'Zijn' i.p.v. 'zijn'
r. 8: idem

9. In de *vragen* de volgende wijzigingen:

1. 'Erkent u' i.p.v. 'gelooft u'
(drie regels verder) 'Gelooft u' i.p.v. 'belijdt u'

(Op deze manier worden er vier woorden in een zekere opbouw gebruikt: erkennen, geloven, belijden en beloven)

Onder vraag 1, r. 5: 'Zijn' i.p.v. 'zijn'

Onder vraag 3, r. 4: idem

Akkoord wat de werkwoorden betreft, de rest is weer zaak van neerlandici

10. In de *dankzegging* de volgende wijzigingen:

r. 5: 'Uw' i.p.v. 'uw'
r. 6: idem
r. 9: idem
r. 15: idem 2x
r. 17: idem

r. 20 als volgt wijzigen: 'Bewaar hen ervoor dat zij zich van U afkeren en in de handen van de boze vallen, opdat zij niet als kinderen van Uw Koninkrijk verloren gaan'.

Dan liever: '....en niet als kinderen van het verbond verloren gaan'

11. r. 21: 'Uw' i.p.v. 'uw'

r. 24: idem

r. 27: idem

blz. 15

r. 1: 'Uw' i.p.v. 'uw'

r. 2: idem

weer een zaak voor de neerlandici

P.D.J. Buijs
J.M.J. Kieviet
H. Polinder

Voorstel B. Wijzigingsvoorstel inzake concept-doopformulier II

A. weghalen: 'In de brieven van de apostelen...t/m ... zo ook wij in een nieuwe leven zouden wandelen'

B. weghalen: 'dit geheimenis'; daar toevoegen: 'de geheimenissen van het Koninkrijk Gods'

C. Toevoegen na: 'Zo heeft de kerk sinds de dagen van de apostelen ook aan de kinderen de doop be- diend' :

(In kantlijn links) Ps. 51:7 'Bij dit alles mag niet vergeten worden dat de Schriften ons leren dat wij in zonde ontvangen en geboren zijn. De Doop laat ons zien dat wij totale reiniging nodig hebben.

(In kantlijn links) Joh.3:3 Ook leren de Schriften ons: Wij kunnen in Gods Rijk niet komen tenzij wij wedergeboren worden. Maar in de Doop ontvangen we ook het teken en zegel dat God ons wil geven wat Hij van ons vraagt. Daarom worden wij gedoopt in de Naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

D. Toevoegen na 'en doet ons delen in het heil dat Christus voor ons verworven heeft':

Hij doet ons wedergeboren worden tot een levende hoop.

E. Toevoegen na: 'en gedenken wij onze eigen doop': Zo horen wij in de Doop ook Gods roepstem: Want dan bij het feest van het wassende water, zo roept ons de Vader, de Zoon en de Geest.

F. Weghalen: 'Laten wij ons dan niet schamen.....t/m... en het eeuwige leven. (dus ook de geloofsbelijde- nis) Toevoegen: (Eventueel kan hier een Psalm of lied gezongen worden)

G. Weghalen bij de vragen: 'in de macht van de zonde zijn' ; toevoegen met: door de zonde zijn aange- tast.

H.Weghalen: 'op grond van...t/m....worden getrokken' toevoegen: in Christus geheiligd zijn om [in het licht van zijn verlossing] te leven.

I. Bij doopgebed: toevoegen na : 'in het lichaam van Jezus Christus uw Zoon': en wilt doen delen in de werking, de vrucht en de gaven van de Geest.

J. Na Doopformule: toevoegen: (Eventueel kan hier een Psalm of lied gezongen worden.)

Reactie namens deputaten inzake 'Wijzigingen concept-doopformulier II (C. van Atten)'

A. Waarom een complete tekst uit de bijbel weghalen? Het gaat om een sacramenteel spreken dat we in al zijn directheid moeten laten staan. Dus: jammer als dat weggehaald wordt.

B. Heb ik geen problemen mee.

C. Dit doorbreekt de structuur van dit formulier dat niet vanuit dogmatische termen is opgezet. Moet alles in elk formulier worden gezegd, terwijl er variatie in formulieren beoogd wordt?

D. Die aanvulling vind ik geen verheldering en vraagt ook weer uitleg.

E. Leuk dat er een lied van mij wordt aangehaald, maar ik vind dat hier zeker niet de helderheid van het formulier dienen.

F. Wat zijn de motieven om dit allemaal weg te halen, terwijl het juist heel wezenlijk is? Is niet het Apostolicum van oorsprong een doopbelijdenis? Ik ben dus tegen dat schrappen.

In deputaten hebben we afgesproken dat we regie-aanduidingen zoals 'hier kan gezongen worden etc.' weg zouden laten. Er kan ook nog iets overgelaten worden aan de vrijheid van de liturg.

G. Waarom het niet eens een keer zo zeggen, zoals het nu in het concept staat?

H. Voorstel tot wijziging is geen verheldering. 'Geheiligd' vraagt tegenwoordig om uitleg. Is 'in Christus geheiligd zijn' overigens niet hetzelfde als 'op grond van het lijden en sterven van Christus uit de duisternis zijn getrokken in het licht van zijn verlossing'? Er staat nu in het concept 'uit de duisternis worden getrokken'. Zou wat mij betreft ook 'zijn' kunnen zijn.

- I. Dit gebed is klassiek gehouden, al is gezocht naar een helder taalgebruik. De toevoeging voegt aan helderheid niets toe en doorbreekt het klassieke karakter van dit gebed.
 J. Zie opmerking bij F slot.

Deputaat J. Groenleer

Voorstel C.

a. Doopformulier 1:

Een opmerking bij het volkomen terechte gebruik van de bekende tekst van Hnd. 2: 39: "Voor u is de belofte.....".

Deze tekst geeft altijd weer reden tot de onjuiste gedachte als zou Petrus hier spreken van de gemeente en haar kinderen. Petrus spreekt hier echter van de heilsbeloften van God m.b.t. Israël en die door de besnijdenis als proselieten in Israël waren opgenomen, alsmede voor hun kinderen (zie: Van Eck, J., Handelingen, 58,59; Schneider, G. Die Apostelgeschichte, 250,251).

Voor hen , predikt Petrus, is Gods heilsbelofte in Jezus Messias. Daarin worden betrokken ook allen die "verre zijn....." (vergl. Hnd. 22: 21).

De gelovigen uit de volkeren mogen met hun kinderen delen in Gods heilsbeloften voor Israël.

Is het niet zinvol op enigerlei wijze dit duidelijk te maken in de tekst van het voorgestelde formulier? Dit maakt m.i. de betekenis van het gebruik van deze tekst met het oog op Gods beloften zoveel sterker. Mogelijk:

'Op de Pinksterdag verkondigt Petrus de toegestroomde Joden dat voor hen Gods heilsbelofte is en voor hun kinderen. In die belofte mogen ook de volkeren die verre zijn met hun kinderen delen, zovelen als de Here God erbij roepen zal'.

b. Doopformulier II:

- de 2^e vraag (9.27/17) moet m.i. luiden:

'...op grond van het lijden en sterven van Christus uit deze duisternis zijn getrokken'. Het gaat immers om de realiteit van Gods heilsbeloften in Jezus Christus. Het is overeenkomstig het 'in Christus geheiligd zijn'. Zie ook 1 Petr. 2: 9.

- de verwijzing naar de oudkerkelijke gegevens van de zondvloed en de doortocht in het doopgebed: Deze terechte verwijzing hangt m.i. in de lucht wanneer daar niet bij wordt aangeduid welke de betekenis daarvan is. Het zijn immers typologische aanduidingen die spreken van redding door het oordeel heen. Daarvan spreekt in oneindig rijkere mate de Doop. Vergelijk het oude doopsformulier ('door hetwelk de Doop beduid werd') en het bestaande formulier ('Gij hebt ons hierin voorafbeeldingen van de Doop gegeven').

Voorstel:

'U laat ons in deze reddingen door het oordeel (water) heen op de meest diepe wijze zien wat de Doop is'

- In plaats van : "Geef dat het dit leven dat aan het sterven is prijsgegeven...":
'Geef dat het dit sterfelijke leven....'

R. van de Kamp

Voorstel D. Concept-doopformulier I:

Na 'zonde onrein zijn': - onder de toorn van God liggen -

Na 'Daarom....algehele reiniging': - de Schrift spreekt ook van wedergeboorte -

Br. A. Prins

Voorstel E. Concept-doopformulier I:

wijzigingen cursief :

'Als nageslacht van Adam zijn we in zonde ontvangen en geboren *en rust Gods toorn op ons*. Job zegt ook: Wie zal een reine geven uit een onreine?

Daarom zegt Jezus dat wij het koninkrijk van God niet kunnen ingaan als we niet opnieuw geboren worden uit water en Geest.

Dit kunnen we onszelf.....etc.

J.W. Schoonderwoerd

Voorstel F. voorgestelde besluiten

'*voorstel tot besluit*' '3' laten vervallen (immers geen vraag vanuit de kerken, ook geen opdracht), om diezelfde reden ook bij '4' het gedeelte tussen haakjes weg (inzake 2^e huwelijk).

D. Quant e.a.

Voorstel G. Concept-huwelijksformulier

Door toevoeging alinea 4 (overeenkomstig.....bevestigd) is overgang naar alinea 5 vreemd.
 'Deze goede gave....' slaat terug op alinea 3.
 Daarom anders: 'Het huwelijk als goede gave van God is door de zondeval.....'

G. van Roekel

Voorstel H. Concept-doopformulier II:

'voorstel tot besluit 2' wijzigen:
 'het eerste concept-doopformulier en het concept-huwelijksformulier als *zodanig* vast te stellen...etc.'

J.M.J. Kieviet, H. Polinder, P.D.J.Buijs

Voorstel I.

Dit betreft een compleet nieuw voorstel voor concept-doopformulier I van de hand van L.C. Buijs.

Voorstel J. Concept-huwelijksformulier

Bij het kopje 'Wederzijdse verplichtingen':
 Na de zin; 'Christus als het hoofd van zijn gemeente heeft zich in liefde voor haar overgegeven' de volgende zin wijzigen als volgt: 'Zo behoort ook de man vol waardering zijn vrouw ... (enz.)'

na de zin 'De gemeente als het lichaam van Christus heeft in eerbied haar Here lief' de volgende zin wijzigen, als volgt: 'Zo behoort ook de vrouw haar man respectvol lief te hebben ... (enz.). Beiden zullen elkaar hoogachten en voor beiden geldt: weest elkaar onderdanig ... (enz.)'

C. van Atten e.a.

BIJLAGE 87
 Artikel 199

**Rapport 8 van commissie 2 inzake het algemene gedeelte van het rapport
 van deputaten evangelisatie**

Bij de behandeling van rapport 5 van commissie 2 zijn twee besluiten nog niet genomen. Het betreft de besluiten 1 en 3.

Betreffende besluit 1 kunnen we u melden dat er contact is geweest met twee deputaten van het deputaatschap kerkorde en kerkrecht. Zij hebben te kennen gegeven geen bezwaar tegen deze opdracht te hebben.

Betreffende besluit 3: de commissie heeft naar aanleiding van de bespreking ter synode opnieuw overleg gehad met deputaten evangelisatie m.b.t. deze opdracht. Uiteindelijk is het vooral de opdracht uit 2001 geweest die de commissie heeft doen besluiten deputaten evangelisatie te verzoeken deze opdracht toch te aanvaarden. Daarbij kon de commissie melden dat drie broeders buiten het deputaatschap zich bereid hebben verklaard medewerking te verlenen aan de uitvoering van deze opdracht. Deputaten verklaarden zich bereid verantwoordelijkheid te nemen voor deze opdracht.

Derhalve stelt uw commissie u voor:

1. deputaten kerkorde en kerkrecht een studieopdracht te verlenen om na te gaan of het mogelijk is een predikant in deeltijd te beroepen, die tevens een werkkring heeft die niet direct verbonden is aan het predikantschap;
3. deputaten evangelisatie op te dragen een inventarisatie, rubricering naar onderwerp en bundeling van bijbels verantwoord studiemateriaal met betrekking tot evangelische stromingen, dat binnen de gereformeerde gezindte beschikbaar is, te maken en die de kerken aan te bieden met het verzoek over de invloed van de evangelische stromingen in de gemeente te spreken.

W.N. Middelkoop, rapporteur

BIJLAGE 88
 Artikel 199

**Rapport 9 van commissie 2 inzake het rapport van deputaten evangelisatie:
 de positie van de zendingsgemeenten en de evangelist**

Uw vergadering heeft een drietal voorstellen gedaan betreffende de positie van de evangelist en de zendingsgemeenten. Deze voorstellen zijn de volgende:

Voorstel Hilbers c.s.:

Een middel om het evangelie te verkondigen is het stichten van zendingsgemeenten.

- a. Een zendingsgemeente is een gemeente die zich op grond van recente missionaire arbeid ontwikkelt tot een zelfstandige gemeente.
- b. Een zendingsgemeente staat onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad die het initiatief tot missionaire arbeid heeft genomen. In een ordelijk proces groeit de zendingsgemeente toe naar een meer zelfstandig functioneren. In dit proces kan gebruik gemaakt worden van de regelingen van bijlage 52 K.O.
- c. Een zendingsgemeente kan niet eerder als zodanig worden erkend dan na advies van de classis waaronder de verantwoordelijke plaatselijke kerk ressorteert.
- d. Indien een zendingsgemeente in staat is geheel zelfstandig te functioneren, kan tot instituering worden overgegaan overeenkomstig de bepalingen van art. 38 K.O.
- e. In een zendingsgemeente kunnen Gods Woord en de sacramenten bediend worden door evangelisten zoals bepaald in art. 4, lid 6 K.O.
- f. oud d.
- g. oud e ... en de gereformeerde belijdenis
- h. oud f.
- i. oud g.
- j. Na de instituering van de zendingsgemeente kunnen de bijzondere regelingen nog enige tijd gelden, zolang de situatie van de gemeente daarom vraagt.

A.. Hilbers
D.J. Steensma
D. Visser
R. van de Kamp
J. Bosch

Voorstel Boiten c.s.:

Onder zendingsgemeente te verstaan een gemeente die ontstaat uit missionaire arbeid en heengroeit naar een zelfstandig functionerende gemeente.

Gehoord de bespreking op de G.S. de commissie opdracht te geven zich nader te bezinnen op de regelingen met betrekking tot de zendingsgemeenten zoals in het deputatenrapport onder voorstel 2 op bladzijde 31 staat verwoord, er hierbij te betrekken de gegevens uit de beleidsnota van het rapport van deputaten evangelisatie aan de G.S. 2001, zoals staat onder punt 3 op bladzijde 319 en 320 van de Acta G.S. 2001

Ds. J.P. Boiten
Di. Oosting, Schoonderwoerd, Uitslag

Voorstel Quant:

Voorstel 5 commissie

Als volgt lezen:

'deputaten op te dragen om, in goed overleg met deputaten kerkorde en kerkrecht enz.

D. Quant.

Uw commissie heeft met deputaten evangelisatie opnieuw een uitvoerig en goed gesprek gehad. Tevens hebben we advies gevraagd aan twee broeders die deel uitmaken van deputaten kerkorde en kerkrecht inzake de kerkrechtelijke positie van een evangelist.

Evangelist

Uw commissie heeft opnieuw nagedacht over de kerkordelijke positie van de evangelist. Deputaten stellen in hun rapport voor een regeling te treffen naar artikel 4 van de kerkorde (K.O.). Uw commissie was van gevoelen dat artikel 4 K.O. niet zozeer ingaat op de vraag wie nu predikant is, maar welke weg men moet gaan om predikant in onze kerken te kunnen zijn. Artikel 4 leek ons derhalve niet de juiste plaats. Tevens leefde in de commissie de vrees dat de evangelist een soort 'tweederangs' dominee zou worden. De vraag was hoe naar buiten toe het onderscheid duidelijk zou zijn tussen de predikant in volle rechten en de bijzondere dienaar des Woords. De commissie stelde derhalve een regeling voor naar analogie van artikel 3 van de kerkorde. We beseften dat daarmee de sacramentsbevoegdheid een probleem bleef.

Ook over artikel 8 van de kerkorde is gesproken. Dat opent echter de weg naar een dienaar des Woords in volle rechten, die gerechtigd is om in alle gemeenten voor te gaan en die ook na vertrek uit de gemeente zijn ambt behoudt.

Geconcludeerd moet worden dat waar je in de kerkorde de evangelist ook een plaats geeft, het altijd enigszins wringt. Er moet gezocht worden naar de plaats die het beste past.

Uw commissie is, zich buigend over het voorstel van deputaten, steeds meer tot de overtuiging gekomen dat artikel 4 K.O. een goede weg is. Enerzijds wordt de evangelist gezien als een dienaar des Woords. Daarbij past dat de evangelist derhalve ook sacramentsbevoegdheid krijgt. Tegelijkertijd dient benadrukt te worden dat het een 'bijzonder' dienaar des Woords is. Dit bijzondere onderscheidt hem van de andere dienaren des Woords. Het bijzondere blijkt uit de andere studievereisten, het gebonden zijn aan één gemeente en de tijdelijke bevoegdheid. Wanneer een evangelist vertrekt uit de zendingsgemeente is hij zijn

bevoegdheden kwijt. Wel kan hij deze via een nieuw traject weer ontvangen als hij in een andere plaats opnieuw als evangelist wordt aangesteld.

Deputaten hebben ter omschrijving van de bekwaamheden van een evangelist gebruik gemaakt van de omschrijving in artikel 8 K.O. betreffende de singuliere gaven. Aangezien de evangelist naar artikel 4 K.O. gezien moet worden als een bijzonder dienaar des Woords, lijkt het ons juister om aan te sluiten bij het onderzoek zoals dat genoemd wordt in artikel 4 K.O.

Wanneer een evangelist uit een classicaal ressort vertrekt en in een andere classis van onze kerken als evangelist werkzaam zal zijn, lijkt het ons wenselijk dat deze classis contact opneemt met de classis waar destijds het toelatingsonderzoek plaatshad. De andere classis kan dan besluiten of ze een nieuw onderzoek geheel of gedeeltelijk nodig acht.

Uw commissie vindt het belangrijk dat niet alleen bij de aanstelling van een evangelist de classis betrokken is, maar dat ook bij vertrek van een evangelist de kerkenraad en classis beide betrokken zijn.

Om duidelijk onderscheid te hebben tussen de predikant en de evangelist stelt uw commissie voor te spreken over 'de evangelist naar artikel 4 K.O.'. Hiermee is meteen ook het verschil aangegeven tot anderen die als evangelist werkzaam zijn en niet dezelfde bevoegdheden hebben.

Nu we een regeling naar artikel 4 K.O. voorstellen, vervalt ook het voorstel voor een studieopdracht over de sacramentsbevoegdheid. Daarmee kan ook het voorstel van ds. Quant vervallen.

Zendingsgemeenten

Zowel het voorstel Hilbers als Boiten maakt duidelijk dat een regeling voor zendingsgemeenten niet moet wachten tot over drie jaar. Uw commissie was van mening dat een betere omschrijving en afbakening van het begrip zendingsgemeente nodig was voordat een regeling getroffen kon worden. Na een verandering van de definitie, waarbij dankbaar gebruik gemaakt is van de voorstellen van de predikanten Hilbers en Boiten, stellen wij u een regeling voor. Daarmee voldoen we aan het voorstel van ds. Boiten. Het voorstel van ds Hilbers is voor een groot gedeelte overgenomen.

In de definitie is het woord 'gemeente' vervangen door 'gemeenschap van gelovigen'. Het is denkbaar dat een groep gelovigen, die nog geen gemeente heeft gesticht, contact zoekt met een christelijke gereformeerde kerk. In de definitie van deputaten was sprake van 'een gemeente die reeds ontstaan is'. In de definitie die we u voorstellen, is gekozen voor 'een gemeenschap van gelovigen die ontstaat uit missionaire arbeid'. Er kunnen immers ook kerken zijn die in de omgeving een zendingsgemeente willen stichten. Dat de gemeente zowel ontstaan is uit missionaire arbeid als zelf ook missionair zich inzet, geeft het onderscheid aan met een nieuwe gewone wijkgemeente. Daar start men immers met gemeenteleden die daar wonen. In een zendingsgemeente gaat het om mensen die recent tot geloof zijn gekomen.

In de voorstellen voor de tekst van artikel 21 K.O. hebben we toegevoegd dat een kerkenraad, die het verzoek krijgt om met een zendingsgemeente contact aan te gaan, advies vraagt aan de classis. Kan een kerkenraad geen medewerking verlenen, dan zal via de classis bezien worden of het mogelijk en/of wenselijk is dat een andere kerk uit het ressort het contact aangaat.

Nu er in de synode een besluit is genomen over wijziging van de tekst van artikel 69 K.O., is het niet meer nodig over de liedkeuze een apart artikel op te nemen.

Tenslotte stellen we u voor deputaten evangelisatie op te dragen de regelingen te evalueren. In de praktijk kunnen immers knelpunten ontstaan. Derhalve is dit als voorstel 6 opgenomen bij de voorstellen tot besluit.

De commissie stelt u voor:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen hartelijk te danken voor het vele werk dat is verricht;
2. opnieuw deputaten te benoemen
3. aan de tekst van art. 21 K.O. toe te voegen:

'Een middel om het evangelie te verkondigen is het stichten van zendingsgemeenten.

 - a. een zendingsgemeente is een gemeenschap van gelovigen die ontstaat uit missionaire arbeid, die zich ontwikkelt tot een zelfstandig functionerende gemeente en die zichzelf ook weer toewijdt aan missionaire arbeid;
 - b. een zendingsgemeente staat onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad die het initiatief tot missionaire arbeid heeft genomen, of onder verantwoordelijkheid van een andere, door de classis aan te wijzen, kerkenraad;
 - c. wanneer een gemeenschap van gelovigen contact zoekt met een christelijke gereformeerde kerk, zal de kerkenraad, alvorens deze een besluit neemt, advies inwinnen bij de classis;
 - d. in een ordelijk proces groeit de zendingsgemeente toe naar een zelfstandig functioneren. In dit proces kan gebruik gemaakt worden van de regelingen van bijlage 52 K.O.;
 - e. indien een zendingsgemeente in staat is zelfstandig te functioneren, kan tot instituering worden overgegaan in overeenstemming met de bepalingen van art. 38 K.O.;
 - f. in een zendingsgemeente kunnen Gods Woord en de sacramenten bediend worden door evangelisten zoals bepaald in art. 4, lid 6 K.O.;
 - g. een zendingsgemeente komt minstens eenmaal per zondag samen in een eredienst zoals bedoeld in art. 64 K.O.. In andere samenkomsten – bij voorkeur op zondag – zal aandacht gegeven worden aan het onderwijs in de gereformeerde leer en de gereformeerde belijdenis;
 - h. na de instituering van de zendingsgemeente kunnen de bijzondere regelingen van kracht blijven zolang de situatie van de gemeente daarom vraagt en de classis dit wenselijk acht.'
4. met betrekking tot evangelisten in zendingsgemeenten te besluiten in de beschrijving van de positie en bevoegdheden van de evangelist in zendingsgemeenten aan te sluiten bij art. 4 K.O., middels het toevoegen van een nieuw lid 6.

5. de tekst van art. 4 nieuw lid 6 als volgt vast te stellen:

'In zendingsgemeenten (zie art. 21 K.O.) kan aan een evangelist het recht worden verleend alle dingen te doen die behoren bij zijn specifieke taak en voortvloeien uit zijn positie als 'bijzondere dienaar des Woords'. Deze 'evangelist naar artikel 4 K.O.' zal zich inzetten als pionier en opbouwwerker voor het stichten en opbouwen van zendingsgemeenten. Betreffende deze evangelist is bepaald:

 - a. deze evangelist wordt benoemd door de kerkenraad, die verantwoordelijk is voor het werk ten dienste van de zendingsgemeente. De aanstelling geschiedt in een dienstverband volgens de regeling voor kerkelijk werkers van het Landelijk Dienstenbureau.
 - b. Benoeming en bevestiging van deze evangelist vinden plaats nadat gebleken is,
 - dat hij de gaven heeft ontvangen van het inzicht in de Heilige Schrift;
 - dat hij inzicht heeft in de leer van de kerk en de belijdenisgeschriften;
 - dat hij inzicht heeft in de regering van de kerk;
 - dat hij de bekwaamheid heeft om Gods Woord te verkondigen;
 - dat hij vol is van geloof en van de Heilige Geest en zich geroepen weet tot het werk van een evangelist.
 - c. Om te kunnen worden benoemd als evangelist naar artikel 4 K.O. is minimaal een afgeronde HBO-opleiding theologie noodzakelijk. Bij kandidaten met een opleiding op HBO-niveau dient een aanvullende vorming op het gebied van geloofsleer, homiletiek en kerkrecht overwogen te worden. Bij kandidaten met een universitaire opleiding kan een gerichte verdere missionaire vorming gewenst zijn. De kerkenraad, die de evangelist aanstelt, beslist welke aanvullende opleiding en verdere vaardigheden voor de uitoefening van zijn taak noodzakelijk zijn. Dit geschiedt in overleg met de classis.
 - d. Alvorens over te gaan tot de bevestiging van de evangelist naar artikel 4 K.O., verzoekt de kerkenraad de classis om hem te onderzoeken naar analogie van het bepaalde in art. 4 lid 3a K.O.. De kerkenraad zal niet eerder tot zijn bevestiging overgaan dan dat de classis hiervoor toestemming heeft verleend.
 - e. De bevoegdheden van deze evangelist vervallen op het moment dat zijn dienstverband beëindigd wordt.
 - f. Een evangelist naar artikel 4 K.O. kan zijn dienstverband beëindigen na goedkeuring van de kerkenraad en de classis.
 - g. Wanneer een evangelist naar artikel 4 K.O. wordt benoemd in een ander classicaal ressort, kan de classis waarheen hij vertrekt bepalen of een (gedeeltelijk) onderzoek opnieuw nodig is. De classis besluit hierover na overleg met de classis waaruit hij vertrekt.'
6. deputaten op te dragen de generale synode van 2007 te dienen met een evaluatie aangaande de regeling van de zendingsgemeenten en de evangelist naar artikel 4 K.O.
7. deputaten op te dragen het rapport 'Gelijkschakelen of inschakelen' (bijlage 3) aan de kerken ter beschikking te stellen, met inachtneming van de wijzigingen die voortvloeien uit de besluitvorming van deze synode.

W.N. Middelkoop, rapporteur